

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

LVCIANI SAMOSA-

TENSIS DIALOGI ALIQVOT

*Des. Erasmo Roter. & Thoma Moro in/
terpretibus. Quorum elenchum se/
quens pagella complectitur.*

BASILAE IN OFFICINA FROBE/
NIANA AN. M D XXXIIII

ELENCHVS OPVSCVLORVM

Luciani, Interprete Erasmo.

Saturnalia,	pagina 4
Cronosolon, id est, Saturnalium legum lator,	11
Epistole Saturnales,	17
De luctu,	30
Abdicatus,	32
Icaromenippus seu Hypernephelus,	62
Toxaris siue amicitia,	68
Alexander seu Pseudomantis,	138
Gallus seu Somnium,	178
Timon seu Misantropus,	210
Pro tyrannicida declamatio,	249
ERASMI declamatio, Lucianica respondens,	256
De ijs qui mercede conducti degunt,	335
Dialogi XVIII.	373
Hercules Gallicus,	404
Eunuchus seu Pamphilus,	408
De sacrificijs,	415
Conuiuium seu Lapithæ,	426
De Astrologia,	452
Aliquot item ex eodem commentarij, Thoma Moro interprete,	456
Oratio Luciani, Calumnie non esse temere credendū, interprete Philip. Mel.	559
Erasmus	

ERASMVVS ROTE

RODAMVS REVERENDISSI

mo In Christo patri, D. Guilielmo ar

chiepiscopo Cantuariensi, to

tius Angliæ primati,

S. D.

ITTO ad te Dialogos aliquot Luciant,
M partim nuper à me traductos, partim re/
cognitos. Nugas, inquis, mittis. Nugas sa/
ne, sed literatas, nimirum ut rideas, si tamen unquam ri/
dere potes, homo tot curis districtus, tot negotiorum
fluctibus obrutus. Sed cui potius mittam, quicquid fue/
rit illud, seu ludicrum, seu serium, quod mea Camæna
produxerint, quàm tibi unico meo Meccenati? qui so/
lus & addis animum Erasmo, & alis ingenium, &
ocium suppeditas, & ornas studia. Bene
uale. Londini, tertio Calen/
das Maias. Anno
M. D. XII.

4 2 Saturnalia

SATVRNALIA LVCIAS

NI, DES. ERASMO RO/

terodamo interprete

PERSONAE

SACERDOS ET SATVRNVS

SACERDOS

IC mihi Saturne, quando tu quidē
 hoc tempore regnare uideris, tibiq;
 D & sacrificatum, & litatum est à no
 bis, quid potissimum abs te pro im/
 molatis hostijs postulare debeam,
 quod postulatum seram? S A T. Istud quidem te ipsum
 perpendere oportuit, quid tibi foret optandum, nisi qui
 princeps sit, eundē & uatem esse uis, ut norit, quid ma/
 xime collubitum sit animo tuo petere. Ceterum ego,
 quantum facultas feret, non abnuam uotis tuis. S A C.
 Quin istud iam olim mihi perpēsū est: desidero enim
 uulgaria ista, ac passim obuia, uidelicet opes, multam
 auri uim, utq; uiris imperē, utq; multa possideam man/
 cipia, uestes splendidas ac delicatas, tum argentum &
 ebur, breuiter, si quid est praeterea rerum preciosarū.
 Haec igitur mihi da optime Saturne, ut & ipse nōnihil
 emolumenti ex tuo sentiam imperio, neue solus per om
 nem uitam earum rerum sim expers. S A T. Illud uide.
 Iam postulas, quod non est meae potestatis, neque enim
 mearum partiū est ista distribuere. Quare ne grauiter
 seras

feras, si que petis, non assequeris. Quin magis ista à Io-
ue postulato, quum ad eum imperij uices redierint, id
quod breui futurum est. Nam ipse præscriptis conditio-
nibus, rerum administrationem ab illo suscipio. Est autē
uniuersum imperium meum, septem duntaxat dierum,
quorum si ius exceßerit, illico priuatus reddor, ac ue-
lut unusquibet de plebeia multitudine. Nec tamen in
his ipsis septem diebus seruum quippiam, aut publicum
tractare mihi permissum est. Verum potare, inebriari,
uociferari, ludere, certare tesseriis, creare reges, famu-
los in conuiuium adhibere, canere nudum, lasciuo cor-
poris motu saltitare, nōnunquā & in gelidam aquam
dare præcipitem, facie fuligine oblita. Hæc uti faciam
permissum est. Ceterū magna illa, puta diuitias & au-
rum, Iuppiter ipse dilargitur, quibus illi usum fuerit.
S A C. Imò ne ille quidem Saturne admodum facile, ac
lubens id facit, adeo ut me iam uox defecerit, magno
clamore hæc ab illo flagitantem. At is nihil prorsus au-
dit, uerum ægidem obuibrans, ac fulmen intentans, tor-
uumq; obtuens, pauefacit instantes. Quod si quando eti-
am annuerit alicui, diuitemq; reddiderit, mirum quàm
id nullo delectu facit, ut aliquoties præteritis probis,
ac sapiētibus uiris, sceleratis ac stultis hominibus opes
offundat, uerberomibus atque effceminatis, cuiusmodi
sunt isti pleriq;. Quanquam equidem cupio cognosce-
re, quenā sint ista tue potestati permissa. S A T. Haud
quaquam parua, neq; omnino contemnenda, si quis uni-

uersi imperij uim expendat, nisi forte tibi paruum esse uidetur, ut in tesserarū ludo uincas, cumq; ceteris alea in unionem uoluatur, tibi senionem semper in summo latere ostendat. Nam hinc sibi pleriq; uictum parant, uel ad saturitatem usque, quibus propitia ac secunda aspirarit tessera. Rursum alij nudi enatarunt, naue clis fracta ad tam minutum scopulum, puta aleam. Adde his, potādo quā maxime hilarescere, ac modulatus alio uideri canere in conuiuio. Præterea reliquis ministris in aquam præcipitatis (nam ea poena est parum dextre ministranti) te & uictorem pronunciari, atque ei quem uiceris, præmia præripere. Vides nimirum quā ingens sit bonum. Quemadmodum & illud, quā talo uictor solus omnibus rex præficeris, ut non solum ipse non seras ulla ridicula imperata, uerum etiam ipse possis alijs imperare: huic ut turpe quiddam de seipso uociferetur: illi ut saltet nudus, utq; sublata in humeros tibicina, ter domum obambulet. An non hæc quoque munificentie meæ non exiguae sunt argumenta? Quod si causaberis regnum hoc nec uerum esse, nec stabile, in seite feceris, quum uideas me ipsum, qui ista dilargior, exigui temporis imperium tenere. Ex his igitur quæ meæ facultatis est præstare, Nempe de taxillis, de rognando, de canendo, deq; reliquis, quæ modo recensui, audacter quæ uoles petito, nihil ueritus, ne te ægide aut fulmine territem. S A C. Atqui istis nihil mihi est opus Titanum optime. Tu tamē illud mihi respondeas uelim

melim, quod maxime cupiebā cognoscere. Quod si mihi dixeris, satis magnam gratiam pro sacro persolueris, quin & reliquum tempus quæ debueris, condono.

S A T. Roga modo, equidem respondebo, si forte quod rogaris sciero. S A C. Illud in primis. Num uera sunt ista, quæ de te audimus? Quemadmodum deuoraris liberos tibi ex Rheia natos, utq; clām illa, subducto Ioue, saxum infantis loco suppositum, tibi deuorandum tradiderit. Deinde puer adultus, te regno expulserit, bello superatū, mox arreptū in tartarū precipitarit, uinculis iniectis, tum tibi, tum omnibus copijs auxiliarijs, quæ tecū in acie steterant. S A T. Quid dixisti? Nisi festum celebraremus, essetq; licitum inebriari, atque in dominos impune conuitia iacere, intelligeres profecto mihi permissum esse irasci, qui quidē istiusmodi roges, nihil reueritus adeo canum ac senem deum. S A C. At ego hæc Saturne, non ex meipso dico, Quin & Hesiodus & Homerus, nolo enim dicere reliqui propē mortales omnes, eadē de te credunt. S A T. An tu putas uel pastorem illū, uel hunc ampullosum, uere quippiam de me scisse? Rem ad hunc cōsidera modū. Est ne quisq; homo, nō dicam deus, adeo durus, ut possit ipse uolēs suas deuorare liberos? nisi si quis esset Thyestes, q ab impio circūuētus fratre comederet. Sed finge esse q possit, qui fiat, ut ignoret sese saxum edere uice pueri? nisi forte dētib. sit huiusmodi, ut dolere nō queāt. Imō neq; bello cōfluximus, neq; Iupiter p uim imperiū occupauit, sed

ego illi uolens & ultro rerum administrationem tradi
 di, cessiq; : Porro neq; uinctum esse me, neq; in tartaro
 esse, uel ipse uides opinor, nisi prorsus oculis captus es,
 quemadmodum Homerus. S A C. Sed quid tibi accidit
 Saturne, ut imperium deponeres? S A T. Ego tibi dis
 cam. In summa, senex iam & podagrosus quum essem
 ob etatem (unde etiam factum est, ut pleriq; mihi com
 pedes esse sinxerint) impar erā uiribus ad tam multa
 huius etatis facinora punienda: nam erat assidue mihi
 sursum ac deorsum cursitandum obarmato fulmine,
 quo sacrilegos, periuros, ac raptores exurerem. Erāt
 que negotium plenum laboris, quodq; iuuenem deside
 raret. Itaque mihi consulens, Ioui locum dedi. Quan
 quam & alioqui recte facturus mihi uidebar, si parti
 tus filijs (nam erant) imperium, ipse pleramque uitam
 conuiuijs per ocium traducerem, nihil necesse habens,
 neque uota facientibus operam dare, nec ab ijs qui
 contraria petunt, molestia affici, neque tonare, neque
 fulminare, neque grandinem aliquoties immittere. Sed
 senilem hanc, ac iucundissimam dego uitam, meracius
 bibens nectar, atque interim cum Iapeto, reliquisq; ei
 qualibus dijs consabulans. At regnat quidem ille mille
 districtus negocijs, nisi quod hos pauculos quos dixi,
 dies mihi uisum est excipere, in quibus recipio princi
 patum, ut mortalibus in memoriam reducam, cuiusmo
 di fuerit me regnante uita, quā citra sementem, citraq;
 arationem cuncta illis prouenirent. Haud tum quidem
 aristæ

Podagrici com
 pedibus uincti
 fringunt

aristæ, sed panis paratus, carnes apparatus, ac uinum
fluminum instar fluebat, tum fontes mellis, lactisq; pro
pterea quod mortales omnes probi essent, & aurei.
Hæc, inquam, mihi causa fuit, cur exigui temporis inu
perium geram, atque ob id undique plausus, cantio
res, lusus, æqualitas omnibus seruis æque ac liberis, ne
que enim me regnante quisquam erat seruus. S A C.
At ego Saturne coniecturam istam ad seruos, & eos
qui boias terunt, referebam, quasi ob eam causam tibi
fabula tribueret erga hos humanitatem, quod memor
teipsum aliquando seruitutem seruuisse, ac gestasse com
pedes, eos magnificeres, qui simili essent fortuna. S A
T V R. Num tu defines istiusmodi nugari nugas? S A
C E R. Bene mones, itaq; desino. Quin illud etiam mi
hi responde, talis ludere, in usu fuit tui quoque seculi
mortalibus? S A T. Erat sanè. At non depositis talen
tis, ac decem nummum milibus, quemadmodum uos fa
citis, uerum ut plurimo nucibus, ne uidelicet discrucia
retur qui uictus esset, neue semper ploraret sese unum
omnium non habere quod ederet. S A C. Et recte qui
dem illi. Nam quo tandem premio certassent ipsi tar
lis, quum ipsi toti essent aurei? Itaque te loquente, ta
le quiddam mihi uenit in mentem, si quis unum aliquem
ex aureis illis uiris, in hanc nostram etatē adductum
uulgo ostenderet, quid illi tandem eueniret? Nempe
miserum (sat scio) discerperent, haud aliter incurstan
tes, quàm in Pentheum Menades, aut in Orpheum fœ

mine Thraciæ, aut in Aethonē canes, interq; sese detertarent, quantam quisq; maximā posset portionem auferre, ut qui ne in festo celebrādo, à lucri studio temperent, quin ipso etiam festo ad lucri abutuntur incrementum. Itaq; alij quidem tibi primitias immolāt, amicos in conuiuiο deprædantes. Alij uero tibi conuitiantur, cum nihil ad rem pertineant, tum ipsas comminunt tesseræ, perinde quasi illis sit imputandum, quod illi suapte sponte faciūt. Sed dic mihi & illud, quid tandem causæ fuit, ut deus usq; adeo imbecillis, ac senex, tempus inamœnißimum delegeris, cum iam nix omnia occupat, plurimus seuit Boreas, cumq; nihil non gelu concretum est, arent arbores nudæ decussis frondibus, squalent, horrentq; uacua floribus prata, cum incurui, cōtractiq; mortales, perinde quasi extremo confecti senio, ad focum feruē desident, interea tu festum diem agis? neq; enim accommodum seni tempus, neq; satis idoneum genio indulgentibus. S A T. Sed heus tu permulta quidem à me sciscitaris, cum potare iam oporteat. Itaq; non exiguam temporis portionem tuis rogationibus mihi de festo perdidisti, dum ista mecum philosopharis, non admodum ad rem pertinentia. quare nunc istis tandem omis sis, conuiuium agitemus, plaudamus, ac liberam agamus uitam. Deinde prisco more depositis nucibus, ludamus tesseris, ac reges suffragijs creemus, ipsisq; ultro pareamus. Siquidem ad eum modū effecerimus, ut uerum uideatur prouerbiū, quod

quod dicunt: senes repuerascere. SAC. Imò cui ista
 quæ dicis, non probatur Saturne, precor ut ei nec tum
 bibere liceat, cum sitit. Itaq; bibamus, quandoquidem
 ut primo colloquio satis à te responsum est. Proinde ui
 deor mihi recte facturum, si nostram hanc confabulatio
 nem, & quæ ipse interrogarim, & quæ tu propitius
 responderis, literis prodita, tradam amicis legenda, si
 qui sunt digni, qui tua dicta accipiant.

CRONOSOLON, id est, SATURNALI
 um Legum lator, Erasmo interprete.

AEC ait Cronosolon sacrificus, & idem
 H uates Saturni, earumq; legum conditor,
 quæ quidem ad festum pertinent. Quid
 pauperes facere oporteat, id alio misso libro illis ipsis
 præscripsi. Neque dubito quin eas leges seruent, alior
 qui obnoxij futuri poenis, quæ grauissime decretæ sunt
 in eos, qui minus paruerint. Vos autem diuites, uidete
 ne hæc mandata prætergrediamini, neque negligatis.
 Nam si quis secus fecerit, is sciat se non me neglectu
 rum legis latorem, sed ipsum potius Saturnum, qui me
 condendis festi sui legibus delegit. Haud ille quidem
 in somnis uisus, sed nuper cum uigilante palam con
 gressus. Erat autem neq; compedibus uinctus, neq; situ
 oblitus, qualè eum pictores fingūt, exemplar à deliris
 poetis mutuati, uerū falcom quidē tenebat præcutā.
 Cetera uero & hilaris erat, & ualidus, regioq; appa
 ratu. Atq; hæc quidē specie mihi uisus est. Ceterū quæ
 locutus

locutus est, planè diuina sunt, & in his hæc digna, quæ uobis prius exponā. Nam ubi me uidit animo moestum inambulantem, mox intellexit, quippe deus, quenam esset molestiæ causa, uidelicet grauitèr me ferre paupertatem, ut qui non pro temporis ratione unicam uestem haberem, cum iam esset gelu, multusq; flaret Borreas, glacies ac nix, aduersus quæ ego minime communitus eram. Multo magis autem, quod cum festum instaret iam proxime, reliquos uiderem apparâtes, quæ ad uictimas, quæq; ad conuiuia requirebantur, mihi uero ipsi res nõ admodum ad festum instructas esse. Iam à tergo accedens, aureq; prehensa, ac uellicata (Nam hac specie sese mihi consueuit ostendere) Quid istud sibi uult (inquit) Cronosolon? uidere mihi sollicitus. An non æquum inquam heret cum impios ac scelestos homines opibus superfluere, & solos delitijs frui uideam, ipse uero, mecumq; complures alij docti, cum inopia, summaq; rerum penuria uitã degimus? Ne tu quidem heret, curas his rebus finem imponere, & ad æqualitatem reuocare. Tum ille. Cetera quidem, inquit, haud facile fuerit innouare, quæ uobis à Clotone, reliquisq; Parcis accidunt. Porro paupertatis malum uobis corrigam, quatenus ad festum attinet. Sit autem hæc corrigendi ratio. Abi Cronosolon, ac mihi leges aliquot conscribito, ostendens quid obseruandum sit in festo, uti ne diuites inter sese festum celebrent, sed uobis sua bona impertiant. At non noui, inquam, leges conscribere

bere. Quin ego, inquit, docebo te. Moxq; ingressus, or-
 dine me docuit. Deinde cum cuncta perdidicissem: Et
 illud, inquit, illis dicito, nisi seruarint hæc, tum ego pro-
 fecto sine causa falcem hanc acutam circumfero. Alior
 qui ridiculus sim, si cum patrem Cælum execuerim,
 non item castraro diuites istos, quicunque leges meas
 uiolauerint, ut iam euirati, Cybeli matri sese adiungāt
 cum tibijs ac cymbalis. Hæc ille minabatur. Quare re-
 ste facietis, si leges non prætergrediamini. Lex prima ^{Saturnaliaq;}
 Ne quis quid intra festi tempus agito, neq; publicum, ^{leges: —}
 neq; priuatum, nisi quæ ad lusum, ad uoluptatem, ani-
 miq; oblectationem pertinebunt. Opsoniorum & bel-
 latorum artifices soli in opere sunt. Aequalitas om-
 nibus esto, seruis, liberis, pauperibus, diuitibus. Irasci,
 indignari, minariue ne cui liceat. Rationem exigere
 ab ijs, qui res curant Saturnalicias, ne id quidẽ fas esto.
 Ne quis argentum, uestemue expendit, neue inscribi-
 to solennitatis tempore, ne quis exerceatur, neue liter-
 ris operam dato, aut recitato, nisi si quæ sint urbana
 lepidaq; quæ dicacitatem respiciant, ac iocum. Lex se-
 cunda. Multo ante festum diuites singulorum amicor-
 rum nomina in tabella scribunt. Porro pecuniam par-
 ratam habento, ad decimam partem annuorum fructu-
 um. Præterea quicquid illis superest uestium, & quic-
 quid est cultus pinguioris, quàm ut ipsis cõueniat. Ad
 hæc argenteorum uim non modicã. Atq; hæc quidem
 in promptu sunt. Ceterum ante solennitatẽ porcellus
 circum

circumagitor, atq; ex ædibus eijciuntor sordes, auaritia & questus, & si quæ id genus alia sunt plerisque diuitum domestica. Deinde ubi domum perpurgarint, tum rem diuinam faciunt Ioui diuitiarum largitori, ac Mercurio munifico, atq; Apollini magna donanti. Deinde circa uesperam tabulam illam, amicorum nomina tenentem relegunt. Distributis autem pro cuiusq; dignitate muneribus, ante solis occasum amicis mittunt. Porro qui deferant, ne plures tribus, quatuorue sunt, atq; hi certissima ex famulis fide, iamq; natu grandes. Ascribatur autem in literis, & quid mittatur, & quantum, ut ne utriq; suspectos habere possint eos, qui perferunt. Atq; ipsi ministri unico quisq; calice epoto, domum recurrunt, neq; præterea quicquam ab eis postulant. Doctis omnia dupla mittuntur. Nam hos æquum est geminam accipere portionem. De muneribus quàm modestissime simul, & quàm paucissima uerba fiunt, neq; graue quicquam in literis quisquam ascribit, nec odiose laudato quæ mittuntur. Diuiti diues ne quid mittito. Neq; locuples Saturnalibus æquali sorte quempiã conuiuio accipito. Ne quid eorū quæ in hoc de prompta fuerint, ut mittantur, seruant. Neue cui muneris poenitentia subito. Quod si quis anno superiore peregre fuit, eaq; causa munerum expers fuit, & illa accipito. Quinetiam pro tenuibus amicis æ alienum diuites soluunt, atq; etiam conductarum ædium precium, si qui forte & hoc debent, neq; sunt soluendo

foluendo. In summa uero, multo ante illud illis esto cu-
 ra, ut cognoscant, qua re maximè sit opus. Rursum quò
 accipiunt, ne de missis donis ut exiguis queruntor, &
 quicquid mittetur, qualecunq; fuerit, id magni ducun-
 to. Vini cadus, aut lepus, aut pinguis auis, inter mune-
 ra Saturnalia ne habentor. Néue Saturnalia dona in-
 risum uertuntor. Remittito uicissim diuiti pauper: Si do-
 ctus est, libellum aliquem ueterem, aut si quid ipse con-
 scripsit, quod fausti sit ominis, & conuiuijs accomma-
 dum, qualecunq; potuerit. Atq; id diues leto admo-
 dum, hilariq; uultu accipito. Acceptum protinus per-
 legito. Quod si recusarit, reieceritue, sciat sese ijs que
 de falce minatus sum, obnoxium esse; etiam si miserit.
 quicquid alioqui mittendum erat. Porro reliqui, coro-
 nas alij, alij turis frustula mittuntor. Quod si pauper,
 aut uestem, aut argentum, aut aurū, supra facultatē di-
 uiti miserit, id quidem, quod missum fuerit, publicum
 esto, cōflatumq; in Saturni thesaurū infertor. Ipse uero
 pauper postridie plagas à diuite, manibus ferule supe-
 positis accipito, nō pauciores quinquaginta supra du-
 centas. Leges cōuiniales. Lauandū est, ubi linea sex erit
 pedum. Ante lauandū, nucibus ac talis lusitandū. Vbi-
 cunq; casus cuiq; locū dederit, ibi accumbito. Dignitas
 aut genus, aut diuitia, parū momenti habēto, ut prius
 alicui ministratur. Eodē de uino oēs bibunto. Neq; pro-
 fit diuiti, si causetur uel stomachi, uel capitis dolorē, ut
 ideo bibat de meliore. Carniū omnibus æqua portio.
 Ministri

Ministri ne cui quid fauore danto, neq; cōtantor, neq;
 prātermittunto, donec ipsis uisum fuerit, quæ tollenda
 erunt. Neque huic quidem magna, illi uero perexigua
 apponunto. Nēue huic coxa suis, illi maxilla apponi
 tor, sed in omnibus æqualitas esto. Pocillator, acutis o/
 culis unumquemq; obseruato, minus tamen herū. Acu
 tius etiam exaudito. Calices omnis generis sunt. Ad
 potandum inuitare si quis uoluerit, ius esto. Omnes om
 nibus prābibunto, si libeat, ubi prābiberit diues. Neq;
 quisquam bibere compellitor, qui non ualeat ad com/
 potationem. Ne liceat ipsis, neq; saltatorem, neq; citha
 roedū inducere, nisi qui nup̄ discere cōeperit. Quod si
 cui libeat disterijs uti, liceat, sed hactenus adhibeatur
 modus, ut ne sint molesta. Super omnia, pro nucibus
 ludunto talis. Si quis deposita pecunia talis luserit, in
 posterum usq; diem ieiunato. Et maneto quisq;, & abi
 to cum uoluerit. Porro cum diues famulos suos cōuiuio
 accipiet, tum amici quoq; unā cum ipso ministranto.
 Leges hasce singuli diuites, æræ columnæ inscriptas,
 in aule meditullio habent, ac legunt. Atque id qui/
 dem sciendum est, quo ad ea columna manebit, neq; fa/
 mes, neque pestilentia, neque incendium, neq; quicquā
 alioqui molestum, in illorum domum subibit. Quod
 si quando (id quod dij prohibeant) tollatur,
 abominanda sunt, quæ illis
 tum euentura.

EPISTOLAE

EPISTOLAE SATVRNALES.

Ego Saturno salutem.

QVIDEM. & antea tibi scripsi, ^{In eos qui suis} ^{comodis student} ^{ceteris nihil im-}
gnificans quonam in statu essem, &
quemadmodum ob inopiam mihi per-

R.

culum esset, ne solus omnium, expers
relinquerer solennitatis, quam indixi

fi. Addidi & illud (nam memini) iniquissimum esse, si
nostrum alij opibus ac delicijs superfluerent, nihil ex
suis facultatibus impertientes pauperioribus, alij rur-
sum fame contabescerent, atque id quidem instantibus
Saturnalibus. Verum quoniam tum ad meas literas ni-
hil respondi, operae precium existimaui, te denuo ijs-
dem de rebus commonescere. Tuum erat optime Sa-
turne, sublata hac rerum inaequalitate, bonisq; in me-
dio depositis, postea celebrandum festum edicere. Nam
uti nunc res habent, formica camelus, quemadmodum
aiunt proverbio. Quin magis tragœdie histrionē ani-
mo concipe, qui altero pede præ altis cothurnis subli-
mis insistat, cuiusmodi sunt Tragica calceamenta, alte-
ro uero sit incalceatus. Is si ad hunc modum instructus
ingrediatur, uides necessario futurum, ut nunc excel-
sus sit, nunc humilis, prout hunc aut illum pedem uicise-
sim promouerit. Nec minor est in uita nostra inaequali-
tas, dum illi cothurnis fulti, adornante fortuna, Tragœ-
dias in nos agunt. Contra magna pars pedibus, atq; hu-

LVC.

b

mi in

Pauperu quæda de diuitibus
Vt boni eoru oibus sint cõia

mi ingredimur, quum & ipsi, scias uelim, nibillo deter-
 rius illis fabulam agere possimus, atq; ingredi, si quis
 nos quoq; ad eundem istum modum adornarit. Atqui
 ex poetis audio, nihil harum rerum inter homines fuisse
 se olim, quū tu solus adhuc imperium teneres. Verum
 tellus illis citra ferendi, arandiq; laborem bona progi-
 gnebat, coenam, unicuiq; paratam, uel ad satietatem us-
 que. Porro flumina partim uinum, partim lac, erant au-
 tem & que mel manabant. Quodq; est omnium maxi-
 mum, aiunt illos ipsos homines aureos fuisse. Ceterum
 paupertatem omnino procul ab illis abfuisse. Nos con-
 tra non satis idonei sumus, qui uel plumbū uideri pos-
 simus, aut si quid etiam plumbo uilius, ut quorum ples-
 risq; uictus labore queritur, ac passim paupertas, ege-
 stas, ac desperatio, et illud: Hei mihi, & unde inueniam,
 & ô fortunam, atq; id genus alia permulta, apud nos
 nempe pauperes abundant: quanquam his de rebus le-
 uis discruciamur, nisi diuites conspiceremus tanta
 fruantes felicitate. Qui quidem quum tantum auri, tan-
 tum argenti conditum habeant, tantum uestium possi-
 deant, tot mancipia, tot currus, familias, agros, atq; har-
 um rerum omnium magnam uim teneant, tamē adeo
 nobis nihil unquam de eis impertiunt, ut plebeios ho-
 mines ne aspectu quidem dignentur. Hæc inquam, sunt
 Saturne, quæ nos enecant maxime, planeq; rem intor-
 lerandam arbitramur, hunc in purpura accumbentē,
 tantis opū delicijs affluere, rustantem interim, & ap-
 plaudentibus

De paupertate con-
 querit~

plaudentibus amicis, perpetuo festū diem agcre: me uero, meiq; similes, somniorū coniecturas interpretari, si eunde sorte quatuor oboli contingant, quo uidelicet pane polentāue expleti dormire queamus, nasturtiū, aut porrū, cepāsue alliūmue opsonij uice arro dentes. Aut hęc igitur Saturne ad equabilitatem uitę mutes corrigasq; necesse est, aut quod est postremum, illis ipsis interdicas diuitibus, ne soli bonis fruantur, uerū ē modijs auri tam multis uel heminam in omneis nos dispergāt. Porro ex uestibus, si quas iam à tineis exesas, citra suū incommodum dare possint, malintq; hęc prorsus uetustate situq; peritura, nobis dare qui induamur, quā si nere ut in cubilibus ac scrinijs multa carie computrescant. Pręterea ut cœnent singuli, nunc quaternis, nunc quinīs pauperibus ad conuiuium adhibitis. Haud isto quidem pacto, quo his temporibus conuiuia peraguntur, uerum popularius, ut æqua sit omnium portio, neque ut hic opsonijs ingurgitet sese, famulo interim adstante atque operiente, donec herus uorando præfocetur. Cæterum ubi ad nos uenerit, quum uix etiam apparauerimus ad mouere manū, protinus ad alios transferatur, patina tantum ostensa, uel si quid de placenta reliquum est. Neq; illatum aprum ita partiatur, ut domino totum dimidium apponat, unā cum capite, reliquis autē ossa tecta apponat. Utq; præmoncantur pinicernę, ne contentur donec unusquisq; nostrum septies poscat bibere, sed semel iussi protinus infundant, et ina-

gentem calicem impletū tradant eque atq; ipsi domi-
 no, utq; unum ~~et~~ idem uinum conuiuis sit omnibus.
 Alioqui ubi nam ista lex scripta fuit, aut receptus mos,
 ut hic uino odorato generosoq; temulentus sit, mibi cō-
 tra musto disrumpatur aluus? Hæc si correxeris noua
 risq; Saturne, tū demū effeceris, ut uita uere uita sit, fer-
 ſtū uere ſeſtū: ſin minus, illi quidē epulētur, mos aut in-
 terim ſedentes precabimur, ut ſimul atq; loti uenerint,
 puer ſubuerſam amphoram rumpat, utq; coquus ius
 adurat, ac per obliuionem muriam piſcium in lentem
 infundat, utq; canis in domum irruens, opſoniorum ar-
 tificibus alibi intentis, exta deuoret uniuerſa, præterea
 placenta dimidium: utq; ſus ac ceruus, neq; non ſucula
 inter aſſandū idem faciant, quod Homerus de ſolis bor-
 bus commemorat: imò uti non ſerpant ſolum, uerum etiā
 am unā cum ipſis ueribus in montem abripiant ſeſe ſur-
 giantq;: utq; ipſæ etiā aues pingues, iam ademptis plu-
 mis, ~~et~~ ad coquendum apparatus, uolatu auſugiant, ne
 ſoli illis fruantur: quodq; futurum eſt illis grauiffimū,
 ut formicæ tales, quales ſeruntur Indicæ, aurum è the-
 ſauris effoſſum, noctu in publicū efferant: utq; uestis cur-
 ratorum indiligentia ita ab optimis muribus perfore-
 tur, ut cribrum uideri poſſit, nihilq; diſſerat à caſſe ue-
 natorio: utq; formoſi illorū comatiq; puelli (quos Hyar-
 cintoſos, aut Achilles, aut Narcifſſos appellare ſolent)
 dum ipſis poculum porrigunt, ſubito deſluente coma
 caluiſiant, ~~et~~ acutam edant barbā, cuiuſmodi in co-
 mœdijs

Imprecatio paupe-
 rum contra Diu-
 tes:

moedij induci solēt Sphenopogones, quibus à cuncta
barba nomen inuentum est: utq; uertex illis asperis ac
pungētibus pilis sit birtus, reliqua capitis parte nuda.
Hec atq; his etiam plura illis imprecabimur, nisi desin-
uant usqueadeo suis priuatim studere commodis, uel-
lintq; in commune diuites esse, nobis quoque quantum
equum est impartientes.

SATVRNVS MIHI CHARIS-
SIMO SALVTEM.

VID tu, obsecro, nugae istas ad me, ac de rebus huiusmodi scribis, iubesq;

Consolatio pau-
peru. ut sua sor-
te sint contenti

Q

ut de integro bonorum faciam parti-
tionem: quod quidem alterius munus
fuerit, penes quem nunc est imperiū.

Etenim demiror te, si solus omnium ignoras, quem ad-
modum iam pridē regnare destiterim, ac priuatus esse
coeperim, liberis partitus imperium: quanquam Iupis-
ter precipue rerum istiusmodi curam agit. Porro mea
potestas non nisi ad taxillos usque, saltationes, cantio-
nes, et ebrietatem ualet, idq; septem non amplius die-
bus. Itaq; grauioribus in causis, de quibus scribis, uides
licet de tollenda rerum inaequalitate, utq; ex equo
omnes aut opibus abundent aut egeant, Iupiter uobis
operam dabit. Quod si quid in hijs quae ad festum per-
tinent, uel fraude detractum est alicui, uel additum, id
erit mearum partium iudicare. Iamq; scribo diuitibus

b 3 de coe

de cornis, deq; auri hemina, neq; non de uestibus, ut uobis quoque ad celebrandum festum nonnihil mittant. Quandoquidē aequa sunt ista, decetq; illos facere quem admodum predicatis, nisi forte habent isti, quod probabiliter ad hęc respondeant. In summa tamē illud scitote pauperes, uos longe falli, neq; recte iudicare de diuitibus. Siquidem illos felices arbitramini, solosq; suauem uitam uiuere, propterea quod illis liceat opipare cœnare, uino suauiter inebriari, formosis frui mulieribus, uestibus uti delicatis, uerum istam felicitatem cuiusmodi sit ignoratis: siquidem hęc res non mediocribus curis eos distorquent, sed singulis inuigilare coguntur, ne quid rerum domesticarū dispensator fraudet, aut clanculum suffuretur, ne uinum acescat, ne frumentum uermibus corrumpatur, ne latro tollat pocula, ne populus credat calumniatoribus, si illum dixerint affectare regnum. Atqui hęc quidē quota pars est eorū, quę istos discruciant? Quod si nossetis metus et curas, quibus obnoxij sunt, planē fugiendas uobis esse diuitias existimaretis. Alioqui creditis uel me ipsum usq; adeo insanum, ut si pręclara res esset opulentia, aut regnū, depositurus hęc, alijsq; ea cessurus fuerim, patererq; ut nūc priuatus alieno parerem imperio? Quin potius quum non essem ignarus huiusmodi malorum quę plurima diuitibus ac regibus adsint necesse est, imperiū deponui, idq; sapienter. Nam quod tu nunc apud me deos obtestans deplorabas, illos apris ac placentis expleri, uos cōtra,

nasturtium

Non recte iudicant pauperes de Diuitibus

Dicitur felicitas misera

nasturtium, porrūmve, aut cepe per festi tempus, opso-
 nij loco arrodere, cuiusmodi sit considera. Etenim im-
 presens quidem utrunq; dulce est illis, minimeq; mole-
 stum. At postea res inuertitur. Quandoquidem vobis
 deinde non accidit, ut postridie surgatis, capitis dolore
 grauati ob temulentiam, quemadmodū illi, neq; ob im-
 modicam ingurgitationem graue olentem, & acrem
 spiritū ructatis. At illi hoc quoq; fructus ferunt, ut quo-
 niam magnam noctis partem uario coitu pro libidinis
 arbitrio transigunt, facile sibi, uel tabem uel tussim, uel
 morbum intercutē, ex intemperato uoluptatū usu col-
 ligant. Alioqui quotumquēq; potes ostendere, qui nō
 planē palleat, ac faciē cadauerosam prae se ferat? Quo-
 tumquēq; autem, qui cum ad senectutem peruenerit,
 suis ipsius pedibus ingrediatur, ac nō potius à quatuor
 baiulis gestetur? foris quidē totus aureus, intus putris,
 ac pannosus, cuiusmodi sunt Tragica indumenta, ex
 pannis admodum uilibus cōsarcinata. Vos autem quū
 molestum est, quod de piscibus gustare non liceat, quod
 inedia laboratis, nō illud item cogitatis, eosdem & po-
 dagrae, & tussis expertes esse, aut si quid aliud aliam
 ob causam illis incommodi contingit. Quanquam nec
 illis ipsis aequē dulce est, quotidie, supraq; satietatē istis
 uesci. Quin potius uideas eos nōnunquam ita holus ac
 lupinum appetere, ut tu nō aequē leporem appetas, aut
 aprum. Vt de reliquis interim sileam, quae illos dis-
 cruciant, puta si filius sit luxuriosus, si uxor uel amās,

uel amata à famulo, coacta magis quàm ex animo cū illo dormiat. In summa multa alia sunt, quæ uos ignorant, tantum aurum illorum ac purpuram uidetis. Tum si quando uidetis eos albo prouehi curru, inhiatis & adoratis. Quod si illos contemneretis, negligeretisq; neq; ad argenteū currum oculos haberetis intentos, neq; inter colloquendum, smaragdum annulo inclusum respectaretis, neq; uestes obiter contrectantes mollicie admiraremini, sed fineretis eos ipsos sibi diuites esse, haud dubie futurum sit, ut ipsi uos ulcro adirent, ad coenam rogarent, nimirum ut uobis ostendere possint lectos, mensas, ac pocula. Quarum rerum nulla sit utilitas, si sine teste possideantur. Certe reperiretis pleraq; hæc illos uestra causa parare, non quo utantur ipsi, sed uti uos admiremini. Hæc ad consolandos uos scribo, utranq; uitam cognitam habens. Conuenitq; ita festum agere, ut cogitetis omnibus breui decedendum è uita, & illis, depositis opibus, et uobis, relictâ paupertate. Quanquàm & illis scribam, sicuti sum pollicitus, certum scio eos non neglecturos literas meas.

SATVRNVS DIVITIBVS, S.

AUPERES nuper ad me datis literis inculsarūt uos, qui nihil ipsis ex facultatibus quas possidetis, impertimini: atq; omnino postularunt, ut omnia bona facerem omnibus cōmunia, ut ad

ut ad singulos illorum sua pars rediret. Aequum enim
 esse, ut rerū equalitas constituatur, neq; decere, ut hu-
 ic supersit, ille nullo modo sit particeps uoluptatum.
 Ego uero respondi, hisce de rebus rectius Iouem con-
 sideraturum. Caterum de presenti negotio, deq; iniu-
 rijs, quibus sese per festos dies affici putant, uidebam
 mei officij esse sententiam ferre. Sumq; pollicitus me uo-
 bis scripturum. Sunt autem quæ postulant hæc, ut mihi
 quidem uidetur, æqua. Nam quo pacto, inquit, tanto
 frigore horrētes, tantæq; obnoxij esaritioni, postea di-
 em etiam festum celebrare posimus? Quare si uellem
 et illos festi participes esse, postularunt ut cogerem
 uos, ut et de uestibus illis impertiantini, si quæ super-
 sunt pinguiores, quàm quæ uobis conueniant, utq; de
 auro nonnullas guttulas in illos destilletis. Quod si ista
 feceritis, inquit, nō erit amplius disceptatio inter nos
 de bonis apud Iouem. Sin minus, minitantur sese ad no-
 nam rerum partitionem prouocatuos, ut primū Iu-
 piter pro tribunali sedere cœperit. Atq; hæc quidem
 facere uobis nequaquā graue fuerit, impertiri nonni-
 hil de tantis opibus, quas possidetis, et recte posside-
 tis. Quin de cœnis quoq; ut uobiscū cœnarent, et hoc
 literis addendum putarunt, quemadmodum uos in præ-
 sentia foribus occlusis, soli delicijs frueremini. Quod si
 quando uobis uisum fuerit, et illorum quempiam post
 longum tempus conuiuium adhibere, plus esse molestias
 in cœnâ, quàm uoluptatis; multaq; illic in pauperum

contumeliam fieri: uelut illud, cum non eodem de uino bibant, Dij boni, quàm illiberale: planè dignum, in quo & illi debeant accusari, qui non surgant potius, abeantq; toto conuiuio uobis solis relicto. Quamquam negant sese etiam ad satietatē ex illo qualicunq; uino bibere. Propterea quod uestri pincerne, aures habeant, cara obturatas, quemadmodū olim Vlyſſis ſocij. Porro reliqua uſq; adeo ſunt turpia ut pigeat commemorare, quæ de carnum partitione criminantur, deq; miſtris, qui cum uobis aſiſtant, donec pluſquam ad plenam expleamini, ipſos prætercurrunt, aliaq; huius generis permulta ſordida, minimeq; digna uiris ingenuis. Proinde æqualitas, res eſt omnium iucundiſſima, maximeq; conuiujs congruens. Atq; hac de cauſa, uobis æquus ille partitor in conuiujs præſicitur, ut æquam omnes habeant portionem. Videte igitur ne poſt hac uos iterum accuſare poſſint. Quin potius honorabunt uos, & amabunt, ſi paucula iſta à uobis acceperint, quorum impendiū à uobis nec ſentiretur quidē, penes illos muneris in tēpore dati memoria ſemper manſura eſt. Præterea nec Remp. adminiſtrare poſſitis, ni pauperes unā nobiſcum in ea uerſentur, milleq; modis felicitatem ueſtram adiument, Neq; enim habituri eſtis, qui diuitias ueſtras ſuſpiciant, ſi ſoli atq; apud uoſipſos in tenebris eæ poſſideatis. Videat igitur uulguſ, mireturq; ueſtrum argentū, menſas, & quemadmodū præbidentes ad potandū inuitetis. Deim illi inter bibendum

poculum

Æqualitas

poculum undiq; cōtemplentur, ac pondus expendant,
 manu librantes. Tum argumenti absolutā celaturam.
 Tum auri uim, uicissim artem condecorantis. Nam in
 istum modum, non solū illi uos probos uiros & huma-
 nos predicabunt, uerumetiam inuidiam illorū effugie-
 tis. Quis enim inuideat impertiēti, dantiq; quod æquū
 est? Quis non potius optet, ut quā diutissime uiuens,
 bonis suis fruatur? Verū ut nunc res uobis habent, &
 felicitas uestra teste caret, & diuitie inuidiose, & in-
 sua uis uita. Neq; enim perinde inuat, opinor, si quis so-
 lus expleatur, quemadmodum aiunt leones facere, &
 ex luporū genere, quos solitarios uocant, quā si cum
 lepideis hominibus, ac per omnia gratificari paratis,
 conuiuatis. Qui primū non sinent conuiuium surdum
 aut mutum esse, uerum consuetudine sua fabulas conui-
 uijs aptas, dicteriaq; minime molesta, uariasq; uolupta-
 tes adferent. Quibus rebus tempus iucūdisime transi-
 gitur. Idq; grātum est Baccho, grātū Veneri, grātum
 etiam Gratijs. Deinde postero die, dum comitatem ue-
 stram referunt, beneuolentiam uobis conciliant. Hæc
 etiam magno fuerāt emenda. Nam illud à uobis scisci-
 tabor, si pauperes abeāt taciti, sic enim fingamus, non
 ne uos ea res ureret, cum non haberetis, quibus osten-
 taretis purpureas uestes, comitum multitudinem, an-
 nularum magnitudinem? Neque iam libet referre, neces-
 sario futurum ut pauperum insidiæ atque odia in uos
 oriantur, si soli delicijs frui uelit. Nam quæ minantur
 uobis

Imprecationes uobis imprecaturos sese, proorsus abominanda sunt. Aesop. 20
 dij prohibeant, ne unquam ad eiusmodi imprecationes
 uenire cogantur. Quandoquidem si id fiat, neq; intesti-
 na posthac gustabitis, neq; placentiam, nisi si quid car-
 nis reliquum fecerit. Præterea lenticula saperde liqua-
 men uobis habebit. Porro sus aut ceruus interim dum
 assantur, è ueru in mōtes aufugere parabūt. Tum aues
 quoq; pingues absq; alis fugam molientes, ad paupe-
 res auolabunt. Deniq; quod est omnium grauiissimum,
 pocillatores formosissimi repēte uobis calui fient, idq;
 etiam fracta amphora. Super his rebus consulite, quæ
 et festo sint digna, et uobis quàm maxime tuta, atq;
 illis paupertatis onus subleuate, exiguu uestigali illos
 amicos habituri, neutiquam malos.

DIVITES SATVRNO. S.

*Pauperu artes et
 malitiæ taxatæ*

V. M. putas Saturne, de rebus istis ad-
 te solū scripsisse pauperes? Quin pot-
 tius Iouis ipsius aures iam obsurduer-
 unt illorū querelis, dum hæc eadem
 uociferantur, ac nouam rerum parti-
 tionem flagitant, ac simul et fatum incusant, quod non
 æqualiter distribuerit, et nos, quod nihil ipsis uelimus
 impertiri. Veram nouit ille, quippe cum sit Iupiter, pe-
 nes quos sit culpa, eoq; illos plerunq; obaudiat. Nihil o-
 minus tamen purgabimus nos tibi, quādoquidem hoc
 certe tempore princeps noster es. Nos enim omnia ista
 quæ

quas scribis, ob oculos habentes quàm sit honestum de
 magna rerû copia opitulari ijs, qui indigent, quantoq;
 sit iucundius, simul cum pauperibus uersari, & conui-
 uium agitare, ad eum modum assidue facimus, adeoq;
 in ratione uite nos æquamus, ut nihil possit incusare
 is, quem ad cõuictum admittimus. Verum illi primum
 aiunt sibi paucis opus esse. Deinde ubi semel illis fores
 aperuerimus, nunquam desinunt alia super alia postu-
 lare. Quod nisi protinus omnia, simulq; cum dicto ac-
 ceperint, mox paratum odium, in promptu conuitia,
 etiam si quid de nobis sit mentiendum. Porro qui audi-
 unt, fidem illis habent, rati uidelicet illos probe scire
que dicunt, propterea quod nobiscum consuetudinem
habuerint. Ita fit, ut in alterutrum incidamus, ut aut si
 nihil demus, illos profus habeamus hostes, aut profus
 sis omnibus, ipsi protinus egeamus, iamq; in pauperû
 gregem ueniamus. At cetera quidem utcunq; ferenda
 sunt, uerum inter cœnas ipsas non satis habent ingur-
 gitari cibis, atq; aluum explere, sed idem ubi plus sas-
 tis adbiberint, tum uel puellæ formosæ cyathum porri-
 gentis manum uellunt, aut cõcubinam, uxoremue sol-
 licitant. Postremo conuomito conuiuio, postero die no-
 bis obtrectant, narrantes quemadmodum sitierint, esu-
 rierintq;. Quod si hæc aduersus illos mētiri uidemur,
 uester ille parasitus Ixion in memoriam redeat, qui ad
 communis mensæ honorem admissus, ac uobis dignitas
 te æquiparatus, iam ebrius uir ille egregius, lunonem
 adortus

adortus est. Hec atq; huiusmodi sunt, propter quæ in posterũ statuimus, quo res nostræ sint in tuto, ne post hac illis in domum aditum præbeamus. Quod si te auctore, pacto recipiant, sese moderate petitorios, quemadmodum nunc aiunt, neq; quicquam flagitiose in comæ potationibus admissuros, age, conuiuant nobiscum, si mulq; cœnent bonis anibus. Ac de tunicis, sicuti iubes, mittemus, & de auro, quantũ facultas patietur, ac sumptus augebimus: in summa, nihil omitemus officij nostri, modo uicissim desinant ipsi arte nobiscum uiuere, sintq; pro parasitis & adulatorib. amici. Ita nihil erit, quod in nobis de sideres, si ipsi quoq; suo fungi uolent officio.

Luciani Saturnalium Finis.

LVCIANVS DE LVCTV,

ERASMO INTERP.

PERAEPRECIVM sanè fuerit obseruare ea, quæ in luctu uulgo tum dicantur, tum fiant, item quæ dicantur ab ijs, qui eos cõsolantur scilicet, quamq; non ferenda putent lugentes ea quæ sibi acciderunt, & sibiipsis, & ijs quos flent: cum haud quaquam pernouerint mala ne sint ista, ac dolenda, an cõtra iucundiora melioraq; ijs quibus accidunt. sed ex more & consuetudine dolorem accersunt. Itaq; cum mortuus fuerit aliquis, faciunt ad hunc modum, Quin prius uolo tibi narrare, quas habeãt de morte

morte ipsa opiniones. Sic enim palàm fiet, quæ gratia *Opiniones de*
 superuacanea ista moliantur. Vulgi quidem hominum *morte*
 multitudo, quos sapientes isti uocant idiotas, Homero,
 Hesiodo, reliquisq; fabularum autoribus, super his si-
 dem habentes, & illorum poësim pro lege ducentes,
 locum quendam subter terram profundū esse putant,
 quem tartarum uocant. Eum existimant magnum *Tartarus*
 spaciosum esse, caliginosum atq; opacū, qui tamen istis
 baud scio quo pacto illustrari uidetur, quo singula
 quæ illic sunt, introspiciant. Tum regnare in hoc specu
 Iouis fratrem, cui nomen Plutoni, ut mihi retulit qui *Pluto Rex*
 dam harum rerum mire peritus, ob id eo uocabulo ho- *Inferorū*
 nestatum, quod mortuorū copia diues esset. Porro Plu-
 tonem hunc inferorū rempublicam, & manium uitam
 constituisse in hanc formam. Nam sorte obtigisse huic,
 ut uita defunctis imperaret. Quos ubi demissos rete-
 perit, arreptos uinculis ineffugilibus coercet, nulli
 prorsus permittens, ut ad superos redeat, præterquā
 admodum paucis ex uniuerso æuo, idq; grauissimis de
 causis. Interluitur autē regio illius, fluuijs & magnis *Fluuij Inferna*
 & horrendis, uel solo nomine. Siquidem Cocyti, Phle- *les*
 getōtes atq; huiusmodi uocabulis appellātur. Quodq;
 est grauissimum, præiacet Acherontica palus, quæ præ *Palus Acheront*
 ma excipit obuios, quam nō possis neq; transmittere,
 neq; transire sine uectore. Nā & profundior est, quā
 ut pedibus transiri possit, & spaciosior, quā ut tra-
 nari queat. In summa huiusmodi est, ut nec quum ma-
 nes

lotta.
leacus castos
ecberus

Draba
ethe

Pluto & Proserpina

Ministri pluto

iudices inferna
es

elysius campus

impioru locus

nes possent tam trāsuiolare. An ipso uero descensu, por-
taq; quæ quidem est adamantina. Æacus est, regis pa-
truelis, cui mandata est custodia. Iuxtaq; hunc canis
triceps, seuus admodum. Is aduenientes satis amice, pa-
cateq; intuetur. Ceterum si quis conetur aufugere, la-
trat, territosq; in specum redigit. Nam qui transmissa
palude ingressi sunt, eos excipit pratū ingens, Aspho-
delo constitum. Ac fluuius memorie hostis, eoq; Lethe
nomen est inditum. Nam hæc uidelicet priscis illis mor-
talibus narrarunt, qui illinc redierāt. Nempe Alcestis
& Protefilaus, Thessalus uterq;, neque non Theseus
Aegæo prognatus, & Homericus Vlyses, testes admo-
dum graues, digniq; quibus habeatur fides, qui mihi
non uidētur e fonte illo bibisse, alioqui nō meminissent
horum. Itaq; Pluto & Proserpina, ut diebant illi, rem-
publicam administrant, rerumq; omnium dominatum
obtinent. Sed inserviunt his, & in administrando prin-
cipatu adiuuant ingens turba, Furie, Pœnæ, Terrores,
ac Mercurius, quanquam is sanè non adest perpetua.
Praefecti autem & satrape & iudices sedent duo, Mi-
nos & Rhadamanthus, uterq; Cretensis, uterq; Iouis
filius. Atq; hi quidem bonos ac iustos uiros, qui cū uir-
tute uitam peregissent, ubi iam multi collecti fuerint,
uelut in coloniam quandam emittunt in campum Ely-
sium, uitam optimā inibi uicturos. Quod si malos ali-
quos ceperint, hos Furijs traditos, in impiorū locum
eijciunt, pro ratione malefactorum puniendos. Quo
quidem

quidem in loco, quid tandem mali non patiuntur? tor-
 ti, exusti, à uulturibus arrosi, rota circumacti, saxa sur-
 sum uoluentes. Nam Tantalus ipse ad paludem stat in
 periculum adductus, ne siti moriatur infelix. *Bursum Mediocris Vite*
 alij mediocris uitæ, sunt autem hi complures, uagantur
 in prato sine corporibus iam umbræ facti, et ad tactile
 cœci fumus euanescentes. *Alantur autem uidelicet non* *Vitæ Umbratæ*
 stris libationibus inferijsq; quæ sepulchris inferuntur. *ecceantia.*
 Adeo ut si cui nullus sit in terra reliquus amicus aut
 cognatus, hic mortuus, ieiunus ac famelicus inter illos
 uersetur. *Hec usq; adeo ualide uulgi animos peruasit, Naalum*
 runt, ut simulatq; familiaris quissimam mortuus fuerit,
 primum obolum illi in os imponant, traiectionis incr-
 edem, quam uestori daturus sit, nec illud prius expen-
 dunt, cuiusmodi nomisma legitimū sit: ambuletq; apud
 inferos, et apud illos ualeat, Atticus, an Macedonicus,
 an Aeginensis obolus. At ne id quidem cogitant, mul-
 to satius esse non posse naulum reddere. Sic enim fiet,
 ut non recipiente portitore, postliminio redeant in uia-
 tam. *Post hæc lotos eos, perinde quasi tartarea palus* *Lotiones post*
 non satis sit idonea lauandis his, qui illic degūt, et uni-
 guentis optimis uncto corpore, iamq; uicta graueolen-
 tia, tum coronatos pulcherrimis floribus proponunt *Fuerit mites*
 splendide uestitos: ne uidelicet algeant per uiam, neue
 nudi conspiciantur à Cerbero. *Accedunt ad hæc multi* *Legendi consuetud*
 erum ciulatus, omnium certe lachrymæ, pectorū plan-
 tius, comæ dilaniatio, genarum cruentatio. Alijs au-

tem & uestis discerpitur, & puluis capiti inspergitur, adeo ut uiuentes miserabiliores sint mortuo. Nam illi humi uoluantur saepenumcro, capita solo allidunt. Hic uero decorus ac formosus, ac diligētissime coronatus, sublimis propositus est, & excelsus, uelut ad pompam adornatus. Deinde mater, atq; adeo pater quoq; ex medijs cognatis progressus, ac mortuo circumfusus (Nam finge iuuenem aliquem, ac formosum propositum esse, quo magis in hunc competat actio fabulae) absurdas ac stultas uoces emittit. Ad quas mortuus ipse responsurus sit, si contingat uocem recipere. Ait enim pater, flebili quadam uoce uerbū unumquodq; producens in longum. Fili iucūdisime, peristi mihi, mortuus es, ante diem praeceptus es, me super hac misero solo relicto. Non duxisti uxorem, non parasti liberos, nō militasti, non coluisti agros, non ad senectam peruenisti, non comessaberis posthac, non amabis fili, neq; cum equalibus in comotatione inebriaberis. Porro haec atque id genus alia dicet, quasi putet filium adhuc rebus his egere post obitum, ac desiderare quidem, uerum potiri non posse. Sed quid haec loquor? Quot enim sunt qui equos ac concubinas, rursum alij, qui pincernas etiam in funere mactarunt, qui uestem, reliquumq; mundum pariter in rogum iniectum exusserunt, aut unā cum cadauere sepelierunt, perinde quasi illic sit usus, & apud inferos fruiturus? At senex iste luctum agens, haec omnia atque his etiam plura, quae dicit, neque filij

causa

amentationes
ag mortuos

causa iactare uidetur, ut quem sciat non auditurum, etiam si Stentorem clamore uincat, neque rursum sua ipsius gratia. Satis enim erat illi, cogitare & cognoscere, uel sine uoce. Nihil enim opus est, ut quis apud sese clamet. Superest igitur, ut ad hunc modum deliraret ob eos qui adsunt, cum nesciat neque quid acciderit ipsi filio, neque quò concesserit: imò cum ne suam quidem ipsius uitā, cuiusmodi sit perpenderit. Neque enim alioquin eum rem acerbam grauiter ferret, illum ex hac demigrasse. Filius igitur huic ita responderit, exorato Aeaco atque Orco, quo liceat tantisper è specu proferre caput, dum patrem insanientem compescat. Hominem infelix quid clamas? Quid mihi molestus es? Desine uellicare comam, ac uultus etiam cutem lacerare. Cur mihi conuitium facis, ac miserum appellas, & infortunatam, qui iam sim te multo tum mellor, tum felicior? Aut quid acerbi mihi putas accidisse? An quia non sim factus senex talis, qualis es tu, capite caluo, facie rugosa, incuruus genibus, segnis, in summa, totus ætate putris, multis expletis Triacadibus & Olympiadibus, denique ad istum modum delirans apud testes tam multos? O demens, quid tibi uidetur in uita boni, quo post hac non simus potituri? Nimirum comotationes dicis, ac coenas, uestemque & concubitus, eoque metuis, ne rerum harum inopia peream. Non cogitas autem, longe bellius esse, non sitire, quam bibere, non esurire, quam edere, non algere, quam uestibus abundare.

Quæ mortuus luculentis respondere possit.

*Quomodo uerius
ugenda*

*Uulatus inepti
as decidet*

Age igitur, quando quidem ignarus uideris, docebo te
lugere uerius. Iamq; denuo incepto luctu, clama. Fili
miser, non amplius sities, non amplius esuries, non am
plius algebis. Peristi mihi infelix, quod morbos effu
geris, qui febrem iam non timeas, non hostem, non ty
rannum: non amor discruciat te, nō auocabit coitus,
neq; huius rei causa bis aut ter quotidie perdes impen
sam. Heu calamitatem. Neq; cōtemneris factus senex,
neq; molestus eris iuuenibus, si quādo conspiciaris.
Hæc si dixeris pater, an non putas te multa ueriora,
magisq; ridicula dicturum, quā ista quæ modo? At
uide ne illud te male habeat, dum noctē, quæ apud nos
est, magnamq; cogitas caliginem: proinde metuis, ne
tibi prefocer, conclusus in monumento. Verū in his il
lud oportebat perpēdere, oculis putrefactis, atq; adeo
exustis (si quidem paulopost exurere me decreuisti)
nihil opus erit, nec ad tenebras, nec ad lumen inspicien
dum. Atq; ista fortassis utcunq; ferenda. Verum eiula
tus iste uester quid mihi confert? aut quid ista pector
um ad tibie modos percussio? aut quid mulierum im
modica lamentatio? Quid autem saxum, quod sepul
chro imponitur, coronis ornatū? Aut quid ualet, quod
merum insunditis? Num putatis illud ad nos destillatu
rum, & ad Orcum usq; permeaturum? Nam de paren
talibus ipsi quoq; ni fallor, uidetis, quod ex apparatu
potissimum ad nos redire debuerat, id fumo correptū,
sursum in cœlum abire, neq; quicquam inuare nos, qui
infernæ

infernæ agimus. Porro quod super est, pulvis est inutilis, nisi creditis nos cinere uesci. Non est usq; adeo sterile, neq; infrugiferum Plutonis regnum, neq; nos destituit Asphodelus, ut à uobis cibos huc deportemus. Itaque iuro per Tisiphonem, iam pridem mihi libebat uehementer exclamare super his, quæ & faciebatis, & dicebatis, sed uetabat lintecum ac lana, quibus mihi facies obligastis.

Atq; ita profato, mors ultima lumina clausit.

Sed dicito per Iouem, si conuersus ad eos mortuus ille loquatur hæc, cubito innitens, an non uidebitur rectissime dicturus? Attamen uecordes isti uociferantur, & *Conducti lamen accersito quopiam lamentorū artifice, qui multas anstatores tiquas calamitates in unum congerat, certaminis adiutore, et amentie chorago abutuntur, ubicunq; ceciderit ille, ipsi ad melos ciulatu respondentes. Verum quantum ad lamentationes attinet, omnibus eadem est ineptiendi consuetudo. At deinceps sepulture ratio Sepeliendi modum in uarios diuidunt modos. Nam Grecus exurit, Persa defodit, Indus adipe suillo oblinit, Scythæ deuorat, muria condit Aegyptius. Atq; hic quidem (rem à me uisam narro) deficcatum cadauer, conuiuia et compotorem adhibet fit autem frequenter, ut Aegyptium aliquem indigentem pecunie, leuet egestate pignus frater aut pater in tempore factus. Nam libationes, pyramides, columnæ, tituli, ad breue tempus duratura, an non superuacanea, & ludicris simillima? Sunt uero*

*Cena Exequia
lis*

qui ludos quoq; constituent ad sepulchrum, ac fune-
bres orationes habeant, perinde quasi patrocinentur,
ac testimonium perhibeant defuncto apud inferos iu-
dices! Post hæc omnia, superest exequialis coena. Iamq;
adsunt necessarij, ut defuncti parentes consolentur, sua
dentq; uti cibum capiant, quanquam illi per Iouem
non illibentes ad id compelluntur, quippe perpetuum
iam triduum enecti fame. Et quousq; queso flebimus?
Sine quiescant Plutonis manes. Quod si tibi deliberas-
tum est omnino flere, uel ob hoc ipsum cibus est capi-
endus, quo tãto luctui par esse possis. Tum deniq; tum
ex omnibus contexuntur duo uersus Homerici.

Nam coepit meminisse cibi Niobe auricapilla.

Tum illud.

Vita defunctos flere haud finit ~~alium~~ Achiuos.

At capiunt quidem illi, sed initio pudibundi, ueren-
tesq; ne post charissimorum obitum uideantur adhuc
affectibus humanis commoueri. Hæc atq; his longe ma-
gis ridicula reperiet, quisquis obseruarit ea, quæ fiunt
in luctu, propterea quod uulgo existiment mortem
summum esse malum.

Abdicatus

ABDICATVS LVCI

ANI, DES. ERASMO ROTERO/
DAMO INTERPRETE.

Quidam abdicatus artem medicinæ didicit. Patrem insania laborantem, reliquis medicis desperantibus, dato pharmaco cum sanasset, denuo receptus est in familiam. Post hæc novæ eam insania correptam sanare iussus, addicatur.

A V D quaquam nova sunt hæc iudicia, neq; miranda, quæ in præsentia facit pater, neq; nunc primum ad hunc irascitur modum, verum hæc lex illi facilis est, & assuetus ad hæc causam accedit. Verum illud mihi nouo calamitatis genere accidit, quod cum nullum proprium sit crimen, quod mihi possit imponi, tamen in periculum uocor, ne poenarum artis nomine, nisi huic iubenti per omnia parere possit. Quæ quidem re quid fieri possit absurdius? uti curem ex præscripto, non iam quatenus ars ualeat, sed patris arbitratu. Quare optarim equidem ut medicorum ars, eiusmodi quoq; remedium aliquod haberet, quod non modo laborantes insania, verum etiam præter æquum irascentes liberare possit, nimirum quo liceat & patris iracundiæ mederi. Nunc autem ipsa quidem insania leuatus est, cæterum iracundia magis etiam exasperatur. Quodq; est omnium grauissimum, erga cæteros omnes sanus est, in me unum insanit, à quo mor

c 4 bo fuit

bo fuit liberatus. Videtis igitur cuiusmodi mercedem curationis feram, cum rursus ab illo abdicor, iterum alienor à familia, ceu ob id ipsum ad breue tempus receptus, ut maiore infamia sepius eicerer domo. At ego quidē in his quæ præstare queam, ne expecto quidem patris iussum, ut qui pridem nō accersitus ad opitulandum accesserim. Verum ubi res est eiusmodi, ut nulla omnino spes sit, tum nec aggredi uelim. Porro in hac muliere multo etiam minus ausim, neq; id temere. Siquidē reputo quæ in me facturus sit pater, si res non successerit, cum iam abdicet nondum aggressum curationem. Quare doleo Iudices, noueræ uicem, grauius laborantis. Erat enim proba. Deinde patris nomine, quem huius morbus excruciat. Maxime tamē mea ipsius causa, qui uidear immorigerus patri, cum non possim quæ iubeor præstare. partim ob morbi magnitudinem, partim ob artis imbecillitatem. At sanē non arbitror æquum esse ut abdicer, si quod efficere non queam, id ne recipiam quidem. Itaq; quibus de causis prius abdicarit me, facile fuerit ex hoc negotio conijcere. Quāq; ad illas, opinor, satis respondi, ipsa post dicta uita. Ad hæc autē quæ nunc obijcit, pro uirili sum responsurus, si prius de statu meo pauca uobis exposuero. Ego intractabilis ille, & immorigerus, patrem dedecorans, & indigna genere meo patrans, id quidē temporis multa id genus uociferanti, ac sine fine occlumanti, paucis contradicendū esse duxi. Verum domo
cedens

sedens, existimaui mihi grauiſſimi iudicij inſtar fore; uerumq; calculū, ita actam deinde uitam, ut appareret me à paternis illis criminibus quā longiſſime abeſſe; ſed potius honeſtiſſimis ſtudijs dediſſe operam, eumq; optimis uiris habuiſſe conſuetudinē. Iam uero & eiufſe modi quiddam proſpiciebam, ac ſuſpicabar fore, ut alii quando pater, qui non admodum animo conſtaret, mihi ſine cauſa ſuccenſeret, falſaq; in filium crimina ſtrueret. Neque deerant qui iſta morbi initium interpretarentur, minasq; ac tela paulo poſt irruituri mali. Nempe odium abſq; cauſa, mores aſperos, conuitia parata, cenſuram ſeueram, clamorem, iracundiam, in ſumma, omnia plena bilis, unde uſu uenturum credebam, ut mihi aliquando arte medicine foret opus. Proinde foras profeſtus, ac probatiſſimorum, quos in peregrinis regionibus nanciſci potui, medicorum uſus doctrina, plurimo labore, uehementiq; animi ſtudio artem perdidici. Porro domum reuerſus, offendo patrem manifeſtā iam infania laborantem, & ab huius loci medicis deſperantibus deſtitutum, qui non altius introſpiciunt, nec admodum exaſte morbos dijudicant. At ego ſanē ſicuti par erat facere frugi filium, neq; ſuperioris abdicationis iniuriam recordabar, neq; ut accerſerer operiebar. Neq; enim erat quicquam, quod illi proprie imputare poſſem. Verū peccata illa omnia fuerant aliena. Nempe quemadmodum modo dicebam, ipſius morbi. Ergo cum inuocatus acceſſiſſem, nō ſum equidem pro

tinus medicatus, neque enim hic nobis mos est, neque id
precipit ars, uerum illud omnium primū iubemur ob-
seruare, sanabilis ne sit morbus, an insanabilis, atq; ar-
tis terminos prætergressus. Ac tum si eiusmodi fuerit
malum, ut commodè possimus aggredi, aggredimur, to-
tq; adnitimur studio, ut egrotum seruemus. Quod si
uiderimus iam inualuisse, superasseq; nec manum ad-
molimur omnino, idq; uetustam quandam legem eorū,
qui primi medicine prodiderunt artem, secuti: qui ne-
gant tentandos esse morbos, qui iam inualuerunt. Itaq;
cum patrem adhuc intra spem esse perspicerem, neque
malum supra artis uires esse, diu obseruatis ac pensita-
tis singulis, ita demum aggrediebar, ac pharmacum se-
denti animo porrexi. Multi sanè eorum qui tum ader-
rant, suspectam habebant administrationem pharma-
ci, calumniantes curationem meam: iamq; parabant in-
iūs uocare me. Aderat autem & nouerca pauida atq;
diffidens, non id quidem odio mei, sed quod metueret,
atpote probe sciens illum grauiter laborare. Nam sola
nouerat omnia, quippe familiaris & assidue conuiuens
egrotanti. Attamen ego nihil his rebus deterritus, scie-
bam enim futurū ut mihi signa nō mentirentur, neq; fal-
leret ars; adhibui curam, obseruato tempore idoneo.
Quamquam erant amici nonnulli, qui mihi consilium
darent, ne fiderem, ne forte si res male successisset, ma-
iorem aliquam calumniam mihi accerferem, quasi pa-
trem ueneno ultus essem, memor iniuriarū, quibus me
affecerat

affecerat. In summa, ille protinus conualuit, pristinis
 redditus sanitati, cognouitq; omnia. Familiares admi-
 rabantur: deniq; laudabat & nouerca, ac palam omni-
 bus utriusq; nomine gaudebat, tum mihi laudem affec-
 to, tum illi ad sanam mentem reuerso. Atque hic qui-
 dem, nam illud de eo testari possum, neq; cōtatus, neq;
 quopiam his de rebus in consilium adhibito, simulat-
 que rem omnem ē familiaribus cognouit, irritam fecit
 abdicationem, ac denuo me filium fecit, seruatorem ac
 beneficium appellans, confitens sese certum experimen-
 tum mei cepisse, deq; illis ante factis semet excusans. Id
 factum compluribus attulit uoluptatem, nimirum quot
 quot aderant probi. Ceterum urebat eos, quibus abdi-
 catio filij incundior fuerat reuocatione. Proinde uide-
 bam tum non eodem modo eare gaudentes omnes,
 sed erat cuius & colorem illico uerti sensi, & oculos
 turbari, & uultum iracundum, quemadmodum ex in-
 uidia, odioq; solet accidere. Nos igitur ut est consenta-
 neum, in complexibus & animi gaudijs uersabamur,
 utpote utroq; alteri reddito. Ceterum nouerca paulo
 post egrotare protinus cœpit, morbo, iudices, graui, et
 impotenti. Nam statim obseruabam, ut nascebatur ma-
 lum. Neq; enim simplex erat, aut leuis insanie species,
 quin potius uetus qui iam morbus, qui iam pridem deli-
 tuerat in animi domicilio, erupit, uictorq; in apertum
 prodijt. Sunt autē nobis cum alia multa signa, insanabi-
 li laborantis insanie, tū illud cōmune in hac obseruau-
 muliere

muliere. In ceteros placatior est, ac mitis, atq; illis presentibus conquiescit morbus. Quod si quem conspexerit medicum, imò si uel audierit tantum de medico, in hunc supra modum incenditur. Quod & ipsum argumento est, illam graui & insanabili teneri malo. Hæc cum perspicere, equidem acerbe ferebam, miserebāre que mulieris, ut debui, præter meritum tanto laborantis infortunio. Pater uero ob imperitiam, neq; enim nouit, uel originem mali, quo tenetur, uel causam, uel morbi magnitudinem, iussit uti medicarer, ac simile pharimacum exhiberem: arbitratus idem esse insanie generis, eundem morbum, eandem ægrotationem, quæ similem curandi rationem admitteret. Verum ubi id quod erat uerissimum dico, fieri nullo pacto posse, ut mulier seruetur, fateorq; me morbo imparem esse, indignatur, ac succenset, atq; me studio detrectare, ac mulierem destituere, mihi crimini uertens artis imbecillitatem. Atque huic quidem accidit, quod solet ijs qui dolent. Succensent enim omnes ijs, qui libere uerum loquuntur. Tamen ego sanè pro uiribus illi respondebo, tum meo ipsius nomine, tum artis. Ac primum quidem à lege summam initium, per quam hic me parat abdicare, ut intelligat sibi non esse posthac eandem abdicandi facultatem, quæ prius fuit. Neq; enim legislator omnibus, ô pater, istam potestatem permittit, neq; uti quoslibet filios, neq; quoties libuerit, abdicet, neq; quibuslibet de causis. Verum quemadmodum patribus concessit, certis de

his de causis irasci ita prospexit et liberis, ne id im-
 mentibus accidat. Ea q; gratia iussit, ne libera esset, ac ci-
 tra iudicium uindicta: sed ad iudices uocat, estimato-
 res constituit, qui neq; per iracundiam, neq; per calum-
 niam, quod iustum sit iudicent. Nouerat enim frequen-
 ter accidere multis, ut ob causas iniquas ad iram com-
 mouerentur: hic quidem alicui falsæ calumniæ credens:
 ille famulo fidem habens, aut uxori cuiuspiam inimicæ,
 Quare noluit rem iniudicatam agi, neq; indefensa cau-
 sa liberos statim capi, uinciq;: uerum et aquam infun-
 dit, et ratio redditur, et nihil inexcussum relinquitur.
 Quandoquidem solum hoc autoritatis datur patri, ut
 ad iudices uocet: uerum iudicandi autoritas, an merito
 accuset, id penes uos, qui iudicio præsidetis. ac nondum
 spectate crimen, quod mihi imponit, cuiusq; gratia nunc
 indignatur: uerum illud prius expendite, num post hæc
 illi ius sit abdicandi, qui semel abdicauerit, iamq; sit usus
 facultate, quam lex concedit, atq; hanc paternam pote-
 statem expleuerit, deinde rursum in familiam receper-
 rit, ac superiorem abdicationem irritam fecerit. Nam
 ego certe iniquissimum istud esse dico, ut liberorū quo-
 que sint infinitæ pœnæ, ut multæ condemnationes, ac
 metus perpetuus: utq; lex nunc irata inferuiat, mox de-
 inde faciat irritum, quod actum est: rursum ut eodem
 modo ualeat: in summa, ut ius sursum ac deorsum tor-
 queatur, utcunq; patribus pro tempore uisum fuerit.
 Verum initio quidem equum erat uti concederet, cumq;
 indie

indignante pariter indignaretur, ac puniendi ius faceret ei, qui genuisset. Porro ubi semel potestatem absumpserit, ac lege sit abusus, iracundiam expleuerit, post hac rursus in familiam receperit, & in hanc opinionem discesserit, ut frugi putet, in his perseueret necessum est, neque postea resiliendum, aut retractanda sententia, neque rescindendum iudicium. Neque enim scire poterat, opinor, is qui natus fuerat frugi ne, an contra esset easurus. Atque hanc ob causam permissum est, ut genere indignos abdicent, quos cum educabant, cuiusmodi essent futuri nesciebant. Ceterum ubi non coactus, sed suapte sponte atque autoritate ex sese comprobatum recipit, quae deinde ratione possit mutare factum aut quis legis usus superest? Etenim ipse legislator hunc ad modum tecum egerit. Hic si improbus erat, dignusque quem abdicares, quid accidit uti reuocares? Cur denuo in familiam reduxisti? Cur legem irritam fecisti? Nam liber eras, tibi quae in manu erat ista non facere. Neque enim tibi concedendum est, ut legibus tuo arbitratu abutaris, utque iudicia utcumque mutatus sit animus tuus, eo trahantur. Neque ut nunc irritentur leges, nunc rursus ualeant, iudices interim testes sedeant, uel ut rectius dicam, ministri tuae uoluntatis, modo punientes, modo absoluentes, quando cunque tibi uisum fuerit. Semel genuisti, semel educaisti, pro his semel ite abdicare potes, atque ita potes, si istud merito facere uidearis: uerum ut hoc fiat sine fine, ut perpetuo, ut frequenter, ut facile, id uero supra patris ius est.

est. Quare per Iouem iudices, ne permittatis huic, ut qui sua sponte receperit, superioris iudicii sententiam irritarit, iram damnarit, rursus ad eandem prouocet poenam, & ad patriam recurrat potestatem, cuius tempus iam excessit, cuanuitq; priuilegium, nec huic unicuiquam ualens, quippe antehac consumpta. Etenim illud considerate, quemadmodum in reliquis iudicijs, ubi iudices sortibus ferunt sententiam, si quis perperam pronunciatum existimat, permittitur alios adire iudices. Porro si qui ipsi suapte sponte iudices constituerint, delectisq; arbitris causam commiserint, posthac non idem licet. Etenim si quis, quorum sententijs initio stare non cogebatur, hos sponte delegerit, iam equum est boni consulere quae statuerint. Itidem sane tu quoque, quem antea liberum erat non recipere, nisi dignus maioribus uideretur, hunc si probum arbitratus esse, denuo recepisti, iam deinde non erit abdicandi ius. Siquidem indignum esse in quem ista denuo fiant, ipse testatus es, iam de integro frugi filium esse confessus. Itaq; non conuenit poenitere receptionis, sed firma reconciliatio sit oportet, nimirum post toties pronunciatam sententiam, ac rebus iudicatam, primum cum abdicares, iterum, cum ipse mutasti consilium, meq; in familiam reuocasti, rescisis decretis superioribus, confirmans illa quae postea sunt placita. Proinde perseuera in his quae proxime statuisti, tuumq; ipsius iudicium serua. Pater sis oportet, quando quidem id abs te decretum, id probasti, id ratum fecisti.

Ego

Ego quidem si natura non essem filius, sed adoptatus
abdicare uelles, ne tum quidem existimarim tibi lice-
re. Quod enim initio liberum erat non facere, id semel
factum, iniquum est rescindere. Porro eum qui primò
natura sit filius, postea iudicio, sententiâq; accersitus,
quæso num par est rursus expellere, & eadem fami-
liaritate priuare sæpius? Age quid si forte seruus es-
sem, ac tu quidem primum improbum esse ratus, in uin-
cula coniecisses, deinde ubi cognitum est me nihil pec-
casse, manumisisses, num tibiliceret, utcunq; contingerit
irasci, rursus in eandem reuocare seruitutem? Minime
liceret. Istiusmodi igitur acta, leges firma uolunt esse,
ac perpetuo ualere. Ego cū pluribus etiam argumētis
docere possim, non esse ius huic abdicare denuo, quæ se-
mel abdicatum, sponte sua receperit, tamen finem fa-
ciam. Nunc spectate cuiusmodi filium parat abdicare.
Atq; illud nondum dicam, me tum imperitum abdicat-
um fuisse, nūc abdicari medicū (nihil enim mihi in hac
causa suffragetur ars) tum iuuenem, nunc etate proue-
ctum, ut etas etiam ipsa fidem faciat, me nihil peccasse.
Nam leue fortassis hoc quoque: uerum tum quidem,
etiam si nullo commissō peccato, ut ego quidem dixi-
rim, sed nec benemeritus, alienabar à familia. Nūc por-
rò cum nuper salutē dederim, ac beneficus existerim,
exigor. Qua re quid fieri potest ingratius? ut mea ser-
uatus opera, tantoq; elapsus à discrimine, protinus san-
nationem illam huiusmodi factis perferet, nulla meritorij
habita

habita ratione, sed usque adeo facile mandarit obliuioni, atq; in solitudinem abigat eum, qui iure sit obsecutus, cum præter ius ei jceretur, neq; solum non meminisset iniuriæ, uerum etiam & salutem attulerit, & sanæ menti restituerit? Neq; enim exiguo iudices, neq; uulgari in hunc collato beneficio, tamen huiusmodi malis nunc uideor dignus. Porro quanquàm hic ignorat, quo in statu tunc fuerit, uos tamen omnes nostis, quid facientem hunc, simul & patientem, & quibus affectû morbis, ego curandû suscepim, ac medicis reliquis desperantibus, fugientibus familiaribus, nec propius accedere audentibus, talem reddidi, ut etiam accusare possit, ut de legibus disserere. Quin magis si exemplum queris pater, cum propemodum talis esses, qualis nunc est uxor, ad pristinam sanitatem reuocaui. Quare non est æquum, ut pro his officijs, huiusmodi mihi gratia reponatur, utq; in me unum tantummodo sanus sis. Etenim te non mediocribus à me beneficijs affectum esse, uel ex his ipsis liquet, quibus me criminaris. Nam quæ ob hoc odio persequeris, quod uxorem extremo laborantem periculo, grauissimèq; affectam nō sanē, qui sit, ut eundem non multo potius charissimum habeas, quum simili morbo liberarim? non gratias agas, tam acerbis ereptus malis? At tu, quod quidem est ingratiſimū, simul atq; ad te redisti, protinus in ius trahis: salute donatus, punis, & ad uetus recurris odium, eandem recitas legem. Egregiam igitur mercedē persoluis arti, dignam

que pro remedijs resers gratiam, qui quidem aduersus
medicum tantum sanus es. Vos autem iudices, huic con
cedetis, ut de benemerito pœnas sumat, ut salutis auto
rem expellat, ut cum qui sanitati restituerit, oderit, ut
per quem reuixit, ulciscatur. Haud profecto conceder
tis, siquidem quod æquum est, facietis. Etenim si maxi
mum aliquod flagitium in præsentia cõmissẽ, tamen
superioris beneficij nomine non mediocriter mihi de
bebat: cuius respectu, memoriaq; conueniebat hunc præ
sentem iniuriam negligere, & ob illa priora facile ig
noscere: maxime si tam ingens sit beneficium, ut omnia
superet, quæ postea possint accidere. Quod equidem
mihi in hunc competere puto, quẽ seruauĩ, qui mihi tor
tius uitæ debitor est: cui præstiti ut sit, ut sapiat, ut in
telligat: præsertim cū ceteri omnes iam desperarent,
seq; morbo impares esse faterentur. Nam & illud, opi
nor ad meriti mei cumulum accedit, quod cum id tem
poris filius nō essem, cū nihil esset causæ, quæ me coge
ret curationem suscipere, uerum cum liber essem, atq;
alienus, à naturali causa solutus, tamen haud dissimula
ui, sed ultroneus, inuocatus, iniussus adij, succurri, admi
sus sum, sanauĩ, restitui, meum ipsius patrem seruauĩ, de
abdicatione me purgauĩ, iram beneuolentia sedauĩ, le
gem pietate sustuli, magnoq; beneficio redditũ in famili
am emi, atq; in tempore adeo periculoso fidẽ erga pa
trem demonstrauĩ, meq; ipsum artis auxilio insinuauĩ,
ac tristibus in rebus legitimus filius apparui. Quam
multa

multa enim me fuisse passum arbitramini, quantum ex
 exhaustis laborum? dum adsideo, dum obseruo, dum op
 portunitates capto, nunc cedens patris uehementie, nunc
 artem admouens ad breue tempus concedente morbo.
 Est autem hoc omnium quae sunt in arte medicorum per
 riculosissimum, huiusmodi medicari, ac propius accede
 re ad hos, qui ad eum sunt affecti modum. Fit enim non
 raro, ut ex aestuante malo, rabiem in proximos exerces
 ant. Me tamen nihil horum piguit, neque grauatus sum,
 uerum aderam, modis omnibus cum morbo luctans, pos
 tremo superauit pharmaco. Ne uero quisquam hoc au
 dito, protinus apud se cogitet. Quis aut quantus labor
 miscere pharmacum. Etenim multa prius sunt facienda,
 praestruenda uia dando pharmaco, preparandum cor
 pus, quo facilius recipiat medicationem, de quo omni corpo
 ris habitu sollicitus sit medicus oportet, inaniens, exte
 nuans, cibis idoneis alens, mouens ad omne quod conducit,
 Somnos accersendi rationes excogitans, solitudines
 arte reperiens. Quibus in rebus aegroti ceteri facile par
 teant. At qui laborant insania, ob animi libertatem intrin
 secabiles sunt, ac gubernatu difficiles, ipsique medico pericu
 losi, neque qui facile cura expugnentur. Proinde saepe
 numero cum effecerimus, ut iam speremus proxime ad
 esse morbi finem, leue aliquod erratum incidens, renouat
 o malo, cuncta illa superiora facile subuertit, curationem
 impedit, artem fallit. Eum igitur qui haec omnia sustinuerit,
 qui cum morbo tam graui sit luctatus, qui malum malorum omnium

expugnatum difficillimum uicerit, huic ut iterum abdicet
permittetis, utque leges in benemeritum interpretetur
suo arbitratu concedetis, atque cum ipsa natura bel
lum gerere sinctis? Ego naturae pares iudices, patrem
mibi ipsi seruo, custodique, etiam si hic quidem iniuria
me afficiat. Quod si filium benemeritum, leges, ut ait, ser
cutus, perdit, et à familia alienat: hic nimirum liberorum
osor erit: ego pius in patrem. Ego naturam amplector.
Iste, naturam contemnit, fasque et ius uiolat. O patrem
iniuste prosequentem odio. O filium iniustius amantem.
Nam mihi ipsi uitio uerto, patre compellente, quod odio
habitus, cum praeter causam amo, et magis amo quam
oporteat. Atqui natura comparatum est, ut patres liber
ros ament magis, quam liberi parentes. Verum hic stu
dio tum leges contemnit, quae filios nihil comeritos fa
miliae seruant, tum naturam, quae parentes ad uehemens
natorum desiderium incitat. Non solum enim cum plures
habeat in me beneuolentiae causas, maiorem, uti debebat,
beneuolentiam non adiungit atque addit, aut quod est mi
nus, me saltem imitatur, meumque emulatur amore: sed
o calamitatem, quin insuper odit amantem, charitate pro
sequentem expellit, benemerentem laedit, complecten
tem abdicat, legesque liberis fauentes, ceu liberis infen
sas, in me torquere conatur. O bellum, quod contra na
turam legibus moues pater. Non sunt ista, non sunt in
quam, quemadmodum tu uis: leges bene conditas, male
interpretaris pater. Non pugnat natura cum lege, in his
que

quæ ad beneuolentiam pertinent. Hic inter sese consen-
tiunt, & altera utriq; auxilio est ad delendas iniurias.
Cōtumelia afficis benemeritū. Offendis naturam. Cur
legibus quoq; simul cum natura facis iniuriam? Quæ
cum honestæ, iustæ, liberorū amantes esse cupiant, non
pateris esse: quippe quas aduersus unum filiū, tanq̃ ad-
uersus multos sæpius tētes. Nec finis in supplicijs quie-
tem inuenire, quæ uelint in beneuolētia liberorū erga
parentes conquiescere: quanq̃ alioqui ne possitas qui-
dem aduersus eos, qui nihil peccarint. At sanē leges in
gratitudinis actionem cōcedunt in eos, qui benemer-
itis nō retulerint gratiam. At qui nō solū nō refert gra-
tiam, uerumetiam punire conatur ob ea ipsa, quibus ad-
iutus est beneficio, considerate num quicq̃ facere possit
iniquius? Itaq; nō posse hunc iam abdicare denuo, qui
paternam potestatē semel expleuerit, ac lege sit usus:
præterea nō esse æquū, cum qui tanta præstiterit bene-
ficia, expellere, familiāq; exigere, satis opinor demon-
stratum. Nunc aut̃ ad ipsam abdicationis causam uenia-
mus, & crimen cuiusmodi sit expendamus. At rursus
ad mentē eius qui legem condidit, recurramus necesse
est. Etenim ut istud tibi donemus ad breue tempus, lice-
re quotiescūq; uelis abdicare, utq; præterea potestatē
istam tibi largiamur, etiam aduersus benemeritū, haud
tamē simpliciter, opinor, neq; quibuslibet de causis ab-
dicabis. Neq; hoc dicit legis conditor: Quicquid utcun-
que criminatus fuerit pater abdicato, ut satis sit tantū
d 3 uoluisse

noluisse queri. Nam si id esset, quid opus erat iudicio? Verum uos istud expendere iubet iudices, num grauius ac iustus de causis irascatur pater, nec ne. Hoc igitur in presentia considerate. Exordiar autē ab ijs, quæ protinus huius insaniam sunt consecuta. Iam primum omnium quod fecit sanæ menti redditus, illud erat: Rescidiit abdicationem. Ego seruator, beneficus, breuiter omnia eram. In his nisi fallor, nihil adhuc esse poterat, quod cum crimine uideretur esse coniunctum. Deinde quid est omnium quod accusat? Quod obsequium, quam curam filio dignam prætermisi? Quando foris cubui? quas intempestiuas potationes, quas comestationes obijcis? Qui luxus? Quis leno pulsatus est? Quis accusauit? Nemo profecto. Atqui hæc sunt, ob quæ præcipue lex permittit abdicare. Ceterum cœpit agrotare nouerca. Quid istud mihi uertis crimini? morbiq; pœnā à me reposcis? Nō reposco, inquit. Sed quid? Quod eam curare iussus recusas, ob hoc dignus fueris qui abdiceris, quippe immorigerus patri. Ast ego quidem cuiusmodi sint ista quæ iubet, in quibus quia nō possim obsequi, uideor immorigerus, paulisper differam. Sed illud prius in totū dico. Neq; lex huic concedit, ut quiduis impetret, neque mihi necesse est in omnibus omnino parere. Quædā enim mandata sunt huiusmodi, ut si nō parueris, nō sis obnoxius pœnæ. Quædam id genus, ut nisi obtemperaris, ira, supplicioq; sis dignus: ueluti si ægrotes ipse, & ego nō curem. Si quid rerū domesticarū curan-

dum

dam sit, & ego negligā. Si quid rem rusticam curandā mandes, atq; ego recusem. Hæc omnia atq; id genus alia, probabiles adferūt causas paternæ querelæ. Porro cætera nostri sunt arbitrij, nempe quæ ad artes, & artium usum pertinent: Maxime si nulla in re fiat iniuriæ patri. Iam si cui pictori præcipiat pater. Hæc pinge fili, illa nequaq̃. Rursum musico, hanc pulsa harmoniā illam ne pulsa: Tum fabro ærario: Ista cude, illa ne cude: num quisq̃ hunc patietur abdicare filium propterea, q̃ nō ex ipsius arbitrio artē exerceat? Nemo opinor. At qui medendi ars, quanto est honoratior, uitæq; cōducibilior, tanto cōuenit esse liberiores qui hac utuntur ac instum est, ut ars aliquo gaudeat priuilegio in exercendi facultate, ut neq; cogatur usq̃, neq; ferat imperium, res sacra, deorū doctrina, uirorū eruditorū cura: neq; in seruitutem trahatur legis: neq; timori, poenisiq; tribunaliū, neq; calculis, ac patris minis, & indocti hominis iræ sit obnoxia. Proinde si tibi palām ac simpliciter ad hunc modū respondiſsem: Nolo curare cum posſim, sed artem soli mihi didici, ac patri, cæteris omnibus imperitus esse uolo: quis est tyrannus usque adeo ferox, ut cogat etiam nolentem uti arte? Siquidē istiusmodi officia blanditijs, precibusq; ni fallor, nō legibus, ira, iudicijs, conuenit elicere: persuadere medico oportet, non iubere, ut uelit, non ut metuat: neque ad sanandum adigendus est, sed ultro ac lubens accedat oporet, immunis à cōpulsione patris. Immunis est ars ipsa,

quandoquidē ciuitates quoq; publicitus honores, prae-
minentias, immunitates, priuilegia medicis tribuunt.
Hac igitur in genere poteram artis nomine responde-
re, etiam si tu me illam docuisses, si multū studij, multū
pecuniarū insumpsissem, ut discerem, & unam hanc cur-
rationē, etiam si eiusmodi esset, ut praeſtare poſſem, re-
cuſaſſem. Nunc illud cogita, quā rem modis omnibus
ingratam & iniquam facias, qui nō ſinas me, à meipſo
mibi partiſ libere uti. Hāc ego artē tum cū nō eſſem
filius tuus, perdidici, neq; tuis ſubiectus legibus. Atque
hanc tamē tibi didici. Huius fructū primus ſenſiſti, cum
nihil adiumenti cōtuleriſ ad eius cognitionem. Quem
praeceptorem mercede conduxiſti? Quem pharmacor-
um apparatus comparasti? Nullū omnino. Verū in-
ops, ac rerū neceſſariarū indigēs, à praeceptorib. mei
miſeris ſum edoctus. Nam abs te patre huiusmodi mi-
hi dabatur ad diſcendum uiaticū, moleſtia, ſolitudo, ege-
ſtas, familiarium odium, cognatorū auerſatio. Pro iſtis
itaq; factis poſtulas uti arte mea, uiſq; earū rerum eſſe
dominus, quas mihi paraui tum cum mihi nō eſſes domi-
nus. Boni conſule, ſiquid antebac ultro, nullo prouoca-
tus officio, bene de te ſum meritis, cum nullo nomine ul-
lam abſte gratiam poſſem repoſcere. Caterum nō con-
uenit ſanē, ut meum beneficium mihi in reliquum tem-
pus pariat neceſſitatem: ut quod uolens beneficio iuni,
uertatur in occaſionem, ut poſtea nolenti praeſcipias:
iamq; in conſuetudinē trahatur, ut qui ſemel ſanauerit
aliquem

aliquē, semper deinde curet omnes quoscunq; uoluerit is, qui sanatus est. Etenim ad istū modū fieret, ut quos curaremus, eos dominos nobis creauerimus, nōsque metipsos illis tradiderimus, mercedis loco seruitutem accepturi, et ad omnia quæ iusserint obtemperaturi, Qua re quid esse potest iniquius? Quoniam te grauius adeo laborantē restitui, ob id existimas tibi ius esse arte utendi mea? Atq; hæc quidem dicere poteram: si mihi hic imperasset ea, quæ meæ sint facultatis, atque ego non omnino modis omnibus, uel inuitus obtemperassem. At nunc tandem perpendite, cuiusmodi sint huius imperata. Quandoquidem, inquit, me laborantem insania sanasti: insanit autem et uxor, eodemq; tenetur morbo (sic enim opinatur) et à cæteris medicis ad eundem modū destituta est: tuq; potes omnia, id quod re demonstraſti: sanato hanc quoq; , ac morbo leuato. Id si quis simpliciter ad hunc audiat modum, uehementer æquum uideatur, præsertim illiterato, artisq; medicinæ imperito. Sin autem me auscultetis artis nomine respondentem, intelligetis nimirum nec omnia esse nostra facultatis, neq; consimiles morborum naturas, nec eandem medendi rationem, nec eadem remedia in omnibus efficacia. Ac tum palàm fiet, quantum intersit, nolis quippiam, an non possis. Vos interim patienter auscultate me, hisce de rebus philosophantem: existimantes nec inelegantem fore, nec extra causam, nec alienam à re, nec intempestiuā de his disputationem.

Jam primum naturæ corporū, ac temperaturæ, hæud
 quaquam eadem sunt: tametsi maxime in confesso est,
 iisdem ex elementis constare. Verum alia de his, alia
 de illis magis aut minus participāt: idq; loquor adhuc
 de corporibus uirorū, quæ neq; similia sunt omnibus,
 neq; eadem temperatura, neq; eadem constitutione.
 Vnde necessario consequitur, ut morbi quoq; tum ma-
 gitudine, tum specie differentes, his accidant: utq; alia
 sanatu sint facilia, atq; ad curationem sponte propen-
 sa: alia rursum prorsus desperata: ut quæ & facillime
 corripiantur, & grauissime à morbis prehendantur.
 Proinde si quis existimet, quālibet febrem, aut quam-
 uis tabem, aut peripneumoniam, aut insaniam, quolibet
 in corpore unam atq; eandem esse genere: is non uideā-
 tur ponendus inter sobrios: neq; doctos: neq; inter eos,
 qui in rebus huiusmodi exquirendis elaborarūt. Quin
 idem malum in hoc corpore facile sanabitur, in hoc mi-
 nime. Quemadmodum uidelicet triticum, si idem in di-
 uersos eijcias agros: aliter pueniet in plano solo, pro-
 fundo, irriguo, aprico, uentis salubribus exposito, ex-
 culto, nimirū ubere, lato, copiosoq; fructu: Rursum ali-
 ter in montuosa, petricosaq; terra, aliter in opaca, ali-
 ter in subiecta montibus. In summa: pro cuiusq; loci di-
 uersa natura, uarie proueniet. Itidem & morbi, pro ra-
 tione corporū, in quæ inciderint, aut maiores & ube-
 riores, aut minores eueniunt. Verū his omisis pater,
 nec omnino discussa re, nulli quāuis insaniam in quouis
 corpore

corpore confimilem esse, similemque desiderare curationem. Super hæc tam multa, muliebria corpora plurimum differre à uirorum corporibus, uel ad morbi corruptionem, uel ad sanandi spem, aut desperationem, facile fuerit cognoscere. Siquidem uirorum corpora bene compacta sunt, neruosa: laboribus, agitationibus, uita sub dio acta, exercitata. Cōtra fœminarū, flaccida, male compacta, in umbra alita: Candida ob sanguinis inopiam, calorisque penuriam, et humoris superuacantiæ abundantiam. Quare facilius corripuntur, quam uirorum: utpote morbis exposita, nec ferentia curationem: præcipue uero ad insaniam procliuiora. Nam cum multum habeant iracundiæ ac leuitatis, facileque commouentur: porro corporis exiguæ sint uires: facile in hoc malum prolabantur. Proinde non conuenit, in utrisque eandem à medicis sanandi rationem requirere. Cum intelligatis, hæc ab illis longissimo distare intervallo: iam ab ipso protinus ortu discreta: tum tota uite ratione, tum actionibus omnibus, tum studiis atque exercitijs uniuersis. Quare cum dicis, Insania laborat: addo hoc quoque, laborat mulier. Neque confundas hic omnia sub unâ et eandem insaniam referens appellationem. Verum discretis ijs, quemadmodum et natura discreuit, quid in quoque præstari possit considera. Nam nos, quemadmodum initio dixisse memini, illud in primis spectamus: ægroti corporis naturam, ac temperaturam: et cuius qualitatis magis sit particeps, calidius an frigidius, uigens an etate deficiens

deficiens, magnū an pusillum, crassum an macilentum: reliquaq; id genus omnia. Quæ si quis penitus expenderit: is demum erit idoneus cui fides habeatur, uel desuperanti, uel recipienti. Quādoquidem & insanie innumerabilia sunt genera, & causæ complures: nec uocabula quidē eadem. Neq; enim idem, desipere ac delirare, rabire & insanire. Verum hæc omnia nomina significant magis aut minus obnoxium esse morbo. Porro causæ aliæ sunt uiris, aliæ foeminis. Rursum inter ipsos uiros, aliæ iuuenibus, aliæ senibus: puta iuuenibus immodica fermē repletio: senibus autem importuna calumnia, ira impotēs, quæ sæpenumero incidit aduersus domesticos. Hæc initio perturbant animum: deinde paulatim uergit in insaniam. Porro mulierum corpora & multe res infestant, & facile in morbum adducunt: precipue uero si quem oderint uehementius, aut si inuideant inimico, secundis rerum successibus utentur: aut si quid molestum sit: aut si cui succenseant. Hæc paulatim subgliscentia, multoq; alita tempore, tandem in insaniam euadunt. Eiusmodi rerum aliquid uxori quoq; usu uenit pater: & haud scio, an nuper aliquid illi egritudinem aliquam attulerit. Nihil enim illa oderat, quanquam morbo sanē tenetur, neq; his malis ullius medici cura poterit eripi. Quod si quis alius se facturū receperit, aut si quis eam liberarit: tum me oderis licet, uelut iniurium. Tametsi ne illud quidem uerebor dicere pater: Etiam si non prorsus esset, ut est, desuperant

sperandum: sed adhuc aliqua salutis spes levis ostenderetur, nec sic quidem facile manum admouerem: neq; statim auderem ministrare potionem: uidelicet ueritus fortunam, ac multorum hominum obtreffationem. Vides, ut omnes arbitratur, priuignos inuisos esse noueris omnibus, etiã si probæ fuerint: easq; hanc ceu communem quandam mulierum insaniam insanire. Quare facile suspicatus fuisset aliquis, si malum hoc secus euenisset; neq; profuissent remedia, perfidam ac dolosam fuisse curationem. Atque uxoris quidem res pater ad hunc sese habent modũ: idq; loquor, quod prorsus exploratum habeo: nunquam melius est habitura, etiam si milies biberit pharmacum: eoq; non operæ precium conari, nisi me in hoc solum urges ut frustrer: idq; uis ut fœdam mihi famam accersam. Patere, ut mihi eiusdem artis professores inuideant. Quod si me rursum abdicaris, ego quidem etiam si ab omnibus deferar, tamen tibi nihil imprecabor graue. Sed quid si (quod auertat deus) redeat morbus: (solent istiusmodi ferme mala irritata recurrere) quid erit mihi faciundũ? Curabo, ut nosti, tum quoq;: neq; unquam defuturus sum officio, quod liberis natura præscripsit: neq; generis, quoad in me fuerit, obliuiscar. Deinde si resipueris, num credere debeo futurum, ut me denuo recipias, illud uide. Iam ista quũ facis, accer sis morbũ, pestemq; refricas: heri ac nudius tertius ẽ tantis elapsus malis, contendis, uociferaris: quodq; grauissimum est, irasce-

ris: ad adium propensus es: leges reuocas. Hei mihi pater, istiusmodi fuerat superioris insaniae tuae proemia.

LVCIANI ICARO

MENIPPVS. SIVE HYPERNE

PHELVS, DES. ERAS. RO

TEROD. INTERPRETE.

TER mille igitur erant stadia à terra usque ad lunam, ubi prima nobis fuit mansio. Porro hinc sursum ad solens parasangæ ferme quingentæ. Rursum ab hoc usq; ad ipsum deniq; cœlū, arcemq; Iouis in edito sitam, tantum serè spaciū fuerit, quantum aquila probe succincta, atq; expedita queat uno die peragere. **A M I C.** Dic mihi per gratias Menippe: quæ sunt ista quæ de astris loqueris, ac tacitus tecum supputas? Etenim iam dudum te affectans, audio soles & lunas: præterea autem & magnifica ista, mansiones ac parasangas, peregrina quedam commemorantem. **M E N I P.** Ne mireris amice, si sublimia, æthereaq; tibi uideor loqui, nam summam apud me reputo nuper actæ peregrinationis. **A M I C.** Nimirum Phœnicum exēplo uiam stellis notaras. **M E N I P.** Haud quaquam per Iouem: quin magis ipsis in stellis sum peregrinatus. **A M I C.** Papa, longū profecto somnium mihi narras. Siquidem totas edormisti parasangas insciens

sciens. MENIP. Quid ais? Somnū tibi referre uide
 or, q̄ modo ab ipso Ioue ipse reuersus adsum? A MIC.
 Quid audio? Itāne Menippus nobis à Ioue delapsus
 adest è coelo? MENIP. Ita sanè. Ego tibi ab ipso illa
 summo Ioue hodie uenio, rebus interim dictū miris, &
 auditis, & cōspectis. Quod si non credis, æquidem hoc
 ipso nomine supra modum gaudeo, cum supra fidem
 esse uideo, meam felicitatem. A MIC. Et quo pacto
 diuine atque Olympic Menippe, mortalis cum sim, ac
 terrestris, queam non credere uiro, qui nubes supera-
 rit: quiq; ut Homericis dicam uerbis, Iam sit cœlitum
 è numero unus? Verum illud mihi dicito, si molestum
 non est, quibus modis in altum subuectus es, aut unde
 nactus scalas tanta magnitudine? Nam quantū ad facie
 m ac formam attinet, non es admodū similis illi Phry-
 gio: ut coniectare possimus, te quoq; ab aquila raptum
 fuisse, quo pocillatoris alicubi munere fungereris.
 MENIP. Non me clām est te iamdudum irridere.
 Neq; uero id omnino mirum, si narrationis nouitas ti-
 bi fabulæ uidetur adsimilis. Ceterum ad conscensum
 nihil mihi erat opus, neq; scalis, neq; uti pueri illius in-
 morem ab aquila raperer: propterea quod alæ mihi
 essent propriæ. A MIC. Iam uero istud quod narras,
 uel ipsum Dædali factum superat. Siquidē præter alia,
 nobis insciantibus, miluius quispiam aut graculus ex
 homine factus es. MENIP. Recte amice: neque
 procul à scopo coniecisti. Etenim illud Dædali de alis
 inuenit.

inuentū ipse quoq; sum machinatus. A M I C. At interim omnium audacissime, non ueritus es, ne tu quoq; alicubi in mare delapsus, Menippeū aliquod pelagus tibi cognomine redderes: quemadmodū ille Icarium? M E N I P. Nequaquam: Siquidē Icarus cum alas haberet cera adglutinas, eaq; quamprimum ad solem esset liquefacta, defluxis alis, non mirum si decedit. At nobis citra ullam ceram erant pennae. A M I C. Istud qui fieri potuit? Iam enim haud scio quo pacto paulatim me adducis, ut uera uideantur quae narras. M E N I P. Ad hunc ferme modum. Aquilam egregie magnam, tum autem & uulturem ualidum arripui. His cum alas unā cum ipsis brachijs praefecissem. Quin potius si uacat totius commenti rationem ordine tibi percensebo. A M I C. Mihi quidē uel maxime uacat. Adeo sublimis à sermone tuo pendeo: iamq; ad narrationis finem inbio. Ne uero me negligas, per Iouē amicitiae praesidem, auribus in aere suspensum ob tuā narrationem. M E N I P. Ausculta igitur. Neq; enim ciuile fuerit, si spectem amicum ore hiantē relictū: eumq;, quemadmodum tu ais, ab auribus suspensum. Ego igitur cum expendens ea quae sunt in uita mortaliū, protinus omnes res humanas repperissem ridiculas, humiles, instabiles: nempe opes, imperia, magistratus: contēptis his, atq; horū studio, adiectoq; animo ad ea, quae uere sunt bona: conatus sum ab his tenebris emicare, & ad uniuersi naturā suspicere. Atq; hic mihi multam attulit

attulit hesitationem : primū hic ipse qui à sapientibus appellatur mundus. Neq; enim inuenire poteram, neq; quo pacto factus fuisset, neq; quo opifice: neq; quid esset illius uel initium, uel finis. Deinde cum particulatim contemplerer, multo etiam magis ambigere sum coactus. Quippe qui uiderem stellas temere per coelū disiectas. Tum solem ipsum, quid tandē esset, scire gestiebam. Super omnia uero quæ Lunæ accidebant, mihi uidebantur absurda ac planè mira: putabamq; causam aliquam arcanam & inexplicabilem esse, cur illa subinde speciem formamq; uariaret. Quinetiam fulgur emicans, tonitru crumpens, tum pluuia, nix, grando ē sublimi demissa: uidebantur hæc quoq; omnia cōiectu difficilia: quæq; nullis notis deprehendi possent. Itaque cum ad eum modum essem affectus: optimum factu ratus sum, ut horum unum quodq; à philosophis istis perdiscerem. Siquidem existimabam illos ueritatem omnem docere posse. Quare cum ex illis prestantissimos delegissem, quantum mihi coniectare licebat, ē uultus austeritate, etq; coloris pallore, ac barbæ profunditate: Mirum enim ut mihi ex ipso protinus aspectu sublimis loquos quosdam, & cœlestiū rerum peritos uiros præse ferebant: His ubi memet docendum tradidissem magna pecunia: quam partim euestigio presentem numeravi: partim tum me persoluturum sum pollicitus, ubi ad philosophiæ summam peruentum esset: non grauior erectus ad nugas doceri, & uniuersi dispositionē

discere. At illi tantum aberant, ut me pristina liberarent inscitia, ut in maiores etiam dubitationes coniecerint: principia nescio quæ, ac fines, tum inscabilia, inania, syluas, ideas, atq; id genus alia, mihi quotidie offundentes. Verum illud interim mihi videbatur omnium esse grauiissimum: quod cum nihil inter illos conueriret, uerum pugnantia, diuersaq; inter se omnia loquerentur: tamen postulabāt, ut sibi fidem haberem, ac ad suā quisq; rationē me conabatur adducere. **AMIC.** Rem absurdam narras, si uiri cum essent sapientes, inter sese de rebus factiose dissidebant: neq; de iisdem eadem probabant. **MENIP.** Atqui rideres Amice, si audieris illorum arrogantiam, & in differendo prodigiosam confidentiam. Qui quidem cum humi ingrederentur, nihiloq; præstantiores essent nobis, qui super terram ambulamus, ne cernentes quidē acutius quam quiuis alius astant, nonnulli cæcutientes etiam senio atque inertia: tamen & cœli terminos perspicere sese profitebātur: solem quoq; ipsum dimetientes, & ea quæ supra lunam sunt, aggredientes: Ac perinde quasi ex ipsis delapsi stellis, ita & magnitudinem illarū, & figurā explicabant. Ac sæpenumero cū sorte ne illud quidem certo scirent, quot stadiis à Megara abessent Athenæ: tamen spaciū, quod interest inter solem & lunam, quot esset cubitorum, audebant pronunciare: tum aeris altitudinē, maris profunditatē, terræ ambitū dimetientes. Ad hæc, circulos depingebant, ac triangulorum

lorum figuras super quadrangulos inducetes, neq; non
 sphaeras quasdam picturatas, coelum scilicet ipsum me-
 tientes. Iam uero illud an non insulsum, & insignis ar-
 rogantiae? quod cum de rebus usq; adeo incertis loquan-
 tur, nihil tamen ita proponunt, quasi coniecturis ducan-
 tur: uerum supra modum contendunt: neq; ullum uin-
 cendi locum alijs relinquunt: tantum non iureiuran-
 do confirmantes Solem massam esse candefactam, incolu
 Lunam, stellas aqua potare, idq; Sole ueluti situla qua-
 dam per funem demissa, uaporem e mari attrahente,
 atq; illis omnibus ordine potu distribuyente. Nam quan-
 ta sit in dictis pugnantia, id haud difficile fuerit cogno-
 scere. Iam mihi specta per Iouem, num illorum decreta
 inter se consentiant, ac non magis longissimis dista in-
 ternallis, quandoquidem primum de ipso mundo uaria
 est sententia, cum alijs & ingenitus, & nunquam interitus
 esse uideatur. Rursum alijs, & opificem illius, & fa-
 bricandi modum eloqui sint ausi. Quos equidem cum pri-
 mis admirabar, propterea quod cum deum quandam res-
 rum omnium opificem praeposuisent, non illud etiam ad-
 derent, uel unde is esset profectus, aut ubi loci consiste-
 ret cum omnia fabricaretur. Nam ante uniuersi exortum,
 non possis uel tempus, uel locum imaginari. A M I C. Prorsus
 audaces quosdam Menippe homines, ac prodigiorum
 autores mihi narras. M E N I P. Quid autem, si iam aur-
 dias uir optime, quae differant & de Ideis, & de incor-
 poreis, quae de finito & infinito nugatur? Na &

his de rebus acriter inter se digladiantur, dum alij fixe circumscribunt uniuersum: alij contra, finem illud nescire existimant. Quin insuper quidam ex istis complures esse mundos demonstrabāt, damnantes eos, qui de hoc uelut uno quopiam illorum disputarent. Rursum alius, nescio quis uir, haud quaquam amicus paci, bellum rerum omnium parētem esse censebat. Nam de dijs, quid iam attinet loqui? Cum his deus esset numerus: illi rursus, per canes & anseres ac platanos deierarent. Deinde alij, reliquis omnibus dijs expulsis, uni soli rerum omnium imperiū tribuebant: ita ut mecum etiam animo discruciarer, cum tantā audirem deorum inopiam. E diuerso alij liberaliores, multos deos faciebant: ac dissectis illis hunc aliquem primum deum appellabant: his secundas aut tertias diuinitatis partes tribuebant. Ad hæc alij incorporeum quiddam & informe putabant esse numen. Alij corpus esse imaginabantur. Deinde non omnes erant in hac opinione, ut putarent dijs esse curæ res mortalium: uerum erant nonnulli, qui eos omni cura liberantes, haud aliter atque nos consueuimus ætate defectos, à ministerijs dimittere: nihilo aliusmodi eos inducunt, quā cuiusmodi in comœ dijs induci solent satellitia. Iam alij superantes hæc omnia, ne esse quidem ullos omnino deos credebant, sed mundum nullo domino, nulloq; duce temere ferri sinebant. Atqui cum hæc audiebam, uerebar non habere fidei uiris altifremis ac probe barbatis. Neq; tamen inueniebant

ueniebam, ad cuius dicta me uerterem, ut aliquam illorum sententiam nanciscerer irreprehensam, ac nequam quam ab alio subuersam. Itaque planè tandem Homeriscum illud mihi usu ueniebat. Nam sepe numero animus incitabat, ut huic alicui illorum crederem:

Sed me mens diuersa uetabat.

In quibus omnibus cum perplexus hæsitarem, desperabam futurum, ut super his uerum aliquid in terris audirem: ceterum unica tantum uia, uniuersa dubitatione liberari posse, si ipse alis aliqua ratione additis, in cælum ascenderẽ. Eius rei conficiendæ spem mihi præbuit primum ipsa cupiditas, deinde fabularum scriptor Aesopus, qui aquilis ac scarabeis, interdum et camelis cælum adiri potuisse demonstrat. uerũ ut mihi ipsi alae prouenirent aliquando, id nulla ratione fieri posse uidebatur. Ceterum si uulturis, aut aquilæ alas induissem, nam has solas sufficere ad humani corporis modũ, futurum forsitan, ut mihi succederet experientia. Itaque que correptis auibus, alteri dextram alam, porro uulturi sinistram amputaui, idq; admodum scite. Deinde quum obligassem, humerisq; loris ualidis accommodassem: tum summis pennis ansas quasdam manibus inserendis addidissem, mei ipsius periculũ faciebam: primum subsiliens, ac manibus interim subseruiens, et anserum exemplo paulũ adhuc à terra uolatu me sustollens, inter uolandum summis interim pedibus ingrediens. Postea quũ res ex animi sententia succederet, iam

audacius etiam experimentum aggrediebar: conscens
 saq; arce demisi meipsum per præceps, atque inde in
 ipsum ferebar theatrum. Mox ubi nullo periculo deuo-
 lassens, sublimia iam et ardua cogitare cœpi: ac tola-
 lens me à Parnetho siue Hymetto, ad Geraneam usq;
 uolabam: Rursum inde ad Acrocorinthum subuolau:
 deinde supra Pholoen et Erymanthum ad Tayget-
 tum usq;. Ergo quū tandem audax facinus satis essem
 meditatus, iamq; perfectus et altiuolus euasissens, non
 amplius de pullis imitandis cogitabam, uerū conscen-
 so Olympo, quā leuissimo comiteatu onustus, inde
 rectā in cœlū tendere cœpi: initio quidem oborta ocu-
 lorum uertigine ob profunditatē: et postea ferebam,
 et hoc quoq; facile. Verum ubi iam ipsi lunæ uicinus
 essem, plurimumq; nubū essem emensus, sentiebam me
 defatigatū, maxime in ala sinistra, nempe uulturina.
 Huc igitur diuerſi, ac super eam insidens requiescebā,
 in terrā interim è sublimi respiciens, neq; secus q̃ Ho-
 mericus ille Iuppiter, nūc bellacium Thracū regionē
 despicens, nūc Myſorū, mox (si libuisset) Graciā, Per-
 fidem, Indiamq;: ex quibus omnibus uaria quadā uolup-
 ptate perfundebar. A M I C. Ergo ista quoq; narrabis
 Menippe, ne ulla prorsus peregrinationis parte frau-
 demur: quin potius si quid obiter in itinere cōspexisti,
 fac ut hoc quoq; sciamus. Nam ego sanè haud medio-
 eria dicturum te expecto, de terræ forma, deq; omni-
 bus quæ in terra sunt, cuiusmodi tibi uisa sunt ex alto

contem

contemplanti. MENIP. At tu quidem recte conie-
ctas Amice. Quamobrem quatenus licet, cōscensa lu-
na inter narrandum peregrinanti comes esto, simulq;
qucum contemplare totam terræ speciem, habitumq;
Atq; initio quidem admodum pusillam quandam ter-
ram mihi uidere uidebar, multo inquā, luna minorem:
ita ut ego repente intentis oculis diu dubitarem, ubi
nam essent tanti illi montes, ac tantum mare: quod nī
Rhodiorū Colossū cōspexissem, tum Pbariā turrim,
haud dubie prorsus ubinam esset terra, me prorsus la-
tuisset: uerū ista quod sint sublimia, præq; ceteris emi-
nētia, præterea oceanus paulatim ad solē resplendes-
cens, indicabāt terrā esse id quod uidebā. Mox ubi fixi,
us intenderem oculos, iam mihi omnis mortaliū uitæ
cœpit esse cōspicua: non solū singulæ nationes atq; ur-
bes: sed planē uidebā nauigantes, bellantes, agricolan-
tes, litigantes, mulieres, feras: & ut summatim dicam:

Quicquid tellus educat alma.

AMIC. Ista quæ nunc dicis, haud quā sunt uerisi-
milia, ac secum pugnantia. Etenim. quum paulo ante
Menippe terram requireres, propter ingens in media
interuallum in arctū contractā, adeo ut nisi Colossua
tibi fecisset indicium, forsitan aliud quiddā uidere te cre-
didisses, qui repēte factus Lynceus, cuncta quæ sunt in
terra, dignoscis: homines, feras, ac propemodū etiā cu-
licum nidos. MENIP. Recte tu quidem admones;
nam quod maxime dictū oportuit, id nescio quomodo

præterij. Siquidem quum ipsam quidem terram conspiciam agnoscerem: ceterum reliqua non possem perspicere propter altitudinem, nimirum iam non pertingente oculorum acie, grauiter ea res me discruciat, ac uehementer perplexum habebat. Ego quum ad hunc modum essem sollicitus, ac propemodum etiam lachrymarer: adest à tergo sapiens ille Empedocles, ea specie ut carbonarium quempiam esse diceres, cinere oppletus, atque exustus. Hunc ego quum uidissem (dicendum est enim) nonnihil perturbabar, ratus demonem aliquem lunarem uidere me. At ille: Bono, inquit, es animo Menippe:

Nullum ego sum numen, quid me immortalibus æquas? Sum Empedocles ille physicus: etenim ubi me præcipitem in crateras iniecissem, fumus ab Aetna raptum huc subuexit. Itaque nunc lunam incolo, acri uagus plerumque ac rore uisitato. Adsum autem hæsitantiâ istam tibi adempturus: nam illud (ni fallor) male te habet, torquetque, quod non liceat tibi perspicue terram cernere. Bene abs te factum est, inquâ, optime Empedocles: ubi primum deuolaro rursus in Græciâ, tui memor sacrificabo tibi in sumario: atque in Nouilunijs ter ad lunam inbians, uota faciam. Imò per Endymionem, inquit ille, haud huc accepsi præmij gratia sed affectio quædam mouit animum meum, quum te uiderem affectum molestia: uerum scis quid facies, quo perspicax fias? Nô per Iouem, inquam, nisi tu mihi forsitan caliginem amoueas ab oculis: nam in præsentia uideor non mediocriter lippire.

Atqui

Atqui me, inquit ille, nihil erit opus. Etenim ut acute uideas, id ipse tecum ē terra allatū habes penes te. Quid igitur est istud, inquam, neq; enim noui? An ignoras, inquit, te dextram aquile alam indutum esse? Scio, inquam, maxime, sed quid alē cum oculo? Quoniam, inquit, aquila inter animātia cetera acutissimi uisus est, unde sola solem aduersum obtinetur: atq; ita demum est rex & ingenua aquila, si non conuiuentibus oculis aduersus radios aspiciat. Ita quidem aiunt, inquam. Quare iam me pœnitet qui non meis exemptis oculis aquilinos inseruerim, cum huc ascenderem. Ndm nunc sanē dimidiatus aduenio, neq; omni ex parte satis regaliter adornatus, quin magis adsimilis uideor nothis istis & abdicatis. Attamen in te est, inquit, ut protinus alterum oculum regalem habeas. Etenim si assurges, uelisq; cohibita uulturis ala, alteram solam mouere, iuxta proportionem alē, dextro oculo cernes acute, quominus altero cecutias nulla ratione succurri potest, propterea quod ad partem pertineat deteriorem. Mibi, inquam, satis est, si uel dextra ex parte aquilino more cernam. Nihilo enim fuerit deterius, cum mihi non raro uidisse uidear, fabros altero oculo melius etiam ad regulam exequantes ligna. Hæc locutus, simul ea faciebam, quæ præceperat Empedocles, ille interim paulatim subducens sese, sensim in fumum euauit. At simulatq; mouissem alam, ingens lumen mihi circumfudit, adeo ut cuncta fierent in conspicuo, quæ hactenus

latuerant. Deflexis igitur in terram oculis, clare uidebam, & urbes, & homines, & quæ fiebant: neq; solum ea quæ sub dio, uerum etiam quæ domi faciebant, rati sese à nemine uideri. Ptolemæum uidi cum sorore rem habentē: Lysimacho struentē insidias filiū: Antiochum Seleuci filiū, nouercae Stratonice clanculū innuentem; Thessalum Alexandrum ab uxore tolli è medio: Antigonom filij uxorem adulterio stuprantē: Attalo uenenum porrigentem filium. Rursum ex altera parte Arasacen interficientem mulierculam: & Arbacen cunulabum gladium educentem in Arfacem. Porro Spartianus Medus è conuiuio foras protrahebatur à satellitiis, calice aureo in frontem impacto. Atq; his ferme cū familia tum in Libya, tum apud Scythas ac Thraces, in regijs geri licebat cernere. Nempe adulterantes, occidentes, insidiantes, rapientes, peierantes, trepidantes, nonnullos ab intimis amicis prodi. Ac regum quidem uergoeia huiusmodi mihi spectaculum exhibebant. Cæterum quæ factitabant plebei, longe magis erant ridicula. Siquidem & inter hos uidebam Hermodorum Epicureū ob mille nummū peierantē: Agathoclem Stoicum de mercede discipulū in ius uocantē: Cliniam rhetorem ex Aesculapij sano phialā aureā suffurantē: Herophilum Cynicū in fornice dormientē. Quid enim alios cōmemorē, qui parietes perfoderēt, qui lites agitabāt, qui scenerabant, qui reposcere? Nam uariū quoddā & undiq; mixtum erat spectaculū. A M I C. Atqui res
 ste

Ne facies Menippe, si ista quoque retuleris. Consentaneum est enim te ex his non uulgarem cepisse uoluptatem, MENIP. Ne fieri quidem potest Amice, ut cuncta ordine recenseam, quum spectare modo ista fuerit difficile: uerum rerum fastigia eiusmodi ferme uidebantur, qualia refert Homerus in clypeo, ubi erant conuiuia, nuptiaeque. Altera ex parte iudicia et cōciones. Rursum alia ex parte sacrificabat quispiam. In proximo uero conspiciebatur aliquis luctum agens. Porro quum ad Geticam respicerem, uidebam belligerantes Getas. Rursum ubi ad Scythas defleckerem, cernere erat errantes in plaustris. Mox ubi paululum in diuersam partem deflexissem oculum, spectabam agricolantes Aegyptios. Phoenix scortabatur, Cilix latrocinabatur, Lacon lorris cadebatur, Atheniensis causas agebat. Haec omnia quum eodem tempore gererentur: cogita nunc cuiusmodi uisa fuerit rerum confusio. Non aliter, quam si quis producat multos saltatores, uel potius multas choreas: deinde precipiat, ut omisso concentu propriam quisque cantionem canat. Deinde si certatim canat unusquisque, et peculiarem suum cantum absolueret studeat, uocisque magnitudine uicinum superare contendat: cogita tecum per Iouem, cuiusmodi futurus sit eiusmodi cantus. AMIC. Modis omnibus Menippe ridi culus ac confusaneus. MENIPPVS Atqui Amice, hoc genus sunt omnes qui in terris choreas agunt, omnisque mortaliū uita ex huiusmodi constat discrepentia: quippe

quippe qui non modo sonent absona, uerum & ornatus sint dissimili, diuersaq; moneant, neq; quicquàm idem cogitent, donec choragus omnes è scæna exigat, negãs diutius choræas ducere oportere. Id ubi factum est, iam omnes sunt inter se similes, taciti, nec amplius confusam illam, & incompositam canentes cantionem. Verum in uario ipso ac multiformi theatro, uidelicet ridicula erant quæ gerebantur omnia: præcipue uero mihi risum mouebant ij, qui de agrorum finibus contentebant, quiq; sibi placeret hoc nomine, quod Sicyonii agrum colerent, aut quod Marathonis eam partem haberent, quæ est iuxta Oenoën, aut quod in Acarnania iugerum mille possideret. Cum uniuersa Græcia, quem admodum id temporis mihi è sublimi despicienti uidebatur, quatuor digitorum spaciū habere uideretur. Attica (ni fallor) proportionē minima pars erat. Itaq; perspexi quid esset reliquum, quod diuitibus istis animos tolleret. Etenim is qui inter hos quàm plurimum agri possidebat, uix unam ex Epicureis atomis colere mihi uidebatur. Cæterum ubi ad Peloponnesum flexissem oculos: deinde terram Cynosuræ subiectam aspexissem, ueniebat in mentem pro quantula regione, quæ nihilo esset latior lente Aegyptia, tam ingens Argiurum ac Lacedæmoniorum multitudo cecidisset uno die. Porro si quem conspexissem auro superbientem, quod anulos haberet octo, phialas quatuor, magnopere ridebam & hunc. Nam Pangeum uniuersum, unà cum ipsis metallis

metallis, uix erat magnitudine milij. A M I C. O te felicem Menippe, qui tam nouū spectaris spectaculum. Sed age dic mihi per Iouem, ciuitates atq; homines ipsi, quanti uidebantur ex alto cōtemplanti? N E N I P. Equidem arbitror te sæpenumero formicarum concionem uidisse: aliquas in orbem obambulantes, nonnullas exeuntes, rursus in ciuitatem redeuntes. Atq; hæc quidem simum exportat: hæc alicunde raptam fabæ tunicam, aut dimidiatum frumenti granū currens apportat, Consentaneum est autem pro ratione uitæ formicarum, esse apud illas & ædium fabros, & cōcionatores, & magistratus, & musicos, & philosophos. Sed urbes sanè cum ipsis uiris, formicarū nidis maxime uidebantur adsimiles. Quod si tibi uidetur humilior exemplū, uiros cū formicarū re publica cōferre, uetustas Thesallorum fabulas spectā. Reperies enim Myrmidonas, gentem bellicosissimam, ē formicis uiros natos esse. Iam postea quàm satis spectassē omnia, satisq; risissē, excusasti me ipsum, subuolauī

Ad reliquos diuos Iouis altitonantis in ædes.

Nondum stadium ascenderam, cum Luna, sceminea sonans uoce: Menippe, inquit, ita tibi cōtingant quæ optas, Inferui mihi in re quapiā apud Iouē. Dic, inquam, neq; enim erit molestum, nisi si quid oneris sit portandum. Nunciū, inquit, quendā haud graue, ac petitionē meo nomine Ioui perferes. Enecor Menippe, & multa & intoleranda ab istis philosophis audiens. Quibus præterea

præterea nihil est negocij, nisi ut curiosiores me exquirant, quæ sim, quanta sim, & quam ob causam dissecer, dimidiataq; fiam, curq; utrinq; gibbosa uidear. Tūc bi me dicunt inhabitari: illi speculi ritu supra mare suspensam esse. Alij rursus, quod quisq; secum excogitarint, hoc mihi tribuunt. Postremo ipsum quoque lumen aiunt mihi & furtiuum esse, & adulterinum: quodq; superne à sole proficiscatur, neq; finem faciunt, etiam cū hoc qui mihi frater est, committere me, & factionem inter nos serere conantes. Neq; satis erat illis, quæ de ipso dixerūt sole, saxū esse illum, & massam candentem. Et tamen quā multarū rerum illis sum conscia, quas noctu patrant, turpissimas & execrandas, cum interdū tetrici sint, & aspectu uirili, habituq; graues, et imperitorum oculos in se coniectos habentes. Atque ego cum ista uideam, sileo tamen. Neq; enim decorum arbitror, retegere atq; in lucem efferre nocturnas illas diatribas: & quam quisq; in operto uiuat uitam. Quinetiam si quem conspicerem adulterantem, aut furantem, aut aliud facinus quā maxime nocturnum audentem, continuo contracta nube tegebam, ne uulgo ostenderē uiros senes, ea gerentes, quæ neq; barbæ prolixæ, neq; uirtutis professioni essent decora. At istis pro nihilo est oratione me discerpere, modisq; omnibus contumelia afficere. Adeo ut, testis est mihi nox ipsa, sæpius in animo habuerim, quā possem hinc longissime demigrare quōpiam, ubi liceret curiosam istorum linguam effugere

fugere. Hæc igitur memineris, ut Ioui renuncies: simulque illud addas, ne fieri quidem posse, ut hoc in loco durerem, nisi phisicos illos cõminuat, dialecticis os occludat, Stoam demoliat, Academiam exurat, quæ in Peripato habentur, diatribis finem imponat. Siquidẽ ad hunc deniq; modũ fiet, ut mihi paretur quies, definãntque me quotidie commetiri. Fient inquam, quæ mandas, simulq; rectã ad ipsum cœlum tendebam,

Nulli ubi comparent hominũmue boumque labores. Etenim paulo post ipsa etiam Luna mihi perpufilla uidebatur ẽ sublimi. Tandem & terram obtexerat. Porro relicto ad dextram sole, per ipsas uolans stellas, tertio die ad cœlum perueni. Ac primum quidem mihi uisum est, protinus ita ut eram, introire: ratus facile fieri posse ut fallerẽ: quippe dimidia mei parte aquila. Porro aquilam sciebam iam olim esse Ioui familiãrẽ. Post apud me perpendebam illos quã primum deprehensuros esse me, qui alteram alam uulturinam indutus essem. Quapropter optimũ factu ratus, nõ temere uenire in periculũ, adiens pulsaui fores. At Mercurius audito pulsu, ac nomẽ percontatus meũ, festinato abiit, Ioui renũciaturus. Nec multo post, intro sum accersitus, magnopere pauitans ac tremens. Offendoq; deos omnes pariter confidentes, nec hos absq; sollicitudine. Nonnihil enim animos illorum turbabat nouus & inopinatus aduentus meus. Et quantum antea nunq̃ expectabant, futurum, ut mortales omnes mox aduenirẽt, ad eundẽ modum

modum alati. Porro Iuppiter, admodum terribili uultu, toruoq; & Titanico me obtuens, inquit:

Quisnam es, & unde uenis: ubi nam urbs tibi, quicūc
 Hoc ubi audissem propemodum metu (parentes?
 sum exanimatus. Attamē constitui stupidus, præq; uocis
 magnitudine attonitus. Aliquāto post ad me reuersus,
 omnia dilucide exposui, ab ipso exorsus capite. Quem
 admodum cōcupissem sublimia illa cognoscere: Quem
 admodum acceßissem ad philosophos: Quemadmodū
 pugnantia loquentes audissem: Quemadmodum despe
 rassem, distractus illorum dictis. Deinde meum inueni
 tum, tum alas reliquaq; omnia, usque ad ipsum cælum.
 Post omnia addidi quæ Luna mandarāt. Itaque ridens
 Iuppiter exporrectis aliquantum supercilijs: Quid di
 cas, inquit, de Oto & Ephialto, cū ausus sit & Menip
 pus in cælum ascendere? At in præsentia quidem te ad
 hospitij consuetudinem inuitamus. Cras, inquit, super
 his quorum gratia huc aduenisti, dato responso dimit
 temus: simulq; cum dicto surgens, ibat ad eam cœli par
 tem, unde maxime omnia poterant exaudiri. Iam enim
 tempus erat, ut uotis audiendis cōsideret. Atq; interim
 inter eundū, percontabatur me super his negocijs, quæ
 essent in terra, ac primum quidem illa: Quanti nunc ue
 nit triticum in Græcia: Et num superior hyems graui
 ter uos tetigit: Et num holera egent hymbre copiosio
 re. Sub hæc rogabat: num quis adhuc superesset è Phi
 diæ genere: Et quam ob causam Athenienses tot annos
 Ionialia

Iouialia intermiffent: & nū in animo haberent Olym-
pium suum absolvere: Et num essent comprehensi, qui
templum Dodonæum sacrilegio spoliassent, Ad ea cum
respondissem: Dic mihi (inquit) Menippe, de me uero
quam habent homines opinionem? Quam (inquam) ob-
tere, nisi maxime piam? nimirum omnium deorum rex
gem esse te. Ludis tu quidem, inquit. Caterum ego con-
tentionem illorum probe noui, etiam si nihil fateare. Si
quidem fuit olim tempus, cū illis & uates esse uiderer,
& medicus. In summa, unus eram omnia. Tū Iouis ple-
næ erant, & uiæ omnes, simul & mortalium cōciones.
Pisa ac Dodona splendide erant, ac conspiciendæ om-
nibus. Porro præ fumo sacrorum, nec attollere oculos
mihi licebat. Verū posteaquā Apollo apud Delphos
constituit oraculum: Aesculapius medicinæ officinam
Pergami, simulatq; Bendidium natum est in Thracia:
Anubis templum in Aegypto: Dianæ apud Ephesos,
ad ista quidem concurrunt omnes, solennes conuen-
tus celebrant: Hecatombas offerūt, mihi uero tanquā
ætate defecto, abunde magnum honorem habuisse se pu-
tant, si solido quinquennio sacrificarint in Olympiæ.
Proinde uideas aras meas frigidiores, quā sint uel Pla-
tonis leges, uel Chrysippi syllogismi. Huiusmodi quæ-
piam confabulati, in eum peruenimus locum, ubi con-
sessurus erat ad exaudienda uota. Erant autem ordi-
nitæ fenestræ, cuiusmodi sunt ora puteorum, habentes
opercula, iuxta unam quanque sella posita erat aurea,

Itaq; Iuppiter cum ad primam assedisset detracto operculo, præbuit sese petentibus. Optabant autem ex omni undiq; terra, diuersa, uariaq;. Nam ipse quoq; admotus pariter auribus simul audiebam uota. Erant autem huiusmodi. O Iuppiter, contingat mihi regnum. O Iuppiter, contingat cepas & allia mihi prouenire. O Iuppiter utinam pater mihi breui moriatur. Rursum alius aliquis dicit: Utinam existam heres uxoris: Utinam nemo resciscat me struxisse insidias fratri: Contingat mihi uincere litem: Coronari Olympia. Porro ex his qui nauigabant, hic optabat ut spiraret Boreas: ille ut Notus: Agricola optabat pluuiam: contra fullo solem. At Iuppiter audiens, & singula uota diligenter expendens, non omnibus pollicebatur.

Verum hoc concessit Saturnius, abnuit illud. Nam iusta uota per os fenestæ sursum admitterbat, admissa ad dextram statuens. Rursus iniqua remittebat irrita, statu deorsum redigens, ne possint ad coelam accedere. Super uno quodam uoto uidebam illum etiam ambigentem. Etenim cum essent duo, qui diuersa peterent, æquales uictimas pollicitantes: non inueniebat utri potius annueret. Itaq; iam Academicon illud illi accidebat, ut nihil statuere posset. Verum exemplo Pyrrhonis suspensus hærebat etiam, ac considerabat. Porro cum iam satis uota proponentibus dedisset operam, ad proximam digressus sellam, & ad secundam fenestram, prono capite fœdera ferientibus, ac iurantibus dabat

dabat operam. Vbi his quoq; responsum esset, ac Her-
 modorum Epicureum fulmine comminuiſſet: ad proxi-
 mam deinde ſellā ſeſe trāſtulit, de diuinationibus, omi-
 nibus & augurijs auditurus. Hinc ad ſacrificiorum ſer-
 neſtram tranſijt, per quam ſumus aſcendens, denuncia-
 bat Ioui nomen uniſcuiuſq;, qui rem diuinam faceret.
 Rurſum omiſiſis his, uentis & horis mandabat, quæ ſa-
 cere deberēt. Hodie apud Scythas pluito, apud Liby-
 es fulgurato, apud Græcos ningito. At tu Borea ſpira
 in Lycia, Tu Note quieſce, Zephyrus Adriani undas
 concitet. Tum in Cappadociam grandinis mille modi
 diſpergantur. Tandem omnibus ſermē ordinatis, diſce-
 debamus in cum locū ubi compotant dii. Iam enim cœ-
 ne tempus erat. Meq; Mercurius arreptum iuſit ac-
 cumbere iuxta Panē, & Corybantes, & Attim, ac Sar-
 bazium, inquilinos iſtos & ancipites deos. Interea pa-
 nem exhibebat Ceres, Bacchus uinū, Hercules carnes,
 myrta Venus, Neptunus Menides: ſimul interim &
 ambroſiam & neſtar ſurtim deguſtabam. Nam opti-
 mus ille Ganymedes, ut eſt hominum amans, ſi quan-
 do conſpexiſſet Iouem auertere oculos, neſtaris cyat-
 thum unum, nonnunquam etiam duos mihi infunder-
 bat. Diſi uero quemadmodum alicubi dixit Homerus,
 & ipſe, opinor, ut ego illic conſpicatus, neque frumen-
 tum edunt, neque potant nigrantia uina, uerum ambro-
 ſiam apponunt, & neſtare inebriantur: præcipue ue-
 ro gaudent uſci ſacrificiorum fumo, una cum ipſo

indore, subuolante: ad hæc sanguine uictimarum, quæ
sacrificantes aris infundunt. Ceterum inter cœnandū,
& Apollo citbara canebat, & Silenus Cordacem sala-
tabat, & Musæ surgentes in mediū, tum Hesiodi Theo-
gonias nobis canebāt, tum primam ex Pindaricis hyme-
nis odam: deinde omnium saturi requieuiimus, quo quis-
que sederamus loco, satis uuidi potu.

At reliqui noctem diuicq; hominesq; per omnem
Dormibant, me nequaquam sopor altus habebat:
Verum mecū animo uersabam, cū alia permulta, tum
illa præcipue, qui fieret, ut Apollini tanto iam tempore
nō proueniret barba, aut quo pacto nasceretur nox
in celo, quum sol semper adesset, unaq; conuiuium agi-
taret. Ac tum quidē pusillū obdormij. Mane uero sur-
gens Iuppiter, iussit indici concionem: mox cum adesset
omnes, sic farier inquit: Ut uos conuocarem, in caus-
sa fuit hospes hic, qui heri aduenit: uerū quum alioqui
iam olim mihi fuerit animus cōmunicare uobiscum de
philosophis, maxime uero à luna, hisq; de quibus illa
queritur, cōmotus, statui haud quaquam diutius proro-
gare consultationē. Est enim hominū genus, quod non
ita pridem in uita fluitare cœpit, iners, contentiosum,
gloriæ auidum, iracundū, gulæ studiosum, stultū, fastuo-
sum, contumeliosum: & ut uerbis Homericis dicam,

Telluris inutile pondus.

Isti igitur in sectas diuisi, ac uarijs rationū labyrinthis
excogitatis, alij sese Stoicos appellant, Academicos

alij

alij, alij Epicureos, alij Peripateticos: alijs item uocabulis, his multo magis ridiculis. Deinde ubi uenerandū illud uirtutis nomen induerint: tam adductis in altū supercilij, promissaq; barba, sucato habitu obambulant, detestandos mores secum circumferentes, simillimi nimirum istis Tragœdiarū bistrionibz, quibus si personas, stolamq; illam auro sparsam detraxeris, quod superest, id ridiculū est: nempe homunculus septem denarijs ad agonem conductus. Atqui huiusmodi quum sint, mortales quidem uniuersos aspernantur, de dijs uero absurda prædicant, contractisq; coetibus adulescentulorum, quos nihil negocij sit fallere, nobile illam uirtutē ostendant, & uerborū ambiguitates docent, atq; apud discipulos temperantiam semper ac modestiam laudant, aures ac uoluptatē execrantur: caterū ubi soli, & apud sese esse cœperint, quid attinet dicere, quanto pere sese ingurgitent, quā immodici sint ad Venerem, quem admodum autem etiam asium sordes oblingāt? Iam illud est omnium grauissimū, quod cum ipsi nihil agant, neq; publicum, neq; priuatum, sed inutiles ac superuacanei desideant:

Nusquā in cōsilijs, nusquā numerentur in armis, Tamen reliquos accusant, ac uirulentis quibusdam dictis congerentes, neq; non maledicta quædam meditati, obiurgāt, proximisq; conuiuantur. Adeo ut is inter eos primas tenere uideatur, qui clamosissimus sit, & impudentissimus, & ad maledicendū audacissimus. At

sanè si quis istum sine fine ista facientē, uociferantem,
 & ceteros incusantem percontetur ad hunc modum:
 Tu uero quid tandē facis? Aut quid per deos dicemus
 te ad uitā conferre? Nimirū respondebit, si modo recta
 uerāq; fateri uolet, hoc modo: Nauigare quidem, aut ar-
 gros colere, aut militare, aut artem aliquam aggredi,
 superuacaneum mihi uidetur. Ceteram clamo, squa-
 leo, frigida lauo, in calceatus per hyemem obambulo,
 ac ueluti Momus ille, quæ ab alijs geruntur, calumniis
 or. Ac si quis diuitum sumptuosius opsonarit, aut ami-
 cam habeat: id exquiro atq; indignor. Quod si amico-
 rum quispiam aut sodalium, morbo decumbat, curāq;
 & obsequio egeat, id ignoro. Hoc genus sunt nobis o-
 dij hæ pecudes. Iam uero qui ex his uocātur Epicurei,
 uicē uicē sunt etiam contumeliosi, neq; mediocriter
 nos mordent, affirmantes neq; dijs esse curæ res morta-
 lium, neq; omnino considerari à nobis quid apud illos
 agatur. Quis ob res tempus est, ut de his consultemus:
 propterea quod si semel ualeant hæc persuadere ijs,
 qui sunt in uita, non mediocriter esurietis. Quis enim
 post uobis rem diuinam faciat, cum nihil inde expectet
 emolumentum? Nam de quibus luna hos accusat, omnes
 audistis heri narrantem hospitem. Super his consultas-
 te, quæ pariter & hominibus sint quàm utilissima, &
 nobis quàm minime periculosa. Hæc locuto Ioue, fre-
 quens adfremebat concio: mox clamatum est ab omni-
 bus, effulmina, exure, comminue, in barathrum, in tar-
 tarum

tarum, ut gigantes. At Iuppiter rursus indicto silentio, fient ista, inquit, quemadmodum uultis. Omnes cōminuentur cum ipsa sua dialectica. Quanquam in præsentia sanè fas non est punire quenquàm. Est enim Hieromenia, sicuti nostis, quatuor hos menses. Iamq; inducias promulgavi. Itaq; proximo anno, incunte uere, mali male perdentur formidando fulmine:

Sic ait. atq; supercilijs pater annuit atris.

Porro de Menippo hæc mihi uidentur, inquit, ut ademptis illi alis, nequãdo denuo redeat, à Mercurio defertur hodie in terram. Hæc loquutus dimisit coetum. Me uero Cyllenius dextra aure suspensum, heri circiter uesperam deposuit in Ceramico. Audisti omnia, omnia inquam Amice, quæ è cœlo mecū adfero. Quare ab eo iam eadem hæc renunciaturus philosophis in Pœciliæ inambulantibus.

REVERENDO PATRI

AC DOMINO D. RICARDO

episcopo Vuintoniensi, Erasmus

Roterodamus S. P. D.

PRISCORVM usq; seculis mos hic in
 hæc nostra tempora deductus est, amplius
 sine pater: ut Calendis Ianuarijs principis
 incuntis anni die, munuscula quæpiam misissentur.

f 4 que

quæ nescio quid letioris ominis asserre creduntur: tum
 ijs ad quos abeunt: tum illis ad quos redeunt. Itaq; quū
 ego despicere ecquid tandē muneris à nobis iret ad
 tantum patronum, ad tam potentem amicū: neq; quicq;
 quàm in me reperirem suppellectile, præter meras
 chartulas, profecto chartaccam strenam mittere sum
 coactus: quamquàm quid aliud potius mitti conuenie-
 bat ab homine studioso ad præfulem, omnibus quidem
 fortune muneribus magnificentissime cumulatum: sed
 qui uirtutem uirtutisq; comites, honestas literas infini-
 tis calculis anteponat: quiq; tanquam contemptim, per
 neq; dixerim inuitus fortune dona admittat: cōtra ani-
 mi bonis quū sit opulētissimus, tamē semper magis ac
 magis cupiat ditescere? Porro nostrū hoc munusculū,
 si nulla alia licet, saltem Terentiani Parmenonis exem-
 plo, hoc nomine cōmendabimus: q; non ex Aethiopia,
 uerum ē Samosata usq; Commagenorum urbe sit pro-
 fectum. Est autem dialogus Luciani, cui titulus Toxa-
 ris, siue de amicitia, quem nos paucis hisce diebus latē-
 num fecimus. Qui quidem (uti spero) non omnino futu-
 rus est ingratus tuæ excellentiæ: uel ob id quod amici-
 tiam prædicat, rem adeo sanctam, ut barbarissimis etiā
 nationibus olim fuerit ueneranda: Nunc Christianis
 usque adeo in desuetudinem abiit, ut nō dicam uesti-
 gia, sed ne nomen quidē ipsum extet: quū nihil aliud sit
 Christianismus, quàm uera perfectaq; amicitia, q; cōmo-
 ri Christo, quàm uiuere in Christo, quàm unū corpus,

una anima esse cum Christo: hominum inter ipsos talis
 quædam communio, qualis est membrorum inter se cor-
 poris. Neq; minus tamen iucundus, quàm frugifer futu-
 rus est, si quis modo decorum obseruet, quod in perso-
 nis situm est. Nam Mnesippi Græci sermo, quàm totus
 Græcicum quiddam sapit: comis, facetus, festiuus:
 contra Toxaridis Scythæ oratio, quàm tota Scythi-
 cum quiddam spirat, simplex, incondita, aspera, sedu-
 la, seria, fortis. Quin etiam dictionis discrimē, quasiq;
 diuersum filum à Luciano de industria affectatū, pro
 nostra uirili referre curauimus. Hanc igitur qualem-
 cunq; clientuli tui strenulam amplissime Præsul, felici-
 bus auspicijs accipe. Et Erasmus sicuti iam pridem sc-
 ris, amare, ornare, iuuare perge. Vale Londini, Ca-
 lendis Ianuarijs. M. D. VI.

TOXARIS SIVE

AMICITIA, DIALOGVS LVCI

ani Des. Erasmo Roterodamo interprete.

INTERLOCVTORES, MNESIPPVS:

Græcus, TOXARIS Scythæ.

MNESIPPVS.

VID ais Toxaris? Sacrificatis. Orestis

Q ac Pyladi uos Scythæ, deosq; esse illos
 creditis? TOXARIS. Sacrificamus

Mnesippe, sacrificamus inquam: haud tamen deos esse

f s arbitrati

arbitrati, sed uiros bonos. MNE. An uero mos apud
 nos, etiam bonis uiris posteaquam uita defuncti sint,
 perinde ut dijs sacra facere? TOXA. Non istuc mor-
 do: uerum eosdem festis diebus ac celebribus conuen-
 tibus honoramus. MNE S. Quid captantes aut spe-
 rantes ab illis? Neq; enim quo beneuolentiam illorum
 concilietis, ob id rem diuinam illis facitis, quā iam sint
 mortui. TOXA. Nihil officiat fortassis, si et eos qui
 mortui sunt, propitios haberemus: quanquam non ob
 id tantum hæc facimus: quin magis existimamus nos
 rem uehementer conducibilem et his, qui in uita sunt,
 esse facturos, si præstantium uirorum memoriam cele-
 bremus, honorēq; habeamus ijs, qui uita defuncti sunt.
 Siquidem hac ratione futurum arbitramur, ut multi
 apud nos illorum similes euadere cupiant. MNE S.
 Ista quidem recte iudicatis: at Pyladem atq; Orestem
 quo nomine potissimum suspexistis, ut dijs eos equane-
 ritis: idq; adeo quā hospites uobis essent: uel, quod gra-
 uius, hostes? Quippe posteaquam naufragio eiekti ab
 ijs, qui tum Scythiam incolebant, essent comprehensi,
 abductiq; ut Diane immolarētur: adorti carcerarios,
 neq; non oppressis excubijs, et regem trucidarunt, et
 assumpta sacerdote, quin ipsa quoq; Diana sublata, na-
 uigio sese proripuerunt, irrisa publica Scytharū lege.
 Quod si ob istiusmodi facta honorem habetis uir-
 tis: facile assecuti fueritis, ut multos illorum similes redda-
 tis. Iamq; ipsi ab hoc die usq; ad prisca illa respiciē-

num uobis expedierit multos in Scythiam Orestes ac Pylades appellere. Nam mihi quidem isto pacto mox futurum uidetur, ut religionis ac deorū expertes reddamini: dijs qui reliqui sunt, ad eundem modum è regione uestra in exiliū ablegatis: postea, opinor, deorum omnium uice, uiros, qui illos eiectum uenerant, diuinitate donabitis: & qui sacrilegi in uos fuerunt, ijs tanquam dijs sacrificabitis. Quod si nequaquam horum gratia Orestem ac Pyladem colitis, sed aliud quippiā Toxaris in uos beneficij cōtulerunt: qua gratia quum olim non esse deos iudicaueritis, nunc è regione, sacra illis facientes, deos esse decreuistis: Et qui tum parum aberant ut uictimæ fierent, ijs nunc uictimas offertis: Enimvero ridicula uideātur ista, & quū his quæ quondam statueratis pugnantia. ΤΟΧΑ. Et ista quidem Mnesippe præclara sunt uirorū illorum facinora, quæ commemorasti: uidelicet duo cum essent, tam ingentē ausum audere, ut tā procul à sua patria profecti, mare transmitterēt, Græcis ad id usq; temporis intactū, nisi solis his, qui Argo in Colchidem traiecerūt exercitiū: nihil expauesacti, neq; fabulas, quæ de illo feruntur, neque appellationē ueriti, quod inhospitum uocaretur, uidelicet, opinor, quod seræ undiq; gentes accolerent: deinde quū iam capti essent, usq; adeo strenue sese gesserint, neq; sat habuerint, si tantum incolumes euaderent, nisi & à rege acceptam contumeliā ulti, & Diadna sublata ab nauigassent. Quid? an non admiranda
hæc

hec, & quæ diuino quodam honore digna iudicent,
 quicquid est hominum, qui uirtutem sufficiunt? Quan-
 quam non ista spectantes in Oreste ac Pylade, pro her-
 roibus illos habemus. M N E S. Atqui iam dices, quid
 nam præ ista suspiciendum patrarint atq; diuinum.
 Nam quantum ad nauigationem & peregrinationem
 attinet, non paucos profecto diuiniore istis ostendero
 negotiatores, atq; inter hos præcipuos Phœnices, qui
 non in Pontū, neq; ad Mæotidem usq; aut Bosphorum
 tantum enauigant, uerum quaquauerſus, Græcum ac
 Barbarum mare permetiuntur. Hi siquidem omnem
 oram, & omne littus (ut ita dixerim) perſcrutati in
 annos singulos, extremo demum autumno in suam pa-
 triam reuertuntur: quos scilicet ad eandem rationem
 pro dijs habeto, idq; etiam si complures illorum caupo-
 nes ac ſalsamentarios eſſe reperiēs. T O X A. Audi
 nunc, o uir admirande, cōſideraq; quanto nos, qui bar-
 bari uocamur, rectius uobis de bonis uiris ſentiamus.
 Si quidē in Argo atq; Mycenis ne ſepulchrū quidem
 ullum inſigne uidere eſt Oreſtis ac Pyladis, apud nos
 uero & templum oſtenditur, ambobus illis communi-
 ter ſacrum (ita ut par erat amicis) & hoſtie offerun-
 tur, reliquusq; omnis honos. Porro quod hoſpites erāt,
 non Scythæ, id uero nihil obſtat, quo minus boni uiri
 iudicētur: neq; enim perpendimus cuiates ſint uiri ho-
 neſti ac probi: neq; inuidemus, ſi cum amici non fue-
 rint, res egregias geſſerunt. Quin magis admirantes
 ea quæ

ea quæ patrarunt, ab ipsis factis domesticos ac nostros illos ducimus. Quod autem potissimum stupentes in illis uiris efferimus, illud est, quod nobis uisi sunt amici inter sese longe optimi extitisse, atq; alijs exemplo fuisse, quasiq; legem statuisse, quemadmodum oportet amicos omnem inter se communicare fortunam, simulq; promeruisse, ut à Scythis, qui in amicitia laude primas tenerent, colerentur. Itaq; quæcunq; altercum altero, uel alter pro altero tulit, ea maiores nostri descripta in columna ærea reposuerunt in templo Orestis: ac leges statuerunt, ut ea columna prima esset institutio disciplinaq; liberis suis, si meminissent, quæ in illa essent adscripta. Itaq; penè patris quisq; sui nomen citius obliuisceretur, quàm res gestas Orestis ac Pyrladis ignoraret. Quin & in porticu templi eadē quæcunq; in columna notantur, priscorum picturis adumbrata uisuntur. Nempe Orestes unà cum amico nauigans, deinde fracta inter abruptas cautes ipsorum nauē comprehensus, & ad uictimam adornatus, iamq; Iphigēnia initiat eos. Ex aduerso uero in altero pariete idem iam uinculis exutus depictus est, ac Thoantē occidens, multosq; ex Scythis alios. Postremo soluētes, abducta Iphigēnia ac des. Porro Scythæ frustra scapham adoriuntur iam nantem, hærentes gubernaculis, ac conscendere conantes. Deinde re frustra tentata, alij quidē ex eis saucij, alij uero eius rei metu compulsi, natatu semet in solum recipiunt, ubi uel maxime liceat

liceat perspicere, quantam alter in alterū beneuolentiam praestiterit in conflictu cum Scythis. Fecit enim: pistor utrūq; de hostibus in semet ruentibus securum, propellentem autem eos qui in alterū feruntur, ac pro illo iaculis occurrere conantē, pro nihiloq; ducentem, si intereat ipse, modo seruet amicum, uel suo ipsius corpore praueuiens, excipiensq; ictus in illum intentos. Iam uero tantam illorū beneuolentiam, atq; in rebus tristibus communionem, fidem, humanitatem, ueritatem, deniq; constantiam alterius in alterum amoris, haec haud quaquā humana putauimus esse, uerum animi cuiusdam praestantioris, quā pro more uulgarium istorum mortalium, qui donec secundis uentis nauigatur, amicis indignantur, nisi ex aequo participes fiant rerum letarum: quod si uel paululum eis uenti reflare coeperint, aufugiūt, solos in periculis deferentes. Enim uero ut illud noueris, nihil amicitia melius arbitrantur Scythae, neq; est in quo Scythae magis gloriatur, quā in adiutandis amicis, cōmunicandisq; rebus acerbis: quemadmodum neq; probrū apud nos maius ullum, quā amicitiae desertorem uideri. Haec ob res Orestem ac Pyladem ueneramur, quod praestātes extiterint in Scytharum uirtutibus, atq; in amicitia praecellentes, id quod nos omnium maxime admiramur. Appellationem quoque ex his illorum factis imposuimus, ut Coraci uocentur, quod quidem nostra in lingua perinde sonat, ac si quis dicat: dii amicitiae praesides

des. MNES. Hui Toxaris, profecto non arcu modo ualuerunt Scythæ, bellicisq; in rebus ceteris antecel-
luerunt, uerum uidentur & ad orandum persuaden-
dumq; omniū aptissimi: unde mihi quū dudum secus ui-
deretur, nunc eidē merito fecisse uidemini, qui sic Ores-
tem, ac Pyladem in deorū numerū retuleritis: Verum
illud me fugerat uir optime, quod pictor quoq; bonus
esses. Admodum enim euidenter ostendisti nobis, quæ
sunt in Orestis templo, picturas, pugnamq; uirorum,
alteriq; pro altero suscepta uulnera. Tametsi non pur-
taram amicitiam usq; adeo cultam fuisse quondā apud
Scythas, magis autem quod barbari essent, atq; agre-
stes, simultate quidē ira, rabieq; perpetuō cōmitti: ami-
citiam uero, ne in familiarissimos quidē exercere solis-
tos: idq; coniiciens, quum ex alijs quæ de illis audimus,
tum ex hoc, q; progenitores suos uita defunctos deuo-
rant. TOXA. An nos Græcis quū alijs in rebus, tum
in his quæ ad parentum attinent cultū, sanctiores, ma-
gisq; pij simus, in presentiarum haud quaquā conten-
derim. Quod autem nostrates amici longe fideliores
sint amicis Græcis: quodq; amicitiae ratio maior apud
nos, q̄ apud uos, haud difficile fuerit docere. Ac per de-
os Græcorum, ne tibi molestum sit audire, si quæ per-
spexi, dixero, multū iam temporis apud uos uersatus:
uos enim mihi uidemini præclarius ceteris de amici-
tia uerba posse facere, uim uero factaq; illius, adeo nō
solū p̄ sermonū dignitate nō exercere, ut sat uobis sit
predica

predicare eam, & quantum sit bonum, ostendere. At
 ubi usu uenit, deficientes à sermonibus, nescio quomo-
 do, è medio negotio aufugitis. Ceterum quum Tragœ-
 di in scenam progressi, istiusmodi amicitias uobis re-
 presentant, pleriq; laudatis atq; applauditis, ac pro se
 mutuo periclitantibus illis lachrymatis, ipsi uero nihil
 dignum laude pro amicis præstare audetis. Quin si
 quãdo forte accidat, ut egeat amicus, ibi protinus non
 fecus atq; insomnia, procul auolantes euanescent uos
 bis multæ illæ tragœdiæ, uosq; similes relinquunt in a-
 nibus istis, ac mutis personis, quæ diducto ritu, atq; im-
 mane hiantes ne minimum quidem loquuntur. At nos
 ediuerso, quo sumus in dicēdo de amicitia posteriores,
 hoc in præstanda ea præcedimus. Quare si uidetur, ita
 in presentiarum agamus, priscos illos amicos ualere
 sinamus, si quos uel nos, uel uos ex his, qui olim fuisse,
 recensere ualemus, quando ista quidem parte uos ni-
 mirum superaueritis, compluribus ac grauibus addu-
 ctis testibus, nempe Poetis, qui Achillis & Patrocli
 amicitiam, tum Thesei Perithoiq; neq; non aliorū ne-
 cessitudinem, pulcherrimis uersibus carminibusq; con-
 texuerunt. Quin paucos quosdam in medium adsera-
 mus ex his, qui nostra ipsorum memoria fuerint, atq;
 eorum res gestas exponamus: Ego quidem Scythicas,
 tu uero Græcicas. Et in his uter superarit, melio-
 raq; produxerit amicorum exempla, is & uictor esto,
 ac suam ipsius uictoriam promulgato, tanquam quæ
 pulcher

pulcherrimum honestissimumq; certamen decertarit: adeo ut ego quidem non paulo malim mihi in singula-
ri uicto certamine dextrā amputari (nam ea est apud
Scythas uicto poena) quā in amicitia quopiam infe-
rior iudicari, praesertim Græco, ipse Scythā quum sim.

MNES. Quanquā est haud mediocris negocij, cum
uiro, ita ut tu es, bellatore, singulari certamine cōgre-
di, tum admodum instructo missilibus ac penetralibus
narrationibus, haud tamen usq; adeo ignauiter, tam ci-
to uniuersam deferens Græciam, tibi cessero. Etenim
uehementer absurdum fuerit, quum duo illi tantū uice-
rint Scytharum, quantum fuisse declarāt. tum fabule,
tum uetustæ uestre picturæ, quas paulo ante scite ad-
modum representabas, Græcos omneis, tot nationes,
tot ciuitates, nullo defendente uinci abs te. Nam istuc si
fiat, non dextram, quemadmodum apud uos solet, sed
linguam execari conueniat. Sed utrum spectare nos
oportet, numerum ne eorum, quæ amice quis gesserit,
an magis quo plures alteruter amicos referre poter-
rit, hoc uictoria dignior uidebitur? TOXA. Nequa-
quam, imò non multitudine uis horum spectetur, uerū
si quæ tu narrabis facta, his quæ narrabo, uideantur
præstantiora, magisq; penetrantia, tum nimirum eti-
am si numero paria sint, opportuniora magisq; letas-
lia mihi facient uulnera: Ac penè memet ad ictus ac-
commodabo. MNES. Probe loqueris. Statuamus
igitur quot erunt satis. TOXA. Mihi quidem satis

fore uidetur, si uterq; quinq; narret exēpla. M N E S. Itidem mihi uidetur, ac prior dicito, uerum adiuratus, nimirum non nisi uera dicturum, alioqui fingere eius modi, nō admodum fuerit difficile, palām autem resellē non queant. Porro si iuraris, nefas sit non habere fidē. TOX A. Iurabimus, si quid etiam iureiurando opus esse censes. M N E S. At quis tibi ē dijs nostratibus, num satisfaciat Iupiter Philius? TOX A. Et maxime. Ego quoque tibi nostratem iurabo, meapte in lingua. M N E S. Testis igitur esto Iupiter Philius, quēcūq; dicturus sum apud te, ea nimirū uel quæ uiderim ipse, uel quæ ab alijs, quoad fieri potuit, diligentissime per ceperim, narraturum, nihil ex meipso cōminiscentem, àlleuantēq;. Ac primo quidē loco, Agathoclis Diniēq; amicitiam referam, quæ apud Ionas est celebratissima. Nam Agathocles hic, qui Samius fuit, non ita pridem uixit, uir in amicitia quidē præcipuus, ita ut re declarauit: cæterum reliquis in rebus uulgo Samiorū nibi lo præstantior, neq; genere, neq; cæteris item opibus. Huic cum Dinia Ephesio, Lysionis filio, amicitia à puero intercesserat. Porro Diniās supra modum ditatus est, & quemadmodū solēt ij, qui nuper opes nacti sunt, cōplures & alios secum habebat, satis quidem idoneos illos, & ad compotandū, & ad uoluptariā consuetudinem, ab amicitia uero lōge alienissimos. Atq; inter hos interim habebatur Agathocles, cōuiuēbatq; & cōpotabat illis, nō admodū approbans eam uiuēdi rationē.

Dinias

Dinias autem nihilo hunc potiore habebat, quam ceteros adulatorem. Tandem etiam offendere cepit, crebrisque obiurgans, molestusque uidebatur, quippe qui admoneret eum maiorum, precipereque ut seruaret, quae multo labore parta, pater illi reliquisset, adeo ut ob haec ne ad comessationes quidem illum deinceps adhiberet, sed solus cum illis comessaretur, celare cupiens Agathoclem. Demum ab assentatoribus illis misero persuasum est, quod adamaretur à Chariclea Demonactis uxore, uiri illustris, atque inter Ephesios in honoribus ciuilibus primarij. Iam et literula à muliere ad illum uenitabāt, et ferta semimarcida, et mala quaedam aduersa: denique quicquid ad haec lenae machinatur in adolescentem, quo paulatim illis amorem artibus quibusdam inferant, primumque hac incendunt opinione, quod sese credant amari. Nam plurimum illicit et hoc, praesertim eos, qui sibi formosi uidentur, donec imprudentes in casses inciderint. Erat autem Chariclea urbana quidem, et elegans muliercula, at supra modum meretricia, semperque illius, quicumque forte adisset, etiam si quis admodum leuiter concupiuiisset: quum si uel aspexisses dumtaxat, protinus adnuebat, nec ullo pacto metuendum erat, ne quando recusaret Chariclea: admirabilis autem alioqui artifex, quauisque meretrice doctior allicere amatorem, et ambiguus quum adhuc esset, totum subigere: at quum iam teneretur, incitare, ac magis magisque accendere, nunc ira, nunc blandimentis: ac mox fastidiosum

deinde iniecta suspicione, quasi ad alium sese deflecturæ
esset: postremo omni ex parte egregie docta erant mu-
lier, & absoluta, artibusq; omnigenis in amantes in-
structa. Hanc igitur tum Dinie adulatores accersue-
rant in adolescentulum: multaq; adsimulabāt, quo cum
in amorem Charicleæ impellerēt. Illa porro quæ com-
plurcis iam adolescentes iugularat, & innumerabiles
amores fuerat mentita, domosq; opulentas euerterat:
uarium quoddam, atq; inexpugnabile malum: ubi na-
ta manibus est simplicem, & huiusmodi artium impe-
ritum adolescentulum, haud quaquā amittebat ex uno
quibus: sed undiq; oppugnans tentansq;, ubi iam om-
nium esset compos, tum ipsa dum captat capta perijt,
tum infelici Dinie innumerabilium malorum extitit
causa. Nam primum quidem statim literulas illa ad il-
lum dat: ac subinde misit ancillulam, quæ renuncia-
ret ut fleret, ut uigilaret: postremo ut misera præ amo-
re suffocatura esset sese: donec iam beatus ille persuas-
sus, sibi formosus esse uideretur, atq; Ephesiorum uxor-
ibus præter ceteros adamabilis. Ac tandem in con-
gressum adductus est multis precibus exoratus. Et ex
eo quidem tempore facilis iam erat cōiectura, fore ut
caperetur à muliere formosa: ad uoluptatem congre-
di docta: & in loco flere: & inter loquendum misera-
biliter suspirare: & iam abeuntem amplecti: & ad-
eun- ti obuiam occurrere: & formam colere, sic ut maxime
placitura esset: interdum uel uoce, uel cithara canere:
quibus

quibus omnibus in Dinia usa est. At ubi sensit exoriri, iamq; amore illaqueatū, ac subiugū esse factum: aliud ad hæc excogitat, quo miserum subuertat: grauidam se ex eo simulat (nam hoc quoq; efficax ad magis ac magis inflammandum stultum amantem) Neq; postea commeabat ad illum, affirmans à uiro obseruari sese, qui iam amorē persensisset. Hic uero rem iam non ultra ferre potis erat: neq; durare quibat, quum illam non aspiceret: sed lachrymabatur, adulatoresq; ad sese accersibat, ac Charicleæ nomen inclamabat: magis nemq; illius amplexus (candido enim lapide fecerat) ciulabat. Demum in solū abiiciens sese iactabatur: pluresq; res extremæ dementiæ speciem obtinebat. Siquidem munera reddita sunt mulieri, non pro malorū aut corollarum precio: sed solida domus, agri, famule, uerstes florulente, auri quantū optaret. Quid multa? Breui Lysionis domus antea inter Iones nobilissima, exhausta est, atq; exinanita. Deinde ubi iam exuccus esset, eo relicto, alium quempiam adolescentulū Cretensem, bene nummatū uenata est, atq; ad illum desciiuit. Iam uidelicet illū adamabat: atq; is quidem credebat. Itaq; Dinia neglectus nō à Chariclea modo, uerū etiam ab assentatoribus (nā isti quoq; ad Cretensem amatorem iam desciiuerāt) abit ad Agathoclem, iam pridē non inscium, q̄ illi res misere haberent. Ac pudescens quidē initio, tamen exposuit omnia, amorē, egestatem, arrogantiam mulieris, riualem Cretensem: in summa,

non uicturum sese, nisi cum Chalicea consuetudinem haberet. Ille uero intempestiuum esse ratus id temporis exprobrare Diniae, quapropter ex amicis unū sese non admisisset, sed tum quidem assentatores suos sibi anteposuisse: diuendita, quam unā habebat in Samo, domo paterna, precū illi attulit talenta tria. Quae simulatq; recepisset Dinias, baud clām erat Charicleae: rursus subito formosus factus: rursus ancilla & literula, & expostulatio, quod iam diu sese non adisset: concurrerunt item adulatores applaudentes, ut uiderunt Diniae adhuc esse quod daret. Cum autē pollicitus esset sese uenturum ad illam, uenissetq; primo serē somno, essetq; intus Demonax Charicleae maritus: siue quod aliqui praesenserat: siue de composito, proditioneq; uxoris (nam utrunq; fertur) exiliens uelut ex insidijs, & atrium iubet ocludere, & Diniam comprehendi, ignem ac flamma minitans: neq; non gladium tanquam in mœchum educens. Ille porro reputans quibus in malis esset: uectē quopiā de proximo, ut iacebat, arrepto, tum ipsum occidit Demonactem, in tempus adigens: tum Charicleam: atq; hanc quidem non ictu uno, neque tumetiam & uectē saepius, & postea Demonactis gladio, feriens. At famuli interea muti stabant, rei nouitae attoniti. Deinde cōprehendere conati, quum in hos quoq; ferro insiliret, ipsi quidē aufugerunt. Dinias autem clām sese subduxit, tanto patrato facinore. Et ad aurorā usq; apud Agathoclem diuersabatur: pariterq; & quae

Et quæ facta essent reputabant, et quid in posterum
 esset euenturum, considerabant. Vt autem diluxit, mi-
 lites aderant, (iam enim res erat diuulgata) compre-
 hensumq; Diniam, nec hūc inficiantem homicidiū, ad-
 ducunt ad præfectum, qui per id tempus Asiam mode-
 rabatur. Hic eum ad Persarū regem remittit. Nec ita
 multo post relegatus est Dinias in Gyaron insulam ex
 Cycladibus unam, damnatus à rege, ut in ea, quoad ui-
 ueret, exularet. Agathocles autem cum reliquis in res-
 bus nunquam absuerat, tum pariter soluit in Italiam,
 et amicorum solus unà est in iudicium comitatus, ne-
 que usquam defuit officio. Porro ubi iam in exiliū pro-
 fectus est Dinias ne tum quidem desertus est ab amico.
 Quin potius ipse suapte sponte damnatus uersabatur
 in Gyaro, simulq; cum illo exulem agebat. At quū iam
 rerum necessariarum omnium inopia laborarent, lo-
 cās seipsum purpurarijs, unà cū alijs urinabat, quodq;
 hinc partū est referens, Diniam alebat. Quin et agro
 tanti diutissime inseruiuit: et ubi uita defunctus est, no-
 luit unquam in patriam reuerti, uerū inibi perseueras-
 uit in insula, pudori sibi fore ratus, si uel mortuū ami-
 cum deseruisset: Hoc tibi Græci factū amici retulerim,
 quod quidem non ita pridē accidit, haud enim scio an
 anni quinque præterierint, quod Agathocles in Gyaro
 mortē obiit. TOXA. At utinā iniuratus ista Mne-
 sippe dixisses, uidelicet quo mihi fas esset, eis nō habe-
 re fidem. Adeo Scythicū quendā amicū Agathoclem

istum descripsisti, quin uereor ne quem & alium isti similem narres. M N E S. Audi iam & alium Toxari, Euthydicum Chalcidensem. Retulit autem mihi de hoc Simylus nauclerus Megarensis, adiurans profero se teste rem factam esse. Aiebat enim nauigauiſſe sese ex Italia Athenas, circiter Pleiadū occasum, contra lecticios quosdam homines uehentem, in his fuisse Euthydicum, unaq; cum hoc Damonē Chalcidēsem eiusdem amicum. Ac natu quidem eos equeleis fuisse: uerum Euthydicū ualentem, robustumq; Damonem contra suppalidum atq; ualetudinarium, quasi qui nuper (ut apparebat) ex diuturno morbo reualuisset. Itaque ad Siciliā usq; feliciter aiebat Simylus nauigaſſe ipsos. Caterum ubi transmissō freto, in ipso iam Ionio mari nauigarent, tempestatem maximam eis incubuisse. Quid autem attinet multa referre: immanis quasdam procellas ac sinuosas, tum grandines, & si quae alia tempestatis mala? Ut uero iam haud procul abessent à Zacyntho, nuda nauigantes antenna: praeterea & funes quosdam trahentes, quo nimirū uim, impetumq; fluctus exciperent: circiter noctis medium, Damonem, qui in tanta iactatione nausearet, uomuisse in mare propendentem. Deinde, ut conijcio naue uebementius in eam partem, in quam ille propendebat, inclinata, simulq; propellente fluctu, excidisse eum prono capite in pelagus: neque nudum tamen, uidelicet ut misero uel natare commode liceret. Mox itaque succlamasse quum

quum præfocaretur, uixq; sese ab undis sustolleret. Porro Euthydicū simulatq; audisset (nam forte fortuna nudus in strato tum erat) abiecisse semet in mare, arreptō que Damone, qui iam deficiebat (diutius enim ista uideri poterāt, luna scilicet relucente) unā iuxta illum nasse, ac subleuasse. Ac uoluisse quidem illis opitulari sese miseratos uirorum calamitatem, uerum nequisse, quod uento præualido raperentur. Illud tamen fecisse, subera complura ad illos proiecisse, tum ex contis aliquot, ut ab his suspensi natarent, si quem forte ex eis nanciscerentur, postremo scanforia quoq; tabulata, quæ quidem erant neutiquām exigua. Cogita iam per deos, quod aliud grauius beneuolentiæ documentum quisquā ædere queat in hominem amicum, qui noctu decidisset in mare, usque adeo seuiens, quā communicata morte? Iamq; adeo mihi ante oculos pone imminentes procellas, fragorem aquæ sese adglomerantis, spumam undiq; effervescentem, noctem, ac desperationem. Ad hæc illum iam præfocari incipientem, uixq; undis extantem, manusq; porrigentem amico: hunc autē instantanter insilientem simulq; nantem, prorsusq; sollicitum, ne se prior Damon interiret. Sic enim profecto cognosces, quod haud ingenerosum hunc quoq; amicum, uidelicet Euthydicum, retulerim. TOXARIS. Vtrū perierunt uiri Mnesippe, an salus quepiam ex insperato illis contigit? Adeo ego illis non mediocriter timui.

MNES. Bono animo es Toxaris, seruati sunt, quia

hodieq; Athenis agunt, ambo philosophiæ dantes operam. Nam Simylus ea demum narrare poterat, quæ non estu videre licuit, hunc delapsum, illum desilientem, si mulq; nantes, quatenus per noctem dabatur asspicere. Porro quæ post hæc acciderint, Euthydicus ipse narrat. Primum quidem, subera quædam forte nactos, suspendisse de his sese, atque ita hærentes fluitasse, sanè quàm incommode. Deinde ubi tabulata conspexissent, iam sub auroram annasse, consensissq; illis commode deinde nantes appulisse Zacynthum. Post hos autem, qui nentiq; mali sunt, ut ego quidē autumo, accipe iam tertium, nihilo istis inferiorem. Eudamidas Corinthius Arctæo Corinthio, & Charixeno Sicyonio amicis utebatur, et ijs quidem opulentis, quum ipse pauperrimus esset. Hic uita decedens, testamentum reliquit, alijs quidem fortasse deridiculum, tibi uero, haud scio, an tale sit appariturum, uiro probo, & apud quem amicitia in precio sit, quiq; uel cum præcipuis in ea certare queat. Sic enim in eo scriptum erat: Lego Arctæo quidem matrem meam alendam, atq; in senectâ fouendam: Charixeno uero filiam meam elocandam cum dote, quantæ ab illo maxima dari poterit. Erat autē illi mater anus, ac filiola iam matura nuptijs. Si quid autem interim acciderit alterutri, huius quoq; partem (inquit) alter habeto. Huiusmodi lecto testamento, ij qui tenuitatem quidem Eudamidæ nouerant: at amicitiam, quæ illi cū his uiris intercesserat, ignorabant, rem pro ludo iocog; dicebant

gebant. Nemo certe aderat, qui nō cum risu discederet, quod eiusmodi hereditatem Aretæus & Charixenus essent accepturi, felices uidelicet, atque ita aiebant: Si quidem persoluēt Eudamide, superstites etiam ipsi hereditatem tradent mortuū. At heredes, quibus ista erant legata, ut audierunt, uenerunt illico, agnoscentes ratāq; facientes ea, quæ erant testamento mandata. Ita que Charixenus quinque duntaxat dies superstes, diem obiit. Aretæus autem optimus successor factus, tum illius, tum suo ipsius suscepto onere, & matrem alit Eudamide, & filiam non ita pridem elocauit, ex quinque talentis quæ possidebat, duobus in propriæ filię dotē, duobus in amici filiam erogatis: Ac nuptias ambarum eodē die fieri uoluit. Quid tibi Toxaris, Aretæus iste uidetur, numnam leue amicitie argumentum exhibuisse, adita huiusmodi hereditate, neq; deserto amici sui testamento? an hunc quoque in perfectis idoneūq; calculis ponimus, ut sit unus è quinque? TOXA. Et iste quidem egregius, quamquam equidem Eudamidam multo magis ob fiduciam admiratus sum, quæ fuit erga amicos: declarauit enim, quod & ipse eadem fuisset futurus erga illos, tametsi non essent ea scripta in testamento, uerum ante alios uenisset non scriptus talium heres. MNES. Probe dicis. Sed quartum iam tibi narrabo: Zenothemim Charmolēi, Massilia oriundū. Commonstrabatur autem mihi in Italia, patriæ nomine legatum agenti, uir decorus, procerus, ac diues, ut
 apparebat

apparebat. Aſidebat illi uxor in rheda iter facientem, quā alioqui deformis, tum dimidia nempe dextra corporis parte manca, alteroq; capta oculo, teterimum quoddam & refugiendum terriculum. Deinde quum demirarer, ſi decorus ille quum eſſet, ac uenustus, ſuſtineret eiſmodi mulierem ſibi adiunctam: is qui mihi eum commonſtrabat, cauſam exponit, quare in id matrimonium incidiſſet: nouerat enim comperte omnia, nam ipſe quoq; Maſilienſis erat. Menecrati (inquit) huius ſœde patri, amicus erat Zenothemis, uiro diuiti ac honorato, ipſe iſdem rebus par. Deinde aliquanto poſt, facultatibus exutus eſt ex condemnatione Menecrates, quo tempore pariter infamis, et ad capeſſendos magiſtratus inidoneus eſt iudicatus à ſexcentum uiris, tanquā qui ſententiam iniquam pronunciaſſet. Ad hunc autē modum, inquit, nos Maſilienſes mulctamus, ſi quis corrupte iudicet. Grauius itaq; ſerebat Menecrates: primum, quod eſſet condemnatus: deinde, quod ē diuite pauper: poſtremo, quod ex nobili repēte factus eſſet infamis, ac reiectitiuſ. At præter cætera cum ipſa diſcruciabat ſilia iam nubilis, utpote annos nata decem & octo, quam ne cum omni quidem patris ſubſtantia, quam ante condemnationem poſſederat, dignatus fuiſſet quiſquā ingenuus ac pauper facile accipere, quæ tam infelici fuerit forma. Quin & cōcidere dicebatur, idq; circa lunam creſcentem. Hæc ubi apud Zenothemin deploraret, bono, inquit, animo es Menecrates, Necq;

Neq; enim ipse egebis necessarijs, & filia tua dignum
aliquem suo genere sponsum inuenerit. Atq; hæc elor
quutus, statim apprehensa illius dextra, deduxit domũ.
Ibiq; opes, quæ illi multæ erāt, partitus est cum illo, ac
cœna parari iussa, conuiuium accepit amicos, & in his
Menecratem, ueluti iam e necessarijs cuipiam persua
sisset, ut puellam in matrimonium acciperet. Postea
quàm autem conuiuium peregerant, libassentq; dijs, tũ
uero plenum illi calicem porrigens: accipe, inquit, Me
necrates, à genero symbolum affinitatis poculum, nam
hodie ducturus sum ego filiam tuam Cydimacham, do
tem autem iam olim accepi, talenta quinq; & uiginti.
Illo uero respondente, absit ne feceris, ô Zenothemis,
nēue ipse usque adeo insaniam, ut te neglectum, qui &
iuuenis es, & formosus, conspiciam cum deformi puella
la, ac debilitata coniugatum. Hæc, inquam, illo loquens
te, hic sponsam adiunctam tollens, abduxit in thalamũ:
ac paulo post prodijt, ea de uirginata, atq; ex eo tempo
re cum illa uiuit, supra modum diligens, & quemadmo
dum uides, circunferens eam. Et non solum non pudet
matrimonij, uerumetiam perinde atq; glorians de eo,
sic ostentat, propterea quod negligit corporis formam
ac fœditatem, ad hæc opes & famam, tantum amici ra
tionem habet Menecratis, neq; arbitratur cum sexcen
tum uirum sententia deteriorem esse factum, quantum
ad necessitudinem. Quanquàm pro his iam illi grati
am retulit fortuna, ad hunc modum. Puellus enim ei for
mosissimus

mosissimus ex illa deformissima susceptus est. Neq; distat est, quod tollens hunc pater intulit in curiam, frondibus oleaginis coronatū, ac pullis amictū, quo plue miserationis auo conciliaret. At infans arridebat iudicibus, manibus complodebat. Itaque curia commota super illo, remisit multam Menecrati, atq; ille iam rei, fameq; restitutus est, eiusmodi patrono usus apud iudices. Hæc affirmabat Masiliensis Zenothemim amici gratia fecisse, haud mediocria, sicuti uides, neq; qualia passim Scythæ faciunt, qui concubinas formosissimas summa cura deligere dicuntur, Restat nobis quintus. Neque uero mihi uideor alium quempiam debere dicere, Demetrio Suniensi præcrito. Nauigarat in Aegyptum Demetrius, unā cum Antiphilo Alopccensi, quicū illi iam inde à teneris annis fuerat amicitia, atque ephebus ephebo conuixerat, pariterq; fuerat eruditus, ipse quidem Cynicam disciplinam sequutus, sub Rhodio illo sophista, Antiphilus uero medendi scientiam exercuerat. At hoc temporis forte profectus fuerat in Aegyptum, ad spectaculum Pyramidum, Memnonisq;. Nam audiuerat illas, quæ essent sublimes, umbram non iacere: Memnonem autem uocem adere, exorienti sole. Harum igitur rerum cupiditate adductus Demetrius: uidelicet ut Pyramidas intueretur, ac Memnonem audiret: sextum iam mensem aduerso Nilo nauigabat, relicto Antiphilo, quod is itinere atque aestu defessus esset. Huic autem interea calamitas incidit

intidit, quæ singularem quempiam amicum postula-
 ret. Nam puer eius ut nomine, ita & patria Syrus, ini-
 ta societate cum sacrilegis aliquot, unâ cum illis in A-
 nubis templum irrupit: sublatoque deo, ad hoc phialis
 aureis duabus, tum caduceo, aureo & hoc, neque non
 cynocephalis argenteis, atque id genus alijs: omnia ap-
 pud Syrum deposuerant. Deinde forte comprehensi,
 (capti enim fuerant, diuendentes nescio quid) rem om-
 nem protinus confessi sunt, districti in rota: deporta-
 tiq; uenerunt in ædes Antiphili: ibi res furto sublatae
 depromebant, sub lectica quadam in abdito conditas.
 Syrus itaque illico uinctus, unâque herus huius Anti-
 philus: atque is quidem interea dum præceptorem au-
 dit, auulsus. Nec opitulabatur quispiam: quin magis hi
 qui fuerant hætenus amici, auersabantur hominē tan-
 quam qui templū Anubis sacrilegio compilasset: seseq;
 impiari credebant, si cū illo bibissent, aut edissent. Por-
 rō duo qui reliqui erant pueri, quicquid erat in domo,
 conuasantes, fuga discesserūt. In uinculis igitur erat mi-
 ser Antiphilus multum iam temporis: habitus interim
 omnium, quantū in carcere erat, fontū scelestissimus.
 Porro præfectus carceris Aegyptius, homo superstitio-
 sus, ratus sese gratum facere deo, atque illius ulcisci ui-
 ces, grauis Antiphilo imminebat. Quod siquādo defen-
 deret, affirmans se nihil eiusmodi patrasse, impudēs ha-
 bebatur: atq; hoc nomine multo etiam magis erat inui-
 sus. Subegrotabat itaq; iam, maleq; habebat: nec mirū:
 quippe

quippe qui humi cubaret, idq; etiam noctu: neq; crura
sineretur protendere, ligno inclusa: nam per diem cata
sta stringebatur, altera manu uincta ferro: at noctu co
gebatur totus in uinculis esse. Ad hæc insuper domici
lij pædor ac præfocatio, multis ibidem uinctis, locumq;
angustū prementibus: adeo ut uix respirarent: tum fer
ri stridor, ac somnus exiguus: hæc omnia molesta erāt,
atq; intoleranda: nimirum homini eiusmodi rerum in
sucto, minimeq; ad tam durum uitæ genus exercitato.
Quum uero iam deficeret, ac ne cibum quidem capere
posset, reuersus est tandem & Demetrius, nihil dum sci
ens eorum quæ acciderant. Vt autem cognouerat quo
in loco res esset, statimq; curriculo ad carcerem uenisse
set: tum quidem admissus nō est, propterea quod uespe
ra iam esset: & carceris custos iam dudum occlusis for
ribus dormiebat, ministris excubias agere iussis. At ma
ne quum esset ingressus, multis uidelicet precibus ad
missus, accedēs multo tempore querebat Antiphilum:
quippe malorum multitudine sic immutatum, ut cogno
sci non quiret. Circumiens igitur, è uinctis unumquem
que contemplabatur: eorum more qui familiariū cada
uera iam marcida facta, requirunt in stragibus. Quod
ni nomen fuisset eloquutus, Antiphilum Denomenis fi
lium: ne longo quidem tempore potuisset agnosci quise
nam esset, usque adeo præ malis erat transfiguratus.
Vt uero ad uocem agnitam respondisset, atq; adeunte
illo comam diduxisset: eam à uultu abigens sordidam
atq;

atq; impexam, ostendit sese quis esset, Hic ambo collapsi sunt, oculis oborta caligine, in tam inopinato spectaculo. Verū aliquanto post, posteaquam & ipse sibi reditus, & Antiphilum recipiens Demetrius, de singulis esset illum diligenter percontatus, bono animo esse iubet. Tum dissecto pallio, dimidiato quidem induitur ipse: reliquum autem illi donat, detractis illi putribus atq; detritis, quibus erat opertus panniculis, atque ex eo die modis omnibus illi aderat: curam eius agens, inscruiensq;. Locans enim sese ijs, qui uersabantur in portu mercatoribus, à mane ad medium usq; diem, oneribus gestandis non parū lucri faciebat. Deinde ab opere reuersus, mercedis partem carcerario in manum dabat, quo illi mansuetum hunc, ac pacatum redderet. De reliquo autē, in amici curam assatim suppeditabat. Atque interdū quidem aderat Antiphilo, quo illum consolaretur: ubi uero nox occupasset, pro carceris foribus facto ex herbis thorulo, substratisq; frondibus, ac quiescebat. Et in hūc quidem modum aliquandiu degebant: ut Demetrius nullo uetante ingrederetur, atque ob id mitius ferret calamitatem Antiphilus: donec extincto in carcere latrone quopiam, idq; ut putabatur ueneno, & custodiæ exactissime obseruate, neque deinde quisq; admissus in domicilium uinculis liber. Quas ob res duribus atq; anxius, quum alia uia nō pateret, qua liceret amico adesse: adito præfecti collega, seipsum defert, tamquam in irruptione templi Anubis cōmunem operam

addidisset. Id simulatq; confessus est, abductus est illico in carcerē, ac ductus ad Antiphilū. Nam hoc magnis precibus uix obtinuerat à carcerario, ut proxime Antiphilo, atq; eadem in trabe uinciretur. Hic igitur uel maxime declarauit, quanto in illum fuerit amore, quā sua ipsius incommoda negligeret, cum & ipse interim egrotaret: illud autē curā haberet, quo pacto fieri posset, ut ille & quamplurimū dormiret, & minimum angeretur. Atq; ita cōmode tolerabant, cōmunicatis inter ipsos malis: donec aliquanto post, tale quiddā accidit, quod sinē ferre eorū imponeret calamitati. Siquidē ē uinctis quispiam, haud scio unde nactus limam: adiunctis cōiuratis captiuorū plerisq;, catenam insecuit, qua seriatim erant astricti, cyphonibus in hanc insertis, soluitq; omnes. Qui quidē facile trucidatis, quippe paucis custodibus, conglobati profiliere. Atq; hi quidem illico quò quisq; poterat, dissipati: postea pleriq; sunt cōprehensi. Porro Demetrius & Antiphilus inibi remanserunt: Syro quoque retento, qui iam aufugere parabat. Ut autē diluxisset: Aegypti praeses, cognito quod acciderat, emisit quidem qui illos insequerentur: accersitis autē ijs, qui erant cū Demetrio, soluit à uinculis collas datos, quod soli nō aufugissent. At illis haud quaquā sat erat, ut hoc titulo dimitterentur. Clamabat autē Demetrius, sibiq; non mediocribus in rebus iniuriam fieri pretendebat, si pro maleficis habiti, uiderentur uel cōmiseratione, uel ob id laudis, quod nō aufugissent, dimit-

ii. In summa, compulere iudicē, ut causam exactius ex-
 cuteret. At hic ubi repperit, nihil eos cōmeritos, colla-
 dados illos, Demetriū autē seorsum quoq; admiratus, li-
 beros esse iussit, consolatus super pœna quam tulerant,
 præterius in uincula coniecti. Quinetiam ambos mur-
 nere persecutus est, idq; de suo: Antiphilum drachma-
 rum decem milibus: bis tanto Demetrium. Ac Antiphi-
 lus etiam nunc quidem in Aegypto est. Demetrius autē
 sua quoq; uiginti milia relinquens amico, concessit in
 Indiam: profectus ad Brachmanas, tantū hoc loquutus
 Antiphilo, merito sibi iam ignoscendum uideri, quod
 tum ab eo discederet. Neq; enim sibi opus fore pecunia,
 quoad is perseueraret esse, qui erat, uidelicet qui possit
 paucis esse contentus: neq; illum amplius egere amico,
 quippe cui res iam feliciter haberent. Huiusmodi sunt
 Toxaris amici Græci. Quod ni initio notasses nos, tan-
 quā qui uerbis nos iactaremus: idem profecto relaturus
 eram tibi complures orationes, atque eas egregias,
 quas Demetrius habuerit in iudicio: quum interim pro
 seipso nihil responderet: Pro Antiphilo uero lachrymas
 funderet, atq; etiam supplex esset: totamq; causam in se
 se reciperet, donec Syrus flagris cæsus, ambos eos libe-
 ros fecit. Hos igitur paucos ē plurimis, quos mihi pri-
 mum memoria suggessit, tibi narrauerim præclaros ac
 firmos amicos. Quod reliquū est, iam decedens a nar-
 ratione, tibi dicēdi partes trado. Tu porro uti Scythas
 bis nō inferiores referas, sed lōge præstātiōres, tibi ipsi

cure fuerit, si quid de dextra sollicitus es, ne ea tibi præcidatur. Verū oportet strenuū præstare uirū. Etenim res quædam uehementer ridicula tibi contigerit, si cū Orestem ac Pyladem admodū sophistice laudaris, pro Scythia dicēs, orator ignauus appareas. **TOXA.** Recte tu quidē Mnesippe: qui quidē ad dicendū etiam exhortaris: perinde quasi nihil sollicitus sis, ne tibi lingua execetur, uisito in narrationibus. Sed iam exordiar nihil quidē quemadmodū tu, uerbis phalerans atq; exornans (neq; enim is Scytharū mos) præsertim quum res ipsæ longe magis loquantur, q̄ uerba. Nihil autē cuiusmodi expectaueris à nobis cuiusmodi in cōmemorando laudibus extulisti: puta si quis sine dote duxerit desorem mulierē: aut si quis amici filiæ nubenti pecuniolā donauerit, duo talenta: ac per Iouē, si quis sponte eat in uincula, quū certo sciat se paulopost esse soluendum. Admodū enim leuia ista: neq; quicq; inest in his, uel magni negocij, uel uirile quod sit. Ceterū ego tibi referā multas cædes, bellaq; & mortes, amicorū causa susceptas, ut intelligas uestra ista lusum esse, si cū Scythicis cōferantur. Neq; tamen istuc sine causa facitis, sed merito parua ista miramini: propterea quod nō sunt uobis admodum graues occasiones declarandæ amicitie, quippe in alta pace uiuentibus. Quemadmodū nec in tranquillitate queas scire, bonus sit gubernator, nec ne. Tēpestas enim tibi opus fuerit, ad hoc ut dignoscas. At apud nos bella perpetua, & aut inuadimus alios, aut cedimus

dimus inuadentibus, aut ubi forte cōcurrimus, pro pas-
 senis prædāq; pugnamus. Hic potissimū opus est bonis
 amicis, eoq; quā firmissime constituimus amicitias, so-
 la hæc arma inuicta atq; inexpugnabilia esse iudican-
 tes. Prius autem uolo tibi cōmemorare, quo ritu faciar-
 mus amicos, non ex poculis, quemadmodū uos, neq; si
 quis æqualis sit, aut uicinus: uerum ubi strenuum quem
 piam uirū conspexerimus, quiq; præclara facinora par-
 trare possit in hūc omnes studio incumbimus, & quod
 nos in ambiendis coniugijs, id nos in amicis nō graua-
 mur, diu quasi procos agentes, nihilq; non facientes, ne
 uidelicet frustremur amicitia, nēue reiecti esse uideam-
 mur. At ubi iam in amicitias cæteris repulsis, delectus
 est quispiam, protinus fœdus initur, ac iusiurandū, qd
 sit maximū: nimirum & uicturos eos pariter, & mor-
 tem oppetiturum, si sit opus, alterum pro altero. Atq;
 ita facimus. Etenim simulatq; incisis digitis, sanguinem
 in calicem destillauerimus, summisq; intinctis gladijs,
 ambo pariter admouentes biberimus, nō est quicquam
 quod deinde nos queat dirimere. Admittuntur autem
 ad huiusmodi fœdera, ad summū tres. Nam qui multis
 sit amicus, is eo loco habetur apud nos, quo communes
 iste atq; adulteræ uxores: arbitramurq; iam non perin-
 de firmam illius amicitiam fore, posteaquā est in plu-
 res partes dissecta. Exordiar autem ab his, quæ nū-
 per Dandamis fecit. Dandamis enim hic in conspectu cū
 Sauromatis, quum esset captiuus abductus eius amicus

Amizocas. Quin potius ante tibi iurabo nostrum iusiurandum, quandoquidē isthuc initio sum pollicitus. Non enim per Ventū & Acinacem, quicquam mentiturus sum apud te de Scythicis amicis. MENIP. Equidem tuum iusiurandum haud magnopere desiderabam: proinde recte facis, qui nullū deorū iures. TOXA. Quid tu narras? An nō tibi uidentur esse dij, Ventus & Acinacis? Adeo ne te fugit, quod nihil sit maius mortalibus uita ac morte? Per hæc utiq; iuramus, quoties per Ventum & Acinacem iuramus: uidelicet per Ventum, tantum quā qui uita sit causa: per Acinacē uero, ut qui mortis sit autor. MNESIP. Atqui si ista idonea causa est: profecto multos alios quoq; deos estis habituri tales, qualis est Acinaces: puta iaculū, lanceam, uenenū, funem, atq; his consimilia. Quandoquidē uariius est iste deus interitus, atq; innumerabiles aperit uias, quibus ad illum sit aditus. TOXA. Vide quā contentiose nunc, quāq; litigiose isthuc facis: dum medio sermone interpellas me, excutisq; ac disturbas orationē meam. At ipse loquente te, silentium agebam. MNESIP. Age, non sum isthuc posthac factururus Toxaris. Et optimo iure obiurgas: quare perge cōfidenter quod restat dicere: perinde quasi nec adsim dum loqueris, adeo tibi silebo. TOXA. Quartus igitur agebatur dies Damididi & Amizoca, ex quo amicitiam inierant, ac mutuum sanguinem pariter biberant. Venerant interea in regionem nostram Sauromatae, cum equitum decem

eem milibus: peditum autem ter tantum aduenisse fere
 batur. li nimirum quum in nos irruissent imparatos, ne
 que expectantes illorum insultum, omnes quidem cede
 re cogunt, complures autem repugnantes occidunt,
 nonnullos & uiuos abducunt, nisi si quis effugerat tra
 nans in ulteriorem fluminis ripam, ubi nobis dimidium
 copiarum, & pars curruum erat. Sic enim id tempo
 ris castra fueramus metati, haud scio quo consilio Ar
 chiplanorum, id est, ducum nostrorum, ad utranq; Ta
 naidis ripam. Protinus itaq; & praeda abigebant, &
 captiua abducebant, & tentoria diripiebant, & curri
 bus potiebantur, atque ijs plerisq; cum uiris captis, &
 sub oculis nostris concubinas, uxoresq; nostras consti
 prabant. Nos porro rem indigne tulimus. At Amizo
 ca quā duceretur (erat enim captus) nominatim incla
 mauit amicū, misere uinctus, simulq; calicis & sangui
 nis cōmonefecit. Quod simulatq; exaudierat Danda
 mis, nihil etiam contatus, spectantibus omnibus, tran
 sivit ad hostes. Ibi Sauromatæ densatis telis irruerūt in
 illum: iam confixuri, nisi succlassset: Zirim. Hoc uer
 bi si quis sonuerit, postea nō interimūt, sed recipiūt, tan
 quā dudentem sese precio redimendum. Moxq; ad il
 lorum ducem adductus, reposcebat amicū: ille redem
 ptionis precium postulabat. Neq; enim prius dimissu
 rum sese, nisi maximum pro illo recepisset. Tum Dan
 damis: quæ possidebam, inquit, ea omnia à uobis dire
 pta sunt: quod si quid est quod nudus prestare queā, id

Sum paratus polliceri vobis: & imperato quicquid uolles. Et si ita uis, me ipsum huius in locum recipe, & abutere ad quodcumq; tibi lubitum erit. Ad hæc Sauromata: Nihil, inquit, opus retinere te: præsertim quum temet dedideris. Quin tu parte eorum quæ possides tradita amicū abducito. Rogat illico Dandamis, quidnam uellet accipere. Ille oculos postulat. Atq; hic protinus exhibuit eruendos. Deinde ubi essent execti, iamq; præciū persolutum esset Sauromatis, recepto Amizoca, reuersus est inuitēs illi: unaq; tranantes, incolumes ad nos redierunt. Id factum animum reddebat Scythiis omnibus, neq; iam uictos esse rebantur sese, quum uiderent, quod apud nos esset bonorum maximum, id nondum esse abductum ab hostibus: uerum superesse egregiam mentē, & in amicos fidem. At idem Sauromatis formidinem non mediocrem incutiebat: reputantibus cum cuiusmodi uiris, si se præparassent, essent pugnaturi: tametsi tūquidem ex improviso superassent: proinde sub noctem relictis maxima ex parte pecoribus, incensisq; curribus, fuga sese subduxerunt. Porro Amizoca nō tulit diutius, ut uideret ipse, amico ceco Dandamide, sed ipsius semet ex oculauit. Atq; ita sedēt ambo, omniq; honore à populo Scytharū publicitus aluntur. Quid tale Mnesippe uos referre possetis? Etiam si quis tibi donet, ut possis uel decem alios ad istos quinq; adiungere: etiam citra iniurandum, si ita uis, ut & multa liceat affingere? At ego tibi rem nudam exposui. Tu uero si quem talem

talem narraſſes, non ſum neſcius, quantas adornande
 rei gratia phaleras narrationi fueris admixturus: quæ
 admodum ſupplicarit Dandamis: & quomodo ſit ex/
 cecatus, & quæ dixerit, & quo pacto redierit, &
 quemadmodum exceperint eum Scythæ, adgratulan/
 tes, beneq; ominâtes, atq; id genus alia: cuiusmodi uos
 ad demulcendas aures ſoletis artificio quodam adde/
 re. Audi igitur & alium huic parem Belittam, huius
 Amizocæ conſobrinum. Is ut detractum ex equo à leo
 ne Baſthen amicum conſpexiſſet: nam ſorte ſimul erāt
 in uenatu: iamq; leo circumplexus illum, iugulo admo/
 tus eſſet, atq; unguibus laniaret, deſiliens & ipſe, inuo/
 lauit in tergum beluæ, reflexitq; in ſeſe prouocans,
 auertensq; atq; inter dentes digitos inferens, conatus
 quoad licuit, Baſthen è riſtu leonis eximere, donec leo
 omiſſo illo iam ſemimortuo, ad Belittam ſeſe conuer/
 tit, atq; ipſum quoq; circumplexus occidit. At ille mo/
 riens (nam tanto anteuertit) acinacem in leonis pectus
 deſixit. Itaq; pariter exanimati ſunt omnes: nos autem
 ſepeliuimus eos, duobus aggeſtis tumulis inter ſe uici/
 nis: altero amicorū, altero è regione leonis. Iam ter/
 tio loco tibi referam Mneſippe, Macente, Lonchate,
 & Arſacomæ amicitiam. Hic enim Arſacomas depe/
 ribat Mazæam Leucanoris filiā, qui regnabat in Boſ/
 poro: tum quum legatione ſungeretur ſuper tributo,
 quod Boſporini ſemper nobis pendere ſoliti, id tempo/
 ris tertium iam menſem ultra diem legitimum diſtule/

rant. In conuiuio igitur quum Maxeam uidisset proceram atq; decoram uirginem, amore captus est, grauiusq; discruciabatur. Iam itaq; quæ de tributis agebantur, erant transacta: responderatq; illi Rex, conuiuioq; accipiebat, mox illum dimissurus. Est autem mos in Bosporo, uti proci in conuiuio petant puellas, narrantes quinam sint, quibusq; rebus frati, decreuerint eas in matrimonium accipere. Atq; id temporis forte fortuna multi aderant in conuiuio proci, reges, ac regum filij, in his erat & Tigrapates Lazorum princeps, & Adymachus Machlynæ dux, alijq; cum his permulti. Oportet autem unūquēq; procum, posteaquam exposuit quis sit, & qua fiducia ad ambiendæ nuptiæ accefferit, cōuiuari cum reliquis, tacitumq; ac cumbere. Deinde peracto conuiuio, postulata phiala, uinum in mensam effundere, atq; ita sponsam ambire, multum interea collaudantem sese, quo genere, quibus opibus, qua sit potentia. Ad hunc igitur modum cum multi iam libassent, postulassentq; regna & opes commemorātes: tandem Arsacomās, postulata phiala, non libauit (neq; enim mos apud nos uinum effundere, quin magis contumelia ista esse iudicatur in deum) sed hauristim bibens: Da mihi rex, inquit, filiam tuam Maxeam uxorem, qui multo sum potior istis, quantum ad opes ac possessiones attinet. Leucanore uero admirante (sciebat enim rex pauperem Arsacomā, ac de plebe Scytharum esse) percontanteq; quantū pecorū, aut quantū

tum habes plaustrorum Arfacoma: nam *is* rebus uos diuites estis. Imò nec plaustra, inquit, posideo, nec armenta: uerū sunt mihi duo amici, honesti, probiq; quales alij Scytharum nemini. Actum quidē ista dicens, risus est, contemptuiq; habitus, uisusq; temulentus. Ma ne uero reliquis prælatus est Adymachus, iamq; spon sam abducturus erat in Meotidem ad Machlyenses. Porro Arfacomas domum reuersus, amicum indicat, quemadmodū reiectus esset à Rege, risuiq; habitus in conuiuio, quū pauper esse putaretur. Atqui dixeram, inquit, illi quātas haberem opes: nempe uos, ó Lonchata atq; Macenta, uestramq; beneuolentiā longe presta re, multoq; firmiorē esse Bosporanorū opibus. Verum hæc dicentem, me subsannauit, contempsitq; & Adyr macho scilicet Machlyensi tradidit asportandā spon sam, quod aureas phialas se diceret habere decem, præ terea currus quaternis sedilibus octoginta: ad hæc ouum boumq; multam copiam. Sic uidelicet antetulit fortibus uiris pecorum multitudinem, operosa pocula, & currus graues. Proinde, ó amici, dupliciter excrucior: nam & Mazeam amo, & iniuria mihi inter tantū hominum illata, nō mediocriter mordet animum meum. Arbitror autem & uos ex æquo iniuria affectos esse. Etenim ad unumquemq; ē nobis tertia cōtumeliæ pars pertinebat: si modo ita uiuimus, quēadmodū cœpimus quū coniungeremur: nimirū ut unus homo simus, iisdē dolentes, iisdemq; gaudentes. Imò, inquit Lonchates, unusquisq;

unusquilibet è nobis totus iniuria afficiebatur, tum quàm
 in te ista fierent. Quomodo igitur (inquit Macentes)
 his in rebus agemus? Per partes, inquit Lonchates, ne-
 gocium suscipiamus. Atque ego quidem recipio Arsa-
 come me caput apportaturum Leucanoris. Tu uero
 sponsam ereptā huic adducas oportet. Ita fiat, inquit.
 At tu Arfacoma, inter hæc (nam his peractis uerissimi-
 le est exercitu ac bello fore opus) hic mane, quo con-
 trabas & appares arma, equos, atq; aliarū rerū uim,
 quantam potes maximam. Facillime autem plurimos
 adiunxeris: partim quod ipse strenuus, partim quod
 nobis non pauci sunt familiares: Maxime uero si dese-
 deris in tergore bouis. Hæc ubi placuissent, hic quidē
 quantum potuit, rectā profectus est in Bosporum, pu-
 ta Lonchates: alter, id est, Macentes ad Machlyenses,
 eques uterque. At Arfacomas domi manens, & cum
 equalibus contulit, & ex familiaribus uim hominū ar-
 mauit, Demum & in tergore bouis desedit. Consuetu-
 do autem de sedendo in tergore bubulo huiusmodi est
 apud nos. Vbi quis ab alio lesus est, cupitq; ulcisci, ne-
 que par esse pugne uidetur: tum boue immolato, car-
 nes frustulatim cōcisas, igni torret. Dehinc ipse porre-
 cto humi corio, sedet in eo: in tergum reductis mani-
 bus, more eorum, qui à cubitis uincti sunt. Et hoc qui-
 dem apud nos maximum est supplicandi genus. Appo-
 sitis autem bouis carnibus, aduentibus domesticis: præ-
 terea si quis alius uelit, quisq; partem sibi sumit, ac de-
 xtro

Retro pede tergum bouis calcans, pro facultate pollicetur: hic quidem equites præbiturū se quinque suoque stipendio: ille decem: alius plures: alius armatos pedites quot possit: atque qui pauperrimus, seipsum duntaxat. Colligitur itaque in tergo bouis, ingens nonnunquam multitudo. Et huiusmodi quidem exercitus, et certissima fide coheret, et hostibus expugnatus difficillimus est: non aliter, quam si iureiurando esset adactus. Nam in tergum ascendisse, instar iurisiurandi est. Arfacomas igitur his in rebus procurandis satagebat: coieruntque illi equites quidē circiter quinquies mille: tum armati ac pedites promiscue, uicies mille. At Lonchates ubi ignotus peruenit in Bosporum, Regem adit, tractantem quiddā de regni negocijs, aitque uenire quidē sese publico Scytharum nomine, sed priuatim res maximas apportare. Ille ubi dicere iussisset: De publicis, inquit, negocijs, hæc in presentiarum denunciant Scythæ: ne uestri pastores in planiciem usque transgrediantur, sed intra Trachonem pascant. Ceterum latrones de quibus expositatis quod regionem uestram incurrerent: negant eos publico consilio emitti, sed priuatim sui quæque lucris causa prædari. Quod si quis illorum deprehendatur: tui arbitrij esse, ut in eos animaduertas. Hæc quidem illi denuntiāt. At ego tibi indico, grauem in uos insultum futurum ab Arfacoma Mariæ ante filio, qui nuper legatū egit apud te, idque opinor) quum filiam tuā postularit, non asequentus sit abs te:

ob id

ob id indignatur, sedetq; in tergore taurino septimum iam diem, cōtractusq; illi est exercitus baud exiguus. Audiui (inquit Leucanor) & ipse, cogi uim copiarum in tergum bouis. Quod autem aduersum nos cogerentur, quodq; Arfacomas huius rei dux esset, id uero me fugerat. Atqui in te, inquit Lonchates, hic apparatus constituitur. Mihi autem inimicus est Arfacomas, grauiusq; fert, quod sibi praeferar à natu maioribus, & quod in omnibus illo uidear esse praestantior. Quod si mihi spononderis alteram filiam tuam Barcetim, aliorum qui nec indigno uestra affinitate, breui tibi reuersus caput eius apportauero. Spondeo Rex inquit, uidelicet supra modum formidine correptus, propterea quod non ignoraret, quā ob causam iratus esset Arfacomas: nimirū ob nuptias, tum aliās quoq; metuerat semper Scythas. At Lonchates: Iurato, inquit, te praestiturū parca, neq; inficiaturum. Id quū fieret, iamq; resupinatus in coelum iurare uellet: Absit, inquit, ut hic, ne quis praestantium coniiciat, qua gratia iuremus. Quin potius hoc templum Martis ingressi, oclusis foribus iusiurandum edamus, ubi nullus exaudiat. Nam si quid horum inaudierit Arfacomas, uereor ne me ante bellum immolet, manu iam nunc non parua cinctus. Introeamus, inquit Rex. Vos autem absistite quā longissime. Neq; quisquam ad templum adeat, quem ego non accersiuero. Posteaquam igitur ipsi quidē introgressi sunt, satellites autem procul abstiterunt, uibrato gladio

dio, simulq; altera manu obturato ore, ne uociferaretur, istum in pectus adegit. Deinde caput desectum, sub eblamyde tenens prodibat, quasi confabulans interim cum illo, breuiq; sese dicēs adfuturum, tanquam ad negotij quippiam emitteretur ab illo. Atq; ita reuersus eo, ubi equum uinctum reliquerat, consensu illo, redemit, quitauit in Scythiam. Porro nemo est eum insequutus: quippe diu ignorantibus Bosporinis, quod acciderat, tum ubi rescissent, factiose de regno decertantibus. Hæc itaque gessit Lonchates, præstititq; promissum allato Leucanoris capite. Porro Macentes in uia factus certior super his, quæ in Bosporo acciderant, peruenit ad Machlyenses: primusq; illis nunciū attulit de Rege trucidato. At populus, inquit, te Adyrmache, gener cum sis, ad regnū uocat. Proinde fac ut ipse prior occupās, imperium arripias, in rebus perturbatis obortus, puella uero te sequatur à tergo in curribus. Facile enim isthoc pacto tibi conciliaueris multitudinem Bosporanorum, ubi Leucanoris filiam conspexerint. Ego porro non solum Alanus sum, uerum etiam sponse tue cognatus maternus: siquidem nostra è gente Masteram Leucanor asciiuit uxorem. Et nunc tibi adsum, missus à Masteræ fratribus, qui sunt in Alania: denunciantibus ut quàm potes ocysime, te recipias in Bosporum, neque per negligentiam committas, ut imperium ad Eubiotum deueniat, qui tametsi frater nothus est Leucanoris, tamē Scytharū partibus semper fauit,

cum

cum Alanis similtates gerit. Hæc quidem dicebat Macentes. Erat autem eodem cultu, eademq; lingua cum Alanis. Commune enim horū utrunq; Alanis cum Scythis, nisi quod nō magnopere comati sunt Alani quem admodum Scythæ. At Macetes in hoc quoq; illis erat assimilis, uidelicet detonsa coma: quatinus conueniebat Alanum minus esse comatū, quā Scytham. Itaq; his rebus factū est, ut illi fides haberetur, putareturq; Mastere ac Mazeæ cognatus esse. Et nunc, inquit, o Adymache, ad utrūvis paratus sum: uel proficisci tecum in Bosporū, si uelis: uel manere, si sit opus, ac sponfam adducere. Istuc equidem, inquit Adymachus, longe malim, quandoquidem cognatus es, te puellam adducere. Nam si nobiscum unā proficiscaris in Bosporum, unum duntaxat equitē numero addideris. Quod si mihi uxorem aduexeris, multorū instar fueris. Atq; ita factum est, & hic quidem iter ingressus est, Macente tradens ducendā Mazeam, quæ uirgo etiam dum erat. At ille per diem quidem illam curru uehebat: uerum ubi nox incubuisset, imposita equo (nam id curarat, ut alius quidam eques sese consequeretur) tum insiliens & ipse, nequaquam deinceps ad Meotim iter faciebat, sed deflectens ad mediterraneam, relictis ad dextram Mitreorum montibus, quum uirginem interim aliquoties interquiescere iussam refocillasset, intra triduum à Machlyensibus in Scythiam usq; permensus est uiam: statimq; equus eius ubi destitisset à cursu, paulisper

paulisper astans exanimatus est. Porro Macentes Ar-
 sacome Mazeam in manū dans: Accipe, inquit, à me
 quoq; id quod sum pollicitus. At illo ad insperatū spe-
 ctaculum stupefacto, gratiasq; agente: Desine, inquit,
 Macentes: ac noli me alium à teipso putare: nam mihi
 profecto gratias agere ob hæc quæ feci, perinde est,
 ac si sinistra mea gratias agat dextera; quod uulnera
 te sibi subministravit, atq; officiose curam egit egro-
 tantis. Ridicula nimirum et nos fecerimus, si iamdu-
 dum commissi, et quatenus licet in unum conflati, mas-
 gnum adhuc esse credamus, si qua pars nostri officiose
 quid egerit pro toto corpore. Etenim pro seipso fecit,
 quum pars sit totius beneficio adiuti. Atq; ad hunc qui-
 dem modum Arsacome gratias agenti, Macentes re-
 spondit. Ceterum Adyrmachus ubi sensit insidias, non
 perrexit ire in Bosporum: iam enim Eubiotus rerum
 potiebatur accersitus à Sauromatis, apud quos fuerat
 diuersatus: uerum in patriam reuersus, contractis in-
 gentibus copijs, per montuosa irrupit in Scythiā: pau-
 loq; post irruit et Eubiotus, cum Græcos undecunq;
 poterat secum ducens, tum Alanos et Sauromatas ac-
 cersitos, utrinq; uicies millenos. Coniunctis autem co-
 pijs, Eubiotus atq; Adyrmachus nonaginta milia con-
 fecerunt, atq; ex his tertia pars equites sagittarij. Nos
 autem (nam et ipse ad hanc expeditionē contuleram,
 addens ijs, qui in tergum taurinum conuenerant, equi-
 tes ad plenū instructos centum) cōtractis haud multo

minus triginta milibus, unà cum equitibus operiebamur insultum, ductore Arsacoma. Vt autem admoventes illos cōspeximus, contraduximus agmen prēmisis in hostem equitibus. Atq; ubi iam diu acriter esset pugnatum, tandem cessere nostri, interrupta phalange. Postremo in duo dissectū est uniuersum agmen Scythicum: pars subduxit sese, non omnino palam uicta, uerum ita fugiebat, ut locum dare uideretur: adeo ut Alani ad multum tempus insequi non auderent: partem alteram, quæ eadem erat imbecillior, cingentes Alani ac Machlyenses, undequaq; cædebant, confertim iaculis emissis, atq; sagittis, sic ut uehementer laboraretur à nostris, qui tenebātur obseſsi. Et iam pleriq; arma proiecerant, quorum in numero forte erat Lonchates & Macentes: iamq; ambo uulnus acceperant, dum ante alios sese periculis obijciunt. Hic quidem adusto femore, puta Lonchates: Porro Macentes securi sauciato capite, tum conto in humerum impacto. Quod simul atq; sensit Arsacomas, quum in altero agmine esset nobiscum: turpe ratus, si desertis amicis non adesset, subditis equo calcaribus, cum clamore in hostes tendere cœpit, sublato gladio adeo, ut Machlyenses uim animi non sustinuerint, sed uiam illi fecerint, ut transiret. At ille receptis amicis, tum aduocatis & alijs, impertum fecit in Adyrmachum, impactoque in ceruicem gladio, ad zonam usque dissecuit. Quo fuso, dissipata est omnis acies Machlyensium, paulopost & Alanorum:
Denique

Denique cum his Græci quoq; . Atq; ita redintegrato
 prælio, nos superiores extitimus, diuq; sumus insequu-
 ti trucidantes, donec nox finem imposuit. Postero die
 ab hostibus uenerunt legati, qui supplices pacem atq;
 amicitiam orarent. Bosporani duplicatum tributum
 pensuros sese pollicebantur: Machlyenses obsides da-
 turos se confirmabant. Alani ita eam inuasionem com-
 pensaturos sese spondebant, ut Sindianos nostro nomi-
 ne uellent aggredi, quibuscum multo iam tempore no-
 bis fuerat simultas. His de rebus auditis suffragijs, in
 primis autem Arsacomæ & Lonchata: pax inita, duo
 bus illis cuncta pro arbitratu suo moderantibus. Hur-
 lusmodi Mnesippe, audent Scythæ amicorum causa fa-
 cere. M N E S. Tragica prorsus, ô Toxari, fabulisq;
 similia. Et propitius sit Acinaces & Ventius, per quos
 iurasti: si quis ista non credat, non admodum repre-
 hendendus esse uideatur. T O X A. At uide, uir egre-
 gie, ne incredulitas ista ab inuidia uestra profisciat-
 tur. Quanquam non me deterrebis non habendo fi-
 dem, quo minus & alia his consimilia referam, qua
 nouerim à Scythis esse gesta. M N E S. Tantum ne
 longum facias, uir optime, neque usq; adeo admissis, uar-
 gisq; utare sermonibus: ut nunc sursum ac deorsum Scy-
 thiam, Machlyanamq; percurrens: deinde in Bosporum
 discedens: postremo rediens prorsus abutare silentio
 meo. T O X A. Parendū tibi & hāc prescribēti legē,
 dicendumq; paucis, ne fatigeris unā nobiscū, audiendū

circūcursitans. Quin magis ausculta, quæ in me ipsum
amicus Sisinnus nomine præstiterit. Quum enim Athe-
nas relicta patria proficiscerer, idq; cupiditate Græca
nucarum literarum, appuleram Amastrim Ponticam.
Ea est urbs haud procul à Carambe disita in promon-
torio, obuia ijs, qui à Scythia nauigant. Comitabatur
autē Sisinnus, mihi à puero amicus. Nos igitur ubi res
quasdam importatas in portu spectassemus, in eumq;
ē naui subduxissemus, emimus, nihil suspicantes mali:
interca fures quidam effracta sera, sustulerunt uniuersa,
adeo ut non reliquerint, quod uel in eum diem suffi-
cere posset. Ergo quum domum essemus reuersi, cogni-
to quod acciderat, non uisum est in ius uocare uel uici-
nos, qui plures erant, uel hospitem, ueriti ne plerisque
sycophantæ uideremur, si dixissemus nobis ab aliquo
sublatos esse Daricos quadringētos, tum uestium per-
multum, ad hæc tapetia quædam, deniq; quicquid ha-
bueramus. Consultabamus igitur hisce de rebus, quid
esset faciundum, omniū rerum egenis, idq; in urbe per-
regrina. Ac mihi quidem ita uisum est tum temporis,
statim demerso in ilia acinace, uitam fugere, priusquā
ignauum quippiam, aut indignum esset ferendum, uel
fame, uel siti enecto. Contra Sisinnus consolabatur, ob-
secrans ne quid tale facerem. Aiebat enim excogitasse
se sese, unde nobis uictus suppeteret. Et eo quidem die
baiulandis ē portu lignis allata mercede uictum suppe-
ditauit: mane autem obambulans in foro, pompā quan-
dam

dam affpexit iuuenum (quemadmodum aiebat) elegantium ac strenuorum. Hi nimirum uirum lecti, uti mercede proposita fingulare certamen inirent, in tertium diem erant decertaturi. Ergo quum omnes huius negotij conditiones audisset, accedens ad me: Caue post hac inquit, Toxari, ne te ipsum pauperem dixeris. Si quidem tertio abhinc die diuitem te reddidero. Hec ait, atq; interea egre parato uictu, quum iam spectaculum esset institutum, spectabamus et ipsi: etenim asumptum me duxit in theatrum, tanquā ad iucundum aliquod, nouumq; spectaculum Græcorum. Ergo ubi consedissemus, spectabamus. Ac primo quidē scire partim iaculis confixæ, atq; à canibus agitatæ, partim in homines quosdam uinctos emisse, nocentes quospiam, ita ut conijciebamus. Vt autem prodierunt, qui erant ad singulare certamen conducti, ac producto iuuenē quodam prægrandi, dixisset præco: Si quisquam uelut cum hoc singulari certamine congregi, prodeat in medium, præmium pugne accepturus drachmarum decem milia, Ibi protinus assurrexit Sisinnes desiliens, polliceturq; se dimicaturū, simulq; poscit arma. Tum acceptam mercedem, decem milia mihi deferens, in manum dat. Si uicero, inquit, Toxaris, unā profisciscemur, suppetetq; com meatus: sin cecidero, sepulto me, redi rursus in Scythiam. Ego quidem his auditis singultiebam. At ille sumptis armis, reliquum quidem corpus munivit: At galeam nequaquā imposuit, sed nudo con-

sistens capite pugnabat. Et initio quidem ipse uulnus accepit, retorto gladio, succiso poplite, ita ut multum sanguinis deflueret. Ego interim iam metu premortuus eram. At ille confidentius inuadentem aduersarium obseruans, ferit in pectore, transfigitq; ita ut protinus ad pedes illius procumberet. Ille fessus & ipse uulnere, mortuo incumberebat: parumq; aberat, quin ipse quoque efflaret animā. At ego accurrens erexi, animumq; reddidi. Porro ubi dimissus est, iam uictor declaratus: sublatum illum, domum deportaui: multumq; temporis curatus à medicis, superuixit quidē, bodieq; agit apud Scythas, ducta in matrimonium sorore mea, claudus tamen adhuc est ex uulnere. Hæc res Mnesippe nō apud Machlyenses, neq; in Alania gesta est: ut testibus careat, & ficta credi queat: uerum complures extant Amasriani, qui de pugna Sisinna memorant. Finem iam faciam: si tibi quinto loco factū Abauchas retulero. Apulit aliquando Abauchas hic in Borystenensium ciuitatem secum adducens & uxorem, quam unice diligebat, liberos duos, alterū quidem masculū lactentem, altera uero erat puella septem annos nata. Erat autem peregrinationis comes & huius amicus Gyndanes, atque is quidem è uulnere laborans, quod in uia acceperat à latronibus, qui eos fuerant adorti: cū quibus dum pugnaret, ictus est in femore: ita ut ne stare quidē posset præ cruciatu. Itaq; noctu dormiētibus illis (nam forte in cœnaculo quodā diuersabātur) ingens ortum est incendi

incendium, omniaq; circuncclusit, iamq; flamma undiq;
domum circūdedit. Ibi experrectus Abauchas, relictis
liberis plorantibus, repulsa uxore, quæ inherebat, insu-
saq; ut ipsa sese seruaret, amico in humeris sublato des-
cendit, perrumpensq; euasit, ita ut nequaquam incen-
dio læderetur. Vxor infantem baiulans consecuta est,
monens puellulam, ut sese consequeretur. Ea uero se-
miusta, abiecto ex ulnis infante, uix exilijt è flamma.
Deinde puella unà cum illa ueniens, penè & ipsa extin-
cta est. Post hæc quū probro obiektaret, quisspiam Ab-
auchæ, quod desertis liberis, atque uxore, Gyndanem
extulisset: Imò liberos, inquit, denuo parare haudqua-
quam difficile: tum incertum, an hi boni sint futuri: por-
rò amicum diu fuerit, priusquam inueniam talem, qua-
lis est Gyndanes: cuius amor mihi multis argumentis
est exploratus. Dixi Mnesippe, è pluribus his quinque
propositis: iam tempus est pronunciari, utri nostrum,
aut linguam, aut dexteram oporteat amputari. Quis
igitur futurus est iudex? M N E S. Nemo. Neq; enim
constitueramus narrationis arbitrum. Sed scin quid
agemus? Quandoquidem in presentiarum, nullo pro-
posito scopo, sumus iaculati: de integro delecto arbi-
tro; alia amicorū paria apud illum referamus: deinde
uter succubuerit, ei tum quidē amputetur, uel mihi lin-
gua, uel tibi dextera. Aut si hoc crudele, quādo tu ami-
citiam admirari uisus es: ego nihilo secius puto, nullam
esse mortalibus possessionem hac præstantiorem neq;

pulchriorem : quin ipsi quoq; in unum copulati , illud
 approbamus : ut ex hoc die in totam usq; uitam simus
 amici, utriq; uictores , utriq; maximis potiti præmijs;
 uidelicet pro unica lingua , unaq; dextra, binas uterq;
 habituri: atq; insuper oculos quoq; quaternos, pedesq;
 quaternos: in summa, duplicia omnia. Eiusmodi namq;
 quiddam est, cum duo tresq; copulatur amici, qualem
 Geryonem scriptores depingunt , senis manibus , tera
 nisq; capitibus hominem . Siquidem (ut mea fert opi
 nio) tres illi fuerunt, qui communiter omnia gererent;
 ut dignū est his, qui amicitia coniuncti sunt. TOXA.
 Probe dicis, atq; ita faciamus. M N E S . Verum neq;
 sanguine opus est Toxaris , neque Acinace, qui nobis
 amicitiam confirmet. Hæc enim confabulatio, & quod
 eadem amamus , id multo certius est calice illo quem
 bibitis: propterea quod huiusmodi non obligationem,
 sed animum postulare mihi uidentur. TOXA . Pla
 cent ista , iamq; amici atq; hospites simus: tu mihi hic
 in Græcia: ego tibi, si quando in Scythiam perueneris.
 M N E S . Nimirum ut sis sciens, nequaquam me pigeat
 at uel longius etiam proficisci, si tales amicos
 nancisci liceat, qualem esse te To
 xari ex tua oratione
 conijcio.

Reueren

REVERENDO IN

CHRISTO PATRI AC DOMI

no, D. Renato episcopo Carnu

tensi, Erasmus Roterodamus

S. D.

V M multis modis compertum haberem,
C ornatissime pater, quàm candide de meo
 ingenio, meisq; nugis tum sentias, tum
 predices, vir alioqui naris emunctissime: Iamq; ad Ita
 licum iter accincto, per itineris comites nō liceret cel
 situdinem tuā internisere: ut esset tamen interim quod
 te tui Erasmi cōmonefaceret, Luciani pseudomantem
 misce sceleratissimum quidem illum, sed quo nō alius sit
 utilior adprehendendas coarguendasq; quorundam
 istorū imposturas, qui hisce quoq; temporibus uel ma
 gicis miraculis, uel ficta religione, uel adsimulatis con
 donationibus, alijsq; id genus prestigijs, uulgo fucum
 facere solent. Eum igitur leges, uti spero, nō modo cum
 fructu aliquo, uerum etiam summa cum uoluptate, pro
 pterea quod intelligam te, licet præter generis clarita
 tem, fortune splendorem, muneris autoritatem, scrijs
 illis ac tetricis studijs absolutum, non solere tamen ad
 modum ab his etiam elegantioribus Musis abhorrere:
 & huiusmodi lusus nec inamœnos nec infrugiferos ar
 duis negocijs libenter intermiscere. Porro quicquid
 i s est, uel

est, uel nigri salis, quem Momo tribuunt, uel candidi, quem Mercurio asscribunt, id omne in uno Luciano copiosissime reperias licebit. Carnutēsis oppidi, tam splēdidum profecto, tamq; celebre phanum, fulmine confla-
grasse, dici non potest quā seram acerbe. Bene uale
in reditum ex Italia nostrū. Lutetia, Anno M D V.

LUCIANI ALEXAN

DER SEV PSEVDOMANTIS,

Des. Erasmo Rotterodamo interprete.

T V quidem charissime Celse, leuē
forte quandam ac facilem prouin-
ciam tibi mandare uideris, cum in-
iungis ut Alexandri Abonotichitæ
impostoris uitam, cōmenta, neq; nō
audaciam prestigiasq; libro complexus, uolumen ad
te transmittam. Verū si quis ea conetur omnia ad ple-
nū enarrare, id profecto non minoris sit negocij quā
Alexandri eius, cui Philippus fuit pater, res gestas lite-
ris prodere: tantus fuit scelere, quantus ille uirtute. At
tamen si candide ignoscenterq; legere uoles, & quod
narrationi decrit, id ex te imputare atq; addere: cona-
tum hunc te autore capeſſam, & Augiæ bubile si non
omne, at certe pro mea uirili repurgare nitar, paucis
aliquot elatis cophinis: nimirum ut ex his coniecturans
facias

facias, quantus, quamq; immensus fuerit finis uniuer-
 sus, quem ter mille boues multis annis reddere potue-
 rint. Sed amborū interim nomine calumniam uereor,
 tuo pariter ac meo: tuo, qui iubeas memorie literarū
 que monumentis tradi uirum longe sceleratissimum
 meo, qui sumam operam in huiusmodi narratione, re-
 busq; gestis hominis, quem nequaquam oportebat ab
 eruditis legi, sed in frequentissimo quopiam & amplis-
 simo theatro spectari à simijs aut uulpibus discerptum:
 quanquā si quis hoc crimen nobis impegerit, poteris-
 mus & ipsi nos exemplo quodam simili tueri. Etenim
 Arrianus ille discipulus Epiḡcteti, uir inter Romanos
 cum primis laudatus, ac per omnem uitam in literarū
 studio uersatus, cum simile quiddam fecerit, pro nobis
 quoq; responsurus est. Nam is quidem Tillibori latro-
 nis uitam describere non est grauatus, Nos uero mul-
 tum crudeliorem latronem memorie prodemus, quip-
 pe qui non in syluis ac montibus sed ipsis in urbibus sit
 latrocinatus: neq; qui Minyam tantū, aut Idam sit per-
 grassatus, neq; paucas quasdam Asia partes, uidelicet
 desertiores depopulatus, sed qui uniuersam (ut ita dixe-
 rim) Romanorum ditionem suo complerit latrocinio.
 Ac primū tibi depingam hominē, effigiem eius quoad
 potero proxime uerbis adumbrans: tametsi nō sum ad-
 modum pingendi peritus. Corpore igitur, ut interim
 & hoc tibi representem, procerus erat, & aspectu
 decorus, planēque specie diuina quadam ac maiestatis
 plena

plena, colore candido, barba non admodum hirsuta, cōma partim natia tectus, partim appositicia: sed hæc adeo scienter efficta, ut uulgus frē nō sentisceret imitam asciticiamq; esse. Oculi uehementer acres ac uersatiles, tum diuinum quiddam relucentes. Vox dulcissima pariterq; clarissima. In summa quo ad hæc res, nulla ex parte poterat improbari: ac figura quidem hominis erat huiusmodi. Ceterum mens atq; animus, ô malorum depulsor Hercules, & auersor tristium Iuppiter, seruatoresq; Dioscuri, in hostes potius contingat incidere, quam cum eiusmodi quopiam habere cōmerciū. Siquidē ingenio, solertia, acumine lōge præstabat ceteris mortalibus. Tum curiositas, docilitas, memoria, & ad disciplinas ingenij felicitas, horū unūquodq; supra quam dici possit, illi suppetebat, quibus tamē pessimam in partem est usus. Et quū haberet arma tam egregia sibi suppeditata, illico nimirū omnium qui essent sceleribus nobilitati, facile summus euasit, uel superior Creticopibus, Eurybato, Phrynonda, Aristodemo, Sostrato. Nam ipse cum aliquando Rutiliano scriberet genero, modestissimeq; de se loqueretur, Pythagoræ semet adæsimilabat. At qui ueniam mihi dabit Pythagoras, uir ille quidem sapiens, ac mente diuina: ceterū si huius ætate uixisset, puer (sat scio) præ hoc uisus fuisset. Sed heus tu per Gratias, caue putes hæc in Pythagoræ contumeliam me dicere, quasi uelim eos similitudine rerum gestarum committere. Verum si quis deterrima que que

& probrosissima, quæ de Pythagora per calumniam
 feruntur (quibus equidem baudquaquam fidem perino
 de ut ueris habuerim. si quis tamen conserat in unum,
 ea nimirum omnia, uix etiam minimam particulam ad
 æquent Alexandrinæ uersutiæ. Prorsum enim imagi
 nare mihi, & cogitatione finge, quàm maxime uariam
 ingenij temperaturam, indolemq; ex mendacio, dolis,
 periurijs, maleficijs confusam, promptam, audacẽ, uer
 satilem, & ad efficiendum quæ cogitasset nullum resus
 cientem laborem, appositam ad persuadendum, cuiq;
 facile fides habenda uideretur: tum quæ mire simulas
 ret optima quæq;, ea quæ à mente essent diuersissima,
 præ se ferret. Primum igitur nemo cum illo congressus
 est, qui non hac cum opinione discesserit, ut cum morta
 lium omnium optimum æquissimumq; præterea simpli
 cissimum minimeq; fallacem iudicaret. Accedebat ad
 hæc omnia grandium rerũ conatus, quum nihil pusilli
 lum cogitaret, sed ad maxima semper appelleret ani
 mum. Ita quum esset adolescentulus adhuc, formosus ad
 modum, etate uidelicet tenera, ac uelut herbescens: id
 quod licebat partim è stipula conijcere, partim audire
 ex his qui ita prædicabant: passim sese prostituebat, ac
 mercede sui copiam faciebat ijs quibus lubitum fuisset.
 Inter multos autẽ incidit in hunc amans quidam præ
 stigator, ex eorum numero, qui magiam & diuinas in
 cantationes profitentur, tum illectamenta ad concilia
 andam in amoribus gratiam, malorum immisiones in
 hostes

hostes, rationem eruendi reperiendiq; thesauros, hereditatum successiones. Hic ubi conspiceret bene ingeniatum puerum, atq; ad subministrandum arti negotioq; suo propensissimum: ut pote qui nō minus illius admaueret maleficiū, quā ipse huius formam: erudit cum, semperq; deinceps pro adiutore ministroq; est usus. At is publicitus quidē & apud uulgus medicū scilicet agebat: didicerat autē apud Thoonis Aegyptij coningē

Pharmaca mixta, salubria multa, at noxia multa. Quorum omniū successor hic atq; heres factus est. Porro doctor ille & idem amator natione Tyaneus erat, uidelicet ex eorum numero, qui cum egregio Apollonio Tyaneo illo erant uersati, totamq; illius tragediā pernouerant. Vides quam ē schola tibi hominem resfero? Verū ubi iam barba plenus esset Alexander, Tyaneo illo uita defuncto, in egestatem reductus, deflorescente simul & forma, unde uictum parare licuisset, nihil postea paruum agitabat animo. Sed imito commercio cum Byzantino quopiam, annaliū scriptore uirō, qui in certamina descendunt, omniū ingenij longe sceleratissimi: Cocconas, opinor, erat cognomen: circumibant, imposturis ludificantes, ac pingues homines (sic enim illi peculiari magorum lingua uulgus appellant) detondentes. In his Macetim mulierem opulentam nactus sunt, natu quidem grauiorem illam, quā ut amoribus esset idonea, sed quæ studeret etiam dum amabilis haberi. Ab hac uictus copia suppeditabatur, atq; hanc

ex Bithynia in Macedoniam usq; sunt cōsequuti. Nam illi patria erat Pella, qui locus olim floruit sub Macedonicis regibus: nunc à paucis, ijsq; obscuris & humilibus incolitur. Ibi quum conspicerent immani magnitudine dracones placidos admodū ac mansuetos, adeo ut à mulieribus alerentur, & cum pueris unà cubarēt, & calcantes ferrent, neq; cōmouerentur, si quis stringeret premeretq;: deniq; perinde atq; infantes lac & pilla sagerent (nam sunt id genus apud illos permulti, unde uerisimile est, olim illam de Olympiade fabulam increbuisse: quum Alexandrum conciperet, huiusmodi dracone quopiam opinor, cum ea concumbente) mercati sunt ex his serpentibus unum, qui esset pulcherrimus, obolis sanè paucis. Atq; (ut Thucydidis utar uerbis) hinc iam bellum oritur: nimirum quum duo facinorosissimi, & immani audacia præditi, neq; non ad maleficia promptissimi, societatem iniissent, facile perpenderunt hæc duo potissimum in hominum uita tyrannidem obtinere, spem ac metum: quorū utroq; si quis ad commoditatem uteretur, fore ut is illico ditesceret. Si quidem utriq; iuxta, uel ei qui metu laboraret, uel huic qui spe teneretur, uidebant præscientiam quàm maxime necessariam esse, summæq; desiderari: atque hac uia Delphos olim fuisse ditatos, factosq; celebres: præterea Delum, Clarum, & Branchydas: nimirum hominibus per hos quos modo dixi tyrannos, nempe spem ac metum, ad sacra confluentibus, ac futura prædiscere cupientibus

cupientibus, atq; huius rei gratia becatombas immolantibus, aureosq; dedicantibus lateres. Hæc ubi inter sese uersassent, ultroq; ac citro agitassent, uisum est uaticinium oraculumq; constituere: etenim si res ea processisset, sperabant se protinus diuites atque felices fore. Quod quidem negociū magnificentius etiam illis successit, quàm expectauerāt initio, et uel spe melius euenit. Hinc iam spectare cœperunt: primum quidem de loco, deinde quonam exordio, quâue ratione negocium oporteret auspiciari. Cocconas igitur Chalcedonem opportunam esse censuit, utpote regionem à negociatoribus frequentatâ, tum Thraciæ Bithyniæq; cōfinem, neque longe disitam ab Asia Galatiæq;, cunctis item imminuentibus populis. At e diuerso patriam suam prætulit Alexander: nam aiebat, id quod erat res, ad huiusmodi negociorum auspicationem aggressionemq; hominibus opus esse crassis et stolidis, et qui uiderentur admissuri: cuiusmodi Paphlagones affirmabat esse hos, qui supra Aboni murum incolūt, nempe supersticiosos plerosq;, ac stolidos: qui si quis tantum apparuisset, tibi cinem aut tympanistam, aut qui cymbala pulsaret secum adducens, cribro (quod aiunt) uaticinans, illico uehementer omnes in illum inhient, et perinde ut cœlitū quempiam intueantur. Hac de re quum controuersia nonnihil inter illos fuisset, tandē cessit Alexander. Itaque profecti Chalcedonem (nam id oppidum uisum est hac parte habere nonnihil ipsis conducibile) in Apollinis tem

nis templo, quod est apud Chalcedonios uetustissimum, aereas defodiunt tabellulas, quæ dicerent, breui admodum Aesculapium unâ cum patre Apolline in Pontum aduenturum, atque Aboni murum inhabitaturum. Ea tabella quam essent de industria repertæ, facile effecerunt ut hic rumor in omnem usque Bithyniam ac Pontum dinaret, multo autem ante alios in Aboni murum: nam hi protinus statuerant etiam templum erigere, iamque fundamentis locum effoderant. Hic igitur in Chalcedone relictus, Cocconas ancipitia quædam, atque ambigua obliquaque conscripsit responsa. Deinde paulo post diem obit, à uipera (sicut opinor) ictus: in huius demortui locum accersitur Alexander, ac succedit iam comatus, caesariæque promissa, tunicam indutus purpuream albo intermixtam, supra eam ueste amictus candida, falcem tenens exemplo Persei, à quo se maternum genus ducere predicabat. At perditissimi illi Paphlagones quum ambos illius nossent parentes obscuros atque humiles, tamē oraculo crediderunt ita canenti:

Persides genere gratus Phœbo iste uidetur:

Dius Alexander Podaliri sanguine cretus.

Hic nimirum Podalirius libidinosus erat, ac natura mulierisus, adeo ut à Tricca ad Paphlagoniam usque in Alexandri matrem sit incitatus illectusque. Repertum est aliud oraculum, quasi Sibyllæ prædiuinantis.

Ad maris Euxini lītus, iuxtaque Sinopam

Tirside erit quidam Ausonia de gente sacerdos:

L V C. k Qui

Qui prima ex monade, tribus ac decadis, referabit
 Quinq; alias monades, uicenaq; ter repetita
 Quadrorbem numerum, referentem nomina diui,
 Qui ueniet laturus opem mortalibus agris.

Alexander itaque multo post in patriam irruens com
 eiusmodi Tragœdia, cōspicius erat ac splēdīdus: quū
 interim furore afflātum sese nōnunquā adsimulabat,
 ore spuma completo: id quod ille facile efficiebat, radis
 cule (ea est herba lauandis lanis idonea) radice com/
 manducata. Ceterum illis diuinum quiddam, ac formi
 dandum spuma uidebatur. At multo antea sibi finxer
 rant, parauerantq; ē linteis confectum draconis caput,
 quod speciem quandam humanam prae se ferret, colo
 rum fucis mire adsimulatū, quodq; pilis equinis os et
 aperiret, et clauderet. Tum lingua (sicut est draconū)
 bisulca atra prominebat, quae et ipsa pilis agebatur.
 Porro Pellaeus ille draco iam pridem erat in promptu
 domiq; alebatur: quum res postulare, tum ab illis pro
 ferendus, unaq; in partē Tragœdiam acturus, uel prin
 ceps potius huius futurus fabulae. Iam uero ut erat ma
 turum aggredi, tale quiddam machinatur, noctu ueni
 ens ad templi fundamēta nuper effossa. Constitit an
 tem in eis aqua, siue quod ea indidem alicunde desilla
 uerat, siue quod ex aethere deciderat: illic ouum antea
 excauatum deponit, quod quidem intus occultabat se
 tum recens editum serpentis. Id quum alte demersisset
 in abditas luti caernas, rursam illinc discessit. At ma

ne quum in forum profiliisset nudus, nisi quod subliga-
 ri circum pudenda tectus erat, eoque inaurato: tum
 falcem illam gestans, simulq; solutam uentilans, iactans
 que comam, eorum more, qui à Cybele deorum matre
 afflati conueniunt, ac numine rapiuntur: conscensa su-
 blimi quapiam ara concionabatur, ciuitatem eam bea-
 tam esse prædicans, quæ mox deum propalam esset
 ostensura mortalibus. Porro qui aderant (nam concur-
 rerat uniuersa prope ciuitas) unà cum mulieribus, se-
 nibus, pueris, admirabantur, ac uota facientes adora-
 bant. At ille uoces quasdam sonans incognitas, nihilq;
 significantes, cuiusmodi sint Hebræorum aut Phœni-
 cum, attonitos eos reddebat, ut qui nihil intelligerent
 eorum quæ dicebat nisi solum hoc, quod Apollinem
 Aesculapiumque passim admiscebat, Sub hæc ad insti-
 tutum templum curriculo fugiebat, accedensq; ad fons-
 sam ac fontem illum quem iam ante conditum oracul-
 lum præstruxerant: ingressus aquam, magna uoce ca-
 nebat laudes Apollinis & Aesculapij, inuitabatque
 deum, uti dexter ac felix in ciuitatem adueniret. Dein
 de phialam postulat, eam porrectam à quopiam, facile
 immergens, unà cum aqua lutoque haurit & ouum il-
 lud in quo nimirum ille deum concluderat, candida cer-
 ra, cerusâque commissuram operculi ferruminans. Id
 quum manu cepisset, affirmabat iam Aesculapium te-
 nere sese. Interim illi stupidis defixisq; intuebantur
 oculis, expectantes quidnam esset futurum postea,

iamdudū admirantes ouum in aqua repertum. Porro postequā fregisset idem caua uola cōpressum, ac serpentis illius foetum exclusum excepisset, simulatq; mouentem hunc sese conspicerent ij qui aderant, ac digitis circunuoluentem, protinus uocem tollebant, deūque cōsalutabant, ac ciuitatem eam fortunatam esse dicitabant: singuliq; affatim uotis implebantur, thesauros, opes, prosperam ualeitudinem, aliaq; id genus ab illo flagitantes bona. Hic ille rursus cursim sese domum abripuit, unā secum asportans, modo editum in lucem Aesculapium, bis natū scilicet, cum semel duntaxat nascantur homines: atq; cum nō ex Coronide per Iouem, id est, cornicula (nam id matris nomen fertur) neq; ex cornice, uerum ex ansere progenitum. Populus autem uniuersus cōsequebatur, omnes afflati deo, atq; ob spes animo conceptas furore correpti. Interdiu igitur se domi continebat, sperans fore, id quod et euenit, ut fama permoti, Paphlagonum pars maxima concurreret. Ergo posteaquā urbs ita esset hominibus referta, ut iam redundaret: sed quibus omnibus iam tum cerebrū, tumor esset exemptum, nec ulla parte similes uiderentur uiris pane uictitantibus (ut loquuntur poëtae) uerū qui praefer solam figuram nihil à pecudibus distarent: in aediculis quibusdam, in lecto residens, eo uidelicet ornatu, qui uatem mire deceret: imponit in sinum Pelleum illum Aesculapium, qui quidem erat, ut dictum est, maximus pulcherrimusq;. Hunc totum ubi collo circumdedit

dedisset, caudā foras prominere sinens (Erat autem ingens adeo, ut cum per pectus illius effunderetur, pars tamen humi traheretur) solum autem caput sub alis conditum teneret, illo nimirum omnia ferente: linteaceū illud draconis caput, altera in amictus parte contextū ostendebat, quod prorsum illius esse draconis uideretur, qui à pectore prominebat scilicet. Iam uero mihi cogita, ediculas non admodum illustres, nec ad satietatem usq; luminis capaces: tum turbam hominum conuenarum, quiq; alijs ex locis alij concurrissent, tamultuantes: ac prius etiam quā ista uiderent, mente attoniti stupefactiq; deniq; spebus illis sublati: quibus ingressis, nō mirum si res uisa est portentosa, uidelicet ex modo pusillo serpente, intra pauculos dies tam immanem extitisse draconem humana specie, atque eum insuper mansuetum tractabilemq;. Protinus autem ad exitum properabant, & priusquā exactius essent contemplati, protrudebantur ab ijs, qui noui semper ingrediebantur. Porro ē regione ianue, per quam intrabatur, patefactum erat & aliud ostium, per quod exiretur. Cuiusmodi quiddam & Macedonas in Babylone fecisse ferunt in Alexandri morbo, quum ille grauiter iam egrotaret: illi obsessa regia desiderarent eum intueri, ac supremum alloqui. Atq; hoc spectaculi scelestus hic non semel, uerū crebrius exhibuisse dicitur, maxime si qui diuites aduenissent recentiores ac nouitij. Hoc loco, mi charissime Celse, si uera fateri uolumus, æquum est ue-

k 3 niam

niam dare Paphlagonibus ac Ponticis illis hominibus, nimirum crassis & inruditis, si delusi sunt, quum draconem manu contingerent: nam hoc quoque largiebatur Alexander ijs qui uoluissent: quumq; conficerent in dubia malignaque luce imitatum illud illius caput, os scilicet nunc aperiens, nunc claudens, tanto artificio, ut res planè Democritum aliquem requireret, aut eerte Epicurum Metrodorumue, aut alium huiusmodi quempiam, qui prorsus adamantinam aduersus hæc, atque id genus alia, mentem obtineret: qui nullo pacto crederet, quiq; uel quid esset rei coniecturis colligeret: uel si uiam etiam modumq; præuestigare non quiret, illud tamen antea sibi persuasum haberet, fugere quidem sese modum rationemq; præstigiaturæ: ceterum quicquid esset negocij, prorsus simulatum fucatumq; esse, ac ne fieri quidem ulla ratione potuisse. Paucis ergo diebus confluxit tum Bithynia, tum Galatia Thraciaq; eorum qui renunciabant, unoquoque ut sit, affirmante sese primum nascentem uidisse deum, deinde paulo post eundem contrectasse iam grandem admodum factum, uultu etiam homini adsimilem. Accedebant ad hæc picturæ, imagines, signa deum referentia, partim ex ære, partim argento efficta. Postremo nomen etiam inditum: nam Glycon appellatus est, idq; iussu diuino carmine prodito. Ad hunc enim modum eloquutus est Alexander:

Sum ille Glycon: hominū lux, ex Ioue tertia proles.

Ast

Ast ubi iam maturum esset, ut cuius rei gratia hactenus omnia fuerant excogitata, responsa quoque redderet is, qui requisivissent; diuinaretq; accepta uidelicet ansa ab Anhiloch, qui apud Cilices uatē egerat. Nam is quoque post patris Amphiarei interitum, posteaque quam ille inter Thebanos extare desisset, patria pulsus, atque in Ciliciam profectus, haud incommode remegessit, quum Cilicibus euentura prædicret, binos obolos pro singulis accipiens responsis. Ab hoc, inquam, arrepta ansa, prædicat Alexander omnibus qui aduenierant, fore ut deus ipse responsa daret, eiusq; rei dicm quendam certum præloquutus est. Iussit autem ut quisque quod uideretur, quodq; maxime discere uellet, id in libello conscriberet, eumq; funiculus obuinctum, cetera argillæ, aut simili re quapiam obsignaret. Se uero receptis libellis, cum subisset adyta (iam enim oraculum erat extructum, & apparatus cortinæ) ordine per præconem ac theologum euocaturum eos qui tradidissent: dehinc ubi de singulis esset edoctus à deo, libellos redditurum, ita ut traditi fuerant obsignatos: subscripto illis responso pro cuiusq; argumento, deo nimirum respondente, quacumq; de re quis esset sciscitatus. Erat autem hic dolus, homini cuiusmodi tu es, aut etiam (si modo dictu non est inuidiosum) cuiusmodi sum ego, manifestarius, neque difficilis animaduersu, uerum idiotis, quibusque nares essent mucro obsite, minimeque emunctæ, prodigiosum, planèque incredibile

k 4 quiddam

quiddam esse uidebatur. Etonim quum uarias esset commentus artes, quibus signa tollerentur, quæ quisque sci scitabatur, ea legebat: atq; ita quæ uiderentur, ad interrogata respondebat. Deinde rursus obuincta obsignataq; reddebat, nō sine summa admiratione corū qui recipiebant. Plurimus enim hic inter illos erat sermo, qui tandem scire potuisset iste, quæ ego illi tradidi, sanè q̄ diligenter obsignata signis, imitatu neutiquam facilibus, nisi reuera deus esset quispiam, cui cuncta sint perspicua. Sed iam quibus artibus id effecerit, forsitan à me requires. Accipe, quo uidelicet imposturas eiusmodi deprehendere queas, & coarguere. Prima ratio sic habebat Celse charissime. Eam ceræ partē quæ post signum hærebat, acu candefacta liquefactam diducebat: tum ubi legisset rursus calefactam acu ceram, eam quæ à tergo funiculi fuerat, signo codē manente, facile coagmentabat. Porro secundus modus constat per id, quod collyrium uocant. Id conficitur ex pice Beryticia, bitumine, ac lapide perspicuo trito, cum cerâ & mastiche. Confectum igitur ex his omnibus collyrium igni calfactum, inuncto prius suillo pingui, signo applicabat, ac symboli figuram excipiebat. Id simulatque siccum esset factum (siccabatur autem protinus) commodè resignabat libellos: quibus prælectis, imposita ceræ denuo, perinde atque è lapide signum idem imprimebat, ad archetypi similitudinem mire effectum. Post hæc iam tertiam accipe rationem: Calce

in gluten iniecta, quo uulgo codicillos adglutinant, atque ex his confecta cœu cera, mollem adhuc eam admoquebat signo, statimq; detrahebat. Nam illico siccescit, adeo ut cornu uel ferro potius reddatur solidius. Hac ad imprimendum signum uti consueuerat. Sunt præter has & aliæ complures uie, quas omnes referre nihil. necesse est, ne parum uidear modestus, maxime quum tu in his quos de magorum artibus conscripsisti commentarijs tum pulcherrimis, tum utilissimis, quiq; modestos reddere querat. si quis in eis euoluendis uersetur, abunde multa retuleris, longeq; his nostris copiosiora. Reddebat igitur oracula, diuinabatq; non mediocri ad eam rem utens ingenio, arteq; negotium reddens probabilius, dum alijs obliqua quedam & ambigua respondet ad ea quæ proponebatur, alijs penitus obscura. Quandoquidem & hoc oraculis ille conuenire iudicabat. Alios item deterrebat, alios adhortabatur, prout sibi magis conducere conieciasset. Nonnullis remedia morborum, uitæq; rationes prescribebat, cum sciret (ut initio diximus) complura atq; efficacia pharmaca. Maiorem autem in modum Cytmidæ ab illo probabantur, id est nomen cōfictum emplastri, ursino adipe confecti. Porro spes rerumq; successus & incrementa, neq; non hereditatum obuentus semper in aliud tempus reijciebat, illud interim addens: Cum hæc tum obtingent, cum ipse uolam, quumq; uates meus Alexander me rogabit, proq; uobis uota faciet.

k. s. Deniq;

Deniq; merces erat unicuiq; responso præstituta, nempe drachma cum obulis duobus. Ne uero pusillum aut exiguum fuisse putes amice hunc quæstum, quû in annos singulos ad septuaginta aut octoginta milia redierit, usq; adeo audis & insatiabilibus hominibus, ut singuli supra decem aut quindecim rogationes traderet. Ceterum ea quæ capiebat, non ipse solus solitus est insumere, nec rursus ad congerendas opes in thesaurum reponere, uerum complureis & alios habebat secum adiutores & ministros, tum qui scitarentur, qui uersibus oracula conderent, qui responsa seruari, qui subscriberent, qui obsignarent, qui interpretarentur, quorum unicuiq; pro dignitate meritoq; lucrum impartiebat. Ad hæc nonnullos foras & in longinquas regiones emandarat, qui famam eius oraculi inter gentes dissiparent, affirmâtes ipsum etiam prædicere reuocareq; fugitiuos, fures ac prædones indicare, thesauros effodiendos ostendere, morbo laborantibus mederi, quosdã etiam uita defunctos in uitam reuocare. Concurreretur igitur undiquaq; magnoq; tumultu concitati adproperabant, sacrificabatur, dicabantur munera, eaq; duplicata, propheta discipuloq; dei. Iam enim & tale quoddam oraculum exierat,

Muneribus decorare meum uatem atq; ministrũ
 Præcipio: nec opum mihi cura, at maxima uatis.
 Verũ ubi iam pleriq; quibus mentis plusculum inerat, non secus atq; ex alta ebrietate resipiscentes, conspirassent

spirassent in illum, præsertim ex his, qui studebant Epicuro: iamq; paulatim in oppidis deprehenderetur uniuersa præstigiatura, fictusq; fabulæ apparatus: horrendum quiddam in eos adidit, dicens impijs & Christidinis impleri Pontum, qui non uererentur in sese turpissime maledicere: eos iussit lapidibus pellerent, si modo uellēt propiciū habere deum. Porro super Epicuro huiusmodi quoddam oraculū prodidit: Sciscitanti cuiuspiam, quid ageret apud inferos Epicurus: plumbeis, inquit, compedibus uinctus in cæno desidet. Et adhuc miraris, si magnopere creuit eius celebritas oraculi, cum uideas interrogationes aduentium, q̄ sint prudentes, quamq; crudite? Modis aut̄ omnibus bellum erat illi cum Epicuro seuū & irreconciliabile, idq; iure optimo: Nam cum quo tandem iustius bellū gerat; homo præstigiator, & monstris ac portentis amicus, ueris inimicissimus, quàm cum Epicuro, uiro uidelicet qui rerum naturam perspectam haberet, quiq; unus quid in his esset uerum uideret? Nam Platoni, Chrysippo, aut Pythagoræ erat amicus, atq; alta cum illis pax intercedebat: At intractabilis ille Epicurus (sic enim appellat eum) erat illi plurimum inuisus, atq; id merito: quippe qui hæc omnia ridicula ac ludicra duceret. Quā ob causam inter urbes Ponticas Amastrin in primis habebat exosam, eo quod acceperat eos, qui cū Lepido erant, alios item horū consimiles q̄ plurimos ea in ciuitate uersari. Neq; unquam Amastrino cuiquam oraculū

oraculū reddidit: quī ubi conaretur etiam fratri pro-
 consulis respondere, deridicule profecto discessit, cum
 nec ipse quemadmodum idoneum oraculum fingeret
 inueniret, nec haberet qui sibi in tempore posset com-
 ponere. Nam cum illi de stomachi dolore cōquerenti,
 uellet præscribere, uti suillum pedem cum malua præ-
 paratum ederet, hunc in modum ait:

Maluaca portorum sacra cunimato Sipydno.
 Crebrius autem (uti iam diximus) draconem ostende-
 bat, qui uellent, haud totum tamen, sed caudam po-
 tissimum, ac reliquum corpus oculis exponens: caput
 uero ne uideri posset, abditum in sinu seruabat. Verum
 quo magis etiam redderet attonitam multitudinem,
 pollicitus est sese exhibiturum ipsum deum loquētem,
 citraq; interpretem edentem oracula. Deinde non ma-
 gno negotio, gruum arterijs contextis, ac per lineum
 illud draconis caput, quod erat arte adsimulatum, in-
 sertis, alio quopiam per has foris insonante, re-
 spondebatur ad ea quæ proponebantur, uoce nimirum
 per linteaceum illum Aesculapium ad aures proman-
 nante. Huiusmodi responsa ἀνθρώπων dicebantur, id
 est, ipsius uoce reddita: neq; quibuslibet, neque passim
 dabantur, uerū splendidis modo atq; opulenti, & qui
 grandia largirentur. Itaq; quod Seueriano redditū est
 super expeditione in Armeniam suscipienda, ex Anto-
 phonis erat. Adhortans enim illum ad incursū riuus
 regionis, sic ait:

Parthis

Parthis Armenijsq; citato Marte subactis,
 Romā urbem repctes, & claras Tybridis undas:
 Vertice ferta gerens radijs distincta serenis.

Deinde posteaq; uecors ille Gallus persuasus, incurfio-
 nem fecisset, euenissetq; ut unā cum exercitu cadere-
 tur ab Othryade, hoc oraculum à monumentis sustu-
 lit, atq; aliud in eius locum substituit huiusmodi.

Agmē in Armenios ne duc: neq; enī expedit isthuc:

Ne tibi fœmineis uir amictus uestibus, arcu

Exitium immittat, uitāq; ac lumine priuet.

Siquidē & hoc interim callidissime fuerat cōmentus,
 ut posterioribus substitutitijsq; respōsis, ea quæ perpe-
 ram maleq; euenissent, sarciret ac mederetur. Sapius
 enim ægrotis priusq; morentur, prædixerat fore ut
 reualefcerent: quibus morientibus, alterū oraculū illis
 eo paratum erat, quod superiori diuersa caneret.

Posthac desine opem morbo petere exitiali:

Mors etenim manifesta, nec euitare licebit.

Porro cū nō ignoraret, qui in Claro ac Didymis, Mal-
 loq; respossa ferebāt, ipsos quoq; huiusmodi quadā ar-
 te diuinādi celebres haberi, eos sibi reddebat amicos,
 plerosq; consultores ad illos remittens, his uerbis:

Nunc Claron ito, mei uocem patris auditorurus.

Et rursus.

Branchydica accedas adyta, atq; oracula quæras.

Et iterum.

Mallon abi, Amphiloichi quærens oracula uatis.

Et hæc

Et haftenus quidem de ijs, quæ intra patriæ fines usq;
ad Ioniæ, Ciliciæ, Paphlagoniæ, Galatiæq; desig-
nauit. Vt uero & in Italiâ oraculi fama permanauit,
inq; ipsam Romanorû urbem: iam nemo omnium erat,
qui non alius alium anteuertere studeret, dum hi qui-
dem eo profisciscuntur ipsi, illi uero mittunt, potissimum
hi, qui potentia atq; autoritate plurimum in Rep. pol-
lebant: quibus princeps quasiq; signifer extitit Rutilia-
nus, uir aliàs quidem honestus ac probus, tum cõplu-
ribus in prælijs Romanorum spectata uirtutis: sed qui
in his quæ ad deos pertinent, parû sanè saperet, ut cui
prodigiosa quedâ de illis essent persuasa, adeo ut sicur-
bi lapidem uel inunctû, uel coronatû conspexisset, con-
tinuo procideret atque adoraret, ac diutius aduolutus
uota faceret, bonaq; ac læta ab illo postularet. Hic igitur
simulatq; de oraculo inaudisset, parum aberat quin
omisso quem tenebat exercitu, in Aboni murû auola-
rit: alios autem post alios eò legabat. Porro qui mitte-
bantur, seruuli nimirum idiote quidam facile decepti,
domum redibant, referentes partim quæ uiderant, par-
tim tanq; uidissent, audissentq;: permulta insuper accu-
mulantes illis, quo domino fieret cõmendatiores. In-
flammarunt itaque senem infelicem, & in uehemen-
tem insaniam impulerunt. At ille passim ad omnes
amicos accedens, quos habebat quum plurimos, tum
potentissimos, enarrabat, partim ea, quæ ab ijs quos
miserat, accepisset, partim quæ ex sese effinxerat. Et ad
cum

eum modum iste compleuit urbem, concitauitq; quàm
 plurimis item aulicis expauefactis atq; attonitis. Qui
 protinus & ipsi cupiditate flagrare coeperunt, ut ali-
 quid suus de rebus audirent. Porro Alexander adueni-
 entes comiter excipiebat, ac xenijs, alijsq; magnificis
 donatos muneribus, ad eum remittebat: hoc agens, uti
 non solum renunciarent oracula, uerum etiam dei lau-
 des canerent, ac portentosa quedam de oraculo, deq;
 ipso mentirentur. Excogitarat autem ter scelestus ille
 quiddam neutiq; inscitum, & ingeniosius, quàm ut in-
 uulgarem cõpetat latronē. Etenim resignatis libellis,
 ac perlectis: si quid offendisset in ijs, quæ proponeban-
 tur, ita scriptū: ut cum periculo ac discrimine eius, qui
 scripsisset, si proferretur, coniunctum uideretur, apud
 se detinebat: neq; remittebat, quo uidelicet obnoxios,
 ac propemodum seruos ob metum sibi redderet eos,
 qui miserant: quum in mentem illis ueniret, cuiusmodi
 de rebus consulissent. Intelligebat autem esse consensu
 tanum, ut qui opibus ac potentia præcellerent, eius-
 modi rogationes essent proposituri. Ab his munera
 quàm plurima ferebat: quippe qui non ignorarēt sese
 intra casses eius teneri. Libet autem aliquot ex his res-
 ponsis commemorare, quæ Rutiliano reddidit. Huic
 sciscitanti de filio, ex uxore priore suscepto, qui iam
 per etatem maturus esset, ut disciplinis erudiretur,
 quem instituendo in literis illi præceptorem deberet
 adhibere, ita respondit:

Pythas

Pythagoram, egregieq; canentem praelia uatem. Deinde paucis post diebus, extincto puero, ipse quidē hārebat: nec habebat quod incusantibus responderet: oraculo uidelicet ita re præsenti cōfutato. At Rutilianus optimus ultro occupans, defendebat oraculū, affirmans hoc ipsum portendisse deum, qui iussisset neminem quidem ē uiuis adolescentulo deligi præceptorē, sed Pythagoram potius, atq; Homerum iam olim defunctos, quibus cum credibile esset eum iam uersari. Quid igitur Alexandro uitio uertere conuenit, si istiusmodi homunculos dignos habuit, quibus fucum faceret? Rursum eidem percontanti, cuius tandē animam esset sortitus, ait:

Principio fueras Pelides, deinde Menander,
Deinde is qui nunc es: post fax phœbea futurus.

Octoginta eum ac centum produxeris annos. At hic septuagenarius interijt, in insaniā uersus, haud expectato dei promisso, quanq; hoc quoq; oraculū ex Autophronis erat. Eidem item de uxore ducenda percontanti, aliquando incunctanter ac palam respondit:

Ducito Alexandro natam, Lunāq; puellam.

Siquidem iam olim rumorem dissiparat, filiam quam habebat, ē Luna sibi susceptam fuisse. Lunam enim ipsi us amore captam fuisse, quum dormientem aliquando conspexisset: nam id illi familiare est, & formosos somno sopitos adamare. Porro Rutilianus uir prudentissimus, nihil cunctatus, protinus accersit uirginem, nuptias

itas conficit, sponſus iam ſexagenarius, concumbitq;
ſocrum ſuam Lunam ſolidis Hecatombis placās: iamq;
ſibi unus ē cœlitum numero uidebatur. At hic ubi ſe
mel in Italia rem eſſet aggreſſus, maiora indies ad hæc
excogitabat, & in omnes Romanæ ditionis partes,
qui perſerrent oracula, dimittebat, prædicens ciuita-
tibus cauendam eſſe peſtilentiam, incendia, tremor-
tus, ſe certa remedia traditurum, ne quid horum acci-
deret, pollicebatur. Iamq; quum peſtilentia increbuiſ-
ſet, unum quoddam tale oraculū, Autophonon & hoc
quoquò uerſum gentium prodiderat, unico carmine
comprehenſum.

Intonſus nubem peſtis depellit Apollo.

Atq; hunc uerſiculum uidere erat paſſim pro ſorti-
bus deſcriptum tanquam aduerſus peſtilentiam reme-
dio futurum. Verum ea res plurimis diuerſam in par-
tem euenit, propterea quod fortuna quadam ſic acci-
dit, ut ea domus, quibus hic uerſus eſſet inſcriptus, por-
tiſſimum deſolarentur. Neq; uero me putes illud dice-
re, carmen in cauſa fuiſſe ut interierint, uerū caſu quo-
dam ad hunc modum accidit. Et haud ſcio, an pleriq;
freti carmine, negligentius ac ſecurius uiixerint, nihil
aduerſum peſtem præter oraculum adhibentes: perim-
de quaſi ſyllabas pro ſe pugnantes haberent, & in-
tonſum Apollinem telis peſtem propellentem. Explor-
ratores item ex ſua coniuratione quàm plurimos Ro-
mæ conſtituerat, qui ſibi qua quiſq; mente eſſet, indica-

rent: ac priusquam oraculum adiissent, illi significarēt, quid nam essent percōtaturi, quidq; potissimum cupere uiderentur, ut etiam priusquam aduenissent ij, qui mittebantur, ille iam ad respondendum instructus ac paratus esset. Atq; hæc quidem & id genus alia machinamēta, aduersus Italicas urbes præstruxerat. Nā præter hæc & initiationes quasdam instituerat, tædarum per manus tradendarum gestationes, & sacrarum ceremonias, quæ quidem tribus ex ordine diebus continenter peragerentur. Ac primo quidē die Atheniensium ritu, denuntiatio fiebat huiusmodi. Si quis impius, aut Christianus, aut Epicureus mysteriorum explorator accessit, discedat. Ceterum qui deo credunt & parent, sacris feliciter initientur. Sub hæc protinus exigebantur, illo præeunte, dicenteq;: Foras pellantur Christiani. Tum multitudo acclamabat uniuersa: Foras pellātur Epicurei. Dehinc Latonæ puerperiū agebatur, & Apollinis natiuitas: tum Coronidis nuptiæ: demū nascebatur Aesculapius. Altero die Glycon in lucem emergens, deiq; exortus. Porro tertio die Podalirij cū Alexandri matre cōiugiū agebatur. Dadis autē is appellabatur, idq; ex re, propterea quod faces quædam incenderentur. Postremo loco, Lunæ atq; Alexandri amores, ac nascens Rutiliani coniunx. At uero facē gestabat, mysteriaq; agebat Endymion Alexander, cum hic dormiens scilicet, in medio iaceret: descenderet autē in eum è tecti fastigio, tanq̃ è cælo, Lunæ uicem agens

agens, Rutilia quædam formosissima cuiusdam è Cæsareæ domus præfectis uxor, quæ nimirum ut amabat Alexandrū, ita uicissim ab illo amabatur. Ac sub oculis perditissimi illius mariti, tum complexus agebatur, tum oscula, idq; in propatulo. Quod nisi complures fuissent tædæ, forsitan nonnihil ex eorum quæ fieri solent infra sinum, patratum fuisset. Paulopost rursus introibat ornatu sacerdotali, multo cum silëtio. Deinde ipse primus clara uoce sonabat, Io Glycon. Assonabant autem bene canori scilicet homines: nempe præcones aliquot Paphlagonēs, Carbatinis calceati, plurimū alij nidorem ructantes, Io Alexāder. Porro subinde intergestandas tædās, atq; inter mysticas saltationes, semur illius de industria renudatum, aureum apparebat: pelle, sicuti conijcio, inaurata circumdata, atq; hac ad tædarum fulgorem relucente. Itaque quum duobus quibusdam ex eorum numero, qui desipienter sapientes sunt, super hac re uerteretur altercatio; utrum Pythagoræ animum possideret, uidelicet ob semur aureum, an alium Pythagorico illi consimilem, atque eam controuersiam ad ipsum Alexandrum retulissent: rex Glycon oraculo litem dissoluit.

Pythagoræ mens emoriturq;, oriturq; uicissim.

Vatis at est animus diuina è mente profectus.

Hunc pater auxilio misit iustisq; pijsq;.

Et rursus:

Tecta Iouis repetet, Iouiali fulmine tactus. |

l 2 Porro

Porro quum cunctis alijs denunciaret, ut à puerili concubitu temperaret, eeu re nefaria, uir ille egregius tale quiddam ipse machinatus est. Ponticis ac Paphlagonicis urbibus imperabat, ut tertio quoq; anno mitterent, qui deo dicaretur, eiusq; laudes apud se canerent. Verum mitti oportere spectatos ac selectos: nempe nobilissimos & etate florentissimos, formaq; eximios. Quibus inclusis perinde ut emptitijs ad libidinem abutebatur, modis omnib. in eos debacchari solitus. Præterea legē quoq; cōdiderat, ne quis maior annis octo decim sese admoto ore complecteretur, nèue cum basio salutaret, sed reliquis manum duntaxat osculandā porrigens, solis etate, formaq; floridis osculum dabat: atq; his quidem inde cognomen inditum, ut intra osculum constituti dicerentur. Atq; in hunc modum uecoribus ac stupidis mortalibus illudens, perpetuo deinceps suas nequitias exercebat, passim constuprans uxores, passim liberis abutens. Quin magnum quiddam, cunctisq; optandū uidebatur, si cuius uxorem uel aspersisset modo. Porro si quam etiam osculo dignatus fuisset, nemo non ita putabat, quicquid esset bonarum felicitatum, id omne semel in eam domū influxurū esse. Erant insuper, atq; ea non pauca, quæ sese etiam perperisse ex illo iactarent, quod ita esse mariti suo testimonio confirmabant. Lubet etiam dialogum tibi referre Glyconis & sacerdotis, uiri cuiusdam Tyanei, cuius sapientiam ex his quæ sciscitatus est, conijcias licebit.

Hunc

Hunc equidem legi pridem aureis descriptum literis,
 Tij, in ipsis sacerdotis ædibus. Dic, inquit, mihi rex Gly-
 con, quisnam es? Sum ille, inquit, minor Aesculapius.
 Num alius ab illo priore? quid ais: Haud fas est ut isti
 huc audias. Sed quot annos apud nos permansurus, at-
 que oracula redditurus? Ad millesimū tertium. Deinde
 quò demigraturus? Ad Bactra, atq; in eas regiones. Si
 quidē oportet & barbaros meo cōmīctū, meaq; præs-
 entia frui. At reliquæ sortes, puta quæ in Dydimis,
 Claro, Delphisq; reddūtur: utrū, ab autore profiscun-
 tur. Apolline, an uana sunt quæ illic eduntur oracula?
 Ne isthuc quidē scire quesieris, nefas enim. Caterum
 ego quis tandē post hanc uitā futurus sum? Camelus,
 deinde equus, post hæc uir sapiēs, ac uates nō inferior
 Alexandro. Atq; hæc Glyconis cū sacerdote consabu-
 latio. Postremo & oraculū carmine cōprehensum addi-
 dit, quum non ignoraret illum amicum esse Lepido:

Ne pare Lepido, namq; huic satū instat acerbum.
 Mirum etenim in modum metuebat Epicurum, sicuti
 superius dictum est, nimirū ut artificem ac sapientem,
 suis artibus, atq; imposturis hostē, atq; insensum. Itaq;
 ex epicureis quempiam, ausum se multis presentibus
 coarguere, propemodū in uitæ discrimen adduxerat.
 Siquidem adiens ille, clara uoce dicebat: Tu nimirum
 Alexander Paphlagoni cuidam persuasisti, ut seruos
 suos apud Galatiæ præfectum capitis accerseret, hoc
 nomine, quasi filium ipsius, qui tum Alexandriæ eru-

diebatur, occidissent: Atqui uiuit adolescens, incolu-
 misq; reuersus est, famulis iam supplicio affectis, qui
 tua opera bestijs traditi perierunt. Porro huiusmodi
 quiddam acciderat. Cum adolescentulus amne aduer-
 so in Aegyptum nauigasset, ad inundationem usq; sub-
 ducto nauigio: persuasus est, uti pariter in Indiam nau-
 garet. Itaq; dum diutius abesset, infelices illi eius mini-
 stri rati uidelicet, uel in Nilo nauigantem interisse pu-
 erum, uel à latronibus (nam id tēporis permulti gras-
 sabantur) esse peremptum, reuersi sunt domum, renū-
 ciantes quemadmodum è medio sublatus esset. Deinde
 proditum oraculum, damnati serui, sub hac adest ado-
 lescentulus, peregrinationē suam enarrans. Atq; hæc
 quidē ille. At Alexander indignatione percitus, quod
 coargueretur, neq; serens approbatā sibi uanitatem,
 iussit ut qui adessent, lapidibus illum impeterent: alio-
 qui et ipsos impios futuros, atq; Epicureos appellan-
 dos. Dumq; illi iam lapidare cœpissent: Demonstratus
 quidam, qui diuersabatur in Ponto: primus hominem
 sui corporis obtegens obiectu, morti subduxit: alioqui
 lapidibus obruendū, idq; iure optimo. Quid enim opor-
 tebat unum inter tam multos insanientes, sanum esse,
 atq; à Paphlagonum stulticia malum sibi accersere?
 Et illi quidem hæc euenerunt. Ceterum aduocatis ita
 xta oraculorū ordinem ijs qui proposuerant (nam id
 fiebat pridie q̄ responsa redderet) præcone rogante,
 an uaticinari uellet, si cuiquam illorū ex adyto respon-
 disse

isset, in malam rem, huiusmodi hominem neque testis
quisquam excipiebat, neq; igni, aquâne impertiebat:
uerum erat illi solum aliud aliò uertendum, tanquam
impio, deorumq; contemptori, atq; Epicureo: quod qui
dem probrum omnium erat grauissimum. Quapropter
unum etiam Alexander quiddam designauit ridi-
culum. Nactus peculiare Epicuri sententias, librum
(ut scis) longe pulcherrimum, summam Epicureæ di-
scipline decreta complectentem, medium in forum de-
portauit, ac lignis ficulis exussit, tanquam autorem
ipsum exureret scilicet, ac cinerem abiecit in mare,
oraculo insuper eam in rem edito.

Edico decreta senis comburere cæci.

Haud perpendit scelestus ille, quantum adferret is li-
ber commoditatum ipsi, qui in eo legendo uersarentur,
quantamq; illis quietem, tranquillitatem, libertatemq;
pareret: propterea quod à pauoribus, spectris, ac pro-
digijs liberaret: tum spes inanes, atq; immodicas adime-
ret cupiditates, mentem sanam ac ueritatem infereret,
plane lustraret animum, non tædæ quidem, aut squilla,
aut alijs id genus nugamētis: imò recta ratione, uero,
ac libertate. Accipe iam facinus quoddā hominis sce-
leratissimi, unum inter omnia multo impudentissimū.
Quū iam non mediocrē in Regiam aditum sibi patefe-
cisset, inq; aulam Cæsareā, præsertim Rutiliano rem
adiuuante, atque approbante: quum bellum quod in
Germania gerebatur, maxime flagraret, diuo Marco

eum Marcomannis et Quadis conferente, oraculum
diuulgauit, quo iubebat, uti duos leones uiuos in Danu-
bium immitterent, uarijs cum odoribus, ac sacris qui-
busdā magnificis, sed præstat ipsum oraculū referre:

Gurgitibus fluuij turgentis ab imbribus Istri

Immisisse duos Cybeles edico ministros:

Monte seras alitas: tum quantū alit Indicus aer

Florent atq; herbarū bene olentum, moxq; futura est

Et uictoria, pax et amabilis, et decus ingens.

Ea quum essent facta, quemadmodum ille præscripse-
rat: leones quidem simulatq; in hostium regionem ena-
tassent, Barbari canes quospiam aut lupos esse rati, su-
stibus arcebant. At nostrorum protinus maxima stras-
ges est consequuta, uiginti ferme milibus simul extins-
ctis. His consimilia sunt ea, quæ in Aquileia contiger-
unt, quum parum absuerat, ut urbs ea caperetur. At
is ad id quod euenerat Delphicā illam responsionem,
Cræsoq; redditū oraculū, frigide sanè detorsit: dicens
deū quidē prædixisse uictoriā, haud tamē explicuisse,
utrum Romanorū esset futura, an hostiū. Tandē quum
plurimi iam eam in urbem confluerent: premereturq;
Abonotichitarū ciuitas multitudine eorū, qui ad ora-
culum uentitabāt, neq; sufficeret suppeditan-
dis ijs, quæ
ad uictū erant necessaria, cōminiscitur oraculorū ge-
nus quoddam id, quod nocturnum appellabatur. Si
quidem libellis indormire solet, ut aiebat ipse, dein-
de, tanquam in somnio diuinitus edoctus respondebat:
nihil

quid certi tamen. Sed ambigue plerumq; ac confusim:
maxime si quos libellos conspexisset, accuratius atque
obseruantius obsignatos. Ad hunc enim modum citra
illum resignandi periculum, quicquid temere in men-
tem uenisset, subscribebat: ratus & hoc ipsum oraculis
conuenire. Erant autem ad id nonnulli constituti inter-
pretes, qui mercedem non exiguam colligebant ab ijs,
qui eiusmodi capiebant oracula, ut enarrarent ea, ex-
plicarentq; atq; hoc illorum munus cōductitium erat.
Nam interpretum quisq; talentum Atticum pendebat
Alexandro. Nonnunq; quā neq; consuleret quisquam,
neq; missus esset aliquis: imò quā ne esset quidem huius-
modi quippiam: tamen oraculū edebat, uti stultos mor-
tales redderet attonitos. Quod genus illud erat.

Hunc age quere tuam qui testis in edibus, ac te
Clam prorsum, uxorem uultuq; oculisq; decoram
Stuprat adulterio, seruorum ex agmine primus.
Ipse cui solus suasisti hæc omnia demens.
Eius enim florem libasti, hoc dedecus ille
Nunc tibi compensans, cum coniuge dormit herili.
Quin ijdem tibi iam pridem letale uenenum
(Ut neq; quæ faciant, possis audire, nec unquam
Cernere luminibus) teste furtimq; pararunt.
Inueniesq; tuo sub lecto pharmaca, iuxta
Parietem sub cervicali condita, porro
Istis conscia criminibus tua serua Calypso est.

Quis Democritus principio non commoueretur, ubi

nominatim & autores, et loca palàm audisset designari: Verum illico despuisset, simulatq; cognouisset, quod hec artificio gererentur. Insuper & Barbaris non raro respondit, si quis patria lingua sciscitaretur, puta Syriace aut Gallice, quoties difficile erat inuenire conterraneos eorum, qui rogationem proposuissent: proinde receptis libellis, multum intercedere solet intervalli, priusquam oraculū redderet, quo uidelicet interim per otium posset & soluere tuto libellos, & nancisci, qui cuncta possent interpretari. Quod genus erat & illud Scythe cuiusdam redditum oraculum:

Morphi ebargulis in umbram chnenchicranc, relinquet lucem. Aliàs rursum, quum nec adesset item quispiam, neq; tale quicquam omnino contigisset, citra carmen eloquutus est: Redito unde uenisti. Siquidem is qui te misit hodie, periit, interemptus à Diocle uicino, accedētib; latronibus, Magno, Celere, ac Bubalo, qui nunc etiam comprehensi tenentur in uinculis. Ceterum pauca nunc accipe ex his quæ mihi ipsi respondit. Sciscitato an caluus esset Alexander, quum libellos palàm atq; accurate obsignassem, responsum nocturnum subscribitur: Sabar Dalachi Malach Attis alter erat. Rursum quum diuersis libellis eandem rogationem proposuissem, puta cuiatis esset uates Homerus, idq; alio atq; alio nomine: alteri subscripsit, uidelicet deceptus à puero: qui rogatus qua gratia uenit: ut remedium, inquit, peterem aduersus laterum dolorem:

Cytmide

Cytmide te iubeo, ac Latone rore perungi.

Alteri uero ubi sciscitanti ei dictū esset, utrum mibi sav-
tius esset in Italiā nauigio, an pedestri itinere proficisci,
ei, respondit: nihil quidem quod ad Homerū attineret:

Carpe uiam pedibus, rante ne sulcaueris undas.

Multa id genus aduersus illum sum machinatus, quorū
rum de numero fuit & illud: unica rogatione proposi-
ta libello pro more inscripto talis cuiusdam rogatio-
nes octo, nomen aliquod e mentitis, missis drachmīs
item octo: præterea quod fieri solitum esset adiun-
gens. At ille persuasus, partim missa mercede, partim
inscriptione libelli, ad unicam rogationem: ea erat
huiusmodi, quando deprehendendus esset impostor
Alexander, octo misit oracula: sed quæ neque cælum
(quod aiunt) neque terram attingerent, uerum absur-
da & intellectu difficilia omnia. Quod ille ubi in pos-
terum persensisset, præterea quod Rutilianam à ma-
trimonio conatus essem auertere, suasissemq; ne prorsus
in diuinatione spes reponeret suas: oderat me uide-
licet, ita uti par erat, sibiq; acerrimum hostem iudica-
bat. Quodam itaque tempore percontanti de me, Ru-
tiliano ita respondit,

Noctiuagis gaudet scortis, spurcoq; cubili.

In summa, iure optimo me inuisissimum habebat. Proinde
de quum me in oppidum aduenisse sensisset, meq; Lucia-
num esse illum cognouisset: adduxeram autem milites
duos, alterū lancea, alterū conto armatū, quos quidē à
Cappado

Cappadociae praeſide mihi tum amico acceperant, quo
me ad mare uſq; deducerent: accerſit illico, ſane quā
comiter multaq; cum humanitate. Ego quum adueniſſe
ſem, complures apud illū reperiō: porrō bona quadam
fortuna & milites unā mecum adduxeram. Tum ille ma
num mihi porrigit oſculandam, quemadmodum uulgo
facere conſueuerat: ego admotus, perinde atq; oſculū
daturus acri morſu corripio, ita ut parū abſuerit, quo
minus illi manum mancā reddiderim. Itaq; qui prae
ſentes erant, praeſocare me accēdere conati ſunt tanq̃
hominem ſacrilegū: quippe qui iam inde ab initio gra
uiter tulerant, quod Alexandrum illum, nō autem pro
phetā compellaſſem. At ille oppido quā genereſe
obnitens cōpeſcuit illos, pollicitusq; eſt ſe facile me pla
cidum redditurum, declaraturumq; quantū poſſet Gly
con, qui nimirum & hos qui maxime ſeuirent feroci
rētq; ſibi redderet amicos. Moxq; ablegatis omnibus,
mecum expoſtulauit, negans ſe clam eſſe quē ſuaſiſſem
Rutiliano. Ecquid me leſiſſet ut iſta in ſeſe facerē, quū
poſſem illius opera apud illum magnas ad res promoue
ri? Equidem hanc hominis humanitatem commodita
temq; libenter accipio, perpendēs nimirum, quo ſorem
in periculo conſtitutus: pauloq; poſt prodibam, iam illi
factus amicus. Ea res proſpecto ijs qui uidebant, uehe
menter erat ſtupenda, quod tam facile fuiſſem cōmuta
tus. Poſt hac quum iam nauigare ſtatuſſem, miſiſis Xe
nijs ac muneribus permultis (eram autē forte ſolus cum
Xenophonte

Xenophonte, patre cū reliquis meis in Amastrim premissis) pollicetur & nauim præbiturum sese, & remiges qui nos auherent. Etenim arbitrabar hac animo simplici, atq; officiose fieri: uerum ubi iam in medio essemus mari, uideremq; gubernatorem lachrymantem, & nescio quid reliquis nautis contradicentem, non optime de euentu spes me ceperūt. Erat autem illis ab Alexandro mandatum, ut tollentes nos in mare præcipientes darent. Quod si contigisset, facile quod mecum gerebat bellum, illi debellatum fuisset: sed is qui lachrymabatur, effecit ne quid in nos grauius patrarent. Ac mihi quidem ita loquutus est: Annos natus, uti uides, sexaginta, quum antehac pie atq; inculpate uixerim, haudquaquam uelim in hac tam grandi etate, præsertim quū uxore et liberos habeam, homicidio manus impiare: indicās uidelicet, cuius rei gratia nos suscepisset, quæq; sibi mandasset Alexander. Expositis autē nobis in Aegialos, quorum etiam egregius meminit Homerus, retro legitur cursum: ibi forte nactus præternauigantes leuatos quosdam Bosporanos Eupatoris regis nomine in Bithyniā proficiscentes, deportandi uestigalis gratia, quod in singulos pendebatur annos: cum exposuissem illis, quod me periculum circunvallaret, atq; illi se mihi commodos facilesq; præberent, receptus in nauigium, incolumis in Amastrim perueni: tantillum absuerat ut perierim. Ex hoc nimirum tempore & ipse aduersus illum arma capiebam, omnemq; (quod aiunt) mouebam

mouebam funem, quo hominem ulciscerer, quem iam
 tum ante mihi structas insidias oderam, proq; summo
 ducebam hoste, propter morum impietatem. Iamq; ad
 accusationem intenderam animum, non paucis mecum
 facientibus, maximeq; qui erant ex Timocratis Hera-
 clesote schola philosophi. Verū qui tum Bithyniæ Pon-
 toq; præsidebat nos cohibuit, penè supplicans et obse-
 ctans uti desisteremus. Etenim ob necessitudinem quæ
 sibi cum Rutiliano intercederet, nequaquam posse sup-
 plicio afficere: nec si manifesto in crimine deprehendisset.
 Atq; ita quidem ab iracundia destiti, meq; repressi:
 non in tempore rem aggressurus, cū iudicem haberem
 ad eum modum affectum. Sed quid? an nō et hoc inter
 alia facinus audax Alexandri: à principe Romano pos-
 tulare ut Aboni murus, commutato uocabulo, Ionopo-
 lis appellaretur? utq; nomisma nouum signaret, altera
 quidem parte Glyconis obtinens imaginem, altera ue-
 ro Alexandri, qui insignia aui Aesculapij, ac falcem il-
 lam Persei, unde maternū ducebat genus, teneret. Por-
 ro cū esset de sese uaticinatus, oraculo prodito, satis de-
 cretum esse, ut annos uiueret centū et quinquaginta,
 dehinc fulmine ictum, interitu maxime miserando peri-
 turum: nondum septuaginta natus annos interiit, uide-
 licet (uti conueniebat Podalirij filio) pede ad inguen-
 usq; putrefacto, et uermibus scatens. Quo tempore si-
 mul et illud deprehensum est, quod caluus esset: quum
 medicis caput humectandum præberet, ad mitigandū
 cruciatum

cruciatū, id quod haudquaquā facere potuissent, nisi detractō galericulo. Hunc habuit exitū Alexandri tragœdia, atq; hæc fuit totius fabulæ catastrophæ, ut res uideri possit providentia quadam esse gesta, quā casu mirum ad hunc modum euenerit. Restabat illud, ut epitaphium uitæ acta dignū ei constitueretur: neq; non certamina quædam agerentur ab ijs, qui in uaticinium cōiurauerāt, uidelicet in postoribus insignibus ac præcipuis ad Rutilianum arbitrū sese conferentibus, ut is pronuntiaret, quē ex ipsis oporteret in oraculi successum capeSSendā eligi, atq; sacerdotali propheticaq; corona redimiri. Erat aut in hoc numero simul et Pætus, qui artis professione medicus, tum canus quā esset, ista faciebat, neq; medico neq; homini cano decorā. At Rutilianus certaminis arbiter, incoronatos eos remittebat, ipsi sibi diuinandi auctoritatem seruans, postea quā inde iam demigrauerat. Hæc amice ex plurimis pauca, quo degustamentum hominis præberem, scribenda putauī, cum uti tibi gratificarer, homini famulari atque amico, quemq; ego unum omnium maxime suspicio: idq; pluribus nominibus, uel propter sapientiam singularem, uel ob amorem ueri, uel ob morum mansuetudinem ac moderationē, uel ob uitæ tranquillitatem, postremo comitatem atque humanitatem erga hos, qui cum uiuis. Tum uero (quod quidem tibi fuerit etiam iucundius) ut Epicurum ulciscerer, uirum uere sacrum, ingenioq; diuino, quiq; solus quæ uere sunt honesta

nesta et nouerit, et tradiderit: quique solus extiterit, qui
liberos reddere solitus sit eos, qui secum haberent con-
suetudinē. Denique arbitror fore, ut ijs qui in hanc lectio-
nem inciderint, liber hic nonnihil utilitatis asserre uide-
atur, dum quedam redarguit, quedam in opinionibus
horum, qui & recte sentiunt, confirmat ac stabilit.

ORNATISSIMO VIRO

D. CHRISTOPHORO VRSEVVI
co, Erasmus Roterodamus. S. D.

QVIDEM hac mente semper fui orna-
tissime idemque humanissime Christophor-
re, ut à nullo prorsum uitio perinde abhor-
ruerim atque ab ingratitudine, nec unquam istos homi-
nis uocabulo dignos iudicarem, qui alieni in se meriti
tempore ullo possent obliuisci. Rursus eos existimaue-
rim beatos, quibus tantum facultatis fortunæ commodi-
tas suppeditasset, ut bene de se meritis, possent parem
remetiri gratiam: beatissimos autē quibus licuisset ac-
ceptum beneficium aliquo cum scenore rependere. Pro-
inde cum antehac sæpenumero mecū repeterem, quan-
tum in me nihil promeritum tua benignitas contulisset
(nam collatū arbitror, quicquid ita delatū est, ut haud
scio utrum per fortunam, an per meipsum: certe per te
non steterit quo minus acceperim) circumspectaremq;
quonam

Quoniam argumento possem aliquam saltem erga te
 memoris gratiq; animi significationem dare: neque in
 tanta fortune mee tenuitate quicquam occurreret,
 quod ulla ex parte, non dicam tuis meritis responder
 ret, sed quod uel animo satisfaceret meo: illud denique
 mihi uenit in mentem, ut saltem istos quosdam non in
 arbanos homines imitarer, qui flosculo quopiam insi
 gni, aut alio simili symbolo misso, uoluntatis propensio
 nem, promptiq; animi studium testificari solent: præ
 sertim ipsi tenuis erga eos, quibus neq; res, neque am
 mus sit alienorum egens munerū. Ergo Græcicā in
 gredienti *μῦσῶν* (nam musarum horti uel medijs uera
 nant brumis) statim inter multos uaria adblandientes
 gratia, hic Luciani flosculus præter ceteros arrisit.
 Eam non ungue, sed calamo decerptum ad te mitto, nō
 solum nouitate gratum, colore uarum, specie uenustū,
 nec odore modo fragrantem, uerum etiam succo præ
 sentaneo salubrem & efficacem. Omne tulit punctum
 (ut scripsit Placcus) qui miscuit utile dulci. Quod quis
 dem aut nemo, mea sententia, aut noster hic Lucianus
 est assequutus, qui priscae comœdiæ dicacitatem, sed et
 tra petulantiam referens: deū immortalē, qua uasfricte,
 quo lepore perstringit omnia, quo naso cuncta suspens
 dit, quāq; omnia miro sale perfricat, nihil uel obiter at
 tingens, quod nō aliquo feriat scommate, præcipue phi
 losophis infestus, atq; inter hos Pythagoricis potissi
 mum, ac Platonici ob prestigias: Stoicis item propter
 LVC. in intoleran

intolerandum supercillum, hos punctum ac caesum, hos
 omni telorū genere petit: idq; iure optimo. Quid enim
 odiosius, quid minus ferendum, quā improbitas uirtu-
 tis professiōe personata? Hinc illi blasphemī, hoc est, ma-
 ledici uocabulum addidere: sed hi nimirum, quorum ul-
 cera tetigerat. Pari libertate deos quoq; passim et ri-
 det et lacerat, unde cognomen inditum ab eis specios-
 sum profecto, uel hoc nomine, quod ab impijs ac super-
 stitiosis attributum. Floruit (uti putant) Traiani ferme
 temporibus, indignus ita me deus amet, qui inter sophi-
 stas annumeretur. Tantum obtinet in dicendo gratie,
 tantū in inueniendo felicitatis, tantum in iocando lepō-
 ris, in mordendo aceti, sic titillat allusionibus: sic seria
 nugis, nugas serijs miscet: sic ridens uera dicit, uera di-
 cendo ridet: sic hominum mores, affectus, studia, quasi
 penicillo depingit: neq; legēda, sed planē spectāda oculis
 exponit, ut nulla Comœdia, nulla Satyra cum huius
 dialogis conferri debeat, seu uoluptatem spectes, seu
 spectes utilitatem. Ceterum si nominatim queras huius
 argumentum dialogi, facit id quod semper facit. Py-
 thagoram uelut impostorem ac prestigiatores taxat: Stoicorum
 fastum et sapientem barbam ridet: diuitum
 ac regum uita quantis sit erumnis obnoxia docet: con-
 tra quā expedita res paupertas hilaris, suāq; conten-
 ta sorte. Quem uti legas attentius, te maiorem in mo-
 dum rogo, si quando tibi per tua licebit negocia fron-
 tem exporrigere. Audies enim Gallum cum hero suta-

*re confabulantem, magis ridicule quàm ullas possit γὰρ
 λωροποιὸς, sed rursus sapientius quàm theologorum
 ac philosophorum uulgi nonnunquam in scholis ma-
 gno supercilio, magnis de nugis disputat. Vale opti-
 me atq; humanissime Christophore, & Erasmus inter
 tuos ascribito clientulos, amore, studio, officio cessurū
 nemini. Ex arce Hammensi. Anno. M. D. III.*

LVCIANI SOMNIVM

SIVE GALLVS, DES. ERAS/

mo Roterodamo Interprete.

Interloquutores, GALLVS MICYLLVS.

MICYLLVS

T te scelestissime Galle; cum ista
 tanta inuidia, uocēq; tam acuta
 ipse perdat Iuppiter, qui quidem
 opibus affluentem me, ac dulcissimo
 in somnio uersantem, & admirabi-

*li felicitate fruētem, penetrabile quiddam & clamor
 sum resonans expergefeceris, adeo ut ne noctu quidem
 effugere liceat paupertatem, uel te ipso longe nocen-
 tiorē. Atqui si coniectandum est, tum ē silentio quod
 etiamdum ingens est, tum ē rigore frigoreq; quod non
 dum me quemadmodum assolet, antelucano marsicat*

m 2 titillatq;

titillatq; (nam hic mihi certissimus gnomon aduentantis dici) ne mediū quidē adhuc noctis est. Sed iste per uigil, perinde quasi uellus illud aureum seruet, ab ipsa protinus uespera uociferari cœpit. Verum baudquāquam impune: siquidē mox pœnas de te sumam, susteq; comminuam, si diluxerit modo. Nam nunc negocium mihi faceres, subsiliens in tenebris. GAL. Here Micylle, equidem arbitrabar me tibi gratum esse facturū, si quoad possem, alta nocte lucem anteuertissem, quo posses antelucano surgens, quā plurimum operis cōficere. Etenim si priusquā sol exoriatur, uel unicam feceris crepidam, isthuc laboris lucro tibi accesserit ad parandum uictum. Quod si tibi magis libet dormire, equidem tuo arbitratu quietem egero, longeq; magis mutus fuero piscibus. Ceterum tute uideto, ne per somnium diues, esurias experrectus. MICYL. O prodigiorum auersor Iuppiter, ô malorum depulsor Hercules: Quid hoc mali est? uocem humanam sonuit Galus. GAL. Hocine tandem tibi prodigium uidetur, si eadem qua uos lingua loquor? MICYL. Quid? an non hoc portentum? sed auertite dii malum à nobis. GAL. At tu mihi uideris admodū illiteratus esse Micylle, nec euoluisse Homeri poëmata, in quibus equus Achillis, cui nomen Xantus, posteaquā binnitus longum ualere iussisset, medio in praelio constitit, differēs, totosq; uersus ordine recitans: nō quemadmodū nunc ego prosa oratione loquens: quin etiam uaticinabatur ille

ille, neq; futuris edebat oracula, neq; quicquam prodigium facere uidebatur: neq; is qui tum audiebat, malorum auersorem, ita uti tu facis, implorabat, quasi rem abominandā & auertendam audisse sese iudicaret. At quid tandem factururus eras, si tibi nauis cui nomē apud Homerum est Argo, carina fuisset eloquuta, ita ut olim in Dodonea sylua phagus per se loquens oraculū edidit? Aut si tergora direpta serpere uidisses, sicarnes bouum mugire semiaffas, coctasq; uerubus transfixas? Ego uero quū Mercurij sim assessor loquacissimi, deorumq; omnium facundissimi: præterea cōtubernalis uobis & cōiūctor, haud mirū uideri debet; si sermonē humanū edidici. Quod si mihi recipias taciturū te haud quaquā grauabor ueriores tibi causam aperire, unde factum sit, ut eadem qua uos lingua loquar, & unde mihi suppetat huius orationis facultas. MICYL.

Modo ne isthuc ipsum sit somniū Galle, quod ita mecum loqueris, Sed dicito per Mercurium, ô præclare: quid etiam aliud rei tibi sit in causa, ut istam linguā sones? Nam ut taceam, neq; cuiquam proferam, quid attinet te sollicitum esse? Quis enim fidem mihi sit habiturus: si cui narrem, me Gallū hæc loquentē audisse? GALL. Ausculta igitur, nam orationem ex me audies, omnium (sat scio) maxime nouam atq; incredibilem. Siquidem hic qui nunc tibi Gallus appareo, nō ita pridem homo fui. MICYL. Profecto & olim istiusmodi quiddam de uobis inaudieram: Adolescentulum quempiam fuisse

Gallum, Marti adamatum, atq; hunc deo compotasse, collusitasseq; et in uoluptatibus gessisse morem. Itaq; cum Venerem adiret Mars cū ea cubiturus: hunc quoque Gallum unā secum adduxisse. Quoniam autem Solem potissimum metueret, ne si ē sublimi conspexisset, Vulcano se proderet, foris ad ostium adolescentulā semper relinquere solitū, cuius indicio certior fieret, quando sol emergeret. Deinde Gallū aliquando somno coram reptum, excubias deseruisse inscientem, Solemq; nullo presentiente imminuisse Veneri ac Marti secure dormienti, propterea quod confideret Gallum indicaturū fuisse, si quis interuenisset. Itaq; Vulcanum à Sole edoctum, eos deprehendisse implicitos atq; irretitos ijs uinculis, quæ iam olim in illos fuerat fabricatus. Porro Martem simulatque dimissus est; indignatum aduersus Gallum fuisse, atq; eum in auem transmutasse, ijsdem animis, ut in capite pro galea cristam obtineret. Hanc ob causam quo uos Marti purgetis, quum iam nihil opus, simulatq; Solem exorientem sensistis, multo ante uociferari, atq; illius exortum prænunciare. GAL. Feruntur quidem et illa Micylle, At quod ego sum narraturus, multo aliud quiddam fuit, atq; adeo nuper admodum in Gallum transformatus sum. MICYL. Quonam modo? Nam isthuc maximopere cupio cognoscere. GAL. Audisti de Pythagora quodam Mnesarchida Samio? MICYL. Num sophistam illū dicis et gloriosum, qui instituit, ne quis uel carnes gustaret, uel fabas

fabas ederet, suauissimum mihi edulium, salubre & par-
rabile à mensa submouens? Præterea autem qui morta-
libus suasit, ne intra quinquenniū loquerentur? G A L.
Scis nimirum & illud, quemadmodum priusquam Py-
thagoras esset, Euphorb. fuerit? M I C Y L. Prestigia-
torem & prodigiorum artificem hominem aiunt fuisse,
ò Galle. G A L. Ille ipse ego tibi sum Pythagoras.
Quare parce, queso, mihi conuitiari, præsertim quum
ignores, quibus sim moribus. M I C Y L. At hoc rursus
multo etiam quàm illud portentosius: Gallus philo-
sophus? Attamen expone Mnesarchi gnate, qui factum
sit, ut ex homine auis, ex Samio Tanagraeus repete nov-
bis prodieris. Neque enim ista uerisimilia, neque omnino
facilia creditu. Quandoquidem duas quasdam res iam
mihi uideor in te animaduertisse, nimium alienas à Py-
thagora. G A L. Quas? M I C Y L. Alterum quidem,
quod garrulus es, & obstreperus, quum ille silere in so-
lidos quinque annos (si memini) præceperit. Alterum ue-
ro planè cum illius legibus pugnat. Etenim cum nō ha-
berem, quod tibi obijcerem, fabas heri (sicut nosti) ad te
attuli. At tu nihil cunctatus protinus eas sublegebas:
unde fit ut necesse sit, aut e mentitum esse te Pythagor-
am esse, quum aliud quiddam sis: aut si Pythagoras
es, legem prætergressum esse te, iusque uiolasse, quum
fabas ederis, perinde ac si caput patris comederis.
G A L L V S. Non cognouisti Micylle, quæ sit harum
rerum causa, neque quæ ad unumquodque uite genus
m 4 conducant

conducant. Ego tum quidem non esitabam fabas, propterea quod philosophus essem. Nunc contra comesurus sim, quippe auicio congruas, neque nobis repudiandum pabulum. Verum si molestum non est, audi quemadmodum est Pythagora coeperim esse id, quod sum in praesentia, quamque in multis vitae generibus ante hac uixerim. Et quid ex unaquaque transformatione sim consequutus. MICYL. Narra quæso: nam mihi quidem auditu iucundissimum fuerit. Adeo ut si quis mihi deferat optionem, utrum te ista narrantem audire malim, an rursum felicissimum illud somnium, quod paulo ante uidi, uidere, haud sciam utrum electurus sim, usque adeo cognata germanaque uidentur esse ista tua cum suauissimis illis uisis, et ex æquo uos æstimo, te pariter ac præclarum illud insomnium. GAL. Etiamnum tu somnium illud quod dudum tibi uisum est, in animum reuocas, et inania quædam obseruans simulachra, atque (uti loquuntur poëtae) euanidam quandam felicitatem memoria cōsectaris? MICYL. Imò illud scias Galle, ne ullo quidem tempore unquam uisi illius mihi uenturam obliuionem. Tantum mellis somniū aufugiens in oculis mihi reliquit, ut præ illo uix queam palpebras attollere, rursus in somnum coeuntes. Itaque qualem uoluptatem mouent pennæ in auribus uersatæ, talem titillationem mihi prebent ea quæ uidi. GAL. Nouum quendam Hercule mihi narras amorem insomniū, siquidem alatiū quum sit (sicut aiunt) metasque uolandi præscriptas habeat

beat somnium iamq; septa transilit, in oculis etiam uigilantis obuersans, adeoq; mellitum & euident apparet. Quare peruelim audire, cuiusmodi nam sit istud, quod te supra modum delectat. MICYL. Gestio narrare. Nam dulce est hoc ipsum meminisse, & commemorare de illo quippiam. Verū heus Pythagora: quando tu narrabis de tuis transformationibus? GAL. Vbi tu Micylle desieris somnare, melq; illud ab oculis absterferis. Interim prior dicito, uti intelligam, utrumne per portas eburneas, an per corneas tibi somnium aduolarit. MICYL. Neq; per has, neq; per illas, o Pythagora. GAL. Atqui duas has tantum commemorat Homerus. MICYL. Valere finas nugatorem illum Poetam, qui nihil de somnijs intellexit. Paupertina fortassis somnia per istas commeant portas, qualia uidebat ille: neq; id admodū perspicue, quippe captus oculis. Mihi uero per aureas quasdam portas dulcissimum hoc aduenit somnium, & ipsum aureum, & aureis undiq; circumamictum, & auri plurimum secum adducens. GAL. Desine optime. Mida de auro fabulari. Nam dubio procul ex illius uoto, istud tibi accidit in somnium, & solidas auri uenas mihi duxisse uideris. MICYL. Multā auri uim uidi Pythagora, multam, quā putas pulchri? quo fulgore coruscantis? Quid tandem Pindarus in illius laudem dicit? nam in memoriam redige, siquidem meministi, quum aquā præstantissimam dicens, postea aurum admiratur, idq; iure,
m 5 statim

statim in initio carminis unius omnium bellissimi. GAL.
Num illud queris?

Aqua est illa quidem optima:

Ceterum aurum, uti candens

Ignis, ita emittens, noctibus eminet eximie unum

Ceteras supra opes: quæ

Gloriam ac decus addunt.

MICYL. Per Iouem, isthuc ipsum: perinde enim ac
si in somnium meum uideat Pindarus, ita predicat au-
rum. sed ut tandem cognoscas quale fuerit, ausculta iam
sapientissime Galle. Meministi ut heri nullum domi ci-
bum acceperim: siquidem Eucrates diues ille forte mi-
hi in foro factus obuiam, lotum me in tempore ad coe-
nam uenire iusserat. GAL. Isthuc equidem planè me-
mini. Nam totum esuriebam diem, donec mihi profun-
da tandem uespera domum reuersus, subuuidus, uinoq;
madens, quinq; illas fabas proferres, non admodum opi-
param coenam Gallo, qui quondam fuerit athleta,
quiq; olympia nō segniter olim decertarit. MICYL.
Ast ubi reuersus à coena fabas tibi obiecisssem, obdor-
mij protinus. Tum mihi, iuxta Homerum, ambrosia
sub nocte diuinum quoddam baud dubie somnium as-
sistens. GAL. Sed prius quæ tibi apud Eucratem ac-
ciderint Micylle narra: et cuiusmodi fuerit coena,
quæq; super coenam acta sunt omnia. Nihil enim pro-
hibet te denuo coenare, si ueluti somnium quoddam
eius coenæ reducas, et quæ tum ederis, rursus comine-
moratio

moratione quasi rumines. MICYL. Credebam mor-
 lectum futurum me, si hæc quoq; retuliffem: uerum por-
 steaquam tu desideras, en id quoq; narrabo. quū nun-
 quam antehac in uita cœnassẽ apud ullum diuitem,
 o Pythagora, heri bona quapiam fortuna in Eucra-
 tem incidi. atq; ego quidem simulatq; dominum illum
 salutassẽ, ita uti consueueram, subducebam me: ne pu-
 dori illi essẽ, si lacera in ueste fuissẽ affectatus. At
 ille: Micylle, inquit, hodie natalicia filie celebro, pluri-
 mosq; ad conuiuium amicos inuitaui, uerum quoniam
 aiunt quendam ex his incommoda esse ualetudine, ne-
 que posse pariter ad conuiuium nostrum accedere: tu
 eius loco uenito lotus, nisi ipse forte qui uocatus est, se
 met adfuturũ renunciarit. Nam nunc quidẽ ambigit.
 Hoc ubi audissẽ, adorato diuite discedebam: omnes
 obsecrãs deos, ut algidam febrem aliquã, aut laterum
 dolorẽ, aut podagrã morbi auctariũ immitterent uale-
 tudinario illi, cuius ego sella occupator, cœneq; uica-
 rius, & heres eram uocatus. Interim hoc spacij, quod
 usq; ad balnei tempus intercescit, longissimũ seculũ esse
 iudicabam: dum subinde respicio, quotquot pedũ esset
 litera, & quando illos iam lauisse consentaneum esset.
 Hic ubi tempus tandẽ aduenisset, ocyus me corripio,
 atq; abeo, nitide amodũ cultus: sic obuerso palliolo, ut
 qua esset parte purissimũ, ea uideretur. Offendo autẽ
 ad fores, & alios cõplures, in quibus etiã illũ (gostaba-
 tur autẽ à uiris quatuor) cuius erã subœquina uocatur
 qui male

qui male habere dictus erat, atq; id etiam præ se ferebat, quod afflicta esset ualitudine: nam ex alto gemitabat, tusiebatq; , ac screabat, uelut ex abdito: quodq; egre graderetur totus pallidus ac tumens, annos natus circiter sexaginta. Ferebatur autem philosophus quispiam esse, ex his, qui apud adolescentulos nugae deblaterāt. At barba mire erat tragica, id est hircina, supra quam credi posset tonsoris egens. Porro increpante Archibio medico, quamobrem quum ita esset affectus, aduenisset: non oportet, inquit, promissa deferre, præsertim hominem philosophum, etiam si mille urgeant et instent morbi. Putabit enim Eucrates sese à nobis haberi ludibrio. Haud quaquam, inquam ego: imò collaudabit te, si domi potius apud te uelis emori, quam in conuiuio animam unā cum phlegmate exereans. Atq; ille quidē præ arrogantia dissimulabat sese dicerium audisse. Haud multo post accessit et Eucrates iam lotus: conspectoq; Thesmopolide (nam id erat philosopho nomen) Præceptor, inquit, probè quidem factum abs te, qui ipse ad nos ueneris. Tametsi nihil deterius tibi fuerat futurum. Siquidem etiam absenti omnia ordine missa fuissent, Hæc simulatq; dixerat introgreditur, manus illi porrigens pariter et famulis innitenti. Ego igitur iam abire parabam: uerū ille conuersus ubi diu secum hesitasset, posteaq; me tristē admodum uideret: ades, inquit, tu quoq; Micylle, ac nobiscum cæna. Nam filium in mulierū cōclauī unā cum
matre

matre conuiuium agere iubebo, quo tibi sit locus. In-
 grediebar itaq;, quum parum absuerit, ut lupus frustra
 hians discederem, uerū ingrediebar pudefactus, quod
 Bucratidis filiolum è cōuiuiu uiderer expulisse. Ast ubi
 iam tempus esset ut discumberemus, primum tollentes
 Thesmopolim composuerunt, haud sine negotio per
 lonē, quinq; (si dijs placet) proceri iuuenes, cervicalia
 illi supponentes undiquaq;: quo nimirum in eodem ha-
 bitu permanere, ac longum etiam tempus durare pos-
 set. Deinde ubi nemo iam tolerare posset, ut iuxta illū
 accumberet, me adductum reclinant, ut eadem in men-
 sa essemus. Deinceps cœnabamus, o Pythagora, opipa-
 ram quandā & uariam cœnam, multoq; in auro, mul-
 to item argento. Pocula erant aurea, ministri formo-
 situm cantores, ~~ex concitandi risus artifices~~. In sum-
 ma, iucundissima quæpiam erat uita: nisi quod unum
 quiddam me uehementer male habebat: Thesmopolis
 obstrepens atq; obturbans, uirtutē nescio quam mihi
 commemorās, docensq;, quod duæ negationes unicam
 efficere affirmationem: quodq;, si dies sit, nox nō sit.
 Nonnunquam & cornua mihi dictitabat esse, atque id
 genus multa philosophabatur erga me, quibus eiusmo-
 di nihil opus: planeq; uoluptatē interpellatione minu-
 ebat, quū non sineret exaudiri eos, qui cithara, uocēq;
 caneant. Habes Galle de cœna. G A L. Non admo-
 dum suauis Micylle: maxime posteaquam cum illo de-
 liro senē sortitus eras accubitu. M I C Y L. Audi nūc
 & insom-

Somnu

& infomnium. Visus enim mihi Eucrates ipse, quū nē
 bus esset liberis, nescio quomodo ē uita decedere. De
 binc ubi me accersisset, ac testamentū condidisset, quo
 me insolidum heredem omnium scripserat, paulo tem
 pore superstes emori. Porro ipse uidebar adire facule
 tates: & tum aurū, argentumq; ingentibus quibusdam
 scaphis exhaurire, perpetuo subscaturiens & affatim
 affluens: tum autem uestes, mensas, pocula, ministros,
 omnia mea, ut par erat, esse. Postea candido uehiculo
 uectabar resupinus, cunctis qui intuebantur, conspicie
 endus & admirandus. Accurrebant permulti, ac cir
 cumequitabant: complures sequebantur. Ego interim
 illius indutus uestitum, & annulos gerens circiter ses
 decim digitis insertos: epulum quoddam splendidū iu
 hebam adornare, quo amicos acciperem. Iamq; illi, ita
 ut in somnio fieri consentaneum est, aderant: iam epu
 lae erant cōportatae, iam potus ex animi sententia mi
 nistratus. In his quum uersarer, & aureis phialis pre
 biberē omnibus qui aderant amicis: quū iam inferens
 tur bellaria, intempestiuo tuo clamore perturbasti na
 bis conuiuium, mensasq; subuertisti, ac diuitias illas ita
 dissipasti, ut in auras euanescerent. Num tibi uideor
 iniuria stomachatus in te? nam uel tris noctes perpetu
 as libenter adhuc somniū illud quod mihi accidit, uide
 re cupiā. G A L. Adeone es auri cupidus, & opū au
 dus Micylle: idq; ex omnibus unū admiraris, ac felicita
 tatem unicā esse iudicas, si plurimum possideas auris

MICYL.

MICYL. Equidē band solus ita cogito Pythagorā:
 quin ipse quoq; tum quum Euphorbus esses, auro atq;
 argēto comis intexto, prodibas pugnaturus cū Achilē:
 uis idq; in bello, ubi ferrū quā aurum gestare satius
 fuerat. At tu etiā tum uoluisti. calamistris auro inter-
 nexis in periculum descendere. Atq; ob eam (opinor)
 causam, Homerus comas tuas. Gratijs similes dixit,
 quod auro argentoq; reuincirentur. Etenim longe ni-
 mirum meliores atq; amabiliore uidebātur, quod es-
 sent auro religatæ, unaq; cum eo relucerēt. Neq; isthuc
 nouū est Auricomæ, si tu Pantho patre prognatus, au-
 rum in precio habuisti: quin & ipse deorū omniū, ho-
 minumq; pater ille Saturno, Rheaq; progenitus, quum
 Argolicā illam puellam adamaret: ubi nihil inueniret
 amabilius in quod sese transformaret, neq; quo Acris-
 ijs custodias posset corrūpere: audisti uidelicet, ut au-
 rum sit factus: atq; ita per tegulas illapsus, potitus est
 ea quam deperibat. Iam uero quid tibi cōmemorem, q̄ *Usus et comoditas*
multos usus præbeat aurū? Et ut eos quibus adfuerit, *tes Auri*
 formosos, & sapientes, & potentes reddat, decus &
 gloriā illis cōcilians? utq; nōnunq̄ ex obscuris & infā-
 mibus, claros ac celebres repēte efficiat? Nam nosti ui-
 cinum mihi & eiusdē artificij Simonē: qui paucis ante
 diebus apud me cœnauit, quū legumen coquerem Sa-
 turnalibus, duasq; extorū cæsuras immittens? G A L.
 Noui Simonē illū breuem: qui fictilē ollulā, quæ nobis
 erat unica, suffuratus, pacta cœna abiijt, sub ala gestās.

Nam

Nam ipse uidi Micylle. MICYL. Atqui quum eam
 sustulerit, tam multos ille deos postea iurabat. Sed
 quur non prouidebas, ac uociferabare tum, ó Galle, quũ
 nos furto spoliari conspiceres? GAL. Coccizabam,
 quod mihi solum licebat id temporis: uerũ quid Simon
 ille? Nam uidebare de illo dicturus, nescio quid. MI-
 CYL. Ei consobrinus erat uir supra modum diues, no-
 mine Drimylus: is quoad uiuebat, ne obulum quidem
 donauerat Simoni: nam qui daret, quũ ne ipse quidem
 pecunias attingeret? At simulatq; mortuus est nuper:
 uniuerfis illis opibus iuxta leges Simon ille, qui coria
 putria, qui patellam circumlingebat, gaudens potitur:
 purpura ostroq; circumtectus: famulosq; & curras,
 & aurea pocula, & mensas eburnis innixas pedibus
 possidet: ab omnibus adoratur: iamq; nos ne aspicit
 quidem. Etenim nuper quum illum procedentem con-
 spexissem: Salue, inquam, Simon. At ille indigne ferens:
 Edicite, inquit, mendico isti, ne uocabulum meum di-
 minuatur: neq; enim Simon, sed Simonides appellor. Por-
 rò (quod est omnium maximum) mulieres etiam illius
 amore capiuntur. Atq; is quidem eludit eas, ac fastidit:
 & alias quidẽ admittit, comemq; sese præbet: alie por-
 rò quæ negliguntur, necem conscituras sibi minitatur.
 Vides quantas commoditates pariat aurum: quando/
 quidẽ eos qui sunt deformissimi, transfigurat, & ama-
 biles reddit, non secus atq; cestus ille poeticus. Audis
 insuper & à Poetis dictum.

O aurum

Quarum auspiciata res, et ostentum optimum.

Et rursum.

Aurum est quod opibus imperat mortalium.

Sed quid interim risisti Galle? G A L. Quoniā tu quoque per inscitiam Micylle, simili modo falleris opinione de diuitibus, quemadmodum uulgi: uerum (crede mihi) longe etiam erumnosiores uitam uiuunt, quā uos. Hæc autem loquor, qui ipse et pauper, et diues aliquando fuerim, atq; omne uitæ genus sim expertus. Porro paulo post ipse quoque hæc omnia cognosces.

M I C Y L. Per Iouem tempestiuum iam est, ut et tu *Metamorphosis* referas quemadmodum sis transfiguratus: et quid in *Pythagorica*

unoquoq; uitæ genere perspexeris. G A L. Ausculta, hoc tantum præmonitus, me neminem feliciorem uitæ, quā tu sis, unquam uidisse. M I C Y L. Quā ego sim o Galle? Hanc felicitatem tibi ipsi imprecor. Nam uidere me tibi ridendum proponere. Verum age, narra, exordiens ab Euphorbo, quo pacto fueris in Pythagoram transformatus: Deinceps ordine ad Gallū usque. Consentaneum enim est, te uarias res tum uidisse, tum tulisse: nimirum tam diuersis uitæ formis. G A L.

Quemadmodum initio ab Apolline profecta anima in *Infusio prime* terram deuolarit, et corpus humanū subierit, ut illi *Anime*

poenam quandam dependeret, id longum dictu futurum sit. Præterea neq; mihi referre fas est, neque tibi eiusmodi audire. Verum ubi Euphorbus factus essem:

M I C Y L. Sed ego priusquam essem is, qui nūc sum,

n o præcla

ó preclare quisnam eram? hoc mihi prius dicito: quid
 quid & ego uersus fuerim itidem ut tu? GAL. Ma-
 xime. MICYL. Quis igitur eram? si quo modo pos-
 tes dicere, peruelim enim isthuc cognoscere. GAL.
 Tu formica fueras Indica, ex carum genere, quæ auxi-
 effodiunt. MICYL. Et postea neglexi infelix, uel
 paucula frustra in uitâ importare: quâ illo essem alitum?
 Sed age quid post hæc futurus sim dicito: quandoquid-
 dem consentaneum est scire te. Etenim si quid bonæ sit
 rei, iam nunc suspendero me ab ista pertica, in qua nunc
 stas. GAL. Istuc profecto nulla ratione possis cogno-
 scere. Caterum quâ Euphorbus essem (nam ad illa res
 deo) in Troia pugnabam: atq; à Menelao necatus, ali-
 quanto post tempore in Pythagoram perueni. Porro
 eousq; absq; tecto perdurabam, donec Mnesarchus alii
 quando mihi domum edificaret. MICYL. Obsecro
 te, num absq; cibo potuq;? GAL. Maxime. Nihil enim
 istis rebus opus, nisi corpori duntaxat. MICYL. Il-
 lud igitur prius dicito, ea quæ ad Troiam gesta sunt,
 num ita se habet, qualia fuisse dixit Homerus? GAL.
 Quinam ille scire potuisset Micylle: qui quidem dum
 ista gerebantur, ipse Camelus erat in Bactris? Caterum
 ego tibi tantum effabor diuinitus, nihil id temporis
 eximium fuisse: neq; Aiacem usq; adeo magnum, neq;
 Helenam adeo formosam, quemadmodum arbitran-
 tur: siquidem uidi candida quandam & procera cera-
 vice, ut hinc cygno progeneretur esse adsimularent. Cæ-
 terum

In Euphorbu mui-
 tatus p'mum

In pitagoram de-
 ex Euphorbo.

De gestis apud
 Troiam

Homerus Camelus
 erat

terum uehementer animum, æqualem prope modum Her-
 onde. Hanc Theseus primū raptam in Aphidnis pos-
 sedit: Is uixit Herculis formæ ætate. Porro Hercules
 prius Troiam ceperat, patrum nostrorum memoria,
 quæ per id temporis maxime florebant. Nam hæc mi-
 hi Panthus narrauit, se cum esset admodū adolescens,
 uidisse Herculem. MICYL. Quid autem Achilles?
 Num talis erat, nempe quantis in re præstantissimæ?
 An & istæc fabulamenta sunt. GAL. Cum illo qui-
 dem congressus non sum: neque quænam adeo comper-
 te de rebus Græcorum dicere. Etenim quifcire potui,
 quum hostis essem? Certe Patroclum illius amicum,
 haud ita magno negotio peremi lancea dissectum.
 MICYL. Deinde te Menelaus multo minore nego-
 cio: uerū istis de rebus satis. Nunc res Pythagoricas re-
 fer. GAL. Illud in summa Micylle: sophista quispiam *In Sophistam*
 eram (oportet enim uidelicet fateri uerum) Julio qui nō *mutatus*
 imperitus, neq; in exercitatus in honestissimis discipli-
 nis. Profectus sum autem in Aegyptum: quo cum pro-
 phetis congregarer, de sapientia cōmunicaturus. Hic
 adyta subij, atq; ibi Ori & Isis liberos perdidici. Post
 rursum in Italiā re nauigabā, ac Græcos iuxta ea quæ
 in Aegypto didicerā, ita institui, ut me perinde ac de-
 um sufficerent. MICYL. Equidē inaudieram istæc
 præterea quæadmodū creditus fuëris, defunctus in uir-
 tam rediisse, utq; aureū femur illis subinde ostenderis.
 Verum illud mihi dicito, quid tibi uenit in mentem,

*Ratio Pytago-
ricæ Legis*

ut legem statueres: uti neq; carnibus, neq; fabis uesce-
rentur homines? G A L. Ne perconteris ista Micylle.
M I C Y L. Quam ob rem ô Galle? G A L. Nam pu-
det hisce de rebus uerum fateri. M I C Y L. Atqui nō
conuenit, uti id facere graueris apud hominem contu-
bernalem & amicum: nam herum posthac, absit ut di-
xerim. G A L. Nihil sani, neq; præclari quicquā erat:
uerum animaduertebam, si cōsueti modo, atq; eadem
que uulgo traduntur à multis præcepissem: non fore,
ut mortales in admirationem adducerem, sed quo pe-
regreuiora, magisq; aliena proposuissem, futurum, ut
hoc magis nouus, magisq; uiderer admirandus. Proin-
de institueram in animo, nouæ quiddam rei designare,
eiusmodi proposito decreto, cuius causa esset inexpli-
cabilis, quo uidelicet alijs aliud coniectantibus, omnes
redderentur attoniti: quemadmodum in obscuris ora-
culis solet usu uenire. M I C Y L. Illud uide ut rides
me tu quoq; non minus atq; Crotoniatas, ac Metapon-
ticos, & Tarentinos: cumq; his alios, qui muti sequun-
tur, tuaq; adorant uestigia, quæ tu calcata reliquisti.
Verum ubi Pythagoram exueras, quem post eum in-
duisti? G A L. Aspasiæ Miletensem illam meretris-
cem. M I C Y L. Pape, quid ego audio? Siquidem in-
ter alia mulier quoq; fuit Pythagoras? Itâne fuit ali-
quando tempus, quo tu Galle generosissime oua parie-
bas, cumq; Pericle rem habebas, iam Aspasia uideli-
cet: atq; ex illo grauida facta es? Præterea lanam ton-
debas

*Ex Pytagora
in Aspasiæ*

debas, tramamq; deducebas? Postremo meretricum in-
morem gestiebas, multumq; componebas? GAL. Ista
quidem omnia feci, tametsi non ego solus: uerū & an-
te me, tum Tiresias, tum Elati proles Caneus. Proinde
quicquid in me conuitij dixeris, tantundē & in illos di-
xeris. MICYL. Age igitur, utra tibi uita erat suau-
ior, quum uir esses, an quū Pericles tecum haberet con-
suetudinem. GAL. Vides cuiusmodi istuc est quod
percontaris? nempe cui ne Tiresia quidem expedire
rit respondere. MICYL. Atqui si minus futeare tuc
tamen istuc Euripides satis explicuit, quū ait: se malle
ter sub clypeo consistere, quā parere semel. GAL.
Imò premoneo te paulo post puerperā fore: siquidem
& tu mulier es olim futurus, idq; sepius longo nimirū
seculorum orbe atq; recursu. MICYL. Non tu pen-
debis, o Galle, qui quidem omnēs mortales Milesios
aut Samios esse ducas? Nam aiunt te etiam tum quum
Pythagoras esses, uenusta forma decorū, sepius Aspa-
siam fuisse tyranno. Verum age secundum Aspasiā,
in quem uirum aut mulierū denuo renatus es? GAL. Ex Aspasia in
In Cratem Cynicum. MICYL. O Castor, & o Polus Cratem Cynicu-
lux, quā dissimile, ex scorto philosophus? GAL.
Deinde rex: deinde pauper: paulo post satrapes: de-
hinc equus, graculus, rana, aliāq; innumerabilia: per-
longum enim fuerit singula recensere. Postremo Gal-
lus, atq; id sepius, nam hoc uite genere sum delectar-
tus. Interea & alijs diuersis mortalibus seruiui, regis
n s bus

Deinde in
Regem
Pauperem
Satrapem
Equum
Graculum
Ranā &c
Gallum

Pythagoras oia uiuē
di genera expectat

bus, pauperibus, diuitibus: postremo nunc tecum uiuo, videoq; quotidie, quū uideo te paupertatis tedio com-
plorantem, et ulantemq; , ac diuitum admirantem for-
tunas, propterea quod ignores quantum illis adsit ma-
lorum: alioqui si curas noris, quibus illi distringuntur,
te ipsum profecto riseris, qui antea credideris eum, qui
sit opulentus, statim felicissimū esse omnium. MICYL.
Ergo Pythagora, aut quid maxime gaudeas appellar-
i, ne confundam orationem, si te nunc hoc, nunc illo
nomine cōpellem. GAL. Nihil intererit, siue Euphor-
bum, siue Pythagorā, siue uocaris Aspasiā, siue Cra-
tem: quandoquidem iste omnia sum unus, nisi quod re-
ctius feceris, si (id quod in presentiarum esse uideor)
Gallum me uoces, ne auem hanc parui ducere, contem-
neriq; uidear: presertim quum tam multas contineat
animas. MICYL. Ergo Galle, quandoquidem om-
nia penē uiuendi genera iam expertus es, atq; omnia
cognita habes, age dilucide mihi narrato, quae sint pe-
culiaria diuitum ad uitae rationem, quae pauperū pro-
pria: quo uidelicet cognoscā, uere ne isthuc affirmes,
me diuitibus esse feliciorē. GAL. En hunc admo-
dum interim perpende Micylle. Te quidē non magno
pere tangit cura belli, si quando rumor sit aduentare
hostes: neq; sollicitus es, ne in agros incursantes popu-
lentur, neue hortū proculcent, proterantq; , aut uineas
uastent: sed simulatq; tubā audieris, si tamen audieris,
de teipso uno circūspectas, quo deflexus seruari queas
ac disci

de discrimen effugere. Contra illi tum de sese solliciti
sunt, tum animo discruciantur, quum de mœnibus quic
quid opum possidebant in agris, id omne tolli, de porta
riq; conspiciunt. Ac siue inferendum est aliquid in ara
rium, soli accersuntur: siue in prælium exeundum, peri
clitantur: aut peditum turmis, aut equitum alis præse
cti. Tu interim uimineum gerens clypeum, expeditus
ac leuis, ad salutem consulendum, paratus uictoriale con
tinuum agere, si quando uictor exercitus sacra fecer
it. Rursum pacis tempore, tu quidem quum de plebe
sis, ingressus in concionem, tyrannidem in diuites ob
tines: illi uero trepidant, pauintq; , ac largitionibus,
choragijsq; te placant: siquidem quo tibi balnea, ludi,
spectacula, reliquaq; id genus abunde suppeditent, ea
omnia curant illi. At tu, censor & acerbus expensor
perinde quasi dominus, ne alloquio quidem interdum
dignaris illos: quod si tibi collubitum sit, ingentibus sa
xis in illos degrandinas, uel facultates eorum publicas
facis: ipse neq; calumniatorem metuis, neq; latronem,
ne tollat aurum, uel edium conscenso fastigio, uel pa
ricte perfollo: neque necesse habes rationibus occupa
ri, neque exactionibus: neq; tibi cum sceleratis dispen
satoribus conflitandum est, neque tantas in sollicitudi
nes distraheris: uerum simulatq; crepidam unam per
feceris, mercedemq; retuleris septem obolos, sero sur
gis crepusculo: & si libuerit, lauaris, tum empto saper
da quopiâ, aut menide pisciculo, aut paucis ceparum

Cūcatio febris

capitulis, temetipſe oblectas, canens plerūq; optimaq;
cum paupertate philoſophans, adeo ut eas ob res ſalu-
bri ſis, ualentiq; corpore, obduerisq; aduerſus gelu:
ſiquidem labores, qui te exacuunt, muniuntq;, certato-
rem haud quaquam contemnendum reddunt aduer-
ſum eas res, quæ compluribus inexpugnabiles eſſe ui-
dentur. Atque hinc nullus ex morbis illis grauioribus
impetit te. Quod ſi quando leuis cœperit febricula:
paulo negotio eam medicatus, protinus exilis, inedia
~~temet inde exeuens illa porro fugit illico~~; quippe me-
tuens te, quem uideat etiam frigore ali, ſaturumq; fieri,
ac medicorum certis illis recurſibus longum ploras
re renunciantem. At illi ex aduerſo propter intemper-
rantiam uite, quid tandem mali non habent inſelices?
podagras, phthiſes, pulmonum exulcerationes, aquas
intercutis. Nam hæc omnia à ſumptuoſis illis cōuiuijs
naſcuntur. Promde quicunq; ex his Icari in in morem
(ut ſerè faciunt) ſeſe attollunt, propiusq; ſe ſoli admo-
uent, haud cogitantes, quod alas habeant cæra adglu-
tinatas, ingentem nonnunquam ſtrepitum mouent. Cæ-
terum qui Dædali exemplo non admodum ſublimia,
neq; excelfa appetunt: uerum humilia, terræq; uicina,
adeo ut cæra nōnunquam ſalis aſpergine madefceret,
ij tutò plerunq; ac citra diſcrimen tranſuolarūt. M I C
C Y L. Moderatos iſtos & cordatos narras, G A L.
Verū aliorū Micylle naufragia ſœdiſſima conſpicias:
nēpe ubi Croſus reuulſis alis riſum exhiberet Perſis,
conſcens

conscenso rogo: aut Dionysius quum abdicatus tyrannide, Corinthiorum in urbe ludi literarij magistrū age-
 ret, post gestum tantum imperium, puellōs compellens
 ut syllabas connecterent. MICYL. Dic mihi Galle: tu

quum rex esses (nam ais te regem quoq; fuisse) cuiusmo-
 di tandem id uite genus experiebaris? Mirum ni tum
 felix eras, quandoquidem id quod est bonorum omnium
 caput possidebas. GEL. Ne mihi in memoriam rege-
 ras, ô Micylle, usque adeo supra modum infelix tum ex-
 ram. Nam quo ad res externas, quemadmodum dixisti,
 planè fortunatus esse uidebar: at intus innumerabilibus
 curis distringebar. MICYL. Quibus tandem curis?
 Nam rem prorsus absurdam neque credibilem narras.

GAL. Equidem imperabam regioni neutiquam exi-
 guæ Micylle, omni iugarum rerum feraci, tum incolarum
 frequentia, neq; nō urbium pulchritudine cum pri-
 mis admirandæ: præterea fluminibus nauigabilibus, ac
 mari portuoso cōmodæ. Ad hæc exercitus ingēs, equi-
 tatus spectatissimus atq; excellens, satellitiū haud exi-
 guum, triremes, pecuniarum uis maior quàm ut posset
 numerari, uasorum argenteorum plurima copia, reli-
 quaq; omnis illa principatus tragœdia, strepitusq; et
 apparatus supra quàm credi queat, extructus atq; con-
 cumulatus. Itaq; quum prodirem, pleriq; adorabant,
 decum quempiam intueri sese rati, aliq; trudentes alios
 concurrebant, quo me conspicerent, nonnulli conscen-
 sis tectis, magni aestimabant, si plene contemplari licu-

isset quadrigam, stragulam, diadema, tum anteambulones, & eos qui à tergo comitabantur. Ego inter hæc mihi conscius, quante me res discruciarët, uersarentq; illos quidē propter inscitiam uenia dignos iudicabam: at mei ipsius miserescebat, qui prægrandibus illis Colossis uiderer persimilis: quales uel Phidias, uel Myrō, uel Praxiteles fabricatus est. Etenim illorum quisque quo ad ea, quæ foris apparent, Neptunus ipse est, aut Iupiter, mirifice decorus auro, eboreq; compactus: & aut fulmen, aut fulgur, aut tridentem fuscinam dextra sustinet. Ceterum si immisso capite quæ sunt intus inspicias, uidebis uestes quosdam, paxillos, & clauos introrsum prominentes, neq; non uimina, cuneosq; & picem sublitam, & aliam item id genus deformitatem intrinsecus inhabitantē. Omitto recensere muscarum, mustelarumq; uim, quæ nōnunquam in eis mansitant. Huiusmodi quædam res nimirum regnū quoq; uidetur. M I C Y L. Nondum explicuisti, lutū, & clauos, & uestes, quinam fuerint in imperio, neq; sceditatem illam plurimam quenam sit: nam istum ad modū uestari, tam multis imperare mortalibus, ac numinis instar adorari hætenus quidem cum Colossi exemplo quadrat. Siquidem hoc quoq; diuinum quiddam & admirandū: nunc autē quæ sint intra Colossū exponito. G A L. Quid primo loco tibi referā Micylle: utrū metus, curas mortales, suspiciones, odium, quo regem persequuntur isti, qui cum illo uiuunt: insidias, atq; eas q̄b res somnium ra-

rum

sum, & hunc ipsum pertenuem, ac plena tumultus in-
 somnia, cogitationes perplexas: spes semper improbas:
 anxij penuriam, & occupationes, iudicia, expeditio-
 nes, edicta, fœdera, consultationes? quibus rebus sit, ut
 ne per somnium quidem aliqua re suauifruui liceat, uer-
 rum ut omnibus de rebus solus dispiciat necesse est, mil-
 lōq; negocia sustineat.

Quippe nec Atriden Agamēnona dulcis habebat

Somnus, multigenae uersantem pectore curas.

Idq; quū reliqui omnes Aebiui sternerent. Adde quod
 Lydum illum discruciat filius mutus: Persam uero, Cle-
 archus ad Cyrum desciscens. Atque alium quempiam,
 Dionem Syracusanis nonnullis ad aurem communi-
 cans. Rursam alium quendam urit Parmenion collau-
 datus. Item Perdicam Ptolemæus. Ptolemæum Seleu-
 cus. Quin illa quoque molestiam adferunt: amasius per-
 uim non sponte conuiuens, cōcubina alio gaudens, tum
 si qui defectionem parare dicantur: aut duo, quatuorū
 satellites inter sese confusurrantes. Porro (quod est om-
 niam grauissimum) amicissimi quiq; uel maxime sunt
 formidandi, semperq; metuendū, ne quid magni mali ab
 illis exoriat. Nā alius à filio ueneno necatus est: alius
 itē ab amasio. Aliū simile quoddam fortassis mortis ge-
 nus eripuit. MICYL. Apagesis. Atrocia, miraq; sunt
 ista quæ narras ô Galle. Mihi igitur multo sit tutius
 opere cerdonice prouum incumbere, quàm ex aurea
 bibere phiala comitē delatū haustum: ceterū cicuta
 aconitoq;

aconitoq; temperatum. Nam mihi quidem hoc unū est periculi: ut si paulum aberret smilion, deffleatq; à recta incisione, summū secantis digitum exiguo sanguine tingat. At isti quemadmodum narras, letifera agunt conuiuia, atque id innumerabilibus in malis constituti. Deinde ubi conciderint, persimiles esse uidentur tragœdiarum histrionibus. Nam multi sicut uidere licet, quos ad Cecropes sunt scilicet, aut Sisyphi, aut Telephi diademata gestant, argenteisq; capulis gladios, comamq; uentilantem, & auro intertextam elamydem: quod si quis (qualia nimirum permulta solent accidere) impulsos illos media in scena præcipites det, risum profecto moueant spectatoribus: uidelicet persona unā cum ipso diademate contrita, uero autem actoris capite luxato, cruribusq; maxima ex parte renudatis: ut iam interioris amictus, quā miser sint panni fiat perspicuū: ac cothurnorum quos pedibus induxerunt, appareat deformitas, haudquaquam ad pedis modum respondens. Vide ut me iam similitudines conferre docueris optime Galle. Ceterum tyrannis talis quedam res tibi uisa est esse: uerum ubi equus esses, aut canis, aut piscis, aut rana, quomodo eam uite rationem ferebas? G A L. Istum quem nunc suscitās sermonem & longior sit, neque huius temporis. Illud autem unum in genere dixerim: nullam ex omnibus uitam mihi non uisam tranquilliore uitā humana, naturalibus duntaxat cupiditatibus & usibus circumscriptam. Siquidem publicanum equum

~~equum, aut sycophantam ranam, aut sophistam graculum, aut popinatorum culicem, aut cinadum gallum, et~~

que id genus alia, que uos studio cōminiscimini, haud quaquam inter illos uidebis. MICYL. Que dicis, ô

Galle, fortassis uera sunt: uerum non me pudebit apud te fateri, quod mihi accidit. Haud unquam quini dedis-

cere cupiditatem illam, à puero mihi insitam, uidelicet ut diues euadam. Quin nunc quoq; somnium illud ob-

oculos uersatur, aurum ostentans: potissimū autem scelestus ille Simon excruciat, qui quidē tantas inter opes delicietur. GAL. At ego te isto leuabo morbo Micyle,

tametsi nox etiamdū est. Surge modo, ac sequere me. Siquidem ad ipsum te Simonem adducam, atq; in aliorum

diuitum edes, quo nimirum uideas, quomodo res habeant apud illos. MICYL. Istuc quo pacto, clausis

fratribus? Num me parietes transfodere cōpelles? GAL. Nequaquam, uerum Mercurius, cui sum sacer, hoc optanti mihi largitus est, ut si quis longissimā caudæ plu-

uiam, que ob molliciem inflectitur. MICYL. Atqui duas habes eiusmodi. GAL. At dextram ex his auul-

sam cuiunque ego gestandam dederō, is quoad uoluerō, fores omneis poterit aperire, cunctaq; uidere, ipse

inuisibilis. MICYL. Equidem ignorabam, ô Galle, te prestigiis quoq; peritum esse. Porrò si mihi isthuc

semel præstiteris, uidebis illico Simonis uniuersas opes huc deportatas, nam eas huc rediens transferam. At ille

rursum circumrodet, ebibetq; putria coria, quibus con-

sueuit

Pauperum iuxta

Inuisibilitas

Jucuit soleas compingere. G A L. Atqui nefas fit istas
 facere. Siquidem Mercurius illud mihi mandauit, ne si
 quis pennam tenens, istiusmodi quippiam patraret, no-
 ciferans fore proderem. M I C Y L. Rem neutiquam uerissi-
 milem narras, nempe Mercurium quum ipse sit fur, non si
 nere alios, ut idem faciant. Sed tamen abeamus. Nam au-
 rum auferam, si modo possim. G A L. Pennam prius re-
 uellito. Quid hoc rei? ambas reuulsiisti. M I C Y L. Tur-
 tius hoc quidem o Galle, tum tibi minus foedum sit futurum,
 ne altera cauda parte mutilatus claudices. G A L. A-
 ge sane: sed utrum Simonem prius adimus, an alium quem-
 piam dinitum? M I C Y L. Haud alio, imo ad Simonem;
 qui uidelicet pro dissyllabo, tetrasyllabus esse affectet,
 posteaquam diues euasit. Sed iam ad fores accessimus.
 Quid igitur deinceps facio? G A L. Pennam sere admo-
 ue. M I C Y L. Ecce autem, dii boni, ostium perinde atque
 clauis resiliit. G A L. Perge porro praecedens, Vides il-
 lum uigilantem ac supputantem? M I C Y L. Video per
 Iouem & quidem ad obscuram siticulosamque lucernam.
 Praeterea pallet, haud scio unde Galle, totusque exaruit,
 atque extenuatus est, mirum, ni curis. Neque enim auditum
 est illum alioqui male habere. G A L. Ausculta quid de-
 cat siquidem intelliges, quibus de causis ad eum modum
 sit affectus. S I M O N. Nimirum septuaginta illa talem-
 ta tuto admodum sub lectica deffossa sunt, neque quisquam
 alius omnino uidit. At uero, sedecim illa Sossylus equi-
 so uidit me sub praesepe occultantem: Itaque de curando
 stabulo

Dissyllabus
 Tetrasyllabus

Fabulo non est admodū sollicitus, quanquam nec aliā
 admodum laboris appetens, uerisimile est autem illum
 multo etiam his plura sustulisse. Nam unde alioqui Ti-
 bii heri tam ingens falsamentum illi opsonio propo-
 suisset? Tum autē aiunt, illum monile emisse uxori dra-
 cemis quinq;. Heu misero mihi. Hi omnia mea dissipar-
 bunt bona. Quid quod ne pocula quidē sat in tuto mi-
 hi recondita sunt, quū sint multa. Vereor enim, ne quis
 ea suffosso pariete tollat. Complures mihi inuident, at-
 que insidias parant, Præter ceteros autem Micyllus
 iste uicinus. MICYL. Ita per Iouem. Nam tibi sum si-
 milis, ac patellas sub ala gesto. GAL. Tace Micylle,
 ne protinus ipso in furto nos prodas. SIMON. Opti-
 mum igitur fuerit, ut ipse insomnis seruem. Omnē obi-
 bo, domum in orbem obambulans. Quis iste? uideo te
 per Iouem. O parietum perfossor, posteaquam es co-
 lumna, bene res se habet. Pernumerabo denuo refos-
 sum argentum, ne quid forte dudum me fugerit. En rur-
 sum, obstrepuit mihi nescio quis. Nimirum obsideor, at-
 que insidijs appetor ab omnibus, ubi mihi gladius? Sē-
 quemquam deprehendero, rursus aurum defodiamus.
 GAL. Sic tibi habent ò Micylle, res Simonis, Sed abi-
 eamus ad alium quempiam, donec noctis adhuc ali-
 quantulum superest. MICYL. O miser, cuiusmodi
 uiuit uitam? hostibus eueniat ad hunc modum diui-
 tem esse. Itaque pugno illi in maxillam illiso, uolo dis-
 credere. SIMON. Quis me pulsauit? Latrocinio
 despolior

despolior miser. MICYL. Plora ac uigila auriq; si
 milis corpore reddaris, quandoquidem illi affixus, dedi
 tus es. Nos autē, si uidetur, Gniphonem sceneratorem
 uisamus. Nam nec is procul hinc habitat. ipsæ nobis su
 apte sponte fores patuerunt. GAL. Vides hunc quoq;
 curis inuigilantem, & usurarum rationes iterantem di
 gitis contortis? cui propemodam relictis his omnibus
 sit in silpham, aut culicem, aut muscam abundū. MI
 CYL. Equidem uideo miserum ac uecordem hominē,
 ne nunc quidem multo meliorem uiuere uitam, quā
 silphæ aut culicis. Adeo totus & hic à curis & rationi
 bus est extenuatus. Nunc ad alium eamus. GAL. Ad
 tuum, si uidetur, Eucratem. En tibi fores per se patue
 re. Quin introimus? MICYL. Paulo ante hæc omnia
 mea erant. GAL. At etiam nunc tu diuitias somnias?
 uides igitur Eucratem ipsum quidem à famulo, uirum
 natu grandem. MICYL. Video profecto quiddam
 haudquaquam uirile. Porro altera ex parte ipsam itē
 uxore à coquo constuprari. GAL. Quid ergo? Num
 optaris et horū hæres existere Micylle, cunctaq; possi
 dere, quæ sunt Eucratis? MICYL. Haudquaquam
 Galle. Imò fame citius interierim, quā id genus quipe
 piam patrarem. Valeat aurum & conuiuia. Duo oboli
 mihi potiores diuitiæ sunt, quā si à domesticis mihi
 domus perfodiatur. GAL. Sed iam nunc quandoqui
 dem dies fermè diluxit, domum ad nos redeamus. Reli
 qua rursus aliàs uidebis Micylle.

ORNATISSIMO IVRIS

VTRIVSQUE DOCTORI THOMAE

Ruthallo Secretario regio, post epi

scopo Dunelmensi, Erasmus

Roterodamus,

S. P. D.

V IDE quantum audacia mihi suppeditet
singularis quaedam ingenij tui, morumq;
facilitas, humanissime Ruthalle: qui cū neu

tiquam ignorem te inter Aulicos primores, uel auctori-
tate, uel gratia, uel splendore, uel eruditione præcipuū
esse: tamen non uerear meas nugas rudes adhuc, uixq; e
prima scheda repurgatas ad tuam excellentiam mitte-
re. Sed quid facerē? Iam urgebat nauita, uentos et æstū
nulli seruire clamitans. Itaq; ne nihil mei apud homi-
nem tam nostri studiosum relinquere, id quod tum for-
te erat in manibus: Misanthropū misi, nimirum ad ui-
rum unum omnium Philanthropotaton. Is est Luciani
dialogus: quo uix alius lectu, uel utilior, uel iucundior,
uersus quidem ille iam pridem ab alio nescio quo: sed
ita uersus, ut interpretes hoc modo demonstrare uoluis-
se uideatur, sese neq; Græce scire, neq; Latine: nec teme-
re adeo quis suspicetur eum interpretem subornatum
esse ab ijs, qui Luciano male uolunt. Tu nostram hanc
audaciam boni consules: & Erasum in eorum nume-
ro pones, qui tui sunt amantissimi. Vale, Londini. An.

M. D. IIII

o Luciani

LVCIANI TIMON

SIVE MISANTHROPVS, DES.

Erasmo Roterdamo Interprete.

*Aduersus
ingratos
diuis*

I V P I T E R Philie, hospitalis, so-
dalitie, domestice, fulgurator, iusiu-
randice, nubicoge, grandistrepetor
si quod aliud tibi cognomen attoni-
ti Poetæ tribuunt, maxime quū hæ-
rent in uersu. Nam tū illis tu multinominis factus, car-
minis ruinam fulcis, metriq; exples hiatum. Vbi tibi
nunc magnicrepum fulgur, grauisfremum tonitru? ubi
ardens, candens, ac terrificum fulmen? Nam hæc om-
nia iam palam apparet, nugæ esse, fumumq; poeticū,
nec omnino quicquam præter nominum strepitū. Sed
decantata illa tua arma eminus ferientia expromptæ-
que, nescio quomodo penitus extincta sunt, frigentq;
adeo, ut ne minimam quidem scintillulam iracundiæ
aduersus nocentes reliquam obtineant. Itaq; citius quæ-
uis ex his, qui peieraturi sunt, extinctū ellichnium me-
tuerit, quàm flammam fulminis cuncta necantis: usque
adeo titionem quempiā in sese uibrare te putant, ut in-
cendium aut fumū ab illo proficiscens, nihil quicquam
formident: uerum hoc solū uulneris inferri posse iudic-
cent, ut fuligine compleantur. Quibus rebus factū est,
ut tam Salmonæus tibi sit ausus etiam obtonare: neq; id
admodum

admodum abre: quippe aduersus Iouem usque adeo ita
 frigidum, uir ad facinora feruidus, audaciaq; tumidus.
 Quid ni enim faciat, ubi tu perinde ac sub mandragor
 ra stertis: qui neq; peierantes exaudias, neq; eorum qui
 flagitia committunt, respectum agas? Cæcutis autem li
 pitudine, & hallucinarius ad ea quæ fiunt: auresq; iam
 tibi obsurduerunt, instar horum, qui etate defecti sunt.
 Quandoquidem quum iuuenis adhuc esses, acriq; ani
 mo, uehemensq; ad iracundiam: permulta in homines
 maleficos ac uiolentos faciebas. Neq; tum unquam tibi
 cum illis erant induciæ. Sed perpetuo fulmẽ erat in ne
 gocio: perpetuo obnibrabatur Aegis, obstridebat toni
 tru: fulgur continenter iaculorũ in morem, densissime
 ex edito loco deuolantium torquebatur. Terræ quas
 sationes, cribri instar frequẽtes: ad hæc nix cumulatim,
 neq; nõ grando saxorum in morem: atq; ut tecũ gran
 dius loquar, imbresq; rapidi & uiolenti, ac flumen quo
 tidie exundans. Hinc tantum repente Deucalionis et
 te naufragiũ ortum est: ut omnibus sub aqua demersis;
 nix unica scaphula seruaretur: quæ in montẽ Lycorẽ
 appulit, humani generis quasi scintillulas quasdam ser
 uans, unde sceleratius etiam genus in posterum propa
 garetur. Nimirum igitur dignũ secordia præmium ab
 illis reportas: quum iam nec sacra faciat tibi quisquam;
 nec coronas offerat: nisi si quis obiter in Olympicis: ac
 ita ne is quidem rem admodum frugiferam facere ui
 deatur: sed priscum quendam ritum magis referre. æ
 o x pend

penè Saturnū, ô decorum generosissime, te reddunt, magistratu abdicantes. Omitto loqui, quoties iam templū tuum sacrilegio compilarint: quū tibi etiam ipsi in Olympiacis manus admoliti sunt. Atq; interea tu altifremus ille pigritabaris, uel excitare canes, uel uicinos aduocare: ut auxilio accurrentes illos comprehenderent, quum etiam dū ad fugam adornarentur. Sed egregius ille, gigantumq; extinctor & Titanum uictor se debas: quum tibi casaries ab illis circumtonderetur, decemcubitale fulmen dextera tenens. Horum igitur, ô præclare, quis tandem erit finis, quæ tu adeo secure despicis? aut quando de tantis maleficijs poenas sumes? Quot Phaetontes, aut Deucaliones, satis idonei sint ad expiandum tam inexhaustam morum iniquitatem? Est enim ut de communibus fileam: de ijs quæ mihi acciderunt dicam: quum tam multos Athenienses in sublime euexerim: ex pauperrimis diuites reddiderim: cūctisq; quotquot opus haberent, suppeditarim, imò semel uniuersas opes in amicos inuandos effuderim: simulatque his rebus ad inopiā deueni, iam ne agnoscor quidē ab illis, nec aspicere dignantur me, qui dudum reuerabantur, adorabāt, meoq; de nutu pendebant. Quod si quando per uiam ingrediens, forte fortuna in eorū quenpiam incidero, perinde ut euersam hominis iam olim defuncti statuam, ac temporis longitudine collapsam prætereunt, quasi ne norint quidem. Porro alij procul conspecto me aliò sese detorquēt: existimantes sese in-

aspiciaturos

Contra Ingratos

missicatum, abominandumq; uisuros spectaculum, quē non ita pridem seruatorem & adiutorem suū esse prædicabāt. Itaq; prementibus malis ad extrema redactus consilia, renone arrepto, terram exerceo, quaternis cōductus obolis: atq; hic cum solitudine, cumq; ligōne philosophor. Hoc interim lucri mihi uideor facturus, quod posthac non intuebor plerosq; præter meritum secundis fortune successibus utentes. Nam illud uel maxime uir. Iam igitur tandē aliquando Saturni Rheeq; proles excusso profundo isto, grauiq; somno (nam Epimeridē quoq; dormiēdo uicisti) denuo iactato fulmine, aut ex Oeta redaccenso, ingenti reddita flamma iram aliquā strenui illius ac iuuenilis Iouis ostēde, nisi uera sint quæ à Cretensibus de te, tuaq; sepultura feruntur.

IVP. Quis hic est Mercuri, quem audio sic uociferantem ex Attica, ad radicem montis Hymetti, horridus totus, ac squalidus, pelleq; hircina amictus? sedit autē ut arbitror, nam pronus incumbit homo loquax & cōfidens, mirū ni philosophus est, neq; enim alioqui adeo impia, nefariaq; in nos fuerat dicturus. MERC.

Quid ais pater, an non nosti Timonem Echecratidis filium Colyttensem? Hic nimirum est, qui nos sæpenuero in sacris legitimis conuiuio accepit, ille repente diues factus, ille qui totas Hecatombas, apud quem splendide Iouialia festa consueuimus agitare. IVP.

Hem quenam ista rerum commutatio? hiccine honestus ille? diues, quem tam frequentes cingebant amici?

Quid igitur accidit ut hoc sit habitus? squalidus, erum-
 nosus, fossor conductitius, uti conijcio, quum tam gra-
 uem ligonem gerat? M E R C. Ad hunc modum illum
 quodammodo probitas euertit, atque humanitas, & in
 omnes quicumque egerent misericordia. At re uera ue-
 cordia potius facilitasque, nullusque in suscipiendis ami-
 cis delectus, quippe qui neutiquam intellexcrit, sese
 coruis lupisque largiri. Quin magis quum à uulturibus
tam multis misero iecur eroderetur, ob id amicos eos
necessariosque iudicabat, quasi beneuolentia erga sese
afficerentur, quum illos epulae magis caperent. Ergo
 & posteaquam ossa penitus nudassent, circumrosissentque,
 deinde si qua medulla suherat, hanc quoque admodum di-
 ligenter exuxissent, aufugerunt, exuccum & radicibus
 defectum destituentes: adeo ut postea ne agnoscant qui-
 dem, aut aspiciant, tantum abest ut sint qui suppedi-
 tent, impartiantque. Has ob res fossor, & sago, ut uides,
 opertus pelliceo urbem præ pudore fugiens, mercede
 terram exercet, aduersus ingratos atra bile stomacha-
 tur, qui quidem sua benignitate ditati, admodum fa-
 stuose nunc prætereant, ac ne nomen quidem an Timon
 uocetur, nouerint. I V P. Atque profecto uir neutiquam
 fastidiendus, neque negligendus, & iure optimo indigna-
 tur, qui ijs tantis in malis agat. Quare sceleratos istos
 adulatorem ipsi quoque fuerimus imitati, si cum uirum ne-
 glexerimus, qui tantum taurorum & caprarum pingui-
 mas quasque nobis in aris adoleuerit. Quarum nidor etiam
 am dūm

am dūm mihi in naribus residet. Tametsi propter nego-
 cia maximamq; turbam peierantium, tum ui, non iure
 agentium, neq; nō aliena rapientium, præterea ob for-
 midinem, quam mihi pariunt sacrilegi, qui quidē tum
 multi sunt, tum obseruatu difficiles, adeo ut ne minimū
 quidē nos conuiuere sinant. Iam pridē profecto ad Atti-
 cam regionē oculos detorsissem, maxime posteaquam
 philosophia & de uerbis digladiationes apud istos in-
 crebuerunt, ita ut pugnatibus inter se istis uociferanti-
 busq; ne exaudire quidem mortaliū uota liceat. Vnde *Bene meritos non*
 mihi necessum est, aut auribus obturatis sedere, aut di- *negligendos*
 rumpi ab eis, conficiq; qui uirtutē quandam, & incor-
 poreā quēdam, merasq; nugas ingenti uociferatione cō-
 nectunt: hæc in causa fuerunt, ut hunc quoq; neglexe-
 rim, quū haud mediocriter de nobis sit meritis. Quod
 reliquum est Mercuri, tu Plutū adducens, quantū po-
 tes ad istum abeas. Porro Plutus unā secum ducat &
 thesaurum, & utriq; apud Timonem perseuerent. Ne-
 que usq; adeo facile demigrent, etiam si quā maxime
 rursum illos per bonitatem ex adibus exegerit. Cete-
 rum de palponibus illis, atq; ingratitude qua in hunc
 sunt usi, in posterum consultabo: pœnasq; daturi sunt, si
 mulatq; fulmen instaurauero. Nam fracti sunt in eo re-
 tusa cuspide duo ē radijs maximi: quum nuper audius
 in sophistam Anaxagoram iacularer, qui suis familiar-
 ribus suadebat, nullo pacto esse ullos nos, q dii uocare-
 mur. Ac illū quidē errore nō feriebā, propterea quod

Pericles obtenta manu eum protexerit. Ceterum fulmen in Castoris ac Pollucis templū detortum, tum illud exussit, tum ipsum parum absiuit, quin ad saxum cōminueretur. Quāq̃ interim uel id supplicij satis magnū in istos fuerit, si Timonem cōspexerint egregie locupletem factum. M E R C. Quantum habet momenti altum uociferari, & obstreperum audacemq̃ esse? Idq̃ non ijs modo qui causas agunt, uerum etiam qui uota faciunt cōducibile. En mox ē pauperrimo diues euaserit Timon, qui se in precando clamosum & improbum pręstiterit, Iouemq̃ reddiderit attentum. Quod si silentio fodisset incuruus: etiam nunc fuderet neglectus. P L V T V S. At ego Iupiter haudquāq̃ ad istum rediturus sum. I V P. Quid ita non rediturus optime Plute, presertim à me iussus? P L V. Quoniam per Iouem iniuria me affecit eijciens, & in multa fragmenta dissecans: idq̃ quum illi paternus essem amicus, ac me, penē dixerim, fuscinis ex ædibus extrusit, nec aliter q̃ ij, qui ē manibus ignem abijciunt Num rursus ad istum ibo, parasitis, adulatoribus & scortis donādus? Ad eos me mitte ô Iupiter, qui munus intellecturi sint, q̃ ample xuri: quibus equidē in precio sim, & maiorem in modū exoptatus. At hi stupidi cū inopia cōmercii habeant, quam nobis anteponūt, ut ab ea accepto sago pelliceo, ligonēq̃ sat habeant, quū quatuor lucrantur obolos, decem talenta contemptim dono dare soliti. I V P. Nihil istiusmodi posthac in te facturus est Timon, quippe quem

in prodigos

quem ligo abunde satis corripuerit, nisi prorsus nullū
dolorē sentiunt illius ilia, te uidelicet potius, quā in
opiam esse præoptandam. At tu mihi querulus admo-
dum uideris esse, qui nunc Timonem incuses, quod tibi
patefactis foribus libere permiserit uagari, neq; inclus-
dens, neq; zelotypus in te. Porro aliās diuersa de can-
sa in diuites stomachabare, quū diceres te ab illis repa-
gulis, clauibus, ac signorum obiectaculis impressis ita
fuisse conclusum, ut ne prospicere quidem in lucem ti-
bi liceret. Id igitur apud me deplorabas, affirmās præ-
focari te nimis tenebris: eoq; pallidus nobis occurre-
bas, & curis confectus, digitis etiānum ex asiduo colo-
ligendi, coaceruandiq; usu contractis, cōtortisq; quod
si quando daretur opportunitas, aufugiturū quoq; ab
illis te minitabare. In summa rem supra modum acer-
bam iudicabas in æreo ferreōue thalamo, Danaes ex-
emplo, uirginem asseruari, atq; à scelestissimis educari
pædagogis, scœnore & computo. proinde absurde face-
re aiebas hos, quod te præter modum adamarent: neq;
(quum liceret) frui auderent, neq; quū ipsis esset in ma-
nu, amore suo secure uterentur: sed uigiles obseruaret,
ad signum ac seram oculis nunquā conuiuentibus, neq;
usquam dimotis, semper intuentes, abunde magnū fru-
ctum arbitrantes: non quod ipsis fruendi facultas ades-
set, sed quod nemini fruendi copiam facerēt, non aliter
quā in præsepi canis, nec ipsa uescens hordeis, nec
equum famelicum id facere sinens. Quinetiam ridebas

In diuites Auaro

istos, qui parcerent, asseruarentq; & (quod esset absur-
 dissimum) ipsi quidem sibi subtraherent, uererenturq;
 contingere, non intelligerent autem fore, ut aut scele-
 ratissimus famulus, aut dispensator, aut liberorum per-
 dagogus furtim subiret, ludibrio habiturus infelicē &
 inamabilem herum, quem postea sinat ad fuliginosam,
 & oris angusti lucernulam, ac siticulosum scirpulum
 usuris inuigilare. Quid itaq; an non iniquum, quū hæc
 quondam incusaueris, nunc in Timone diuersa his cri-
 minari? P L V. Atqui si rem uere perpēderis, utrūq;
 me iure facere iudicabis. Nam & Timonis ista nimia
 lenitas, negligentia potius, haud beneuolentia, studi-
 umq;, quod ad me pertinet, merito uideatur. At ē diuer-
 so, qui me ostijs ac tenebris inclusum seruabāt, id agen-
 tes, quo scilicet crassior, saginatioq;, ac uehementer
 corpulentia onustus euaderem: quum interim neq; ipsi
 contingerent, neq; in lucem producerent, ne uel aspice-
 rer à quopiam, hos dementes & contumeliosos in me
 iudicabam, quippe qui me nihil cōmeritum tot in uin-
 culis cogerent situ carieq; putrescere, haud intelligen-
 tes, quo mox demigrent, me alij cuipiam, cui fortuna
 fauerit, relicturi. Nec hos igitur probo, sed ne illos qui
 dem, qui nimium facile mihi manus admouent. Sed qui
 (quod est optimū) mediocritate utantur, uti nec pror-
sus abstineant, neq; penitus profundant. Etenim illud
 per Iouem considera Iupiter: Si quis ubi puellulā &
 formosam lege duxisset uxore, postea neq; obseruet,

nec

nec ulla omnino zelotypia prosequatur, uidelicet si ^{Prodigalitas pr}
 mens illam noctu atq; interdiu quocūq; libitum sit ire, ^{stitate uxori com}
 & quicūq; uoluissent cum his habere rem, uel produ^{parata}
 cat potius ultro ut adulteretur, fores aperiens, prosti/
 turusq; & quoslibet ad illam inuitans, num hic amare
 uidebitur? profecto hoc tu nequaquā dices Iupiter, qui
 se penumero amorē senseris. Rursum si ingenuā lege ^{Et tenacitas pael}
 domū deducat, uti liberos legitimos progeneret, cate ^{Le incluse}
 rum nec ipse cōtingat florentē etate, decoramq; uirgi/
 nem, nec aliū sinat afficere: sed inclusam, orbam, steri/
 lemq; in perpetua uirginitate cōtineat, idq; p^{re} amor/
 re se facere predicet, & hūc quidē p^{re}ferat, pallore,
 corpore exhausto, oculis refugis, num fieri potis est, ut
 huiusmodi non desipere uideatur? quippe qui quū libe/
 ris oportuerit operā dare, fruiq; cōiugio, puellā adeo
 formosam atq; amabilē sinat emarcescere, per omnem
 uitam tanq̃ Cereri sacerdotē alens. Huiusmodi & ipse
 indigne fero: quū à nōnullis ignominiose cedor calci/
 bus, laniorq; atq; exhaurior: à nōnullis cōtra perinde
 ut stigmaticus fugitiuus compedibus uincior. I V P.
 Quid est aut̃ quod aduersus illos indigneris, quādoqui ^{Pena prodigi}
 dem utriq; p^{en}as egregias luunt? Alteri quidem dum ^{et tenacis}
 Tantalī in mōrem, neq; bibere sinuntur, neq; edere: sed
 ore sicco duntaxat inhiant auro. Alteri uero dum his
 ceu Phynco cibos Harpyiæ ipsis ē faucib. eripiūt. Sed
 abiā, Timone multo post hac usurus cordatiore P L.
 An ille aliquādo desinet, me ceu foraminoso cophino,
 priusquā

*Dant q's bene
vtendam*

priusquam omnino influxerim, data opera exhaurire, quasi conetur occupare, quo minus influam: ueritus, ne si copiosius infundar, ipsum undis obruam? Quo fit, ut in Danaidum dolium aquam mihi uidear allaturus, frustra; infusus, uase non continente liquorem: imò prius propemodum effuso quod influit, quàm influxerit. Adeo latus dolij hiatus ad effusionem ac liber exitus.

I V P. Proinde ni hiatum istum obturauerit, perpetuum amq; perstillationem sistere studuerit, te propediem effuso, facile rursum sagum, et ligonem in dolij fece reperiet: sed interim abite, atq; illum diuitem reddite. Ab tu Mercuri fac memineris, ut rediēs Cyclopes ex Acta tecum adducas, quo fulmen cuspide restituta resarciant. Nam eo nobis acuminato opus fuerit. **M E R.** Eamus Plute. Quid hoc? Num claudicas? Equidē ignorabam o preclare: te non cecum modo, uerum etiam claudum esse. **P L V.** Atqui non hoc mihi perpetuum Mercuri: uerum si quādo proficiscor à Ioue missus ad quempiam, tum nescio quo pacto tardus sum, et utroque claudus pede, ita ut egre ad metam pertingere queam: sene nonnunquam interim facto, qui me operiebatur. Porro quum discedendū est, alatiū uidebis multo auibus celeriores. Vnde fit, ut uix iam amoto repagulo, ego iam præconis uoce uictor pronuncier, saltu stadium transmensus, ne uidentibus quidem aliquoties spectatoribus. **M E R.** At ista quidem haud uera narras: imò ego tibi permultos commemorare queam, qui

bue

*Diuitie citius
amittuntur
acquiruntur*

bus heri ne obulus quidem erat, quo restim emerent: *Diuites ex*
 qui hodie repente diuites facti, splendide uiuant: *testamentis*
 quadrigis uehantur, quibus ante ne asellus quidē sup-
 peditarit. Li tamē purpurati, aurumq; manibus gestan-
 tes obambulant. Qui ne ipsi quidem opinor, credere
 possunt, quin p somniū diuites sint. P L V. Ist hęc alia
 res est Mercuri: neq; enim tum meis ipsius ingredior
 pedibus: nec à Ioue, sed à Dite ad istos transmittor: qui
 & ipse nimirum opum largitor est, ac magna donans:
 id quod ipso etiam nomine declarat. Itaq; quoties est
 mihi ab alio ad alium demigrandum: in tabellas inijci-
 unt me: ac diligenter obsignantes sarcine in morem
 sublatum transportāt. Interea defunctus ille alicubi in
 ædium tenebricosa parte iacet, uetere linteo in genua
 imiecto tectus, de quo feles digladiantur. Porro qui me
 sperauerant obtinere, in foro operiuntur hiantes: non
 aliter, quàm hirundinem adualantem stridentes pulli.
 Deinde ubi signum detractum est, & lineus ille funicu-
 lus incisus, aperteq; tabellæ, iamq; nouus dominus pro-
 nunciatus est, siue cognatus quispiam, siue adulator, si-
 ue seruulus obscenus, qui puerili obsequio fauorē eme-
 ruerit, etiam tum mento subrafo, pro uarijs & opipar-
 ris uoluptatibus, quas illi iam exoletus suppeditauer-
 rat, ingens scilicet præmium ferēs generosus quisquis
 ille tandem fuerit, nonnunquam me ipsis cum tabellis
 arreptum, fugiēs adportat commutato nomine: ut qui
 modo Pyrrhias, aut Dromo, aut Tibius iam Megacles
 aut

aut Megabizus, aut Protarchus appelletur. Caterum illos nequicquam hiantes, seq; mutuū intuentes relinquit: ac uerum luctum agentes, quod eiusmodi Thynus ex intimo sagena sinu sit elapsus, qui non parū magnam escam deuorarit. At hic repente totus in me irruens, homo uitæ mundioris atq; elegātoris rudis, pingui, illotaq; cute, qui cōpedes etiamdum horrescit: & si quis præteriens loro increpet, arrectis stet auribus: quiq; pistrinum, perinde uti templum adoret: non est deinceps tolerandus ijs, quibuscum uiuit: uerum & ingenuos afficit contumelia, & conseruos flagris cedit: experiens, num sibi quoq; similia liceāt, donec aut scortulo cuipiam irretitus, aut equorū alendorum studio captus, aut adulatoribus sese permittens, deierantibus Nireo formosiorē esse, Cecrope Codrōue generosiorē, callidiorē Vlisse, unum autē uel sedecim pariter Cræsis opulentiorē, momēto temporis semel profundat infelix, quæ minutatim multis ex periurijs, rapinis, flagitijs, fuerant collecta. M E R. Ista sermē sic habent uti narras: uerum ubi tuis ipsius ingrederis pedibus, qui tandem cæcus quum sis uiam inuenire soles? Aut qui dignoscis ad quosnam Iupiter te miserit, dignos illi uisos qui diuitijs abundant? P L V. Enim uero, credis me reperire istos ad quos mitto? M E R. Per Iouem haudquaquam. Neque enim alioqui Aristide præterito, ad Hipponicum & Calliam acceßissem, tum ad alios Athenienses, homines ne obulo qui-

dem

Diuitie Casu
eueniunt dig-
nis et indignis

dem æstimandos. Cæterum quid facis quandoquidem es emissus? P L V. Sursum ac deorsum circumcursans oberro, donec imprudens in quempiam incurrero: hic autem quisquis ille sit, qui forte primus me nactus sit, abducit ac possidet, te Mercuri pro lucro præter spem obiecto uenerans atq; adorās. M E R. Num ergo fallitur Iupiter: qui quidem credat ex ipsius animi sententia, ditari abs te hos, quos ille dignos existimarit quid ditescerent? P L V. Et iure quidem optimo fallitur bone: quippe qui quā me cæcum esse non ignoret emittat uestigatū rem usq; adeo repertu difficilem, & iam olim ē uita sublatam, quam ne Lynceus quidem facile inueniret, quæ nimirum adeo obscura sit, ac minuta. Itaq; quum rari sint boni, improbi porro in ciuitatibus omnia obtineant, oberrans facile in huiusmodi mortales incurro, ac retibus illorum illigor. M E R. At qui sit, ut quoties eos descrias, celeriter aufugias quā uis sis ignarus? P L V. Tum demum acutum cerno, pedibusq; ualeo, ubi ad fugam tempus inuitat. M E R.

Iam illud quoq; mihi responde, qui sit, ut quum sis oculis captus (dicendum enim est) præterea pallidus, postremo claudus, tam multos habeas amantes, adeo ut omnes in te defigant oculos? & si potiantur, felices uiuantur, sin frustrentur, non sustineant uiuere? Ex his equidem non paucos noui, qui sic perdit te amarint, ut se acreo ē scopulo piscosi in æquoris alta, precipites abiecerint, rati fastidiri sese abs te, propterea quod illos

Proprietates
auarorum et diu
tiarum

illos nullo pacto respexisses. Quam̃ sat scio, tu quoq;
fateberis, si quo modo tibi ipsi notus es, furere istos, qui
eiusmodi amore sunt dementati. P L V. At enim cre-
dis me, qualis sum, talem istis uideri, nempe claudum,
aut cecum, aut si quid aliud adest mihi uitij. M E R.
Quid ni ó Plute? nisi forte & ipsi omnes cæci sunt.
P L V. Haud cæci quidem, ó optime, uerum inscitia,
errorq; quæ nunc occupant omnia, illis offundunt tene-
bras: ad hæc ipse quoq; ne per omnia deformis sim, per-
sona uehementer amabili testus inaurata, gemmisq;
picturata, ac uersicoloribus amictus eis occurro: at illi
rati sese natiui uultus uenustatem aspicere, amore ca-
piuntur, dispercuntq; nisi potiantur. Quod si quis me
toto corpore renudatum illis ostenderit, dubio procul
futurum sit ut se ipsi damnent, qui tantopere cæcutie-
rint, adamantes res neutiq; amandas ac fœdas. M E R.
Quid ergo posteaquam eò peruentum est ut iam diui-
tes euaserint, iamq; personam sibi circumposuerint,
rursum falluntur? Adeo ut si quis illis detrabere con-
tur, penè caput potius, quàm personam abijciat? Neq;
enim uerisimile est etiam tum illos ignorare, auro bra-
cteatam esse formam, quum intus cuncta inspexerint.
P L V. Ad id non parum multæ res, ó Mercuri, mihi
sunt adiumento. M E R. Quæ nam? P L V. Simulatq;
qui me primum nactus est, apertis foribus exceperit,
clanculum unà mecum introit elatio, uecordia, iactan-
tia, mollities, uiolentia, dolus, atq; alia item innumera-
bilis

bilia: à quibus omnibus posteaquam est animus occur-
 patus, iam admiratur quæ neutiquam sunt admiranda,
 & appetit ea quæ sunt fugienda, neq; cunctorum illor-
 rum quæ introierant, malorum patrem stupet, illorum
 satellitio uallatum, quiduis potius passurus, quàm uti
 me compellatur reijcere. MER. Vt leuis ac lubricus *Diutius lubricus*
 es Plute, retentus difficilis, ac fugax, neq; ullâ præbens
 ansam certam quo pressus tenere: sed nescio quomo-
 do anguillarum ac serpentum in morem inter digitos
 elaberis. At è diuerso paupertas, uiscosa, pressu facilis, *Paupertas pressu*
 totoq; corpore mille uncus gerit hamos, ut qui tetige-
 rint, illico hæcant, nec facile queant auelli. Verùm in-
 terea dū nugamur, rem haud parua omisimus. PLV.
 Quam? MER. Nempe quia thesaurum non adduxe-
 rimus, quo uel in primis erat opus. PLV. Istâc qui-
 dem ex parte bono sis animo. Nam non nisi in terra re-
 licto illo ad uos ascendere soleo: iussq; intus manere fo-
 ribus occlusis, neq; cuiquam aperire, nisi me uociferan-
 tem audierit. MER. Iam igitur Atticam adeamus.
 Tu me consequitor chlamydi adherens, donec extre-
 mam uiam attigerimus. PLV. Recte facis Mercuri,
 quū me per uiam ducis. Etenim si me desereres, forsân
 oberrans in Hyperbolū aut Cleonem inciderem. Sed
 quis hic stridor ceu ferri saxo impacti? MER. Timon *Paupertas alit*
 hic est, qui proxime montanum & petricosum fodit *Sapientiam, et*
 solū? Pape: adest & Paupertas, & Labor ille, tum Ro-
 bur, Sapientia, Fortitudo, atq; id genus aliorū turba: *Laborum comi-
tes*

quorum omnium agmen Fames cogit, longe præstantius quàm tui sint satellites. P L V. Quin igitur quàm ocysime discedimus Mercuri? Neq; enim ullum operæ precii fecerimus cum homine eiusmodi uallato exercitu. M E R. Secus uisum est Ioui: quare ne metu deterreamur. P A V P E R T A S. Quo hunc nunc Argicida manu abducis? M E R. Ad hunc Timonem, ad quem à Ioue sumus ire iussi. P A V. Ita ne rursus Plutus ad Timonem? posteaquam ego hunc antea delitijs male corruptum suscepi: cōmendansq; Sapientiæ & Labori, strenuū, multiq; precij uirū reddidi? Adeo ne despicienda iniuriæq; idonea uobis Paupertas iudicor: ut hunc, quæ mihi unica erat possessio, eripiat, iam exactissima cura ad uirtutem excultum? ut Plutus hic ubi denuo suscepit, per contumeliā & arrogantiam illi manu iniecta, talem reddiderit, qualis erat dudū, mollem & ignauum, ac uecordem: rursus mihi restituat, ubi iam nihil factus erit, & reijculus? M E R. Sic o Paupertas, Ioui placitū est. P A V. Equidem ab eo. At uos Labor & Sapiencia, reliquiq; consequimini me. Porro hic breui cognoscet, qualis in se fuerim, quam nunc relinquet: nempe adiutrix bona, & rerū optimarum doctrix. Qui cum donec habuit cōmercium, sano corpore, ualentiq; animo perseverauit: uirile exigens uitā, & ad sese respiciens: superuacua autē & uulgaria ista aliena, ita ut sunt, existimans. M E R. Discedunt illi: nos ad eum adcamus. T I M. Quinam estis, o scelesti

Comoda pauperis

fuit aut qua gratia huc aduenistis homini operario mer- *Disceptatio fortu*
 cenarioq; negociū exhibitori: ueram haudquaquā *le ne cū Timone cū*
 ti abibitis. scelesti ut estis omnes: nam ego uos illico glo- *dicare uolent*
 bis & saxis petitos cōminuam. MER. Nequaquam
 ò Timon, ne ferito, neq; enim series mortales: uerū ego
 sum Mercurius, hic Plutus. Misit nos Iupiter, uotis tu-
 is exauditis. Quare, quod bene uertat, opes accipe, de-
 sistens à laboribus. TIM. Atqui uos iam ploraueritis,
 etiam si dii sitis ut dicitis. Siquidē odi pariter omnes,
 tum deos, tum homines. Sed hunc cecū quisquis hic fu-
 erit, mihi certū est ligone impacto cōminuere. PLV.
 Abeamus per Iouem Mercuri: quandoquidē hic homo
 mihi uidetur non mediocriter insanire, ne malo quopi-
 am accepto discedam. MER. Ne quid ferociter Ti-
 mon: quin exue potius penitus istam ferocitatē, asperi-
 tatemq; ac manibus obujs excipe bonā fortunā: rur-
 sum diues esto: rursum Atheniensium princeps, & ingra-
 tos illos despicias, quū solus florebis. TIM. Nihil mi-
 hi uobis est opus, ne obturbate. Sat opū mihi ligo: prae-
 terea fortunatissimus sum, si nemo propius ad me ac-
 cesserit. MER. Ad cōne quæso inhumaniter?

Hæc ego seu a Ioui refero atq; immania dicta?
 Atqui par erat forsitan homines tibi haberi inuisos, ut
 qui tam multa indigna in te cōmiserant: deos odio te
 prosequi nequaquā erat consentaneū, quū illi tantopere
 tui curam agant. TIM. At tibi Mercuri, Iouiq; quod
 me respicitis, plurimam equidem habeo gratiam: cæte-

*que incommoda ex
diuitijs et q̄ com
moda ex paupertate
ueniant*

ere Opes

ceterum hunc Plutū nequaquam recepero. M E R.
Quid ita? T I M. Quoniam pridem innumerabilium
malorum hic mihi fuit autor, quum me assentatoribus
proderet, insidiatores in me inuitaret, cōflaret odium,
illecebris corrumpere, inuidiæ obnoxium redderet:
deniq; quū repente me adeo perfide ac proditorie de/
stituerit. Contra, paupertas optima, me laboribus uiro
dignissimis exercens, mecumq; uere & libere conui
uens, & quibus opus erat suppeditauit laboranti, &
uulgaria ista docuit contemnere, effecitq; ut mihi uite
spes omnis ex me ipso penderet, demōstrans quenam
essent opes uere meæ: nempe quas neq; adulator assen
tans, neq; sycophanta minitās, neq; plebes irritata, ne
que concionator suffragiorū autor, neq; tyrannus in
tentus insidijs queat eripere. Itaq; iam ualidus effectus
ob laborem, dum hunc agellum gnauius exerceo, ne
que quicquam eorum quæ sunt in ciuitate malorū aspi
cio, abunde magnum & sufficientem uictum mihi ligo
suppeditat. Quare tu Mercuri, quā uenisti uiam reme
tiens, recurre, unā tecū Plutū adducens ad Iouē. Illud
mihi sat fuerit, si effecerit ut omnes mortales per om
nem ætatem eiulent. M E R. Nequaquam ó bone, neq;
enim omnes ad eiulandum sunt accommodi. Quin tu
iracunda pueriliaq; ista missa face, ac Plutū excipe:
non sunt reijcienda munera, quæ à Ioue proficiscuntur.
P L V. Vin Timon ut contra te partes defendam me
as, an grauius feres si quid dixero? T I M. Dicitō, no
multis

multis tamen, neq; cum proœmijs, quemadmodū per/
 ditissimi isti solēt Oratores. Nam huius Mercurij gra/
 tia te seram paucis dicentem. P L V T. Atqui multis
 mihi potius erat dicendum, tot nominibus abs te accu/
 sato. Attamen uide, num qua in re te quemadmodum
 ais laſerim: qui quidem dulciſſimarū quarumq; rerum
 tibi extiterim autor, opifexq; autoritatis, præſidentie,
 coronarum, aliarum item uoluptatum: mea opera con/
 ſpicuus eras, celebris & obſeruandus. Cæterum ſi quid
 moleſti ab adulatoribus accidit, non mihi potes impu/
 tare: quin ipſe magis abs te ſum affectus contumelia,
 propterea quod me tam ignominioſe uiris illis execra/
 tiſ ſuppeditariſ: qui te mirabātar, ac præſtigijs demen/
 tabant, mihiq; modis omnibus inſidias ſtruebant. Por/
 rō quod extremo loco dixiſti, te à me prodiſtum, deſer/
 tumq; fuiſſe: iſtud criminis in te poſſum retorquere,
 quum ipſe ſim modis omnibus à te reieſtus, præcepsq;
 exactus ex edibus. Vnde pro molli chlamyde, ſagum
 iſtud chariſſima tibi paupertas circumpoſuit. Itaq; ter/
 ſtiſeſt mihi hic Mercurius, quantopere Iouem orauer/
 rim ne ad te uenirem, qui tam hoſtiliter eſſes in me der/
 bacchatus. M E R. At nunc uides Plute, in cuiuſmodi
 hominem ſit commutatus. Proinde audacter cum illo
 conſuetudinem age. Tu uero ſode ita ut facis. Tu inte/
 rim theſaurum ſub ligonem adducito. Audiet enim ſi
 tu accerſiueris. T I M. Parendū eſt Mercuri, ruruſq;
 diſceſcendum. Quid enim facias quum dij compellant?

*Quo Diuitijs
utendum*

tamen uide, in quas turbas me miserū conijcies: qui quīdem quū ad hunc usq; diem felicissimē uixerim, tantū auri repēte sum accepturus, nihil cōmeritus mali, tantūq; curarum suscepturus. M E R. Sustine Timon mea gratia. tametsi graue est isthuc, atq; intolerandū: quo uidelicet palpones illi prae inuidia rūpantur. Ego porrō superata Aetna in coelum reuolauero. P L V. Abijt ille quidem sicut apparet. Nam ex alarum remigio facio coniecturam. Tu uero hic operire, siquidem digressus Thesaurum ad te transmittam, sed feri fortisus: tibi loquor auri Thesaurē, Timoni huic audiens esto, offerq; temet eruendum. Fodi Timon altius impingens. Ceterum ego à uobis digredior. T I M. Age iam ó ligo, nunc mihi tuas uires explica, neq; defatigere, dum ex abdito Thesaurū in apertū euocaris. Hec prodigiorum autor Iupiter, amici Corybantes, ac lucifer Mercuri, undenam auri tantum? Num somnium hoc est? Metuo ne carbones reperturus sim experreētus. Atqui aurum profecto est insigne, fuluum, graue, & aspectu multo iucundissimum.

Pulcherrima Aurum faustitas mortalibus.

Quippe quod ignis in morē ardes, noctesq; & dies renides. Ades ó mihi charissimū desideratissimumq;, nūc demū credo uel Iouem ipsum olim aurū esse factū. Etenim quae tandem uirgo non exporrecto sinu usq; adeo formosum amatorem excipiat, per tegulas illapsū? ò Mida Croesēq;, ac munera Delphico in templo dica-

tant

ta: ut nihil eratis si eum Timone, cumq; Timonis opibus conferamini: cui ne Persarum quidem rex par est. O ligo, sagum charissimū, uos huic Pani suspendi commodum est. At ego q̄maxime semotū mercatus agrū, turriculaq; seruandi auri gratia constructa, uni mihi affatim uiuero: sepulchrū item inibi mihi defuncto parare est sententia. Hæc igitur decreta sunt, placitaq; in reliquum uitæ: seiunctio, ignorantia, fastidium erga mortales omnes. Porro amicus, hospes, sodalis, aut ara misericordie, mere nugæ. Tum commiserari lachrymantem, suppeditare egētibus, iniquitas, ac morū subuersio: at uita solitaria, qualis est lupis: unus sibi amicus Timon: ceteri omnes hostes, & insidiarum machinatores. Cum horum quopiam congregi, piaculū: adeo ut si quem aspexero dūtaxat, inauspicatus sit ille dies. In summa: non alio nobis habentur loco, quā signa sacra, ære æue: neq; sociālem ab illis missum recipiamus, neq; fœdera feriamus. Solitudo terminus esto. Ceterū tribules, cognati, populares: postremo patria ipsa, frigida quedam & sterilia nomina, stultorumq; mortaliū gloriæ: solus Timon diues esto: despicia omnes: solus ipse secū oblectetur, liber ab assentationibus, & onerosis laudibus dijs sacra faciat: epuletur solus, sibi ipsi uicinus, sibi particeps, excutens sese ab alijs. Ac semel decretum esto: ut unus seipsum comiter accipiat, si moriendū sit, aut necesse habeat sibi ipsi coronā ad mouere. Nullumq; nomen sit dulcius, q̄ Misanthropi,

Decreta Timonis
Misanthropi apud
seipsum

id est, hominum osoris. Morum autem notæ, difficultas
 asperitas, feritas, iracūdia, inhumanitas: quod si quem
 conspexero incendio conflagrante, obtestantemq; quo
 restinguam, pice oleoq; restinguere: rursum si quem
 flumen undis abstulerit, isq; manus porrigens, implora
 ret ut retineatur: hunc quoq; demersa capite propelle
 re, ne possit emicare: hunc ad modum par pari relatu
 rus est. Hanc legem Timon tulit Echecratides Colyte
 tensis: & concionis subscripsit suffragijs idem ille Tie
 mon. Age hac decreta sunt: hæc fortiter tuamur. Cæ
 terum magno emerim ut id omnibus innotescat, quod
 opibus abūdo: nam illa res illos prefocauerit: sed quid
 illud? Hem quæ trepidatio? undiq; concurrunt, pulue
 rulenti atq; anhelant, hanc scio unde aurū odorati. Vtrū
 igitur hoc cōsenso, colle saxi eos abigo, è sublimi de
 iaculans: an hac tantum in re legem uiolabimus, ut se
 mel cum illis congregiamur: ut magis angantur, fasti
 diti, repulsiq;? Ita satius esse duco. Itaq; restemus quo
 illos iam excipiamus. Age prospiciam: primus eorum
 iste quis est? Nempe Gnatonides adulator, qui mihi nu
 per cœnam petenti, funem porrexit, quum apud me se
 penumero solida dolia uomuerit. Sed bene est quod ad
 me uenit: nam primus omnium uapulabit. GNATO.
 An non dixi Timonem uirum bonum non neglecturos
 esse deos? Salue Timon formosissime, iucundissime, con
 uiuator bellissime. TIM. Scilicet & tu Gnatonides,
 uulturum omnium edacissime atq; hominum, perditis
 sime

Donc eris felix
 multos numerabis
 amicos

Gnatonides
 adulator

IME. GNA. Semper tibi grata dicacitas. Sed ubi com-
potamus? Nam nouam tibi adfero cantilenam, ex his
quos nuper didici dithyrambis. **TIM.** Atqui elegos
canes, admodum miserabiles, ab hoc doctus ligone.
GNA. Quid istuc? Feris ó Timon? Attestor. ó Hera-
cules: hei hei in ius te uoco apud Areopagitas, qui uul-
nus dederis. **TIM.** Atqui si cunctere paulisper, mox
cædis me reum ages. **GNA.** Nequaquã, quin tu plas-
ne uulneri medere, paululo auri inuncto. Mirum enim
in modum presentaneũ id est remediũ. **TIM.** Etiam
manes? **GNA.** Abeo. At tibi male sit, qui quidem ex
uiro commodo tam seuus factus sis. **TIM.** Quis hic
est qui accedit recaluafter ille? **Philades**, assentatorũ
omnium execratissimus. Hic quum à me solidum acce-
perit fundum, tum filie in dotem talenta duo, laudati-
onis præmium, quum me canentem reliquis silentibus
omnibus solus maiorem in modum extulisset, deicrans
me uel oloribus magis canorum, ubi me pridem egro-
tum conspexisset: nam adieram oraturus ut mei curam
ageret: plagas etiam egregius ille uir impexit. **PHI-
LIADES.** O impudentiam, nunc demum Timonem
agnoscitis: nunc Gnatonides amicus & conuiuia: enim
uero habet ille digna se, quando quidem immemor est
atq; ingratus. At nos qui iam olim conuictores sumus
æquales ac populares: tamen modeste agimus, ne in-
lire uideamur. Salue here, fac ut istos adulatores sacri
legos obserues, qui nusq̃ adsunt nisi in mēsa: praterea à

*Philades assen-
tator execratissig*

coruis nihil differunt. Neq; post hac huius ætatis mortaliū ulli fidendū est. Omnes ingrati, & scelesti. At ego quum tibi talentum adducerem, quo posses ad ea quæ uelles uti, in uia accepi, te summas quasdam opes esse nactum. Proinde accepsi his de rebus admoniturus te. quanquam tibi forsitan me monitore nihil erat opus, uiro nimirum adeo prudenti, ut uel Nestori ipsi, si necesse est, consilium dare queas. TIM. Ita fiet Philiades, sed age, accede quo te ligone comiter accipiam. PHI. Viri, caput mihi comminutum est ab hoc ingrato, propterea quod eum ea quæ in rem illius erant, admonni.

*Demeas menda-
rissimq; adulator* TIM. Ecce tertius huc orator Demeas se recepit, tabulas dextra gestans, aitq; se mihi cognatum esse. Hic una die de meo sedecim talenta ciuitati dependit: nam damnatus erat, ac uinctus. At quum soluendo nō esset, ego misertus illum redemi. Porro quum illi sorte obuenisset, ut Erechtheidi tribui distribueret ærariū, atq; ego adiens, id quod ad me redibat poscerem, negabat se ciuem nosse me. DEM. Salue Timon: præcipuū generis tui præsidium, fulcimentum Atheniensium, defensor saculum Græciæ. Profecto iamdudum te populus frequens, & utraq; curia operitur. Sed prius decretū audi, quod de te conscripsi. Quandoquidem Timon Echeeratide filius, Colyttensis, uir nō modo probus & integer, uerum etiam sapiens, quantum alius in Græcia nemo, nunquam per omnē uitam destitit optime de Rep. mereri: Tum autem in olympicis uicit pugil, & lucta cursuq;

cursuq; die eodem, ad hæc solenni quadriga, equestriq;
 certamine. TIM. At ego ne spectator quidem unquã
 in olympicis sedi. DEM. Quid tũ spectabis post hæc,
 sed ista communia addi satius est. Tum anno superior
 re apud Acharnenses pro Rep. fortissime se gessit, &
 Peloponensium duas acies concidit. TIM. Qua ratio
ne? Quippe qui nec unquam arma gesserim, neq; un-
 quam militiæ dederim nomen. DEM. Modeste tu qui-
 dem de teipso loqueris, nos tamẽ ingrati futuri sumus,
 nisi meminerimus. Præterea scribendis plebiscitis, &
 in consultationibus, & in administrandis bellis non me-
 diocrem utilitatem attulit Reipub. His de causis om-
 nibus uisum est, curiæ, plebi, magistratibus tributim, ple-
 beijs singulatim, communiter uniuersis, aureum statue-
 re Timonem iuxta Palladem in arce: fulmen dextera
 tenentem: radijs tempora ambientibus, utq; septem au-
 reis coronis coronetur, hæq; coronæ hodie in Diony-
 sijs per Tragædos novos promulgentur. Siquidem ho-
 die, illi Dionysia sunt agenda. Dixit hoc suffragium
 Demeas orator, propterea quod cognatus illius pro-
 pinquus, ac discipulus eius sit. Nam & orator opti-
 mus Timon: præterea quicquid uoluerit. Hoc igitur
 tibi suffragium, sed utinam & filium meum ad te
 pariter adduxissem, quem tuo nomine Timonem ap-
 pellaui. TIM. Qui potes Demea, quum ne uxorem
 quidem duxeris unquam, quantum nobis scire licuit?
 TIM. At ducã, nono incunte anno, si deus permiserit,
 liberisq;

liberisq; operam dabo. Tum quod erit natum (erit autem masculus) Timonem nuncupabo. T I M. An uxor rem tu sis ducturus, equidem haud scio, tanta à me plaga accepta. D E M. Hei mihi. Quid hoc est rei? Tyrannidem Timon occipias? pulsasq; eos qui sunt ingerui, ipse nec ingenuus planè, nec ciuis: uerum propediè poenas daturus, quàm alijs nominibus, tum quod arcem incenderis? T I M. Atqui non conflagrauit arx scelosste. Proinde palàm est, te calumniatorè agere. D E M. Verum effosso ærario diues effectus es. T I M. Atqui non effossum isthuc, unde ne hæc quidem probabiliter abs te dicuntur. D E M. Verum effodietur posthac, sed tu interim omnia quæ in eo condita, possides. T I M.

Alteram itaq; plagam accipe. D E M. Hei scapulis meis. T I M. Ne uociferare, alioqui & tertiam tibi illidam. Etenim res planè ridicula mihi acciderit, si quum inermis duas Lacedæmoniorum acies fuderim, unum scelestum hominem non protriuero. Tum frustra uicerim in olympijs, & pugil et palestrites. Sed quid hoc? An non philosophus Thrasycles hic est? profecto ipse est, præmissa barba, subductisq; supercilijs, & magnum quiddam secum murmurans accedit, Titanicum obtusens, cæsariem per scapulas fluentem uentilās, alter quidam Boreas, aut Triton, quales eos Zeusis depinxit. Hic habitu frugalis, incessu moderatus, amictu modestus, mane mirum quàm multa de uirtute differit, damans eos, qui uoluptate capiuntur, frugalitatem laudans

Thrasycles philosophus

dans, at ubi lotus ad coenam uenit, puerq; ingentem illi
 calicem porrexit, meraciore autem maxime gaudet.
 perinde ut Lethes aquam ebibens, à dilucularijs illis
 disputationibus diuersissima quæ sint exhibet, dum mi
 lui instar præcipit obsonia, et proximum cubito ope
posito arcens, mento interim cōdimentis oppleto, dum
 canum ritu ingurgitat, prono incumbens corpore: per
inde atq; in patinis uirtutem inuenturum sese speret,
 dumq; usque adeo diligenter catinos extergit indice di
 gito, ut ne paululum quidem reliquiarum sinat adhe
 rere, nunquam non querulus, tanquam deterio rem par
tem acceperit, uel si totam placentam, aut suam solus
omnium accipiat, qui quidem edacitatis et insatiabili
tatis est fructus, temulētus, uinoq; bacchatus, nō ad can
 tum modo, saltationemq; uerum ad conuicium usq; et
iracundiam. Ad hæc multus inter pocula sermo (tum
 enim uel maxime de temperantia, sobrietateq; atque
 ista quidem loquitur, quum iam à mero male affectus
 ridicule balbutit. Accedit his deinde uomitus. Postre
 mo sublatum eum de conuiuio efferrunt aliqui, ambabus
 manibus tibicina inhaerentē. Quanquam alioqui ne so
 brius quidem ulli primariorum cesserit, uel mendacio,
 uel confidentia, uel auaricia. Quin et inter assentato
res primas tenet, peierat promptissime, anteit impostu
ra, comitatur impudentia. In summa prorsus admiran
 dum quoddam spectaculum est, omni ex parte exactū,
 uarieq; absolutū: proinde nō ciulabit clarius uidelicet
 quum

quum sit modestus. Quid hoc? pape, tandē nobis Tbrā
 fycles? T H R. Non hoc animo ad te uenio Timon, quo
 pleriq; isti, qui nimirū opes admirati tuas, argenti, au-
 ri, opiparorum conuiuiorum adducti spe concurrunt,
 multaq; assentatione deliniunt te, hominē uidelicet sim-
 plicem, facileq; impartientem id quod adest. Siquidem
 baud ignoras offam mihi in cœnam sat esse, tum opso-
 rium suauissimum cæpe aut nasturcium, aut siquando
 lubeat lautius epulari, pusillum salis. Porro potū sōns
 Athenis nouem saliens uenis suppeditat. Tum pallium
 hoc quauis purpura potius. Nam aurum nihilo magis
 apud me in precio est quàm calculi qui sunt in littori-
 bus. Sed tua ipsius gratia huc me contuli, ut ne te sub-
 uerterit pessima ista, atq; insidiosissima res opulencia:
 quippe quæ multis sapenumero immedicabilium malo-
 rum extiterit causa. Etenim si me audies, potissimum
 opes uniuersas in mare præcipitabis, utpote quibus ni-
 bil sit opus bono uiro, quiq; philosophiæ possit opes pr-
 spicere. Ne tamen in altum ô bone, sed ferme ad pubem
usq; ingressus, paulo ultra solum fluctibus operitū, me
quidem uno spectante. Quod si hoc non uis, tute igitur
cas potiore uia ex edibus eijcito, ac ne obolum quidem
tibi facias reliquū, uidelicet largiens ijs, quicunq; opus
habent, huic quinq; drachmas, illi minam, alij talentū.
 Porro si qui erit philosophus, hunc æquum est duplam
 aut triplam ferre portionem: quanquam hoc quidē mī
 hi non mea ipsius gratia postulo, sed quo amicis, si qui
 egebunt

egebunt, donem: sat est, si modo peram hanc largitione tua expleueris, ne duos quidem modios Aegimicos capientem. Nam paucis contentū, modestumq; conuenit esse eū qui philosophatur, neq; quicquam ultra peram cogitare. TIM. Equidem ista quæ dicis probo Thrasycles: ergo si uidetur, priusquam peram expleam, age tibi caput opplebo tuberibus, posteaquam ligone sum mensus. THR. O libertas, ô leges, pulsamur ab impurissimo libera in ciuitate? TIM. Quid stomacharis ô bone Thrasycles? num te defraudaui? Atqui adijciam ultra mensuram Chœnices quatuor: sed quid hoc nego *Tarba adolatoru* cij? Complures simul adueniūt. Blepsias ille, et Laches, et Gniphon, breuiter agmen eorum qui uapulabunt. Itaq; quin ego in rupem hanc conscendo, ac ligonē quidem iam dudum fatigatum, paulisper interquiescere sino? At ipse plurimis congestis saxis, procul eos lapidū grandine peto. BLEPSIAS. Ne iace Timon, abimus enim. TIM. At uos quidem nec citra sanguinem, nec absq; uulneribus.

ERASMVS ROTERO-

DAMVS RICHARDO VVIT/

fardo Britanno, docto et cum primis

iucundo amico, S P D

V M annis iam aliquot totus Græcicis

C in literis fuerim Richarde charissime, nuper

per quo cū literis Latinis redirem in gra-

tiam

tiam, Latine declamare cœpi, idq; impulsore Thomæ Moro, cuius (uti scis) tanta est facundia, ut nihil nō possit persuadere uel hosti: tanta autem hominem charitate complector, ut etiam si saltare me, restimq; ductare iubeat, sim non grauatim obtemperaturus. Tractat ille idem argumentum, & ita tractat, ut nullus sit omnino locus, quem non excutiat eruatq;. Neq; enim arbitror (nisi me uehemens in illum fallit amor) unquam naturam finxisse ingenium hoc uno præsentius, promptius, oculatius, argutius, breuiterq; dotibus omnigenis absolutius. Accedit lingua ingenio par, tum morum mira festiuitas, salis plurimum, sed candidi duntaxat, ut nihil in eo desideres quod ad absolutum pertineat patrum. Quare non hoc animo laborem hunc suscepi, ut tantum artificem uel æquarem, uel uincerem, sed uti cum amico omnium dulcissimo, qui cum libenter soleo seria ludicraq; miscere, in hac ingeniorū palæstra quasi colluctarer: idq; feci eo libentius, quod magnopere cupiam hoc exercitij genus, quo nullū aliud æquæ frangitur, in ludis nostris aliquando instaurari. Neque enim aliud esse in causa puto, quod hac nostra tempestate quum tam multi sint, qui scriptores eloquentissimos euoluant, tam pauci tamen existant, qui non infantissimi uideantur, si quando res oratorem poposcerit. Quod si tum Ciceronis Fabijq; autoritatem, tum ueterum exemplum sequuti, ὅν τοιαύτως μελέταες diligenter à pueris exerceremur, non esset (opinor) tanta dicendi

dicendi inopia, tam miseranda infantia, tam pudenda balbuties etiam in his qui literas oratorias publice profitentur. Nostram declamationem ita leges, ut eam me pauculis diebus luisse cogites, non scripsisse. Hortor autem ut et Moricam conferas, itaq; iudices, num quid in stilo sit discriminis inter hos, quos tu ingenio, moribus, affectibus, studiis usque a. u. o similes esse dicere solebas, ut negares ullos gemellos magis inter se similes reperiri posse. Vtrunq; certe ex æquo amas, utriq; uicissim ex æquo charus. Vale mecum delictum Richarde festiuissime. Ruri, ad Calendas Maias, M D VI

LVCIANI TYRAN-

NICIDA, DES. ERASMO ROT-

terodamo interprete.

ARGVMENTVM DECLAMATIONIS

Quidam in arcem ascendit, uti tyrannum occideret, atque ipsum quidem non reperit, uerum filium eius interemit, gladiumque in uulnere reliquit. Adueniens tyrannus, ubi filium extinctum conspexit, eodem ense necem sibi consciscit. Is qui ascenderat, tyrannique filium peremerat, præmium tanquam tyrannicida petit.

DECLAMATIO

Q VVM duos eodem die tyrannos occiderim iudices, alterū quidem etate iam assecta, alterum æuo florentem, & ad sce-

LVC. q rum

rum successionem capeffendam paratum, unicum tamē pro ambobus præmium petitū uenio, qui quidem unus omnium quotquot unquam tyrannicidæ fuerunt, unico uulnere duos maleficos fuerim amolitus, neciq; dederim, filium uidelicet ense, patrem indulgenti charitate qua filiū adamabat. Itaq; tyrannus pro his quæ commisit, abunde magnas pœnas nobis depēdit: quippe qui et uiuus affpexerit, filium prius morte sublatū, et quod est omnium maxime nouum, compulſus sit deniq; ipse ſui tyrannicida fieri. At filius illius mea quidem manu peremptus est, cæterū occiſus alteram ad cædem operam mihi ſuam commodauit, dum qui uiuo patri ſcelorum ſocias fuerat, eiufdem poſt mortem (quatenus licuit) extitit parricida. Ego itaq; ſum is qui tyrannidē ſuſtuli, pariterq; mecum gladius, quo cuncta confecta ſunt, meus: tametiſi cædis ordinem commutarim, ac morem modumq; nouarim conficiendi ſcleratos: nempe hunc qui ualentior erat, ac ſeſe defendere poterat, ipſe perimens, porro ſenem ſoli gladio reſeruās. His igitur de cauſis et amplius quiddam à uobis me conſequuturum arbitrabar, præmiāq; laturum, quæ numero æquarent eos qui eſſent interempti: utpote qui non præſentibus modo malis uos leuarim, uerum etiam futurorum formidine, quiq; ſtabilem pepererim libertatem, nullo relicto qui ſclerum capeſſat ſucceſſionem. Verum interim tantis rebus ſtrenue peractis, in diſcrimen adducor, ne præmio fraudatus à uobis diſcedam, ac ne ſolus

non

non feram mercedem, quam leges à me seruata præsti-
tuunt. At qui contradicit, is mihi uidetur nō Reipub.
studio (quemadmodum ait) hoc facere, sed quod extin-
ctos esse illos grauius ferat, atque cum qui illis mortis
autor extitit, ulcisci conetur. Vos igitur iudices mihi
paulisper attendite, dum tyrannidis mala tametsi ipsi
optime nostis, commemoro. Siquidem hoc pacto futu-
rum est, ut & beneficij mei magnitudinem intelliga-
tis, & ipsi plus capiat is uoluptatis, reputantes nimi-
um quibus sitis leuati malis. Neq; enim quemadmodū
alijs quibusdam sæpenumero accidit, itidem & nos sim-
plicem tyrannidem atq; unicam scrultutem sustineba-
mus, nec unius domini uiolentiam tolerabamus: uerum
soli omnium quos similis habuit calamitas, duos pro
uno tyrannos habebamus, & in geminas contumelias
distrabebamur infelices. Porro senex multo erat mode-
rator, quippe ad iras lentior, ad supplicia segnior, &
ad cupiditates tardior: utpote cui iam ætas uehemen-
tiam impetus cohiberet, uoluptatumq; cupiditates re-
frenaret. Quin ad suscipienda maleficia filij instinctu
nolens impelli ferebatur, ipse alioqui non admodum
tyrannicus, nisi quod illi morem gerebat. Siquidem
indulgens in filium supra quàm credi queat erat, id
quod re declarauit, ita ut filius illi esset omnia. Illi
parebat, per uim faciebat quicquid ille iusserat: sup-
plicio afficiebat quoscunque præceperat, ac prorsus
in omnibus illi obsequundabat. In summa, filius in

patrem tyrannum quendam agebat, pater filij cupiditatum satelles erat. Tametsi huic propter etatem honorem cedebat adolescens, soloq; imperij nomine temperabat, tamen res & caput tyrannidis erat ipse. Et quanquam tutamentum praesidiumq; principatui ab illo mutuaretur, scelerum tamen emolumentis solus fruebatur. Ille erat qui satellites continebat, qui custodias obtinebat, qui tyrannidem affectantes e medio tollebat, qui insidias formidabat, ille qui castrabat ephros, qui coniugia uiolabat, illi uirgines producebantur. Tum si quæ cedes, si quæ exilia, si quæ pecuniarum exspilationes, delationes, contumeliæ, ea omnia iuuenis temeritate gerebantur. Porro senex illi obsequebatur, comitemq; scelerum sese præbebat, ac cõprobabat dumtaxat filij sui flagitia. Itaq; quum ea res nobis erat intoleranda, propterea quod quum animi cupiditatibus ex imperio potestas accedit, nullum flagitijs modum imponunt: tum illud in primis discruciabatur, quod prospicere minus diuturnam, uel æternam potius seruitutem eam futuram, & per successionem alij post alium domino tradendam Remp. populumq; homini scelesto hereditatis instar obuenturum. Nam id alijs spem nõ exiguam facit, quod apud sese reputant, q; inter se dicunt: at mox coercebatur, at mox demorietur, paulo post liberi sumus futuri. Verum de his nihil eiusmodi sperabatur, quin potius iam intuebamur paratũ tyrannidis heredem. Vnde factum est, ut ne aggredi quidẽ quisquam fortius

civium

ciuiū, & qui eadem quæ ego animo statuisset, aunderet. Sed desperabatur ab uniuerſis libertas, atq; inexpugnabilis tyrannis uidebatur: quippe quum eſſet cum tam multis conſligendum ac dimicandū. At me nihil iſta deterruerunt, neq; perpenſa negocij difficultate refuſi, neq; ad ſuſcipiendum diſcrimen trepidauī: uerum ſolus, ſolus inquam aduerſus adeo ualidam uariamq; tyrannidem: uel non ſolus potius, ſed gladio comite conſcendi: quippe qui mihi ſit auxiliatus, mecumq; ex parte tyrannum interemerit, quum mors mihi interim ob oculos obueraſabatur: at ē diuerſo perpendenti, quod publicam libertatem mea cedere redempturus eſſem. Ergo ubi in primam irruīſſem cuſtodiam, neq; mediocri negotio ſatellites ſubmouīſſem: occidēs interim, in quē incurrīſſem, & quicquid obſiſteret amolienſ, ad ipſum negocij caput ferebar, ad unicū tyrannidis robur, ad noſtrarum calamitatum fontem. atq; irrupto arcis propugnaculo, quum uiderem illum fortiter tuentem ſeſe, multisq; uulneribus reſiſtentem, tamen occidi. Et iam tum erat ſublata tyrannis, iam tum mihi conſectum ſarcinus. Ex eo tempore liberi omnes, niſi quod reliquus adhuc erat ſenex ſolus, inermis, nudatus cuſtodijs: iam que amiſſo magno illo ſuo ſatellite deſertus, neq; deinde dignus forti dextra. Ibi nimirum meū ipſe iudices, hæc animo reputabam. Cuncta mihi pulchre habent, cuncta conſecta ſunt, cuncta eò quò deſtinaram perduſta. At cum qui reliquus eſt, quò tandem modo pœnas

dare cōuenit ? Me quidem meaq; dextera nequaquam est dignus, præsertim si post splendidum facinus iuuenile atq; magnificum interimatur, priorem illam cædem dedecoraturus. Carnifex aliquis querendus est illo dignus, uerum post calamitatē, ne uel hanc ipsam lucra faciat: uideat, discrucietur, appositū habeat ensē, huius reliqua mando. Hæc ubi mecum statuissē, ipse quidē illinc discedo: at ille peregit id quod ego prædiuinaueram, tyrannum occidit, summamq; mea imposuit fabulæ. Adsum igitur, popularem administrationem uobis adportans, cunctisq; bono iam ut animo sint edicēs, ac libertatem annuciās. Iam meis fruimini factis: uacua, sicut uidetis, sceleratis hominibus arx: imperat nemo, quin & magistratus creare liberum est, & causas agere, & ex legibus contradicere. Atq; hæc omnia uobis mea contigerunt opera, meaq; fortitudine, uidelicet ex una illa cæde, postquam pater iam uiuere non quibat. Aequum itaq; censeo, ut his pro meritis debitum mihi à uobis præmiū donetur, nō quod lucri auidus, aut sordidus quispiam sim, nec is qui mercedis gratia de patria benemereri statuerim: uerū quod præmio cupiam officia mea comprobari, neq; repudiari, aut inglorios fieri conatus meos, si uelut irriti præmioq; indigni iudicentur. At hic contradicit, negatq; æquum facere me, qui decorari munere, præmiumq; ferre cupiam. Neq; enim tyrannucidam esse me, neq; quicquam à me pro legis sententia cōfectum esse, uerum facinori meo deesse quiddam

quiddam, ad hoc ut præmium postulem. Percontor igitur illū, quid præterea requiris à me? nōne uolui? nōne ascendi? nōne occidi? nōne libertatē peperī? num quis imperat? num quis iubet? nū quis minitatur dominus? num quis nocentium manus effugit meas? haudquaquā dixeris, sed omnia plena pacis, omnes restitutæ leges, libertas manifesta, Democratia stabilis, inuiolata connubia, pueri tuti, uirgines absq; periculo, publicamq; felicitatem solennibus strijs celebrat ciuitas. Quis igitur horum omnium autor? quis est qui illa sustulit? hæc peperit? Etenim si quisquam præ me dignus honore sit, cedam præmium, desistam à petendo munere. Quod si solus omnia peregi, audens, periclitans, ascendēs, interimens, excrucians, alterum ultus in altero, quid mea calumniaris officia? quur facis ut populus parū erga me gratus existat? At enim num occidisti tyrannum? Porro lex tyrannicide præmium decernit. Verum dic mihi, nunquid interest utrū ipse interimas, an mortis causam ministres? Mea profecto sententia, nihil: uerū hoc solum spectauit legis cōditor, libertatē, Democratiam, sceleratorū sublationē. Huic honorē decreuit, hoc præmio dignum iudicauit, quod quidē inficiari non potes, quin mea contigerit opera. Etenim si occidi eū, quo occiso, ille nō poterat uiuere, nimirū ipse eadem peregi, ego occidi, sed illius manu. Itaque ne discepta de cædis modo, neq; illud expende quemadmodum interierit, uerum an iam perierit, & an qd perijt, id à me sit profecto

Etum. Quandoquidem & illud excussurus mihi uide-
 ris, atq; his aduersus bene de Rep. meritos calumnijs
 usus. Si quis non gladio, uerum lapide lignoue, aut
 alio quouis pacto peremerit. Quid porro si fame tyrā-
 num obsedissem, ad mortis necessitatē compellens: num
 ibi quoq; requisitus eras à me cædem, mea ipsius ma-
 nu peractam? aut desiderari adhuc quiddam diceres,
 ad id ut legi factum à me satis uideatur: atq; id quū sce-
 lestum acerbius etiā atq; atrocioris mortis genere tras-
 cidassem. Num hoc duntaxat specta, hoc require, hoc
 excute. Quis nocentium reliquus? aut quæ metus ex-
 pectatio? aut quod calamitatū uestigium? Quod si pur-
 gata omnia, si pacata, profecto sycophanticum est, mor-
 dum rei gesta calumniantem premio frustrari uelle,
 quod ijs quæ uirtute confecta sunt debeatur. Equidem
 & illud memini disertum in legibus, nisi forte propter
 diutinam seruitutem oblitus sum eorum quæ ab illis di-
 cuntur. Causam mortis esse duplicem: puta, si quis ipse
 occidat: aut si non ipse quidem occidit, neq; manu faci-
 nus peregit, uerum compulit, præbuitq; mortis occasio-
 nem. Ex æquo & hunc quoq; lex censet supplicio affu-
 ci oportere, idq; iure optimo. Neq; enim statuit minus
 ualere oportere audaciam quàm facinus: ac postea su-
 peruacaneum est cædis rationem uiamq; spectare. De-
 inde hunc qui sic occiderit, tanquam homicidam pœ-
 nas oportere dare censebis, ac nequaquam absoluendū es-
 se. At me qui per omnia consimili modo Remp. iunui, nō
 censet

censes ea capere oportere, quæ ijs debentur qui beneficio iuuerunt. Neq; enim illud dicere possis, me quidem imprudentem fecisse, sed exitū quendam cōmodum fortuito fuisse consequutū præter animi sententiam. Nam quid præterea iam formidassē, eo qui ualidior erat interempto? Quur autem gladiū in uulnere reliquissē, nisi planē quod erat euenturum, id ipsum prædiuinassē? Nisi forsan illud dices, hūc qui extinctus est, tyrannum non esse, neq; hanc appellationem in illum competere: neq; uos multum præmij hoc nomine, si ille fuisset occisus, decreturos fuissē. Atqui istud dicere non queas: an tyranno interempto, ei qui cedis causam ministravit, premium negabis? O curiositatem, de illo laboras quo pacto interierit, quum interim libertate fruaris? Aut ab eo qui Democratiam restituit, nescio quid superuacaneū præterea requiris? Atqui lex (uti fateris) caput rei gestæ spectat. Quæ uero ad id conducunt, ea omnia missa facit, neque iam ultra curiosius excutit. Quid enim, an si tyrannum exegerit quispiam, non iam tyrannicide præmiū cepisset? cepisset opinor, idq; iure optimo: siquidem & hic pro seruitute libertatem peperisset. At id quod à me patratum est, non exilium habet, nō in posterum instaurandæ tyrannidis metum: uerum absolutam sublationem, totiusq; generis interitionem, omneq; malū radicitus excisum. Et mihi per deos, iam ab initio ad finem usq; (si uidetur) rem totam perpendite, num quid eorum quæ ad leges pertinet sit

prætermiſſum, & num quid in me deſideretur ex his, quæ Tyrānicide oportebat adēſſe. Principio mentem prius oportet ſuppere ſortē, & amantē Reip. quæq; pro communibus commodis periculum adire non reſcuſet, quæq; priuato ſuo interitu multitudinis incolūmitatem auſit redimere. Num hac parte quicquā mihi deſuit? Num frangebar animo? Num quum præſcirem per quæ pericula mihi perrumpendū eſſet, per ignauiam reſugi? Proſecto non potes dicere. In hac interim parte tantum cōmorare, atq; æſtima, an non uel uoluſſe tantū iſta, ac ſtatuiſſe, præclarum facinus futurum fuiſſe uideatur. Ac putato me ſolius animi, uolūtatisq; argumento præmiū poſtulare, tanquam qui beneficio iuuerit. Tum ſi uoluntati meæ facultas deſuiſſet: uerum alius poſt me Tyrannum occidiſſet, dic mihi: num abſurdum aut præter æquum fuerat dare præmiū? Mihi me. Si dicerem, ciues, uolui, ſtatui, aggreſſus ſum: uoluntatis experimentum dedi, ſolus dignus ſum qui præmiū ſeram, Quid tum reſponſurus fueras? Nunc porro non hoc dico, ſed inſuper aſcendi, periclitatus ſum, atq; innumerabilia priuſquam iuuenem occiderem, patraui. Neq; enim uſq; adeo facilem, factūq; procliuem eſſe rem exiſtimetis, cuſtodias perrumpere, ſatellites opprimere, unumq; hominē tam multos amoliri. Quin iſthuc penē maximum eſt omnium quæ ſunt in Tyrannicidio, totiuſq; negocij caput. Nam ipſe iam Tyrannus non magna res eſt, neq; expugnatu, neq; conſectū difficilis

difficilis: uerum ea quæ tuentur continentq; Tyrannidem, quæ quidem si quis superarit, is nimirum cuncta quæ destinauit, peregerit, & perpussillum est, id quod superest. Sed ad Tyrānos peruenire nunquā mihi contigisset, ni prius qui illum cingunt custodes oppressissem, omnesq; satellites ante debellassem. Nihil adhuc addo: uerum in his rursus immoror. Custodiā opressi, satellites superauit: Tyrannum incustoditum, inermem, nudum reddidi. Vtrum his rebus confectis, non tibi uideor honore dignus? an adhuc eadem ipsam à me requires? Quimetiam si eadem quæris, ne ea quidem desiderabitur. Non sum incruentus: uerum eadem peregi, magnam ac strenuam: nempe iuuenis etate ac uiribus florentis, atq; omnibus formidandi, per quem ille ab insidijs erat tutus, cui uni fidebat, qui complurium satellitum instar erat. An non igitur, quæso te, præmio dignus uideor, sed tantis rebus gestis honore fraudabor? Quid enim si satellitem unū, atq; adeo quid si Tyranni ministrum quempiā interemissem? Quid si seruū aliquem charū? an non hoc quoq; magnum uisum fuisset, cōscendisse, mediāq; in arce, medijs in armis, aliquem è Tyranni familiaribus iugulare? Nunc & hunc ipsum qui occisus est, cuiusmodi sit cōsidera. Filius erat Tyranni, uel Tyrannus potius crudelior, dominus intolerabilior, ad supplicia dirior, ad contumelias uolentior, quodq; est maximum, hæres, ac successor omnium, quicq; in longū nostras calamitates posset prorogare.

Vin' hoc solum mihi confectum esse? Ipsum uero Ty-
 rannum uiuere adhuc, fuga ereptū? Iam horum nomi-
 ne premium postulo. Quid dicitis? Non dabitis? An
 non & illum uerehamini? An non dominus, an nō gra-
 uis, an non intolerandus erat? Porro nunc negocij cas-
 put deniq; ipsum perpendite. Etenim quod hic à me re-
 quirat, hoc quàm fieri potuit, pulcherrime confeci: Ty-
 rannumq; aliena cede occidi, non simpliciter, nec uul-
 nere uno, id quod fuerat optatissimū illi, uidelicet tan-
 torum facinorū sibi conscio, sed posteaq; illū prius mul-
 to dolore excarnificassem, tum quo nihil habebat char-
 rius, miserabiliter prostratū coram oculis ostendens:
 puta filiū in ipso cui flore, tametsi scelestū quidē illum,
 attamen & etate uigentē, & patri similē, sanguine ta-
 boq; oppletum. Hæc nimirū sunt parentū uulnera, hij
 gladij uerorum Tyrannicidarū, hæc mors digna cru-
 delibus Tyrannis, hæc ultio tantis sceleribus cōgruit.
 Caterū protinus interire, protinus excidere sibi, neq;
 huiusmodi ullum spectare spectaculū, profecto nihil ha-
 bet Tyrannico supplicio dignū. Neq; enim ignorabam
 uir egregie, non ignorabam, inquā, neq; quenq; alium
 latuit, quanta ille charitate filiū sit prosequutus, adeo
 ut illo extincto, ne paululū quidem temporis sibi in ui-
 ta morandum esse fuerit ducturus. Atqui haud scio, an
 omnes patres hunc ad modū affecti sint erga liberos:
 uerū hic etiam ultra reliquos habebat quiddā, idq; me-
 rito, quippe qui conspiceret illum unicū esse qui curas
 ret.

ret, seruaretq; Tyrannidē, quiq; solus pro patre pericula susciperet, & tutamen imperio adderet. Itaq; si non ob charitatē, certe ob rerum desperationem sciebam illum protinus exiturū ē uita: perpensurū enim, iam nihil esse quur uelit uiuere, adēpto tutamine, quod illi filius ministrauerat. Nimirū effeci, ut hæc omnia illum agminatim circumsisterent, forma, dolor, desperatio, formido, quiq; in posterū imminebant metūs: his aduersus illum auxilijs sum usus, atq; ad id extremū illum consiliū adegī. Interijt itaq; uobis orbus, excruciat, plorans, lachrymans. Luxit luctū, non illū quidem diuturnū, uerū qui satis magnus esset patri. Postremo quod est omniū acerbissimū, ipse sibi necem consciuit, quod quidē mortis genus, præ cæteris miserrimū, multoq; atrocius, q̄ si per aliū inferatur. Vbi mihi gladius? Num quis alius eum agnoscit? Num cuius alterius hoc gestamen erat? Quis eum in arcem adduxit? An tetyrannū quis eo est usus? Quis eum ad illū misit? O ensis particeps, successorq; meorū egregie factorum, post tanta pericula, post tantas cædes cōtemnimur, & indigni præmio iudicamur. Nam si huius tantū nominis præmiū à uobis postulare: si sic dicerem iudices: Tyrannū quū mori uellet, quū id temporis inermem se deprehēdisset, meus hic illi gladius inferuiuit, & ad consequendā libertatē auxilio fuit uniuerfis, hunc quoque laude, præmioq; dignū iudicassetis. Porro domino tam popularis rei non gratiā retulissetis? Nonne inter eos

eos qui de Rep. benemeriti sunt, scripsissetis? Nonne
 gladium inter sacra monumenta consecrassetis? Non
 illum secundū deos ueneraremini? Nunc mihi conside-
 rate, quæ uerisimile est fecisse Tyrannū, quæ dixisse,
 priusquā sibi mortem conscisceret. Quū iuuenis a me
 trucidaretur, ac multis etiā uulneribus confoderetur;
 idq; in his corporis partibus, quæ conspicuæ magis, ma-
 gisq; sint oculis obuiæ, uidelicet ut q̄maxime discrucia-
 ret eum, qui genuerat, quoq; primo statim conspectu
 perturbaret, miserabiliter inclamabat, parentem ma-
 plorans non adiutorem, nec opitulatorem: quippe quē
 senex iam esset, atq; inualidus: uerum domesticarū cla-
 dium spectatorē. Nam ego interim discesseram, autor
 qui fueram totius tragœdiæ, relinquēs actori cadauer,
 scenam, gladiū, reliqua quæ ad actum fabulæ pertiner-
 bant. At ille astans, ubi filiū conspexit, quem habebat
 unicū: semiuiuum, sanguinolentū, cæde cōspersum, tum
 uulnera perpetua, plurima ac letalia, hunc ad modum
 exclamauit: O nate extincti sumus, interempti sumus;
 tanq̄ Tyranni iugulati sumus. Vbi mactator? Cui me
 seruat? Cui me relinquit? qui quidē iam dudū propter
 occisum te fili sum extinctus, nisi forte me tanq̄ senem
 contemnit, ac lento supplicio me conficit: producitq;
 mihi mortē, redditq; mihi cædem longiorē. Atq; hæc
 loquutus, ensem quærebat. Nam ipse inermis erat, pro-
 pterea quod per omnia filio fideret: uerū ne is quidem
 decrat, ut qui iam dudū fuerit a me paratus, atq; ad fa-
 cinus

cinus futurū relictus. Euulso igitur ē cede gladio, atq;
 ē uulnere exempto, ait: Dudū me occidisti, nunc finem
 malis impone gladiē. Ades patri lugenti solamen, seni/
 lemq; manū & infelicem adiuua, iugula. Tyrannū oc/
 cide, luctu libera: utinam prior in te incidissem, utinam
 in cede priorē occupassem locū. Occidissem quidem,
 sed tanq̃ Tyrānus duntaxat, sed qui crederem mihi su/
 peresse ultorem: nunc autē tanq̃ orbus occumbo, nunc
 tanq̃ cui desit etiā mactator. Atq; hæc ubi diceret, gla/
 dium adegit, tremens neq; sat potens. Cupiebat quidē,
 uerū non suppetebāt uires ad facinus exigendū. Quot
 hic supplicia? Quot uulnera? Quot mortes? Quot tyr/
 rannicidia? Quot præmia? Postremo spectastis omnes
 iuuenem dudum prostratū, nec exiguū profecto, neq;
 mediocritatem uirium opus, ac senem huic circumfusum,
 atq; amborum sanguinem commixtū, libertatis illam
 & uictorialē uictimam, meiq; gladij facinora. At gla/
 dius ipse in medio amborum: declarans quā non in/
 dignum se domino præstitit: testansq; quod mihi fidam
 nauasset operam. Id si à me ipso fuisset patratū, minus
 fuerat futurum. Nunc autem illustrius est ipsa nouita/
 te. Atq; ego quidem sum is, qui tyrannidem sustuli. Cæ/
 terum actio in multos est distributa, quemadmodum
 in fabulis fieri consuevit. Ac primas quidē partes egi
 ipse. Secundas autē filius. Porro tertias Tyrannus ipse.
 Nam gladius omnibus inseruivit.

DECLA/

DECLAMATIO D

ERASMI ROTERODAMI, NON

*illa quidem uersa, sed quæ superiori de/
clamationi è Luciano uersæ
respondeat.*

I MIHI causa hæc iudices, apud
concionem popularem, quæ studijs
potius, quàm exacto rerum iudicio
duci consuevit, esset agenda, ac non
magis apud iudices ex honestissi/
mis ordinibus delectos, nimirū grauissimos sapientis/
simosq; nonnihil profecto uererer, ne omnium animis
noua hæc & insperata lætitia gestientibus, atq; (ut ita
dixerim) exultantibus, nec satis attentos, nec dociles
essem auditores habiturus. Porro fauētes, beneuolosq;
multo minus: quippe qui frontem modo, quasiq; perfor/
nam huius negocij intuentibus, non faciem ipsam pro/
pius cōtemplantibus uideri fortasse possim, in commu/
ni totius ciuitatis gaudio, tum autem in causa tam po/
pulari, uelut importunius obstrepere atq; obturbare.
Enim uero quum omnis affectus inutilis est ad recte iu/
dicandum, tum ingens, intemperans, atq; exundans læ/
titia, non solum iudicium omne funditus tollere solet,
uerum etiam nostri sensus non raro nobis eripere: præ/
sertim (si quemadmodū hæc nostra) post graues diu/
turnasq; calamitates, ac ueluti tempestatē seuissimam
repente

repente praterq; spem (quasi portus quidā) fuerit ob-
 lecta. Quid autē tam acerbū liberae multitudini, quā
 seruitus? Quid tam dulce, quid tam exoptatum, quā
 libertas? Itaq; nō rebus modo ipsis, sed uel manibus ha-
 rum rerum uocabulis, plebis animus queat ad quidli-
 bet impelli: maxime primis his aliquot diebus, dū gau-
 diorum adhuc uelut aestus quidam impotēs, omnia sur-
 sum ac deorsum miscet, dum laetitiae temulentia, dum
 gratulandi dulcis quaedam ebrietas pectus occupans,
 animum ad cogitandū instituere non sinit. Verum ue-
 stra iudices singularis sapientia, perspicacitasq;, non
 hoc tantum scrupulo me leuat, uerum et hanc mihi fi-
 duciam suppeditat, uti sperem futurum, ut hoc contra-
 dicendi munus, quod equidem nec inuidia, nec fauo-
 re in Tyrannidem (sicut iste calumniabatur) sed solita
 mea, et (ut opinor) nota Reip. charitate suscepi, uobis
 non modo non inuidiosum, sed fauorabile, plausibileq;
 uideatur. Etenim postquam uiderem manifesta quadā
 deorum beneuolentia, post diuturnam ac miserrimam
 illam seruitutem, toties Reip. uotis expetitam libertas-
 tem aliquando contigisse, nihil prius curandum nobis
 esse iudicaui, quā ut gratos nos exhiberemus in eos,
 à quibus nobis tam egregia felicitas esset profecta, quo
 uidelicet munus suum huic urbi propriū, perpetuumq;
 facere uellēt, et constabilire, tueriq; quod largiri non
 essent grauari, meminissimusq; iisdem in manu esse, ut
 eriperent ingratum, quod optatibus dedissent. Sunt au-

tem uel primæ gratitudinis partes, intelligere uidelicet, cui beneficium acceptum ferre debeas. Et hac una ratione mortales diuinæ beneficentiæ gratiam referre possumus: si beneficium acceptum agnoscamus: si celebremus, si ad illos autores referamus. Neq; mihi committendum putauit, ut dum nimium candidi in ciuem esse uolumus, in deos ingrati, impijque reperiatur. Neque enim isthoc nomine nunc perinde laboratur, ne hoc premij pereat erario, et huius lucris accrescat (quanquam id quoque longa iam Tyrānide exhaustius est, quam ut inde temere dari premia conueniat immerentibus) Illud agitur, ne dii immortales qui huius male consultæ, nobis uerterunt bene, hoc tantum munus à nobis tanquam ingratitis reposcant, si quod ipsis solis debetur honoris, laudis, gratiæ, id illis fraudatis, in hominem cōtulerimus. At quem hominem obsecro? Nempe qui quum priuatus contra leges iuuenē occiderit, atque hac temeritate sua restitutæ libertatis periculosam occasionem modo præbuerit, idque adeo imprudens (uti mox docebimus) non ueretur pulcherrimum Tyrannicidæ titulum dijs eripere, sibi arrogare: Reip. diem dicere, ac leges ipsas inius uocare: ciuitatē ingratitudinis ream agere, nisi sibi totam hanc felicitatem ferat acceptā. Nullum quidem iudices facinus speciosius Tyrannicidio, nullum dijs dignius: uerum hoc impudentior, qui sibi laudem tam eximiam usurpat immeritus. Nullum premium honestius illustriusque, quam quod Tyrannicidæ debetur. Sed hoc impens

Impensius accuratiusq; spectandum, ne temere decernatur indigno. Per multa siquidem, permulta ad id requiruntur, ut hoc tam egregio titulo, ut hoc tam diuino premio dignus quis esse uideatur: quorum nihil in hūc cōpetere, paulo post euincemus. Proinde quū non tolerāde improbitatis mihi uideatur, qui legibus tum homicidij, tum temeritatis pœnas debeat, eum à legibus præmium omniū maximū petere: petere dixi, imò flagitare: & ita flagitare, ut etiam si unū ex huius arbitrio dependerint, tamen multa insuper isti creditori sunt debituræ, Quæ cuncta quum postulare iure potuisset: maluit tamen homo uerecundus, unico persoluto, reliqua sibi deberi: ut haberet nimirū, quod obnoxia Reip. quoties libido sit, possit impropere. Tum illud utrum risu potius, an odio dignum existimem: quod in tribunalibus, quod apud ornatissimum seuerissimorum iudicum confessum, Thrasonem quendā nobis è comœdia retulit? Sensistis iudices, ut è corona pleriq; risum tenere nequierint, dum personatus iste Hercules tragœdiam illam suam nobis recitabat: de sese terq; quas terq; Tyrannicida, de sapiente illo gladio commilitone suo, qui per se prudens senem interemit: digno uide licet, qui inter sydera collocetur, domino in deorum numerū relato. Dij boni, quibus phaleris, quibus fucis, quibus ampullis facinus illud nobis suum ornavit, iactauit, exaggerauit? quàm militari iactantia, quàm Stenorea uoce, quàm fastuoso uultu, quàm arrogantibus:

supercilijs, quàm stupidis oculis, suum ipse uobis encomium detonabat? Quæso iudices, ut etiam nunc hominis uultum diligenter attendatis: nōne uobis minitari uidetur? nōne dicere? ni mihi præmium decreueritis, haud feretis impune, incolumi diuino illo meo, ac fortissimo gladio, qui uel sine me, meas uices ubi lubebit, acturus est. Quis tandem istam ferat iactantiam, uel in eo, qui uere Tyrannum occidisset? Hæc quoq; me causa iudices (neq; enim inficiandum est) commouit, ut huius obfisterem petitioni, uel magis, ut immoderatā arrogantiā, ut odiosā huius imputationem retunderem. Videbam iam inde ab initio, quum certatim uniuersa ciuitas dijs libertatis autoribus grataretur, ut hic sese ira tumens in mediū ingesserit, quàm indigne tulerit uictimas dijs seruatoribus immolatas. Sibi hunc honorem eripi, sese unicum esse restitutæ libertatis autorem proclamabat, leges, aras, focos, omnia publica, priuataq; suæ dextræ, suo magnifico gladio deberi. Agite quid futurum deniq; iudices auguramini, si ad huius intolerabilem iactantiam, uestra autoritas, uestra comprobatio, si præmium quasi pignus acceperit? Quid, nisi ut Tyranno submoto, alter quidam huic ciuitati paretur, qui uentosa lingue, gloriæq; quasi Tyrannidem quandam exerceat? Qui quotidie nobis odiosam istam suā Tragœdiā ingerat, quotidie dextram istam Herculanam, & gladium prodigiosum minitetur? Vtrum est hoc iudices Tyrannide liberari, an mutare

tare Tyrannum? Videtis ipsi quàm minaci fronte me iam obtueatur. Quid mihi succenses? Quid minitaris oculis? Quid terres supercilio? An mihi non licebit libertate in cōtradicens (tuo scilicet munere) uti, quū tu sic abutare? qui liberum tibi putaris (id quod etiam in prosenio leges fieri uetant) crimen tam atrox, tam capitale in ciuem impingere, tantum quia libuāt, idq; apud iudices iratos, in tam frequenti ciuium corona, quod nequeas uel leuissimo confirmare argumento. Si quidem quàm reliqua gloriose, tam illud impudenter dicebas, mihi nullam fuisse causam, quare tibi contradicendi partes susciperem, nisi quo Tyranni necem, quæ me discruciaret scilicet, ulciscerer. Quo quidem tuo exemplo si uicissim in te liberet uti, mox intelligeres quàm atrocia, quanto probabilius in te possint retorqueri. Nam tuū istud tam inuidiosum (quemadmodum tu quidem existimabas) conuicium, me longe minus etiam territabat, quàm (quod uulgo dicunt) ex pelui redditum fulgur. Etenim præterquam quod neq; affinitas, neq; cognatio, neq; necessitudo, neq; emolumentum, neq; prorsus alia res ulla mihi cum Tyranno intercessit, quur mea referret illum uiuere, sine quibus rebus nullam in quenq; criminis herere suspicionem tu quoq; scires, nisi nunquā tribunalia uidisses, ac nisi hodie deuū te lucelli spes fecisset iureconsultū: equidem arbitror, meā fidem, integritatē, pietatē, totamq; meā uitā sic huic Reip. spectatā esse, ut isto crimine tibi

potius improbitatis odiū, quā mibi suspiciōē nullam conciliaris. Vides quā multis adductus sim causis, ut tibi obfisterem. Denique (si scire uis) bona ciuium pars id à me enixissime flagitauit, ut sui patrociniū aduersum te capefferem, negantes sibi uideri Tyrannide liberos sese, nisi te à Tyrannicide prēmio deijcerem. Nō quod pudeat homini debere hanc felicitatem: tametsi id quoque durum, ei debere qui sic imputet. Sed debere arroganti, sanē quā molestum est: at debere, cui non debeas. Isthuc uero non grauissimū modo, uerum etiam stultissimum. Equidem ne lenoni quidem, uel uerbo refrager, si modo is promereatur: sed obnoxium esse tam importuno imputatori, tum qui nihil iuuerit, id uero bis miserum est, bis stultum est. Nullus enim insolentius exprobrat beneficium, quā qui quod nō dedit, id uult dedisse uideri. Sed finge mibi nullam esse causam quare tibi me opponerem, nisi quia sic animo lubitum sit meo, profecto nihil habes quod mihi iure succenseas. Etenim quū apud iudices tam sanctos agatur: si uere prēmium meruisti, non tibi honorem eripio, uerum etiam uehementer illustro, quando non paulo magnificentius est tyrannicide prēmium euicisse, quā tulisse. Sin minus, æquus ueniam dabis, si boni ciuis fungor officio, si nullo meo emolumento Remp. debiti prēmij ream defendo, si stultitiæ crimen, si imprudentiæ infamiam à ciuitate depello, si non sino, ut nostro omnium periculo hæc urbs in deos existat ingrata: Postremo si ded

runt

rum immortalium causam ago, quibus honorē debitum tu conaris intervertere, ut uel hinc sat liqueat, quanta religione reliquam causam egeris, qui statim ingreditur tam impudenter sis calumniatus, Contradicit, igitur contra Remp. fauet Tyranno. Quanquam ego illud quoque liberæ civitatis esse iudico, hoc loco uel Tyrannorum causas citra fraudem agere licere. Neque tamen à uobis postulo iudices, ut uel mihi profit in causa hoc meum erga Remp. studium, uel huic obsit tam insolens arrogantia: imò non deprecor inuidentiæ suspicionem, non refugio uel atrocissimam illam, quam iste mihi conabatur impingere, inuidiam, ut Tyranno fauisse uidear, nisi certioribus, quàm ut à quoquam refelli possint, argumentis euinco, nisi demum et aduersario persuadeo, modo ne tergiuersetur, ut quàm maxime ciuilitèr quis agat, nullum ei deberi premium: Sin exactius, seueriusque, poenam etiam ab ipso deberi. Quæ quidem dum quàm potest breuissime facio, quæso iudices, ut me attentis animis atque auribus audiatis. Meministis iudices, ut iste inter dicendum subinde nobis conatus sit ob oculos ponere, id unum spectare iusserit, quantis malis Tyrannide sumus leuati. Hoc passim inculcabat, hac re bonam orationis partem occupabat, nihil nos aliud perpendere uoluit, nisi quod graue scrupulū tolerassemus, nunc optata libertate fruermur. Nimirum id tantum uos spectare uoluit, quod ab hoc iudicium nihil attinebat. Neque enim hoc in questionem uenit,

quàm misera sit Tyrannis, quàm optāda libertas. Sed de illo cognoscitis iudices, quū libertas huic urbi sit restituta, quanta hinc laudis portio huius uirtuti debeatur, et an id quod euentu cū huius facto cōiunctum est, idem cum eius merito coniunctum uideri oporteat. Relegam autē eadem uestigia, quibus ipse in causam ingressus est, quod equidem refellendi genus simplicissimum esse puto: sequarq; partes illas, quibus iste rem secuit, id nimirū agens, ut quemadmodū ingeniosi conuiuatores iisdem carnibus alio atq; alio modo coquendis, condiendisq; efficiūt, ut multa opsoniorum genera uideantur, itidem iste nobis ex unico homicidio multa faciat tyrānicidia. Repetā igitur ordine gradus illos, quibus iste facinus suū sibi uisus est mirifice attollere, et in quibus identidem restitabat. Quod si me deturbante, uel in uno quolibet consistere poterit: tum ipse sese uictorē pronunciet licebit. Quot tyrannicidia, inquit, quot præmia? Primū quod uolui, deinde quod conatus sum. Tum autem quod filium occidi plusquam tyrannum. Postremo, quod pater ob mortem huius sibi necem consciuit. Principio quod uoluit iudices, quis nō leuius esse uideat, quàm ut sit refellendū? nisi quod iste tanta uoce intonabat, toties inculcabat, quod Tyrannū uoluisset occidere, atq; id (ut nihil iā accideret) tamē premio dignū asseuerabat. Quid autē tā ridiculum, q̄ nude uolūtatis præmiū à lege flagitare? q̄ adeo nihil ad se pertinere putat, quid uelint, aut in animo statu
ant

ant homines, ut neq; poenā irrogent, si quid uelis modo perperam: neq; premiū ostendāt, si quid officiose uelis: uerū id unūquēq; uoluisse interpretātur, quod nulla uī coactus effecerit. Ergone, inquires, nō magna facti pars est uoluisse, quod quidē arduis in rebus uel solū suffice re solet? Recte sanē. Sed apud deos modo: quippe quibus solis perspicuum est quid nolis aut uelis, ab his prēmium expectandum, si quid praeclarum animo conceperis. Lex hominum uices agit, & quid in obscuris illis sinuosi cordis specubus mortales agitent, adeo sua re ferre nihil putat: ut non dicam abdita aut suspiciosa, sed ne ea quidem admittat, quae populari sunt opinione famāq; iactata. Postremo ut non nisi comperta recipiat, non audiat nisi quae sunt certissimis argumentis deprehensa, probata, euicta. Cedo, quod est facinus tam nefarium, cuius simplex uoluntas in crimen unquam est uocata? Ista iudicia Aeaci, Rhadamantiq; tribunalibus seruantur. Hic mihi non quid uolueris, sed quid feceris adfero. Quod si nulla lex ulli flagitio supplicium minatur, quod in animo statueris, quae tandem est impudentia, pro merito quod prestare uolueris duntaxat, perinde quasi praestiteris, à lege quasi prēmium postulare? Quae quidem quum ad id unum sit comparata, ut maleficia uel deterreat, uel coerceat, multoq; magis ad eius partes pertineat, nocentibus erogare poenam, quàm bene merentibus largiri prēmia (id quod mox copiosius demonstrabimus) posteaquam in criminibus

non accipit insimulationē meræ uoluntatis, quæso te, in petendis præmijs ostentationem uoluntatis admittet? Quis autem est ciuium uel quantumlibet ignauus, qui non uelit Tyrannum occidere, si tuto liceat? Quis non uel leno, saltē emolumentī causa uelit? Deniq; quis non facile simulare possit uoluisse se: uidelicet quo præmium gratis auferat? Vis itaq; dicam, quantum hoc totum habeat momenti, uoluisse occidere? Nempe perinde est, quasi te somnariis occidisse. Par parī pensari conuenit. Qui præstitit beneficium, ei lex beneficium rependit: at qui bene uoluit tantum, ei quid debetur, nisi ut uicissim bene uelit Resp. I nunc, & hoc in gradu nos iube consistere. Rem tam eximiam, inquis, animo uersaui, statui, decreui: an præmiū negabitis? Non fraudaberis premio, si isthoc nomine postules: uerum illud interim præmiij feres, uelut homo nimīū perfriktæ frontis, irrisus, explosus, exhibitatus discedes, quē nō puduerit id à lege postulare, quod ne leno quidē ausit à quoquam petere, ut rem pro uoluntate auferat, nemo tam uccors qui concedat, ut uoluntatē nescio quam, hoc est minus quàm uerba precio redimat. At nō uolui tantū, inquis: uerum & periclitatus sum, ascendi, submoui satellites. Primū isthuc tu quidem consulte facis, quod de gradu illo defilisti, in quo nimis profecto incōmode stabis, quanquam ne in hoc quidem multo cōmodius constiteris. Nam etiam si paulo minus absurdū uideatur, haud ita multo minus impudens tamen est, quā lex palam

lām prēmīū decernat ei, qui factū pręstiterit, te quod
 conatus modo sis, prēmīū poscere. Ergo ne hoc quidē
 iuris erit apud te legibus, quod per illas est ciui priuato
 cum ciue priuato? Age quid si quis ciuium tecum in
 iisset contractū, ita ut ille pecuniam stipulatus, tu con-
 ditionem pactus esses, mirū ni suo uterq; periculo, atq;
 is nondum pręstita conditione, nummos his uerbis abs
 te petat: Cedo mercedem, conatus sum, tentauī, admissus
 sum: an non protinus impudenti homini respondebis:
 Cedo conditionē? Nam de tuo conatu quid mea refert?
 quandoquidem effectum abs te pactus sum, non cona-
 tum. Puta totidem uerbis tibi nunc respondere legem:
 Agnosco contractum, non muto pacta: debeo prēmīū,
 sed si tu conditionem pręstitisti, si tyrannum occidisti.
 Verbis aut obligantur, aut absoluuntur homines. Si co-
 nato pollicita sum prēmīum, non grauabor dare. sin ei
 qui facinus peregi, iisset, quod tandē ius est te ferre quod
 es stipulatus, me non ferre quod sum pacta. In priuatis
 ac minutis cōtractibus nemo tam improbus inuenitur,
 ut lucrum conditione promissum postulet, non pręsti-
 ta conditione, nemo tam stultus ut det, si quis postulet:
 & tu à Rep. maximum omnium prēmīum postulas, &
 conatus modo sis? Nihil mihi nisi nugas adfers, donec
 illud unum audiam, quod te pręstare oportebat. Vo-
 lui, inquis, ascendi, perrupi custodias, submouī satellī-
 tes, quantulum iam est illud quod superest? Quid ad-
 huc desideras? Nempe nihil in te desidero pręter illud,

cui

cui soli debebatur præmium. An non intellexisti in istiusmodi contractibus duplex esse periculum: quorum alterum ad hunc tantum, alterum ad illum proprie pertineat: uidelicet persoluendæ mercedis, et præstandæ conditionis. Ego meo periculo præmij dependendi onus recipio, neq; tua referre putes, neq; refert quàm angusta mihi res, unde corradendum quod debeam præciũ. Tu itidem conditionem tuo suscipis periculo, neq; me quicquam interest, quo sudore, quo periculo sit ea tibi præstanda. Totam istam curam, totum hoc negociam tibi relinquo. Quod si ego iam præstita abs te cõditione, cõmemorem tibi in agris meis male prouenisse segetes, merces naufragio periisse, nihil auelli à malis debitoribus, non sine graui dispendio consilari posse pecuniam, quam tibi debeam, dic obsecro, nõne nugæ agere me dices, negans horũ quicquam ad te pertinere? Hoc uno modo posse satisfieri tibi, si pecunia numeretur. Neque quisquam est iudex tam iniquus, quin te tuo uti iure fateatur. Et mihi pulchre satisfactum existimas, si tu mihi tragediam adferas, quantũ adieris periculi, quantum sudorum, quantum uigiliarum exhausseris, dum studes præstare conditionem? Res est (mihi crede) calumniosior, scrupulosiorq; q̃ ut legibus tam occupatis conueniat, alienam expendere uoluntatem, alienos periculari conatus: quorum suos quisq; nimio solet aestimare, non suos difficile est adamusim perpendere. At facti, facilis est aestimatio. Proinde ea in legis cognitionẽ

cadit

eadit: hinc reliqua omnia cōsuevit metiri. Tametsi nō
 piget interdum æqui boniq; rationem habere. Verum
 in his litibus, quæ de uetere illa formula pendent, inter
 bonos bene agier oportet: at in contractibus, quæ neq;
 ni, neq; dolo coierunt, quid est quod à præscripto rece-
 datur, nisi quis uelit omnino à pactis discedere? Quid
 ais? Circumspice, & si potes usquam inuenire exem-
 plum, non nego præmium. Sæpenumcro in pugilum O-
 lympicis, sæpe in certamine spectator (opinor) sedisti.
 Cedo, num quando uidisti quenquam tam impudentē,
 qui palmam sibi hoc nomine uendicaret, quod strenue
 certasset? Non arbitror, atq; id in re penē ludicra, cer-
 teq; uoluptatē cōparata. Et tu in tam serio, omniumq;
 splendidissimo negotio, id tibi postulas, quod in scenicis
 illis pudeat uel impudentissimū tentare? Age quoties
 & illud uidisti euenire, ut qui sese fortissime, doctissime
 que gessisset in cursu, is à præmio longissime abesset, et
 ignauissimo faueret euētus? Habeat ille sanē, quod cau-
 setur, excidisse habenas, consternatum equum, fractans
 rotam, iactet se uel arte, uel uiribus tanto præcellens
 tiorem, quanto Thersitæ præstitit Achilles, nisi metam
 prior attigerit, profecto postulandi præmij ius nullum
 habebit, fortunam suam incusare licebit. Ceterum Ago-
 nothetæ non indignabitur: propterea quod hoc animo
 in certamen descenderit, ut eius uteretur conditione,
 id est, ita demum præmium ferret, si uirtuti fortuna fa-
 uente uicisset. Alioqui si conatui, nō tantū effectui præ-
 mium

mium deberetur, tot palmis esset opus, quot in Olympicum certamē uenissent. Quanquam in huiusmodi ludis, qui solennitatis, uoluptatisq; gratia proponuntur, fit interdum, ut uictis quoq; præmia statuuntur, nō honoris, sed solatiij gratia: uerum serijs in rebus atq; adeo periculosis, quenam obsecro lex unquam mercedem statuit, nisi si quis facinus peregisset: et ita peregisset, ut omneis numeros implevit? A quo tu quantū absis, mox audies: nam nunc de conatu tantū agimus. Lex igitur ciuicam promittit coronam ei, qui ciuem in bello seruauit. Quis unquam adhunc honorem uel aspirauit, quod se telis obiecerit, quod nō sine multis uulneribus discesserit? Profecto nisi ciue seruato, nemo ciuicam petit. Quis unquam his uerbis muralem petijt. Acriter contendit iudices, ut mœnia superarem. Omnia feci, sed depulsus sum. Quantumlibet enisus sit, nisi consensu muro, nemo tam inuerecundus, ut muralem coronam sibi deberi dicat. Obsidionalē nemo flagitat, nisi depulsa obsidione. Postremo nullus honos petitur, nisi ab eo qui id effecerit, ad quod honor inuitat. Qui nauim in tempestate desertam, ad littus perduxerit, huic ex lege uendicatio est carum rerum, quæ naui uehebantur. Quorsum attinet hic tuam iactare peritiam, sudores, pericula, conatus? Nihil non feceris, quo nauem in tutum reduceres, sed uictus tempestate deseruisti, audebis quicquam ex his quæ sunt in naui, tibi uendicare? Aut si ausis, futurum speras, ut quisquam te uel pilum finat

nat attingere? Non opinor. Siquis unquam ouationem,
 supplicationem, triumphum obtinuit, quod ad uictori-
 am omnibus neruis esset enisus, quod gnauiter se gesser-
 rit in bello, nisi superior discesserit, nisi praescriptum à
 lege numerum hostium fuderit, aude & tu tibi praemium
 promittere, quod tyrannicidium sis aggressus. Quod
 si nemini hominum memoria contigit, desine tibi noua
 spe blandiri, desine inaudito exemplo postulare, quod
 sperare sit improbissimum, dare postulanti stultissimum.
 Noli nobis commemorare, quanto capitis periculo mu-
 rum arcis conscenderis, qua uirtute satellitium Tyran-
 nicum perruperis, alios depuleris, alios occideris: quo-
 rum maximam partem tibi liberum est fingere. Ad ob-
 tinendum tyrannicidae praemium, duobus duntaxat uer-
 bis est opus, Tyrannum occidi. Quantumuis conatum
 exaggeres, alleues, attollas, non nisi tyrannicidae debe-
 tur praemium. Alioqui quid dices si eodem illo die, quo
 tu arcem conscendisti, permulti pariter aggressi, sua
 quisque uirtute freti: quorum nemo tamen tyrannum inter-
 remisset: utrum omnes tyrannicidae praemio potentur
 ex equo, nempe quia conati? Age quid si multis stre-
 nue rem aggressis, uni cuiquam, qui sit omnium ignauissi-
 mus (ut non semper uirtuti respondet fortuna) omnia contingat
 interficere, an non praeteritis reliquis hic unus honorẽ
 auferet? Quamobrem tandem? Non quia plus adierit peri-
 culi, sed quonia id cofecit, cui lex honorẽ decreuit. Hic
 tu fortasse rursus incipies deplorare, frustra sumptam
 operam

operam, negabis equum esse uirtutis egregios conatus merito fraudari premio, nisi fortunæ suffragio adiuuentur. Sed quæ tandem potest esse iniqua conditio, quam nemo compellitur accipere, nisi cui cordi sit? Quantumlibet iniqua conditio proponitur, eam nimirum facit æquissimam, quisquis suapte sponte recipit. In aleæ ludo (si fas est hoc exemplū conferre) quid iniquius, quàm uel summū artificem ab imperitissimo susperari, si modo iactus commode cadat. Atq; id adeo nemo tanquam iniquum causatur: propterea quod cui lusus huius lex non probatur, ei liberum erat non suscipere. Itaq; lex quid præstari uelit, id palàm atq; in medio propomit. Quid abs te præstari possit, id tibi relinquit expendendum. Illa nihil mauult, quàm ut res quàmopertime cadat: quod si posteaquam nihil iam intentatū reliqueris, quo minus effeceris, per fortunam stetit, intelligis (opinor) nihil habere te, quod legi succenscas. Fortunam, si ita lubet, in ius uoca, cum lege nihil tibi rei: quæ ut nihil promittit, ita nihil debet, nisi præstanti. Neque uero existimemus iudices, istud à maioribus qui hanc legem tulerunt, sine summa ratione fuisse factum, ut conato præmium non esse statuendū putarint: uidelicet illud cauerunt, non tantum ne ancipites istas & inexplicabiles huiusmodi de conatu lites inuitarēt, uerumetiam quod intelligerent tyrannicidij conatum nō posse, nisi summo ciuitatis periculo suscipi. Vnde futurum prospiciebant, ut si conatui præmiū statuissent, temeritate

temeritate conantiū Resp. subuerteretur potius quā
restitueretur. Etenim tyrānis quid aliud est quā gra
ue capitaleq; ciuitatis hunc? huic si quis medeatur, ei
merces digna proposita est, quam ita demū ferat, si re
medium praesentaneum attulerit. Verum huic malo ne
minem oportet admoliri manum, nisi certū artificem,
qui sua diligentia peritiāq; fretus, non sinat hoc licere
fortune, ut dum ipse salutē dare conatur, illa uitam pe
nitius eripiat. Quid? utrum tu igitur in eiusmodi discri
mine conatum praemio iudicas inuitandum esse: an po
tius poena deterrendū, nisi quod conatus est quispiam,
idem praestiterit? Nec illud te subleuat, quod mihi uide
bare ratiocinando colligere, quū lex in maleficijs poe
nam irroget simplici sceleris molitioni, par esse ut mul
to magis in benefactis conatus habeat rationem: nam
oportere legem multo propensiorē uideri ad compens
sandam uirtutē, quā ad retaliandam culpam. Atq; ui
de quā hic tota erras uia. Principio non animaduerti
tis hoc tyrannicidij facinus toto genere à reliquis dis
cedere, propterea quod aliorum molitio cum priuato
molientis periculo modo coniuncta est: huius cum pu
blico Reip. discrimine copulata, ut temere moliri tyrā
nicidium nihil aliud sit quā temeritate priuata rem
omniū prodere. Deinde lex nec in quouis crimine, nec
qualemcunq; conatū in questionem uenire finit, uerū
in paucis duntaxat, quae uel propter insignem atrocit
tatem hoc odij merentur, uel eiusmodi sunt, ut prius

exitium adferant, quàm conatus dent significationem: quod genus parricidiū, ueneficium, proditio. Postremo nō uides nihil esse simile, totaq; natura rationeq; discrepare, pœnæ legitimam irrogationē, & honoris largitionem. Nam alterū quidem proprie legū munus, aliorum quasi quedam de iure cōcessio, legisq; candor (ut ita dixerim) quidam est. Hoc ita habere sic demū intelleges, si reputes quàm multa sint quæ lex iubeat, addita pœna ni pareas: quàm multa item uetet, nisi obtemperaris suppliciū minitans: contra, uix unum atq; alterum esse, ad quæ præmio sollicitet. Quædam enim eius modi sunt, ut durū ac seruile uideatur ad ea metu mali adigi: quo de genere sunt, uxorem ducere, operam dare liberis. Hic lex nimirū urbanius ac uerecundius tecum agit, patris, nō magistratus sumit habitum, precio ad id inuitat, quod alioqui gratuito te præstare decebat. Rursus alia tametsi id genus sunt, ut à quouis non improbo ciue præstari uelle oporteat, tamen & fortiora uidentur, quàm ut à multis præstari queant: & periculosiora, quàm ut multi uelint suscipere: nam inhumane uidetur cuiquam uitæ suæ contemptū imperare: ad hæc igitur præmio animat, quasiq; calcar addit uirtuti. Proinde nō oportet hanc legum indulgentiam longius trahere, quàm ad quæ semel ipsa astringit. Nec mirandum est si attentior, si uigilantior, si exactior est in proprio naturaliq; munere suo, quàm in eo in quo pro temporis ratione in alienas partes descendit. Huic astipulatur

stipulatur illud, q̄ nouis etiam criminibus exemplū,
 aut nouū noua lege solet institui, aut à simili lege mu-
 tuo sumi. Neq; tamen idem fieri consuevit, si quis quid
 noui facinoris cū laude patrauit, ut præmiū à simili cō-
 stitutiōe decernatur. nisi lex extet, quæ nominatim ho-
 norem statuatur eius factō, quod roget, uix habebit: quod
 postulet, haudquaquam. Quur enim legi necesse sit pas-
 sim ciuū suorū officiū mercede redimere? quandoqui-
 dem ne sit impunita improbitas, id publicitus omnū re-
 fert: at probus esse nemo gratis potest. Quid aut̄ est qd̄
 nō uel gratus patriæ debeat ciuis? cui si uel animā im-
 penderis, quid mirandū, si quod acceperas, id restituis?
 Vt supplicio dignus sis, nisi parenti pietatis officiū per-
 soluas, nō præmiū illico tibi debeatur, si psoluas, Itidē,
 si quid in leges cōmittas, non potes effugere suppliciū:
 at nō statim illæ tibi præmiū debitoræ sint, si quid cum
 officio feceris. Nam si ciues omnes sese in officio cōtine-
 rent, ne opus quidē esset ullis legibus: q̄ppe quæ non ad
 bonos mores cōparatæ, sed malis è moribus natæ sunt,
 id qd̄ uere uulgo distitāt, ac pharmaci uice fungātur.
 Finge itaq; nullas esse leges, quemadmodū de aureo Sa-
 turni seculo fabulantur poetæ, suo quenq; sponte fungi
 officio: an tu hic clamabis perire benefacta, q̄ nulla lex
 præmium decernat? Vti lex nō minatur nisi improbis,
 ita nō pollicetur optimis ciuibus. Quorsum enim opus
 promisso, quum uirtus absoluta abunde scipsa cōtenta
 sit? Proinde petere qd̄ illa nō sit pollicita, p̄fecto plus

quàm impudentissimum est: improbe flagitare quod ea
candide ciuilitérq; promiserit, ciuis est probitatis nō sa-
tis spectata. Tu quid merueris, paulo post excutietur:
interim finge sanè præcipuam quandam utilitatem at-
tulisse, cui tamen ex lege præmium nō debeat. Vtrū
protinus clamitabis infrugiferum fuisse officium, ciuita-
tem in ius uocabis, plebem ingratam uociferabere, mi-
nitabere iudicibus, nisi tibi mercedem ex animi tui sen-
tentia decernant? An potius ipsam uirtutē abunde ma-
gnū sui præmiū iudicabis? Oblectabis te conscientia
recti. Hunc esse maximum fructū officij duces, quod de
alijs citra tuum emolumentum benemerendo ad deorū
benignitatem uidearis accedere? Nimirū hæc tibi futu-
ra sunt satis, si modo ciuis sis optimus. Quod si nō con-
tentus istis, aliud adhuc nescio quod præmium deside-
res, certe maximo proximū est gloria: hoc tu iam pro-
pemodum tulisti. Quanto metiris precio, uolitare per
ora mortalium, celebrari, laudari, digitis notari mille,
oculos omniū in te coniectos circumferre? Ista, inquam,
uel maxima præmij pars: nam pecunia sanè quàm exi-
guum momentum adfert. Tu conatus duntaxat es, per
magna portio, uel caput potius ipsum tuo deest facinos-
ri. At quum interim his rebus frueris, dum non occiso
tyranno, tamen uelut tyrannicida celebraris, queso te,
quantula pars abest à tuo præmio quod laturus eras,
etiam si tyrannum occidisses? Postremo isthuc ipsum
præmium, penè dixerim, inuidendū mihi uidetur, quod
iam

iam tibi licuit toties Reipub. tyrannicidium imputare, quod in celebri iudicio tibi contigit honestissimū prēmium flagitare, & in tam frequenti theatro spectante Rep. magnificam istam tuam tragœdiam peragere. Mihi uidetur iudices, beneficij tulisse gratiam, quisquis exprobrare beneficium potuit. Tu fortunæ, tu deorum munus imputas ciuitati, & sunt fortassis qui tibi libertatem acceptam ferant. An hæc tanta præmia contemnis? quæ uel uero tyrannicidæ sufficere debuerant, nisi lex maluisset præmio conatum ab effectu distinguere. Quanquam nullum me hercle præmiū magis cōgruit ei, qui tyrannum conatus sit occidere, nec occiderit, q̃ ut illi contingat tyrannicidæ præmium sperare, nec ferre tamen. Hiccinē erat ille gradus, in quo nos tecū cōmorari iubebas? Quanquam hoc nomine tuus conatus minus promeretur præmium, quod aliorum proposito fortuna modo defuit, tibi uoluntas, ut ais. Effecisti quod uoluisti: id qd' erat necesse, nec fecisti, nec uoluisti. Sed iam dudum alium gradum (ut uideo) circumspectas, in quem te recipias: nam in hoc quàm citra omnem præmij spem consistas, intelligis. Age sequemur te per omnia, & aliunde aliō fugitantem persequemur, nec usq̃ sinemus consistere. Atqui non tantum aggressus sum inquis, uerum etiam occidi, nempe filiū: atq; id facinus in duo secas tyrannicidia, & quod filiū sustuleris plusquam tyrannum, tum tyrannidis successorem: & quod parenti, necato filio, mortis causam ministraris. De illo

mox, nunc hoc cuiusmodi sit inspiciamus. Parentem ais
 abs te, iugulato filio, eadem occisum opera: negas enim
 referre, qua uia peremeris, modo sustuleris: imò splendi-
 dius istuc uideri uis, quod tuo quidem ense, uerum ipsi-
 us dextera sit interemptus. Hæc tam honesta iudices
 oratio possit parum attentū fallere, præsertim hoc rem-
 fucus illis suis & phaleris uenditante, dū nobis ob oculos
 ponit ualidum illum florentemq; iuuenem, sic patri
 adamatū, crebris uulneribus confossum: parentem se-
 nem miserum, illi circumfusum, eodem exanimatum en-
 se, sanguinem utriusq; inter se confusum. Ista quidem di-
 ctu splendida, sed quid ad tuam causam attinent? Ne-
 mo tam cæcus qui non uideat, nemo tam effrons qui ne-
 get, spectaculum illud multo omnium iucundissimū exi-
 titisse ciuitati, quum senem tyrannum iuueni uideret in-
 cumbentem, exanimem exanimi, & in altero gauderet
 sese leuatum malis præteritis, in altero futurorum me-
 tu. Hæc quum per se maxima, quum Reip. sint gratissi-
 ma, quid attinet uerbis exaggerare? Illud unum in hoc
 iudicio uertitur, utrum tibi acceptum ferri oporteat,
 quod pater sine controuersia tyrannus occisus est, an
 fortune superūmq; dexteritati. Quod enim tuo gladio
 peremptus est, id uero quàm est futile nihiliq;. Quid si
 tuo gladio ab eo qui eum utendū abs te rogasset, tyrannus
 esset necatus, nū tu protinus tyrannicide præmiū
 petittum uenires? Lex occisori pollicetur honorem, tu
 eum iugulasti, de quo certe controuersum esse poterat,
 tyranni

tyranni nomine censendus esset necne, cum de quo nihil erat dubitationis reliquisti. Si prudens, prudens excidisti à premio: sin metu, multo minus etiam cause est postulandi muneris. Verum illud tute uehementer urgebas, uti prudens uolensq; reliquisse uiderere. Sed quod tandem erat istud tuum consilium, quum tibi sic in manu esset, non toto metu liberare Rempublicam sed ultorem tui facinoris, et uerum certumq; tyrannum reliquere? intellegebas (ut ais) omne negocium confectum extincto iuueni, propterea quod modis omnibus futurum praescires, ut senex illico sibi met eodem gladio necem conscisceret. Videte iudices, in manifestissimo mendacio quarima conatur elabi: nisi diuinandi scientiam commentus fuisset, non poterat hinc explicare sese. Siquidem haec uel augur, uel haruspex, uel uates diceret, fortasse nonnullos inuenires qui ista praedicanti fidem essent habituri. Nunc quid impudentius? quid uanius? quid ueri dissimilius? quam asseuerare, id certum praescisse te, quod tale sit ut quiuis alius exitus potius fuerit expectandus? An coniecturis es assequutus id euenturum quod euenit? At quid aliud effici coniecturis poterat, nisi ut uel sperares, uel suspicarerere? Porro in re tam ancipiti, quae dementia erat spem incertam sequi, discrimen certum negligere? Sed audiamus obsecro certas illas coniecturas, quibus hic noster uates praesensit inopinatum omnibus exitum. Iam etate fessus erat, inquis, iam uiribus defectus, nec obtineri iam autumabat posse

tyrannidem adempto filio. Tum indulgentius amabat,
quàm ut filio uellet esse superstes. Nonne sentis hæc ar-
deo non esse naturæ rerû consentanea, ut iam omnibus
uideantur esse confutata, uel priusq̃ resellantur? Vtrû
seni mentē ullam fuisse putas, an nō putas? Si non putas,
fieri potuit ut illi tutum uideretur, qd' neutiquam erat
tutum, atq; ita protinus toto falleris augurio: sin putas
sapuisse, quur erat quod usque adeo diffideret? Quasi
uero tyrannis uiribus duntaxat unius hominis, ac non
multo magis ingenio, uersutia, calliditate, largitione,
crudelitateg; cōtineatur: quæ omnia si magis in senem
quàm in adolescentem competūt, quur tu in diuersum
torques augurium? An non illa ætas usu rerum callen-
tior est? an non altius dissimulat? an non cauet diligen-
tius? an non prospicit oculatius? irascitur implacabilis
us? tenacius iniuriæ meminit? meliusq; in longinquum
consulit? His solis rebus imperium tyrannicum admini-
stratur. In militiæ duce quantulum est illud momentū,
quod corporis uires adferunt? at in tyrannide profecto
multo minus. Cur magis illū terreret ademptus filius,
quàm extinctus satellites quispiam audacior? quum arx
superesset approbe munita, superessent opes, arma, sa-
tellitū ingens agmen, tot in ciuitate factiosi potentesq;,
qui nō solum tyranni partes adiuuabant, uerumetiam
tyrannos agebant: quos equidem spero nunc nobis non
esse metuendos (nolim enim infæusta ominari) at ita tar-
men, ne nimīū secure negligantur. Vsq̃ue ad cōne senem
cruda

cruda uiridiq; (quod omnes norunt) senectū callidum, animosum, ambiciosum, non stultum, una filij mors consternauit, ut rebus desperatis protinus ē uita sibi mirandum duxerit? praesertim quum ille patris dominatum nihilo reddiderit tutiorem, sed multo inuidiosiores, idq; ob libidinem, atq; aetatis insolentiam temeritatemq;, adeo ut expedierit propemodum illi ad stabilendam tyrānidem filium ē medio tolli. Etenim quo propius ad iusti regni speciem accesserit tyrannis, hoc minus est inuidiae obnoxia, magisq; tuta. Iuuenis ille solum hoc augebat, quod maxime tyrannos solet euertere. Vera illa tyrannidis munimenta in callidi senis pectore erant collocata. Sed tenerius adamabat filium, q̄ ut defuncto posset superesse. De matercula quapiam priuata loqueris, an de uiro sene, callido, crudeli, denique tyranno? Quid ego iudices in eo sermone arguementis coarguēdo sumam operam, quem ipsa natura, quem mos, quem communis omnium sensus repudiat? Quis unquam isthuc audiuit? tyrannum usq; adeo pio in liberos fuisse animo, ut non dicam commori uoluerit, sed conuiuere cōmode quiuerit? Credite mihi, priuatorum isti sunt affectus, Tyrānus neq; quid natura, neq; quid pietas, neq; omnino quid sit officium nouit. Exiit haec omnia, simulatq; tyrannum induit. Omnia commodis, omnia metu, omnia necessitate metitur. Solos hos amat (si quos tamen ille amat, qui uel deos ipsos odit) quos aut metuit, & tollere nondum expedit;

aut quorum opera ministerioq; ad fulciendum impetium indiget. Quod si ullos ille posset amare, similes certe sui diligeret, impios, uiolentos, rapaces, scelestos, quando nihil ad conciliandā charitatem efficacius morum similitudine. Atqui ne improbi quidem illi chari sunt, nisi quatenus adiuuant, adeo ut præposterum, uel peruersum potius quendam Stoicum tyrannus exprimat. Neq; enim quisquā tam Stoicus fuit, ut æque uacaret omnibus affectibus atque tyrannus: hoc modo illos discernit, quod philosophus honesto metitur sua consilia, hic commodo. An ille ullum pietatis igniculū in quenquam mortalium sentire potuit, qui in patriam uitæ parentem altricemq;, qui in cœlites omnium bonorum autores tam sit impius, ut illā crudelissima opprimit seruitute, horū phana despoliet, iura contemnat? Verum ut largiamur tibi nonnihil, sinamusq; te priuatos affectus in tyrannicum pectus, hoc est, ignem in flumen transferre, an tandem persuadebis illud, usq; adeo indulgēter illum adamasse filium, usq; adeo in eum omnes uitæ suæ spes, uoluptates, opesq; semel contulisse, ut illo sublato, ne minimam quidē uitæ causam sibi reliquam esse putaret? Repete, non dicam ex hac ciuitate, uerum ex uniuerso mortaliū genere: non ex hoc seculo, sed ab orbe condito, & ab ipso (si uis) Promethei simulacro. Quotus quisq; fuit pater, quota quæq; matricula, quæ ob liberorū necem sibi fatū accersiuert? Naturalis hic dolor, & quē nemo ferē non modeste ferat

rat. Priuatis parentibus uel indulgentissimis, muliercularum intemperatissimis affectibus mediocris luctus sufficit, tyranni in filium charitati non nisi solam mortem satisfacturam esse tu Lynceus praeuidebas? Age, hoc quoque tibi donamus, uicerit homo tyrannus priuatorum in liberos pietatem, uicerit indulgentia materculas omnes, qui tibi compertum esse potuit, utrum se dolor paternus inclinaret? In rabiem, an in desperationem? Quo diligebat impotentius, hoc erat probabilius, ut senex natura ferus, ciuibus infensus, uel maxime uellet esse superstes, uel ob id denique, quo ueterem illam iram, nunc filij nece acerrime exasperatam irritatamque Reip. supplicijs saturaret. Quod si alias uitae pertaesum fuisset, haec nimirum una causa poterat illum in uita retinere. Quid autem senili animo uindictae cupidius? An nescis quod impotentes aetas illa concipiat impetus, quo rapiatur aestu, quo flagrare solet incendio, si quando atroci insignique contumelia laceffatur? Quae uero potuit esse atrocior, quam filij caedes sic amati, ut tu quidem ais? Haec nimirum quicquid in illo fuerit unquam crudelitatis, quicquid seuitiae, quicquid immanitatis, si qua sanguinis sitis, si qua suppliciorum fames, denique si quid tyrannicum, id omne semel de integro poterat excitare quasi renouare. Mitiora etiam animalia, datae orbitatis iniuria, in rabie solet agere, et tu in tyranno (quo nullum animal immitius) nihil tale metuendum esse certissimus augur existimasti, quod in Tigribus uidemus euenire? Quod si tibi

si tibi uni compertum erat tyranno sic in delicijs esse
 filium, quid igitur aliud tua sicbat opera, nisi ut fauissi-
 ma illa Tigris, rapto catulo, in rabiem uersa, in misc-
 ram hanc ciuitatem dilaniandam discerpendamq; insi-
 laret? Id si non euenit magna dijs gratia, tibi magnum
 debetur malum: qui quantum ad te pertinet, tam di-
 ram beluam in nostra capita fortunamq; immiseris. Eli-
 ge nunc utrum malis, an uerum fateri, nihil fuisse ty-
 ranno cum nostris affectibus commune, an confingere
 sic adamasse, ut matercularum quoq; uicerit delicias.
 Certe neutro modo tua constabit diuinatio: quæ nisi
 constiterit, non est quod ad eius rei laudẽ aspires, quæ
 fortune commoditate te imprudente euenierit. Postres-
 mo donemus & hoc tibi, ut præsciueris, & certũ præ-
 sciueris, deo uidelicet quopiam te certiore faciente
 (nam alioqui fieri nequaquam potuit) perinde est ac
 si non præscieris, quum præscientiæ tuæ fidem legi fa-
 cere non possis. Profer quibus prædixeris id euenturũ
 quod euenit: doce quis deorum quando isthuc tibi præ-
 nunciarit, nihil habes quod dicas. Verum posteaquam
 rem feliciter euenisse uideres, tum demum post factum
 uates esse cœpisti, quemadmodum uulgo tum fieri, tum
 dici consuevit, post euentum stultos etiam sapere: &
 quo fortune beneficiũ uerbis in te trans moueres, tra-
 gœdiam istam nobis comminisci cœpisti, causas reper-
 risti, quibus præcisse uideare. Sed dij boni, quàm non
 bonum poetam te præstitisti, qui tam inconsistentia,
 tam

tam cum natura pugnantia finxeris, seuissimum tyrannum ob pietatem erga filium ultro uitam fugisse: ob unius capitis necem tutū sibi non putasse in uita commorari, quum omnia superessent quibus tyrannis comparatur & obtinetur, sublato eo in quo omne tyrannidis praesidiū collocarat, repente rebus suis diffusum ad inferos abiisse. Age, mitto nunc argumēta, haec omnia uera, non ficta credemus esse, tametsi ne fucum quidem ullum habent ueri, si mihi ex omni hominum memoria uel unum tyrannum potes nominare, qui liberos suos sic adamarit, ut non spadones ac pallacas longe pratulerit: qui sic illis indulserit, ut nō suspectos haberet obseruaretq;: qui sic illis sit fesus, ut non in barbaris quibusdam latronibus, ac seruis stigmaticis plus q̃ in illis fiduciae posuerit. Ego tibi pmultos referre possum, qui filios sic oderint, ut uinos esse pati nō possent: adeo metuerint, ut ne cibum quidem unā capere uellent: adeo diffiderent, ut tum demum se tutos esse putarent, si quis illos ē medio submouisset. Nullus inutilior tyranni satelles quā filius. Ex extrema barbarie conductitios mauult ille sicarios, fugitiuos, homicidas, sacrilegos: his uitam suam mauult committere, qui sua patria frui non possint, & alienam euertere gaudeāt, qui barbaricis ferinisq; uiribus antecellant, & gigantes illos impios referant, qui propter animi cupiditatem non difficile ad quiduis periculi suscipiendum perducuntur, & propter ingenij feritatē à nullo facinore abhorret

abhorrent. Hi sunt idonei tyrannorum ministri, hi fiducia, munimentum, praesidiumque tyrannidis multo tutissimum: hos si quis ademerit, causam uideatur dedisse, quare rebus tyrannus diffidat. Nam filius qua tandem ratione dominatum sustinebat: Actate? at utilior etas grandior. Robore? unus erat. Prudentia? magis sapit senectus. Custodijs quas obtinebat? at si aduersus patrem obtinebat, mors illius seni etiam optanda. Si patris nomine, quid nisi unus satellites ademptus erat? Nam custodie quò deficeret, nisi ad eum cui alebatur? Tutior igitur erat futurus tyrannus amoto filio. Res enim tyranno suspecta, filius uolentus et insolens, propterea quod reliqui illi Barbari solo lucro contenti sunt. Filius illud premium spectat, tyrannidis successionem. Nec ullus pietati locus, ubi mentem possidet dira regnandi libido. Ibi contemptis naturae legibus, et filium horret pater, et patris interitum optat filius. Sed dicturis iam dudum nescio quid: mane, praesens, nihil inexpugnatum omittam. urges, Nisi praeter modum admauit filium, nisi diffusus est, quare sibi mortem consciuit? Isthuc uero merito demirandum, quippe quod praeter omnium, ac tuam etiam spem euenit. Verum ego nihil ad me pertinere puto, ut tibi rationem reddam, quid illi dii in mentem immiserint, ut sibi uim adferret: hoc tantum euincere sat est, te nullis coniecturis hunc exitum certo praescire potuisse, quantumlibet amarit filium: tametsi causa non admodum obscura. Iam deorum si qui fuerunt huic insensui Reip. iras diuturnas

diuturna nostra calamitas satiauerat. Iam propitios nostra uota, nostra sacra commouerant: aderat illud fatale tempus, quum impius ille senex dijs atq; hominibus dignas admissorum poenas daturus erat. Iam adierant ultrices Erynnēs, aderant Furiae, facibus et hydrys omnibus armatae: haec illi mentem ademerunt, haec uanam formidinem incusserunt, haec attonitum ad spontaneam sui caedem impulerunt. Nihil minus arbitrabatur quam fugisse, qui filium peremerat, quam una caede contentum fore, qua quidem una in re iure potes gloriari, quod tyrannum uehementer sefellere. Virum esse putabat, qui hoc facinus peregisset. Credebat esse talem, quales audierat esse solere tyrannus, qui magno suae uitae contemptu, tyranni caput impeterent: qui non adorirentur facinus, nisi ratione probe perspecta, qua possent perficere. Hanc suspicionē Pan ille, aut si quis alius est deus, nouis terriculis exagitabat. Arbitrabatur instare sibi carnificem, sensit adesse necessitatem illam fatalem, quam nemini nocentium uitare licuit. Itaque quod huius urbis pietati, quod decorum bonitati debetur, quare tu id phaleratis dictis in te transferre conaris? Vbi discrimen erat subeundum, ibi fugitabas: nunc ubi res praeter spem pulchre cecidit, tutumq; putas, fortunae laudem in te deriuas. Sed finge diuersum exitum fuisse consequutum, pone tyrannum ira percitum, passim ciues ad exquisita supplicia rapere, proscribere, iugulare, in exilium agere, possessionibus exuere.

Quid

Quid hic dices? non fines, opinor, eorum malorū causam in te tanquam in autorem referri, & fortunæ argumento culpam deprecaberis. Negabis tibi imputandum esse, si quid fortuito præter propositum euenierit. At nunc nōne iniurium est, quod boni, fortunæ commoditate præter spem euenit, id totum in te uelut autorem uelle traducere? Etenim te nihil expectasse minus, quā id quod euenit, uel ipsa res clamat. Si hoc animo conscendisses arcem, ut filium, non patrem occidisses, credi poterat te talem quandā spem animo concepisse: nunc casu nescio an metu potius in iuuenem incidisti, & tum deniq; diuina ista mens & futurorum præfaga, sed quæ non nisi post euentū sua prodat oracula, te corripuit. Quum esset fugiendum, ibi demum iudices in re tam tumultuosa, secum uelut ociosus consultare cœpit, utrum senem sua dextra dignum existimaret, ibi demum præuidere cœpit, fore ut pater ipse sibi manus adferret. Et quo commentū tam impudens iudices efficiat paulo probabilius, quæ nec uidit, nec uidere potuit, ea perinde descripsit, nimirū (ut iactat) poeta, quasi spectator astiterit, quid in mentem uenerit tyranno, quid dixerit, quid fecerit, quomodo ferrū strinxerit. Eiusdem profecto impudentiæ, fingere præscisse se, quod esset euentu consequuturū, & quod non uideris, id ita narrare quasi uideris. Quāto melius tuo commento, id est, fabulæ suæ fides constitisset, si ita finxisses: te quū perempto iuvene, stricto gladio ad senem ire

ire destinasses, repēte à tergo adfuisse Palladem illam
 Homericam, & iam euntem capillis reuocasse te: uer-
 tuisse ne tam luculentum facinus senili cæde obscura-
 res, sese citra tuam operam curaturam, ut ille suapte
 manu, sed tuo gladio peremptus, gloriæ tuæ nihil tene-
 brarum offunderet, sed multum etiam adderet lucis:
 dehinc abditum te per rimam contemplatū, uel (quod
 est te dignius) repente deam sepsisse te nebula, ut tyr-
 rannicæ necis tutus & ociosus spectator assisteres, nec
 prius illinc discessisse, quàm negotium omne cōfectum
 uidisses. Hæc si confinxisses, paulo minus malum poe-
 tam te præstitisses. Sed ociū, opinor, nō suppetebat ad
 omnes fabulæ partis commodè tractandas, uidelicet
 lucri cupiditate te protinus ad præmiū postulandum
 rapiente. Nunc uel ipsa te prodit inconstantia, figmen-
 tiq; coarguit. In arcem ascendisti, quo tyrannum occi-
 deres, neq; tum præuidebas, quod sole ipso clarius ui-
 deri uis. In medio negotio subito nescio quis deus oculos
 tibi restituit, ut uideres futurum id quod accidit.
 Porro si ueris fidem facere uoluisses, narrare debueras
 quemadmodū nocturnus explorator furtim arcem
 conscenderis, in ædes clanculum irrepseris, forte fortuna
 obuio nemine, non dicam ut tolleres aliquid, sed ut
 experireris, si quod tuto facinus posses designare: hæc
 molienti commodum fauisse fortunam: itaq; quum ado-
 lescentem solum atq; incustoditum offendisses (ut est ea
 nimirum ætas securior, periculiq; minus cogitans: præ

terea diuturnatyrannis iam magnam metus partem
 exuerat)tum baud scio(ut mores illius erant)multo ui
 no sepultum,atq; immodica libidine defessum, fortiter
 iugulasse scilicet, & somnū illi cum morte, id est, ger
 manum (ut ait Homerus) cum germano coniunxisse:
 deinde ubi iam cardines procul stridere cœpissent, ex
 audito uidelicet moriētis gemitu, ibi te metu exanima
 tum ita fugisse, ut non uacaret gladium ē uulnere tolle
 re, quem nec parricidæ, nec sicarij solent relinquere
 ne deprehendatur: Interea domi latitasse te, iam dudū
 de fuga cogitantem, & longinquas aliquas, semotasq;
 mundi latebras animo circumspiciantē, in quibus ab
 ditus posses irritati patris seuitiam fallere: iamq; te ad
 spontaneum exilium accincto, repēte in uulgus exiisse
 famam, liberam esse ciuitatem, tyrannum unā cum fi
 lio iugulatum, reliquos metu fugisse, autorem ignorari
 facinoris: Ibi repente ad nouam tue fabule catastro
 phen, immutasse te animum, & qui prius de salute fue
 ras sollicitus, protinus ad præmij spem arrectū fuisse,
 lucriq; auiditate, priusq; tibi satis esset excogitata ra
 tio, qua totā huius inopinati euentus laudē in te tradu
 ceres, prosilisse in medium: id quod uidimus, clamitasse
 tuū illum esse ensem, tuū facinus, non unū premiū tue
 uirtuti fore satis. Hæc nemo non credidisset, sunt enim
 rerū naturæ cōsentanea, usu cōprobata, omnium opinio
 ne recepta. At tu dum sedulo quidē, sed tamen parum
 ex arte, tuam nobis præscientiam niteris persuadere,
 quā

quàm multa comminisceris, non dicam tota facie à uero distantia, uerum etiam cum sensu communi, cum more, cum natura penitus pugnantia? primum tyrannum tam matris filium adamasse, ut sine eo uiuere noluerit: sic ob unius mortem metu fuisse consternatum, ut inuita manere non sit ausus: sic illi toto pectore fisum, ut ipse nullas circum se custodias haberet: adeo fracti animi fuisse, ut tam chari pignoris truculenta cede non potuerit ad ultionem inflammari: tam inualidum, ut tua dextra fuerit indignus: tam inermem, ut ni tu illi gladium reliquisses tuum, defuturum fuisset, quo se iugularet. Non uides quàm non competat tam insignis in tyrannum pietas, tam secuta in eam etatem fiducia, tantus metus in hominem, excepto filio, reliquis omnibus praesidijs munitum, tanta consternatio in hominem tot periculis exercitatisimū, tanta imbecillitas in iratum? Quid igitur erat, quur tu senem illum tantopere contempseris, ut indignum habueris, qui tua ista magnifica dextera iugularetur? Tūc indignū iudicabis quem occideres, quum eum Resp. non putarit indignū quem formidaret, quem maximo suo cum dolore ferret. Non talem illum iudices, non talem sensimus, ut cuiquā contemnendus uideri debuerit. Neq; tu eum unquam contempnisti, nisi forte contemnere est, misere formidare. Sciebas arcē armis refertā, sciebas superesse satellites, quorū uel unus (si seni uires deerant) sufficiebat iugulando tibi. Nō ignorabas (id quod nemo nostrū nescit)

quantum uirum illi partim exercitatio, partim ingenij feritas etiam in illa senecta reliquerat. Tum non te fugiebat, frigidum illud senium sic interdum acri dolore inflammari, ut iuuenibus etiam ualidissimis sæpenuero fuerit intolerandum, si quando solitum illud robur quod ætatis gelu uelut obtorpuerat, magno alioquo animi motu recanduit. Quis autem tam inualidus est, ut non illi pudor, ira, dolor ingēs uires suppeditet? Hoc erat uidelicet, quur tu filium quàm patrem malueris occidere, quod illum inopinantem, inermem, dormientem fortuna obiecit. Cum hoc pugnandum erat, armato, uallato, irato deniq; . Hoc erat quur gladium relinqueres, ratus ne tantisper quidem morari tutum dum reciperes, metuens uidelicet ne tantillum sarcinæ te redderet in fuga tardiores. Reliquisti inuitus, quod tyranno prodi posses: sed prodi maluisti quàm deprehendi. Neq; ego nunc formidinē tuam accuso, imò miror magis quod pedibus consistere, quod fugere poteris, quum audires moueri tyrannicam familiam, stridere arma: intelligeres tibi non cum puero, sed cum uigilantibus uiris, accinctis, armatis, sobrijs, irritatis, denique cum rabioso patre dimicandum esse: non quod illum usq; adeo filij mors commoueret, sed quod arbitraretur, & haud scio an uere se petiitum fuisse, dexteram tuam errasse tantum in filio. I nunc & spera, non dicam hos iudices uiros omnium perspicientissimos, sed uel è media plebe quenquam esse tam muccosis naribus

ribus, cui non suboleat, imò qui non planè odoretur,
 persentiatq; totam hanc fabulam abs te confictam. Et
 quod poete solent, quum haerent in explicando tragoe-
 diae argumento, hanc ueluti deam diuinationem arte
 quadam induxisti, quo praesensionem tuam iudicibus
 probares, sine qua uidebas praemium obtineri nō posse.
 Sed occasionem, inquit, ministraui paternae mortis, qui
 gladium quo se feriret reliquerim: atq; id solū non mo-
 do satis esse putat ad petendum praemium, uerum etiam
 meritum esse, ut ipse ensis inter arma deorū consecre-
 tur, dominus pro deo praesenti colatur. O hominē sua-
 uem, si has spes uere concepit: impudentem, si quū non
 speret, postulat. Itāne tyranno gladius erat defutur-
 us, nisi tuum illum reliquisses? Tu in arcem arma, hoc
 est, in syluam ligna portanda putasti? Nisi forte tuum
 illud ferrum magicis precaminibus erat imbutum, ut
 ultro ad mortis adegerit necessitatē: an uero nihil res-
 ferre putas, quam praebes occasionē, quomodo, quo
 animo? Primum, gladium reliquisti, quo nihil minus de-
 est tyranno: nunquam ferrum abest, non in cubili, non
 in triclinio, non in sacris: reliquisti metu trepidus. Tua
 quidem in re illud interim demiror, qua fronte eū gla-
 dium tuum ausis appellare, quem habueris pro dereli-
 cto. Metu, inquam, exanimatus reliquisti, quem postea
 receptum optabas: reliquisti rem ancipitem. Quid si
 tyrannus illum eundem ensē in ciuū iugulos distin-
 xisset? quid si eodē lectos aliquot ex huius urbis iuuen-

tute adolescentes filio suo inferias mactasset? Si tyrannum occidisti, quia tuo occisus est gladio, & horū omnium indigna cades ad te pertinebit: quippe cuius ense peracta est. Id si non euenit, nihil ad te pertinet, nam anceps occasio quam in partem cadat, id dijs in manu est: si bene uerterit, nihil gratiæ debetur ei qui dedit. imprudens: si male, temeritas imputatur. Neq; enim culpa uacat, qui periculosam ministrat occasionē: quæ si feliciter, mirentur omnes: si infelicitur, merito accidisse dicant. At quanto probabilius erat, futurū ut tyrannus tuo ense alios in usus abuteretur. Scio me iudices hæc pluribus refellere uerbis, quā necesse uideatur, quippe tam friuola: uerum id mihi propositum est, nullum illius argumentū non excussum, non exagitatū, non reuictū prætermittere. Quare quæso ne pigeat ita ut antehac fecistis, patienter atq; attente cognoscere, dum hunc ab gradu firmissimo deiicio. Hic sibi uehementer fidebat, hunc acriter urgebat locum. Negabat uitari posse, quin præmiū deberetur quod patrī necis causam ministrasset, si non relicto gladio (nam hoc opinor argumentum iam habet pro derelicto) certe necato filio. Nam ita in legibus dissertū aiebat, nihil interesse utrum manu sua quis occidat, an mortis causam præbeat. Addebat, equū esse, ut quū in maleficijs causam datam imputarent leges ad supplicium, multo magis idem obseruarent in benefactis ad præmium. Hæc aiebat meminisse sese in legib. esse disputata, illud addens

addens Thraſonicum, niſi ſibi diuturna ſeruitus legum
 memoriam obliteraſſet. Non tu legum oblitus propter
 diutinam deſuetudinem, ſed nunquam quid ſibi uelint
 leges inquiſiſſe uideris. Bis enim hic erras, qui neq; cau-
 ſa data rationem, neq; dantis animū diſcernas, id quod
 legibus traditū eſt, nec animaduertis longe diuerſam
 eſſe rationem maleficij & beneficij imputandi. Quid
 ais noue iuris interpres? Itāne ſatis eſſe iudicas uel ad
 pœnam, uel ad præmium, qualemcunq; quomodocūq;
 cauſam dediſſe? Nihil igitur reſert, Hector an Aiaceſ
 occiderit manu, an gladiū illum dederit, quo ſe poſtea
 conſodit? Atqui hanc laudem nunquam ille ſibi uindi-
 caſſet: tametiſi probabile uideri poterat, in eum uſum
 hoſti ab hoſte datum fuiſſe ferrum. Quin ergo fabros
 ærarios omnes uel ad pœnam uocamus, uel ad præmi-
 um, quoties armis in eorum officina perfectis, aut iugu-
 lantur ciues, aut ſeruantur? Poſtremo quur hoc quod
 tu petis præmium, non enſis iſtius tui opifex petit por-
 tius? Tyrannus gladium erat habiturus, te non porri-
 gente: tu porrigere nō poteras, niſi huius industria tibi
 miniſtraſſet. Age ſi telo inter uenandū temere miſſo,
 forte tyrannum uicinum interſeciſſes, clamares tibi ty-
 rannicide deberi præmium, an potius nihil tibi debere-
 tur laudis, quod imprudēs & inſcius iaculū torſiſſes?
 Imò in ius potius uocāduſ eſes, qui miſſi teli temerita-
 te ciuē (quod in te fuit) occideris: nā quod in tyrannū
 incidit, id nihil ad te. Quid ſi caupo uinū lene ac ſuaue,
 t 4 quale

quale Polyphemo dedit Vlysses, tyranno uendidisset,
 atq; ille eius dulcedine captus, auidius sese ingurgita-
 set, eaq; re cōcepta febri decēssisset, auderes ne caupo,
 uini titulo tyrannicide premiū flagitare? At quis non
 te cum tua flagitatione, ut temulentū, uinoq; madidum
 exploderet? Ceterum quanto frigidior titulo nunc
 idem postulas? Vtcunq; coniecturis præcipi poterat:
 ut etas uinosa tam illicitibili uino auidius, intemperan-
 tiusq; frueretur, crapulam cōsequeretur morbus, præ-
 sertim in sene: morbum mors: Vulgo hæc eueniunt. Tu
 eam tyranno mortis causam dedisti, cuius nullum exi-
 tat in hominum memoria exemplum. Quis enim ante
 hac ob filij necem sibi manus intulit? Accedam propi-
 us. Finge te tyranni coquum esse; probe callere pala-
 tum domini, medicos interdicare cibum, quo tamē ille
 oppido quā lubens uestatur: interminari morbū ca-
 pitalem, ni temperet: id te non fugere. cum cibū tu arte
 tua, cupedijsq; & condimentis magis ac magis illece-
 brosum reddis. consequitur edentem morbus, quem
 prædixerant medici: moritur tyrannus, liberatur ci-
 uitas. Hiccine coquus ē culina in forum prosiliens, &
 adhuc iure madens, fuligine niger, tyrannicide premi-
 um postulabis? Mortarium, tonsillum, & ollas ostenda-
 bis, arma scilicet quibus tyrānidem expugnaris? Non
 eris (opinor) tam impudens in ea causa, qua tamē ista
 tua multo est absurdior. Nam illi uoluntas occidendi
 nō defuit, probabilem præbuit causam. Tu nec in hoc
 ingu

ingulasti filium, quo pater ultro uitam relinqueret, & causam dedisti, ad quiduis potius quàm ad istud idoneam. Accipe exemplū tuo similis, quàm ouum sit ouo (quod aiunt) simile. Quid si tyranni amicam, quam ille misere ac perditè deperisset, occidisses: eaq; cognita re tyrannus sibi uitam abrumperet, auderes ad præmium aspirare: auderes dicere, te certum præscisse, fore, ut tyrannus sponte fugeret è uita? Certe quanquam plures amicas extinctas sequuti sunt, quàm filios, nemo tamen tibi crederet, nemo tibi præmium decerneret, tuum factum periculosum & anceps dicerent: omnes fortune gratias haberent, cuius commoditate res ea feliciter cessisset. Tibi abunde magnum præmium existimarent, si commissi uenia donatus discederes. Primum igitur diuersam imputandi maleficij, & ascribendi beneficij rationem conueniet distinguere, deinde cause æqualitatem, postremo animum: atq; ita demum liquerit, quid tibi lex debeat. Nam quod aiebas legem prolixiorē esse oportere ad reddendum præmium, quàm ad infligendam poenam, id in priuilegijs, quæ in exemplum nō uocantur, fortasse locum habet. In iure communi longe secus est. Siquidem (uti superius demonstraui) nulli nocenti lex nō minatur poenam: paucis beneficijs præmium ostendit. Tum in maleficijs etiam conatum simplicem supplicio prosequitur, in beneficijs semper exitum requirit. Nec mirum, nec iniquū, si lex est diligentior in eo negocio, ad quod unum est nata, atq;

instituta, quàm in eo, in quo temporis ratione tanquàm
 alienas sibi sumit partes. Ergo in utroq; cōmuniter spe
 ctat, ut causa sit idonea: deinde ut animus adsit, nō tan
 tum casus. Hoc rursus interest, quod in benefactis nec
 causa idonea, nec animus idoneus satisfacit legi, nisi his
 accesserit euentus itē idoneus. In malefactis, si quid no
 cendi animo tentes, nō expenditur nec euentus, nec cau
 sa: sed ex animo factum tuum lex metitur. Sic enim iudi
 cat, tibi nihil ad scelus defuisse præter fortunam: quate
 subleuari, quod tandem ius sit? In euentu simul & cau
 sam datam & animum expendit. Si animum uitiosum
 cōperit, nihil moratur causam, quàm sit idonea, putat
 animum & euentum ad poenam commerendam sufficere.
 Sin animo simplici data est causa mali idonea, &
 non consequitur euentus: lex quasi conuiuet ad id, &
 non putat ad suam cognitionem magnopere pertinere.
 Sin euentus est consequutus, etiam si de animi uitio
 doceri non potest, tamen temeritatis & negligentie
 nomine poenam irrogat: partim propter suspectā dan
 tis uoluntatem, partim ut hæc latebra peccantibus eri
 platur, imprudens feci, discantq; homines uel suo peri
 culo cauere, quod alieno faciāt periculo. Ergo qui pru
 dens & sciens, certam atq; euidentē noxæ causam de
 derit: cum perinde lex censet, quasi facinus manu pere
 gerit. Veluti si quis hostē opibus, copijsq; iuuerit, per
 inde est ac si ipsus arma contra ferat. Siquidem id sup
 peditauit, sine quo bellum geri nō poterat. Aut si quis
 inimicum

inimicum suum per dolum nauigio solutuli imponendū
 curet, ut naufragio intereat: aut in conclaue pensili ter-
 stidine inducat, ut ruina opprimatur: aut iuxta lectu-
 lum egroti, loco pharmaci uenenum ponat, futurū spe-
 rans ut eo hausto pereat, tametsi non bibit egrotus, ta-
 men ueneficij postulari potest qui posuit, propter uitio-
 sam animi uoluntatem. Nam uehementer erat probabi-
 le id euenturum, quod ille moliebatur. Huic si detrahas
 nocendi uoluntatem, nihil illi cum lege rei futurum est.
 Si detracta nocendi uoluntate, apponas euentū: non ef-
 fugiet temeritatis crimen, nisi illum inculpatā ignoran-
 tia absoluerit. Porro si in loco non ad id destinato, puta
 in uia publica, aut in fundo alieno, arcu temet exerce-
 ris: lex tecum non agit, nisi si quem occideris, aut uulne-
 raris, aut si cui damnum dederis. Ceterum quod facis,
 tuo facis periculo. Quod si quid horum consequutum
 est, cum lege tibi res est. Neque tibi tua patrociniabitur
 imprudentia: quippe quæ culpa temeritatis non ua-
 cet. Siquidem in te fuerat præcauere, quod probabili-
 ter poterat prætimeri. Vides quanto discrimine dissi-
 ta sint, inter quæ tu nihil interesse dicebas. Primum non
 statim imputatur ad præmium, quod ad pœnam, idq;
 non à malignitate legum latoris, sed partim ex ipsa
 rei natura proficiscitur, partim à legum officio. Dein-
 de discernitur animus, causa data dijudicatur: specta-
 tur euentus. Age nunc si libet, tuam causam, qua tuum
 facinus æstimari uis, expendamus. Einge te certam,
 inuitabilem

inevitabilem mortis causam tyranno dedisse, sed imprudentem, nulla tibi sit præmij petitio. Quis enim insciens benemereri dicitur? Fortibus uiris præmia dantur, non fortunatis tantum. Nam euicimus iamdudum opinor, ne posthac affirmes te in hoc iugulasse filium, ut pater sibi necem conscisceret: quod euenturum ne uates quidem quisquam præscire poterat, tu nec suspicari. Imò postea quàm rem plenam discriminis, fortune arbitrio cõmisisti, quia bene successit, hoc nomine lex te non postulat: at idem si male euenisset, temeritatis poenas eras debiturus. Neque enim tibi succurreret inculcata ignorantia. Quid enim æque formidandũ erat, quàm ne tyrannus, simulatq; occiso filio se peti insidijs persensisset, omnia tyrannidis mala in nos conduplicaret? Iam ut de animo res tibi constet, causam dedisti non solum non idoneam, uerum etiam periculosissimam. Reipub. Vin hoc tibi argumento euidentissimo demonstrari? Finge te quempiam è ciuibus uitio occidisse: tum extingui patrem id facere, quod modo fecit tyrannus. Vtrum tu duplici sædis crimine teneberis, an simplici. Simplicis opinor. At uxor et mariti mortem imputabit, qui necato filio scni causam mortis dederis: atq; his ferme tuis argumentis utetur. Indulgentissime filium adambabat, in illum omnem familie curam reclinauerat, illo se oblectabat. atq; hæc de priuato sene cum fide dicet, quæ tu de tyranno nimis dure (ne dicam ridicule) dicebas. Addet ea te scisse, præuidisse futurũ, ut ille uitam fu-

geret

geret orbatus filio, in quo uno omnia uita oblectamēta collocarat. Non tibi defuisse iugulandi senis uoluntatē, sed hoc tantum egisse, ut miserabilis sua dextra perimeretur, ut odium tuū plenius miseri patris malis exaturares. Ideo iuuenem necasse, in hunc usum gladium in uulnere reliquisse. Vides quanto sunt haec probabiliōra in hoc, quā in tuo negocio: & tamē negabis paternam necem ad te pertinere: atq; animi suspicionem, causae qualitate purgabis. Negabis causam idoneam fuisse, quur ille sibi met manus adferret. Te nec praescire, nec timere potuisse id, quod sit consequutum: quod rarum extet exemplum patris, ob filij necem sponte fugientis ē uita. Alioqui futurum fuisse, ut & mater sibi factum accerseret: quippe quā impotentius amare sit cōsentaneum, ac minus aduersum dolorem animi uiribus ualere. Haec non dubitares tibi profutura, ad alterum crimen depellendum, & prodesse dubio procul. Atqui quod in maleficijs ualet, ne quid imputetur, id multo magis in hac causa ualet, ne quid acceptum feratur. Ibi te liberaret à uoluntatis suspicione, quod causas parum idoneas dederis: hic ex causis multo minus idoneis propter personam tyranni, uideri uis non modo quod euenit, fuisse suspicatus, uerumetiam certum praescisse. Ibi temeritatis postulati non poteras, propterea quod tametsi uitio abs te data est causa, tamen idonea non sit ad id quod euenit. Imò ipsi tota res imputabitur, & legibus poenas dabit, sepultura prohibitus, quod ciuitati

citra

q̄tra causam idoneam, ciuem unum ademerit. Tibi nō
 nisi unius filij mors imputabitur, etiam si mater quoq̄
 & filia, & sorores, & tota tribus huius necem fuerit
 imitata. Hic poterat, nisi feliciter euenisset: quippe ubi
 summum Reip. periculum & uerteretur, & prætíme-
 ri probabiliter posset. Venio nunc ad quartū illud præ-
 sidium iudices, quod iste tutissimum, ac penē inextingu-
 nibile iudicabat: unde ego illum ita deturbabo, ut non
 solū sit nō habiturus, quo tyrannicidij & huius laudis
 arcem obtineat: uerū uix etiam latebram inuenturus,
 ubi temeritatis ac maleficij pœnam effugiat, quo nimis
 intelligat, quā non inimice, non curiose (ut aie-
 bat) secum agam: ut quum possim in crimen ac pœnam
 uocare, sat habeam ab honore non promerito secludere.
 Ait sibi deberi præmium, uel hoc uno nomine, quod
 iuuenem occiderit, iam plusquam tyrannum, tum ty-
 rannidis paratum hæredem, etiam si hunc euentum dij
 nō dedissent, ut senex ipse uitam abrumperet. O deplora-
 ratam impudentiam. Tu tibi præmiū peteres, si tyran-
 num suæ furie non essent ultæ? Dij quid uis potius dede-
 rint, quā istuc quod tu fingis. Sed tamen fingamus in-
 terim oratione, quandoquidem id tuto licet: tametsi ad
 solam mentionē inhorrescit animus. Tūne, inquam, occi-
 ciso filio, relicto sene uiuo, tyrannicide præmium peter-
 res? An potius nec ipse superesses, qui possis petere: nec
 esset resp. quæ dare posset? Nam tu aut exquisitis super-
 plicijs exanimareris, aut in extremis Orcadis exul des-
 litesceres

nite sceres: nos pro tyranno iam immanissimum carnis-
 cem pateremur: & tuum caput ubicunq; terrarū lati-
 tares, diris imprecationibus deuoueremus, qui nos tua
 incogitantia, uel præcipiti magis lucri cupiditate in
 tantam malorum tempestatem coniecisses. Sed re filius
 erat tyrannus (inquis) patri præter inane nomen nihil
 erat reliquū. Quid ego audio? duos igitur hæc ciuitas
 tyrannos alebat? Nam de patre nemo unquam dubita-
 uit, quin tyranni uocabulum mereretur. Quando autē
 antehac unquam fando auditum est, duos una in ciuita-
 te sedisse tyrannos? id quod magis etiam natura repul-
 diat, quàm eodem in corpore gemina capita. In iisdem
 aluearibus duo se reges pariter nō ferunt. In armentis
 taurus tauro cedere cogitur. In iisdem lustris nō conue-
 nit duobus inter se leonibus: & tyrannus (quo nullum
 animal effrætius) parem in eadem urbe patitur? Non
 uides necessario fieri, ut ē duobus, aut alter alterum op-
 pugnet, aut alter alteri cedat? Vtrum tu fuisse maius
 in patre, an in filio? Si iuuenis aduersus senē obtinebat
 tyrannidem, quid à Repub. præmium postulas? Tyran-
 ni partes adiuuisti, non Reip. Sin patri cessit: quid tana-
 dem illum uocare potes, nisi tyranni uel præfectum, aut
 satellitem? Quandoquidem seniori tyrannicam appella-
 tionem ne tu quidem audes detrabere. Verū ut quomodo
 tyrannidem omnē in adolescentē oratione
 deriuares, quàm multa tu quidē non ex re, sed pro cau-
 se tuæ cōmoditate cōminiscebaris? Ceterum quàm in
 his

his confingendis decori, quod in personis situm est, nul-
 lam habuisti rationem? Sic enim (ut memini) inducebas
 in fabulam senem iam etate mitem, & qui omnem ty-
 rannidis acerbitem ob senectam exuisset: non secus
 atq; mala, quæ natura acerba, tempore mitescunt, & in
 alium abeunt succum. Porro iuuenem ferocem, illo in-
 columi gerentem tyrannidem, iamq; patri uiuo succe-
 dentem. Priuatus paterfamilias non fert filium se uiuo
 successorem: & tu uis istuc credi in tyranno? Ille nõ si-
 nit ullum è liberis rem domesticam ex animi sui libi-
 dine moderari: & tyrannus sese ueluti abdicans impe-
 rio, negociũ omne in adolescentem reiecerat? Non du-
 bito, quin & ipse uideris, quàm dura sint ista, & quàm
 à communi sensu abhorrentia. Verum quid faceres, nisi
 tales personas induxisses, exitũ inuenire tragœdia tua
 non poterat? Quæso te, an unquàm auditum est tyran-
 num etate mitescere? Quando tu desines ea quæ sunt
 priuatorum, quæ bonorum principum, tyrannis tribue-
 re? Vt eodẽ igni cera mollescit, limus durefcit: ita etas
 te pleriq; redduntur mitiores ac temperantiores, ty-
 rannus magis exasperatur. Vt tempus nonnullis pomis
 amaritudinem adimit, ut uinis nonnullis acorem conci-
 liat: itidem tyrannis non adimit seuitiam etas, sed ex-
 aggerat. Vis ipsissimam tyrannici ingenij tibi demon-
 strum imaginem? Spinam cogita, quæ quo magis ser-
 nescit, eo pungit acrius. Echinos cogita, qui quo plus
 habent etatis, hoc testis sunt asperiore. Vulgaribus in-
 genijs

genijs fortasse nonnulla uitia senectæ uel detrahit, uel certe mitigat, etiam si plura irritat, nonnulla parit. At tyrannorū mentibus ad scelus, ad crudelitatem natis, scelere & immanitate imbutis atq; educatis, præter uitiorum omnium incrementum adferre senectæ quid potest? Nisi forte libidinē adimit? Quanquam ista tyrannidis quantula tandem est portio? Sed esto fuerit sanè propter ætatem ad uoluptates segnior, uerum erat fastidiosior: unde fit, ut imbecillior sit ad coitum, ad rap- tum audior. Fortasse pauciores huic execabātur ephebi, sed insigniores. Pauciores producebantur uirgines, sed exquisitiores. Quir nō autem & plures? uidelicet quo senile fastidiū optione, & uarietate uinceret. Hoc ita esse, quot ego tibi testes citare possem, qui quo nobiliores sunt, quo fortuna præstātiores habēt liberos, hoc magis eis à flagitiosissimi senis cupiditate metuebant. An tu putas unā cū uiribus senescere libidinem? Multo secus habet. Imò quantum ætas improborum hominum facultati detrahit, tantū adijcit cupiditati. Quam tyrannicum animum his in rebus non tam uoluptatis usus capit, quā nostra delectat contumelia. Ut frigeat in sene tyranno Venus, certe feruet uigetq; malitia, seuitia, nocendi libido. Postremo totum illud uitiorum agmen, quæ propria tyrannorum sunt, cupiditas, rapacitas, improbitas, impudentia, impietas, iracundia, uiolentia, impotentia, suspicio, fraus, perfidia, crudelitas, implacabilitas, immanitas, periurium. (Quid au-

tem oportet omnia commemorare nobis omnibus ben-
nimum notat, horum inquam nullū non etate fit acer-
bius, propterea quod iuuenta nonnunquam natura be-
nitate uincitur: præterea quædam mala nondum didi-
cit: at senectæ, si quid pudoris, si quid humanitatis, si
quid melioris ingenij à natura insitū est, id omne mul-
to ac diuturno flagitiorum usu penitus exuit, et prors-
sum in immanissimam quandam feram abiit. Id ita enec-
nisse, iudices, in execratisimo illo sene, quid ego coner-
argumentis docere, quum sua cuiq; memoria abunde sa-
tis exemplum suppeditet? Quod si iuuenis sese gerebat
insolentius, uidelicet patris abutens imperio: num tu
hunc continuo tyranni nomine donabis? Ergo ex ea-
dem tyrannide sexcentos tyrannos facile reddideris.
Nam quis est omnino in tyranni familia, uel extremum
mancipium, qui non ipse penè tyranno sit ferocior, uio-
lentior, sceleratior? Filius, inquit, emolumentis imperij
potiebatur: patri præter nomen nihil cedit. Quasi uer-
o non sit istuc omni tyrannidi commune. Longe mini-
ma fructuum pars, qui solent ex tyrannide capi, ad ip-
sum redeunt tyrannum. Quemadmodum in latrocinio
fieri consuevit: prædæ cōmuniter in omnes distribuun-
tur, uel in eos potius quorū opera capiuntur. Alioqui
non cohærebit cohors illa scelerata: nisi dux ille, quis-
quis fuerit, plus etiam permittat suis, quàm sibi ipsi. Sol-
um nomē sibi proprie uendicat. Et in nullos est tyrann-
us indulgentior, quàm in scelerum ministros: quippe
quorum

quorum opera sentiat suum imperiū cōtineri. Proinde sub unius umbra satellites omnis, omnis minister, familiaris, leno, Tyrannidem quandam in ciues exercet. Rident cū fecero, si hoc quoq; cōter argumentatione probare, iudices. Vidimus, sensimus, experti sumus, nisi forte tam diutine calamitatis memoriam, tam pauculi dies oblitterauerunt. Neq; enim esset res usque adeo misera tyrannis, si unius modo foret tolerāda uiolentia, Quot ferendi latrones, quot sacrilegi, quot ex extrema barbarie aduenae, feris quā hominibus similiores? Neq; desunt, qui se simulent apud tyrannum sceleribus suis gratiam promeritos esse, quo nimirum hoc nomine metuuntur à ciuibus. Horū igitur unumquemlibet tyrannum appellabis, & pro quolibet occiso tyrannicide premium petes? Non in tantum omnem exues pudorē opinor. Sed pater etate fessus, omnem dominatum in filium transtulerat, quicquid tyrannicum in urbe gerebatur, id iuuenis uiolentia cōmittebatur. Sed istuc quātum absit ab imagine ueri, quis tam cecus, ut non uideat? quis tam obliuiosus, ut non possit experimento refellere? Ego tibi complures nominare satellites possū filio insolentiores. Ad hæc, uerissimillimum est nullius insolentiam minus approbasse senem quā filij, uel quod odit omnem tyrannidis affectatorem omnis tyrannus, uel q; intelligit ex illius facinoribus longe plus inuidiæ, odiq; sibi conslari (Callidissimi autem tyranni est, eatenus legitimū imitari regnum, quatenus

obteneri tyrannis possit) uel quod pater etiam pessimus, tamen liberorum nonnihil offenditur uitijis, & ad crudelitatis ministeria alienis quàm suis uti maumt. Quod si clam patre rapinas, raptus, atq; id genus facinora designabat filius, profecto non tyrannū agebat, sed insolentem satellitem. Sin approbante patre, quas siq; per illum exercente tyrannidem, utri tandem par erat imputari commissa, huic per quem gerebantur, an ei cuius autoritate arbitrioq; fiebant? Nō arbitror obsecrum, quin huic cui in manu erat nutu ne fierent uetare. Quid autem non agunt per alios tyranni? Nam ipsi quidem neq; pueros emasculant, neq; uirgines abripiunt, neq; proscribunt, neq; bona diripiunt, neq; phana dissipant, neq; hereditatibus manum iniiciunt, neq; compilant ararium, neq; tormentis excruciant, neque quenquam iugulant, neq; armis uicos expugnant: neq; incendunt uillas. Totum hunc tyrannicum ludum per ministros exercent. In unum tamen tyrannici nominis inuidia competit, in unum occidendum lex præmium instituit, in unum stringendi ferri ius facit, illos suæ cognitioni reseruat. Quorum ut quisq; sua opera tyranno profuit, ita aliud atq; aliud uocabulum imponi potest, certe tyranni uocabulum nemini congruit, nisi uni illi, sub cuius ueluti clypeo, tota illa perniciosissimorum hominum colluies latitat. Arbitror uobis, iudices, sepe numero auditū esse, id quod eleganter à doctissimis uiris est scriptum, tyrannis nō longas modo, uerum eti-

am plurimas esse manus plurimos oculos, eosque acerrimos: plurimas aures, easque longissimas. Omnino prodigiosum quoddam est animal tyrannus, multoque Tytanibus illis Briarco et Encelado portentosius, centenis capitibus, centenis linguis, centenis manibus, pedibusque. Quot enim habet scelerum ministros, totidem habere membra uidetur. Atque ut ex membris corpus, ita tyrannis ex huiusmodi constat ministris. Verum ut illud quod corpus appellatur nihil est aliud, quam quidam omnibus ex membris aggregatum, ita in tyranni de unum quippiam est, quod neque pes sit, neque manus, nec ullum aliud membrum, contineat autem uniuersa: at ita contineat, ut ab ijs possit separari, idque tyrannus uocatur. Proinde exaggera quantumlibet iuuenis insolentiam, uiolentiamque, praefectum arcis uoces licebit, oculum nomines licebit, aut si mauis dextram: aut si ne id quidem satis, praecipuum tyranni caput dicas licebit: Tyrannum certe uocare nequaquam potes. Vnum enim illud portentum tyranni nomine censet, cuius auctoritate tituloque cuncta haec membra uelut animantur: idque unum forti ciui permittit occidere. Non uult te in oculum aliquem inuolare: non sinit ut caput aliquod amputes, ne tale quiddam eueniat, quod de Lerneae hydra fabulantur poetae, ut pro uno capite resecto, duo pestilentiora subnascantur: pro uno excusso oculo, plures acriores succedant: pro una rescissa dextera, multae robustiores subpullulet: unius uite te dominum, arbitrum,

que constituit, qui sibi sit ausus tyranni uindicare nomen: quo sublato futurum sit ut membra reliqua quasi destituta spiritu, emoriantur, aut certe sanentur. At quid ego tecum iam accuratis argumentationibus ago? Possum illico tuis te uerbis reuincere, ac ueluti tuo te laqueo capere. Iuuenem paulo ante magnum patris satellitem nominabas. Non inficiabere. Rursum alio loco dicebas omnem tyrannidem occupasse filium: solius appellationis honorem cecidisse. Qui conuenit eundem et satellitem, et tyrannum appellari? Tum si cecidit, non igitur usurpauit tyranni nomen. Contractus autem uerbis aut rati sunt, aut rescinduntur. Lex hac tecum formulam contraxit: si quis tyrannum occiderit, premium ferat. Quid tu mihi iuuenis flagitia commemoras? Id te lex uoluit occidere, quodcumque illud esset animal, quod tyrannus diceretur. Magnum (ut ipse fateris) satellitem occidisti, non tyrannum: quid tibi cum lege rei est? At rem, inquis, legis sequutus sum, non syllabas: eum interfeci, qui caput erat tyrannidis, paratus heres paterni dominatus: libertatem peperit, seruitutem sustuli: hoc lex sensit, huius rei auctori premium prestituit. Satellitem, inquam, occidisti, nihil moror quantum, quam grauem, quam ferocem, quam scelestum: satellitem tamen occidisti tyrannidis, non caput: aut si caput, unum est pluribus. Sed haec omnia tibi ex animi sententia largiamur: fuerit sane res tota tyrannidis filius: pater nihil nisi uocabulum quoddam inane tyranni: quemadmodum in fabulis

Iulis habetur, Echo nymphā, nihil aliud quāmeram
 quandam fuisse uocem sine corpore. Qui tibi licuit in
 re tanta, à uerbis legis discedere? præsertim ita dilucia
 dis, ut perspicuum magis nihil esse possit, & commen-
 titiam interpretationem domi tuæ natam in iudicium
 adferre? Ego iudices, nullum in Rempublicam exem-
 plum perniciosius induci posse iudico, quā si consue-
 scant homines calumniosi à præscripto legum recede-
 re: & interpretamento, quod ad pretextendum facinus
 quisq; suum maxime idoneum comminisci queat, id ius-
 dicibus obijcere. Quis autem unquam meminit de le-
 gis sententia queri solere, nisi quum in scripto quida-
 dam apparet ambigue, obscureue dictum: aut quum
 ex uerbis & euentu absurditas quæpiam extitit, eaq;
 manifesta? In priore non cuiusuis commentum, sed iur-
 is prudentium responsa, sed iudicum sententia recipi
 solet. In hoc posteriore, necessitas ipsa compellit ali-
 quantisper à legis uocibus deflectere: & æquitatem
 iuris potius, quā uerba spectare. Duplex itaque peri-
 culum uidetis iudices: alterum ne superstitiosa cauilla-
 tione literarum legis ab eo quod lex spectauit abducas-
 mur: alterum ne passim à præscripto discedendo, leges
 omneis & iudiciorum religionem subuertamus. Quo-
 rum illud quidem multo leuius est: propterea quod uix
 unquam accidat, ut legislator obscure quid uoluerit,
 explicuerit: aut absurdum quiddam exoriatur. Hoc
 multo periculosissimum, perniciosissimumq;. Etenim

quæ tandem lex futura est, quā uersutus calumniator,
 quo poenam effugiat, non facile possit aliquo commen-
 to subuertere? Neq; quisq; nō elabetur è iudicio uestro
 nocens, nisi qui sit usque adeo nullius ingenij, ut ne friuo-
 lam quidem aliquam commentatiunculam queat inue-
 nire. Atq; ut cuiq; commodum erit, aut animi libido se-
 ret: ita pro senē iuuenem, pro Tyranno satellitem, pro
 homicidio Tyrannicidium: & passim aliud pro alio in-
 terpretabitur. Vestra interim iudices religio, uestrum
 iusiurandum, qua tandem ratione seruabitur: quibus ni-
 hil futurū est certi, quod in cognoscendo sequamini: ne-
 rum ambiguas, diuersasq; litigatorū cōiecturas specta-
 re necessum erit? Ergo quū in omni causa maximope-
 re cauendū est, ne sine grauissima ratione à legis præ-
 scripto discedatur: tū in hac non periculosum modo, ne-
 rum etiā absurdissimū; quū legis uerbis nihil possit esse
 dilucidius: sentētia nihil æquius: interpretamēto quod
 præter legis mentē inducitur, nihil pestilentius. An cre-
 dimus legis huius autorē usque adeo infantem, & ueri-
 borum inopem fuisse, ut dicere nō potuerit: qui quouis
 modo Tyrannidem sustulerit, huic præmiū est, si modo
 isthuc sensisset? Neq; uero fugit illum, totam tyrannidē
 per satellites & præfectos exerceri solere, permultosq;
 que in his esse uel Tyrannis ipsis sceleratiores: atq; ut
 ita dixerim, Tyrannicos magis, & omnino supplicio
 digniores: nisi & omnium omnia ministrorum scelera
 Tyranno imputarentur. In unum tamen illum, qui hoc
 nomine

nomine censetur, tibi ferro grassandi facultas data est. In reliquos non tibi permittitur idem: nō quod illos uita dignos iudicet lex, sed quod unius cede totā tyrannidem tolli uelit, non multorum cede reddi duriolem. Tuū erat legi simpliciter parere: neq; eius uerba quasi plumbeam quandam regulam ad tuum facinus accommodare, uerum ad illius præscriptum factorū tuorum rationem instituire. Præsertim in hoc exemplo, quo non aliud potest admitti pestilentius, ut ex legis arbitraria interpretatione, quē uelis interficiendi tibi pro tua libidine licentiā sumas. Non illud hic spectandum iudices, quā inuisus Reipub. sit, qui occisus est, quā maiore etiam supplicio dignus: uerum id etiam atq; etiam perpendere oportet, exemplum præter leges iugulandi homines, semel in ciuitatem receptum, semel uestris sententijs approbatū, deniq; premio compensatum, quo tandē licentiæ sit processurum. Quod si e sibi in tyranni filiū licere uoluit, hoc alius sibi uolet in ditissimum quenq; ciuium licere. Quisquis pauper à locuplete contumelia afficietur, protinus tyrannum eum appellabit, & ueneno aut ferro adoriectur. Postremo si cui magistratus non placebit, si cui iudex erit inuisus, non dubitabit e medio tollere. Porro ad facinoris defensionem, Sophistam quempiam aut sycophantam consulat (si ipse ingenio stupidiore fuerit) & nouam legis interpretationem uobis adducet: dicet nil aliud sensisse legislatorem, quā ut huiusmodi ciuium

genus non nomine, sed re tyrannidem agentium, ferro,
 igni, ueneno tollatur e medio. Atque ita breui futurum
 est, ut quod in uno factum semel et probauimus, et ga-
 nisi sumus: id in multis sapius et doleamus, et impro-
 bemus. Credite mihi, non mediocre discrimen, neque con-
 uenienter accipiendum, ut titulo reperto, priuatus ho-
 minem indemnatum interficiat. Id ita esse facile liquet
 bit, si quidem animaduertimus, nihil omnium esse, quod
 lex parcius, circumspectiusque permiserit. Etenim (si me-
 mini) tribus duntaxat temporibus lex indulgit, ut quis
 citra iudicium hominem occidat. Primum adulterum,
 sed in uxore deprehensum: id quod intemperanti et
 insuperabili mariti dolori donatum est. At ita si cor-
 pus utrunque pariter interimat, si argumentis idoneis
 deprehensum fuisse doceat. Deinde in ui depellenda. At
 ita si demonstres te mortem effugere nequisse, nisi mor-
 tem intulisses: id lex ita interpretatur, quasi sese tueri
 potius sit isthuc, quam alium occidere. Vterque tamen
 facti sui rationem reddere compellitur, statim sese pro-
 dere, nec expectare donec in ius trahatur: atque (ut ita
 dicam) ultro semet reum facere cogitur. Quod si om-
 nia constabunt argumenta: ita demum a lege dimittitur,
 ut uenia, non laude dignus esse uideatur. Postremo
 in tyrannicidio: ubi propter periculi suscepti magnitu-
 dinem lex premium quoque proponit: at ita si eum quem
 tibi lex isto uelut insigni tyrannici nominis denotauit,
 fortiter occideris: non si scelestum alio scelere sustuleris:
 neque

neq; patietur te ius occidendi permissum, latius q̄ ad
amicū tyranni caput trahere, nisi si quis obsistat, ut per
illius necē tibi necesse sit ad illū penetrare. Iamq; hoc
factū tuū secunda illa ratione defenditur. Huic tertio
generi fortasse proxima uideatur hostē in bello serien
di facultas: quā tuæ tamen libidini lex nō permisit. Nis
si palām hostis sit declaratus, nisi in imperatoris uer
ba iuraris, nisi ille aciē eduxerit, nisi signa canere iuss
erit, tibi fraudi futurū est, hostē interfecisse. Tu dictur
rus es: Hostem occidi, nam plus q̄ hostilia faciebat, nov
men hostis tantū aberat, re hostē agebat. Lex respon
debit, suarū partiū fuisse, hostē declarare, ac tuo for
tasse scelere fruetur: uerū ne serpat exemplū, pœnas de
te sumet. Quid aut̄ aliud abs te factū est? Vnū tibi lex
nominatim designauerat: tu illius uocabulū tuapte au
toritate in aliū transfers, qđ nisi in unū nō potest com
petere: neq; traduci debet ab eo cui lex attribuerit, ne
tibi fas sit aliquādo quē uoles magistratū, quē uoles in
dicem, quē uoles ciuem, tyrannū appellare. Neq; uero
sine grauissimis causis lex tot uinculis astrinxit hanc
in uitam alterius licentiam. Perpendit nihil maius eri
pi cuiquam posse, quā uitam: uidit in extinctū facile
uarias causas consingi etiā impune posse, quandoquidē
ille non sit refutaturus, qui iacet. Vidit q̄ multis titu
lis suū quisq; dolorē posset prætexere, si post occisum
hominem ulla causa recipiatur, præter eas quæ legi
bus sint expressæ. Quid quod grauissimū sibi quoq; lex
permi

permisſiſſe uidetur, ut homini uitam eripiat: quàm comperta, quàm multa requirit argumenta, quàm multa concedit reo, quàm maligne agit cum actore, quē non niſi ſuo periculo uult accuſare: quantum ſpaciꝝ largitur ei qui deſertur: quàm liberam iudiciũ reiectionem. Quantũ igitur à mente legis abeſſe putas, ut cuiſlibet permittat, uel pro ſuo priuato dolore, uel domeſtica iuris interpretatione, hoc eſt, ſubuerſione, in cuiuſquã uitam graſſari? Neque ad rem pertinet, quantum crimi-
num aceruum exaggeres, quantumuiſ etiam uero-
rum, addo notorum: dicas parricidam, ſacrilegum,
inceſtum, proditorem, peculatorẽ, ueneficum inter-
feci. Tyrannũ lex iubet occidi. Atqui hic unus multis
tyrannis erat ſcleratiõ, peſtilentiorq; ciuitati. Ad
iſta tam multa crimina lex tibi uerbo reſpondebit. Nũ
hil moror quàm fuerit ſcleroſus, qui periit: in unum
tyrannum tibi ius feceram occidendi, in reliquos in im-
trahendi. Si detuliſſes: auditus, reuiſtus, damnatus à me
palàm pœnæ dediſſet, omniq; Reip. ſalubri exemplo
fuſſes. Nunc tu priuata libidine interficiens, pro ſalu-
berrimo exemplo, pernicioſiſſimum in ciuitatem indu-
xiſti, & legum inſtaurationem, à legis uiolatione au-
ſpicaris: hoc eſt, malis malo mederi ſtudes. An me clàm
eſſe putas, quàm multi ſint in hac turba uita indigni,
morte digniſſimi? At eos meæ cognitioni, non tuis ma-
nibus ſeruo: ſunt fora, ſunt tribunalia, ſunt iudices, ſunt
carceres, ſecures, carnifices. Qur tu mihi præire co-
naris

naris? quur nullo mandante magistratum occupas? Et
 dum tyrannicida uideri uis, tyrannum imitaris? Nam
 quo alio nomine tantopere mihi est inuisus ille, nisi
 quod mihi parere recusat, et praeire conatur? Ei de-
 mum ferrum tractare licebit, cuius manibus ego per-
 misero. Si iuuenem occidisses, quod non alia patuisset
 ad tyrannum uia, darem ueniam necessitati: nunc occi-
 disti, non obsistentem, non auxilium ferentem patri,
 sed patris opem implorantem. Huius unius caede con-
 tentus discessisti, tyrannū nec impetisti, in quem unum
 tibi ius feceram. Meum erat expendere, utrum ex usu
 Reip. fuerit, an iuuenis occideretur: malueram illū ex
 quisitoribus excruciatum supplicijs, exemplum omni-
 bus aedere. Neq; hac dico iudices, quasi parum gauder-
 am pariter cum patre sublatum filium: utinam eadem
 opera simul omnes sint oppressi, quibuscunq; tyrānus
 placet. Sed quis prohibet, simul et gaudere, quod deo-
 rum bonitas nobis hanc rem bene uerterit, et tamen
 non committere, ut huius temeritas, si iudicio compro-
 betur, in legem atq; in exemplum trabatur? Nec de iu-
 uenis iniuria uindicanda nunc agitur, sed de legis uio-
 late maiestate. Non enim par est, ut cuiquam persone
 praeter ius extincti odium in scelere suffragetur. Neq;
 tam spectandum in quem commissum sit facinus, quam
 quo exemplo commissum. Alioqui quur non eadē ope-
 ra fas sit in tyranni nepotes, pallacas, pueros, uxores,
 liberos, lenones grassari? Bonam tyrannidis partem

uxor sepe numero suggerit. Ad summā immanitatem nonnunquā libertus aliquis, aut uernula instigat: quare non et hos iugulas, si tibi ius est estimatione priuatis meritorum ciuem iugulare? Quid quod est aliquid tyranno nocentius, in quod tamen haudquaquam tibi ius sit occidendi. Finge esse qui totam hanc urbem, templas, domos, curiam conatus sit incendere, imò qui iam compluribus locis ignē subiecerit, sed incendiū subito exorto imbri restinctum: autorem non obscurum, uerum abditum latitare. Eum forte fortuna repertum, manu tua trucidas. Num lex tuū factū approbabit? Non opinor. Atqui tyranno ille quanto erat nocentior? Tanto nimirum, quanto est atrocius ciuitatem semel funditus euertere, quā expilare: ciues uniuersos uno igni finire, q̄ in pauca quēdā seuire capita. Et tamen in unum tyrannū stringendi ferri potestas priuatim permittitur. Illū deferendi modo ius habes. Hic in re tam aperta legis mentē calūniari, et nouo interpretamento tuum facinus palliare: quid tandē aliud est, quā legum auctoritatem euertere, atq; id per cuniculos quosdam agere, quod tyrannus palām ac ui facere consuevit? In recipienda lege fas est populo causam, equitatemq; legis excutere. Caterum recepta, et longo iam usu comprobata, simpliciter oportet obtemperare. Neq; enim existimandum est maiores illos nostros, uiros sine controuersia sapientissimos, ita sine grauissimis rationibus instituisse, ut priuatim interficiendi tyranni fas

cultas

cultus unico capite finiretur. Primum ad iugulandi li-
 centiam, fenestram aperiendam ciuibus non putaue-
 runt: deinde perspiciebant Tyrannidem fatale quode-
 dam esse Reip. malū, quod minore noxa toleraretur,
 quàm male exagitaretur: neque posse semel tolli, nisi
 Tyranni ipsius cæde. Quo submoto, uidelicet qui legis
 bus imperabat, non parebat iam nihil opus esse priua-
 ta audacia, nimirum illis in Reipub. administrationem
 iudicatis. Quod si Tyrannus in ius uocari potuisset,
 ne hunc quidem tuæ dextræ arbitrio permisisset. Vis-
 debant & illud: Tyrannidem nonnullam habere mo-
 narchiæ legitimæ speciem: hoc tantum interesse, quod
 in monarchia populus regi paret, rex legibus: in Ty-
 rannide omnia unius libidini subiecta sunt. Rex publi-
 cam spectat utilitatem, Tyrannus priuatim suam: unde
 de publicitus expedit, ut Tyranno ueluti principi le-
 gitimo ciuitas pareat, donec idoneus aliquis uindex
 extiterit, qui legum auctoritatem in pristinum statum
 restituat, atq; id unius (si fieri potest) capitis iactus
 ra. Nam hac moderatione in fatalibus illis pestibus,
 quæ totum Reip. quasi corpus corripunt, legum pru-
 dentia consuevit uti: ut exemplo magis, quàm admise-
 si talione morbo medeatur: ne dum ciuitatem sanare
 studet, magnā ciuitatis partē interimat. Hinc est quod
 in seditionibus publicis nō nisi in ipsos autores cōsue-
 rit animaduerti, reliquis quos tempestas illa cōmoue-
 rat, dari uenia: aut uix etiā dari uenia, qui in publico
 Reip.

Reip. tumultu quietem egissent. *Quæ potest autem pestis esse fatalior, quàm Tyrannis? Quæ sese latius in ciuitatis membra diffundit? Quota quæq; urbis pars ab hoc uicio syncera potest esse? Omitto iam quicquid est ambitiosorum, ære alieno obstrictorum, scelere contaminatorum, barbarorum (nam hæc tota sentina hominum, Tyrannide gaudet, ut in qua nullis maiora, quàm sceleratis sint præmia) bonos etiam ciues hoc malum inuoluit, dum uel timent fortunis suis, uel rectum indicant seruire tempori. In hoc itaque rerum statu leges non extinctæ, sed oppressæ modo, cautim & circumspectius agunt, intelligunt hoc huiusmodi citra summam ciuitatis perniciem exasperari non posse, unius capitis dispendio commode sanari posse. Quare docto cuiuspiam medico præmium ostendunt, digito demonstrant, quod membrum secari uelint, quibus abstineri. Caput indicarunt illæ, tu dextram secuisti. Ille Tyrannum, tu tyranni satellitem occidisti. Quo præmio dignus? Nempe eo, quo qui morbo inscite exagitato, totum hominem in extremum uitæ discrimen adducat, quo qui hominem legibus uetantibus occidat. Neq; ego nunc te cedis reum ago, aget alius fortassis, cuiuslibet erit: uerum illud modo consilium fuit, ostendere tibi quod insignite sit impudentiæ in ea causa, tam eximiam tibi uendicare laudē, tam egregia poscere præmia, in qua nequeas obtinere, si modo tecum exactius ac seuerius agatur, ut grauis poenas effugias. In nunc & curiosum me uoca*

Me uoca: qui tam cādide, tamq; ciuilit̃ tecum agam̃
 ut quum te possim in graue discrimen uocare. Sat habe
 an legis & Reip. causam defendere, ne circumuenta
 premium dare cogatur ei, qui nihil boni sit promeris
 tus. Id quod non iudicibus modo (quibus isthuc iam du
 dum liquere puto) uerum tibi etiam ipsi cupio persua
 dere: & facturū me confido, si modo tantisper animū
 possis attendere. Vin' igitur, ut quemadmodum tu fas
 ciebas, itidem & nos summatim totam causam ob oca
 los reuocemus: dispiciamusq; quā multa tuo in facto
 desiderentur ad id, ut legi satisfaceris: & quantum tu
 sis hallucinatus, quum multa diceres etiam superesse.
 Tria quedam requirit lex, & ita requirit, ut si quod
 libet horum desit, aut poenam te, aut certe nihil gratiæ
 debere se credat, Quorum ego non unum aliquod, sed
 unumquodq; deesse docebo. Quod si facio, utrum equo
 animo cedes premio, an impudenter petere persistes?
 Ergo rem accipe. Nisi tria hæc tibi constiterint, non
 est quod Tyrannicide premium petas: Animus, uia,
 & effectus. Animus duo quedam cōplectitur, uel quid
 speraris, uel quid proposueris. Nam si Tyrannum per
 imprudentiam occidisses, si præter propositū, non ma
 gis profecto premium tibi debeatur, quā si quis Ty
 ranno amicissimus idem fecisset, nam idem potuit acci
 dere. Tu porro quid propositi in arcem attuleris, ipse
 uideris: ita demum legi persuasum erit, te uoluisse oc
 cidere tyrannum, si occideris. Non occidisti, atq; id eti

am quum tibi in manu fuerit (ut ais) si libuisset interficere. Lex negat sua referre, utrum tyrannici di propo-
 situm in arcem non attuleris, an allatum repente muta-
 ris. Iam quid speraris excutiamus. Quanquam isthuc
 leges non ita ualde curiose pensculantur: sed tamen in
 tam absoluto facinore partes omneis cōstare oportet.
 Quid enim si Tyrannū interfecisses, quo Tyrannidem
 ipse occupares, utrum prēmium sperares? an supplici-
 um metueres? Quid si quo priuatū animi tui dolorem
 ulciscereris, Tyrannum occidisses, atq; id esset palam,
 num prēmium auderes pōscere? Quid, si latrones Ty-
 rannum forte fortuna obuium obtruncassent, num ad
 hunc honorē aspirarent? Quid si quis Tyranno priua-
 tim insensu, magna te pecunia conduxisset, quo ei Ty-
 ranno uenenum dares, dedissesq; num quæso, tyranni-
 cidæ prēmium postulares? Ego hic tecū non ago con-
 iecturis: nihil dico in uitam tuam, quæ quidem obscuri-
 or est, quàm ut tu alioqui tam gloriosus quicquam de
 ea ausus fueris dicere: illud unum affirmare non dubi-
 tem, qui Tyrannū quum tuto licuerit, non occidit, pla-
 nē noluit occidere. Qui eum occiderit, cuius mors ex-
 tremum exitiū Reip. uideretur allatura, potius quàm
 ullam commoditatem: is aut priuatum dolorem ulcisci
 uoluit, non libertatem publicam uindicare, aut emolu-
 mentum suum sequutus est Reip. periculo, non suo pe-
 riculo Reip. studuit prodesse. Postremo non potest nisi
 gloriæ ieiunio adductus uideri, qui tam insolēter se iac-

Sat

stat. Non potest non uideri lucrū sequutus, qui tam improbe prēmium flagitat. An non uides igitur quanto pere hac parte à tota legis mente dissentias? quem illa tua uitæ periculo sua causa uoluit occidere, cum tu nō solū uolens præteristi, uerumetiā periculose in Remp. irritasti: quem sua causa noluit occidi, cum tu maximo nostro periculo tui compendij, aut animi fortasse gratia iugulasti. Sed finge te animū Tyrannicida dignum ad facinus attulisse, lucri perinde ut uitæ contemptorem, magni tamen refert, qua ratione Tyrannidē tollere aggrediaris. Iam enim omnia tibi ex animi tui libidine largior, quæ tamen nemo alius tibi cōcessurus est. Te in filio iugulasse patrē, in non tyranno Tyrannum. Largior isthuc Delium aliquem tibi prædixisse, ut certum præscire potueris, quod ipse etiam uix diuinare Delius potuerit. Licuisse tibi patrem occidere, si libuisset, uerum hoc pœnæ genus tibi magis placuisse. Sustuleris sanè Tyrannidem, idq; noua quadam & inusitata ratione. Vides quàm multa tibi dono. Tamen obstitam tibi, nec sinam ferre præmiū, propterea quod ea uia sustuleris, quæ legi non probatur, quæ non expediat moribus ciuitatis, quæ non sit forti uiro digna. Age quid si Tyranni filium infantem in cunis iugulasses, & rursus adfuisse Delius ille, per quē certum præscire posses, fore ut necato puero pater sibi mortem accerseret, atq; id euenisset, utrum te tanquam Tyrannicidā suspiceret Resp. an potius tanquā immanem

Et ferum hominem execraretur, qui in eam senierit
 etatem, cui etiam ab hoste armato parcitur, quæ leoni-
 bus etiam miseranda uideatur? Quid ergo? Vtetur tuo
 maleficio Resp. ceterum exemplum haudquaquā pro-
 babit. Quid si tyranni uxorem, quam ille misere deas-
 maret, per uim constuprasses, atq; ille eius impatiens
 contumeliæ, fugerit è uita: utrum Tyrānicidij laudem
 flagitabis, an raptus et adulterij supplicij potius for-
 midabis? Res obscura non est, Conferam tuo facto pro-
 piora. Quid si Tyrāni medicus quū esses, ueneno egro-
 tanti dato, illum sustulisses, utrum ut ueneficum oderit
 te Resp. an ut uirum fortem admirabitur? Tyrannum
 sublatum gaudebit, facti rationem, modumq; detestabi-
 tur. Quid si quam te Tyrannus familiariter uteretur,
 tu in conuiuio pretextu necessitudinis uenenum porri-
 geres? Deniq; si per magicas imagines, ac maleficas
 quasdam deuotiones Tyrāno uitam ademisses: utrum
 à lege premium, an poenā expectares? Atqui Tyrannu-
 midem utcunq; sustulisti. Euentu gaudet lex. Verū ex-
emplum tam perniciosum in Remp. non recipit: ut con-
suescant ciues scelus ulcisci foetere, patrē in filio ingua-
lare. Vides quantum momenti sit in modo, uiaq; ut fa-
 ctum tuum approbetur? Quod lex permittit ut fiat,
 non statim permittit, ut id uia qualibet efficiat. Adul-
 terum ferro occidere licet: ueneno aut incantamētis non
 licet. Quir ita? Quia pestilens exemplū omnino tra-
 ctare uenena. Nec id illa causa quantumuis honesta,
finit

sint in ciuitatem irrepere. Quid quod ne hostem qui-
dem ueneno, aut malis artibus interficere fas est? Nam
nusquam nō improbat maleficia lex: & ueneno tincta
tela etiam in bellis interdicta sunt. Quod si modus facti
spectatur in his, in quibus nullū petitur præmiū, quan-
to magis id fiet in his, in quibus summum petitur. Lex
triumphum statuit ei, qui certum hostium numerum
fuderit. Fuderit aliquis non acie, sed aquis & pabulo
ueneno tinctis. Vtrum ciues hunc æquis oculis spectae-
re poterūt triumphantem, an potius sicuti ueneficum
oderint, auersabuntur, execrabuntur? Quid quod pri-
uatis etiam in rebus uia, modusq; perpenditur: quo ma-
gis idem oportebit, tum in publico, tum in splendidissi-
mo facinore, ut à quo conueniat omnem sceleris suspir-
cionem abesse? Age illud tecum reputa, si medico mer-
cedem pactus esses, quo te morbo leuaret, atq; ille non
pharmacis, sed maleficijs & incantamentis morbum
exemisset, utrum præmium dabis, an magis hominem
in ius trahes? iniuriæ malis artibus datæ reum ages?
Clamabit ille, morbo te leuauī, qua uia quid isthuc tua
refert? Hoc tantū spectabas, ut morbo liber esses, ei rei
merces est promissa. Ingratum te uocabit, qui nisi sua
opera, ne esses quidem, qui præmiū negare posses. Tu
protinus respondebis, opinor, medico te præmium esse
pollicitum, non mago, neq; debere quicquam, nisi rem
malam ei, qui beneficium male dederit. Quanquā ne
dedisse quidem uidetur, qui malum malo tollit. Id enim

mutare est incommodū, non amouere. Dices enim animo nocitum, dum corpori subuenitur. Atq; istam litem uinces, etiam iniquo iudice. Atqui eadē, aut melior etiam, & uincibilior est tecum causa legi, quā qua tibi futura fuerat cum medico. Nam ibi de priuata mercedula disceptaretur, hic de publico honore. Ibi falsus est unus, hic legi fraus facta, per quam cautū oportuit, ne quisquam ciuium circumueniatur. Ibi salus data, certa quidem & efficaci, sed suspecta & improbata uia: hic nefario scelere (quorū enim non sic appellatur homicidium, quod in ciuem cōtra legem admissum sit?) nō libertas restituta, sed in extremū discriminē adducta Resp. quandoquidē tuum factū perinde habet, ac si medicus quispiam ad curam mercede conductus, uenenum pro remedio ministret: quod tamen egrotanti (ita ut non raro cōsueuit accidere) per occasionem morbum adimat. Qui reualuit, suis satis acceptū feret quod uiuat, tibi mortem, tametsi uitarit, imputabit. Neq; sua referre putabit, utrum imperitia, an perperam, ac studiose pro pharmaco uenenum porrexeris: propterea quod tui fuerat officij, aut nō suscipere negotium, aut fidem simul, & artem, & industriam, ac diligentia, & quicquid à probato artifice solet requiri, ad curam adferre. Sed age simimus adhuc possidere te, quod dudū sumus largiti: ut planē ista uia Tyrannū occideris, citra ullum Reip. discrimen. Lex non approbabit facinus tuum: nisi non tantū à crimine, uerum etiam ab omni criminis

minis specie procul absuerit: ne uidelicet ea quæ in hoc potissimum adhibita est in ciuitatem, ut maleficiū omne secludat, incolumitatem suam quam conueniebat, aut Deo cuipiam, aut certe Dijs simillimo homini acceptam referri, sceleri debere dicatur. Non approbat, inquam, nisi Tyrannū ipsum quem nominatim indicauit ipsa, quæq; permittit uia sustuleris: ne per rimā istam periculosum exemplū in Remp. irrepāt. Postremo nisi ferro, non clancularijs ac maleficis artibus: nisi uirtute, nisi manu, nisi uitæ tuæ manifesto contemptu Tyrannum trucidaris. Neq; enim hoc tantum spectat lex, ut Tyrannus in præsens submoueatur: uerum illud multo magis respicit: ut omnes mortales intelligant in ea ciuitate uiros esse fortes, qui non uereantur uitæ suæ dispendio patriæ cōmodis consulere: ac præclari exemplo facinoris, omnes etiam in posterum ab affectatione Tyrannidis deterreantur: cum uideant in ea ciuitate nullum esse Tyrannis satis tutum præsidium: quandoquidem illud nemo nescit, qui uitæ suæ sit contemptor, cum esse aliene uitæ dominū. Nam quod omnino satellitium, quæ excubiæ, qui parietes, quæ arx, quæ arma aduersus huiusmodi animū Tyranni caput defendant: qui patriæ libertatem sua uita bene credat emi? Postremo autem: ut maxime tibi constet animus, ut cōstet uia, id quod est totius negotij caput, non effici. Tantū enim abes ut Tyrannū occideris: ut quantum in te fuit, Tyrannidē maiorem in modū auxeris,

interfecto tyranni filio. Quid autē refert, malitia, an
 stulticia Remp. in discrimē adduxeris? Nam illo quod
 uulgo dicunt nihil uerius, *Intempestiuam beneuolen-
 tiam nihil à similitate differre*. Tantum abest ut occide-
 ris Tyrannum: ut ne suspicari quidē potueris id euen-
 turum, ut ipse semet occideret. Sed iuuenem occidisti
 patre insolentiorē: quid tum postea? si patri & his
 ius scelera lex imputat? Magnū proinde Tyranni sa-
 tellitem, non Tyrannum occidisti. Sed paratum Ty-
 rannidis heredem occidisti: in Tyrannidem succedit,
 qui prior, qui potior est in occupando. Verum esto se-
 nō, certū heredem sustuleris: igitur qui Tyrannus erat
 futurus, interemisti. At qui quod futurum est, id nondū
 est. Porro lex eum qui iam Tyrannus sit, tolli iubet:
 non quem aliquando futurum diuines. An qui statuam
 ex pacto debeat, & rudem truncum præstiterit, fidem
 persoluisse uideatur? Non arbitrabor. Vbi nunc igitur
 sunt illa tam multa, quæ tibi ad premiū postulandum
 supererant? Vides quā non unum quidem omnium ti-
 bi constet, quorū nihil oportebat deesse. Volui, inquit:
 id demum uoluisse te lex credit, quod effeceris. Postea
 è re nata propositum est cōmutatum. Hoc igitur præ-
 mij tibi debetur, quod ei, qui in Olympijs medio è cur-
 su, relictā meta, ad carceres reflectit habenas. At peri-
 clitatus es. Proinde id laudis auferes, quod is qui suda-
 uit in Olympijs, nec uicit. Sed occidisti deniq;: uerum
 eum, quem neq; lex permittebat arbitrio tuo, neq; ex
 usu

usu publico fuerat occidi. At bene uertit ciuitati quod fecisti. Numini igitur gratia debetur tali, qualem Pal-
 ladem Atticis fuisse ferunt: de qua prouerbum extat,
 quod Atheniensium male consulta, in bonum exitum
 uertere consuevit. Non tu leges seruasti, sed sustulisti:
 non libertatem restituiſti, sed numen aliquod huic ur-
 bi propitium, quod euentum tuae temeritati debitum,
 sua commoditate à nobis auertit, quod tuam stultitiam
 nobis uertit in occasionem restituende libertatis. Non
 ego ingratum erga te populum constituo, imò tu popu-
 lum ingratum in Deos reddere laboras: quem quum se-
 mel in periculum uocaris, ne pro simplici Tyrannide
 duplicatam pateretur, nunc rursus in discrimen tras-
 bere conaris, ne ab iratis superis in pristinam seruitu-
 tem, aut grauius aliquod infortunium retrudatur. Quid
 tu te fucis & phaleratis dictis in alienum meritum inſe-
 nuas? Quid tibi in eo negocio laudem uniuersam uen-
 dicas, ex quo præter poenam temeritatis, nihil ad te re-
 dire merito possit? Si Reip. si iudicibus probare poter-
 animus tuum tyrannicida dignum, qui nullum pericu-
 lum uite Reip. causa recusarit: si facinus non scelere,
 non pernicioso exemplo, sed legitima uia peregiſti, si
 fortuna tuis egregijs conatibus bene expeditum dedit
 euentum: aude tyrannicidam te uocare: aude pulcherr-
 imum, ac penè diuinum munus à Repub. pascere: aude
 de nobis seruatas leges, restitutam ciuitatem: aude tem-
 pla, aras, focos, fortunas omnes, tutos pueros, inuioles

tas uirgines, impolluta matrimonia, deniq; hoc ipsum quod hic lege & apud iudices agimus, exprobrare: an de mihi minari, quod obstiterim: aude ciuitatem ingratitudinis insimulare, nisi laudem promeritam persoluerit: aude iudices, uel iniquos, uel corruptos clamitare, nisi suis sententijs præmium tibi decreuerint. Cōtra: si suspectum quid uolueris, si periculosum, si cōtra leges, si cum scelere coniunctum quod feceris: sit pudor, ac de sine tandem improbe præmiū flagitare, quod nulla ratione promerueris: pœnam, si sapis, incipe deprecari. Istæue fortassis ab æquitate iudicium, à ciuitate deorū munere lata, queas impetrare. Neq; enim putes unum me te à præmio deterrere. Imaginare isthac in causa pariter & leges, & Remp. & Deos tibi aduersari. Pnta leges his tecum uerbis agere: Si nos uere restitutus uideri uis, sine nostram auctoritatem primū in hac tua causa ualere. Longe plus laudis ex hoc iudicio referes: si nobis cesseris: si parueris: si tuam cupiditatem nostro submiseris arbitrio: si primum exemplum in te ciuibus edideris, reuixisse nos: si monstraris ciuitati iam nō ex sceleratorum libidine, sed ex nostro præscripto cuique uiuendum esse. Atq; altera ex parte Remp. hac tecum oratione uti puta. Si ciuem bonū mihi præstare studes, noli hanc stultitiæ notam mihi inurere: ut in posterum re cognita, dicar ebrietate quadam gaudiorum ei præmium decreuisse, cui pœna magis deberetur: noli mihi Deos, quos uix deniq; tam diutinis uotis, tot sacris, tot precibus

precibus tot meis malis placavi, cōmoni, propitios reddidi, denuo per ingratitudinē iratos atq; insensos reddere. Sine ut mihi per te liceat, saltem illorū beneficio frui. Quod si te neq; leges, neq; Resp. commouet: certe Deorū orationē uereri debes, quos ita tecū agere putato. Quid tu te in nostrae laudis possessionem ingeris? Quid honori nostro inuides? Quur nō finis nos in hāc ciuitatē perpetuō benignos esse? Quur tu ipse tam ingratus existis? Ciuitas hāc semel mihi restitutam libertatem debet, tu bis debes, cōmoditati nostrae: & quod Remp. seruauimus, cuius tu pars es, & quod cōmoditatem nostra tuam periculosam stultitiā, uel scelus potius in maximam felicitatē uerterimus. Etenim nisi nos dextri, propitiq; adfuissēmus, quid aliud tu quā perieras, & per te Resp. Quod si planē cōtendis, ut premiū aliquod feras, abunde magnum premiū à nobis persolutum est, quod per nos res à te male instituta, bene uerterit. A legibus merito maior relata gratia, si nostrae prosperitatis respectu, temeritatis simul & sceleris ueniam cōdonarint. A ciuitate satis amplā laudē feres, si ea patiatur, ut in restituta libertatis historia tuū quoq; nomē admisceatur. Hac laudis parte cōtētus desine nobis debitū uelle praeipere; ciuitati munus nostrū eripere, legibus autoritatē adimere. Sed finem facio, nimirū extillata iam aqua. Quod superest, nūc uestrae partes sunt iudices statuere, utrum secundum leges, secundum Deos, secundum Remp. sententiam dicere, an secundū hunc

32 DECLAMATIO ERASMICA

hunc gloriosum ostentatorē pronuciare uelitis. Vtrū
hanc urbis felicitatē huius temeritati, huius sceleri ac-
ceptam ferre malitis, sæpius exprobrandam, & breui
fortassis à superis iratis (id quod abominor) aufren-
dam: an in Deos quibus sine cōtrauersia tota debetur,
referre, eorundem pietate seruandam, augendam, be-
neq; fortunandam. Vtrū magis ex usu sit, ut primo hoc
iudicio statim leges circumuente dicantur, an ut appa-
reat legum reſtitutarum ſeueritatem, & iudicum ſapi-
entiam aduerſus unius iniquam poſtulationē ualuiffe.

ERASMVS ROTERO-

DAMVS M. IOANNI PALV-

dano rhetori Louaniensis Aca-

demie, S. P. D.

¶ intelligas humanissime Paludane, Eras-
mum illum tuū tametsi per omnes terrarū
mariaq; uolitantem, tamen tui memoriam
perpetuò ſecum circumferre: mitto quaſi ſymboli uice
Luciani dialogum: cui titulus, *πρὸς τὸν ἐπὶ μὲν οὐ
νότον*. Quem in Italiam proſecturus, in ipſo penē
procinctu Latinum feci. In eo non ſine uoluptate tan-
quam in ſpeculo, uidebis aulicæ uitæ incommoda: quæ
tu mihi ſepenumero commemorare ſolebas, nimirum
expertus, & ueluti naufragio eiectus, ac uix iſti libe-

re, literariaq; uite redditus. Idq; feci eo studiosius: ut
meo exemplo te prouocarem, quo iam diu Grecanicia
in literis uersatus, incipias et ipse aliquando audere ali
quid. Quur enim non dicam audere? Quum nullum sit
mea sententia facinus audacius, quàm si coneris ex be
ne Grecis, bene Latina facere. Vale, meq; tui aman
tissimum mutuum ama.

LVCIANI LIBELLVS

DE IIS QVI MERCEDE CON/

ducti, in diuitum familijs uiuant, Des.

Erasmo Roterodamo interprete

QUID tibi primum amice, ane
quid postremum, quemadmodum uul
go dici consuevit, recenseam, ex his
que tum facere, tū pati coguntur,
qui mercedis gratia sese in alienas
domos, conuictumq; tradunt alienum, quiq; in locuple
tum istorum amicitiam accensentur, si modo eiusmodi
illorum seruitutem conuenit amicitiam appellare? No
ui enim permulta, atque adeo pleraq; omnia, que illis
ibi solcant accidere, non per Iovem quod ipse ea expe
rimento cognorim (neq; enim mihi unquam experiri
di incidit necessitas, ac ne quando incidat Dij prohibe
ant) sed quod complures qui in hoc uite genus incide
rant

rant, apud me soliti sint commemorare: partim qui in
 ipsis etiam dum malis constituti, quæ & quanta ferrent
 deplorabant: partim qui tanquam è carcere quodam
 profugi, non absq; uoluptate recordabantur comme-
 morantq; ea quæ fuerant perpessi, Imò inuabat reuo-
 care ob oculos, quas erumnas effugissent. Atq; hi quidē
 digniores mihi uisi sunt, quibus fides haberetur: ut qui
 eius sacri ritus (ut ita dixerim) omnis omniaq; myster-
 ria perdidicissent, cunctaq; ab initio ad finem usq; per-
 spexissent. Hos igitur haud quaquam indiligenter, nec
 oscitantè audire soleo, ueluti naufragiū quoddam, ac
 præter spem obiectam salutem enarrantes. Cuiusmodi
 sunt isti, qui in templis derafo capite, complures simul
 obambulantes, immanes undas, procellas, sublatos in
 cælum fluctus, iactus, malos fractos, gubernacula reuul-
 sa narrant. In primis autem geminos Castorem &
 Pollucē apparentes (nam hi peculiariter ad hanc Tra-
 gœdiam pertinent) aut alium deum quempiam repen-
 te, quemadmodū in fabulis fieri conuenit, exortū: sum-
 misq; antennis insidentem, aut iuxta clauum adstente-
 tem: qui nauim ad littus aliquod molle dirigeret: ad
 quod appellens futurū esset, ut & ipsa paulatim ac len-
 te solueretur: & ipsi tutò in solū descenderet, idq; ope
 fauoreq; diuino. Atq; isti igitur permulta id genus ad
 præsentem commoditatem exaggerantes, commemo-
 rant: quo uidelicet à pluribus stipem accipiant: si non
 calamitosi modo, uerum etiā Dijs chari esse uideantur.

Porrò

Porro ij dum eas quas in tectis tulerunt tempestates referrent, atq; immanes illas undas, quin etiam decumas nos fluctus, si fas est dicere: & quemadmodum primum à litore soluerint mari tranquillo: quantūq; molestiarum perpetua navigatione sint perpeſſi: dum ſitiunt, dum nauſcant, dum ſalo perſunduntur. Deniq; quemadmodum infelici nauigio in cautem quampiam ſub undis latentem, aut in ſcopulum aliquem præruptum, & aſperum illiſo, fractoq; miſeri egre enatarint, nadi, cunctarumq; rerum inopes. Hæc inquam quum referrent, mihi quidem uifi ſunt permulta præ pudore ſubticere, uolentesq; ac ſcientes obliuiſci. At ego etiam illa, præterea autem & alia nōnulla ex illorum narrationibus coniectans deprehendi quicquid erumnarū cum eiufmodi conuiſtibus coniunctum eſt. Quæ quidem omnia haud grauabor optime Timocles tibi per cenſere. Iam pridem enim mihi uideor animaduertiſſe, te de capeſſenda hac uitæ ratione cogitare. Nam olim quū his de rebus ſermo incidiffet: mox ex his qui præſentes erant, quiſpiam mercenarium hoc uitæ genus laudare cœpit: fortunatiſſimos eos affirmans, quibus contigiffet horum uti familiaritate, qui apud Romanos eſſent optimates: tum conuiuijs adeſſe opiparis, idq; immunes: præterea ſplendidis in ædibus diuerſari: tum peregrinari omnigena cum commoditate, uoluptatēque, alba interim in rheda (ſi forte libeat) reſupinatos. Insuper ob hanc amicitiam, obq; commoditates: quibus afficiuntur

afficiuntur, etiam mercedem capere: id uero nō mediocriter uideri. Istis enim haud dubie citra sementem ac culturam (quod aiunt) cuncta prouenire. Hæc igitur atq; id genus alia quum audires, animaduerti quemadmodum ad ea inhiaueris, quamq; auide ad escam os apertū porrexeris. Proinde ne quid mihi certe in posterū possis imputare, neq; exposulare queas: quod quum te conspiceremus tantum unā cum esca deglutientem basimum, non reuocaremus, neq; priusquam in guttur demergeretur, reuulserimus, neq; præmonuerimus: uerū posteaquam cessassemus, donec eo iam adactō atq; infixo trahi iam, ac uideri conspiceremus, tum quum nihil opis afferri possit, frustra adesse nos atque illacrymari. Hæc inquā, nequando possis dicere: quæ si dicantur, merito profecto dicantur, neq; à nobis refelli possent, quo minus peccasse uideremur, ut qui prius ista non indicassemus: audi nunc ordine omnia. Ac rete quidem ipsum cuiusmodi sit, quamq; nullum habeat exitū, non intus medijs in sinibus inuolutus, sed foris tutō atq; per ocium ante contemplator, unci eris aculeum, reflexam hami aciem, ac tridentis cuspidēs manu tentans, malāq; admotus experiens. Quod nisi uebementer acuta, nisi sic illigantia, ut effugiendi nulla sit facultas, nisi dira uulnera factura uideantur, acriter trahentia, & inexplicabiliter retinentia, nos quidem inter formidolosos, atq; ob id etiam pauperes, famelicosq; adscribit: ipse uero sumpta fiducia, uenatum istum, si uidetur, aggreditor

aggreditor, Lari in morem totam escam biatu deglutiens. Atq; in uniuersum quidē forsitan tua causa omnis hic sermo dicetur. Quanquam non solum de uobis philosophis, aut his quicunq; uitae institutum sibi delegerunt cum uirtutis studio coniunctius, uerumetiam de grammaticis, rhetoricis, musicis, breuiter de omnibus, qui in doctrinae professione uersari, quæstumq; facere proposuerunt. Cæterum quum omnia sint inter istos communia, eademq; prorsus accidant omnibus, palàm est philosophorum conditionem non esse à reliquis eximiam. Imò hoc illis turpius ista contingere, quum sint cum alijs communia, si ij qui conducunt, non alijs præmijs eos quàm reliquos dignos iudicent, nihiloq; magis quàm ceteros in honore babeant. Sed quicquid erit, quod narrationis series aperiet, eius culpam potissimum in ipsos conferre par est, qui eiusmodi faciunt: deinde in eos, qui talia sustinent. Ego uero culpari nō debeo, nisi forte ueritas & libertas in commemorando reprehensionem mereatur. Ac reliquum quidem hominum uulgus, puta palæstricos quospiā, aut adulatores imperitos, sordidoq; animo, ac suo pte ingenio humiles & abiectos homines, ne operæ precium quidem fuerit ab eiusmodi cōiuctu dehortari, quippe nequaquam obtemperaturos: neq; rursus æquum sit illis uitio uertere, quod non relinquunt suos conductores, etiam plurimis ab illis contumelijs affecti. Sunt enim ad eam uitæ rationem accommodati, factiq; neq; ea uidelicet indi-

gni. Præterea ne habeant quidem aliud quippiam, ad quod sese conuertant, & in quo sese exerceant, adeo ut si quis eam uitam illis adimat, ignaui illico, cōsiliq; inopes, desidiosī atq; inutiles reddantur. Quamobrem nec ipsi rem aliquam indignam patiantur, nec illi contumeliose facere uideantur: si (quod aiunt) in matellam imminxerint. Etenim ad eas ipsas cōtumelias iam inde initio præparati, conferunt sese in familiam, atq; hæc sola illis ars suppetit ferre & perpeti quicquid acciderit. Cæterum eruditorum nomine, de quibus institueram loqui, merito indignandum, enitendumq; ut quàm maxime fieri potest, eos inde reuocatos, in libertatem uindicemus. Videor autem recte facturus, si quibus de causis se quidam ad hoc uitæ genus conferunt, eas causas excussero: parùmque idoneas, atque efficaces esse demonstrauero. Siquidem eo pacto omnis illis præripitur excusatio: summusq; ille titulus, quo suam spontaneam seruitutem solent obtexere. Iam igitur plerique paupertatem & rerum necessariarū inopiam propornunt: atque eam umbram satis idoneam existimant, qua suum factum prætexant, quod ultro ad eam uitam accesserint. Ac sibi sufficere credunt, quum aiunt se quiddam ignoscendum facere: qui id quod est in uita molestissimum, nempe paupertatem, studeant effugere. Postea in promptu tibi cognis, atque illud plurimum in ore.

Nam quemcunq; uirum paupertas enecat.

Et

Et si quæ alia terricula abiectissimi quique poete de paupertate prodiderunt. Equidem si uiderem ex huiusmodi conuictu paupertatis effugium aliquod uere contingere, non admodum anxie cum eis de uehementer amplectenda libertate disceptarem. At posteaquam eiusmodi quedam accipiunt, cuiusmodi sunt egrotantium alimenta (quemadmodum egregius ille dixit orator) qui queant effugere quo minus in hoc ipsum parum recte sibi consuluisse uideantur, nimirum semper illis manente eodem uitæ illius argumento? Semper enim manet paupertas, semper accipiendi necessitas, nihil quod seponatur, nihil superest quod referuetur. Verum quicquid datum fuerit, ut detur, ut uniuersum etiam capiatur, prorsus omne infumitur, ita tamen, ut ne id quidē in usus sufficiat. Rectius autē futurū fuerat, si nequaquam causas eiusmodi comminiscerentur, quæ paupertatē seruant aluntque, atque eatenus duntaxat opitulantur, uerum quæ illam tandem aliquando tollant. Ac forsitan tibi hoc uolebas Theogni quū diceret eam in altum mare ac præruptis de scopulis præcipitē dari oportere. Quod si quis semper pauper, semper egens, quū semper mercede cōductus mereat, hoc ipso sese arbitretur aufugisse paupertatem: nō uideo qui fieri possit, quo minus hic ipse sese fallere uideatur. Rursum alij negant sese paupertatē formidaturos, si modo reliquorum hominum in morem possint suo labore, suaque industria sibi uictum suppeditare. At nunc sibi fractas esse

corporis uires, seu senio, seu morbis: eoq; ad eam uitam mercenariam facilem uidelicet atq; commodam confingere. Age igitur, inspiciamus num uera prædicent, & num ea quæ dantur ex facile illis suppetant, non multo neq; adeo maiore labore constant, quàm uulgo suus uictus. Nam id quidem etiam uotis expetendum, uti citra laborem, citra sudorem, nullo negotio paratum argentum accipias. Verum quàm hæc absint à uero, istud profecto ut dignum est, ne dici quidem satis potest: tantum laborum, tantum sudorū in eiusmodi conuictibus exhauriendū, ut hic ne ualetudo quidem ad id par sit: quippe quū quotidie sexcenta non desint negotia, quæ corpus conficiant, adq; extremam usq; defectionem delassent. Verum hæc suo loco dicemus, quum etiam reliquas illorum incōmoditates cōmemorabimus. In præsentia sat erat leuiter ostendere, qui se aiunt hac de causa in seruitutem addicere sese, ne istos quidem uera dicere. Supereſt iam ut eam causam referamus: quæ quidem ut est uerissima, ita ab illis minime profertur. Nempe ipsos uoluptatis gratia, & amplis illis spebus incitados, ultro inuadere familias diuitū, auri argentiq; uim & copiam admiratos: præterea quod felices sibi uidentur ob conuiuium, reliquasq; eius uitæ delicias: sperantes futurum, uti mox, nemine uetante, affatim aurum bibant. Hæc nimirum sunt quæ illos adducunt: atq; ex liberis seruos constituunt. Non rerum necessariarū usus, quem prætexebant: sed rerum non necessariarum cupiditas

piditas, atq; ingentium illarum & ampliarum opum ad
 miratio. Enimuero quemadmodum miseros istos, atq;
 infelices amantes, callidi quidam & ueteratores ama-
 si receptant & fastidienter ducunt, lactantq; uidelicet
 quo iugiter amantes, ambiant ipsos atq; inserviant. Cæ-
 terum ex amoris fructu, ne summo quidem osculo im-
 pertiunt. Intelligunt enim copia facta dissoluendū amo-
 rem. Id igitur ne fiat, præcauent, diligenterq; sui copi-
 am subtrahunt. Alioqui spe semper retinent amantem:
 metuentes, ne desperatio minuat cupiditatis ardorem:
 amantemq; ab se alienet. Proinde semper arrident, pol-
 licenturq; semper facturi sunt: semperq; gratificaturi:
 semperq; ingentium sumptuum rationem habituri: do-
nec imprudentes ambo senuerint, atq; utriq; iam præ-
terierit ætas: huic ad amandum, illi ad dandum. Atq; ita
 omni uita nihil illis peractū est ultra spem meram. At/
 qui uoluptatis cupiditate nihil non ferre: id quidem for-
 sitan nō usque adeo uitio uertendum: quin magis uenia-
 danda, si quis uoluptate capiatur, & hanc undequaq;
 confectetur, quo possit ea potiri: quanquam turpe for-
 san ac seruire, si quis ea gratia semet in ius tradat alie-
 num: propterea quod uoluptas, quæ ex libertate percip-
 pitur, multo suauior est, quàm ea quâ ille libertatis ia-
 ctura sectatur. Attamen hoc quoq; aliquo pacto ignos-
 cendum illis sit, si modo consequantur. Verum enimeo
 ro ob solam uoluptatis spem, multas perferre molestias,
 equidem & deridiculum arbitror, & stultum: maxime

quum uideant labores certos esse, manifestos, & incu-
tabiles: porro illud quod speratur, quod quidem nihil
aliud tandem est quàm uoluptas, ne tam longo quidem
tempore contigisse. Præterea autem, nec uerisimile ui-
deri, ut contingat aliquando, si quis modo rem recta re
putet uia. At Vlyssis quidem socij, dulci quadam gusta-
ta loto reliqua negligebant, ac præsentī uoluptate deli-
niti honesta contemnebant, ut non prorsus cum ratio-
ne pugnaret in illis honestatis obliuio: nimirum animo
uoluptatis illius sensu occupato. Verum si quis fameli-
cus alij cuiuspiam loto sese ingurgitanti, neq; quicquam
inde impertienti, assistat, idq; solam ob spem, quod cre-
dat fore, ut & ipsi aliquando degustandam lotum por-
rigat: assistat, inquam, ad hunc modum, recti atq; honesti
oblitus, dij boni quàm hoc ridiculum, planeq; uerberis
quibusdam Homericis dignū. Ergo quæ istos ad
diuitum conuietum adducunt, & quibus impulsī sese il-
lis dedunt, ad quodcunq; lubitum fuerit utendos, hæc
sunt, aut his fermè simillima. Nisi si quis & illos cōme-
morandos esse iudicat, quos hæc una res ad id commo-
uet, quod gloriosum arbitrantur, cum illustribus atque
opulentis uiris habere consuetudinem. Sunt enim qui
hoc quoq; præclarum ac magnificum supraq; plebem
esse existiment. Nam ego quidem, quod ad me proprie
attinet, recusarim uel cū Persarū rege conuiuere dun-
taxat, conuietorq; uideri, si nullus ex eo conuietū fru-
ctus ad me redeat. Quum itaq; causa eius uite suscipi-
ende

ende sic illis habeat, age iam cōsideremus apud nosmet ipsos: primū cuiusmodi sint illis perferenda priusquam admittantur, priusquam obtineant. Deinde cuiusmodi in ipsa iam uita cōstituti patiantur. Postremo quæ tandem catastrophæ, quis fabulæ exitus illis contingat. Neque enim illud dicere possunt: hæc tametsi molesta sint, tamen assuesci facile, neque ad id multo opus esse laboris, sat esse si uelis modo: postea reliqua omnia factu fore facilia. Imò necesse est ut primum diu sursum ac deorsum cursites, mane excitatus assidue pro foribus obuerferis, ut perdures, quum protuderis, quum excluderis, quum improbus interdum atq; importunus uideris, cum ianitori male Syriſſanti, ac nomenclatori Libyco subijceris, quumq; nominis tui memoriam mercede reddimere cogeris. Quin etiam uestitus tibi est apparandus supra tuæ rei facultatem, pro dignitate eius cuius conuiſtum ambis, delegendus color, quo ille potissimū gaudeat, uti ne discrepes, neue oculos illius offendas. Postremo uti gnauiter affectere necesse est, uel antecedes potius, à famulis protrusus, ac ueluti pompā quandam expleas. At ille interim cōplures iam dies ne aspiciat quidem te. Quod si quando res tibi felicissime uertetur, si te respexerit, si accersuerit, dixeritq; quicquid illud fuerit, quod illi forte in buccam uenerit, tum denique, tum plurimus sudor, tum multa oculorum caligo, tum intempestiua trepidatio, tum sanne eorū qui adsunt, hesitantiam tuam ac perplexitatē ridentiū. Qua

quidem nō raro accidit, ut quum oportuerit responder
 re, quis fuerit rex Achiuorum, mille naues illis fuisse
 respondeas. Atq; id si qui sunt modesti pudorē uocant:
~~immodesti timiditatem nominant: improbi infcitiam.~~
 Ita fit, ut tu primam hanc diuitis comitatem, tibi peric
 ulosissimam expertus, ita discedas, ut tantā animi tui
 imbecillitatem ipse condemnes. Porro ubi multas iam
 noctes insomnes duxeris: ubi plurimos dies cruentos
 egeris: haud quidem Helene gratia per Iouem, neq; ob
 Priameia Pergama, uerum spe quinq; obolorū, conti
 gerit autē & deus quispiam tragicus qui tibi sit auxi
 lior: iam illud restat, ut exploreris excutiarisq; nū lite
 rus noris. Atq; ea quidem disceptatio nō iniucunda est
 ipsi diuiti: quippe q̄ laudatur interim, ac felix esse prae
 dicatur. Ceterum tibi uidetur, de uita ipsa, deq; omni
 fortunatum certamē esse paratū: propterea quod tibi
 uenit in mentē, idq; merito, futurū ut alius nemo sit ad
 missurus, si prius ab hoc reiectus ac repudiatus uideas
 re. Interim in uarias curas distraharis oportet: dum
 inuides ijs qui pariter ex aequo tecum examinantur.
 Finge enim & alios esse, qui eiusdem fortune tibi sint
 cōpetitores: te uero tibi uideri cuncta parum absolute
 respondisse, metuentem interim simul & sperantem, ac
 misere de illius uultu pendentē: qui si quid parum pro
 bet eorum quae dixeris, peristi. Sin arridens auscultat,
 hilarescis & spe bona fultus consistis. Porro consens
 taneum est, esse non paucos, qui tibi aduersentur, atque
 alios

alios in tuum locum uelint inducere. Horum unusquisque clanculum uelut ex insidijs in te iaculatur. Iam uero illud considera: quale sit uirum promissa barba, cana coma, examinari, nunquid bone rei didicerit, et alijs quidem didicisse uideri, alijs secus. Superior interrim uita, et omnis anteaeta etas tua curiosius disquiritur. Quod si quis aut ciuis inuidia, aut uicinus leui quapiam de causa prouocatus te deferat, et adulterum dicat uel pederasten: is protinus, iuxta uetus illud pro uerbium, ex Iouis tabulis testis. Porro si pariter omnes bene de te predicent, suspecti, leues, ac largitione redempti uidebuntur. Nam admodum omnia tibi consistent oportet. Nihil prorsus sit, quod tibi queat obistere. Alioqui nunquam obtinueris. Age sane, hoc quoque contigit, ac bona quapiam fortuna cuncta tibi feliciter ceſerunt, et probauit ipse doctrinam tuam, et amicorum precipui, quibusque ille huiusmodi in rebus plerumque habet fidem, non dehortantur. Ad haec uult etiam uxor. Non refragatur domus praefectus, neque item dispensator. Nemo tuam insimulauit uitam, dextra omnia et omni ex parte bene promittunt sacra. Vicisti igitur o fortunate, et coronatus es Olympia. Quam Babylonem magis cepisti, aut Sardium arcem occupasti. Habebis copiae cornu et gallinaceum lac emulegebis, iam sane par est, ut aliquando praemia capias, maxima uidelicet, et quae laboribus tantis respondeant, ne corona tua frondea duntaxat sit, simul ut merces

haudquaquam contemnenda praeſtituatur, eaq; com-
 mode ad uſum citraq; negocium perſoluatur, utq; reli-
 quus item honos tibi praeſter miniſtrorum uulguſ ſup-
 peditetur. Ceterum à laboribus illis, à luto, à curſita-
 tionibus, à uigilijs, in ociũ te recipias, uti id quod uul-
 go ſolent optare mortales, porrectis pedibus dormias,
 nihilq; iam facias praeſter ea ſola, quorum gratia pri-
 mum receptus es & in quae conductus. Ita enim con-
 ſentaneum fuerat Timocles, neq; ingens malum erat
 futurum, ſi quis ſubdita ceruice ſerat iugum, leue nimirum
 & portatu facile, quodq; eſt omnium maximum,
auro illitum. At qui longe ſecus res habet, imò nihil ho-
 rum reperietur. Siquidem in medijs ipſis id genus con-
 uictibus, ſexcentae res accidunt, uiro ingenuo neutiquam
 toleranda. Quae quum audieris, ipſe tecum ordine re-
 putato, num quiſquã ea perpeti queat, cui quidẽ cum
 eruditione uel minimum commercij fuerit. Exordiar
 autem ſi uidetur à primo conuiuium, unde cõſentaneum
 eſt te conſuetudinem illam auſpicaturum. Primum igitur,
 adeſt tibi quiſpiam, qui te iubeat ad conuiuium ac-
 cedere: ſamulus nõ incomis qui tibi prius placandus da-
 tis in manũ, ne uidearis inciuilis, ut minimũ quinq; dra-
 chmis. At ille Acciſſans, ſeq; quũ maxime cupiat, cupe-
 re diſſimulans: Apage inquit. Egone quicq; abs te? Ad-
 dit & illa, abſit, dij prohibeāt. Tandẽ ſectitur atq; ob-
 temperat, ac diſcedit, te late diducto riſtu ſubſannans.
 Tu porro nitida ſumpta ueſte, mundiſſimeq; cultus, lo-

tus accedis sollicitus interim, ne prior alijs aduenias. Nam id inurbanum, quemadmodum postremum uenire, graue. Proinde media inter utrunq; obseruata oportunitate ingrederis, teq; sanè quàm honorifice excipiunt. Tum arrepta manu te quispiam iubet accumbere, paulo supra diuitē, inter duos ferme ueteres amicos. At tu perinde atq; in Iouis aedes ueneris, nihil non admiraris, & ad omnia quæ geruntur suspensus inhias, propterea quod noua tibi atq; inuisa sint cuncta. Interim familia te spectat; omnesq; qui præsentés sunt, quid agas obseruāt. Neq; uero ea res curæ non est ipsi diuiti, quippe qui famulis aliquot præmonitis negotium dederit, ut oculis obseruent, quemadmodum te geras in pueros aut in uxorem, num subinde ex obliquo respectes. Ac reliqui quidem conuiuæ, simulatq; te uident propter imperitiã ad ea quæ fiunt attonitum, ac stupefactum, derident clanculum, coniectantes te nunq̃ antea apud alium quempiã cœnasse, nouumq; tibi esse ut mantile apponatur. Proinde, sicuti uerisimile est, præ hesitantia sudes oportet, ac neq; cum sitias, audeas potum poscere, ne uinosus uideare: neq; uarijs appositis opsonijs, & in ordinē quendã extructis, scire posses, cui prius aut posterius manū admoueas. Quare ad eum qui proximus accumbit respectes necesse est, atq; eundē imitatus, cōuinij rationē & ordinē discas. Alior qui anceps sedes, & uarians, animoq; penitus perturbato, & ad omnia quæ illic geruntur obstupescens.

Atq;

Atq; interim quidem, diuitis admiraris felicitatē, propter auri uim & eboris, tantāq; delicias. Interim tuā ipse deploras infelicitatem, qui quum nullius sis rei, tamen uiuere te credas. Nonnunquā & illud in mentem uenit, fore ut admirandam & expetendam quandam uiuas uitam, quippe qui sis omnibus delitijs illis fruiturus, cunctorumq; ex aequo futurus particeps. Arbitraris enim te semper bacchanalia festa celebraturum. Quin & adolescentuli formosi preministrantes, ac silentio arridentes, suauius in posterum hoc uite genus pollicentur, ut Homericum illud nunquam desinas in ore habere,

Haud uisio uerti debet si Troia pubes

Armatiq; simul Danaï, sub Marte laborum

Pondera tanta ferant: Ob tantā uidelicet felicitatem. Accedunt ad hæc inuitatiuncule ad bibendū. Ac postulato perquā ingēti scypho quispiam, præbibi tibi, præceptorem, aut aliud quiddā deniq; te appellans. At tu recepto scypho quid uicissim oporteat respondere, propter eiusmodi morum imperitiā ignoras, iamq; rusticanus, & inelegans esse uideris. Ceterū ea propinatio multorum ueterum amicorum inuidiā in te concitauit, è quibus nonnullos iam dudum tuus accubitus clanculum urebat, quod modo quum adueneris, ijs anteponare, qui multorum annorum seruitutem exhaustarint. Protinus itaq; talia quedam de te inter illos dicta feruntur

feruntur: Illud scilicet malis nostris deerat, ut etiam ijs
 qui nuper in familiam commigrarunt, posthabeamur.
 Et solis Græculis patet urbs Romana. Et quid habent,
 quamobrem nobis debeant anteponi? Num mirificam
 quandam utilitatem adferre uidentur, quum uerbula
 quedam misera dicunt? Rursus alius, hæc: An non uidi
 sti, quantum biberit, quemadmodum cibos appositos
 auide corripiens deuorarit? Homo inelegans, ac fame
 enectus, qui ne per somnium quidem unquam fuerit al-
bo pane saturatus, multo minus alite Numidica, aut
Phasiano, è quibus nobis uix ossa reliqua fecit. Porro
 tertius, fatui, inquit, priusquam quinque abeant dies, uis
 debitis hunc nihilo pluris fieri quàm nos. Nam nunc
 quidem, non secus atque calcei noui solent, in precio est,
 & habetur charus: uerum ubi crebro iam fuerit calca-
 tus, lutoque deformatus, tum misere sub lecticam abijcie-
 tur cimicibus, quemadmodum nos, oppletus: Atque inter
 illos talia permulta de te iactantur. Ex quibus aliquot
 iam tum etiam ad calumniandum insimulandumque te
 incitantur. Omne igitur illud conuiuium tui plenum,
 ac plerique de te sermones. Tu uero propter insolentiã
 atque insuetudinem plus quàm sat est hauris uini tenuis
 & acris, eoque iam dudum aluo tibi cita discruciaris: uer-
 rum neque decorum tibi ante alios è cõuiuiio discedere,
 neque rursus manere tutum. At producta interim in lon-
 gum potatione dum sermo alius ex alio nascitur, dum
 spectacula alia post alia proferuntur in conuiuium (nam
 uniuersum

uniuersum fortune suae strepitum tibi cupit ostentare).
 non mediocriter discruciaris, cui non liceat, neq; uide-
 re quae geruntur, neq; auscultare, si quis uoce, citharâue
 canat egregie dilectus adolescētulus. At laudas tamen
 inuitus: ceterum animo illud optas, ut aut terræ motus
 repens ortus ea cuncta discutiat, aut incendiū aliquod
 renunciatur, quo simul conuiuium tandem aliquando
 dirimatur. Habes amice primum illud scilicet & sua-
 uissimum conuiuium, quod mihi quidem haudquaquā
 suauius sit cepis, candidoq; sale, libere quum uelim ex
 his, & quantum uelim edenti. Verum ut ne tibi cōme-
 morem ructus acidos, qui deinde sequuntur, ut ne no-
 cturnos uomitus, mane uobis erit de mercede pasto
 transigendum, quantum, & qua anni parte te oportet
 at accipere. Ergo praesentibus duobus aut tribus ami-
 cis, accersito te, & considerare iusso, sic loqui incipit: Fas-
 cultates nostrae cuiusmodi sint, iam perspicere potuisti,
 quā nullus in his fastus, sed citra ostentationem, mor-
 derata ac popularia omnia, sed mediocria omnia ac
 plebeia. Sic autem animū inducas uelim, ut existimes
 omnia nobis fore communia. Nam ridiculū profecto,
 si quum charissimam possessionū mearum partē, puta
 meam ipsius uitā, aut per Iouem, liberorū etiam (si fors
 illi liberi fuerint erudiendi) tibi credam, non aliarum
 item rerum te mecum ex aequo dominum ac possessor-
 rem existimem. Ceterum quando certi quippiam est
 praesiniendum, equidem uideo uitae tuae frugalitatem,

Et animum paucis cōtentum. Neq; non intelligo haud
 mercedis adductum spe te in nostrā uenisse familiam:
 uerum aliarum gratia rerum: puta nostræ in te bene-
 uolentie causa, tum honoris, qui tibi præter omnes con-
 tinget. Attamen præfiniendum est aliquid. Quin ipse
 magis quod uidebitur statuito, habita ratione, uir ami-
 cissime, munerum etiam illorum quæ quotannis festis
 diebus à nobis accepturus uideris. Neq; enim uel ista
 nobis fuerint neglectui futura, etiam si nunc hæc pacti-
 one non complectamur. Scis autem complures per an-
 num eiusmodi munerum occasiones incidere. Horum
 igitur habita ratione, moderatius nimirum premium
 nobis præscribas. Præterea decet etiam uos homines
 eruditos, pecuniam negligere. Hæc ille dicēs, totumq;
 te uaria spe labefactans, mitem sibi ac tractabilem red-
 didit. Tu porro qui dudum talēta, ac multa nummūm
 milia somniaras, solidos agros, et familias, sentis qui-
 dem tacitus apud te hominis sordes ac parsimoniā: ni-
 bilominus blanditur tibi pollicitatio tamen: atq; illud,
 communia futura sunt omnia, ratū et uerum fore ar-
 bitraris: ignarus eiusmodi dicta,

Summis è labijs, non imò è corde profecta.

Tandem præ pudore ipse statuendi ius desers. Verum
 ille facturū sese negat. Ceterū ex amicis presentibus
 quempiam in eo negotio ueluti medium intercedere
 iubet, qui salarij modum pronunciet cum: qui neque
 ipsum grauet, ut cui plurimas tū alias in res magis his
 necessas

*necessarias sumptus sit faciendus: neq; rursus ei qui lax-
 turus est, sit omnino indignus. Atq; is seniculus quispi-
 am, diuitis æqualis, unà cum illo à pueris adulādo edu-
 catus: Eho tu inquit, num inficias ire potes, quin unus
 sis qui in hac urbe uiuunt omnium fortunatissimus, cui
 primum contigerit, quod pluribus misere cupientibus,
 uix à fortuna dari possit: nempe ut in huius hominis
 consuetudinem admittaris, ut cōmunes penates habe-
 as, ut in familiam inter Romanos primariam recipia-
 ris? Id nimirum tum Cræsi talenta, tum Midæ diuitias
 superat, si modo modestus esse noris. Equidē non pau-
 cos noui magni nominis uiros, qui cupissent, etiam si
 quid ultro dandum fuisset, gloriæ duntaxat causa, cum
 isto uiuere, & familiares apud hunc atq; amici uideri.
 Quapropter haud inuenio, quibus modis tuam prædis-
 cem felicitatem, qui quidem ad hanc tam expetendam
 fortunā, etiam præmio addito admitteris. Proinde, mi-
 hi satis esse uidetur, nisi planē es insolens, si tantum ac-
 cipias, simulq; pronunciat, sanē minimum quiddā, præ-
 sertim ad spes illas tuas: attamen boni consulas necesse
 est. Neq; enim iam possis effugere, quum intra retia tes-
 nearis. Frenū igitur recipis, musitans, ac dissimulans,
 ac initio quidem nō magnopere illi reluctans, facileq;
 sequeris, ut quod non admodū te torquat, neq; strin-
 gat, donec illi tandem paulatim assueueris. Tum uero
 ij qui foris sunt mortales, hoc ipso nomine tuam fortu-
 nam admirantur, quod te conspiciant intra cancellos
 uersan*

uerfantem, ac nullo prohibente introcūtem, prorsusq;
 præclaris illis opibus delicijsq; domesticum quendam
 ac familiarem esse factum. At ipse nondum uidere por-
 tes, quamobrem illi te felicem existimēt, nisi quod gau-
 des tamen teq; ipse fallis, semper futura meliora fore
 existimans. Ceterum contra atq; speraris euenit, &
 quemadmodum adagio dicitur: iuxta Mandrabuli ma-
rem negotium procedit, in singulos (ut ita dixerim)
 dies, deterius ac retro relabēs. Vnde paulatim uelut in
 luce dubia, tum demū dispiciens intelligere incipis, au-
 reas illas spes, nihil aliud fuisse, quàm ampullas quasdā
 inauratas, labores autem esse graues, feros, inuitabi-
 les, ac perpetuos. Sed quinam isti sint, forsitan me ro-
 gabis. Neq; enim uideo inquires, quid in hac consuetudi-
 ne sit adeo molestum, neq; intelligo ista quæ commemo-
 ras, grauiata atq; intoleranda. Audi igitur uir egregie,
 non molestiam modo negotij perpendens, uerum fœdi-
 tatem, humilitatem, prorsusq; seruitutem, uel præci-
 pue interim considerans. Principio memineris ex eo
 tempore, te iam neq; liberum, neq; ingenuum posse ui-
 deri. Noueris enim te hæc omnia, genus, libertatē, pro-
 genitores ante limen relinquere, quū in huiusmodi ser-
 uitutem temetipsum addicens in ades ingrederis. Si
 quidem libertas tibi comes ire recusarit, ad uitam tam
 indignam, tam humilem te conferenti. Seruus itaque
 (tametsi nomine ipso grauiter offenderis) seruus inq;
 melis nolis, futurus es, neq; unius seruus uerū complu-

rium, operamq; seruilem præstare cogeris, obstipo capite, à diluculo in uesperam usq; idq; mercede uili atq; indigna. Adde, quod ne placebis quidem ad modū, neq; domino satisfacies, neq; ab illo magnifies, ut qui non à puero fueris adseruitum institutus, sed sero didiceris, atq; ætate multū aliena cœperis ad id erudiri. Excruciat autem te pristinae libertatis memoria, animo recursans, facitq; ut interdum resiliere conere, relucterisq; atq; ob id ipsum fit, ut seruitus tibi molestior accadat. Nisi forte illud tibi ad libertatem sufficere putas, quod non fueris Pyrrhia aut Zopyrione patre prognatus: aut quod non sic, uti Bithynicum aliquod mancipium, uociferante præcone diuendaris. Atqui tum uir egregie, quum instante nouilunio, Pyrrhijs & Zopyrionibus immixtus, manū itidem, ut alij seruuli protendis, capisq; quodcūq; illud tandem est quod datur, hæc uir delictum est auctio. Nam præcone nihil opus erat hominī qui ipse sui fuerit præco, quiq; ipse ultro sibi multo tempore dominum ambierit. Age iam ó scelestē (cur enim non dicam præsertim in eum qui se philosophum esse dicat?) si quis te pirata inter nauigandum captum, aut si quis prædo in seruitutem tradidisset, te ipsum deplorares, tanquam indignam fortune iniuriam patientem. Aut si quis manu iniecta, te duceret in seruitutem asserens, leges inclamares, omnia faceres, acerbe ferres, & ó terra, ó dii, magno clamore uociferareris. Nunc uero, quum ipse te, ob paucos obolos, id ætatis in

que

qua etiam si seruus natus esses, tamen tempestiuū fuisset iam ad libertatem aspirare, cum ipsa uirtute ac sapientia ultro adductum uendideris, nihil illa reueritus, quæ permulta ab egregio Platone, Chrysippo, Aristotele differuntur, quum libertatem laudant, seruitutem damnant: an non te pudet, quum inter homines assensuatores, et emptitios, ac scurras uersans ex equo cum illis aestimaris, quū in tanta Romanorū turba, solus peregrino in pallio uersaris, quumq; Romanam linguam perperam ac barbaram sonas: præterea, quū agitas conuiuia tumultuosa, magna hominū turba conferta, quorum pleriq; collectitij, quidam sunt et improbi? Atq; inter hos laudas odiose, bibisq; præter modum: deinde mane ad tintinabulum experges factus, discussa ab oculis dulcissima somni parte, una sursum ac deorsum circumcursas, hesterno luto etiamdum tibijs adherente? Vsq; adeo te lupini, aut holerum agrestium tenuit penuria? Vsq; adeo tibi defuerunt fontes frigida manantes aqua, ut per desperationē ad ista deuenires? Haud puto. Quam potius palam est, te, non frigida aqua, neq; lupini, sed bellariorū, atq; opsoniorū, uiniq; odorati cupiditate captū eō uenisse. Quæ dū lupi piscis in morē audius appetis, tuo merito euenit, ut hamus tibi fauces transfixerit. Itaq; præsto sunt huius intemperantiæ, gulaq; autoramēta. Ac perinde atq; simia à trunco reuinctus collo, reliquis quidē omnib. risui es: at ipse tibi delitijs affluere uideris, cui contigerit, assatim expleri

caricis. Ceterū libertas, ingenuitas, unā cum ipsis gen-
 tilibus, ac tribulibus, hæc nimirum euanda cūcta, atq;
 istarum rerum ne memoria quidem ulla: quanquā hoc
 quoq; ferendum, si uita ista cum hac turpitudine dū-
 taxat esset cōiuncta, quod ē libero seruum uideri facit,
 non labores etiam accederent, cum illa seruorum col-
 luue communes. Sed uide, ~~num quæ tibi imperantur~~,
 leuiora sint his, quæ Dromoni aut Tibio mandantur.
 Nam doctrinæ quidem, cuius rei cupiditate simularat
 te in familiā suam accersisse sese, perquā exigua illi
 cura est. Quid enim (ut dici solet) cōmercij a sino cune
 lyra? An nō uides uidelicet, quā misere macerentur
 immodico desiderio, uel Homericæ sapientiæ, uel Des-
 mosthenicæ grauitatis ac uehementiæ, uel Platonice
 sublimitatis? Quorum me hercle ex animis si quis au-
 rum, argentum, atq; harum rerum curas tollat, nihil
 fuerit reliquum, præter fastum, molliciem, lasciuiam,
 luxum, ferocitatem, imperitiā. Atq; ad ista nihil prope
 sum opus te. Verum quoniā tibi barba ingens propen-
 det à mento, quoniāq; uultu ipso graue quiddam et
 uenerandum præ te fers, tum quia pallio Græcanico
 decenter amictus es, noruntq; iam omnes te grammas-
 ticum esse, seu rhetorem, seu philosophum, pulchrū ille
 sibi putat, ut et eiusmodi quispian, antecambulonū suo-
 rum pompæ permixtus esse uideatur. Futurum enim
 hac re ut Græcanicarum disciplinarum studiosus, reli-
 quæq; omnis doctrinæ neq; negligens, neq; rudis esse
 putetur

putetur. Vnde fit ut in periculum uir egregie uenias, ne non tam ob admirandas illas artes, quin magis ob barbam palliumq; conductus esse uideare: proinde ut perpetuus apud illum conspiciaris oportet, neq; absis unquam, uerum ut diluculo relictis stratis, in famulatio temet exhibeas conspiciendum, neq; locum in acie deseras. Porro ille iniecta nonnunquam tibi manu, quicquid forte in mentem inciderit, de hoc tecum nugatur, obuijs ostentans, quàm ne per uiam quidē ingrediens, incurius sit literariū, quin ut illud ipsum etiam otium, quod inter inambulandum datur, in re quapiam honesta collocet. At tu miser interim, nūc cursim, nunc gratim, nunc scansim plerūq; nūc descensim (Nam scis huiusmodi esse urbem) obambulans, tum sudas, tum spiritum anhelus trabis. Deinde illo intus cum amico quopiam, ad quem accessit, confabulante, quū tibi interim locus desit, ubi uel asidere queas, librū uidelicet stans in manū sumis, quoq; fallas tedium, legis. Post ubi iciunum te sitientemq; nox occupauit, incōmode lotus, in tempestiue, puta nocte ferme concubia, ad cœnam accedis, haud perinde deinceps in precio habitus, neque conspiciendus his qui adsunt. Verum si quis aduenerit recentior, tu post tergum reijceris. Itaq; in angulum aliquem abiectissimum retrusus, accumbis, testis dumtaxat ac spectator eorū quæ apponuntur, canum ritu ossa circumrodens, si fors ad te perueniat, uel aridum malæ foliū, quo reliqua inuoluunt, si fastidiatur ab ijs

qui supra te accumbūt, prae fame libenter arrepturus. Audi iam et aliud contumeliae genus. Quid quod nouum quidem soli tibi apponitur. Neq; enim conuenit, ut tu semper eadem requiras, quae hospitibus atq; ignotis ministrantur, quandoquidē haec tua sit inscitia atq; inurbanitas. Neq; auis eiusmodi tibi apponitur, qualis alijs. Verum diuiti illi pinguis et succulēta, tibi pullus dimidiatus, aut palumbus aliquis aridus atq; insipidus, non auis uidelicet, sed manifesta contumelia ludibria umq;. Neq; uero raro fit, ut si quando desit alibi, minister repente te inspectāte submouens ea, quae tibi erāt apposita alijs apponat: illud tibi ad aurem immurmurans, tu profecto noster es. Quod si quādo interim dissecetur, uel porca foeta, uel ceruus, aut structorem tibi modis omnibus propitium habeas oportet, aut certe Promethei partē feres: nempe ossa adipe circumtecta. Nam quod ei qui supra te accumbit patina sinitur adstare, quoad satiatus repudiet, te contra tam celeriter praetercurrat, quis tandē isthuc ferat, qui modo sit ingenuus, cuiq; tantū insit bilis, quantū uel ceruis adest. Atq; illud equidē nondū dixi, quod reliquis suauissimū ac uetustissimū uinū bibentibus, tu solus malū quoddā et pingue bibis. Proinde illud semper curas, ut auro, argentū bibas, ne colore prodente, palām fiat, te usq; adeo cōtemptū neglectumq; esse conuiuā, quantū bene tecum ageretur, si uel illud ipsum ad satietatē usq; bibere liceret. At nunc ubi crebrius poposceris, minister

audiſſe

audisse disimulat. Adde iam multas interim & alias esse res, quæ te discrucient, imò nihil esse fermè, quod non sit acerbum, maxime quū tibi cinædus aliquis antefertur, quin pluris te sit is, qui saltandi docet artem, qui iocos Ionicos contexit Alexandrinus quispiam homunculus. Nam qui tibi speres tu ut in accubitu æqueris ijs, qui uoluptates & amatoria subministrant? qui literulæ in pectore gestant? Proinde in obscuro quopiam conuiuij latibulo tectus, præq; pudore abstrusus, suspiras, uti coniectandum est, teq; ipsum deplorās, ac fortunam incusas tuam, quæ tibi ne paucillulum quidem lepōris ac uenustatis asperserit. Ac prorsus ita uideris affectus, ut optes poeta fieri, ut amatorias conscribas cantiones, aut si id non contingit, uel eam assequi facultatem, ut possis ab alijs conditas digne canere. Vides enim quibus in rebus situm est, ut quis efferatur, plurimiq; fiat. Quin & illud ferre queas, ut magi quoque, aut arioli personam (si necesse sit) induas, ex horū genere qui amplas hereditates, qui imperia, qui cumulas opes pollicentur. Quandoquidem hos quoq; uides nō mediocriter à diuitibus amari, plurimiq; fieri. Eoq; uel unū quodlibet horū fieri percipias, uti ne prorsus reijculus, atq; inutilis appareas. Atqui ne ad ista quidē docilis es infelix: proinde submittas te oportet, musitatesq; ac tacitus feras, clām apud te plorās, ac neglectui habitus. Etenim si te famulus aliq; susurro deferat, q̄ solus omnium nō laudaris puerū heræ saltātē, aut cithara

canentem, ista scilicet ex re non leue discrimen impendit. Quapropter terrestris in morem ranæ sitiens uocifereris necesse est, id operam dans, ut in laudantium numero insignis ac præcipuus appareas. Quin sepicule, silentibus reliquis, tibi ficta quædam laus proferenda: quæq; multam sapiat assentationem. Iam uero magnopere ridiculum est, cum esurias interim sitiasq; unguentis colleni, ac uertice gestare coronam. Siquidem id temporis nō dissimilis uidere sepulchrali columnæ, uetusti cuiuspiam cadaueris, quæ gestare solet ea, quæ manibus inferuntur. Nam huic infuso unguento, impostaq; corona, ipsi et bibunt, et edunt apparatus epulas. Porro si etiam zelotypus quispiam fuerit, sintq; illi uel pueri formosi, uel uxor puella: neque tu prorsus à Venere Gratijsq; fueris alienus, profecto nō satis tutares, neq; periculum negligendū: propterea quod regis plures sunt oculi, qui quidē nō uera solū uidet: sed semper ueris aliquid addūt ad cumulū, ne conuiuere uideantur. Quas ob res, uultu demisso tibi est accumbendū: quemadmodū in Persicis cōuiujs fieri mos est, acrito, ne quis eunuchus sentiat te in concubinā aliquam conijcientem oculos: moxq; alter eunuchus, cui iam dudum arcus in manu tensus est, quia uideris quæ uidere nephas, inter bibendum, malam iaculo transfigat. Iam peracto conuiuiū, ubi paululum dormieris: ad galli cantum expergefactus: O me miserum inquis, o infortunatum, cuiusmodi quondā cōuictus: quos amicos reliquit

tunc

tum uitam tranquillam & ocij plenam, somnum quem meapte cupiditate metiri soleo, deambulationes libera, atq; ex his in quale barathrum memet præcipitem dedi? Et deum immortalem: cuius tandem rei gratias? Aut quod nam istud magnificum præmium? At ne fieri quidem potuit, ut mihi unquam aliàs plures commo ditates suppeterent quàm tum suppeteabant. Tum autē accedebat libertas, atq; omnia pro meapte arbitrio faciendi facultas. Nunc porro iuxta id quod prouerbio ià statū est: Leo chordula uinctus sursum ac deorsum circumferor. Quodq; omnium est miserrimū, maximeq; deplorandū, neq; efficere possum ut placeam, neq; gratiam emereri queo: propterea quod harum rerum sum imperitus ac rudis, maxime compositus collatusq; cum his qui hæc uelut artem profitentur. Proinde iniucundus sum, ac neutiquam aptus conuiujs, quippe qui ne risum quidē concitare norim. Quin etiam sentio me nō raro molestum esse & importunum, quum adsum, maxime, quum ipse seipso festiuior esse conatur. Nam illi tetricus uideor. In summa nullā inuenio uia, qua me illi accōmodem. Etenim si meā ipsius autoritatē ac seueritatem tueri pergo, iniucundus uideor, ac propemodū horrendus ac refugiendus. Contra si risero, uultumq; q̄ possum maxime ad hilaritatem composuero, fastidit illico ille, & auersatur. Ac prorsus tale quiddam mihi uidetur, quale sit, si quis in persona tragica comediam agere tentet. Postremo quam tandē aliam uitam mihi

uiuam demens, posteaquam hanc presentem alteri uixerim? Dum hæc tecum loqueris, iam sonuit tintinabulum, iamq; ad eadem tibi redeundum est, obambalandum, standum, sed ceromate inunctis ante femoribus poplitibusq; , si modo uelis par esse certamini, premioq; tollendo idoneus. Deinde conuiuiū idem & eadem apparatus hora. Iamq; adeo diuersa uiuendi ratio superioriq; contraria, tum insomnia, sudor, defatigatio, paulatim quasi suffosis caniculis inducunt uel tabem, uel pulmonis exulcerationem, uel intestini tormina, uel egregiam illam podagram, Reluctaris tamē sedulo, ac frequenter quum ualetudo poscat uti lecto decumbas, ne hoc quidē licet, eo quod asimulari morbus quo multa officiaq; iusta defugias existimatur. Hinc præter omneis perpetuo palles, semperq; iamiam morituro uidere similis. Et hætenus quidem de his quæ domi ferenda sunt. Quod si quando fuerit peregrinandum (ut ne interim referam alia incommoda sepe fit, ut pluuio cælo, ubi postremus ueneris (Nam is locus tibi sorte cōtigit) uehiculum opperiaris, donec nullo iam reliquo loco ubi diuerseris, proxime coquum aut heræ comptorem te reclinant, ne stipulis quidem affatim substratis. Neq; uero tibi referre grauabor, quod mihi Thesmopolis iste Stoicus narrauit sibi accidisse, rem profecto nimisquam ridiculam, quæ tamen eadem possit & alij cuiuis accidere. Conuiuebat enim cum opulenta quadam ac delicata muliere ex illustribus istis & urbanis.

Eam

Eam, quum aliquando peregre proficisceretur (nam id primum aiebat sibi maximopere deridiculum accidis-
 disse) in curru sibi uiro nimirum philospho adiunxis-
 se cinedum quempiam picatis cruribus, derasa barba.
 Quem illa honoris (ut conijcio) gratia secum ducebat.
 Quin nomen quoque cinedi commemorabat. Aiebat enim Chelidonium uocari. Iam primum illud cuiusmodi fuerit uide: iuxta uirum seuerum tetricumq; tum senem canoq; mento (Scis autē quā profundam ac uenerabilem barbam habuerit Thesmopolis) asidere nabili hominem & effœminatum, picturatis oculis, lubrico uultu, fracta ceruice, nō Chelidonem per Iouem id est hirundinem, sed uulturē magis, reuulsis barbæ plumis. Quod ni magnopere illū fuisset deprecatus, ne faceret, futurū fuisse ut flammeū etiam in capite gestans asideret. Præterea autem perpetuo hoc itinere molestias innumerabiles pertulisse sese, illo cantillante garrienteq; demū (nisi idem hominem coercuisset) in rhexda etiam saltante. Addebat secundo loco tale quiddam sibi fuisse mandatū. Accersito illi mulier Thesmopolis, inquit, ita tibi dii bene faciant, magnum quoddam officium abs te requirā, quod caue recuses, neq; expectes ut quicquā te sim rogatura studiosius. Atq; hoc (ut est credibile) omnia se facturum pollicito: hoc inquit, te rogo quandoquidem uideo te uirum probum, diligentem & amantem, caniculam quam nosti Myrrbis, nam, in uehiculum recipe, eamq; mihi serua, curans ne
 quid

quid illi desit. Nam misera grauida est, atq; adeo prope modum iam propinqua partui. At isti scelesti & im-
morigeri ministri, non dicam huius, sed ne mei quidem
ipsius magnopere rationem habent in peregrinationi-
bus. Quare ne te putes mihi mediocri beneficiū factu-
rum, si charissimā mihi iucundissimāq; caniculam ser-
uaris. Recepit Thesmopolis quū illa tantopere roga-
ret ac propemodum etiam fletet. Porro spectaculum
erat supra modum ridiculum. Canicula ē pallio promi-
nens prospectansq; paulo infra barbā ac subinde im-
meiens (tametsi hæc quidem Thesmopolis reticuit) ac
gracili uoce latrans, huiusmodi enim catellæ iam in de-
litijs sunt) neq; non philosophi mentū oblingens, maxi-
me si quid pridiani iuris inhereret. Porro Cinædus as-
fessor ille, quum non insulse super conuiuium disteria
quedam iecisset in eos qui adcrant, ac denique & ad
Thesmolim usq; dicacitas peruenisset: de Thesmopo-
lide, inquit, unum hoc possum dicere, eum ē Stoico Cy-
næum iam nobis esse factum. Equidem audiui canicu-
lā etiam peperisse in Thesmopolidis pallio. Huiusmo-
di delicijs illudūt, uel (ut uerius dicam) huiusmodi con-
tumelijs ac ludibrijs tractant eos, qui cum ipsis uiuunt,
paulatim eos cicures ac mansuetos ad ferendas contu-
melias reddentes. Præterea autē & Carcharorum O-
ratorem noui, qui iussus super coenam declamabat, neu-
tiquam inerudite per Iouem, imò grauitē & absolus-
tissime, ac laudabatur interim ab illis bibentibus, quum

non ad aquæ modum, sed ad uini amphoram oraret. Atque eam molestiam, ob ducentas drachmas perpeti ferebatur. Verum hæc quidem fortassis utcumq; toleranda. Porro si diues ipse, aut poeticus fuerit, aut historicus, qui sua ipsius scripta in conuiuio recitare gaudeat: tum uero maxime futurum est, ut discrucieris ac dirumparis. Nempe quum admirari, quum assentari, quum novos quosdam laudandi modos comminisci necesse habes. Sunt autem qui & formæ nomine studeant admirandi uideri. Eos nunc Adonidas, nunc Hyacinthos appelles necesse est, etiam si illis naris nonnunquam cubitali hiet specu. Quod ni laudaris, protinus in lapidicinas Dyonisiacas asportaberis, tanquam qui illi tum inuideas, tum insidieris, maleq; uelis. Ad hæc & sapientes & rhetores sint necesse est. Quod si etiam rustice quippiam dixerint, tum uero iuxta illud, quod dici solitum est: Atticæ atq; Hymetti plenam orationem uideri uolunt, atq; in legem abire, ut deinceps ita loquantur homines. Quamquam quæ uiri faciunt, ferri forsitan queant. At uero mulieres (nam mulieribus etiam illud studio est, ut doctos aliquot in suo conuictu conductitios habeant, quiq; sese mercede affectentur) quandoquidem hoc quoq; ad reliquum cultum, elegantiamq; pertinere putant, si dicantur eruditæ, si philosophi, si carmina componere Sapphicis haud multo inferiora, ob hæc sanè hæ quoq; conductitios Rhetores, Grammaticos, Philosophos circumferunt. Hos autem audire solent

lent (id quod ipsum est ridiculum) tum temporis, quum
 uel comuntur, aut capillos in orbem religant, uel in cō
 uiuiō. Nam aliās non suppetit illis ocium. Porro saepe
 numero fit, ut interim dum Philosophus quippiam dis
 ferit, interueniens ancilla, literulas ab adultero porri
 gat. Ac praelari illi de pudicitia sermones intermit
 tuntur, opperientes donec illa rescripserit adultero, at
 que ita redeat ad auditionē. Porro si quando post mul
 tum temporis instantibus saturnalibus, aut panathē
 nais, misera quæpiam umbella tibi mittatur, aut tuni
 cula semiputris ac detrita, tum deniq; plurima misiten
 tur oportet. Atq; aliquis qui statim subauscultarit, he
 rum id facere destinantem, præcurrit, ac primus rei in
 dex, abiensq; non exiguum precium aufert qui renun
 ciarit. At mane plus tredecim te adeunt idem appor
 tantes nuncij: quorum quisq; commemorat quàm mui
 ta dixerit, quemadmodum submonuerit, quemadmodū
 adhortans commodiora subiecerit. Omnes itaq; dona
 ti præmio discedunt, at non sine murmure tamen, qui
 non plura dederis. Porro salariū ipsum sex ferme obor
 lorum. Idq; si tu postules, grauis atq; importunus habe
 ris. Proinde quo illud aliquando auferas: primum ipsi
 hero aduleris, supplexq; fias necesse est: deinde captan
 dus est dispensatoris fauor. Nam hoc quoq; quoddam
 est seruitutis genus. Neq; uero negligendus is, quem in
 consilium adhibet; neque item amicus. Deinde quod
 acceperis, iamdudum debebatur uel uestiario, uel me
 dico

dico, uel cerdoni cui piam. Vnde fit ut sera atque intus
 pestius, eoq; inutilia premia tibi accedant. Ceterum
 inuidia ingens. Iamq; etiam calumnie quædam paulatim
 struuntur in te, apud hominem qui iam non inuitis
 auribus accipiat, siquid aduersum te dicatur: Quippe
 qui perspiciat te laboribus assiduus iam detritum, &
 ad obcunda munia famulatus claudicantem, atque ob-
 audientem, ac podagra subinde grauari. Proinde pos-
 steaquam id quod erat in te florentissimum decerpfit,
 cuiq; partem maxime frugiferam ac præcipuum cor-
 poris uigorem detriuit, iamq; te lacerum panniculum
 reddiderit, tū modis omnibus circumspicit in quod ster-
 quilinium te portatum abijciat, atq; alium perferendis
 laboribus idoneum, in tuū substituatur locum. Ibi insinu-
 latus, uel quod pusionem illius tentaris: uel quod homo
 senex uxoris ancillam uirginem uitiaris: uel alio quo-
 uis imposito crimine, noctu obuolutus ac præceps da-
 tus extruderis, discedisq; desertus ab omnibus, atq; om-
 nium inops rerum optimam podagram unā cum sene-
 sta comitem ducens. Quum interim quæ quondam sei-
 ueris, tanto temporis spacio dedidiceris, tum uentrē cu-
 leo reddideris ampliore, tibiq; paraueris inexplebile
 quoddam & implacabile malū. Etenim gula ea quibus
 assueuit, flagitat. Quæ cū negantur, indignatur. Adde
 quod præterea nemo te posthac recepturus est in fami-
 liā, utpote cuius iam præterierit ætas, quiq; similis eua-
 seris equis senio affectis, quorū ne pellis quidē perinde

ut aliorum animantiū est usui. Quin ex hoc ipso quod eiectus es, calumnia quā potest proxime ad ueri similitudinem conficta, facit ut aut adulter, aut ueneficus, aut aliud quippiā tale uidearis. Nam accusatori uel ta-
centi fides habetur. Tu uero Græculus, moribus leui-
bus, & ad omne facinus facilis. Siquidē huiusmodi nos omnes esse ducunt, idq; iure optimo: uidetur enim mibi causam aduertisse, quamobrem eiusmodi de nobis obti-
neant opinionem. Nam pleriq; qui in familias accedūt, propterea quod alioqui nihil bonæ rei didicerunt, diu-
nationem ac maleficia profitentur, conciliationē amor-
rum, abductiones in hostes, atq; id quum faciunt, doctos se se affirmant, pallijs amicti, barbisq; neutiquam con-
temnendis onusti. His rebus fit, ut non iniuria eandem de reliquis omnibus habeant opinionem, quando eos quos præcipuos esse iudicant, uideant tales. Maxime uero, posteaquam animaduernerint, quā sint in conui-
uijs, reliquoq; conuictu adulantes, quā ad lucrum hu-
miles ac seruales: deinde eiectos eosdem iam oderunt, neq; id iniuria, ac modis omnibus adnituntur, ut eos funditus perdant, si quo modo possint. Verentur enim, ne cuncta illa uitæ suæ mysteria in uulgus efferāt, qui-
pe qui nihil non exacte norint, quiq; illos nudos con-
spexerint. Ea res igitur illos male angit. Omnes enim
similes sunt pulcherrimis istis libris: quorum aurei qui-
dem umbilici, purpurea foris pellis: ceterum intus aut
Thyestes est liberos in cōiuiio comedens, aut Qedipus
matris

matris maritus, aut Tereus cum duabus pariter sororibus rem habens. Eiusmodi sunt & illi, splendidi, conspiciuq;. Porro intus sub purpura uarias occulunt Tragedias. Quorū unumquemq; si euolueris, explicuerisq;, fabulam non mediocriter longam reperiēs, Euripidis cuiuspiam, aut Sophoclis. Contra foris nihil nisi purpura splendida, aureiq; umbilici. Harū itaq; rerum sibi cōscij oderūt illos, atq; infidias parāt, si quis penitus ab illis defecerit, qui eos probe cognitos depingat, qualesque sint euulget. Iam uero libet mihi Cebetis illius exemplo & imaginem quandam huius uitæ tibi depingere, ut eam contemplatus scire queas, num ex usu tuo sit eam adire. Equidem magnopere cupiam uel Apellem quempiam, uel Parrhasium, uel Actionem, uel Euphranorem ad hanc depingendam tabulam adhibere. Verum quoniam fieri potis non est, ut aliquem artificem tam egregium atq; absolutum nanciscamur, in presentia tenuem quandam pro mea uirili imaginem adumbrabo. Ergo pingatur uestibulum sublime atq; inauratum, neq; id bumi situm in solo, uerum procul à terra in edito collis fastigio. Præterea inaccessum ferme & abruptum, lubricoq; aditu, ita ut plerunq; qui se iam ad summum usq; uerticem penetrasse sperant, lapsos pede præcipitati ceruicem frangant. Intus autem Opulencia sedeat, tota (sicuti uidetur) aurea, maiorem in modum formosa, atq; amabilis. Porro amator ubi uix tandem conscendit, iamq; ad fores accesserit, obstupe-

Cebetis Tabula

cat, oculis in aurum defixis: deinde Spes, quæ & ipsa specioso uultu est, ac uersicoloribus amicta, manu prebensa introducat, mire iam ipso ingressu attonitum. Atq; ab eo quidem tempore Spes usque illum antecedit, ducatq; tum alie mulieres illum excipientes, puta Fallacia, Seruitusq; tradant Labori. At is miserum pernitus defatigatum tandem Senectæ tradat iam morbidum, coloreq; commutato. Postremo Contumelia, arreptum illum ad desperationem pertrahat. Ex hoc quidem tempore Spes auolans evanescat. Tum ille nō per aureum illud atrium per quod ingressus fuerat, sed per posticum quoddam, & occultum exitum extrudatur nudus, uentricosus, pallidus, senex, læua quidem pudorem occultans, dextra uero seipsum strangulans. Occurrat autem exeunti Poenitudo frustra lachrymans, & miserum bis etiam cōficiens. Atq; hic quidem esto picture finis. Cæterum tu Timocles optime, ipse diligenter consideratis singulis expende, nūc re tua sit ut in hanc imaginem per aureas illas fores ingressus, per illas longe dissimiles tam turpiter excutiaris.

Quicquid autem feceris, memineris sapientis illius, qui dixit: Deum in culpa non esse, uerum qui sua sponte delegerit.

HIERONYMO BUSLIDIANE 371

DIANO PRAEPOSITO ARIENSI

Consiliario Regio Eras. Roterod. S. P. D.

R V M O R iam pridem hic perseverat, acerbior quàm ut uerū esse libeat credere, sed cōstantior tamē, quàm ut uanus credi possit, PHILIP. principem nostrum, ē uiuis excessisse. Quid querar mi Buslidiane, quid uociferer, quē incussem, hominum uic, Deum uic? Quae cōploratio tam Tragica, quae huic tam atroci uulneri sufficiat? Nimmio, heu nimio constitistis Hispaniae, quae quidem primū Franciscum Buslidianum Archiepiscopum Bizontinū nobis ademistis, neq; tanti uiri iactura contentae, principem etiam cum absorbuistis, quo si uiuere modo licuisset) nihil unquam habuit hic orbis, neq; maius neque melius. Quanquam quid, quaeso, supererat etiam adolescenti, nisi uti iam ipse sese superaret? Sed ô dirum fortuna ludum, ô nouam fatorum inuidentiam, ô mors quàm iniqua, tam etiam inuida. ut semper praestantissima quaeque quàm ocysime tollis ē medio, uixq; oculis ostensa protinus subducis. Cuius ego uicē hic potissimū deplorarem? MAXIMILIANI ne patris, qui tali sit orbatus filio, quem unum multis etiam imperijs anteponebat? An liberorum magis, quibus etate tam immatura, tam pius sit ereptus pater? An patriae potius, cui de charissimo principe, tam serum gaudium, tam praeproperus contigerit luctus? An orbis demum uniuersi, cui

A 2 tam

tam singulare lumen sit ademptū? idq; tam ante diem-
 Hoc nimirū hoc tempestas illa fatalis, qua medio ē cur-
 su in Britanniam depulsus est, portendebat, uidelicet fā-
 tis illum palām ab Hispania reijcientibus. Equidem Pa-
 negyrico qualicunq; laudauī iuuenem. Tum autem bo-
 ne deus, quot mihi panegyricos, quā copiosos polli-
 cebar? Et en repente cōmutatis rebus, epitaphium pa-
 ro miser. Eamus nunc nos homunculi, & fortunulis no-
 stris fidamus, quū eos etiā pro sua libidine mors rapi-
 at, quos quā diutissime uiuere tantopere omnium re-
 fert. Sed quid ego mi Hieronymē, dū meo indulgeo do-
 lori, tuū exulcero? Quod reliquū est, precor ut supe-
 ri propitij liberis paternam quidem felicitatem, sed cū
 diuī F E D E R I C I uiuacitate copulatam, largiantur.
 Tibi item in moderandis illis fraternos successus: sed ui-
 tam fraterna diuturniorem. Literis his, ne ad tantum,
 tamq; doctum amicum nullo literario munusculo comi-
 tate uenirent, dialogos aliquot Luciani, comites addi-
 di: quos pauculis his diebus, dum obsidionis metu Flo-
 rentiam profugeremus, Latinos feci: hoc nimirum
 agens, ne nihil agerem. Nam in praesentia quidem in
Italia mire frigent studia, feruent bella. Summus Pon-
tifex Julius belligeratur, uincit, triumphat, planeq; Iu-
lium agit. Vale, & amplissimo patri Nicolao Ruterio
 episcopo Atrebatensi etiam atq; etiam Erasmus com-
 mendato. Bononiae. XV. Calendas decembres.

M. D. VI

C N E M O N I S

CNEMONIS AC DAMIPPI

DIALOGVS, DES. ERAS/
mo Roterodamo interprete.

CNEMON.

H O C illud est quod uulgo dici consuevit, *In eos qui morte*
Hinnulus leonem. D A M. Quid istuc est, *alterius expectat*
quod tecū stomachare Cnemon? C N E. *ipiq; morte pue*

Quid stomacher rogas? Equidē heredem reliqui quem
dam præter animi sententiā, uidelicet astu, delusus mi-

ser, ijs quos maxime mea cupiebam habere præteritis.
D A M. Sed isthuc quinam euenit? C N E. Hermolaū
nobilem illum diuitē, quū orbus esset, imminente mor-
te captabam, aspidens atq; inserviens. Neq; ille grauas-
tim officium meum admittebat. At interim illud quoq;
mibi uisum est scitum, consultumq; ut testamentum pro-
ferrem, ac publicarem, quo illam rerum mearum in so-
lidum heredem institueram, nimirum ut ille uicissim
idem faceret, meo provocatus exemplo. D A M. At

quid tandem ille? C N E. Quid ille suo in testamento
scripserit, id quidē ignoro. Caterū ego repente atq; in-
sperato ē uita decepsi, tecti ruina oppressus, Et nūc Her-
molaus mea possidet, lupi cuiuspiam in morem ipso ha-

mo cū esca pariter auulso. D A M. Imò nō escam modo
cum hamo, quin etiam te quoq; piscatorem simul abstu-

lit. Itaq; technam istam, in tuū ipsius caput struxeras.

C N E. Sic apparet, idq; adeo deploro.

A 3 ZENOPH.

*Hannu. cū esca et
piscatore auellere*

ZENOPHANTAE ET

CALLIDEMIDAE DIALOGVS,

Des. Erasmo Roterod. interprete.

ZENOPHANTES.

*In eos qui alijs
Venenu potrigut
Ipsiq; errore decepti
intoxicant.*

A T tu Callidemides, quo pacto interisti?
Nam ipse quemadmodum Dinie parasi-
tus quum essem, immodica ingurgitatione

presocatus fuerim, nosti, aderas enim morienti. **CAL.**
Aderam Zenophantes. Porro mihi nouum quiddam,
atq; inopinatū accidit. Nam tibi quoq; notus est Ptæo-
dorus ille senex. **ZEN.** Orbū illum dicis, ac diuitem,
apud quem te assidue uersari conspiciebam? **CAL.** Il-
lum semper captabam, colebamq; id mihi pollicens fo-
re, ut meo bono quāprimum moreretur. Verum quā
ea res in longum proferretur, sene uidelicet, uel ultra
Tithonios annos uiuente, cōpendariam quandam ex-
cogitauī uiam, qua ad hereditatem peruenirem. Siquis
dem empto, ueneno, pocillatori persuaferam, ut simul
atq; Ptæodorus potum posceret, bibebat autem proli-
xius, presentius in calicē inijceret, haberetq; in prom-
ptu, porrecturus illi. Quod si fecisset, iureiurando con-
firmabam, me illum manumissurum. **ZEN.** Quid igi-
tur accidit? nam inopinatum quiddam narraturus mi-
hi uideris. **CAL.** Vbi iam loti uenissimus, puer duobus
paratis poculis, altero Ptæodoro cui uenenū erat
additum

additum, altero mihi, nescio quo modo errans, mihi uenenum, Ptaxodoro porrexit innoxium. Mox ille quidem bibit, at ego protinus humi porrectum stratus sum, superpositum uidelicet illius loco funus. Quid hoc? Rides Zenophanta? Atqui non conuenit amici malis illudere. ZEN. Rideo profecto, nam eleganter ac lepide tibi hæc res euenit. Porro senex ille, quid interim? CAL. Primum ad casum subitum atque inexpectatum sanè còturbatus est. Deinde simulatque intellexit, id quod acciderat, puta pocillatoris errore factum, risit et ipse. ZEN. Recte sanè. Tametsi non oportuit ad compendium illud diuertere, si quidem uenisset tibi populari, uulgataque uia, tutius certiusque, etiam si paulo serius.

MENIPPI ET TANTALI DIALOGVS

Des. Erasmo Roterodamo interprete.

MENIPPVS.

Q. VID ciulas o Tantalè, aut quid tuam de *Animas poss*
 ploras fortunam, stagno imminēs? TAN. *mortem nihilo*
 Quoniam siti enecor Menippe. MEN. *indigere*

Vsq; adeo piger es atque iners uti non uel pronus incumbens bibere noris, uel caua uola hauriens? TAN. Nihil proficero si procumbam: refugit enim aqua simulatque me propius admoueri senserit. quod si quando hausero, ori que coner applicare, prius effluxit quam summa rigem labia. Atque inter digitos effluens aqua, haud scio

A 4 quomodo

quomodo rursus manum meam aridam relinquit. **MENIPPE**. Prodigiosum quiddā de te narras Tantale: uerū dic mihi isthuc ipsum, quorsum opus est bibere, quum corpore careas: nam illud quod esurire poterat, aut sitire, in Lydia sepultū est. Ceterū tu quum sis animus, quinam posthac aut sitire queas, aut bibere? **TANTALE**. Atqui hoc ipsum supplicij genus est, ut anima perinde quasi corpus sit, ita sitiāt. **MENIPPE**. Age, hoc ita habere credamus, quandoquidē affirmas te siti puniri. At quid hinc acerbi tibi poterit accidere? Nūc metuis ne potus inopia moriāre? At equidē haud uideo alteros infēros, si quis hos relinquat, neque locū aliū in quē morte demigret quispiam. **TANTALE**. Recte tu quidem dicis: uerum hoc ipsum supplicij genus est, sitire, quū nihil sit opus. **MENIPPE**. Desipis Tantale, et uti uerum tibi fatear, non alio potu uideris egere quā ueratro mero: nam diuersum quiddam pateris, ijs quos canes rabiosi momorderint, ut qui non aquam, quemadmodū illi sed sitim horreas. **TANTALE**. Ne ueratrum quidem recusarim bibere Menippe, si liceat modo. **MENIPPE**. Bono es animo Tantale, certū habens nunquam fore, ut uel tu, uel reliquorum Manium quispiam bibat: Nec enim fieri potest: quanquam nō omnibus quemadmodū tibi, pœna adiudicata est, ut sitiānt, aqua illos non expestante.

MENIPPE

MENIPPI AC MERCVRII DIALO-
gus, Des. Erasmo Rotterodamo interprete.

MENIPPVS

Tubinā formosi illi sunt, ac formosae Mer Pro re momen-
A curi? ducito me docetoq; , utpote recens ^{tanea nō elabo-}
huc profectum hospitem. MER. Haud ^{randū}
mibi licet per ocū Menippe, quin tu isthuc ipso è loco
dextrorsum oculos defleste. Illic & Hyacinthus est,
& Narcissus ille, & Nireus, & Achilles, & Tyro, &
Helena, & Leda, breuiter quicquid est ueterū forma-
rum. MEN. Equidem præter ossa nihil uideo, calua-
riasq; carnibus renudatas, inter quæ omnia nihil sit om-
nino discriminis. MER. Atqui hæc sunt quæ poete
cuncti mirantur ac celebrant, ossa scilicet quæ tu uide-
ris contemnere. MEN. At Helenā saltem mihi com-
monstra: nam ipse quidem haud queam dignoscere.
MER. Hæc uidelicet caluaria, Helena est. MER.
Et huius scilicet ossis gratia, mille naues ex uniuersa
Græcia, acto delectu, sunt implete, tantaq; tum Græco-
rum, tum Barbarorum multitudo conflavit, tot urbes
sunt euerse? MER. Caterū Menippe non uidisti mu-
lierem hanc uiuam, quod si fecisses, forsitan diceres tu
quoq; uitio dandum non esse,

Pro tali muliere diu tolerare labores.

Alioqui si quis flores etiam arefactos marcidosq; con-
templetur, posteaquam coloris decus abiecerint, de for-

nos nimirum uideantur. At iidem donec florent color
remq; obtinent, sunt speciosissimi. M E N. Proinde il-
lud iam demiror Mercuri, si Græci non intellexerunt
se pro re usqueadeo momentanea, quæq; tam facile
emarcesceret elaborare. M E R. Haud mihi uacat te/
cum philosophari, quare delecto loco ubicunq; uelis,
prosterne temet ac recumbe, mihi iam aliæ sunt tra-
ducendæ umbra.

MENIPPI, AMPHILOCHI, TROPHO-
nij Disceptatio, Des. Erasmo Rot. interprete.

MENIPPVS

*Herodas in numeris
Deorum relatus decidet. V*

O S nimirum Trophoni atq; Amphiloche,
quum sitis mortui, tamen haud scio quo-
nam modo phanis estis donati, uatesq; cre-
dimini, ac stulti mortales deos esse uos arbitrantur.
T R O. Quid? an nobis igitur imputandū, si per insci-
tiam illi de mortuis huiusmodi opinantur? M E N. At/
qui non ista fuissent opinati, ni uos, tum quum uiuere/
tis, eiusmodi quædam portenta ostentassetis, tanquam
futurorum fuissetis præsci, quasiq; prædicere potuisse-
tis, si qui percontarentur. T R O. Menippe, nouerit
Amphilochus hic, ipsi pro sese respondendum esse. Cæ-
terum ego Heros sum, uaticinorq; si quis ad me descen-
derit: At tu uidere nunquā omnino Lebadiam adisse,
neq; enim alioqui ista nō crederes. M E N. Quid ais?
equidem nisi Lebadiā fuissē profectus, ac linteis ami-
ctus

etus, offam ridicule manu gestans, per angustū aditum in specum irrepsissem, nequaquam fieri potuisset, ut te defunctum esse cognoscerem perinde atq; nos, solaq; prestigiatura reliquos antecellere. Sed age per ipsam diuinandi artem, quid tandem est Heros? neq; enim in, *Heros quid*
 telligo. T R O. Est quiddam partim ex homine, partim ex deo compositum. M E N. Nempe quod neque sit homo, quemadmodum audio, neq; deus, uerum pariter utrunq;. Ergo dimidia illa tui, ac diuina pars, quō nūc recessit? T R O. Reddit oracula Menippe in Bœotia. M E N. Haud intelligo quid dicas Trophoni, nisi quod illud planē uideo, te totum esse mortuum.

CHARONTIS AC MENIPPI DIALOGUS, Des. Erasmo Rotterodamo interprete.

CHARON

EDDE naulum scelestē. M E N. Voci, *In eos quibus*
 R ferare, siquidem isthuc tibi uoluptati est, *in Vita nihil cure*
 Charon. C H A R. Redde, inquam, quod, *est / et q: mome*
tanea nos non
 pro traiectione debes. M E N. Haudquaquam auferre queas ab eo qui non habeat. C H A R. An est quisquam qui ne obulum quidem habeat? M E N. Sit ne alius quispiam præterea, equidē ignoro, ipse certe non habeo. C H A R. Atqui præfocabo te per Ditem impiissime, ni reddas. M E N. At ego illiso baculo tibi comminuam caput. C H A R. Num ergo te tam longo traiectu gratis transfuxero? M E N. Mercurius meo nomine

nomine tibi reddat, ut qui me tibi tradiderit. MER. Belle mecum agatur per Iouem, siquidem futurum est, ut etiam defunctorum nomine persoluam. CHAR. Haud omitam te. MEN. Quin igitur uel huius gratia perge ut facis, nauim trahere: quanquā quod non habeo, quinā auferas? CHAR. At tu nesciebas, quid tibi fuerit adportandum? MEN. Sciebam quidem, uerum non erat. Quid igitur? num ea gratia erat mihi semper in uita manendum? CHAR. Solus ergo gloriaberis te gratis fuisse transuectū? MEN. Haud gratis ó præclare, siquidem & sentinam exhausti, & remum arripui, & uectorum omnium unus nō ciulaui. CHAR. Ista nihil ad naulum, obolū reddas oportet, neque enim fas est secus fieri. MEN. Proinde tu me rursum in uitā reuehe. CHAR. Belle dicis, nimirum ut uerba etiam ab Aeaco mihi lucrifaciam. MEN. Ergo molestus ne sis. CHAR. Ostende quid habeas in pera. MEN. Lupinū si uelis, & Hecate coenam. CHAR. Vnde nobis hunc canem adduxisti Mercuri? tum qualia garriebat inter nauigandum? uectores omnes irridēs, ac diſterijs inſeſſens, unusq; cantillans, illis plorantibus. MER. An ignoras Charon quem niram transuexeris: planè liberum, cuiq; nihil omnino cure sit. Hic est Menippus. CHAR. Atqui si unquā posthac te recepero. MEN. Si receperis ó præclare: ne possis quidem iterum recipere

CRATETIS AC DIOGENIS DIALO

gus, Dcs. Erasmo Roterodamo interprete.

CRATES

M **ORICHVM** diuitem, nouerásne *Dis* *Vere hereditarie*
Opes que sint.
ogenes: illum, inquam, supra modum diui-
 tem, illum Corintho profectū, cui tot erāt
 naues onustæ mercibus, cuius consobrinus Aristæas,
 quum ipse quoq; diues esset, Homericum illud in ore so-
 lebat habere,

Aut me confice tu, aut ego tete.

DIOG. Cuius rei gratia sese captabant inuicem Cra-
 tes. **CRA T.** Hereditatis causa, quum essent æquales,
 uterq; alterum captabant. Iamq; testamenta publica/
 uerāt ambo, in quibus Mærichus (si prior moreretur)
 Aristæam omnium rerum suarum dominum relinque/
 bat, Mærichum uicissim Aristæas, si quidem ipse prior
 è uita decederet. Hæc igitur quū essent in tabulis scri/
 pta illi inter sese captabant, & alter alterum adulationi/
 bus obsequijsq; superare contendebat. Porro diuini,
 haud scio utrum ex astris id quod futurum sit conie/
 ctantes, an somnijs, quemadmodum Chaldæi faciunt:
 quin & Pythius ipse, nunc Aristæam uictorē fore pro/
 funciabat, nunc Mærichum, ac trutina quidē interim
 ad hunc, interim ad illū propendebat. **DIOG.** Quid
 igitur tandem euenit? nam audire est operæ precium
Crates. CRA T. Eodem die mortui sunt ambo: ceter

rum

rum hereditates ad Eunomium ac Thrasyclem deue-
nerunt, quorum uterq; cognatus illis erat: atqui de his
nihil prædixerant diuini futurum, ut tale quippiã ac-
cideret. Etenim quum Sicyone Cirrbam uersus nauis
garent, medio in cursu, obliquo orto lapyge, euerſa
nauis perierunt. DIOG. Recte factũ: at nos quũ essemus
in uita, nihil eiusmodi alter de altero cogitabamus. Ne-
que enim ego unquã optabam ut moreretur Antisthe-
nes, quo nimirum baculus illius ad me rediret heres-
dem (habebat autem egregie ualidum, quem ipse sibi
parauerat oleaginũ,) neq; tu Crates, opinor, desidera-
bas, ut me mortuo, in possessionum mearum successio-
nem uenires, puta dolij ac pereæ, in qua quidem lupini
chæmices inerant duæ. CRAT. Neq; enim mihi quic-
quam istis rebus erat opus, imò ne tibi quidem Dioge-
nes: siquidẽ quæ ad rem pertinebãt, quæq; tu Antisthe-
ni succedens accepisti, deinde ego succedens tibi, ea mi-
mirum multo sunt potiora, multoq; splendidiore, quàm
uel Persarum imperium. DIOG. Quenam sunt ista
que dicis? CRAT. Sapientiã, inquam, frugalitatem,
ueritatem dicendi, uiuendiq; libertatem. DIOG. Per
Iouem memini me in istiusmodi opum hereditatẽ An-
tistheni successisse, tibiq; eas longe etiam maiores reli-
quisse. CRAT. Verum reliqui mortales hoc posses-
sionum genus aspernabantur, neque quisquam nos ob-
ſpem potiunde hereditatis obsequijs captabat, sed ad
aurũ omneis intendebr̃t oculos. DIOG. Nec iniuriæ
neq;

neque enim habebant quo facultates eiusmodi à nobis traditas acciperent: quippe rimosi iam, uitiatiq; delictis, non aliter quàm uasa carie putria. Quo fit, ut si quando quis in illos infundat uel sapientiam, uel libertatem, uel ueritatē, esuat illico perstilletq; fundo quod inmissum est continere non ualente. Cuiusmodi quidam & Danaï filiabus aiunt accidere, dum in dolium pertusum haustam aquam important: at ijdem aurum dentibus & unguibus, omniq; ui seruabant. CRAT. Proinde nos hic quoq; nostras possidebimus opes: illi simulatq; huc uenerint, obulum duntaxat secū ferent, ac ne hunc quidem ulterius quàm ad portitorem.

NIREI AC THERSITAE DIALOGUS.

Des. Erasmo Roterodamo interprete.

NIREVS

CCE denique uel Menippus hic iudex omnes

Erit, uter nostrum sit formosior. Dic Menippe, an non tibi uideor forma præstantior? MEN. Imò quinam sitis, prius arbitror indicandum, nam hoc opinor scito est opus. NIR. Nireus ac Thersites. MEN. Vter Nireus, uter Thersites? nondum enim uel hoc satis liquet. THER. Iam unū hoc uinco, quod tibi sum similis, neq; tantopere me præcellis, quantopere te cæcus ille Homerus extulit, unū omnium formosissimū appellās: quin ego fastigiato uertice, rarisq; impexis capillis ille, nibilo te inferior uisus sum arbitro.

Apud Inferos
equalitatem esse
Pares enim sunt

uisus sum arbitror. Lam uero tempus est uti pronuncies Menippe, utrum altero formosiores existimes.
N I R. Mirum ni me Aglaia Charopeq; prognatum.

Qui uir pulcherrimus unus,

Omnibus è Graijs Priameia ad Pergama ueni.

M E N. Atqui non item sub terram opinor pulcherrimus uenisti, quippe qui reliquis quidem osibus alijs appareas asimilis: porro caluaria hoc uno insigni à Thersite caluaria dignosci possit, quod tua delicata est ac mollicula: quandoquidem isthuc habes effoeminatum ac neutiq; uiro decorũ. N I R. Attamẽ Homerum percontare, qua specie tum fuerim, quũ inter Græcorũ copias militarem. M E N. Tu quidem somnia mihi narras: at ego ea specto quæ uideo, quæq; tibi adsunt in presentia: ceterum ista norunt, qui id temporis uiuebant. N I R. Quid igitur tandem? an non ego formosior Menippe? M E N. Neq; tu, neq; quisq; alius formosus hoc loco: siquidẽ apud inferos equalitas est, paresq; sunt omnes. T H E R. Mihi quidẽ uel hoc sat est.

DIOGENIS AC MAVSOLI, DES.

Erasmo Roterodamo interprete.

DIOGENES

Memoria bene honestaq;
ante Vite oibus Mausolo
leis seu monumentis
preferendam.

H E tu Car, quare tandem insolens es tibiq; places, ac dignum te credis, qui unis nobis omnibus anteponare? M A V. Pri-
mum regni nomine o tu Sinopenſis, quippe qui Carie
impera

Imperauerim uniuersæ, præterea Lydiæ quoq; gentibus aliquot: tum autem et insulas nonnullas subegerim: Miletum usq; peruenerim, plerisq; Ionie partibus uastatis. Ad hæc formosus eram ac procerus, ac bellis in rebus præualidus. Postremo, quod est omnium maximum, in Halicarnasso monumentum erectum habeo, singulari magnitudine, quantum uidelicet defunctorum alius nemo possidet, neq; pari etiã pulchritudine conditum, uiris scilicet atq; equis, pulcherrimo è saxo ad uiuam formam absolutissimo artificio expressis, adeo ut uel phanum aliquod simile baud facile quis inueniat. Num iniuria tibi uideor hæc ob res mihi placere atq; efferris? D I O G. Num ob imperium ais, ob formam, atq; ob sepulchri molem? M A V. Per Iouem ob hæc inquam. D I O G. Atqui ó formose Mausole, neq; uires iam illæ, neque forma tibi iam adest. Adeo ut si quem arbitrum de formæ præcellentia delegerimus, baudquaquam dicere potis sit, quamobrem tua caluaria meæ sit anteferenda: siquidem utraq; pariter tum calua, tum nuda: utriq; dentes pariter ostendimus, pariter oculis orbatifumus, pariter naribus simis ac sursum hiantibus deformati. Cæterum sepulchrum ac saxa illa preciosa, Halicarnasseis forsitan iactare licebit, et hospitibus gloriæ causa ostentare, tanquam qui magnificam quandam apud se structuram habeât: uerum quid hinc cōmoditatis ad te redeat uir egregie, nequaquam uideo, nisi forsitan illud commodum uocas, quod

plus oneris atq; nos sustines, sub tam ingentibus saxis
 pressus ac laborans. M A V. Itane nihil illa mihi con-
 ducunt omnia? planeq; pares erunt Mausolus ac Dio-
 genes? D I O G. Imò haud pares, inquam, uir clarissi-
 me: nam Mausolus disruciabitur, quoties carū rerum
 in mentē ueniet, quibus in uita florere consuevit: at Dio-
 genes interim eum ridebit: Atq; ille quidem de suo illo
 monumento, quod est in Halicarnasso memorabit, ab
 uxore Artemisia atq; sorore parato: contra Diogenes
 ne id quidem suo de corpore nouit, nunquid habeat se-
 pulchrū. Neq; enim illi res ea cura est, uerū apud uiros
excellentissimos sui memoriā famamq; reliquit, ut qui
uitam peregerit uiro dignā, tuo monumento Carum
abiectionissime celsiorem, ac tutiore in loco substructam.

SIMYLI AC POLYSTRATI DIALO-
 gus, Des. Erasmo Roterodamo interprete.

In Senes predicatorēs
 et Adolescentulos qui
 carpitq; obsequijs hē
 cedēs. instituit.

SIMYLVS

ENISTI tandem & tu Polystrate ad
 nos, quum annos uixeris haud multo pau-
 ciores centum, opinor. P O L. Nonaginta
 octo Simyle. S I M. Sed quinam triginta istos annos
 egisti, quibus mihi fueras superstes. Nam ipse perij te
 ferme septuagenario. P O L. Quam suauissime profe-
 cto, etiam si hoc mirum tibi uidebitur. S I M. Mirum
 uero, si quidem tibi primū seni, deinde inualido, postre-
 mo etiam orbo quicquam poterat esse in uita suaues

P O L

POL. Principio nihil erat quod nō possem, præterea pueri formosi complures aderant, tum mulieres nitidissimæ, unguenta, uinū mire fragrans, postremo mensæ uel Siculis illis lautiores. SIM. Noua narras, nam ego te planè sordidum ac parcissimum esse sciebam.

POL. Atqui uir præclare, ex alienis arcis opes mihi subscatebant. Tum diluculo protinus quā plurimi mortales ad fores meas uentitabant, simulque ex omni rerum genere quæ terrarū ubiuis pulcherrimæ reperiuntur, munera deportabantur. SIM. Num me defuncto regnum gessisti?

POL. Minime, uerum amantes habebam innumeros. SIM. Non possum non ridere: tū ne amantes tantus natu quā esses, uixque tibi dentes superessent quatuor?

POL. Habebam per louem equidem optimates ciuitatis: quumque essem tum senex, tum caluus, sicuti uides, præterea lippiens etiam, ac senio cecutiens: postremo naribus muccosis, tamen cupidissime mihi inferuiebāt, adeo ut is felix uideretur, quemcunque uel aspexissem modo. SIM. Num tu quoque quemadmodum Phaon ille, Venerē aliquā è Chio transuexisti, ut ob id optātī tibi illa dederit rursus ad inuēntā redire, ac denuo formosum atque amabilem fieri?

POL. Haud quāquam, quin magis quā talis essem, qualem dixi, tamen supra modum adamabar. SIM. Aenigmata narras.

POL. Atqui notissimus est hic amor, quā uulgo sit frequens, nempe erga senes orboꝝ ac diuites. SIM. Nūc tua forma unde tibi profecta fuerit intelligo uir egre-

gie, nimirū ab aurea illa Venere. POL. Veruntamen non parū multas commoditates ab amantibus tuli Si-
myle, propemodū etiam adoratus ab illis. Porro sapi-
us etiam quasi procax illis illudebam, excludens inter-
dum nōnullos eorū: interim illi inter sese decertabant,
et in ambiendis primis apud me partibus, alium aliū
anteire nitebatur. SIM. Sed age, de facultatibus tuis
quid tandē statueras? POL. Palām quidē affirmabā,
me unūquenq; illorū relicturū heredem: idq; illi quum
crederent futurū, certatim se quisq; obsequentiorē atq;
adulantiorē præbebat. Ceterū alteras illas ueras tabu-
las, quas apud me seruaueram, reliqui, in quibus omnes
illos plorare iussi. SIM. At postrema illa tabula quē
pronunciabant heredem? num ē cognatis quempiam?
POL. Non per Iouem, imō nouitium quendam ex for-
mosis illis adolescentulis, natione Phrygem. SIM.
Quot annos natū Polystrate? POL. Viginti ferme.
SIM. Iam intelligo quibus obsequiis ille te demerue-
rit. POL. Attamen multo illis dignior qui scribere-
tur heres, etiam si Barbarus erat ac perditus, quem
iam ipsi etiam optimates colunt captantq;. Is igitur
mibi exitit heres, iamq; inter patricos numeratur,
subrafo mento, Barbaroq; cultu ac lingua: quin eum
Codro generosiorē, Nireo formosiorē, Ulysse pru-
dentiorē esse prædicant. SIM. Non laboro, uel tor-
tius Græciæ sit imperator, si libet, modo ne illi potian-
tur hereditate.

Veneris

VENERIS ET CUPIDINIS DIALO-

gui, Des. Erasmo Roterodamo interprete.

Pudicos. Reuere,
dos. et Negotiosos.
Cupidine nō tenet.

V E N U S

V I D tandem in causa est Cupido, ut quā

Q reliquos deos omneis adortus expugna-

ris, Iouem ipsum, Neptunum, Apollinem,

Iunonem, me deniq; matrem, ab una Minerva temper-

res, utq; aduersus hanc nec ullum habeat incendiū tua

fax, et iaculis uacua sit pharetra, tum et ipse arcu ca-

reas, neq; iaculari noris? C V P. Equidem hanc metuo

mater: est enim formidabilis truculentoq; aspectu, ac

ferocitate quadam supra modū uirili: proinde si quan-

do tenso arcu petam illam, galeæ cristam quatiens, ex-

pauē facit me, moxq; formidine tremere occipio, sic ut

arma mihi ē manibus excidant. V E N. Atqui Mars

an non erat hac formidabilior? et hunc tamen supera-

tum exarmaſti. C V P. Imō ille cupide me recipit, at-

que ultro etiam inuitat: Verum Minerva semper addu-

ctis supercilijs obseruat: quin aliquando temere ad il-

lam aduolauī, facem propius admouens: at illa, si qui-

dem ad me accesseris inquit, per parentē Iouem, quo-

uis modo te confecero, aut lancea te transfigam, aut

pedibus arreptum in tartara dabo precipitē, aut ipsa

te discerpam. Plurima item id genus comminabatur:

Ad hæc acribus obtuetur oculis, postremo et in pe-

ctore faciem quandam gestat horrendam, uiperis ca-

pillorum uice comatam, hanc nimirum magnopere formido: territat enim me, fugioq; quoties eam afficio. V E N. Esto sane, Minervam metuis ut ais, atq; huius gestamē gorgona reformidas, idq; quū Iouis ipsius fulmen nō formidaueris: ceterū Musæ quā ob causam abs te non feriuntur, atq; à tuis iaculis tutæ agunt? num & hæ cristas quatiant, aut gorgonas prætendūt? C V P. Hæ quidem reuereor mater, sunt enim uultu pudico ac reuerendo, præterea semper aliquo tenentur studio, semper cantionibus animum intentū gerunt: quū ipse etiam non raro illis assisto, carminis suauitate delinitus. V E N. Esto, nec hæ adoriris propterea quod sint reuerendæ: at Dianam qua tandem gratis nō uulneras? C V P. Vt breuiter dicam, hanc ne deprehendere quidem usquam sum potis, quippe perpetuò per montes fugitantem: ad hæc alterius cuiusdam sui cupidinis illa tenetur cupidine. V E N. Cuius ó gnate? C V P. Nempe uenatu ceruorum & hinnulorū, quos insectatur ut capiat, ac iaculo figat. Ac prorsum tota rerum huiusmodi studio tenetur: tametsi fratrem eius, qui nimirum arcu ualet & ipse, fritq; eminus. V E N.
Teneo gnate, cum se/
penumero sagitta uulnerasti.

Martius

MARTIS AC MERCVRII DIALO-

gus, Des. Erasmo Roterodamo interprete.

*Contra magnilo-
quos iactatores*

MARS

Vdistin' Mercuri cuiusmodi nobis minas
 A tus sit Iupiter? quàm superba, quàmq; di-
 ctu absurda? Ego, inquit, si uoluerò, cathe-
nam ex ethere demittā, unde si uos suspensi me ui de-
trahere conemini, iusseritis operam: nunquam enim me
deorsum trahetis. Cōtra ego uos si uelim in altū attra-
here, non uos modo, uerum etiam tum terrā ipsam, tum
mare pariter subuectum in sublime sustulero. Adhuc
 alia permulta, quæ tu quoq; audisti. At ego, si quidem
 cum uno quolibet singulatim conferatur, ita præstan-
 tiorem eum esse, uiribusq; superiorem, haudquaquam
 negauerim: uerum unū tam multis pariter in tantum
 antecellere, ut eum ne pondere quidem uincere quea-
 mus, etiam si terram ac mare nobis adiunxerimus id
 neutiquam crediderim. MER. Bona uerba Mars.
 Neq; enim sat tutum est ista loqui, ne quid forte mali
 nobis hæc petulantia conciliet. MARS. An uero cre-
 dis apud quemlibet hæc dicturum me? imò apud te so-
 lum id audeo, quem linguæ continentis esse sciebam.
 Sed quod mihi maxime ridiculum uidebatur, tum quū
 hæc mimitantem audirem, haud queam apud te reti-
 cere. Etenim memineram, quū non ita multo ante Nep-
 tunus, Iuno, ac Pallas, mota aduersus eum seditione,

B 4 machinas

machinarentur comprehensum illum in uincula conijcere, quantopere formidaret, utq; in omnem speciem sese uerterit, idq; cum tres duntaxat essent dij. Quod ni Thetis misericordia commota, Briareum Centimanum illi auxilium accersiuisset, ipso pariter cum fulmine ac tonitru uinctus erat. Hæc reputanti mihi ridere libebat eius magniloquentiam iactantiamq;. M E R. Tace, bona uerba: neq; enim tutum est ista uel tibi dicere, uel audire mihi.

MERCVRII ET MAIÆ DIALOGVS

Des. Erasmo Roterodamo interprete.

MERCVRIVS

*Iuuenes obsequantes
esse debere*

S T uero mater deus quisquā in cœlo me inferior? MAIA. Caue ne quid istiusmodi dixeris Mercuri. M E R. Quid nō dicam? qui quidem tantum negotiorum solus sustineam quibus delassor, in tam multa ministeria distractus? Nam mane protinus surgendum est mihi, statimq; uerendum cœnaculum, ubi dij compotant. Tum ubi curiam in qua consultant undiq; strauero, ac singula ita ut oportet cōposuero, Ioui necessum est assistere, ac perferendis illius mandatis toto die sursum ac deorsum cursitare, insuper quum redeo, puluerulentus adhuc, Ambrosiam apponere cogor. Porro priusquam nouitius iste pocillator aduenisset, ego nectar etiam ministrabam. Quodq; est omnium indignissimum, soli omnium ne noctu

ne noctu quidem agere quietem licet, uerum id quoque temporis necesse habeo defunctorum animas ad Plutā nem deducere, manumque gregi me ducem præbere, tum autem et tribunalibus assistere. Neque enim mihi sufficiebant scilicet diurna negocia dum uersor in palestris, dum in concionibus præconis uices ago, dum oratores instruo, ni hæc quoque prouincia accedat, ut simul etiam umbrarum res disponam. Atqui Leda filij alternis inter ipsos uicibus apud superos atque inferos agitant. Mihi necesse est quotidie tum hoc, tum illud pariter agere: deinde duo illi Alcmena ac Semele miseris prognati mulieribus, ociosi in cōuiujs accumbunt, at ego Maia Atlantide progenitus illis ministro scilicet. Quin nunc quum recens Sidone à Cadmi filia reuersus essem, nam ad hanc me legarat, uisum quid ageret puella, priusquam respirassem, et adhuc anhelum de uia, rursum ad Argos emandauit uisurum, qui cum Danaë ageretur, Rursum inde in Boeotiam profectus inquit, obiter Antiopam uisito: adeo ut planè iam pariturum me negarim. Quod si mihi licuisset, lubens profecto fecissem, id quod solent ij qui in terris duram sequuntur seruitutem.

MAIA. Missa fac ista gnate: decet enim per omnia morem gerere patri, quum sis iuuenis: ac nunc quò iussus es, Argos contende, deinde in Boeotiam, ne si cessaris, fuerisque lentior, plagas etiam auferas: nam iracundi sunt qui amant.

VENERIS ET CUPIDINIS DIALOGUS,
Des. Erasmo Roterodamo interprete.

VENVS.

*In amatores qui
ppter formā infa-
miant.*

VPIDO gnate, uide quæ facti flagitia.
C Non iam de his loquor, quæ te impulsore
mortales in terra uel in se quisq;, uel inui-
cem alij in alios faciunt: uerū de his ago, quæ apud su-
peros quoq; designas, qui quidem Iouem ipsum cogis
uarias assumere formas, in quodcunq; tibi pro tempore
uisum fuerit, eum uertens: tum lunam è cælo deuocat.
Quin & solem aliquoties compellis lentum apud Cly-
menem cessare aurigandi muneris oblitum: nam quic-
quid iniuriæ in me matrem etiam committis, audacter
ac tanquam tutò facis. Verū tu quidem ò deorum om-
nium cōfidentissime, Rheam insuper ipsam iam anum,
præterea deorum tam multorum parentem, eò perpu-
listi, ut pusionem adamet, atq; in Phrygium illum ado-
lescentulū depereat, ac tua iam opera insanit, iunctisq;
leonibus, adhibitis item Corybantibus, quippe qui &
ipsi furore quodam sunt afflati, per Idam montem sur-
sum ac deorsum oberrat, ipsa quidem Attis amore ciui-
lans. Cæterum Corybantum alius suum ipse penem en
se desecat, alius demissa coma per montes fertur insa-
nus, alius cornu canit, alius tympano tonat, alius cym-
balo perstrepat: breuiter, omnis undiquaq; Ida tumul-
tus atq; insanie plena est. Proinde cūcta timeo: metuo

ne tale quid accidat, quandoquidem te produxi, malū ingens, ut si quando resipiscat Rheæ, uel potius si pergat insanire, Corybātibus imperet, ut te correptū discerpant, aut leonibus obijciant. Hic me sollicitat metus, quod uideam tibi periculum imminere. C V P. Ocioso animo esto mater, siquidem leonibus etiam ipsis iam familiaris sum factus, ita ut saepenumero conscensis eorū tergīs, prehensaq; iuba, equitis ritu insidens illos agitem. At uero illi interim mihi caudis adblandiuntur, ac manum ori insertam receptant lambuntq; deinde mihi reddunt innocuam. Porro Rheæ ipsi quando tandē uacauerit, ut me ulciscatur quum in Atte sit tota? Postremo quid ego pecco, quū res pulchras ut sunt, offero ac demonstro? uos ne appetite res pulchras: quare his de rebus ne in me crimen conserite. Num uis ipsa tu mater, uti neq; tu posthac Martem ames, neq; ille te? V E N. Ut es pernicax, & nulla in re non superas: attamen horum quæ dixi, aliquando memineris.

DORIDIS ET GALATEAE DIALOGUS,

Des. Erasmo Rotterodamo interprete.

DORIS.

*Culibet suus
amator placet*

ORMOSVM amantem Galatæa, nempe Siculum istum pastorem aiunt amore tui deperire. GALA. Ne ride Doris: etenim qualis qualis est, Neptuno patre prognatus est.

DOR.

DOR. Quid tum postea, si uel Ioue ipso sit progenitus, quum usque adeo agrestis atq; hispidus appareat, quodq; est omnium deformissimum, unoculus? An uero credis genus illi quicquam profuturum ad formam?

GAL. Ne isthuc quidem ipsum, quod hispidus est atq; agrestis, ut tu uocas, illum deformat, quin uirile magis est. Porro oculus media in fronte decet, etiam, quo quidem nibilo segnius cernit, quàm si duo forent. DOR. Videris Galatea non amantem habere. Polyphemum, sed illum potius adamare, sic cum prædicas. GAL. E quidem haud adamo, sed tamē insignem istam uestrans insultandi opprobrandiq; petulantiam ferre non queo. Ac mihi nimirum inuidencia quadam isthuc facere uidemini, propterea quod ille quum forte aliquando gregem pasceret suū, nosq; è littorali specula in littore ludentes cerneret in prominentibus Aetnae pedibus, quā uidelicet inter montē & mare litus sese in longū porrigit, uos ne aspexerit quidem: at ego omnium una uisita sum formosissima, coq; in unam me coniecerit oculū. Ea res uos male habet: nam argumentum est, me forma præstantiorem esse ac digniorem, quæ amer: uos cōtra fastiditas esse. DOR. An istud tibi putas inuidendū uideri, si primum pastori, deinde lusco formosa uisa sis? quanquam quid aliud ille potuit in te probare, præter candorem? Is illi placet opinor, quod caseo & lacti assueuerit: proinde quicquid his sit simile, id protinus pulchrum iudicat. Alioqui ubi libebit scire, qua sis facie, de scopulo

scopulo quopiam in aquam, si quando tranquilla steterit despectans, temetipsam contemplare, uidebis aliud nihil nisi perpetuum candorem: uerum is quidem non probatur, nisi rubor admixtus illi, decus illi iunxerit.

GAL. Atqui ego illa immodice candida, tamen eius modi habeo amantem, quum interim è uobis nulla sit, quam uel pastor, uel nauta, uel portitor aliquis miretur: ceterum Polyphemus (ut alia ne dicam) etiam carnendi peritus est. DOR. Tace ô Galatea, audiuiumus illum canentem, quum nuper pruriret in te: sed ô sancta Venus, asinum rudere dixisses: nam lyrae corpus simillimum erat ceruino capiti osibus renudato: tum cornua perinde quasi cubiti prominebāt, ijs iunctis, inductisq; fidibus, quas ne collope quidem circuntorquebat, agre ste quiddam et absonum cantillabat, quum aliud interrim ipse uoce caneret, aliud lyra succineret, ita ut temperare nobis nequiuerimus, quin rideremus amatoriam illam cantionem. Nam Echo ne respondere quidem illi uoluit balanti, quum sit adeo garrula: imò puduisset, si uisa fuisset stridulum illius, et ridiculum cantum imitari. Ad hæc gestabat in ulnis amasius iste delicias suas, urfi catulū pilis hirtum, ipsi non dissimilem. Quis autem non inuideat tibi amicū istum Galatea? GAL. Quin tu igitur Dori, tuum ipsius amicū nobis cōmonstra, qui meo sit formosior, quiq; doctius ac melius uel uoce canat, uel citbara? DOR. mihi quidem nullus est amator, neq; me hoc nomine iactō, quasi sim uehement

ter

ter amabilis, ueruntamen istiusmodi amicum, qualis est Polyphemus nempe totus hircum olens, tum crudis uentilans carnibus, et hospites, si qui appulerint deuorans, tibi habeas, cumq; tu mutuum ames.

DIOGENIS ET ALEXANDRI DIA-
logus, Des. Erasmo Roterodamo interprete.

*Præterita nos cre-
ciare nō debent*

DIOGENES.

VID hoc rei Alexander? itāne defun-

ctus es tu quoq; perinde atq; nos omnes?

ALEX. Vides nimirū Diogenes: tametv

si mirandū non est, si homo cum fuerim, defunctus sim.

DIOG. Nū ergo Iupiter ille Hammon mentiebatur,

quum te suum filium esse diceret, an uero tu Philippo

patre prognatus eras? ALEX. Haud dubie Philippo:

neq; enim obiissem, si Hammon parente fuisset pro-

genitus. DIAG. Atqui de Olympiade etiam confimis-

lia quedam ferebantur, puta draconem quendam cum

ea fuisse congressum, uisumq; in cubiculo, ex eo graui-

dam peperisse te: porro Philippum errare falliq; qui se

tuum patrem esse crederet. ALEX. Inaudieram qui-

dem et ipse ista quemadmodum tu, at nunc uideo neq;

matrē, neq; Hammonios illos uates sani quicquam aut

ueri dixisse. DIOG. Attamen istud illorum mendaciū

Alexander ad res gerendas haudquaquam tibi fuit in-

utile, propterea quod uulgus te uerebatur metuebatq;

quum

quum deum esse crederet. Sed dic mihi, cuinam tam in-
gens illud imperium moriens reliquisti? ALEX. Id
equidem ignoro Diogenes: celerius enim è uita submo-
uebar, quàm ut esset ocium de illo quicquam statu-
di, præter id unum, quod moriens Perdiccæ anulū tra-
didi. Sed age, quid rides Diogenes? DIOG. Quid nū-
rideam? an non meministi quid Græci fecerint, quum
nuper tibi arrepto imperio adularentur, principemq;
ac ducem aduersus Barbaros deligerent? nonnulli ue-
ro in duodecim decorum numerum referrent, ac phana
constituerent: deniq; sacra facerent tanquam Draconis
filio? Sed illud mihi diciſo, ubi te sepelierunt Macedo-
nes? ALEX. Etiamdum in Babylone iaceo tertium
iam diem: porrò Ptolemæus ille satelles meus, si quan-
do detur ocium ab his rerum tumultibus qui nunc in-
stant, pollicetur in Aegyptum deportaturum me, atq;
inibi sepulchrum, quo uidelicet unus fiam ex dijs Aeg-
yptijs. DIOG. Nō possum nō ridere Alexander, qui
quidē te uideā etiā apud inferos desipientē sperantē,
que fore, ut aliquādo uel Anubis fias, uel Osiris. Quis
tu spes istas omittis ò diuinissime, neq; enim fas est re-
uerti quenquam, qui semel paludem transmiserit, atq;
intra specus hiatum descenderit, propterea quod ne-
que indiligens est Aeacus, neque contemnendus Cere-
berus. Verum illud abs te discere peruelim, quo seras
animo quoties in mentem redit, quanta felicitate apud
superos relicta huc sis profectus, puta corporis
custodibus

custodibus, satellitibus, ducibus, tum auri tanta ui, ad hoc populis qui te adorabant: præterea Babylone, Baſtris, immanibus illis beluis, dignitate, gloria: deinde quod eminebas conspicuus, dum neſtareris, dum amico lo candido caput haberes reuinctum, dum purpura circumamictus eſſes: nunquid hæc te diſcruciant, quoties reſuſcitant animo? Quid lachrymas ſtulte? an non id te ſapiens ille docuit Ariſtoteles, ne res eas quæ à fortuna proficiſcantur, ſtabiles ac firmas exiſtimares? ALE /

*Ariſtotelis facta
Homo fuit preſti-
gioſus et fraudulentus.*

XAND. Sapiens ille, quum ſit aſſentatorum omnium perditifimus? Sine me ſolum Ariſtotelis facta ſcire, quàm multa à me petierit, quæ mihi ſcripſerit: deinde quemadmodum abuſus ſit mea illa ambitione, qua curpiebam eruditione cæteris præſtare, quum mihi palparetur interim, ac prædicaret me, nunc ob formam tantam & ipſa ſummi boni pars quædam eſſet, nunc ob res geſtas atq; opes: nam hæc quoq; in bonorum numero collocandas eſſe cenſebat, ne ſibi uitio uertèretur quod eas acciperet. Planè preſtigioſus uir ille quidem erat, ac fraudulentus ô Diogenes: quanquam illud fructus ſcilicet ex illius ſapientia ſero, quod nunc perinde quaſi ſummis de bonis excrucior, ob iſta quæ tu paulo ante cõmemoraſti. DIOG. At ſcin' quid facies? oſtendam tibi moleſtiæ iſtius remedium. Quandoquidem his in his locis ueratrū non prouenit, ſic ut Lethei fluminis aquam auidis faucibus attrahens bibas, iterumq; ac ſæpius bibas: atq; eo pacto deſines de bonis Ariſtotelis

cis

etis disruciari. Verū enim Cletum etiam illum & Calisthenem uideo, cumq; his alios cōplureis raptim huc sese ferentes, quo te discerpant, poenasq; sumant ob ea quæ quondam in illos cōmisisti. Quare fac in alteram hanc ripam te constras, & crebrius (ut dixi) bibas.

MENIPPI ET CHIRONIS DIALO-

gus, Des. Erasmo Roterodamo interprete.

MENIPPVS.

*Presentijs Rebus
contentu esse debet
quemlibet.*

QVIDEM inaudiui Chiron, te deus

E quū esses, tamē optasse mortem. CHIR.

Vera nimirum sunt ista quæ audisti Menippe, planeq; mortuus sum sicuti uides, quum mihi licuerit immortalē esse. MENIP. At quenam te mortis cupido tenebat, rei uidelicet, quam uulgus hominū borreat? CHIR. Dicam apud te, uirum neutiquam stultum atq; imperitum: Iam mihi desierat esse iucundum, immortalitate frui. MENIP. Quid? an iniucundum erat te uiuere, lucemq; tueri? CHIR. Erat inquam Menippe: nam quod iucundū uocant, id ego neutiquā simplex, sed uarium quiddam esse arbitror. Verum quum ego semper uiuerem, atq; ijsdem perpetuo rebus uterer, sole, luce, cibo, tum horæ eadem recurrerent, reliqua item omnia quæcunq; contingunt in uita, reciproco quodam orbe redirent, atq; alijs alia per uices succederent, satietas uidelicet corū me cepit. Neq;

LVC. C enim

enim in eo uoluptas est sita, si perpetuo fruaris iisdem,
sed omnino in permutando posita est. M E N. Probe lo-
 queris Chiron: ceterum hæc quæ apud inferos agitur
 uita, quinam tibi procedit, posteaquam ad hanc tan-
 quam ad potiozem te contulisti? C H I R. Haud insua-
 uiter Menippe: siquidem equalitas ipsa quiddam ha-
 bet admodum populare. Nihil autem interest, utrum in
 luce quis agat, an in tenebris: præterea neq; sitiendum
 est nobis quemadmodum apud superos, neque esuriens-
 dum, sed eiusmodi rerum omnium egentia uacamus.
 M E N. Vide Chiron ne temet ipse inuoluas, neue eô-
 dem tibi recidat oratio. C H I R. Quamobrem isthuc
 ais? M E N I P. Nempe si illud tibi fastidio fuit, quod in
 uita semper iisdem similibusq; rebus utendum erat,
 quum hic itidem similia sint omnia, eundem ad modum
 parient fastidium. At de integro tibi querenda erit ui-
 tæ commutatio, atq; hinc quopiam aliam in uitam de-
 migrandum, id quod arbitror fieri non posse. C H I R.
 Quid igitur faciundum Menippe. M E N. Illud nimio-
 rum, uel sapiens quum sis, quemadmodum opinor,
 & yulgo prædicant, præsentibus rebus sis cõe-
 tentus, homiq; consulas quod adest, ne
 que quicquam in his esse pu-
 tes quod ferri non
 queat.

M E N I P P I

MENIPPI ET CERBERI DIALO-

gus, Des. Erasmo Roterodamo interprete.

*In eos quorum Vita
a Verbis discrepat*

MENIPPVS.

EVS Cerbere, quandoquidem mihi tecū
M cognatio quædam intercedit, quum & ip-
 se sim canis: dic mihi per Stygiam palu-
 dem, quomodo sese habebat Socrates, quum huc acce-
 deret? Verisimile est autem te, deus quum sis, non latra-
 re modo, uerum etiam humano more loqui, si quando
 uelis. **CER.** Quum procul adhuc abesset Menippe,
 uisus est constanti atque interrito adire uultu, perinde
 quasi mortem nihil omnino formidaret, tanquam hoc
 ipsum uellet ijs, qui procul à specus ingressu stabant,
 ostendere: uerum simulatq; despexit in hiatum, uiditq;
 profundum atque atrum antri recessum, simulq; ego
 cunctantē etiam illū aconito mordēs pede correptum
 detraherem, infantium ritu eiulabat, suosq; deplorabat
 liberos, nihilq; nō faciebat, in omnem speciem sese con-
 uertens. **MEN.** Num igitur fucate sapiens erat ille,
 neque uere mortem contemnebat? **CER.** Haud ue-
 re: ceterum ubi uidit id esse necesse, audaciam quan-
 dam præ se ferebat, quasi uero uolens id esset passurus,
 quod alioqui uolenti nolenti tamen omnino fuerat
 ferendum, uidelicet quo spectatoribus esset miracu-
 lo. Equidem illud in totum de uiris istiusmodi uere

C 2 posim

404 LVC. HERCVLES GALLICVS

possim dicere, ad fauces usque specus intrepidi sunt ac fortes: porro intus quum sunt, nihil mollius neque fractius. MEN. Caterum ego quonam animo tibi uisus sum subisse specum? C F R. Vnus mortalium Menippe sic mihi uisus es subire, ut tuo dignum erat genere, et prior te Diogenes, propterea quod neutiquam adasti subieritis, aut intrusi: uerum tum ultronei, tum ridentes, atque omnibus plorare renunciates.

PRAEFATIO SEV HER

CVLES GALLICVS LVCIANI

Des. Erasmo Roterod. interprete.

*Facundia in Senecta
absolutum vigorem
ostendere.*

HERCVLEM Galli lingua gentis uernacula Ogmium uocant. Porro deum ipsum noua quadam atque inusitata figura depingunt: decrepitus est apud illos, recaluaster, reliquis capillis, si qui reliqui sunt, plane canis, cute rugosa, et in aterrimum exusta colorem, cuiusmodi sunt nautae isti senes. Charontem potius aut Iapetum quempiam ex his qui apud inferos uersantur, diceres. In summa, quiduis potius quam Herculem esse conijceres ex imagine. Atque tali specie quum sit, tamen Herculis ornatum gerit, ut qui tum leonis exuium indutus sit, tum clauam exterateneat, tum pharetram humeris aptatam portet, tum arcum tensum leua praeferat: denique modis omnibus

bue

bus Hercules est. Hæc equidem arbitrabar in Græcani
 corum deorum contumeliam perperam facere Gallos,
 quum eum eiusmodi fingeret effigie, quo nimirum illum
 talibus picturis ulciscerentur, quod olim in regionem
 ipsorum incurfasset, prædas agens id temporis, quum
 Geryonis armenta uestigans, Occidentalium gentium
 plerasq; regiones peruastaret. At nondum etiam dixi,
 id quod erat in imagine maxime nouum atq; mirandū:
 siquidem Hercules ille senex, ingentem admodum homi-
 num multitudinem trahit, omnibus ab aure reuinctis:
 porro uincula catenulae tenues auro electrone confe-
 ctæ, pulcherrimis istis monilibus adsimiles. Atqui quum
 uinculis usque adeo fragilibus ducantur, tamen neq; de
 fugiendo cogitant, quum alioqui comode possint, neq;
 prorsus obnituntur, aut pedibus aduersus trahentem ob-
 tendunt, sese resupinantes: uerum alacres ac lati sequun-
 tur, ducentem admirantes, ultro festinantes omnes, et
 laxatis funiculis etiam anteuertere studentes, perinde
 quasi grauitate laturi, si soluerentur uinculis. Ne illud
 quidem pigebit referre, quod mihi uidebatur omnium
 absurdissimum: etenim quum non inueniret pictor unde
 catenularum summæ ansas neciteret, uidelicet dextera
 iam clauam, leua arcum tenente, summam dei linguam
 perterebrauit, atq; ex hac religatis catenulis eos trahi
 fecit. Ipse nimirum ad eos qui ducebantur, uultum et oculos
 conuertebat, arridens. Hæc ego quum diutius aspi-
 ciens essem contemplatus, admirans, hesitans, indignas:

Gallus quispiam, qui propius astat, nostratium literarum non indoctus, id quod declarauit, quum Græcam linguam absolute sonaret, philosophus opinor, ex eo genere philosophorum, quod apud illos esse fertur: Ego tibi hospes, inquit, picturae istius enigma explicabo: nam uidere uehementer ad eam attonitus ac stupefactus. Orationem nos Galli nequaquam arbitramur esse Mercurium, quemadmodum uos Græci, uerū Herculi illam tribuimus, propterea quod hic Mercurio longe robustior extiterit: nam quod senex fingitur, nihil est quod mirere. Siquidem una facundia consueuit in senecta demum absolutum uigorem ostendere, si modo uerum uestri dicunt poëta,

Obduci iuuenum densa caligine pectus:

Contra senectam posse quiddam dicere,

Rudi iuuenta melius ac præclarius.

Hinc uidelicet apud uos & Nestoris lingua melle profuit, & Troianorum concionatores liriocessam edunt, uidelicet floridam quandam uocē: nam liria si satis cōmemini, flores appellantur. Proinde quod ab auribus uinctos ad linguam trahit senex hic Hercules, qui non aliud quàm ipse est sermo, ne id quidē debes admirari, qui quidē nō ignores linguae cū auribus esse cognationem. Neque uero ad contumeliam illius illud pertinet, quod ea pertusa est: nam memini, inquit, & Iambicos quosdam uersiculos ē comœdijs apud uos discere,

Siquidem uiris loquacibus.

Extrema

Extrema lingua perforata est omnibus.

Quin de eodem banc in summa habemus opinionē, ut quicquid egit, id oratione facundiāq; confecisse putemus, utpote uirum sapientem, ac persuadendo plerāq; sibi subegisse. Iam tela illius nimirū rationes sunt acutae, misiles, citae, atq; animam sauciantes: unde pennigera dicta uos quoq; nominatis. Haftenus Gallus. Ac mihi quidem quum huc me conferens mecū inter eundem perpenderē, num decorū iam esset, ut tam grandis natus, quiq; iam pridem ab his doctrinae certaminibus me met abdicassem, rursus me tam multorū iudiciū calculus exponerē iudicandū, in tempore subiit animū meū eius picturae recordatio: nam antehac uerebar, ne cui uestrū uiderer hac admodum pueriliter agere, quasiq; praeter etatem iuuenari. Proinde ne quis Homericus adolescentulus illud mihi impingeret dicens,

Aetas iam periit tua: Tum illud,

Ac te corripuit cariosa senecta, minister

Inualidusq; tibi, et segnes tardiq; caballi:

Videlicet eo scommate pedes meos notans. Verum quoties senex ille Hercules recurrit animo, ad quāuis adducor ut faciam, neq; me pudet hac audere, quū sim ipsi equalis imagini. Itaq; robur, celeritas, forma, et si quae sunt alia corporis bona, ualeant, cumq; his tuus o Teie uates, Cupido, ubi me mento subcano uiderit auro rutilantibus alis, si uidebitur, uel aquilas praeteruolet: neq; laborabit Hippoclydes, imo nūc uel maxime tēpestiuū

fuerit, facundia repubescere, florere, uigere, & quàm licet plurimos ab auribus ducere, ac sæpius arcu fringere: quandoquidem periculum non est, nequando quis præter spem pharetram inanē reperiatur. Vides quibus modis ætatem meam, meamq; senectutem ipse consoletur animemq;, adeo ut non sim ueritus nauim iam olim in terram subductam denuo reuellere, suisq; instructam armis, medium in pelagus demittere. Contingant autem à uobis ò dii, afflatus secundi, quando nunc uel maxime, presente bono atq; amico uento nobis est opus: quo si digni modo uidebimur, in nos quoq; dicat alius quis Homericum illud:

Quos profert senior pannis è uilibus armos.

EVNVCHVS SIVE PAMPHILE

PHILVS LVCIANI, DES.

Erasmo Rotterodamo interprete.

V NDE nobis aduenis Luciane, seu quidnā rei rides? Semper tu quidem & aliās consueuisti nobis hilaris ac festiuus occurrere, uerū isthuc maius aliquid solito uidetur esse, de quo risum nec compescere queas. LVC. E foro tibi adsum ò Pamphile: porro mox efficiam, ut tu quoq; mecum rideas, simulatq; audieris cuiusmodi litis adfuerim actioni, duobus philosophis inter sese contendentib. PAM. Iam isthuc ipsum profecto ridiculum est quod ais, philosophos

losophos inuicem lites agitare. Nam etiam si quid ma-
 gni fuisset negocij, inter ipsos modeste citraq; pugnam
 controuersiam cōpositam oportuit. L V C. Quid ais?
 tranquille componant illi, qui quidem solida plaustre
 conuicijs onusta, alter in alterum effuderint, uociferan-
 tes miraq; peruicacia contendentes? P A M. Videli-
 cet de disciplinis atq; opinionibus Luciane, ita ut assor-
 lent, dissentiebāt, quod erant diuersæ factionis. L V C.
 Nequaquam, imò aliud quiddam erat hoc de quo dissi-
 debant: nam eiusdem sectæ erant ambo, eiusdemq; scho-
 le, et tamen orta inter eos lis erat. Porro iudices qui
 cognoscebant, primates erant huius Reip. natuq; ma-
 ximi ac sapientissimi. Breuiter, apud quos pudeat ali-
 quis etiam parum apte quippiam eloquutus, nedum ad
 tantam prouectus inuerecundiam. P A M. Quin tu
 igitur litis argumentū exponis, quo uidelicet ipse eti-
 am cognoscam, quæ res tibi tantum risum concitarit?
 L V C. Scis Pamphile salarium, idq; neutiquam exi-
 guum ab imperatore fuisse constitutum singulis philo-
 sophorum generibus: puta Stoicis, Platonis, Epicu-
 reis: cumq; his etiā Peripateticis: ita ut unicuiq; sectæ
 præmium esset æquale. Ceterum demortuo ex his quo-
 piam, alius aliquis in eius locum subrogandus est, qui
 sit optimatū calculis probatus. Porro præmium illud,
 neq; bubula pellis erat quæpiam, quemadmodum ait
 poeta, nec porcellus: uerum singulos in annos decies
 mille nummum, quos accipiunt, uti doceant iuuentur

tem. P A M . Memini quidem ista . Quin aiunt nuper ex illis diem obijisse quempiā: alterum (ni fallor) ē Peripateticis. L V C . Hæc ipsa Pamphile Helena, propter quam illi inter sese singulari certamine conflictabant . Et hæcenus quidem nihil etiam ridendū erat in illis præter hoc, quod quum philosophos esse se profiterentur, ac pecunias pro nihilo ducere: tamen carū gratia perinde atq; pro patria in discrimen adducta, pro religione maiorum, pro monumentis progenitorū decertarent. P A M . Atqui Peripateticorū istud est decretum: non admodū esse negligendas pecunias: uerum eas in tertio quodam bonorum ordine esse ponendas. L V C . Recte dicis. Nam ista quidē aiunt. Proinde bellum hoc ex maiorū iudicio, sententiāq; illis extitit: uerum quæ postea consequuta sint, iam ausculta . Primū cōplures quidem alij in defuncti illius funebribus ludis decertabāt: sed inter hos præcipue duo uiribus pares: puta Diocles ille senex: nosti quē dicam, contentiosum illū inquā: præterea Bagoas, qui quidē ea specie est, ut Eunuchus esse uideatur . Inter hos initio de doctrina, deq; philosophiæ decretis atq; opinionibus est decertatum: & uterq; sui specimen ac documentū dedit, quod esset Aristotelicæ factionis, quodq; eius placita sequeretur ostēdit. At per Iouē in hoc certamine, neuter altero superior erat. Lis igitur huc deflexit deniq; . Diocles definēs iam eruditionis suæ periculū ac specimen ostendere, ad Bagoam descēdit, ac uitā illius in primis carpe-

carpere est aggressus. Bagoa itidem huius uitam uicissim taxabat. P A M. Idq; merito Luciane. Siquidē eius rei magis erat habenda ratio. Proinde si ego forte iudex causę sedissem, magis in hoc ut mihi uidetur, futurus eram occupatus: potiusq; spectassem, uter moribus esset præstantior, quàm uter ad disputandū ac dicendum promptior: atq; illi potius quàm huic uictoriæ am adiudicassem. L V C. Recte dicis: Equidem isti tuæ sententię meum & ipse calculum addo. Verū ubi iam conuicijs, ubi maledictis essent satiati, tandem Diocles illud aiebat nefas esse, uel conari aut proponere Bagoam, uti cum philosophiæ studio, cumq; pulcherrimis illius præmijs commercium haberet, qui quidem Eunuchus esset. Imò hoc hominum genus, non solum ab eiusmodi contubernio secludi oportere, uerum ab ipsis etiam sacris, ac uasis puris, breuiter ab omnibus publicis cœtibus eici: ostendens inauspicatum quoddam & occursum infaustum spectaculum fore, si quis mane domo egressus, uel uideat istiusmodi quippiam. Atque hac de re multis uerbis differebat, affirmans Eunuchum *Eunichus quid* neque uirum esse, neque mulierem, sed quiddam, utrinq; compositum & conflatum, planeq; monstrum, ab hominum natura specieiq; alienum. P A M P H I L. Nouam accusandi rationem nobis narra Luciane. Iamq; & ipse ridere compellor, crimen audiens tam inauditum. Sed alter ille quid? Num obticebat? An uicissim & ipse quiddam ausus est ad ista responderet.

LVC. Initio quidem pudore ac metu (nam id est istud familiare) diutius obticebat, erubescens interim, paulatimque præ se ferens id quod erat. Tandem autem tenuerem quandam ac muliebrē edens uocem, negabat æquum facere Dioclem, qui se quod Eunuchus esset, ob id à philosophia secluderet, cum qua foeminis etiam esset commercium. Allegabantur, Aspasia, Diotima, Thargelia, quæ causam illius adiuuabant. Præterea Academicus quidam Eunuchus natione Gallus, qui paulo ante nostram etatē maximi nominis apud Græcos floruiſſet. Porro Diocles etiam illum ipsum siquidem extaret, ac simili negotio sese misceret, prohibiturum sese respondit, nihil expauesactum opinione, quam apud uulgus obtinebat. Ad hæc quum ipse quedam distertia in illum iaciebat, tam referebat in eū, quæ à Stoicis maximeque Cynicis dicta ad risum concitandum erant idonea, de corpore mutilo atque imperfecto. Hac in re iudicium cognitio uersabatur. Denique totius causæ iam illud caput esse coepit: Num Eunuchus idoneus esset censendus, qui ad philosophiam admitteretur, quiq; iuuenibus præfici postularet, quū alter interim formam etiam ac corporis integritatem, in philosopho requirendam esse diceret. Maxime uero uti barbam altam ac promissam gerat, quo uidelicet ijs, qui discendi cupidi aduenirēt, uir grauis appareat, et is cui fides haberi debeat, neque indignus uideatur decem illis drachmarū milibus, quæ forent ab imperatore capiendæ. Ceterum Eunuchorū conditio

conditionem etiam quam Spadonum esse uiliorē. Nam illos aliquando uirile quiddam expertos fuisse, at hunc ab ipso statim ortu fuisse exectum, planeq; animal esse quoddam uarium atq; anceps, non aliter quam cornices, quæ neq; inter columbas, neq; inter cornuos numerari queant. Alter contra responderet eo iudicio non de corporis agi figura, uerum de animi uirtute, proinde de mentis qualitatem expendi oportere, deq; dogmatum cognitione querendum esse. Eius rei testis citatus Aristoteles, qui quidem Ermeam eunuchum Atarne oriundum tyrannum supra modū sit admiratus, adeo, ut illi perinde atq; Dijs sacra fecerit. Ausus est et illud addere Bagoas, multo magis idoneum esse eunuchum; qui adolescentes erudiendi credatur, quod ab hoc nulla in illos calumnia possit herere, neq; Socraticum illud crimen in hunc competat, quod adolescentulos corrumpat. Deinde quæ ille potissimam in mentū imberbe fuerat cauillatus, ea hic facete, ut ipsi quidem uidebatur, reiecit. Etenim si ē barbæ prolixitate, inquit, philosophos æstimare conuenit, nimirum hircus ante omneis primas tenebit. Hic tertius quidam assistens (nomen hominis silebitur) atqui iudices, inquit, hic malis leuibus, ac foeminea uoce, reliquoq; corporis habitu eunūcho adsimilis, si quis uestes detrahbat, egregie uir esse uidebitur. Alioqui mentiuntur qui ferunt cum aliquando in adulterio deprehensum, membra in membris *Membra in Membris*, ut legum tabulæ loquuntur, habentem: atq; id quidem

dem temporis ad Eunuchum confugisse, eaq; reperi-
 ta tebra absolutum fuisse, quum iudicibus crimen per-
 suaderi non posset, ut qui è specie hominem iudicaret
 Eunuchum. At nunc mihi palinodiam canturus uide-
 tur, idq; propter ostentatum præmium. Hæc quum di-
 cerentur, omnibus, ut par erat, risus est obortus. Porro
 Bagoas magis etiam perturbabatur, omnem in speci-
 em sese uarians, atq; in innumerabiles uersus colores,
 tam frigido sudore fluens: ac neq; decorum sibi existi-
 mabat adulterij crimen agnoscere, neque rursum eam
 accusationem inutilem ad præsens certamen arbitra-
 batur. P A M. Profecto deridicula sunt ista Luciane,
 neq; uulgarem uobis, uti cõiectandum est, uoluptatem
 præbuerunt. Verum quo tandem res euasit? Et quid su-
 per his pronunciarunt iudices? L V C. Non erat ea-
 dem omnium sententia. Verum alijs quidem uisum est,
 uti nudato illo, quemadmodum in emptitijs seruis fieri
 consuevit, inspicerent, num in ijs quæ ad penem perti-
 nent, philosophari posset. Alij uero sententiam dixere
 multo magis etiam hac ridiculam, nempe ut accersitis
 è lustris mulieribus aliquot iuberent illũ cum illis con-
 gredi, ac uiri officio fungi, astante interim è iudicibus
 quopiam, qui quidem esset natus maximus, fideq; spe-
 ratissima, qui inspiceret, num philosophum præstaret.
 Hæc ubi omnium risu fuissent excepta, neq; quisquam
 omnino adesset, cui non doleret alius risu cõcussus, ui-
 sum est, ut integra causa in Italiam reijceretur. Et nũc
 alter

Pene philosophari

alter, ut aiunt, ad eloquentiæ ostentationem semet exercet, atq; instruit, & accusationem quàm elaboratis-
simam meditatur, adulterij crimen aggrediens, id quod
ipsi maxime aduersatur. Quod quidem & hic facit, iux-
ta malorum rhetorum morem, quum ex ipso crimine
aduersarium inter uiros recenset. Contra Bagoas di-
uersa cura, quemadmodum audio, & assidue uirum agit,
negociumq; præ manibus habet. Postremo uicturum
se sperat, si modo docere possit, se nihilo deteriorem
esse equas ineuntibus asinis. Id enim amice uisum est
optimum philosophiæ documentum, atque una demon-
stratio, quæ refelli non queat. Proinde optarim, ut filius
qui mihi est adhuc admodum adolescens, non animum &
linguam, sed penem haberet ad philosophiā idoneum.

LUCIANVS DE SA-

CRIFICIIS, DES. ERASMO

Roterodamo interprete.

NIMVERO si quis recedere uelit, quæ
stultissimi mortales faciunt in sacris, in
festis diebus, in adeundis salutandisq; dijs,
tum quas res ab illis petant, quæ uota faciant, cuiusmo-
di sint, quæ de illis sentiunt, statuuntq;, equidem haud
scio, sit ne quisquam animo curis ita confecto, usq; adeo
moesto quin risurus sit, ubi perpenderit negocij, tum
absurditatē, tum amentiam. At multo ante quàm ridere
incipiat

incipiat, opinor secum illud expendet: utrum pios istos
 appellari conueniat, an contra dijs inimicos, atq; infe-
 lices, ac Genios malos, qui quidem numen ipsum reus
 usq; adeo humilem atq; abiectam existimant esse, ut hu-
 manis egeat obsequijs, utq; adulatione capiatur ac gam-
 deat: rursum ut stomachetur, atq; iracunde ferat, si ne-
 gligatur. Nam Aetolica illa mala, simulq; Calydonio-
 rum calamitates, totq; hominum cedes, ad hæc et Me-
 teagri interitum, hæc omnia à Diana autore profecta
 esse prædicant, quæ uidelicet grauiter ferret, quod ab
 Oeneo non esset ad sacrificium adhibita. Usq; adeo mi-
 mirum alte dolor hic animo illius infederat, quod sa-
 cris epulis esset frustrata. Quin illam iam mihi uidere
 uideor, ut erat id temporis, in cælo solitariam, reliquis
 dijs ad Oenei conuiuium profectis foras, miseris modis
 gerentem sese, ac miserabiliter eiulantē, quod ab eius-
 modi festo esset absutura. Contra Aethiopes illos for-
 tunatos, ac multis modis felices quis dixerit, si mo-
 do Iupiter illis gratiam referret pro humanitate,
 quam in initio poematis Homerici in ipsum exhibue-
 rant, duodecim perpetuos dies epulis acceptum, idq;
 quum reliquis etiam dijs comitatus ad conuiuium ue-
 niret. Usq; adeo nihil ut apparet, quicquid faciunt illi,
 gratis faciunt: uerū sua bona uendunt mortalibus, atq;
 emere quidem ab illis licet omnia, puta bonam ualetu-
 dinem bucula, diuitias bobus quatuor, tum regnū bo-
 bus centū. Præterea sospitem ab Troia in Pylum re-
 ditum

ditum tauris nouem. Iam ex Aulide ad Ilium transmitti
tendi facultatem regia puella. Nam alius quidam, ne id
temporis urbs caperetur, à Minerva mercatus est bo-
bus duodecim, ac peplo. Verisimile est autem, esse præ-
terea quædam, quæ uel gallo, uel corolla, uel solo thus
re ab illis redimi queant) Hæc igitur quum non ignora-
ret, opinor, Chryses ille, utpote tum sacerdos: tum ser-
nex, diuinarumq; rerum egregie peritus, posteaquam
re infecta redisset ab Agamemnone, tanquam qui pri-
dem Apollini mutuum dedisset beneficium, ita nunc im-
putat ac reposcit uicem, quin conuiciatur etiam prope
modum, nempe quum sic ait: Equidem Apollo egregie,
templum tuum, quum id temporis adhuc esset incoro-
natum, se penumero coronis ornaui, deinde tam multas
tibi in aris adoleui coxas taurorum, pariter atq; capra-
rum. At tu contra, me negligis, quum huiusmodi pati-
ar iniurias, proq; nihilo ducis hominem bene de te me-
ritum. Qua quidem oratione intantum ille pudefactus
est, ut protinus arrepto arcu, ac supra nauium statio-
nem sese collocans, pestem in Græcorum copias iacula-
retur, ne mulis quidem & canibus intactis. Sed quoni-
am de Apolline incidit mentio, referam de eodem &
alia, quæ de illo sapientes isti tradunt, non illa quidem,
quoties quàm infelicitè amarit, nō Hyacinthi cadem,
neq; Daphnes superbiam, uerum quemadmodum - dam
natus etiam fuerit, & ob Cyclopes interfectos in exi-
tium exactus. Vnde factum, ut è cælo in terram demit-

teretur, humana iam sorte usus, nostrisq; malis factus
obnoxius. Præterea autem quemadmodum in Theſſa-
lia mercenariam operã suam locarit apud Admetum,
tum item in Phrygia apud Laomedontem, atque apud
hunc quidem haud solus, uerum cum Neptuno, quum
ambo propter egestatem lateres cõponerent, inq; con-
struendis mœnibus operam præstarent. Ac ne merce-
dem quidem solidam à Phryge illo tulerunt, uerũ de-
bebat illis adhuc de summa, ut ferunt, plus triginta
drachmas Troiani nomismatis. Quid enim? An nõ hæc
in deorum honorem fabulantur poætæ? atq; his etiam
multo diuiniora de Neptuno, de Prometheo, de Satur-
no, de Rheæ, deniq; de uniuerſa ferme Iouis familia, idq;
inuocatis, ut adsint canentibus in exordio poematum,
Musis, à quibus tandem uelut afflati numine, id quod
apparet, huiusmodi quædam cantât. Quemadmodum
Saturnus ut primũ cœlum patrem suũ excuisset, ipse
in eo regnauerit, deinde liberos suos deuorarit, sicuti
ferunt fecisse. & Argiũ illũ Thyestem. Deinde quem
admodum Iupiter furtim occultatus à Rheæ, saxũ pue-
ri loco subijciente, in Cretam sit ablegatus, atq; inibi
à capella nutrice sit alitus, itidem uidelicet, ut Tele-
phus à cerua, Cyrus Persæ, is qui prior regnauit à cas-
tre narratur enutritus. Postea quemadmodum expul-
so patre, atq; in uincula coniecto, ipse potitus sit impe-
rio. Duxerat autem uxores complureis quidem aliis:
sed postremo loco Iunonem germanã, idq; iuxta Persæ
seruip

sarum et AByriorum institutum. Tum autē quod es-
 set in anores propensus, atq; in Venerem effusus, faci-
 le cœlam liberis expleuerit. Quorum alios ex suæ sor-
 tis deabus creauit: alios contra nothos, ex mortali ter-
 restriq; genere sustulerit. Quum interim generosus il-
 le, nunc in aurum, nunc in taurum, nūc in cygnum aut
 aquilam uerteretur: ac in summa plures sibi formas as-
 sumeret, quā uel Proteus ipse. Porro Minervam ē
 suo ipsius capite progeniuit, hanc planē sub ipso cere-
 bro complexus. Nam Bacchū imperfectum adhuc (ut
 aiunt) ē matre etiamnum conflagrante surreptum, in
 suum femur illatum defodit. Deinde urgente partu, ex-
 ecuit. Nec his dissimilia de Iunone etiam canunt. Nem-
 pe hanc citra uirilem congressum, subuentaneo conce-
 ptu grauidam puerum edidisse Vulcanū: atq; eum qui-
 dem non admodum fortunatum, uerum excusorem ac
 fabrum ærarium: quiq; perpetuò tum in igni, tum in fu-
 mo uersetur, ac scintillis oppletum: quippe cuius ars
 in fornacibus exerceatur. Tum autem ne pedibus qui-
 dem integris: claudicare enim ē ruina, quā à Ioue præ-
 ceptus datus esset ē cœlo. Quod ni Lemnij pro sua boni-
 tate eum, dum adhuc ferretur in acre, suscepissent, pe-
 rierat nobis Vulcanus: non aliter quā Astyanax ē
 turri deiectus. Quāquam quæ de Vulcano narrant,
 toleranda uideantur. Ceterum de Prometheo, cui non
 cognitū est, q̃ atrocior sit passus, propterea quod supra
 modum humane gentis amans fuerit? Siquidem hunc

Iupiter in Scythiam deportatū, super Caucasum montem cruci suffixit: adhibita illi aquila, quæ iecur illius assidue circumroderet. Hic itaq; pœnas pendit. Porro Rhea (nam sunt hæc quoq; simul referenda) an non indecore, atq; indigne facit? Iam anus quum sit, & ætate exacta, ijsq; rebus intempestiva: deinde tam multorum mater deorum, dum pueros adhuc adamat, eosq; zelotypia prosequitur: dumq; Atten ipsum leonibus secum circumnectat, præsertim quum iam utilis esse non queat? Itaq; quinam post hæc uitio uertat aliquis, uel Veneri quod adulteretur, uel Dianæ qd' ad Endymionem frequenter medio è cursu diuertens descendat? Sed age missas faciamus hæc fabulas: atq; ipsum cœlum conscendamus, poetico illo more subuolantes: ea nimirum uia, quam unam pariter cum Homero Hesiodus commonstrat, contemplaturi, quem in modū singula apud illos sint ordinata. Ac primum quidem quod forinsecus sit ferreum: uel ab Homero, qui id ante nostrā ætatem dixit, audiuimus. Quod si superas, ac sublato paulum capite sursum aspexeris, ac planè in ipsum quasi dorsum perueneris, ibi simul & lumen apparet candidius, & serenior sol, & astra fulgentiora, nihilq; usquā oculis occurrit nisi clarus dies, ac solum undiq; aureum. Ceterum introgrediçti, primo loco mansitant Horæ: quippe portas seruant. Post eas Iris ac Mercurius: utpote ministri Iouis & internuntij. Deinde Vulcani febrilis officina, omnigeno referta artificio. Postea deorum

orum edes, ac Iouis ipsius regia: quæ quidem omnia
 Vulcanus pulcherrime fabricatus sit. At uero dij iux-
 ta Iouem assidentes (conuenit enim opinor, ut in su-
 pernīs illis sedibus magno strepitu, fastuq; uiuatur) in
 terram despiciunt: & quoquo uersum intento capite,
 circumspectāt, sicunde subuolantem ignem uideāt, aut
 nidorem in aere surgentem, circaq; fumum rotantem
 sese. Quod si quis forte sacrum faciat, epulantur om-
 nes fumo inbiantes, ac muscarū in morem sanguinem
 exugētes circum aras effusum. Alioqui si domi cibum
 capiant, nectare atq; ambrosia uictitant. Nam olim ho-
 mines etiam ab illis in conuiuium sunt adbibiti, unaq;
 cum eis potarunt: nempe Ixion. ac Tantalus: uerū illi
 quoniam uim & raptum pararent, essentq; futiles &
 garruli: ob id in hunc quoq; diem pœnas luunt. Porro
 reliqua mortalium generi cœlum iam inaccessible est,
 atq; occultum. Et in hunc quidem modū uiuitur à dijs.
 Proinde uidelicet & iam mortales ipsi in colendis illis
 consimilia quædam atq; istis consentanea moliuntur.
 Nam primum lucos illis attribuerunt, tum & montes
 dicarunt, præterea aues consecrarūt: deinde suā cuiq;
 arborem assignarunt. His factis per regiones illos di-
 stributos colunt, eosq; uelut in ciuitatem suā receptāt.
 Nempe Apollinem Delphi Delijq; Mineruam Athe-
 nienſes: quæ quidē Græcis Athena dicta, uel ipso uoca-
 bulo se ei Reip. familiarem esse testatur. Argiui Iuno-
 nem: Mygdonij Rheam: Venerē Paphij. Rursum autē

Effigies Deora

Cretenses Iouē affirmant, non modo uixisse apud sese, nutritumq; fuisse: uerum etiam sepulchrum illius ostendunt. At nos scilicet interim tam multis iam seculis salimur: qui quidē opinemur Iouem tonare, pluere, reliquaq; omnia peragere. Et illud nos latuit, eū iam olim fuisse defunctū, & apud Cretenses sepultū. Deinde uero phanis in honorē illorum erectis, ne testis uidelicet aut penatibus careant, formas illorū exprimūt, adhibito ad id uel Praxitele, uel Polycleto, uel Phidia. At hi quidē artifices, haud scio ubinam uisam, eorū effigiem representant. Ac Iouē quidem barbatū fingūt. Apollinem uero semper puerū. Mercuriū iam pubescentem, primamq; ducentē lanuginem. Neptunū nigro capillitio, caesus oculis Mineruā. Attamen qui templa ingrediuntur, nō iam arbitrātur sese uidere, uel ebur ab Indis aduectū, uel ē Thracū uenis effossum aurū: uerum ipsum Saturni Rheaq; filiū à Phidia in terrā hospitem adductū, iussūq; Pisanorū in solitudine custodem ac speculatore assistere: idq; hoc contentū premio, boniq; consulente, si intra quinque perpetuos annos dum olympia celebrantur, interim obiter illi sacrificet aliquis. Tum autē constitutis aris, designatis sacrorum septis, puris uasis collocatis, uictimas offerūt: bouē aratorem agricola, agnū opilio, capram caprarius. Est qui thus, est qui placentulā offerat. At si quis pauper: is ita Deo litat, ut dexterā duntaxat suā ipsius exosculetur. Nam uero quū immolant (nam ad illos redeo) primum Iertis coronant

coronant pecudem, multoq; ante explorant, num legitima sit & sacris idonea: ne quid forte mactent ex his, quæ religio repudiat: deinde ad aram applicat, ac sub oculis dei iugulant, fletile quiddam emugientem, beneq; sicuti licet coniungere, ominatam: deniq; uoce iam leuiore ad sacri tibiae respondentem. Quis uero non facile conieceret gaudere deos, quum ista spectant? Quin & in frontispicio posita scriptura denunciatur, ne quis intra pura uasa consistat, qui manibus sit impuris. Atqui sacrificus ipse sanguine foedatus, neq; aliter q̃ Cyclops ille pecudem incidit, intestina educit, cor reuellit, cruorem aræ circumfundit. Et quid tandem non obiens, peragensq; quod ad pietatem, sacrorumq; ritum pertineat? Post omnia demum incenso igni, capram ipsam pariter cum pelle deportatam imponit: ipsam item cum lanis ouem. Nidor interim ille sacer atq; diuinus sursum fertur, atq; in ipsum usq; cælum subuectus paulatim diffunditur. Iam uero Scythæ reliquis omnibus hostijs omiffis, ut quas uiles atq; humiles existiment, ipsos homines mactant Dianæ, atque eo ritu deam placant. Verum hæc fortassis modesta uideatur: cumq; his ea quæ faciliunt Assyrij, quæ Phryges, quæ Lydi. Verum, si in Aegyptum proficiscaris: ibi demum, ibi uidebis permulta religiosa, planeq; cælo digna. Puta Iouem arietino uultu: Mercurium illum optimum facie canina: Panem uero totum hircum. Ad hæc alium Ibim, alium Crocodilum, aliam etiam Simiam. Quod si his quoq; de rebus

Quo planè pernoſſe queas didiciſſe libebit, complureis ſophiſtas audies: tum ſcribas, ac prophetas, mento raſo, qui tibi narrent (Sed prius, ut dici ſolet, Fores occlude prophane.) Quemadmodū uidelicet quondam ea ſeditione territi, quā mouerant hoſtes atq; gigantes, in Aegyptū deuenerint: ut illic in poſterum tuti ab hoſtibus latitarent. Et ob eam cauſam alius hircum induerit, alius arietem, nimirū præ formidine, alius ſeram, alius auem. Atq; hinc eſſe, ut dii nunc etiam eas obtineāt formas, quas id temporis aſſumpſerant. Nam hæc diligenter mandata literis, idq; ante nos plus decies mille in adytis illorū repoſita ſeruantur. Porro ſacrorum peragendorum idem ſermē apud illos ritus, niſi quod hoſtiā luſtu proſequuntur: iamq; maſſatæ circumfuſi membra laniāt. Sunt qui ſepeliant duntaxat, poſtea q̄ occiderint. Nam Apis ille, qui quidem deus apud illos eſt maximus, ſi quando moriatur, quis uſq; adeo magni faciat caſariem ſuam, qui nō eam detondeat, ac nudo capite luſtū præ ſe ferat: etiā ſi uel purpuream Niſi comam habuerit? Eſt autem hic Apis deus ex armento iā antea ſuffragijs deſignatus: utpote multo formoſior ac uenerabilior reliquis illis priuatis & gregarijs bubus. Hæc igitur quum ſic habeant, & tamen à uulgo uera, ſeriaq; credantur: mihi quidē poſtulare uidentur, non qui reprehendat, ſed uel Heraclitum potius aliquem, uel Democritum: quorum hic amentiam eorum rideat, ille deploret inſcitiam.

Eraſmus

ERASMVS ROTERO-

DAMVS IOANNI EUTY-

chio suo S. D.

VANQVAM hic Luciani Dialogus

Q. Eutychi doctissime, plurimum habeat ar-

tis, ob decorum mire seruatum in perso-
 nis tam multis, tamq; diuersis: tamen aliquot repperi,
 qui dicerent esse premendū, quod liberius ac uelut ἐξ
 ἀνάγκης philosophorum omne genus laceret. At mihi
 uidetur iustius esse stomachandum in huius seculi mor-
 res, quo uidemus philosophorū ac theologorum scho-
 las multo puerilius etiam inter se disidere: nec minus
 atrociter digladiari, tum inter religionis professores
 nihilominus cruentam esse pugnam, quā in eo conui-
 uio fuisse Lucianus, uel finxit, uel retulit. Hunc igitur
 libellum, quoniam forte ἀδελφώτερον repperi,

et tamen patrono uidebatur egere, Eu-

tychio dicaui. Bene uale, καὶ ὁ παννύχιος

καὶ, ut planè sis quod dices

ris. Antuerpiæ. An.

M. D. XVII

D 5 Luciani

LVCIANI CONVIVIUM

SEV LAPITHAE, DES. ERAS.

Roterodamo interprete. Philon, Luc.

PHILON.

OVAM quandam & uariam disputatio-
 nem Luciane uobis fuisse narrât, super coe-
 nam apud Aristenetum: tum philosophis
 eos quosdam sermones dictos, ac super his summam cõ-
 tentionem exortam fuisse. Quod ni mentitus est Chari-
 nus, etiam ad uulnera usq; rem processisse: deniq; san-
 guine conflictum fuisse diremptum. L V C. Atqui un-
 dêham Philon ista rescivit Charinus? neq; enim is no-
 biscum aderat in cõuiuiò. P H I L. E Dionico medico
 diebat audisse sese: Porro Dionicus etiam ipse è conui-
 uarum numero fuit opinor. L V C. Fuit maxime. Verũ
 ne is quidem ab initio rebus omnibus fuit presens: sed
 serius aduenerat, mediã fermè pugna, pauloq; ante uul-
 nera. Proinde demiror, si quid comperti, certiũe refer-
 re potuit, qui non ordine spectarit illa, unde inter illos
 natalis, postea ad sanguinem usq; deducta est. P H I L.
 Proinde Luciane Charinus, etiam ipse si rem comper-
 tius uellem cognoscere, & quo singula modo sint gesta
 doceri, te adirem iussit. Nam Dionicũ etiam ipsum fas-
 sum fuisse: ne se quidem toti negotio presentem adfui-
 sse. Te uero quicquid esset actum, id omne comperto-
 certoq;

vertoq; scire: tum etiam quæ dicta inter illos fuerint, no-
minisse: quippe qui eiusmodi nō obiter neq; neglectim
audire, sed per ocium atq; attente auscultari sis solitus.
Proinde nunquam effugies, quin nos hoc suauissimo ac-
cipias epulo: quo mihi quidem haud scio an ullum pos-
sit accidere iucundius: præsertim quod sobrii per ociū
tutō ac citra sanguinem, extraq; teli, quod aiunt, iactū
constituti sumus epulaturi.

Siue senes aliquid, Super coenā sunt debacchati,

Siue etiam iuuenes

à mero cōpulsi sunt, quæ neutiquam fas erat, tum dice-
re, tum facere. L V C. Iuuenilius tu quidem Philon, atq;
inconsultius hæc nos iubes in uulgus efferre, eaq; refer-
re, quæ inter pocula ab ebrijs sunt acta: quum hæc ma-
gis oporteat obliuioni tradere, eaq; omnia Baccho deo
uelut auctori imputare: qui quidem haud scio an quen-
quam suis non afflatum Orgijs, & Bacchanalium ex-
pertem præterierit. Proinde uide ne hominis sit parū
bene morati, eiusmodi adamusum exquirere: quæ recti-
us erat in cōuiuio reliquisse, atq; ita discedere. Siquidē
odi (sicut inquit uersus poëticus) memorem conpotorē.
Ne à Dionico quidē recte factū, qui hæc apud Carinū
effutiuerit, immodicamq; & pridianā dissiparit temu-
lentiam hominum philosophorum. Ceterum ego, absit
ut istiusmodi quippiam sim dicturus. P H I L. Nugæ ar-
gis Luciane, quæ ista dicis. Quin haudquaquam opor-
tebat ad istum modū apud me præsertim agere: ut qui
certo

certò sciam, te multo cupidiorē esse narrandi, quā ego sim audiendi: adeo ut mihi uidearis, si desint qui te audiant, uel ad columnam aliquam, aut statuam libenter accessurus, quo cūcta pariter enomas. Quod si nūc coner discedere, non sines, ni te prius audiero, abire: uerum ultro aderis, consectabere, rogabis. At tum ego te uicissim lusero. Iāq; adeo, si ita uis, abimus: ex alio quorpiam hac eadem audituri. Tu uero ne dicito. L V C. Age ne quid succenseas: equidem dicam, quandoquidē usque adeo cupidus es audiendi: uerum heus ea lege, ne passim in uulgus efferas. P H I L. Ni prorsus ignoro Lucianum, tute istuc potius feceris. Nam prior ipse denarabis omnibus, ut me quidem ad id nihil futurum sit opus. Sed illud mihi primo responde loco: Aristenetus, num filio Zenoni dabat uxore, atq; ita in nuptijs eius nos accepit? L V C. Non: imò filiam suam elocauit Cleantide, Idq; Eucriti nummularij filio, qui philosophiæ dat operam. P H I L. Formoso admodū per Iouem adulescentulo: tametsi tenero adhuc & uxoriæ rei non admodum maturo. L V C. Verum: at non inueniebat, opior, alterum generū magis idoneum. Hunc igitur qui tum modestus uideretur, tum ad philosophiæ studium propensus: præterea autem unicus Eucriti diuitis, ex omnibus delegit filiæ suæ maritum. P H I L. Causam neutiquam leuem dixisti, nempe quia diues sit Eucritus. Verū heus Luciane, quinā erant conuiue? L V C. Reliquos illos quorsum attinuerit tibi recensere? Verū ē philo-

philosophorum numero, ac literatorum, quos potissimum opinor, audire cupis: Zenothemis erat, senex ille Stoicus: unaq; cum hoc Diphilus, cui cognomen Labryrinthus: & hic quidem quod esset Zenoni Aristaneti filio præceptor. Deinde Peripatetica factionis Cleodemus: nostri hominem, nempe dicacem illum & argutum, atq; ad refellendum instructum. Discipuli gladium ac bipennē nominant. Quin & Hermon aderat Epicureus. Verum hunc quum ingrederetur, Stoici toruis obtuebantur oculis, & auersabantur, palamq; perinde quasi parricidam quempiam atq; impium ac funestum detestabantur. Et hi quidē tanquam Aristaneti ipsius amici, familiaresq; fuerant ad cœnam uocati, quos comitabatur & Istieus grammaticus, & Dionysodorus rhetor. Iam uero propter sponsum Cheream unā cum illo ad conuiuium accesserant, Ion ille Platonius: quod is iuueni præceptor esset, uir uenerandus aspectu, ac maiestatis quiddam præ se ferens, multumq; dignitatis ipso ostendens ore: Vnde nonnulli propter animi constantiam ac rectitudinem regulam illum appellant. Huic si mul ut ingrediebatur assurgebāt omnes, ac ueluti præcipuum quendam ac primarium hominem comiter atq; officiose exceperunt: adeo ut planē numen aliquod aduenire uideretur, quum adesset Ion admirandus ille. Tandem uero, quum iam omnes fermē conuiuæ præsentessent, tempus erat ut discumberetur. Itaq; ad dextram ingressus totam illam spondam mulieres (erant autem

autē complures) occupabant. Inter quas erat & spon-
 sa summo studio culta: hinc atq; hinc stipata foeminis,
 Porro ex aduerso ostij altera turba, pro cuiusq; digni-
 tate lotis distributis. Porro ē regione mulierum primo
 loco accūbebat Eucritus, secūdo Aristenetus: sub hac
 ambigi cœptū, utrū altero priorē oporteret accumbe-
 re, Zenothemim ne Stoicū, quippe senē: an Hermonē
 Epicureū. Nam hic erat Castoris ac Pollucis sacerdos:
 tum autem nobilissima inter ciues familia. Verū eam
 hesitationem sustulit Zenothemis: si me inquires Ari-
 stenete, minoris ducis Hermone, uiro uidelicet isto, ut
 ne quid aliud mali dicā Epicureo, discedo, totumq; con-
 uuium uobis relinquo. Et puerum protinus aduocat, dis-
 cedere parans. Tum Hermon. Imò habeto, inquit, tibi
 priores partes Zenothemi. Quanquam etiam si nihil
 aliud, uel hoc nomine par erat concedi, quod sacerdos
 sim, ut planē contemnas Epicurum. Rideo, inquit Zeno-
 themis, sacerdotem Epicureum. Simulq; cum dicto ac-
 cumbibat. Post hunc tamen Hermon. Deinde Cleodemus
 Peripateticus: pone hunc Ion, proxime hunc spon-
 sus, post eum ego, iuxta me Diphilus: huic asidebat Ze-
 nō discipulus: Postremo rhetor Diōysodorus cū Isthico
 grammatico. PHIL. Papæ Luciane Musarum con-
 uentum quendam mihi narras fuisse istud conuiuium,
 quippe plurimis sapientibus ac doctis uiris refertum.
 Ego uero laudo Aristenetum, qui quum optatissimam
 illam, ac splendidissimam solennitatem celebraret, prae
 ceteris

ceteris sapientissimos viros adbibere uoluerit: idq; adeo delectis ex unaquaq; philosophiæ secta precipuis, non hos aduocans, illos præteriens: uerū promiscue uocans omneis. L V C. Is uero nequaquā est ē uulgariū istorum diuitum numero, uerum et literarū est studiosus, ac maximam uitæ partem in his rebus uersatur. Cœna hæmus igitur initio quidem taciti et quieti, uariisq; erat apparatus et omnijugus. Neq; enim arbitror operæ precium, ut numero recenseam etiam illa condimenta, cupediat, aromata, atq; id genus illectamenta. Cuncta siquidē affatim suppetebant. Inter hæc Cleodemus admoto ad Ionis aurē ore: nō uides, inquit, senem illū, Zenothemim dicebat, (subauscultabā enim) ut sese opsonijs ingurgitat, utq; iure uestem oppleuit: tum quā multa puero à tergo stanti porrigit, putans interim se aliorū oculos fallere: neq; meminit post sese accumbentium? Hæc igitur fac et Luciano cōmonstres, quo testis esse possit. Mihi uero nihil lone monstatore opus erat: quippe qui hæc multo ante limis iam oculis præuideram. Hæc simulatq; dixisset Cleodemus: irruit in conuiuiū et Alcidamas Cynicus: atq; is quidē inuocatus, uulgatū illud festiuitatis gratia præfatus de Menelao, qui ultro ad fratris conuiuium accessisset. Itaq; plerisq; turpiter atq; impudenter uisus est fecisse: et quod cuiq; tum forte in mentē ueniebat, in eum torquebant: alius illud: Insanis Menelae. Alius rursum:

Verum Agamemnoniæ menti non ista placebant.

Ad

Ad hæc alia quæ pro tempore sæpe, lepideq; dici poterant, in eum obmurmurabant. Nam palam nullus audebat quicquam dicere, propterea quod metuerent Alcédamantem, utpote conuiciatorem egregium, unumq; & Cynicis omnibus clamosissimum. Quæ quidem re adeo visus est reliquis antecellere, ut nulli non esset formidandus. At Aristænetus collaudatū illum quod inuocatus aduenisset, iussit accepta sella, iuxta Istiæum ac Dionysodorum accumbere. At ille: Apage, inquit, muliebri quiddam ac molle dicis uti in scamno aut sella sedeam quemadmodum facitis uos, mollibus in stratis penè sitipini recumbentes, purpura suffulti. Quin ego tibi uel stans coenauero in ipso interim conuiuio etiam obambulans. Quod si defatigatus fuero: tum humi substrato pallio, cubito innixus cubuero: qualem uidelicet Herculem pingunt. Ita fiat, inquit Aristænetus, si quidem isthuc mauis. Sub hæc Alcidas in orbem conuiuium lustrans, coenabat, Scytharum ritu ad uberiora pascua subinde sese transferens, unaq; cum his qui inferebant edulia, circumiens atq; obambulans. Atq; interim tamenum dum cibum caperet, haudquaquam negotio uacabat, de uirtute obiter, de uitio differens, tum in aurum atq; argentum dicteria iaculans: iamq; Aristænetū percontabatur, quidnam sibi uellent tam multa, tam magna pocula, quum non minus usui possent esse fictilia? Verum Aristænetus iam obturbantē, molestumq; esse pergentem, in præsens quidem cōpescuit: ministro innuens ut

ut ingentem calicem, infuso meracissimo uino, illi porri-
geret. Atq; id quidem uisus est optime excogitasse: non
dum etiam intelligens, quantorū malorū is calix esset
antor futurus. Hūc igitur ut accepisset Alcidas, ali-
quantisper silentium agebat. Ac solo sternens sese cuba-
bat seminudus, quemadmodū facturum sese fuerat pol-
licitus, cubito humi fixo innitens, simulq; dextra scy-
phum sustinens: qualem Herculem apud Pholum picto-
res effingunt. Iam uero & inter alios calix aſidue cir-
cumagebatur, tum inuitatiuncula ad bibendū, & con-
ſabulationes ortæ, demum & lucernæ illatæ. Interim
ego quum puerum, qui iuxta Cleodemū adſtabat (erat
autem is pocillator egregie formoſus) ſubridentem ui-
diſſem (nam arbitror, quicquid obiter inter coenanti-
dam obtigit, commemorari oportere: maxime, ſi quid
ſit elegantius ac ſcite factum) iam admodū attentus ob-
ſeruare cœpi, quidnam rei rideret. Ac paulo poſt, accē-
debat puer tanquam calicem à Cleodemo recepturus.
At ille ſimul & digitum illius ſubſtringebat, & drach-
mas puto duas unā cum calice tradebat. Porro puer, ad
ſubſtrictum digitū rurfus arridebat. Caterum, de pecu-
nia, quum nō ſenſiſſet optinor, eoq; nō reciperet, in ter-
ram delapſis drachmis ſtrepitus eſt concitatus, moxq;
ambo pariter rubore ſuffundebantur, idq; ita palām,
ut nemo nō animaduerteret. Ambigebatur igitur in-
ter eos, qui proxime ſedebant, cuiusnam eſſent illi num-
mi, quū & puer negaret à ſe proiectos, & Cleodemus

item, iuxta quem strepitus acciderat, sibi excidisse dissimularet. Verū ea res tum neglecta est, ac conuiuentem omīssa, propterea quod id quod acciderat, nō ita multi uidissent, prāter unum (ut mihi quidem uisum est) Aristanctum. Nam is paulo post puerū loco mouit, clanculū ablegans, & alij cuidam innuit, uti Cleodemo percussator assisteret, uidelicet ex exoletis illis, ac robustis, mulioni, aut equisoni cuipiam. Ad hunc modū ea res ut cūq; abiit, summū alioqui allatura pudorem Cleodemo, siquidē ad omnes permanisset, ac nō protinus occupans Aristanctus eam sopisset, ciuilitate decteq; admodum inducta temulentia. Ceterū Alcidas (iam enim potus erat) percontatus, quid nam esset nomen puellae nubenti, tum clara uoce indicto silentio simul, & ad feminam cōuerso uultu: praebebo, inquit, tibi Cleanthi, Herculis Archegetae omine. Sub hac quū risissent omnes: Ridetis, inquit, sacrilegi, q̄ sponsae, Herculis Dei mei nomine propinauerim? Imō illud scito opus est, ni scyphum à me traditū accipiat, nunq̄ futurum, ut illi filius obtingat talis, qualis ego sum, uirtute interritus, animo liber, tum corpore adeo robusto: simulq; cum dicto, se se magis etiam renudabat, etiam usque ad illa quae sunt maxime pudenda. Ad ea quū iterum arrisissent conuiuae, indignatus ille surrexit, toruis iam atq; effratis obtuens oculis, uultuq; ipso testans iam neq; pacem, neq; quietem acturum amplius. Forsitan & baculum illisisset alicui, ni cōmodum id temporis placenta pregrau-

di fuisset illata. Nam hanc simulatq; conspexit, lenior ac mitior esse cœpit, ac stomachari desijt: obambulans interim ac placentam auide uorans. Iam uero pleriq; temulenti esse cœperant, & clamoribus undiq; perstrepebat conuiuium. Nam & Dionysodorus rhetorem illic agens, orationes quasdam pronuntiabat, laudabaturq; à ministris, qui à tergo assistebant. Et Isthæus Græmaticus uicissim, qui post illum accumbebat, uersuum centones quosdam recitabat, Pindari, Hesiodi, & Anacreontis carmina simul cōtexens atq; consarcinans: ita ut ex omnibus unicam redderet cantilenam, oppidò quàm ridiculam. in primis autem illa, perinde quasi uaticinans, de his quæ postea acciderunt.

Commisere simul clypeos.

Tum illud quoque.

Tam uero clamorq; uirum luctusq; coortus.

At uero Zenothemis, libellulū quempiam minutis conscriptum literulis, à puero acceptum legebat. Verum quū ij quorū partes erāt edulia inferre, aliquantisper, ita ut solent, cessarent mararenturq;: Aristenetus sedulo curās, ne uel id interea temporis, aut ociosum esset, aut uoluptatis expers, accersitū intro Morionem iussit: ridiculum aliquid uel dicere, uel facere, quo magis etiam exhilararentur conuiuæ. Moxq; ingressus deformis quidā, derafo capite, pauculos capillos in uertice gestans, eosq; cristæ in morē erectos: hic saltabat, atq; inter saltandū, quo maiore cōcitaret risum, rotatu sese

E 2 circumagebat

circumagebat, distorquebatq;. Tum cymbalo cōcussō,
 sonabat interim quiddam, linguam imitans Aegyptio-
 rum. Postremo diſteria quedam iaculabatur in eos qui
 aderant. Ac reliqui scommate tacti ridebant. Verū ubi
 & Alcidas tantem simile quiddam torſiſſet: catulū
 illum Melitē appellans, indignatus ille (Iamdudum
 autē prae se ferebat, quod inuideret illi, dū probaretur
 ac conuiuarum oculos retineret) abiecto pallio, ut se-
 cum luſtaretur prouocauit. Quod nī faceret, hunc, in-
 quit, baculum tibi impingam. Atq; ita miſer ille Satyr-
 rion (nam id erat Morioni nomen) congreſſus cum eo,
 pancratio decertabat. Erat id ſpectaculi multo incun-
 diſſimum, quippe quū uiderent hominē philoſophū cū
 Morione compoſitum, quū ferire, tum uiciſim feriri.
 Proinde qui aderant partim pudore tangebantur, par-
 tim ridebant: donec iam iſtus Alcidas, pugnam de-
 treſtaret, ab homuncione omnium plauſu comprobato
 certamine ſuperatus. Hae igitur, quū eſſent nō mediō-
 ri riſu excepta: ibi tandem ingreſſus & Dionicius me-
 dicus haud multo poſt peractam concertationem, Aie-
 bat autē in mora fuiſſe Polyprepontem tibicinem, dum
 hunc phreneſi correptū curandi gratia uiſeret. Ac pla-
 nē quiddam riſu dignum, cōmemorabat. Dicebat enim
 in ades illius ueniſſe ſeſe ignarū etiam hominē iam eo
 morbo teneri. At illum protinus ſurrexiſſe, foribusq; oc-
 cluſis, ac nudato gladio, tibias ipſas ſibi tradidiſſe, iſq;
 uti caneret inſiſſe. Deinde ubi id non poſſet, illum pen-
 cuſiſſe

cūfisse. scuticam sublata manu gestantē. Sese porro in tanto periculo tale quiddam fuisse cōmentum. Nempe ad canendi certamē prouocasse hominem: idq; ea lege ut uictus prescriptū certūq; plagarū numerū acciperet. Ac sese priorē cecinisse, praeue atq; imperite: deinde traditis illi tibijs scuticā ab illo recepisse: gladiū autem extemplo per fenestras in arcam abiicisse. Dein quum minore iam discrimine cum illo luctaretur, auxilio aduocasse uicinos. Eos reuulsisse belluam, atq; ita illorum opera seruatum sese. Ostendebat autem & plagarū uestigia quaedam: nonnullaq; in facie tubera lipientia. Ergo cum Diomicus ob huiusmodi fabulam non minus placuisset, quā Morio ipse: proxime isticū reclinans sese, de reliquijs coenabat. Atq; hic quidē haud absq; numine quodam nobis aduenerat: Imò prorsum usui futurus ad ea quae postea contigerunt. Nam prodiens in medium conuiuiū puer quidam, qui se ab Etæmocle Stoico uenire diceret, epistolium quoddam adferens, aiebat ab hero sibi mandatū, ut eo palām omnib; audientibus perlecto, rursus domum sese reciperet. Hic igitur permittente Aristeneto, admotus ad lucernam legebatur. PHIL. Num orationē Luciane in sponse laudem compositam, aut carmē nuptiale: quod genus per multa faciūt? LVC. Videlicet nos quoq; tale quippiam existimabamus. Verū ne accedebat quidē ad id, ut aiunt. Ceterum in literis ita scriptū erat. Etæmocles philosophus Aristeneto. Quā non mouear conuiuijs,

omnis ante acta uita mea fuerit testis. Qui quidem quā
quotidie mihi complures ea causa molesti sint, te mula-
to ditiores, tamen haud unquam illis morem gessi: per-
pendens nimirum, quantū sit in eiusmodi compotationi-
bus tumultus, quantū licentia petulantiaq;: uerū ad-
uersus unum te mihi uideor meo iure stomachatus, qui
tantum temporis à me officiosissime cultus et obser-
uatus, tamen indignum habueris, quem uel inter reli-
quos amicos tuos numerares, sed solū ex omnibus prae-
terieris, idq; quum uicinus essem. Proinde tua causa ma-
gis discrucior, qui quidem te tam ingratiū praeberis.
Blam ipse felicitatem nequaquam in hoc statuo, si quis
mihi impartiat, uel suam syluestrem, uel leporem: uel
placentiam: quae mihi affatim contingunt apud alios,
qui officia norūt. Quandoquidē etiam hodie quā apud
discipulū Pammenē coenare mihi licuerit, oppiparam
(ut uocant) coenam, nō annui tamen uehementer obser-
cranti, tibi scilicet demens ego, memetipsum reseruans.
At tu nobis praeteritis, alios accipis conuiuio. Idq; me-
rito facis, neq; enim ullo modo potes quid sit rectius di-
gnoscerē, nec apprehensiuam illam phantasiā habes.
Ceterum haud sum nescius, unde mihi ista sint profe-
cta: nempe ab egregijs istis philosophis tuis Zenothe-
mide ac Labyrintho. Quibus equidem (absit inuidia
dicto) uel unico syllogismo mihi uideor os protinus ob-
turare posse. Alioqui respondeat istorum aliquis quid
sit philosophia, aut haec quae inter elementa traduntur:
quid

quid habitio differat ab habitu, ut ne quid interim de
 perplexis illis rogationibus proponā; quid sit syllogis-
 mus cornutus: quid acervalis, quid metens. Verum tu
 quidem istis fruaris licet. Nam ego, qui solum in bonis
 ducam quod sit honestum, facile tulcro contumeliam.
 Atqui ne possis posthac ad istam excusationē confu-
 gere, ut dicas te mei oblitum fuisse: nimirum in tanto rerū
 strepitu, tantisq; occupationibus: bis te hodie sum allo-
 quutus, primū mane domi tuæ: deinde rursus in Casto-
 ris ac Pollucis templo rem diuinam facientem. Ac his
 quidem de rebus hæc responderim. Quod si tibi uideor
 cœnæ gratia succensere: quid Oeneo acciderit cogita-
 to. Videbis nimirum ipsam etiam Dianam indignantē,
 quod ille se solam non adhibuerit ad sacrificiū, quū re-
 liquos deos omneis acciperet conuiuio. Nam hac de re
 sic alicubi meminit Homerus:

Seu quia non norat: seu non succurrerat

Acriter est offensa tamen.

Item Euripides.

Calydon quidem hæc Pelopeij regio soli:

Qua parte seuum spectat aduersa fretum

Agros habens, tum diuites, tum fertiles.

Rursus Sophocles.

Immanis apri triste monstrum, in Oenei

Immisit agros gnata Latonæ dea

Docta eminus missis ferire spiculis.

Hæc tibi è plurimis pauca citauit intelligeres, cuius

modi præterito uirꝫ Diphilum ad cœnam adhibeat, cui
et ipsi filium cõmiseris tuũ. Idq; recte. Est enim iucun-
dus adolescenti, et ita cum eo uiuit, ut placeat, atq; ob-
sequatur: atq; adeo ni mihi turpe dictu fuerat, addidis-
sem et aliud quiddam. Quod quidẽ tu si libebit, ẽ Zo-
pyro eius pædagogo uerum esse cognosces. Verũ non
cõuenit obturbare in nũptijs: neq; accusare quenq; præ-
sertim criminibus usque adeo fœdis ac pudẽdis. Tamet
si Diphilus dignus in quẽ facerem, quippe qui duos iam
discipulos à me retraxerit: ego tamen ipsius philoso-
phie causa reticebo. Porro famulo huic mandauì, uti
si quam partem dare uelles, uel apri, uel cerui, uel plac-
centæ, mihi deportandam, ut istoc pacto te mihi de cœ-
na purgares, ne reciperet, ne ad hoc ipsum à nobis mis-
sus fuisse uideatur. Hæc amice quum legerentur, sudor
interim utiq; mihi manabat præ pudore: simulq; iam il-
lud quod uulgo dici solitum est, optabam, ut terra mi-
hi dehisceret: quum uiderem eos qui præsentēs aderant
ad singulas epistolæ partes inter se ridentes, potissimũ
autem hos, qui nouerant Etoemoclem uirũ canum, tan-
tumq; seueritatis præ se ferentem. Admirabantur igitur,
quod eiusmodi uir esset, hætenus fugisse sese, barba
uidelicet ac uultus austeritate deceptos. Ceterum Ari-
stænetum mihi quidem haud uidebatur hominem con-
temptu negligentiaue præterisse, uerum quod desper-
rasset, si fuisset inuitatus, unquàm adduci posse, ut an-
nueret: utq; ad eiusmodi res se morigerum præberet.

Eoq;

Eoq; ne tentandum quidem esse putasse. Ergo posteaq;
 puer iam legere desisset, uniuersum conuiuium in Di-
 philum ac Zenonem torquebant oculos, quod hi iam
 metu trepidi sederent, ac pallidi, ipsaq; uultus incon-
 stantia ac perplexitate crimen agnoscentes, ab Etoe-
 mocle intētum. Porro Aristanetus quanquam esset sa-
 nē perturbatus, uehementerq; consternatus animo, ta-
 men nos iubebat bibere, conans nimirum id quod eue-
 nerat, cōmode uertere, subridens interim. Ac puerum
 redire iussit, respondēs, ea sibi cura fore. Paulo autem
 post surgens & Zeno clanculum sese abduxit ē conui-
 uio, submonitus à pedagogo, ut discederet innuente,
 idq; tanquā patris iussu. Ibi uero Cleodemus, qui iam
 dudum occasionem queritabat (Nam gestiebat omni-
 no cum Stoicis conflictari, uerum dirumpebatur, quod
 non reperiret causam ad id satis idoneam) tum igitur,
 ansam prēbēte epistola Huiusmodi, inquit, facit egre-
 gius ille Chrysippus & Zenon ille mirabilis, neq; non
 Cleanthes, uerbula misera, neq; quicquam preter ro-
 gatiunculas, & umbras duntaxat philosophorum. Cē-
 terum Etoemocles sunt plerique omnes. Videtis quā-
 & ipsa epistole graues sint ac seniles. Postremo Ari-
 stanetus hic Oeneus est: Etoemocles Diana, Dij boni, q;
 bene auspicata omnia, quāq; congrua celebrande fe-
 stiuitati. Ita per Iouem inquit Hermon supra hunc ac-
 cumbens: inaudierat autem, ut opinor, aprum quendā
 Aristaneto paratum, ut in cōuiuiū proponeretur, eoq;

putabat non intempestive factam mentionem apri illius
 us Calydonij: per lares Aristenete, fac quam primum
 sacri partem mittas, ne senex interim ille fame pereat,
 tanquam Meleager tabefactus. Tametsi nihil queat acer-
 bum accidere, quandoquidem Chrysippus hæc indiffe-
 rentia censet esse. Itane uos Chrysippum nominatis in-
 quit Zenothemis, erigens sese, maximaque uoce intor-
 nans: an ex uno homine, qui non legitime philosophiam
 exerceat, nempe prestigiatore isto Etæmocle, Clean-
 tem ac Zenonem metimini, uiros sapientes? At qui tan-
 dem estis ipsi uos, qui hæc dicitis: an non tu Hermon-
 Castoris et Pollucis casariam, quam habebant aure-
 am circumtondisti? Cuius quidem facti poenam dabis
 carnifici traditus. Tu porro Cleodeme, nonne Sostrati
 discipuli tui uxorem stuprasti? Nonne in adulterio co-
 deprehensus nefandissima passus es? An non igitur sile-
 bitis, quum huiusmodi dedecorum uobis sitis conscij?
 Atqui non sum meæ ipsius uxoris leno, Cleodemus in-
 quit, quemadmodum tu, neque discipuli diuersantis apud
 me uaticum sustuli, quod is deposuerat, eoque facto rap-
 puiße me per Palladem deiciens abnegauit, neque quar-
 ternis drachmis scænero, neque discipulos obtorto collo
 in uincula duco, nisi in tempore mercedem persolue-
 rint. Verum illud inquit Zenothemis, baudquaquam pos-
 sis inficias ire, te Critoni uenenum quo patrem neca-
 ret ministrasse. Atque interea forte bibebat, quicquid au-
 tem erat in calice reliquum (erat autem ferme semiple-

nus) in duos illos profunde-
 bat. Porro conspersus est pa-
 riter & Ion, idq; præmij tulit, quod illis uicinus accu-
 beret, alioqui eq; malo non indignus. Hermon igitur de-
 misso uertice merum è capite abstergebat, eos interim
 qui præsentés erant attestans, quod id genus contumé-
 lijs esset affectus. Cleodemus autem quum nõ haberet
 calicem, inuadens primũ conspuebat Zenothemidi: de-
 inde læua comprehensum à barba, plagam in tempus
 erat illisurus: ac senem fortasse necasset ni Aristænctus
 dextram sublatã retinuisset. Is mox transceso Zeno-
 themide inter utrunq; medius assedit, ut eo ueluti mu-
 ro dirempti, pacẽ inter ipsos agerent. Hec igitur dum
 gerebãtur Philon, equidẽ aaria meo cum animo uolue-
 bam. Primũ illud statim occurrebat, nullũ esse operæ
 precium, si quis disciplinã perdiscat, nisi simul et uite
 rationes, ad id quod est optimum, accomodet atq; com-
 ponat. quũ uiderem illos qui uerbis alios antecellerẽt,
 quã factis ipsis sese ridiculos exhiberent. Deinde &
 illud ueniebat in mentẽ, ne forte uerum esset, quod uul-
 go pleriq; dictitarent, uidelicet eruditionem à recta ra-
 tione bonisq; institutis abducere istos, qui solos libros
 spectarent, quiq; sollicitudine curaq; quam illi adser-
 rent, perpetuo tenerentur. Quandoquidẽ quũ ibi tam
 multi præsentés essent philosophi, ne casu quidẽ ullum
 erat cernere à peccando immunem. Verũ alij faciebãt
 turpia, alij dicebant turpiora. Neq; enim iam poteram
 eorum quæ fiebant culpã, uino auctori imputare: meũ
 reputans

reputans, cuiusmodi essent, quæ Etoemocles, neq; cibo neq; potu etiamdum gustato, scripserat. Ita rerum uices præpostere atq; inuerse uidebantur, siquidem uidisses idiotas illos summa cum modestia conuiuî agitantés, neq; uino petulantes, neq; indecore sese gerentes. At ridebant duntaxat: & iam damnabant eos opor, quos dudum suspexerant, ex habitu iudicantes eos alicuius esse precij. Contra sapientes illi, & in libidinē ferebantur, & conuicijs certabāt, & supra modū sese potu cibisq; explebant: postremo uociferabātur & ad manus usq; conferendas rapiebantur. Ceterum admirandus ille Alcidas, etiam meiebat sub oculis omnia, nihil reueritus foeminas. Ac mihi quidē, si quis hæc, quæ in eo conuiuio gerebātur rectissime uoluisset conferre, simillima uidebantur ijs, quæ de Eride dea poetæ fabulantur: nempe hanc, quod non esset ad Pelci nuptias aduocata, malum in medium cōuiuium abiecisse, ex quo tam ingens apud Troiam bellum fuerit ortū. Itidem Etoemocles mihi uisus est epistola illa, quasi malo quopiam in medium proiecta, non minus malorum, quàm Iliæ habebat, excitasse. Neq; enim finem contentionis faciebant Zenothemis ac Cleodemus: quanquā medius inter utruq; intercesserat Aristænetus. Age, inquit Cleodemus, in præsentiarum quidem sat est, si literas nescire conuincamini: sed crastino die uos ulciscar, quibus conueniet modis. Responde mihi Zenothermi, uel tu, uel elegantissimus iste Diphilus: qua tandem gratia

gratia pecunie possessionem inter indifferentia ponendam esse censetis: cum ex omnibus nil aliud spectetis, quàm ut ipsi quàm plurimū pecunie possideatis? Atq; ob id causæ semper apud diuites hæretis: sceneratis atque usuris incumbitis, neq; non mercede docetis. Rursum quir uoluptatem detestemini, atq; hac de causa Epicureos in ius uocetis: quum ipsi uoluptatis gratia, turpissimè tum facitis, tum patimini: indigne ferentes si quis uos non uocarit ad coenam, rursum si uocemini, non sat est tantum uorare ut cibo targeatis, nisi & famulis tantum donetis. Atq; hæc quum diceret, pariter & linteum reuellere conatus est, quod Zenothemidis puer tenebat, omni carniū genere refertum: planeq; futurum erat, ut apertum illud ac solutum medium in solum abijceret, nisi quia puer non omittebat è mandibulis gnauiter aduersus trahentem retinens. Hic Hermon: Euge Cleodeme, respondeant qua gratia damnēt uoluptatem: quum ipsi supra ceteros omneis studeant uoluptati? Quin magis, inquit Zenothemis, tu Cleodeme respondeo, quam obrē diuitias inter indifferentia numeres. Imò tu potius. Atq; hunc ad modū diutius est altercatum: donec Ion capite tandem in apertum prolato, desistite inquit: Ego si libet sermonum argumenta proponam in medium, conuiuium nuptijsq; digna. Vos porro citra contentionē uicissim, & dicite & auscultate: quemadmodum & apud Platonē nostrū, alternis dicendi uicibus res, ut plurimum agitur. Id dictum probabāt

probabant, quū omnes qui aderāt, tum in primis Aristenetus atq; Eucritus, nimirum in spem erecti, fore ut eo pacto ab odiosis illis contentionibus discedi posset. Et Aristenetus priorem in locū sese recepit, tam par- tam esse pacem ratus. Iamq; nobis inferebatur ea con- iuij pars, absolutam cœnam uocant, singule singulis aues, carnes aprugne, pulpa leporina, piscis Tagenis- cus, placentæ, breuiter illa, quæcunq; liberū est, seu uel- lis in aluum condere: seu domū asportare malis. Appo- nebatur igitur, non sua cuiq; quadrula, uerum Aristæ- neto atq; Eucrito, eadē in parte mense, una ambobus communis, ita ut de sua utriq; parte quæ se spectaret, esset edendum, aut tollendum. Deinde altera Zenothe- midī Stoico, & Hermōni Epicureo, & his item inter ipsos cōmunis. Deinceps Cleodemo atq; Ioni. Post hos sponso ac mihi. Porro Diphilo duorum pars apposita, propterea quod Zeno, iam discesserat. Hæc facito Phi- lon, uti memoria teneas. Nam paulo post, ad intellectū narrationis erunt usui. P H I. Meminero sanē. L V C. Tum Ion, primus igitur exordiar inquit, si quidem ui- detur. Deinde ubi paulisper intersiluisset: Cōueniebat, inquit, fortassis, ut apud eiusmodi uiros de ideis, atque incorporeis substantijs, deq; animi immortalitate ser- mo haberetur, uerum ne mihi contradicant ij qui di- uersam philosophiæ sectam sequuntur, de nuptijs di- cam, ea quæ congruunt. Atq; illud quidem optimum fa- erat futurum, si nuptijs opus non haberemus. sed Plato

nis ac Socratis dogma sequuti à sœminarum commercio nos penitus abdicaremus. Etenim qui ita fecissent, ij demum ad absolutam illam uirtutem pertingere potuissent. Quod si uiris omnino ducenda sint uxores, ut eas iuxta Platoniam sententiam inter se cōmunes habeant, uidelicet quo zelotypia uacemus. Hæc quæ essent risu excepta, ut quæ nimis intempestiue dicerentur, tum Dionysodorus, non tu defines, inquit, barbari, ea ista nobis occinere? Nam ubi zelotypiam istam reperiās, aut apud quē? At tu etiā hiscere audes, inquit, sterquilinum? Ad hæc Dionysodorus, opinor, iam erat conuicia quæ conueniebat regeſturus, uerum grammaticus Istiæus uir optimus ille: Desinite inquit, Ego uobis epithalamion recitabo, simulq; coepit legere. Erant autem Elegiaci uersus hi, si satis memini.

Nuper Aristeneti in ædibus unica summo

Nutrita est studio diua Cleanthis hera.

Virginibus cunctis reliquis præstantior una

Vel potior Phœbe, uel potior Venere.

Salue & tu iuuenum ualidiſſime sponse ualentum,

Nereo prior, ac fortior Aeacida.

At rursum uobis hoc carmen sæpius olim,

Commune ambobus coningiale canam.

Hæc ita ut est cōsentaneū, risus est cōsecutus. Reliquū erat, ut cibi tolleretur. Iamq; tollebat Aristenetus, atq;

Eucritus ex his quæ sibi fuerāt proposita suam uterq; partem. Tum ego quæ mihi, & Chereas item quæ sibi

erant

erant propofita. Eundem ad modū Ion & Cleodemus. Porro Diphilus etiam Zenonis digrefsi partem tollere parabat: affirmans uni ſibi ea fuiſſe propofita: atque hac de cauſa cum miniſtris dimicabat, ac uiciſim inter ſeſe trahabant manibus utrinq; in auem iniectis: nō aliter quā Patrocli cadauer hinc atq; illinc attrahere conantes. Poſtremo uicit ille, atq; abſtulit, plurimū intermiſum prebens conuiuiſ: maxime quum eam ob rem poſtea grauiter ſtomacharetur: perinde quaſi atroci affectus iniuria. Iam uero Zenothemis atq; Hermon, qui pariter ut dictum eſt, accumbebant: alter ſuperius, puta Zenothemis: alter infra hunc, reliqua quidē, quoniam equalia fuerant appoſita, citra pugnā ſuſtulerant. Ceterum auis, quæ iacebat ad Hermonis partem, erat altera paulo pinguior: idq; ita caſu euenerat, opinor. Iamq; ſuā uterq; ſublaturus erat, ibi Zenothemis (ſed tu mihi nunc quā maxime fac animū aduertas, iam enim ad ipſum negocij caput peruenimus) Zenothemis inquā, omiſſa ea quæ ſeſe ſpectabat, eam quæ ante Hermonem iacebat tollere eſt aggreſſus: quæ quidem (uti iam diximus) erat pinguiſcula. At ille contra nitens retinebat, haud ſinens, ut ea in re potiores ferret. Inter hæc clamore coorto utriq; in alterum irruentes ipſis auibus facies mutuò cedebant: ac barbæ inuicem prehendiſ auxilio aduocabant: hic quidē Cleodemum, puta Hermon: ille uero, nempe Zenothemē, Alcidaſantem ac Diphilum. At ceteri quidē ad partes

res accesserūt, partim huius partim illius, præter unum
 Ionem, qui sese neutrum atq; ancipitem seruabat. Cete-
 rum illi inuicem conferti pugnabant. Ac Zenothemis
 quidē scyphum ē mensa sublatū, cum qui coram Ari-
 steneto stabat, abiecit in Hermonem.

Atq; hunc haud tetigit, aliò sed flexus aberrat.
 Verum sponsi caput diffecit, alto grauissimoq; uulne-
 re. Itaq; mulierum coorta uociferatio, quæ medium in
 prælium insiliebat: cum primis autē adulescentuli ma-
 ter, quum iam sanguinem eius aspexisset: præterea &
 sponsa metu territa, profiliit. Inter hæc Alcidas
 strenuum uirum præstitit, quum Zenothemidi ferret
 opem, & illiso suo baculo, Cleodemi quidem caluariā,
 Hermonis uero maxillam comminuit: ad hæc ē famu-
 lis aliquot opitulari parantes uulnerauit. Quamquam
 illi nihil his rebus territi cesserunt. Verum Cleodemus
 intentato digito Zenothemidi oculum effodit: tum ad-
 motus narem mordicus auulsit. Porro Hermon Diphi-
 lum Zenothemidi suppetias ferre conatum, ē spondā
 in terram præcipitem dedit. Sauciatus est & Istieus
 grammaticus, dum interuentu suo eos studet dirime-
 re: calice uidelicet in dentes illius illiso: idq; à Cleode-
 mo, quum hunc Diphilum esse credidisset, nō Istieum.
 lacebat igitur miser ille, iuxta suum ipsius Homerum,
 Sanguinem ab ore uomens. Præterea tumultus atq; la-
 ebrymarum plena undiq; erant omnia: dum & mulie-
 res ciularent Chereæ sponso circūfusse, dumq; alij hæc
 L V C. F student

student compescere. Porro maxima malorū omnium pars erat Alcidas, postea quā semel ad suum redisset ingenium feriens, quicunq; sorte in ipsum incidisset. Neq; uero pauci in eo praelio cecidissent, scito, ni baculum is fregisset. Ego porro iuxta parietem erectus assistens, spectabam omnia, neq; me ei negotio admiscebam, nimirū Istiae iam doctus exemplo: quā esset periculosum eiusmodi conflictus uelle dirimere. Lapias itaq; Centaurosq; uidisses, euertere mensas, effundi sanguinem, proijci scyphos. Demū Alcidas subuersa lucerna, magnas induxit tenebras. Iamq; res ut est coniectu facile, atrocior etiam multo esse coepit, praesertim quum haud esset procliue, luminis copiam aliunde recuperare, sed multa interim ac saeva patrata sunt in tenebris. Post ubi accederet, nescio quis lucernam tandem adportans, Alcidas quidem repertus est tibicine uestem sustollens, uiq; cum illa cōgredi pugnans. Dionysodorus autem in alio quodam ridiculo facinore deprehensus est. Nam ut surrexerat, scyphus ex sinu illius elapsus in solū decidit, postea excusans aiebat, Ionem in tumultu calicem sublatū sibi tradidisse, ne periret. Id ita factum, Ion admodum sollicitè quasi patronum agens assueuerat. His rebus dimissum est conuiuium, à lachrymis denuo in ridiculū exitum conuersum, idq; Alcidas, Dionysodori, atq; Ionis gratia. Porro qui erant saucij, sublati sarcina ritu, foras deportabantur miseris affecti modis, maxime senex ille

Zenothē

Zenothemis, pariter tum oculo tum nare mutilatus,
 enecari se præ cruciatu clamitans: adeo ut Hermon,
 quanquam ne ipse quidem expers malorum, nam huic
 duo dentes fuerant excussi, palam attestaretur: Memi-
 neris inquitens ó Zenothemis, ne posthac dolorẽ in me-
 dijs habendum ducas. At sponsus iam vulnere à Dio-
 nico curato, domum reuectus est fascijs reuincto capi-
 te, eidem impositus uehiculo quo sponsam fuerat abdu-
 cturus. Atq; ita miser ille nuptias acerbis celebrarat.
 Deinde & alijs item Dionicus pro sua uirili remediũ
 adhibuerat. Postremo postquã iam dormierant, aspor-
 tuti sunt, pleriq; medijs in uis uomẽtes. Ceterum Al-
 oidamas inibi remanebat. Neq; enim ualebant hominẽ
 extrudere, posteaquam semel sese in spondam abiecer-
 rat, atque ibi transversus accubuisse. Hic erat ó bone
 Rhilon eius exitus conuiuĩ, de quo rectissime illud dici
 possit, quod in fine Tragœdiarũ nonnunq̃ accinitur.

Sunt fortune uarij casus.

Plurima quæ haud speraueris unquam

Ea conficiunt numina diuũ.

Rursum quæ certò speraris,

Ea frustratò non contingunt.

Siquidem & hæc planè præter expectationem atque
 inopinatò exierunt. Præterea & illud iam didici, non
 esse tutum, cui non sit opus, cum eiusmodi philosophis
 agitare conuiuium.

LVCIANVS DE AS

TROLOGIA, DES. ERASMO

Roterodamo interprete.

Sententia Luthani
de Astrologia

E Caelo, deq; astris est nobis institutus sermo. Non de ipsis quidē astris, neq; ipso de caelo, uerum de diuinatione ac ueritate,

que ab illis in hominum uitam proficiscitur. Neq; rursum mihi libellus hic se traditurum aut docturum proficitur, quo pacto diuinationē hanc assequi liceat. Sed illud queror, doctos omnes cum in ceteris omnibus exerceant sese, suisq; omnibus tradant, solam Astrologiam nec habere in precio, nec exercere. Atqui hoc doctrinæ genus uetustū est, neq; nuper ad nos peruenit, sed inuentum est priscorum regum, quos *Dij* amabāt. At huius ætatis mortales nō solum inscitia socordiaq; uerumetiā odio laboris, diuersa ab illis sentiūt. Cumq; forte inciderint in eos, qui falsa prædicūt, tum et astra culpant, et ipsam Astrologiam habent exosam, neque salutarem eam, neq; ueridicam arbitrantur. Sed artem magis falsam atq; inanem, haud recte, sicuti mihi quidem uidetur, sentientes. Neq; enim ob imperitiā fabri, ars ipsa culpatur, neq; ob cantoris inscitiam, ipsa musica parum est erudita: quin illi potius artium sunt ignari. Ceterum ars unaqueq; suapte natura scita est. Primum igitur Aethiopes hanc rationem mortalibus tradiderunt. In causa fuit partim gentis eius sapientia.

Aethiopes p̄mi
Inuentores Astrologiæ

Nam

Nam ceteris quoq; in rebus Aethiopes reliquos homines antecellunt sapientia. Partim regionis quam incolunt opportunitas, propterea quod apud eos perpetua sit caeli serenitas, tranquillitasq; neq; patiuntur anni mutationes, sed eadem temperie uiuunt. Itaq; cum primū uiderent lunam nō semper eodem uultu apparentem, sed uaria subinde specie, & in aliam atq; aliā uerti formam, uisa est illis ea res admiratione atq; disquisitione digna. Deinde cum inquisissent, reppererunt hanc esse earum rerum causam, quod lunæ non esset lumen proprium, sed à sole mutuatum. Inuenerūt autem & reliquarum stellarum motus, harum quæ nos erroneos appellamus, nam stellarum hæc sole mouetur, naturamq; earum ac potestatem, & effectus, quos unaqueq; præstet nominibus quoq; inditis, non illis quidem utcunq; uisum est, confictis: sed quæ notæ rerum essent. Hæc igitur in cælo perspexerunt Aethiopes, mox Aegyptijs Aegyptij finitimis artem imperfectā tradiderunt. Porro Aegyptij diuinandi rationem, quam ab illis dimidiatam acceperant, in maius prouexerunt: quippe qui mensurā etiam, ad quam unaqueq; stella moueretur, indicarint. Ad hæc annorum, mensium, horarumq; numerum instituerunt. Ac menses quidem illi luna metiuntur, atq; eius recursu finiunt. Annum uero sole, & huius circuitu metiuntur. Quin his etiam maiora ostenderunt. Nam ex uniuerso cælo reliquisq; stellis, & errantibus & fixis, neq; simul cum ceteris sese mouentibus,

duodecim partes effecerunt in his quæ mouentur, & unamquamque suis animantibus repræsentarunt, partim marinis, partim homine, partim feris, partim uolatilibus, partim pecudibus. Vnde & sacra Aegyptiorum uarie fiunt. Neque enim omnes Aegyptij, ex omnibus duodecim partibus diuinabant. Sed alij alijs utebantur partibus. Itaque arietem colunt, qui ad Arietem spectabant: piscibus non uescuntur, qui Pisces annotarant. Nec hircum mactant, qui Capricornum uiderant, atque alij item alia uenerabantur, quæ quisque inuenerat. Quin taurum etiam ob honorem cælestis Tauri colunt. Nam Apis apud illos, res in primis sacra, regionem sortitus est, & qui eam incolunt partem, oraculum quoque dicarunt, signum uidelicet diuinationis, quam à cæleste tauro petunt. Ac non multo post Libyes quoque artem hanc sunt aggressi. Siquidem & oraculum quod est apud illos Ammonis, ad cælum, & huius sententiam refertur, iuxta Ammonem, quem illi arietis specie fingunt. Calluerunt autem hæc omnia & Babylonij, atque ibi quidem affirmant se primos omnium fuisse. Verum ut ego existimo, multo posterius ad hos scientiis peruenit. At uero Græci nec ab Aethiopibus, nec Aegyptijs de Astrologia quicquam audierunt. Verum illis Orpheus Oeagro Calliopeque prognatus, primus ista monstrauit, non ille quidem admodum dilucide, neque rem clare docuit, sed prestigijs ac mysticis inuolucris obtextit. Sic enim illi uisum est. Nam concinnata lyra,

Orgia

Orgia instituit, sacrasq; cantiones decantabat. Porro, lyra cum septem haberet chordas concentum mobilis-
 tim stellarum representabat. Hæc conquirens atq; hæc
 agitans Orpheus, omnia delinebat, omniaq; uincebat.
 Neque enim illam hominis lyram spectabant, neq; illi
 alterius musices studium erat, uerum hæc magna illa
 Orphei lyra. Hisce rebus cum Græci honorem habere
 uellent, locum illi in ipso cælo designarunt, & com-
 pluscula stelle uocantur Orphei lyra. Quod si quan-
 do Orpheum uideris uel saxo expressum, uel colori-
 bus effictum, sedet in medio, canenti similis, manibus
 tenens lyram. Circum hunc animantium innumera
 multitudo, inter quæ & homo & taurus & leo, Cùm-
 que horum singula uideris, fac horum mihi memine-
 ris, cuiusmodi sit illius cantus, cuiusmodi lyra. Cuius-
 modi taurus & cuiusmodi leo Orpheum audiant. Quod
 si eorum quæ dico, causas intelligas, tum & in cælo
 horum unumquodq; contemplator. Fertur autem &
 Tiresia genere Bæotius, diuinandi gloria multum ce-
 lebris fuisse. Hunc Tiresiam ex Græcis aiunt dixisse,
 stellarum erraticarum alias esse scæminas, alias mar-
 res, non tamen eadem efficere. Vnde eundem ancipis-
 ti quoque sexu fuisse fabulantur, aliquando scæminam,
 aliquando marem. Porro Atreo & Thyeste de re-
 gno paterno decertantibus, iam tum maximam Astro-
 logia, cælestisq; doctrinae curam fuisse Græcis, palam
 est. Ac publico consensu statuerunt Argiui, ut uter

Thyestes

Atreus

Bellerophon

Phryxus

Dedalus

Icarus

Pasiphae

sciētia præcelleret, is imperio potiretur. Ibi Thyestes arietem illis in cœlo demonstrauit, atque hinc aureum arietem Thyestæ fuisse proditum est fabulis. At Atreus de sole, deq; uario illius exortu locutus est, ostēdens non eodem modo ferri solem & mundum, sed contrariis inter se cursu rapi. Et qui nūc uidetur occasus, cum sit occasus mundi, solis exortum esse. Hæc locutum Argiui regem crearunt, magnamq; doctrinæ laudem est affecutus. Equidem & de Bellerophonte similia sentio. Nam alatum equum illi fuisse, non admodum credo. Verum arbitror illum hanc disciplinam sectantem, sublimiaq; cogitantem, & inter astra uersantem, in cœlum non equo ascendisse, sed animo. Eadē de Phryxo Athamantis filio dixerim, quem aureo ariete per aerem uctum fabulantur. Quin & ipsum sanē Dædalum Atheniensem, etiā si res est noua auditu, tamen haud existimo eum ab Astrologia fuisse alienū. Sed cū ipse ea maxime est usus, tum filiū suū eandē perdocuit. Ast Icarus cum iuuetutis calore & inscitia, nō ea disquireret, quæ conueniebāt, sed ad ipsum usq; polū animo tolleretur, delapsus est à uero, totaq; aberrauit arte, & in mare præceps decidit rerū immensæ profunditatis. De quo Græci secus fabulantur, qui ex huius nomine sinum eius maris Icarium frustra uocant. Fieri potest, ut Pasiphae quoq; cum ex Dædalo de Tauro audisset inter stellæ apparēte, deq; ipsa Astrologia, in artis amorem incidit, ob id existimant factū, ut Dædalus illam tauro copu-

ro copularit. Sunt autē qui scientiam in portiones partiti in singulis partibus singuli elaborarint, alij in ijs quę ad lunam, alij quę ad Iouem, alij quę ad solē pertinent congerentes, neq; non cursum, ac motū & uim illorum. Atq; Endymion lune rationem tradidit. Phaeton solis cursum deprehendit, non ille quidem uere, sed Phæton moriens imperfectam artē reliquit. Hęc qui ignorant, Phaëtonem solis filiū credunt, fabulamq; de illo haudquaquam ueram narrant, adiisse Solem patrem, ac postulasse ab eo, ut sibi liceret lucis currum moderari, illū id concessisse, monuisseq; quā ratione foret aurigandum, Phaëtonem uero conscenso curru, partim ob etatem, partim ob imperitiā ita egisse, ut aliquando esset uicinus terrę, aliquando longo semotus spacio à terra, interim mortales frigus atq; estus intolerabilis conficiebat. Ob hęc indignatum Iouem ingēti fulminis telo percussisse Phaëtonem. Eum deiectum sorores circūstantes magno luctu prosequabantur, donec immutarent formas, quę nunc sunt populi, ac lachrymarum uice, quibus fratrem deplorabant, electrum destillant. Haudquaquam hęc ita gesta sunt, neq; pium est his habere fidem, neq; Soli fuit filius, neque illi filius interijt. Sed narrāt Gręci & alia permulta fabulosa, quibus ego non admodum credo. Nam qui consentaneum est credere Aeneam Veneris fuisse filium, aut Minoa Iouis, aut Ascalaphum Martis, aut Autolyceū Mercurij? Vtrum hi homines pij Dijsq; grati fuerunt, eosq; nasci

centes, hunc Venus, illum Iuppiter, alium respiciebat Mars. Etenim qui patres familiās sunt mortalibus, in hoc progignendi genere, ij ueluti parentes sibi similia producunt omnia, & colorem, & formam, & facta, & animum. At rex quidem Minos Iouis auspicijs, Aeneas formosus Veneris fauore natus est. Fur Autolycus. At ea furacitas illi ex Mercurio contigit. Iam uero nec Saturnum Iuppiter coniecit in uincula, nec in tartara praecipitē dedit, neq; cetera machinatus est, quae putāt homines. Verum Saturnus extremus mouetur, proculq; à nobis semotus est. Segnis illi motus, neq; facilis animaduersu mortalibus, atq; hanc ob causam illum stare dicunt, cen uinculis alligatum. Ceterum ingens aëris altitudo tartarus appellatur. Sed potissimum ex Homeri poete Hesiodiq; carminibus liceat intelligere prisca eorum fabulas cum Astrologia consentire. Siquidē ubi Iouis catenam narrat, ac Solis iacula, quae quidem ego radiorum ictus esse coniicio, tum urbes quas in clypeo finxerat Vulcanus, praeterea choream, & uineam, ad haec quaecunque de Veneris ac Martis adulterio dixit, deq; detectione, haud aliunde, quam ex hac scientia sunt conficta. Quandoquidem Veneris & Martis concursus, Homericæ cantilenæ praebet argumentum, in alijs autem uersibus utriusq; diuersum effectum descripsit, Veneris, cum ait illi.

Tute Venus iucunda magis connubia cura.
Porro de belli negocijs,

Cuncta

Saturnus

Tartarus

Iouis catena
Solis iacula

Cuncta cito hæc curæ fuerint Marti atq; Minervæ,
 Hæc cum intelligerent uetres illi, maxime diuinationi-
 bus utebantur, nec eam ociosam esse putabāt, adeo ut
 nec urbes conderent, neq; moenia circumducerent, neq;
 quenq; occiderent, neque ducerent uxores, priusquam
 de singulis à uate responsum accepissent. Deniq; nec ip- *Oracula Deoz*
 sa deorū oracula, ab arte astrologica erant aliena. Ver-
 rum apud Delphos uirgo prædicendi munus admini-
 strat, quæ coelestem illam Virginē representat: ac Dra-
 co sub tripode uocē edit, quoniam & inter stellas Dra-
 co conspicitur: in Didymis uero templum est Apollia-
 nis, et hoc, sicuti mihi uidetur, ex his Didymis, id est, ge-
 minis, qui cælo sunt, appellatū. Vsq; adeo uero diuina-
 tio uisa est illis res sacra, ut Vlysses etiam cum errando *Vlysses*
 fessus uellet certo de rebus suis cognoscere, ad inferos
 penetrarit, nō quo uideret umbras et locum inamoenū,
 sed quod cuperet cum Tiresia colloqui. Qui simul atq;
 in locum peruenerat, quæ Circe monstrarat, foueam for-
 dit, oues mactauit, cumq; complures essent umbræ, atq;
 inter hæc matris quoq; sanguinē bibere cupientes, non
 prius permisit ulli, ne matri quidem, quàm Tiresia gus-
 tasset, coactusq; esset sibi uaticiniū edere: potuitq; in-
 terim matris umbram uidere sitientem. ad hæc *Lycus* *Lycus*
 Lacedæmonijs omnem Reip. administrationē è cæ-
 lo temperabat, ac legem illis dedit, ne quando in bellū
 prodirent, ante plenilunium. Non enim existimabant
 eandem esse ciuitatis administrationem, crescente lunæ

Arcades

Et euanescente, propterea quod omnia ab illa regerentur. Porro Arcades soli hac non receperunt, nec in pretio habuerunt Astrologiam, sed idem ob imperitiam et stultitiam aiunt se luna antiquiores esse. Proinde cum nostri maiores usque adeo fuerint Astrologiae studiosi, huius aetatis homines partim aiunt fieri non posse, ut homines finem inueniant diuinandi scientiae, propterea quod neque certa sit, neque uera, neque Martem aut Iouem nostrae causa moueri in caelo, uerum illis humanarum rerum nullam esse curam, neque quicquam esse eis cum his negocijs commercij, uerum secundam hos necessitate circūaguntur: partim dicunt Astrologiam non esse quidem mendacem, at inutilem. Non enim mutari naticinio quae tuncque satis decreta instant. At ego sane utrisque respondere possum, stellarum in caelo suo quidem motu uolui, caeterum obiter eius motus effectum ad nos peruenire. An uis equo currente, et gallinis aut hominibus tumultuantibus, lapides subsilire, stipulasque moueri uentis cursu concitatis, siderum uero uertigine nihil praeterea effectum ab igni exiguo calor ad nos permanat, neque nostra tamen causa quicquam erit ignis, neque illi cura est aestus noster, ab astris autem nihil ad nos desinit? At sane fieri non potest, ut per Astrologiam ex malis bona faciamus, neque mutare quicquam earum rerum, quae ab illis ad nos demanant. Sed hanc utilitatem ars adfert utentibus. Bona multo ante delectant eos, qui uentura praescierint: mala uero facile cum non imprudentibus uenerint

*riunt, accipiuntur. Neque enim in illos irruunt, sed quia
meditata expectatâque sunt, leuia mitiâque uidentur.
Hæc mea est de Astrologia sententia.*

ORNATISSIMO DO

CTISSIMOQUE VIRO THO,

*me Ruthalo regio apud Anglos Se
cretario, Thomas Morus*

S. P. D.

*quisquam fuit unquam uir doctissime,
qui Horatianum præceptum impleuerit,
uoluptatemq; cum utilitate coniunxerit.
hoc ego certe Lucianum in primis puto præstitisse.
Qui & superciliosis abstinens Philosophorum præce-
ptis, & solutioribus Poetarum lusibus, honestissimis si-
mul & facetissimis salibus, uitia ubiq; notat atq; in se
statum mortalium. Idq; facit, tamq; scite, tantaq; cū fru-
ge, ut quum nemo altius pungat, nemo tamē sit, qui nō
e quo animo illius aculeos admittat. Quod quum nun-
quam non egregie faciat, fecisse tamen mihi singulari
quodam modo uidetur in tribus his Dialogis, quos ob
id ipsum ē tanto festiuissimorum numero potissimū de-
legi, quos uerterem, alijs tamē alios fortasse longe præ-
laturis. Nam ut ē uirginibus non eandem omnes, sed ali-
us aliam, pro suo cuiusq; animo præfert, deamatq; nō
quam præcipuam tutò possit asserere, sed quæ sibi ui-
deatur*

Cynicus

deatur: ita è lepidissimis Luciani dialogis, alius alium
 præoptat, mihi certe isti præcipue placuerunt, neq; te-
 mere tamen (uti spero) neq; soli. Nam ut à breuissimo
 incipiam, qui Cynicus inscribitur, quiq; posse uideatur
 ipsa breuitate contemni, nisi nos Horatius admoneret,
 sepe etiam in exiguo corpore uires esse præstantiores:
 ipsiq; minimas etiã gemmas esse uideremus in precio.
 In eius ergo delectu honorifico calculo pecum suffra-
 gatus est diuus Ioannes Chrysostomus, uir acerrimi ius-
 dicij, doctorũ ferme omnium Christianissimus, et Chris-
 tianorum (ut ego certe puto) doctissimus, quem usque
 adeo Dialogus hic delectabat, ut bonam eius partem
 in Homiliam quandam quam in Ioannis euangelium cõ-
 mentatus est, inseruerit. Neq; id immerito. Quid enim
 placere uiro graui, uereq; Christiano debuit, q̃ is dia-
 logus, in quo dum aspera, paruq; contenta Cynicorũ
 uita defenditur, mollis atq; enervata delicatiorũ homi-
 num luxuria reprehenditur? Nec nõ eadẽ opera, Chris-
 tiane uite simplicitas, temperantia, frugalitas, deniq;
 arcta illa atq; angusta uia, que ducit ad uitam, lauda-
 tur. Iam Necromantia (nam hic secũdo dialogo titulus
 est) non satis auspicato uocabulo, sed materia tamen se-
 licissima, quàm false taxat, uel Magorũ prestigias, uel
 inania Poetarũ figmenta, uel incertas quauis de re phi-
 losophorũ inter se digladiationes? Superest Philopseu-
 des, qui non sine Socratica ironia, totus uersatur (id q̃
 titulus ipse declarat) in ridenda, coarguendaq; menti-
 endi

*Necromantia**Philopseudes*

endi libidine: dialogus nescio certe lepidiorne, an utilis
 or. In quo nō ualde me mouet, quod eius animi fuisse ui-
 deatur, ut nō satis immortalitati suæ confideret, atq; in
 eo fuisse errore, quo Democritus, Lucretius, Plini⁹, plu-
 rimiq; itidē aliq. Quid enim mea refert quid sentiat his
 de reb. ethnicus, quæ in præcipuis habentur fidei Chri-
 stianæ mysterijs? Hūc certe fructū nobis offeret iste dia-
 logus, ut neq; Magicis habeamus prestigijs fidem, et
superstitione careamus, quæ passim sub specie religio-
 nis obrepit, tum uitam ut agamus minus anxiam, mi-
 nus uidelicet expauescentes tristitia quæpiam ac super-
 stitiosa mendacia, quæ plerunq; tanta cum fide atq; au-
 toritate narrantur, ut beatissimo etiam patri Augusti-
 no, uiro grauissimo, hostiq; mendaciorū accerrime, ne-
 scio quisnam ueterator persuaferit, ut fabulam illam de
 duobus Spurinis, altero in uitam redeunte, altero dece-
 dente, tanquam rem suo ipsius tempore gestam pro ue-
 ra narraret, quam Lucianus in hoc dialogo, mutatis
 tantū nominibus, tot annis antequam Augustinus nati-
 ceretur, irrisit Quo minus mireris, si pinguioris uulgi
 mentes suis figmentis afficiant ij, qui se tum demū rem
 magnā cōfecisse putant, Christumq; sibi deuinxisse per-
 petuū, si cōmenti fuerint, aut de sancto aliquo uiro fabu-
 lam, aut de inferis tragœdiā, ad quā uetula quæpiā aut
 delira lachrymetur, aut pauida inhorrescat. Itaq; nullā
 ferē martyris, nullā uirginis uitam prætermiserunt, in
 quam non aliquid huiusmodi mendaciorū inseruerint.
 pic

pie scilicet, alioqui enim periculum erat, ne ueritas nō
 posset sibi ipsa sufficere, nisi fulciretur mendacijs. Nec
 ueriti sunt eam religionē contaminare figmentis, quā
 ipsa ueritas instituit, & in nuda uoluit ueritate consi-
 stere, nec uiderunt usque adeo nihil istiusmodi fabulas
 conducere, ut nihil perniciosius officiat. Nempe (ut me-
 moratus pater Augustinus testatur) ubi admixtū subo-
 let mendaciū, ueritatis ilico minuitur ac labefactatur
 autoritas. Vnde saepe mihi suspicio suboritur, magnam
 huiusmodi fabularum partem, à uafrijs ac pessimis qui-
 busdam nebulonibus, hereticisq; confictam, quibus stu-
 dium fuit, partim ex incauta, simplicium potius, quā
 prudentium credulitate uoluptatem capere: partim fa-
 bularum fictarum cōmercio, fidem ueris Christianorū
 historijs adimere: quippe qui frequenter quedam, his
 quae in sacra scriptura continentur, tam uicina confun-
 gunt, ut facile se declarent, adludendo luisse. Quamob-
 rem quas scriptura nobis historias diuinitus inspirata
 commendat, eis indubitata fides habenda est. Ceterae
 uero ad Christi doctrinam, tanquam ad Critolai regu-
 lam, applicantes caute et cum iudicio, aut recipiamus;
 aut respuamus, si carere uolumus & inani fiducia &
 supersticiosa formidine. Sed quò progredior? epistola
 ferè iam librum superat: nec interim tamen uerbum de-
 tuis laudibus ullum, in quas alius fortasse totus incubu-
 isset: quarumq; citra ullam adulandi suspensionem uber-
 rimam mihi materiam praeuissent (ut ceteras uirtutes

tua omittam) uel egregia doctrina tua, summaq; in rebus agendis prudentia: quā tot in diuersis nationibus, in tam arduis negocijs, tam feliciter ac & legationes declarant: uel singularis fides, grauitasq;, quam nisi satis perspectam, exploratamq; habuisset, nunquam te prudentissimus princeps sibi à secretis esse uoluisset. Sed ceterarum uirtutum tuarū predicationi unica modestia tua reluctatur: quæ faciat, ut quum laudanda tam libenter facias: fecisse te tamen non libenter audias. Parco igitur pudori tuo: hoc unum duntaxat abs te precatus: ut has in Græcis literis studij mei primitias equo animo suscipias, sinasq; ut quaecunq; apud te sint amoris officijq; in te mei monumentum, quas tibi sim ausus eo maiori fiducia cōmittere, quod et si tam acre tibi in iudicium sit, ut quicquid erratum fuerit, nemo penetrantius uideat: is tamen est ingenij tui candor, ut nemo libentius conuiueat. Vale.

LVCIANI CYNICVS

THOMA MORO INTERP.

LVCIANVS ET CYNICVS.

VID tu tandem? barbam quidem habes,

Q & comam, tunicam non habes, nudus conspiceris, ac sine calceis, delecta nimirū uagā,

inhumanaq; ac ferali uita, tum proprio corpore cō-

LVC. G tra

*Asperam paruorum
contenta Cynicorum
Vitam defendit. Ut
mollem et enervatam
delicatorum Hominum
Vitam reprehendat.*

tra quàm faciūt ceteri, semper usus incommode, nunc
 hic, nunc illuc circuis, in arido præterea solo cubans,
 adeo ut plurimum etiam sordium, tritum isthoc pal-
 lium referat, alioqui nec ipsum, uel tenui filo, uel molle,
 uel florulentum. CYN. Neq; enim indigeo: siquid est
 huiusmodi, ut comparetur facillime, dominoq; minimū
exhibeat negocij, id inquam mihi sufficit. At tu per De-
 os dic mihi, putasne esse in luxu uitū? LVC. Imò ad-
 modum. CYN. Contra in frugalitate uirtutem? LVC.
 CIA. Admodum. CYN. Cur igitur tandem quum
 me uideas uiuentem frugalius quàm uulgo faciunt ho-
 mines, eos uero sumptuosius, me, non illos arguis? LVC.
 CIA. Quia non frugalius per Iouem uideris mihi,
 sed egentius uiuere, imò uitam omnino egenam atque
 inopem. Nam tu nihil à mendicis differs, qui cibū men-
 dicant in diem. CYN. Vis ergo uideamus (quando
 quidē huc processit oratio) quidnam inopia sit, quidq;
 rursus copia? LVC. Si tibi quidem ita uidetur. CYN.
 NIC. Nunquid ergo satis id cuiq; est, quicquid ipsius
 explet necessitatem? an aliud quippiam dicis? LVC.
 Esto istud. CYN. Indigētia uero quicquid cuiusquam
 usui deest, nec eò quo sit necesse peruenit? LVC. Scili-
 cet. CYN. Nihil igitur meū in rebus deest. Nihil enim
 in his est, quod necessitatem nō expleat meam. LVC.
 Quo pacto illud ais? CYN. Scies si cōsideres in quem
 usum eorum quodq; paratū est, quorum egemus, ut doi-
 mus, an nō tegumenti gratia? LVC. Maxime. CYN.

Quid

Quid uestis, cuius gratias? nonne tegumento etiam ipse
 sa? L V C. Sanè. C Y N. At ipso per deos tegumen-
 to, cuius rei gratia indiguerimus, nonne ut melius se
 habeat id quod tegitur? L V C. Mibi quidem sic uide-
 tur. C Y N. Vtrum igitur tibi peius se habere hi uiden-
 tur pedes? L V C. Nescio. C Y N. Atqui hoc pacto di-
 diceris: quodnam pedum officium est? L V C. Ingredi.
 C Y N. An deterius ergo ingredi pedes tibi uidentur
 mei, quàm aliorum? L V C. I. Istud uero fortasse non.
 C Y N. At non possent, seu sese melius seu deterius ha-
 berent, officium suum præstare? L V C. Fortasse. C Y N.
 Pedibus ergo nihil peius affectus uideor, quàm alijs?
 L V C. Non uideris. C Y N. Quid corpus uero meum?
 Num deterius quàm reliquorum? Nempe si deterius se
 haberet, esset idem imbecillius: corporis quippe uirtus
 robur est. An meum ergo debilius? L V C. Non uidetur.
 C Y N. Neq; pedes ergo tegumento uidentur egere,
 neq; reliquum corpus. Quippe si egerent, male haber-
 rent. Egestas etenim omnino mala, ac peius habere se
 facit, ea quibuscumq; adfuerit. At ne ali quidem deterius
 corpus uidetur meum, qd' quibuslibet cibus alitur. L V C.
 Manifestum est id quidem. C Y N. Nam nec uegetum es-
 set, robustumq; si aleretur male. Mala siquidè alimenta
 corpus tabefaciunt. L V C. Ista quidem ita se habent.
 C Y N. Quo pacto igitur, dic mihi, his ita se habentib.
 me arguis, nitàq; improbas meam, ac miseram predicas?
 L V C. Ideo per Iouem, quod quum natura (quam tu

tolis ac superi terram in cōmuni statuerint, ex ea multa nimirum ac bona ediderint, ut nobis omnia superessent abunde, non in necessitatem modo, uerum in uoluptatem quoq; tu tamen horum omnium aut maxime saltem partis expers es, nec eorum quoquam frueris nihilo certe magis, quàm fere. Nempe aquam bibis, quam etiam bibunt fere: Comedis uero quicquid offenderis, quemadmodū canes, tum cubile nihilo melius canibus habes: quandoquidem gramen tibi sufficit, quemadmodum & illis: pallium præterea circunfers nihilo mendico decentius. Quanquam si tu his cōtentus recte sapiſ, tum Deus profecto neutiquam recte fecit, primū quod oues effecit pingues, deinde uites dulcis uini feraces, ac reliquum deinde apparatus uarietate mirabilem, & oleū & mel & reliqua, omnia ut nos haberemus, edulia quidem omnigena haberemus, potum dulcem haberemus, pecunias heberemus, mollem lectū haberemus. Præterea pulchras domos, ac reliqua demū omnia mirum in modum preparata. Nam & ipsa quoq; artium effecta deorū dona sunt. At uiuere omnibus huiusce bonis priuatum, id fuerit profecto miserum, etiam si ab alio quopiam priueris: quemadmodum hi qui seruantur in uinculis: longe uero miserius, si quis ipse se omnibus bonis priuet. Nam ea demum manifesta insania est. C Y N. Et recte quidem fortasse dicis. Verum istuc dic mihi: Siquis diuite quopiam alacriter atque humane, quin prolixè quoq; exhibente conuiuium, tum

hospites

hospites excipiente, & multos simul, & omnigenos, alios quidem imbecillos, alios autem robustos, deinde apponente multa atq; omnigena, si quis, inquam, omnia corripit, omniaq; deglutiat, non ea tantum quae vicina sunt, sed ea quoq; quae procul absunt, preparata videlicet inualidis, ipse tamen ualens, quum unum duntaxat uentrem habeat, nec multis ut nutriatur indigeat, diutius tamen quam alij multi immoretur, hic uir cuiusmodi tibi uidetur esse? probusne? L V C. Non mihi quidē. C Y N. Quid uero, num temperans? L V C. Ne id quidem. C Y N. Quid uero si quis eiusdem mensae particeps, multa illa ac uaria neglegat, uno quopiam ex his quae proxime apponuntur, electo, quum satis in suam habeat necessitatem, id decenter edat, coq; solo utatur: cetera illa ne respiciat quidē, an non hunc temperatiorem & meliorem uirū illo putabis? L V C. Ego certe. C Y N. Vtrum ergo iam intelligis, an me oportet dicere? L V C. Quid nam? C Y N. Quod Deus illi quidem pulcre conuiuium instruenti similis est, ut qui apposuerit multa ac uaria, atque omnigena, uti essent quae cuique conueniant, alia quippe ualentibus, alia rursus egrotantibus, atque alia quidem robustis, alia uero inualidis, non ut omnibus utamur omnes, sed ut his utantur singuli, quae suae cuiusque naturae conueniunt, & ex his ipsis, quacumq; re maxime quoenq; indigere cōtigerit. At uos illum qui per insatiabilitatem atque incontinentiam omnia corripit refertis, ut qui

rebus uti uelitis omnibus, & undecunq; partis, non solum contenti presentibus, existimantes propriam quidem neq; terram, neq; mare sufficere, sed importantes ab ipsis usq; terræ finibus uoluptates, patrijsq; rebus peregrina preferentes, sumptuosaq; frugalibus, atque ea quæ difficile comparantur his quæ sunt comparata facilia: in summa, denique molestias, malaq; potius eligentes, quàm absque molestijs uiuere. At isti quidem plurimi ac preciosi, beatiq; apparatus, quibus exultat, per magnam ad nos miseriam, erumnamq; perueniunt. Aurum ipsum tam optabile, si libet, argentumq; considera: domus considera sumptuosa, uestes operosae considera: atque eius generis omnia, quanto negotio emuntur, quot laboribus, periculis: imò sanguine, ac cæde, quantoq; hominum interitu: non ideo solum quod dum nauigant, propter ista pereunt complures: ac dum quærun, parantq; grauiâ perferunt: sed ob id quoq; quod digladiationes multas pariunt, quodq; ob ea insidantur inuicem & amicis amici, & parentibus liberi, & maritis coniuges. Sic opinor Eriphylen quoque auri gratia prodidisse maritum. Atq; hæc quidem omnia fiunt, quum tamen uestes illæ uariæ nihilo magis quicquam queant calefacere, aurataq; illa ædificia nihilo prorsus magis tegant, nec pocula illa argentea potui quicquam magis conducant. Sed nec aurei illi, nec eburnei item lectuli, somnum suauiore præbeant, imò uidetis frequenter in eburneo lecto, sumptuosiq; stromatibus

Fromatibus, beatis illis somnum contingere non posse.
 Præterea omnigenæ illæ circa edulia curæ, nihilo ma-
 gis alunt, quin tabefaciunt potius corpora, iisdemq;
 morbos ingenerant. Quid autem dicere attinet, libidi-
 nis gratia quantas molestias mortales & faciunt, & pa-
 tiuntur? quanquam facile est isti cupiditati mederi, nisi
 quis uelit indulgere delitijs. At ne hæc quidē insania
 corruptelaq; sufficere uidetur mortalibus, sed iam res-
 rum etiam usum peruertunt, singulis rebus ad id uten-
 tes, ad quod minime paratæ sunt, quemadmodum lecto-
 si quis uti carpenti loco uelit, ac tanquā curru. L V C.
 Quisnam is est? C Y N. Vos, inquā, qui hominibus tan-
 quam iumentis utimini. Nam eos iubetis, ut lecticis tan-
 quam currus in ceruicibus ferant. Ipsi uero in sublimi
 residetis delicati, atq; illinc homines perinde tanquam
 asinos aurigamini, imperantes ut hæc, nō illac eant, &
 qui hæc facitis maxime, ijdem maxime beati uidemini.
 Tam hi qui piscium carnibus non tantum ut alimentis
 utuntur, uerū tincturas etiam quasdā ex his machinan-
 tur, eos dico, qui purpuram tingunt, nōne & hi præter
 naturā his utuntur, quæ à deo preparata sunt? L V C.
 Non per Iouem, siquidē tingere etiam potest nō come-
 di tantum purpure caro. C Y N. At non in id tamen
 nata est. Nam & cratere quispiam, si præter naturam
 detorqueat, olle loco posset uti, nec in id tamē paratus
 erat. Sed quo pacto posset quispiam uniuersam illorū
 infelicitatē percurrere, quæ tanta est? At tu me quoq;

quod nolo eius esse particeps, incensas. Vinuo ego tamen quemadmodum modestus ille, his uidelicet duntaxat, quæ mihi apponuntur uescens, ac frugalissimis utens: uarijs uero illis atq; omnigenis minime inhians. Ac deinde quum paucis egeam, ac minime multis utar, seria nam tibi uideor uitã uiuere. Atqui hac ratione tua Dijs profecto in periculũ ueniunt, ne & ipsi sint feris etiam deteriores, quippe qui rei nullius indigent. Verum ut exactius intelligas, cuiusmodi horũ utrunq; sit, uel paucis uidelicet egere, uel multis, considera quod pluribus egēt, primũ pueri quàm adulti, deinde mulieres quàm uiri, tũ egroti quàm ualentes: atq; omnino in summa, inferiora quolibet præstantioribus plurium indigent: proinde Dijs omnino nullius egent rei, qui uero ad Deos accedunt proxime quàm minimis egent. An Herculem putas omnium hominum præstantissimũ, quippe diuinum uirum, deumq; recte creditũ, miserũ tunc fuisse, quũ circuiret nudus, pelle duntaxat indutus, harũ rerum nostrarum nihil desiderans? At ille miser profecto nõ erat, quippe qui miseriam ab alijs propulsabat: neq; rursus pauper, qui terra, mariq; dominabatur. Nempe quocunq; intendisset impetum, omnes quaqua uersum superabat, nec in quenquam sui temporis incidit, qui se uel æquarit unquam, uel uicerit, quoad ex humanis excessit. At tu illi stromata putas, calceosq; defuisse, atq; ob id mundũ obambulasse tantum uirum? Dicendũ profecto non est. Sed continens erat ac fortis, & moderate uiuere

aſſuere uolebat, non indulgere delitijs . Quid Theſeus
 eius diſcipulus? An non rex erat Athenienſium omnia-
 um, ac filius etiam, ut ſerunt, Neptuni, ſua certe tempe-
 ſtate fortiſſimus? Attamen ille quoq; uoluit ſine calca-
 is eſſe, ac nudus ingredi, barbamq; & comam nutrire.
 placuit ei, nec ei tamen ſolum, ſed omnibus etiam uete-
 ribus placuit: nempe meliores erant quàm uos: atque
 adeo ne ſuſtinuiſſet quidẽ eorum quiſquam aliquid hui-
 uſmodi, nibilo proſecto magis quàm leo quiſpiam ſeſe
 tonderi. Siquidem carnis mollitiem ac leuorem dece-
 re mulieres exiſtimabāt, ipſi uero ſicuti erāt, ita uide-
 ri quoq; uiri uolebant: ac barbam quidem cultum uiri
 ducebant, quemadmodum in equis iubam, in leonibus
 barbam, quibus deus ſplendoris quandā atq; ornamen-
 ti uenustatem dedit, ſic & uiris barbam adiunxit. Illos
 igitur ego æmulor, ueteres, inquam, illos imitari uolo,
 huius uero tempeſtatis homines non æmulor mirabi-
 lis huius felicitatis nomine, quam in epulis & uestibus
 habent, dum poliūt ac leuigant ſingulas corporis par-
 tes, ac ne ſecretiorum quidem ullam, ita ut inſtituit na-
 tura, dimittentes . At mihi certe pedes opto, ut nihil
 equinis differant, quales Chironis fuiſſe ſerunt. Tum ut
 ipſe ſtromatis non egeam more leonum, nec cibo egeam
 magis exquiſito, quàm canes. Contingat præterea
 mihi, ut terra quæuis mihi per ſe pro cubili ſufficiat.
 Domum uero ut mundum hunc exiſtimem . Alimenta
 demum ut ea deligam, quæ facillime cōparari poſſint.

Aurum uero, argentumq; ne desiderem unquam, neq; ego, neq; meorum amicorum quisquam. Omnia nanq; mala inter homines ex horum cupiditate nascuntur, & seditiones, & bella, & insidie, & cedes. Hac omnia fontem habent plus habendi cupidinem. At hec à nobis abscedat procul, ne unquam plus satis appetam, minus uero quum habeam, ferre æquo animo ualeam. Nostra quidem ita se habent. Plurimum profecto à uulgi sententijs ista dissentiunt. Neq; quicquam ergo mirandum est, si ab his differimus habitu, à quibus tantū differimus instituto. Sed te demiror, quonā pacto quū suam quandā citharædo uestem tribuas, cultumq; atq; adeo tibicini suum, & tragædo suū, bono uiro cultum uestemq; propriā nullam existimas, sed eandem ei cum uulgo habendam censes, idq; quum uulgus malum sit. Quod si bonorū cultus proprius debet esse ullus, quānam debeat magis quā hic meus, qui maxime luxuriosus pudendus sit, quemq; illi maxime auersentur? Cultus ergo meus huiusmodi est. squalidum esse, hirsutum esse, tritum pallium indui, comam producere, ac sine calceis ingredi. Vester uero cinedorum ornatu similis est, nec dignoscere uos quisquam ab illis possit, neq; colore uestium, neque mollicie, neque camisarum numero, neq; lacernis, neque calceis, neq; capillorum cura, neque odore. Nam & redoletis ut illi, iam præsertim uos qui estis felicissimi. Et quidē quid facias, quum uir eundem cum cinedis odorem oleat? Etenim
in se/

in frēdis laboribus nihil illis pręstatis. Voluptatibus
 uero nihilominus quā illi superamini, eadem comē-
 ditis, eodē modo dormitis, atq; inceditis, imō uero in-
 cedere non uultis, sed gestari potius, tanquam sarcinę,
 alij ab hominibus, alij uero à iumentis. At me pedes
 ipsi gestant quocunq; sit opus. Egoq; & frigus tolera-
 re sufficio, & calorem pati, eaq; quę dii obtulerint, mi-
 nime moleste ferre, ideo uidelicet, quia miser sum. Vos
 uero propter hanc felicitatem nulla estis fortuna con-
 tenti, sed omnium poenitet, ac pręsentia ferre non pote-
 stis, absentia desideratis, hyeme quidē optantes aesta-
 tem, aestate rursus hyemem, atq; in calore frigus, in fri-
 gore uicissim calorem: quemadmodum egrotantes, mo-
 rosi semper & queruli, quod in illis quidem facit mor-
 bus, in uobis uero mores. Atq; hæc ita quū sint, iam nos
 in uitā uestrā traducere equū censetis, nostramq; cor-
 rumpere, quū sæpe male cōsulta sint, quę facitis, ipsiq;
 sitis in uestris ipsorū negocijs minime circūspecti, ni-
 hilq; eorū iudicio ac ratione, sed cōsuetudine cupidita-
 tis faciatis. Quamobrē nihil profecto differtis nos, ab
 his qui torrente ferūtur. Illi quippe quocūq; fluxus in-
 tenderit, eō rapiūtur: & uos itidem quocūq; libidines.
 At similiter quidem uobiscū agitur, ut cum quodā quī
 equū insantē ascenderat. Equus igitur uirū corripiciens
 abstulit. Hic uero amplius iam desilire equo corrente
 non poterat. Quidam uerō quum occurrisset ei, ro-
 gavit quonam tenderet? Hic respondit, quocunque
 huic

huic uidetur, equum demonstrans. Quod si uos quisq;
 roget, quò framini si uerū uultis dicere, dicetis in uni
 uersum, quidem: quocunq; uideatur affectibus, sigillat
 im uero, interdum quocunq; uoluptati, interdum quo
 cunq; ambitioni, interdū rursus quò lucri studio. Quin
 interdum ira, interdum metus, interdum aliud quippi
 am huiusmodi uos auferre uidetur. Neq; enim unū dum
 taxat equū uos, sed multos insilientes, nunc hunc, nunc
 illum, furiosos quidem omnes auchimini. Auferunt er
 go uos in barathrum, ac prærupta. Vos tamen prius
 quam cadatis casuros uos esse nescitis. at hoc detritum
 pallium quod uos ridetis, comaq; habitusq; meus tana
 tam habet uim, ut uitam mihi quietam præbeat, utq;
 agam quicquid uolo, uerserq; cum quibus uolo. Nem
 pe ex indoctis, atq; incruditis hominibus, nemo me adi
 re uoluerit, ob hunc habitum. At molles etiam qui sunt
 adhuc admodum procul declinant. Congrediuntur ue
 ro scitissimi atq; modestissimi, et qui uirtutem cupiūt,
 hi potissimum congrediuntur mecum, horum ego cons
 uetudine delector. Eorum uero fores qui homines no
 ceantur, non obseruo, tum coronas aureas ac purpurā
 pro fastu habeo, atq; homines ipsos derideo. At ut cul
 tum hunc intelligas, non bonos modo uiros, sed ipsos
 etiam deos decere, atq; eū deinde, si libet, irrideas, deo
 rum statuas considera, utri uideantur uobis ne, an mihi
 similiores, neq; Græcorum solum sed barbarorum etia
 am templa circumspicias, utrū ipsi dii, ut ego, comati
 barbati

barbatique sunt, an quemadmodum uos, rasi finguntur atque pinguntur. Quin plurimos etiam sine tunicis conspicias, ut me nunc esse uides. Quo pacto igitur andreas posthac hunc habitum nitio dare, quum deos etiam decere uideatur.

☉ MENIPPVS SIVE

NECROMANTIA LVCIANI

Thoma Moro interprete.

MENIPPVS PHILONIDES

Magorum prestigia
Inania poetarum fig-
mentas Et incertas
Philosophorum digla-
diationes / taxat.

ALVE atrium, domusque uestibulum
mee: Ut te lubens aspicio luci reddi-
tus. PHIL. Num na hic Menippus
est canis ille? Non hercle alius, nisi ego
forte ad Menippos omneis halluci-

nor. At quid sibi uult habitus huius insolentiae? claua,
lyra, leonis exuviae? Adcundus tamen est. Salue Men-
nippe. Vnde nobis aduenisti? diu est quod in urbe non
uidimus.

MENIP.

Adsum reuersus mortuorum e latibulis,
Foribusque tristium tenebrarum nigris:
Manes ubi inferi manent superis procul.

PHIL. O Hercules clam nobis Menippus uita sum-
tus est, reuixitque denuo? MENIP.

Non, sed me adhuc uiuum recepit tartarus.

PHIL. Quenam causa tibi fuit nouae huius atque in-
credibilis

credibilis uia?

MEN.

Iuuenta me incitauit, atq; audacia,

Quam pro iuuenta haud paululum impotentior.

PHIL. Siste ó beate Tragica, & ab iambis descendēs
sic potius simpliciter eloquere, quam hāc uestis, quae
causa tibi itineris inferni fuit, quum alioqui neq; incus
da neq; delectabilis sit uia? MEN.

Res dilecte grauis me infernas egit ad umbras,

Consulerem manes ut uatis Tiresiai.

PHIL. Atqui deliras, alioqui non hoc pacto caneres
apud amicos consarcinatis uersibus. MEN. Ne mire
ris amice, nuper enim cum Euripide atq; Homero uer/
satus, nescio quo pacto uersibus sic impletus sum, ut nu/
meri mihi in os sua sponte confluant. Verum dic mihi
quo pacto res humanae hic se habēt in terris? & quid
nam in urbe agitur? PHIL. Nihil noui. Sed quemad/
modum prius actitabant, rapiunt, peierant, fornerātur,
usuras colligunt. MEN. O miseri atq; infelices. Nesci/
unt enim, qualia de nostris rebus nuper apud inferos
decreta sunt, qualesq; sorte iacti sunt in diuites istos
calculi, quos per Cerberū nullo pacto poterūt effuger/
e. PHIL. Quid ais? Noui ne aliquid apud inferos
nostris de rebus decretū est? MEN. Per Iouē, & qui/
dem multa, uerum prodere non licet, neq; arcana quae
sunt reuelare, ne quis forte nos apud Rhadamantbum
impietatis accuset. PHIL. Nequaquā Menippe per/
Iouem, ne amico sermonem hunc inuideas. Nam apud
bominens

hominem tacendi gnarum, & initiatum præterea sacris edisseres. M E N. Dura profecto iubes, & neutisquam tuta, uerum tui gratia tamen audendum est. Decretum est ergo, diuites istos ac pecuniosos aurum tanquam Danaen seruantes abstrusum. P H I L. Ne prius ó beate quæ sunt decreta dixeris, quàm ea percurras omnia quæ abs te audire libentissime uelim: Quæ uidelicet descensus causa fuerit, quis itineris dux, dein de ex ordine, & quæ illic uideris, & quæ audieris omnia. Verisimile est enim te, quum res pulchras uidendi curiosus sis, eorum quæ uisu aut auditu digna uidebantur nihil omnino prætermisisse. N E N. Parendum etiam in his tibi est. Nam quid facias, urgente amico? Ac primum sanè tibi expediam, quæ res animum meum ad hunc descensum impulerit. Ego igitur quum adhuc puer essem, audiremque Homerum atque Hesiodum, seditiones ac bella canentes, non semideorum modo, sed ipsorum etiam deorum, adulteria quoque, uiolentias, rapinas, supplicia, patrum expulsionem, & fratrum & sororum nuptias: hæc me Hercle omnia bona pulchraque putabam, & studiose erga ea afficebar. Postquam uero in uirilem iam ætatem peruenirem, hic leges rursus iubentes audio poetis apprimè contraria, neque uidelicet adulteria committere, neque seditiones mouere, neque rapinas exercere. Hic igitur hesitabundus constitui, incertus omnino quo me pacto gererem. Neque enim deos unquam putami
moxchatu/

mœchaburos, aut seditiones inuicem fuisse moturos, nisi de his rebus perinde ac bonis iudicassent. Neq; rursum legumlatores his aduersa iussuros, nisi id conducere existimarent. Quoniã igitur in dubio eram, uisum est mihi philosophos istos adire, atque his me in manus dedere, rogareq; uti me utcunq; liberet uterentur, uitaq; uiam aliquam simplicem ac certam ostenderent.

Ex fumo in flammam Hæc igitur mecum reputans ad eos uenio, imprudens profecto, quod me ex fumo (ut aiunt) in flammam conijcerem. Apud enim hos maxime diligenter obseruans flammam repperi ignorantiam, omniaq; magis incerta, adeo ut præ his ilico mihi uel idiotarum uita iam aurea uideretur. *De optima Vita con- tentiones phoz* Alius etenim soli me iussit uoluptati stude- dere, atq; ad eum scopum uniuersum uitæ cursum diri- gere. In eo ipsam sitam esse felicitatē. Alius rursus omni- nino laborare, corpusq; siti, uigilijs, ac squalore subige- re, misere semper adfectum, contumelijsq; obnoxium, assidue, Hesiodi sedulo inculcans celebra illa de uirtu- te carmina, & sudorem uidelicet, & accliuem in uer- ticem montis ascensum. Alius contemnere iubet pecu- nias, earumq; possessionem indifferentem putare. Ali- us contra bonas ipsas etiam diuitias esse pronunciat.

De mundo uero quid dicam? de quo ideas, incorporeas substantias, atomos, & inane, ac talem quandam pro- gnantium inuicem nominum turbam in diem audiebam, & quod absurdorum omnium maxime fuit absurdum, de contrarijs unusquisq; quum diceret, innuicibiles ade- modum

modum rationes ac persuasibiles adferebat, ut nec ei qui calidum, nec ei qui frigidum idem prorsus esse contenderent, contra quicquam bis cere potuerim, atq; id, quā tamen manifeste cognoscerem fieri nunquā posse, ut eadem res calida simul frigidaq; sit. Prorsum igitur tale quiddam mihi accidebat, quale solet dormitanti-
bus, ut interdum capite annuerem, interdū contra ab-
nuerem. Præterea quod multo erat istis absurdius, uir tam eorum diligenter obseruans, comperi eam cum ipsorum uerbis præceptisq; summo pere pugnare. Eos enim qui spernendam censebant pecuniam, auidissime
cōspexi colligendis diuitijs inhiare, de socrone litigan-
tes, pro mercede docentes: omnia deniq; nummorum
gratia tolerantes. Ii uero qui gloriam uerbis aspernas-
 bantur, omnem uite sue rationem in gloriam refere-
 bant. Voluptatem rursus omnes fermē palām incesse-
 bant: clanculum uero ad eam solam libenter conflue-
 bant. Ergo hac quoq; spe frustratus magis adhuc ægre
 molesteq; tuli. Aliquantulum tamen inde nemet con-
 solabar, quod unā cum multis & sapientibus & cele-
 berrimis uiris ipse insipiensq; essem, atq; uere adhuc
 ignarus oberrarem. Peruigilanti mihi tandem, atque
 hisce de rebus mecum cogitanti, uenit in mentē, ut Ba-
 bylonem profectus magorum aliquem ex Zoroāstri
 discipulis ac successoribus conuenirem. Audieram si-
 quidem eos inferni portas carminibus quibusdam ac
 mysterijs aperire, & quē libuerit illuc tutō deducere,

ac rursus inde reducere. Optime ergo me facturū putauī, si cum horum quopiam de descensu paciscens Tiresiam Bæotiū consulerem, ab eoq; perdiscerem (quippe qui uates fuerit et sapiens) quæ uita sit optima, quamq; sapientissimus quisq; potissimum elegerit. Ac statim quidem exiliens quā potcrām celerrime Babylonem uersus rectā contendi. Quò quum uenio, diuersor apud Chaldeorum quendam hominem certe sapientem, atq; arte mirabilem, comā quidē canum, admodumq; promissa barba uenerabilem. Nomen autem illi fuit Mithrobarzanes: orans igitur obsecransq; uix exorauī, ut quauis mercede uellet, in illam me uiam deduceret. At tandem homo me suscipiens, primum quidem dies nouē ac uiginti cum luna simul incipiens abluī ad Euphratem, mane solem orientem uersus perducens, ac sermonem quēpiā longum musitans, quē non admodum exaudiebam. Nam (quod in certamine præcones inepti solent) uolubile quiddam atq; incertū proferebat, nisi quod quosdam uisus est inuocare demones. Post illam igitur incantationē ter mihi in uultum spuens deducit rursus, oculos nusquam in obuium quenquam deflectens. Et cibus quidem nobis glandes erant, potus autem lac atq; mulsum et Choaspi lymphæ: lectus uero in herba sub dio fuit. At postquam iam præparati satis hac diæta sumus, medio noctis silentio ad Tigridem me fluuium ducens, purgauit simul atq; abstersis, facēq; lustrauit ac squilla, tum pluribus itidē

dem alijs, & magicum simul illud carmen submurmu-
rans, deinde totum me iam incantans, ac ne à spectris
laderer circumiens, reducit domum, ita ut eram reci-
procantem: ac reliqua noctis parte navigationi nos
præparauimus. Ipse igitur magicam quandam uestem
induit, Medorum uesti ut plurimum similē: ac me qui-
dem his quæ uidēs ornavit, claua uidelicet, ac leonis
exuijs, atq; insuper lyra. Iussit præterea ut nomen sē
quis me roget, Menippum quidem ne dicerem, sed Her-
culem, Vlyssē, aut Orpheum. PHIL. Quid ita ō
Menippe? neq; enim causam aut habitus, aut nominis
intelligo. MEN. Atqui perspicuum id quidem est,
ac neutiquam arcanum. Nam hi qui ante nos ad infe-
ros olim uiui descenderant, putauit sē me his a simila-
ret, fore ut facilius Aeaci custodias fallerem, atq; nul-
lo prohibente transirem, utpote notior tragico ad-
modum illo cultu emissus. Iam igitur dies apparuit,
quum nos ad flumen ingressi in recessum incumbimus.
Parata siquidem ab illo fuerant, cymba, sacrificia,
mulsæ, & in id mysterium denique quibuscunq; opus
erat. Hæc postquam ergo quæ prompta erant impos-
uimus, tum nos quoq;

Ingredimur tristes lachrymisq; implemur obortis.
Atq; aliquantisper quidem in fluuio ferimur: deinde in
syluā delati sumus, ac lacum quendā in quem Euphras-
tes conditur. Tum hoc quoq; transmissō, in regionem
quandam peruenimus solam, syluosam atq; opacam,

H 2 in quam

in quam descendētes (præibat enim Mithrobarzanes)
 & puteum effodimus, & oues iugulamus, & foueam
 sanguine conspergimus. At magus interim accensam
 facē tenens, haud amplius iam summisso murmure, sed
 uoce quā poterat maxima clamitās, demones simul
 omnes cōuocat, Pœnas, Erinnes, Hecaten nocturnam,
 excelsamq; Proserpinā, simulq; polysyllaba quædam
 nomina barbara atq; ignota commiscet. Statim ergo
 tremere omnia, & rimas ex carmine solum ducere, ac
 porro Cerberi latratus audiri, & iam res planē tris-
 tis ac mœsta fuit.

Vmbrarum at timuit rex imis sedibus Orcus.

Ac protinus quidem inferorum patebāt pleraq; lacus
 pyriphlegethon, ac Plutonis regia. Tum per illum de-
 scendentes hiatum, Rhadamanthum propemodum me-
 tu reperimus extinctum. Ac Cerberus primū quidem
 latrabat commouitq; sese. At quum ego lyram celer-
 rime correptam pulsassem, cantu statim sopitus ob-
 dormit: deinde posteaquam ad lacum uenimus, trans-
 ire ferē nō licuit. Iam enim onustum erat nauigium, &
 eiulatu certe plenum. Vulnerati quippe in eo nauiga-
 bant omnes, hic femur, ille caput, alius alio quoque
 membro luxatus, usq; adeo, ut mihi certe ex bello quor-
 piam adesse uiderentur. At optimus Charon quū leo-
 nis uideret exuias, esse me ratus Herculem recepit,
 transq; uexit libens, tum exeuntibus quoq; nobis mon-
 strauit semitam. Sed quoniam iam eramus in tenebris,
 præcedit

præcedit quidem Mithrobarzanes, ego autem à tergo
 continuus illi comes adhareo, quoad in pratum quod-
 dam uenimus maximum, asphodelo confitum, ubi cir-
 cumfusa undiq; mortuorū stridula nos sequuntur um-
 bræ. Tum paulo procedentes longius ad ipsum Minos *Minos tribunal*
 is tribunal accessimus. Erat ipse quidem in solio forte
 quodam sublimi sedens. Astabant autē illi Poenæ, Tor-
 tores, mali Genij, Furie. Ex altera parte plurimi qui-
 dam adducti sunt ex ordine longa fune uincti. Diceban-
 tur autem adulteri, lenones, mœchi, homicidæ, aduato-
 res, sycophantæ, ac talis hominum turba quiduis in ui-
 ta patrantium. Scorsum autem diuites ac sceneratores
 prodibant pallidi, uentricosi, ac podagrici, quorū quis-
 que trabe uinctus erat, ferri pondere duorum talento-
 rum imposito. Nos igitur astantes, & quæ fiunt omnia
 conspiciamus, & quæ dicuntur auscultamus. Accusant
 autem noui quidā atq; admirabiles rhetores. PHIL.
 Quinam ergo hi per Iouem sunt, ac ne isthuc quidē te
 pigeat dicere. MEN. Vmbræne unquam istas nosti,
 quas opposita soli reddūt corpora? PHIL. Quid ni?
 MEN. Hæ nos igitur quum primū functi uita sumus
 accusant, testantur, atq; redarguunt, quicquid in uita
 peccauimus, & sanè quædam ex his dignæ admodum
 fide uidentur, utpote nobiscū uersatæ semper, nostrisq;
 nusquam digresse corporibus. Minos igitur curiose
 quemlibet examinans, impiorum relegabat in coetum,
 poenas ibi sceleribus suis dignas luiturum. In hos præ-

cipue tamen incenditur, quos opes dum uiueret, ac dignitates inflauerant, quiq; adorari se fere expectabant, nimirum breui perituram eorum superbiam, factumq; detestatus: quippe qui non meminissent mortales ipsi, quum sint, sese bona quoq; mortalia consequutos. At nunc splendida illa exuti omnia, diuitias inquā, genus, munia, nudi ac uultu demisso steterunt tanquam somnium quoddam humanam hanc felicitatem recogitantes, adeo ut hæc dum conspicerer nimis quā delectatus fuerim. Et si quem eorū forte agnoueram accessi, atque in aurem silenter admonui, qualis in uita fuerat, quantopereq; fuerat inflatus: tum quum plurimi manes fores eius obsidentes pulsati interim exclusiq; à famulis illius expectabant egressum. At ipse uix tandē illis exorians puniceus, aureus aut uersicolor, felices ac beatos se facturū salutātes putabat, si pectus dextrāque porrigens, permetteret osculandā. Illi uero audientes ista moleste ferebāt. At Minos quiddā etiā iudicauit in gratiam. Quippe Dionysū Siciliæ tyrānū multis & atrocibus criminibus & à Dione accusatū, & graui Stoicorum testimonio conuictū, Cyrenæus Aristippus interueniēs (Nam illū ualde suspiciūt inferi, eiusq; plurimū ibi ualeat autoritas) fermē iam Chimæra alligatū absoluit à pœna, asserens illū cruditorū nōnullos olim iuuisse pecunia. Tum nos à tribunali discedētes, ad supplicij locū peruenimus. Vbi o amice & multa, & miserāda audire simul, ac spectare licuit. Nā simul et flagrorū sonus

Infernalis & amplius
locus

tus auditur, & eiulatus hominum in igne flagratum,
 tum rote & tormenta, catena, Cerberus lacerat, &
 Chimera dilaniat, crucianturq; pariter omnes, capti-
 ui, reges, prefecti, pauperes, medici, diuites, & iam sce-
 lerum omnes poenitebat. Et quosdā quidem eorū, dum
 intuemur, agnouimus, uidelicet qui nuper ē uita dis-
 cesserant. At hi se pudentes tum occultebant, nostrosq;
 subtrahēbāt aspectui, aut si nos aliquando respiciebāt,
 id seruiliter admodū abiecteq; faciebant, atq; hi quidē
 quā olim putas onerosi fastosiq; in uita? At pauperi-
 bus malorum dimidiū remittebatur, & quū inter quie-
 uissent, denūo repetebantur ad poenam. Sed illa quoq;
 quae fabulis feruntur aspexi, Ixionem, Sisyphum, Phry-
 giumq; grauiter affectum Tantalum, genitumq; terra
 Tityum, Dij boni, quantum? Integrū stratus agrū oc-
 cupabat. Hos tandem praetereuntes, in campum ueni-
 mus Acherusium, ubi semideos, heroidasq; reperimus, *Campus Acherusius*
 atq; aliam simul mortuorū turbam in gentes, tribusq;
 dispositam, alios quidem uetulos quosdā ac marcidos,
 atque (ut Homerus ait) euanidos, alios uero iuueniles
 & integros, & hos potissimū ob illā cōdiēdi efficaciam
 Aegyptios. Verū dignoscere quēlibet haud procliuo
 fuit, adeo nudatis ossibus omnes erāt inuicē simillimi,
 nisi q. uix tandē eos diu intendētes agnouimus. Quip-
 pe cōfert cōsidebāt obscuri atq; ignobiles, nullūq; ser-
 uantes amplius pristinae formae uestigiū. Cū igitur mul-
 ti simul offec. confisterent, inuicem omninq; similes, qui

terrificum quiddam per cauos oculorum orbes transpiccerent, dentesq; nudos ostenderet, hesitabam certe mecum, quonam signo Therpsitem à Nireo illo formoso discernerem, aut mendicum Irum à Pheacum rege, aut Pyrrhiam coquum ab Agamemnone. Quippe quibus iam nihil ueteris permansit indicij, sed ossa fuerunt inter se similia, incognibilia, nullis inscripta titulis, nulliq; unquā dinoscenda. Hæc igitur spectanti mihi, per similes hominum uita pompæ cuius longè uidebatur, cui præsit ac dissonat quæq; fortuna, ex his qui pompam agunt, diuersos uariosq; cuius habitus accommodans. Alium siquidè fortuna deligens, regijs ornat insignibus, et tiarâm imponens, et satellites addens, et caput diademate coronans. Alium serui rursus ornatus induit, hunc formosum effigiat hunc deformem atq; deridiculum fingit: nam omnigenum, ut opinor, debet esse spectaculum. Quin habitus quorundam plerumq; in media quoq; pompa demutat, neq; perpetuo eodem finit ordine, cultuq; progredi quò prodierant. Sed ornatu commutato Cræsum quidem coegit serui captiuiq; uestes induere. Meandrium autem olim inter seruos incedentem, Polycratis uicissim ornat tyrannide. Et aliquantisper quidem eo cultu permittit uti, uerum ubi iam pompæ tempus præterijt, apparatus quisque restituens, et cum corpore simul exutus amictu, qualis ante fuit efficitur, nihilo à uicino differens. Quidam tamen ob infeitiam quum suos fortuna cultus exigit, egrescunt.

agreſerunt atq; indignantur, tanq̃ proprijs quibusdam
 bonis priuati, ac non potius alienis, quibus pauliſper
 utebantur, exuti. Quin in ſcena quoq; uidiſſe te plerun
 que puto hiſtriones iſtos tragicos, qui (ut fabule ratio
 poſcit) modo Creontes, modo Priami ſiūt, aut Agamē
 nones. Idemq; (ſi ſors tulerit) paulo ante tam grauiter
 Cecropis aut Erechthei formam imitatus, paulo poſt
 ſeruus, poeta iubente, progreditur. At quū fabule iam
 ſinis affuerit, quiſq; auratas illas uestes exutus, perſo
 nam deponens, & ab altis illis crepidis deſcendēs, pau
 per atq; humilis obambulat, haud amplius Agamem
 non ille Atreo prognatus, aut Creon Menæcei filius,
 ſed Polus filius Chariclei Sunienſis, aut Satyrus filius
 Theogitonis Marathomius. Sic ſe mortalium res ha
 bent, quemadmodum mihi tum ſpectanti uidebatur.
 PHIL. Dic mihi Memippe, iſti qui magnificos altosq;
 tumulos habent ſuper terram, & columnas, imagines,
 titulos, nihilōne ſunt apud inferos plebeis quibuslibet
 umbris honoratiores? MEN. Nugaris tu quidē, nam
 ſi uidiſſes Mauſolum, Carem illum dico Pyramide cer
 lebrem, ſat ſcio, nunquam ridere deſiſſes, ita in antrum
 quoddam abſtruſum deſpectim abiectus eſt, in reliqua
 mortuorum turba deliteſcens. Hoc tantū commodi mi
 hi uidetur ex monumento referre, quod impoſito tanto
 pondere, laborat magis & premitur. Nam quum Aea
 cus o amice, locum cuiq; motitur, dat autem cui pluri
 mum haud amplius pedem, neceſſe eſt eo iacere conten

tum, seseq; ad loci modum contrahere. At uehementius multo risisses, opinor, si reges hosce nostros, satrapaq; uidisses apud eos mendicantes, & aut salsamenta uendentes, aut primas ipsas literas urgente inopia profitentes, & quemadmodū contumelijs à quouis afficiantur, atq; in faciē cedantur perinde atq; uilissima mancipia. Itaq; Philippum Macedonem conspiciatus, continere me certe non potui: ostensus est mihi in angulo quodam detritos calceos mercede refarciēs. Quin alios præterea multos erat uidere mendicantes in triuijs, Xerxes uidelicet, Darios, ac Polycrates. PHIL. Admiranda narra ista de regibus, peneq; incredibilia. Soerates autem quid facit, ac Diogenes? & si quis est sapiētiū alius? MEN. Socrates profecto etiā ibi obuersatur, omnesq; redarguit: uersantur autem cum illo Palamedes, Vlysses, & Nestor, & quisquis est alius inter defunctos garrulus. Insulantur autē illi etiam nū, atq; intumescunt exhausto ueneno crura. At optimus Diogenes Sardanapalo uicinus Assyrio Mideq; Phrygio, atque alijs item pluribus ex istorum sumptuosorū numero manet, quos quū eiulantes audit, ueteris fortune magnitudinem recogitantes, & ridet & delectatur, ac supinus cubans, ut plurimum cantat, aspera nimis atq; intucunda uoce illorū eiulatus obscurās, adeo ut id egre ferentes, nec Diogenē ferre ualentes, de mutanda sede deliberent. PHIL. De his iam satis quidem: ceterum quodnam illud decretum est, quod initio dixerat aduersus

Decretū aduersus
Diuites apud
inferos sanctū.

fus diuites esse sancitum? M E N . Bene admones: nescio
 enim quo pacto quum hac de re dicere proposuissem,
 ab instituto sermone procul aberrauim. Dum igitur ibi
 uersabar, magistratus concionem aduocauerunt, his ui
 delicet de rebus, quæ in commune conducere. Conspi
 ciens ergo multos cōcurrere, me quoq; cum illis simul
 immiscens, unus de numero eorum qui in concione ade
 rant, efficior. Agitata sunt igitur & alia multa: postre
 mo uero de diuitibus negociū, in quos posteaquam plu
 rima fuissent obiecta, uolentia, superbia, fastus, iniuria,
 assurgens tandem ex populo primas quidā, huiusmodi
 decretum legit: Quoniam, inquit, multa diuites perpe
 trant in uita, rapientes ac uim inferentes, inopesq; om
 ni modo despectui habentes, Curia populoq; uisum est,
 ut quum functi uita fuerint, corpora quidem eorū pœ
 na cum alijs sceleratorum corporibus luant: anima u
ro sursum remisse in uitam, in asinos demigrent, donec
in tali rerum statu quinquies ac uicies decem annorum
milia transegerint, asini semper ex asinis renati, onera
ferentes, atq; à pauperibus agitati. Dein ut liceat illis à
 uita excedere. Hanc sententiam dixit Caluarius, patre
 Aridello, patria Manicensis, tribu Stygiana. Hac igitur
 lege recitata, approbauerūt principes, sciuit plebs,
 adfremuit Proserpina, allatruit Cerberus: sic enim ra
 ta quæ inferi statuunt, autenticæq; fiunt. Quæ igitur in
 cōcione agebantur, erant huiusmodi. Tum ego statim,
 cuius gratia uenerā, Tiresiā adeo, atq; illuc, uti erat,
 ordine

ordine narrata supplicavi, ut mihi diceret, quodnam optimū uite genus putaret. Hic uero subridens (est autem seniculus quispiam cecus, pallidus, uoce gracili) ô fili, inquit, causam tue perplexitatis scio à sapientibus istis profectam, haudquaquam idem inuicem ipsdem de rebus sentientibus, uerum haud fas est id tibi proloqui: siquidem quod Rhamanthus interdixit. Nequaquam, inquit, ô patercule, sed dic amabo, neq; me contemnas, qui in uita te etiam ipso cecior oberro. Abducens ergo me, procul ab alijs auferens, ad aures mihi inclinās: Optima est, inquit, idiotarū priuatorumq; uita, ac prudentissima. Quamobrem ab hac uanissima sublimium consideratione desistens, mitte principia semper ac fines inquirere, & uafros hosce syllogismos despuens, atque id genus omnia nugæ estimans, hoc solum in tota uita persequere, ut presentibus bene compositis minime curiosus, nulla re sollicitus, quàm plurimū potes hilaris uitam ridensq; traducas. Hæc quū dixisset rursus Asphodelorū in pratū sese corripuit. Ego igitur (nam & nunc uesper erat) age, inquam, ô Mithrobarzane quid cunctamur? ac non hinc rursus abimus in uitam? Ad hæc ille: confide, inquit, ô Menippe, breuem quippe facilemq; tibi monstrabo semitam: & me protinus abducens in regionem quandam magis priore tenebriofam, manu procul ostendens subobscurū tenuēq; ac uelut per rimam influens lumen: illud, inquit, Trophorū templum est, atq; illac ad inferos ē Bæotia descenditur

tur, hac ascendes, atq; illico fueris in Grecia. Ego igitur hoc sermone gauisus, salutato Mago difficile admodum per angustas antri fauces subrepens, nescio quo pacto, in Lebadiam perueni.

LVCIANI PHILOPSEV.

DES SIVE INCREDVLVS.

Thoma Moro interprete.

TYCHIADES AC PHILOCLES

OTES mihi Philocles dicere, quidnam

P id tandem sit, quod multos in mentiendo cupiditate adducit, ut pariter gaudeant,

quam & ipsi nihil sani loquuntur, & his qui talia nar-
rant, maxime animum intendant? PHIL. Multa Tychiade sunt, quae nonnullos mortales mentiri compels-
lunt, quia in rem uident conducere. TYCH. Nihil ad-
rem haec, ut aiunt. neq; enim de his rogabam, qui quili-
us postulat mentiuntur: uenia nimirum hi, imò laude
pleriq; eorum digni sunt, quicunq; uel hostes fefellerunt,
uel ad salutē tali quopiam pharmaco usi sunt in neces-
sitatibus. Cuiusmodi multa Vlysses etiam fecit, ut & uē-
tam suam, & sociorum reditum redimeret: sed de illis
uir optime dico, qui nulla necessitate mendacii ipsius
ueritati longe anteponunt, ipsa re uidelicet delectati,
atque in ea sine ulla idonea occasione uersati. Isti ergo
scire cupio, cuius cōmodi gratia istud agunt. PHIL.

Ironice arguit men-
tiendi libidinem.
Vt magicis p'stigijs
fidem nō habeamus:
superstitione careamus
& passim sub specie
religionis obrepit.

An aliusubi tales aliquos iam deprehēdisti, quibus hæc insita sit mentiendi libido? TYCH. Et quidem admodum multi sunt huiusmodi. PHIL. Quid aliud ergo in causa sit, quod mentiuntur nisi dementia? siquidem rem pessimam, optimæ loco præoptant. TYCH. Hoc mihi est, nam ego tibi multos ostēderim ad cætera prudentes, ac sapientia mirabili: nescio tamen quo pacto captos hoc malo, mendacijsq; studiosos, adeo ut ego certe moleste stram, quod uiri tales, omnibus cæteris in rebus optimi, gaudent tamen & se, & eos in quos inciderint, fallere. Nā ueteres illi, id quod tibi notius est quàm mihi, Herodotus, Ctesiasq; Cnidius, atq; his superiores: deniq; Homerus ipse, uiri celebres, mendacijs etiā scriptis utebantur, ut non solum eos fallerent, à quibus tūc audiebantur, uerum usq; ad nos etiam mendacium per manus traditū perueniret, in pulcherrimis uersibus metrisq; seruatum. Me ergo sæpe illorum uersuū nomine subiit pudor, si quando cæli sectionē, ac Promethei uinacula recensent, gigantumq; rebellionem, atq; omnem illam de inferis tragœdiam. Et quo pacto ob amorem Iupiter in taurum & cygnum uersus sit: & quem admodum ex muliere quispiam in auiculam ursamq; mutatus sit. Pegafos præterea, Chimerasq; & Gorgonas, ac Cyclopas, atq; id genus omnia, admodū absurdas monstrosasq; fabulas, & que mentes afficere puerorū queant, qui laruam adhuc lamiāq; metuunt: quanquam poetica sint fortasse tolerabilia. At urbes iam gentesq;

totas

totas una uoce ac publicitus mentiri, an non hoc ridicu-
lum? Veluti quum Cretenses sepulchrum Iouis ostende-
re nō pudet: Athenienses Erichthoniū editum ē terra
ferunt, primosq; illos homines in Attica olerū more ex
terra emerfisse. Hi tamen multo uerecundiores quā
Thebani, qui ex serpentis dentibus satiuos quosdā pro
germinasse narrant: quod si quis hæc, quum sint ridicu-
la, uera esse non credat, sed ea prudenter examinans,
Coræbi cuiuspiam, aut Margita existimet esse: si quis
aut Triptolemū credat in alatis draconibus per aērē
uectū esse, aut Pana quendam ex Arcadia in Marattho-
nem uenisse auxilio, uel Oribhyiā à Borea raptam es-
se, impius nimirū hic atq; insanus uideatur eis: quippe
qui tam manifesta ueraq; nō credat, usque adeo obtinet
mendaciū. PHIL. At poetis Tychiade urbibusq; fue-
rit fortassis ignoscendum: nam illi delectationem illam
quæ ex fabula proficiscitur, ut quæ maxima sit illecep-
bra, poematibus suis immiscent, quæ potissimū erga au-
ditores opus habent. Athenienses uero Thebaniq; et
si qui sunt alij, patriæ suæ plus maiestatis ex huiusmodi
figmentis cōciliant: quod si quis fabulas auferat ē Græ-
cia, nihil obstitit quo minus earum narratores fame
intereant, quando iam nemo futurus sit hospitū, qui ue-
rum uel gratis audire uelit. At si qui nulla tali causa,
gaudent tamē mendacio, hi omnino ridiculi merito ui-
deantur. TYCH. Recte dicis, nam ego protinus ab
Eucrate illo celebri uenio, ubi multa incredibilia ac
fabulosa

fabulosa quā audissem, imò uero medio in sermone dis-
 cessi, non strens narrationem tam supra fidem, sed me
 uelut furie quedam abegerunt, dum monstrosa multa
 atq; absurda referrent. PHIL. Atqui Tychiade, uir
 grauis Eucrates est, & nemo certe crediderit illū tam
 promissa barba uirum sexagenarium: & qui præterea
 sit plurimum in philosophia uersatus, sustinuisse ut aliū
 quenquam audiret se presente mentientem, nedam ut
 ipse tale quicquam audeat. TYCH. At nescis amice
 qualia referebat: tū ea quā constanter assererat: præ-
 terea quam sancte in plerisque iurabat, admotis etiam
 filiis, adeo ut ego quum eum respicerem, uaria mecum
 cogitarem, interdum quidē illum insanire, neq; animo
 constare: interdū uero ita cogitabam, fugisse me, quod
 impostor esset, ac tantum temporis sub leonis pelle ridi-
 culam quandā simiam circumtulisset: adeo absurda nar-
 rabat. PHIL. Quenam illa (per lares) sunt Tychia-
 de? nam cupio cognoscere quamnam præstigiaturam
 sub tam longa barba occuluerit. TYCH. Solebā quē-
 dem etiam aliās Philocles aliquoties eum interuifere,
 si quando uidelicet multo ocio abundarem. Hodie uer-
 o quum opus esset mihi conuento Leonthico (est autē,
 ut scis, amicus mihi) edoctus à puero, eum se ad Eucra-
 tem mane contulisse, ut eum morbi inspiciendi causa ui-
 seret, amborū nomine, nempe ut & Leonthicum con-
 uenirem, & Eucratem uiderem, ignoraueram autem
 quod egrotaret, ad eum peruenio. At Leonthicum ibi-
 iam

iam nō inuenio: nam paulo ante ut dicebant exiuerat,
 alios uero confertos reperio, in quibus erat & Cleode-
 mus Peripateticus, & Dinomachus Stoicus, & Ion, no-
 sti uirū? illum dico, qui ex Platonica doctrina magnam
 sui admirationem expectat, ut qui solus mentē uiri de-
 prehenderit, quiq; eius oracula alijs quoq; possit enar-
 rare. uides quos tibi uiros nomino, nimirum omni sapi-
 entia atq; omni uirtute præditos, utpote ipsum ex qua-
 que secta caput, reuerendos hercle omnes, atq; aspectu
 propemodum terribiles. Aderat præterea medicus An-
 tigonus, ut usui in morbo esset aduocatus opinor: et me-
 lius iam habere se uidebatur Eucrates: ac morbus qui-
 dam ex familiaribus erat: humor enim rursus in pedes
 ei descenderat. Sedere me ergo Eucrates in lecto iuxta
 se iussit uoce languidule remissa paululum, quū me con-
 spiceret: quanquam interim dum ingrederer, uociferan-
 tem cum ac uocem intendentem audieram: tamen ego
 admodum curiose cauens ne pedes eius tangerem, ubi
 me uulgaribus istis uerbis purgaueram, quod eū egro-
 tare nesciuerim: quod ubi rescissē, curriculo uenerim,
 adsedi prope. & illis quidē sermo iam de morbo erat,
 & quedam iam ante dixerant, quedam uero etiam
 tunc narrabant: præterea medicamenta quedam quis-
 que proferebat. Cleodemus igitur: Si quis ergo (in-
 quit) sinistra manu tollens humo mustellæ dentem, sic
 interfecit, ut ante dixi, in leonis pellem alligauerit, nu-
 per excoriati, ac deinde circum crura posuerit, illico

sedatur dolor. Non in leonis pellem (inquit Dinoma-
chus) at ego audiui, sed in ceruæ potius fœmelle uirgi-
nis adhuc, & nondum initæ, & res quidem magis est
hoc pacto credibilis: uelox enim cerua est, maximè
ualet pedibus: & leo quidem fortis est, pinguedoque
eius ac manus dextra, piliq; qui recti è barba promi-
nent, magnam uim obtinent, si quis uti nouerit, cū pro-
prio cuiq; carmine, at pedum curam minime pollicen-
tur. Et ipse quoq; inquit Cleodemus, olim sic putabam
ceruina pelle utendū, propterea quod cerua uelox est
set. At nuper uir quidam Libycus, peritus profecto in
rebus huiusmodi contra me docuit, ceruis ostendens ue-
lociores esse leones: quippe qui eas, inquit, etiam perser-
quendo capiunt. Laudabant qui aderant, tanquam rer-
ste dixisset Libycus ille: Tum ego: Putatis, inquam, in-
cantamentis quibusdam sedari talia: aut foris admotis
appendiculis, quum intus malum grassetur? Riserunt
hunc sermonem meum: & palàm in me magnam dand-
nabant amentiam, qui apertissimas res ignorarem, &
quibus nemo qui sapiat, contradicat, quin sic se habet-
ant. At medicus certe Antigonus delectari mihi uisus
est hac rogatione mea. Iam dudum autem neglectui ha-
bitus fuerat, opinor, quum opem Eucrati ferre ex ar-
te uellet, denunciāns uidelicet uino ut abstineret: atque
oleribus uesceretur, & uigorem animo omnino minu-
ret. Cleodemus ergo subridens interim: Quid ais, in-
quit, Tychiades? incredibile tibi uidetur esse, ut ex re
huiusmodi

huiusmodi parentur quedam aduersus morbos remedia? Mihi certe uidetur, inquam ego: nisi naribus adeo mucosis sim, ut credam ea que foris applicatur, nihilq; cum his que morbos excitant, intus communicant: per uerbula tamē, ut dicitis, ac prestigiaturam operari: & quā appenduntur, sanitates immittere. id profecto nunquam fieri possit, nec si quis uel in Nemei leonis pellem sedecim mustelas integras insuerit. Ego profecto leonē ipsum ē doloribus sepe claudicantem uidi in uniuersa suippsius pelle. Nimum idiota es, inquit Dinomachus, neq; unquam tibi cura fuit, ut disceres quonam modo res istiusmodi aduersus morbos, quā adhibentur conferrunt. ac mihi uideris ne notissima quidem ista recepturus: febrium uidelicet istarum profligationes, que certo quodam ambitu recurrunt, tum serpentū demulsiories, ac bubonum sanationes, & cetera: quęcunq; anus etiam iam faciūt: quod si illa fiunt omnia, quur tandem nō putabis hęc etiam similibus rebus fieri? Infinita congeris, inquam, Dinomache, clauumq; ut aiunt, clauo extrudis. Neq; enim constat ea que cōmemoras, eiusmodi ui fieri. Quamobrem nisi reddita ratione persuaseris primum natura fieri posse, ut febris tumorq; uereatur, aut nomen aliquod diuinū, aut dictionem aliquam barbaricam: ob idq; ex inguine fugiat: aniles adhuc fabule sunt quęcunq; retulisti. Tu mihi uideris, inquit Dinomachus, quum ista dicas, ne deos quidem esse credere. Siquidem putas fieri non posse, ut per sacra hominis

1 2 remedia

remedia morbis adferantur. Hoc inquam ego, uir optime ne dixeris, nihil enim prohibet quo minus, etiam si maxime dij sint, ista tamē sint uana. Ego uero & deos colo, & medelas eorum uideo, & leuamenta quae laborantibus conferūt, pharmacis uidelicet, atq; arte medica restituentes. Itaq; Aesculapius ipse eiusq; posteris salutaria pharmaca admouentes medebantur egrotis: non leones, aut mustelas circunligantes. Mitte hunc, inquit Ion. At ego uobis mirabile quiddam narrabo. Eram adhuc adulescentulus, annos natus sermē quatuordecim, quū quidam ad patrem meū uenit nuncians ei, Midam uitis cultorem seruū, etiam alijs in rebus robustum atq; industriū, circa plenum iam forum à uipera morsum iacere iam putrefacto crure. Etenim dū ligaret palmites, ac uallis circumplicaret, adrepentē beftiolam maximum ei pedis momordisse digitum. Tum illam quidem ilico aufugisse, et sese rursus in latebram cōdidisse. Illum uero eiulare perditū ē doloribus. Hae ergo quū nunciarentur, iam Midam ipsum uidebamus lectica domum à conseruis adportari, inflatum totum, liuidum, ac superficie tabefactum, uix iam spirantem. Pater ergo quum id moleste ferret, amicorum quispian, qui tum forte aderat: Bono animo es, inquit. Ego enim uirum quendam Babylonium ex Chaldeis, quos uocant, protinus huc adducam, qui sanabit hominē: & ne diem narrando conteram, uenit Babylonius, ac Midam restituit: effugato ex corpore ueneno, quadam incantatione

cantatione, & ad pedē eius appenso uirginis de funtæ
 lapillo, quem ē columna exciderat. Atq; istud quidem
 hactenus forsan mediocre fuerit. Tum Midas iam ipse
 sublato, in quo allatus erat scabello, discessit in agrum;
 tantum potuit incantatio, & columnaris ille lapis. At
 idem iste Babylonius alia præterea diuina plane fecit.
 Nempe in agrū profectus mane, quū pronunciaſſet ſas
 era quedam ex uetusto codice, ſeptem nomina, ſulphu
 re ac ſacæ luſtrato loco in orbem ter obambulans, ſer
 pentes omneis inuitos exciuit: quicunq; intra eam re
 gionem erant. Veniebāt ergo tanquā ad incantationē
 tracti, ſerpentes multi, atq; aſpides, & uipera, & cera
 ſæ, & iaculi, pbryniꝑ, ac phyſali: relinquebatur autē
 unus draco, annofus, prorepere (ut opinor) ob ſenectā
 nō ualens, qui non fuerat audiens dicto. At magus: Nō
 adſunt omnes inquit. Tum unum quendam ex ſerpenti
 bus cum uidelicet qui natu minimus erat, ſelectū lega
 tum mittebat ad draconē: ac paulo poſt uenit etiam il
 le. At poſtquam iam collecti conſtitiffent, Babylonius
 in eos inſibilauit. Atq; illi repente admodum omnes ab
 eius ſlatu incenſi ſunt, nobis interim admirantibus. Tū
 ego, dic mihi inquam Ion: Serpens ille legatus, iuuenē
 illum dico, utrum manu deduxit draconem, qui iam (ut
 ais) ſenuerat, an ille baculum geſtans innitebatur? Lu
 dis tu quidem, inquit Cleodemus. At ego, qui & ipſe
 quoq; olim minus talia credebam, quā nunc tu, putar
 bam enim nulla ratione fieri poſſe, ut ea crederē: tamē

quum uolantem primū conspicerem, peregrinum illū barbarū (erat autem ut ferebant ex Hyperboreis) credidi, ac uictus sum: quum tamen multū diūq; repugnassē. nam quid facerem quū eum cernerem in aere uolantem, atq; id interdū, ac super aquam ingredientē, atq; per mediū ignem incedentē, idq; lente ac sensim? Tu ne, inquam ego, ista uidebas, uirum Hyperboreum uolantem, aut super aquas ambulantē. Et maxime, inquit ille, carbatinas indutum, quo calceamenti genere illi potissimum utuntur. Nam minutula ista, quid attinet resistere, quaecunq; fecit, quo pacto amoris immiserit, ac demones exegerit, mortuosq; marcidos in uitā reuocauerit, atq; Hecaten ipsam palam conspectibus exhibuerit, lunamq; è cælo detraxerit? Quin ego uobis referam, quæ ab eo fieri conspexi in Glaucia Alexidis filio. Glaucias hic quū patris nuper defuncti substantiam suscepisset, Chrysidem amabat Demaneti filiam, ac me quidē præceptore in disciplina utebatur: ac nisi amor ille à studio deduxisset eum, uniuersam Peripateticorū doctrinam perdidicisset: ut qui octo et decem quum esset annorum, iam absoluerat analytica: tū physicam auscultationem in finem usque percurrerat. Amore tamen uictus, mihi rem omnem significat. Ego uero quemadmodum par erat, quippe qui præceptor eram, Hyperboreum illum magum ad eum duco: conuictum quatuor ilico minis in manum datis, oportebat enim preparari quiddā ad sacrificia, tum sedecim præterea

terea, si Chryside potiretur. Ille uero crescentem obser-
rans lunam (Nam tunc ut plurimum huiusmodi sacra
peraguntur) fossam quum effodisset in aperto quodam
loco domus, sub dio circa mediam noctem, euocauit no-
bis primum quidem Anaxiclem Glauciae patrem, ante
septem menses uita defunctum. Succensebat autem ob
amorem senex, atq; indignabatur. Tandem tamen ei per-
misit: ut amaret. Postea uero Hecaten quoq; eduxit, ad-
ferentem unam Cerberum: tum lunam detraxit multiforme
quoddam spectaculum, & quod alias aliud apparebat.
Primum quidem muliebrem formam referebat: deinde in
uaccam formosam uertebatur: Postremo uero catula ui-
debatur. Hyperboreus ille tandem, quum finxisset quen-
dam e luto Cupidinem: Abi, inquit, atq; huc perducas
Chrysidem: ac lutum quidem protinus euolabat: paulo post
autem affuit illa pulsans ostium. Tum ingressa Glauciam
complectitur, cum quam insanissime deperiens, & cum
eo uersata est, quoad gallos canentes audiuius. Tum
uero luna subuolabat in coelum, atq; Hecate subiit ter-
ram, ceteraq; spectra disparuerunt: & Chrysidem tan-
dem emisimus circa ipsum ferme diluculum. Hec Ty-
rchiades si conspexisses, haud quaquam amplius dubi-
tasses, esse multa in carminibus istis commoda. Bene di-
cis, inquam, ego credidissem equidem, si uidissem ea: nunc
uero ignoscendum mihi puto, si qualia uos uidetis, ac-
te perspicere non possum: ueruntamen Chrysidem
illam quam dicis, non, mulierem, plane meretricem

ac facilem: nec uideo sanè cuius gratia ad illam egrueretis luteo illo legato magoq; ex Hyperboreis usq; , atq; ipsa insuper luna. Quippe quā viginti drachmis ducere in Hyperboreos usq; potuisses. Mirifice enim sese offert ad hanc incantationē mulier. Et cōtrariū quiddā spectris istis habet. Nam ea quidem aeris ferriue sonū si audierint fugiūt (nam id uos predicatis) illa uero si argentum ussiam sonuerit, accurrit ad tinnitū. Præterea ipsum etiam magum admiror: quod cum ditissimæ mulieres in amorem sui possit elicere, atq; ab eis solida talenta suscipere, is tamē ob quatuor minas admodū tantilli lucelli auidus Glauciam amoris cōpotem fecerit. Ridicule facis, inquit Ion, qui nihil credis. Ego te libenter ergo rogauerim quid de his respondeas, qui demoniacos liberant erroribus, adeo manifeste spectra illa carminibus eijcientes? Atque hæc me dicere non opus est, uerum omnes nouerunt, Syrus ille ex Palestina, qui harum rerum artifex est, quā multos mortales suscipiat, qui ad lunam concidunt, oculosq; distorqueant, spūmāq; os oppleant: quos tamen erigit ac sanos remittit, magna accepta mercede, diris eos malis liberans. Etenim quum iacentibus instet, rogaueritq; , unde sint in corpus ingreffi, egrotus quidem ipse tacet: at demon uero respondet (aut lingua Græca loquens, aut barbaricam, aut undecunque fuerit ipse) & quomodo & unde intrauit in hominem. Ille uero adiurans eum, ac ni paruerit mimitans etiam, expellit abigitq; demonem

demonem. Quin ego quoq; demonem quendam ex-
 untem uidi nigrum certe & colore fumidum. Non ma-
 gnum erat, inquam ego, talia te Ion cernere: cui ipse
 etiam apparēt Idææ, quas uestre familie parens osten-
 dit Plato: rem uidelicet spectatu tenuē, atq; euanidam,
 quantum ad nos homines lusciosos. Itā ne solus Ion, in-
 quit Eucrates, istiusmodi uidit: ac non alij etiam multi
 inciderunt in demones: alij noctu, alij etiam interdies.
 Ego profecto non semel, sed millies iam talia cōspexi.
 ac primum quidem turbabar ad ea: iam uero ob con-
 suetudinem nihil nouum, aut prodigiosum mihi uidere
 uideor, maximeq; nunc ex quo anulum mihi Arabs de-
 dit ex ferro de cruce quapiam sumpto, factū: carmenq;
 docuit nominibus multis plenū, nisi forte ne mihi qui-
 dem fidem sis habiturus Tychiade. At qui fieri possit
 inquam, ut Eucrati non credam Dinonis filio: uiro in
 primis sapienti ac libere, quæ sibi uidetur, domi in pri-
 uato suo cum autoritate narrāti? Illud ergo de statua,
 inquit Eucrates, quæ omnibus qui in domo sunt singu-
 lis noctibus apparet, tum pueris, tum adolescentibus,
 tum senibus: hoc inquam, non à me duntaxat audieris,
 uerum etiam à nostris omnibus. De qua statua, inquit
 ego? Non uidisti (inquit) quum ingredereris statuam
 quandam in atrio collocatam, sanè quā pulchram,
 opus Demetrii: qui statuas humana specie fingere con-
 sueuit? Nōne illam dicis, inquit, quæ discum iacit: quæ
 inclinata est ad emissuri gestum, reflexa in eam quæ

discum fert, altero pede modice inflexo, quæq; se eret-
tura uidetur unâ cum iactu? Non inquit: nam unû est
ex Myronis operibus ille disci iactator, quæ dicis. Sed
nec eam quæ est ei proxima: cum loquor cui tenijs cas-
put uinctû est, formosam illam. Nam id Polycleti opus
est: uerum eas quæ à dextra sunt egredientibus omit-
te, inter quas et tyrannicide illi stant: Critiæ Nesiotæ
plasmata: tu uero an non ad aquam illam quæ influit,
quampiam uidisti uentre prominulo, caluam, seminu-
datam, uulsis quibusdam barba pilis, insignibus uenis
uero homini simillimam? Pelichus dux Corinthius esse
uidetur. Per Iouem, inquam uidi quandâ à dextra Sa-
turni, quæ tenias coronasq; aridas habebat, pectoreq;
folia quedam inaurata. Ego, inquit Eucrates, ea inau-
raui, quum me sanasset triduo, febre pereuntem. Erat
ne igitur etiam medicus, inquam ego, optimus iste Pe-
licus? Est, neq; ride, inquit Eucrates: alioqui homo te
haud multo post inuadet. Noui ego certe quantum ua-
leat hæc quam tu rides statua. An non eiusdem putas
esse immittere febres in quos uoluerit, quando quidem
potis est eijcere? Propitia, inquâ, placataq; sit hæc sta-
tua mihi, quæ tantum ualeat. Quidnam ergo aliud fa-
cientem eam uiderûnt omnes qui in domo sunt? Quum
primum nox est, inquit, hæc è base descendens in qua
steterat, in orbem totam domû circuit: omnes occur-
runt ei interdû etiam canenti: nec quisquam est quem
unquam leserit, diuertere tantû oportet. Illa uero præ-
terit

terit, nihil intuentes infestans, quum & Lauat sape, & tota nocte ludit, ut ex ipso aquæ strepitu licet audire. Vide ergo inquam ego, ne forte non Pelichus hæc statua sit, sed Talus potius Cretensis, qui apud Minorem fuisse dicitur. Nam & ille ereus quidam Crete custos erat: quod si non ex ere, non autem ex ligno facta esset, nihil eam prohiberet, quin non opus Demetrii, sed una potius ex Dedali machinis esse uideatur. E base namque (ut ais) etiam ista fugit. Vide, inquit, o Tychiade, ne te post hæc scommatis huius poeniteat. Noui quidem ego, quid illi euenerit, qui obolos surripuit, quos ei quoque nouilunio suspendimus. Prorsus atrocia, inquit. Longo oportebat accidere: quippe qui sacrilegus erat: quomodo ergo illum ultus est o Eucrates? Nam audire cupio, etiam si quæ maxime Tychiades iste diffisurus est. Multi, inquit ille, ad pedes eius oboli iacebant, aliæque item numismata, quedam argentea ad crus eius affixa cera, ac laminae quoque argenteæ: nota cuiusque, aut merces ob sanationem eius, qui ab eo liberatus esset, quum febre detineretur. At erat nobis seruius quidam Libycus sceleratus, equorum curator. Hic noctu aggressus est ea auferre omnia, abstulitque digressam iam quum obseruasset statuam. At quum primum reuersus intellexit sacrilegio se compilatum Pelichus, uide quo pacto sese ultus est, atque furti prodidit Libycum. Totâ nocte atrium obambulabat in orbem miser, exire non ualens, tanquam in Labyrinthum incidisset.

quoad

quoad orta die iam deprehensus est, ea tenens quæ factu
 to abstulerat: ac tum quidem comprehensus, plagæ nō
 paucas recepit, nec temporis multum superstes malus
 male perijt: uapulās, ut dicebat, singulis noctibus: adeo
 ut uibices postridie apparerent in corpore. I nunc et
 post ista quoq; Tychiades Pelichum ride, ac me tan-
 quam coetaneum Minoi iam delirare puta. At ō Eucra-
 tes, inquam ego, quā diu es erit es, operisq; plas-
 tes Demetrius Alopecensis fuerit: qui non deos, sed ho-
 mines fingere consuevit: Pelichi nunquam statuem ue-
 rebor: quippe qui nec ipsum etiam uiuentē, si mihi mir-
 uaretur, admodum timuissē. Ad hæc medicus Antti-
 gonus. Et mihi ō Eucrates, inquit, Hipocrates æreus
 est magnitudine fermē cubitali: qui tunc dūtaxat quā
 lucerna extincta sit, totam in orbem domū ambit, per-
 strepens ac pyxides euertens, pharmacaq; cōmiscens,
 atq; ostia circumuertens: maximeq; si quando sacrifi-
 cia præmittimus, quibus in singulos annos ei sacrifi-
 ficamus. Postulat ergo, inquam ego, etiam Hippocra-
 tes medicus iam ut sibi sacrificetur: indignaturq; nisi
 in tempore iustorum sacrificiorum epulis accipiat:ur:
 quem nimirum decebat boni consulere, si quis ei liba-
 uerit, aut mulsum insperferit, aut caput coronauerit.
 Audi ergo, inquit Eucrates: istud certe etiam testibus
 probaui, quod ante annos quinque uidi. Erat fermē
 uindemiæ tempus. Ego uero in agrum circa meridiem
 uindemiati dimissis operarijs, in syluam solus abibam:
 cogitans

cogitans interim quiddam atq; considerans. At postq;
 in saltum perueni: canum primo latratus insonuit. Ego
 uero Mnasona filium meum, cum equalibus uenientē,
 ludere uenariq; (quemadmodum solebat) cōijciebam.
 At res haudquaquam sic se habebat: uerum paulo post
 facto terremotu, sonoq; uelut ē tonitru, mulierē adue- *Semistadialis*
 nientem uideo terribilem: proceritate sermē semistae *mulier*: —
 diali: habebat autem in sinistra facem: in dextra uero
 gladium uiginti circiter cubitorū. Et inferne quidem
 pedibus erat serpentinis, superne uero Gorgonem rei-
 ferens uultu uidelicet, atq; aspectus horrore: pro coma
 quidem draconibus, tanquam caesarie circūcincta: alijs
 collum amplectentibus, alijs etiam per humeros spars-
 sis. Videte, inquit, amici quo pacto etiam inter narran-
 dum exhorruī: & simul haec dicens Eucrates, ostendit
 omnibus brachij sui setas erectas metu. Ion ergo ac Di-
 nomachus, & Cleodemus uehementer inbiantes aus-
 scultabant cum uiri senes, tanquam naribus traherens-
 tur, adorantes apud sese tam incredibilem Colossū
 mulierem semistadialē, Giganteū quoddam Mor-
 uolycium. Ego uero considerabam interim, cuiusmodi
 erant hi qui cum iuuenibus sapientiae nomine uersens-
 tur, uulgoq; in admiratione habeantur: quum sola mi-
 rum, canicie barbaq; ab ipsis differāt infantibus: Cae-
 terum etiā illis ipsis facilius ductiles ad credenda men-
 daeia. Dinomachus ergo, dic mihi, inquit, Eucrates: illi *Canes*
 canes dē, quanta magnitudine erant? Elephantis, in-
 quit

quit ille, proceriores Indicis, nigri & ipsi hirsutiq; sordido squalidoq; uillo. Ego igitur quum uiderem, restitui, inuerso protinus in interiorē digiti partem (quod Arabs mihi dederat) sigillo. Hecate ergo percussio draconticis illis pedibus solo, hiatus effecit maximum. & qui immani magnitudine penitus aequaret tartarum. Deinde paulo post abiit in eum desiliēs. Ego uero praesente animo porrecta ceruice inclinatus, inspexi appensa arbore quapiam, quae uicina stabat, ne obortis mihi tenebris ac uertigine, in caput praecipit incideret: deinde conspexi ea quae in inferno sunt omnia: pyriphlegetontem, lacum, Cerberum, manes: adeo ut quosdam etiam eorum agnoscerem. Patrem ergo meum manifeste cernebam adhuc his ipsis amictum, quibus eum sepeliuimus. Quid agebant (inquit Ion) o Eucrates anima? Quid aliud, inquit ille, quam per tribus familiisq; cum amicis cognatisq; uersantur: in Asphodelo collocati? Contradicant ergo etiam nunc (inquit Ion) Epicurei sacro Platoni, eiusq; de anima rationibus. At tu nonne Socratem etiam ipsum Platonemq; uidebas inter manes? Socratem (inquit) uidit: neq; illum tamen euidenter, nisi quod inde coieci, quoniam calum, ac uentricosus erat. Platonem uero non cognoui: nam apud amicos nimirum uera fateri oportet. Simul ergo atque ego omnia conspexi, & hiatus coijt, & ex famulis meis quidam querētes me, atq; in his Pyrrhias hic superuenere hiatus nondum plene obducto: dic Pyrrhia, an non uera narra-

ro? Per

Testes mendat y

ro: Per Iouem (inquit Pyrrhias) & latratū audiui per-
 biatum: & ignis quidem à face mihi suffulgere uideba-
 tur. Tum risi ego profecto, teste latratum ignemq; in-
 cumulum addente. Tum Cleodemus: haud quaquā no- *Visio egrotantis*
 na ista, inquit, neq; alijs inuisa uidisti. Nā & ipse haud
 ita pridem quum egrotarem tale quiddam conspexi.
 Prospiciebat mihi curabatq; Antigonus hic, ac septis-
 ma dies erat febrisq; o qualis! incendio. certe uehemen-
 tior. Omnes ergo me relinquentes solum, clausis foris
 bus foris manebant. Sic enim iusseras Antigone: si quo
 pacto possem obdormiscere. Tunc igitur astitit mihi
 iuuenis quidam uigilanti: pulcher admodum, ueste cir-
 cumamictus candida. Ac me quum excitasset, per hias
 tum quendā ducit ad inferos: sicuti ilico cognoui: Tan-
 talum quum uiderem ac Tityum Sisyphumq;. At cete-
 ra uobis quid commemorem? Postquam uero ad tribus
 nal perueni (aderat autē & Aeacus, & Charon, Para-
 ceq; atq; Erinnēs) quidam uelut rex (Pluto certe mihi
 uidebatur) affedit singulorum nomina percensens, qui
 morituri erant, quos diem iam nite prescriptū preter-
 ruisse cōtigerat. Iuuenis ergo me, adducēs illi exhibuit.
 At Pluto tunc incanduit, & ad eū qui me ducebat, non
 dum illi cōpletū est stamen, inquit. Abeat ergo. Tu uer-
 ro fibrū Demylū adduc: iam siquidē ultra colū uiuit.
 Tum ego latus recurrens, ipse quidem iam febre liber-
 ram: denūciabam uero omnibus, quod Demylus esset
 moriturus. Manebat autem nobis in uicinia egrotans
 etiam

Mortuus
resurgens

Vide: mortua
Vmbra apparet
marito

etiam ipse nonnihil ut renunciatum est. Ac paulo post
audimus ciulatum eorum qui lugebant eum. Quid mi-
ri est, inquit Antigonus? Ego etenim quendam noui
post uigesimalium diem quam sepultus est, resurrexisse.
Nam hominem & antequam moreretur, & postquam
resurrexit, ipse curavi. Et quo pacto (inquam ego) in
diebus uiginti, neq; tabuit corpus, neq; praeterea fame
corruptum est, nisi fortassis Epimenidem quem piam
tu curasti? Haec quā diceremus, protinus ingrediebantur
Euclatis filij ē palestra redeuntes. Alter quidem
iam ex ephebis excesserat, alter uero annos natus erat
circiter quindecim. Tum salutatis nobis iuxta patrem
adsidebant in lecto, ac mihi quidē sella illata est. Tum
Euclates tanquam ē conspectu filiorum admonitus: sic
his frui mihi contingat, inquit, simulq; manum eis inie-
cit, ut apud te Tychiades uera narrabo. Felicis memo-
ria uxorem meam horū matrem nouerunt omnes, quo
pacto dilexerim: Nam declaravi his rebus quas in eam
feci, non modo dum uiueret, uerum etiā postquam uita
functa est. Quippe qui mundum eius uniuersum ue-
stemq; qua dum uiueret, oblectabatur, in rogam illius
iniecerim. Septima uero post mortem die, ego quidem
hic in eundem lectū incumbebam: quem admodū nunc,
luctum cum mihi committigans, quem de illa conceperam.
Legebam enim tacitus Platonis illum de anima
libellum. Ingreditur interim Demenetē ea ipsa, atque
adsidet iuxta: quem admodum nunc Euclatides hic,
minorem

minorem designans filium. Hic uero ilico tremuit admodum pueriliter, ac dudum ad narrationē pallebat. Ego uero (inquit Eucrates) ut cōspexi, amplexus eam singulim lachrymabam. Illa uero me uociferari non patiebatur, uerum incūfabat me, quod quum ei fuisset in reliquis gratificatus omnibus, ē sandalijs aureis alterum non cremauerā, superesse autē id dicebat, quod sub arca ceciderat: atq; ob id nos quū nō inueniremus, alterum tantum cremaueramus. Nobis autem adhuc differentibus scelestissimus quidam caniculus, qui mihi in delicijs erat, in lecto cubans allatrabat, ea uero ad latratum euauit. At sandalium sub arca repertū est: posteaq; à nobis incensum. An hæc etiam Tychiades recusabis credere, quum tam sint euidentia, quotidieq; obseruētur? Per Iouem, inquam ego, digni fuerint, quibus aureo sandalio nates puerorum more feriantur, si qui ista nō credant, atq; usq; adeo impudenter uero resistant. Interea Pythagoricus intrabat Arignotus comatus ille, ab aspectu uenerabilis. Nosti illum doctrina nomine celebrem: qui cognominatur sacer. Atque ego quidē, ut eum cōspexi, respirauī: hoc ipsum, quod pro uerbio dici solet, aduenisse mihi ratus: nempe securim quampiam aduersus mendacia: Occludet, inquam, eis ora uir sapiens, adeo monstrosa narrantibus: atq; prorsus iuxta uulgatum illud adagium, repente deum inuissum esse mihi hūc à fortuna putabā. Hic uero postquam adfedit, assurgente ei ac cedente Cleodemo, prius

*Mortuorum
errantes animæ*

num de morbo percoctatus est, seq̃ audisse dicebat, Est
cratem iam se melius habere. At quidnā inquit, inter
uos philosophamini? Nam interim dum ingrediebar
subauscultavi, ac mihi certe uidemini in re quapiā pul-
chra conuersari. Quid aliud, inquit Eucrates, quā ut
huic adamantino persuadeamus (me demonstrans) ut
dæmones credat aliquos esse, phantasmataq̃, ac mortu-
orum animas super terrā obambulare, et sese quibus
libitum fuerit ostendere? Ego igitur erubui, uultumq̃
deieci reueritus Arignotum. At ille, uide (inquit) Eu-
crates num hoc dicat Tychiades. Eorum tantum qui
uolenter interierint, animas errare, ueluti si quis suffo-
catus, aut capite truncatus, cruciue suffixus fuerit, aut
alio quopiam istiusmodi modo ē uita discesserit: eas ue-
ro quæ fātali morte naturaliq̃ discesserint, haudquaq̃
amplius oberrare. Nam si hoc dicat, non usq̃ adeo ab-
surda dixerit. Per Iouem inquit Dinomachus, ne esse
quidē istiusmodi, nec presentia cerni putat. Quid ais,
inquit Arignotus in me torue aspiciens, nihil horū tibi
uidetur fieri? præsertim quum omnes (ut ita dicam)
uideant? Ignosces, inquam ego, mihi, si non credo, nam
solus omnium nō uideo. Quod si uidissem, profecto et
credidissem, quemadmodum et uos. At qui, inquit ille,
si quando Corinthū ueneris, roga ubi sit Eubatide dor-
mus. Atq̃ ubi tibi fuerit indicata, nempe circa Crane-
um, in eam ingressus, dic ianitori Tibio, uelle te uidere,
unde dæmonē Pythagoricus Arignotus quū adduxisset, ab eo

set, abegerit, ac deinceps habitabilem domū reddiderit. Quidnam hoc erat Arignote? rogabat Eucrates. Inhabitabilis erat, inquit ille, diu propter terricula, quod si quis inhabitasset, expauescens ilico fugiebat exactus à quodā horrendo ac terribili spectro. Deciderat ergo iam, tectumq; rumpebatur, neq; quisquā erat omnino qui in eam ingredi fuerit ausus. Ego uero ubi hec audiui, libellos sumens (Sunt autem Aegyptij mihi de talibus rebus admodum multi) ueni in domū circa primam uigiliam, dehortante hospite, ac ferme detinente, postquam didicerat quo iturus essem, in certū, ut putabat exitium. At ego sumpta lucerna solus ingredior, atq; in uastissimo atrio collocato lumine, humi sedens tacite legebam. Adest uero dæmon ille, cū quopiam è uulgo se cōgressurū ratus, ac me quoq; quēdam modū alios perterriturū squallidus, hirsutus, ac tenebris nigrior. Atq; hic quū adstaret, undiq; me adsultim petens tentauit, si qua posset expugnare, ac modo in canem, modo in taurū, modo in leonē uertebatur. At ego correpto in manū q̄ maxime horrendo carmine, simulq; uocem imitatus Aegyptiā, & incantans eum in domicilij tenebroso angulū quendā cōpuli. At quū animaduertissem, ubi se in terram condidit, tum desisti. Mane autem desperantibus uniuersis, ac me quemadmodum alios mortuum sese reperturos putantibus, præter omnium spem progrediens, Eubatidem adeo, feliciter illi aduuncians, quod puram sibi ac spectris liberam

domum iam liceret incolere. Atq; illum assamens aliosq; multos (sequebantur autē huius inopinata rei gratia) quū ad locū duxissem, ubi condentem se demona confixeram, iussi ut sumptis ligonibus matulisq; suffoderent. Atq; ubi id fecerant, inuentū est fere ad passum defossum cadauer quoddam marcidū, ossibus tantum humana specie coherentibus. Illud igitur effossum, sepeliuimus, domus uero postea turbari prodigijs desisit. Hæc ubi narrauit Arignotus, uir prodigiosa sapientia, ac reuerēdus omnibus, nemo erat ex his qui aderant, qui non multam mihi imputaret insaniam, qui tælia non credam, narrante præsertim Arignoto. Ego tamen nihil ueritus neq; comam, neq; illam quam de cohabebant opinionem. Quid hoc inquā Arignote? Etiam tu talis eras, in quo mihi sola spes fuit, fumo plenus ac simulacris? Illud ergo nobis in te quod dici solet, euenit: ut thesaurum quū sperauerimus, carbones offerimus. At tu, inquit Arignotus, si neq; mihi credis narranti, neq; Dinomacho, aut huic Cleodemo, neque ipsi Eucrati, dic age quēnam digniorē, cui his de rebus fides habeatur, existimas: qui nobis dicat contrariā? Per Iouem, inquā ego, uirū apprime mirabilem. Abdera oriundum illum Democritum, cui tam firmiter erat persuasum eiusmodi nihil esse in rerum natura posse, ut quum se in monimēto extra portas clausisset, ibiq; degeret dies noctesq; scribens atq; cōponens, iuuenesq; cum quidam illudere cupientes ac perterrefcācere

Arignotus nihil esse post mortem scdm Democritū

vere, nigra ueste in modum cadaueris ornati, ac perso-
 nis in capita adfictis circumstantes, illum circumfili-
 rent, crebro subsilientes: hic neq; eorum cōmenta per-
 timuerit, neq; eos omnino respexerit, sed inter scriben-
 dum: desistite, inquit, ineptire. Adeo firmiter credidit
animas nihil esse postquā ē corporibus exierint. Hoc
 cūc ais, inquit Eucrates, dementem quempiam uirum
 esse Democritum: siquidem sic existimauit. *Memnonis*
 Ego uero uobis etiam aliud referam, quod mihi ipsi contigit, non *miraculum*
 quod ab alio acceperim, fortassis etiam tu Tychiades
 quum audieris, compelleris accedere, ipsa narrationis
 ueritate coactus. Quum in Aegypto uersarer adhuc
 adolescens, à patre uidelicet doctrinae gratia transmis-
 sus, cupiebam nauigio profectus in Coptum illinc adie-
 ens Memnonem, miraculū illud audire, cum uidelicet
 sonum reddentem ad orientem solem. Illum igitur aus-
 diui non hoc uulgari modo, quo audiūt alij sonū quem-
 piam inanem, sed mihi oracula etiam edidit. Memnon
 ipse aperto ore septem uersibus: quod nisi esset super-
 nacaneum, ipsos uobis uersus recenserem. Inter nauis-
 gandum uero incidit in nos unā nauigans uir Mem-
 phiticus quidam, ex sacris illis scribis, mirabili sapien-
 tia, et qui uniuersam Aegyptiorum doctrinam cal-
 lebat. Dicebatur autem tres ac uiginti annos in ady-
 tis subterraneis mansisse, Magiam interea doctus ab
 Iside. Pancratem dicis (inquit Arignotus) preceptor-
 rem meum, uirum sacrum, rasum, lineis indutum, dor-

etum, pureq; lingua Græca loquētem, procerū, sinum,
 labijs promissis, cruribusq; gracilibus. Illum ipsum in-
 quit ille, Pancratem, ac primum quidē quis esset igno-
 rabam. At postquam uidi eum, si quando in portū, ap-
 pulissemus, cum alia multa miracula facientē, tum cro-
 codilis insidentem agitasse, & cum feris uersantē, illas
 uero reuerentes eum, caudisq; adulantes, agnoui sacrū
 quēpiam uirum esse, paulatimq; comitate mea me in
 eius amicitiam ac familiaritatē insinuaui, adeo ut om-
 nia arcana cōmunicaret. Ac tandem mihi persuadet,
 ut famulis omnibus in Memphide relictis, se solus con-
 sequeretur, neq; enim defuturos nobis ministros, Atq; ex
 eo tempore sic uitam duximus. Quum in diuersorium
 quodpiā ueniremus, homo accepto pistillo, scobināue,
 aut pessulo, uestibus implicans, quū in id carmen quod-
 dam dixisset, effecit ut ambularet, utq; alijs omnib. ho-
 mo uideretur, Illud ergo abiens, & aquam hauriebat,
 & coenam parabat, instruebatq;, atq; in omnibus com-
 mode subseruiebat ministrabatq; nobis. Deinde post-
 quam iam satis huius ministerij fuit, scobinam rursus
 scobinam, ac pessulum pessulum aliud recitans car-
 men reddebat. Hoc ego uehementer conatus non re-
 periebam, quo pacto ab illo expiscarer. Nam id mihi
 inuidebat, quanquam in alijs esset facilissimum. At qua-
 dam die in angulo quodam tenebricoso clām illo de-
 litefcens subauscultauī propius incantationem illam.
 Brat autē trisyllaba. Tum ille quum pistillo mandas-
 set qua

Distillus in
 hominam

set que curanda erant, abiit in forū. At ego postridie
 illo apud forum occupato, acceptum pistillum quum
 ornaſſem, ſyllabas illas ſimili modo pronuncians, aquā
 iuſſi ut hauriret. Tum impletam amphoram quum tu-
 liſſet, deſiſte inquam, neq; aquam amplius haurito, ſed
 rurfus eſto piſtillum. At illud mihi haud amplius iam
 obtemperare uolebat, ſed aquam hauriebat continue,
 quoad hauriendo totam domū nobis impleret. At ego
 quum reſiſtere huic rei non ualerem, timebam autem
 ne Pancrates reuerſus (id quod etiam euenit) irascere
 tur, correpta ſecure piſtillum in duas partes diſſeco.
 At utraq; pars amphoram ſumens hauriebat aquam,
 iamq; unius loco duo mihi miniſtri eſſe cœperunt. Inte-
 rea Pancrates ſuperuenit, ac re inſpecta illas quidem
 in ligna rurfus, quemadmodū ante carmen erant, mu-
 tauit. At ipſe me clanculum relictū, neſcio quo clancu-
 lum ſe ſubducens abiit. At poſſis iſtud etiam nunc in-
 quit Dinomachus. hominem ex piſtillo facere? Per Ioe-
 uem inquit ille, dimidia ex parte ſcio, nā in priorē for-
 mam nunq̃ à me reſtitui poteſt, poſtq̃ ſemel aquarius
 eſſe cœperit. Sed deſerēda nobis domus eſſet aquæ iam
 impleta. Non deſiſtitis inquā ego, huiuſmodi monſtroſa
 narrare uiri ſenex? Alioqui horū ſaltem adoleſcentiū
 gratia incredibiles iſtas ac terribiles fabulas aliud in-
 tempus omittite, ne clanculum terroribus ac prodigio-
 ſis fabulamentis impleātur. Parcere ergo eis oportet,
 ne talia conſueſcant audire, quæ eos per totam uitam

comitata perturbabūt, atq; ad omnē strepitū articulōs reddent, posteaq; eos omnigena superstitione impleuerint. Recte admonuisti me, inquit Eucrates, quū superstitionem dixisti. Nam quid tibi Tychiade de rebus huiusmodi uidetur: de oraculis loquor ac uaticinijs, & quaecunq; quidā numine afflati proclamant, quæne ex adytis audiūtur? aut quæ uirgo numeris eloquēs futura prædicit? an uidelicet nec talia credis? At ego quod anulū quendā sacrum habeo, Pythij Apollinis imaginem exprimente sigillo, quodq; hic Apollo mecum loquitur, nō dico, ne tibi uidear ad gloriā meā res incredibiles narrare. Ceterū quæ apud Amphilocheū audiui in Mallo, heroe meū diu differente, deumq; meis de rebus cōsulente, tum quæ ipse uidi, uolo uobis narrare. Deinde ex ordine & quæ uidi in Pergamo, & quæ audiui in Pataris. Itaq; quū ex Aegypto redirem domū, audiremq; illud in Mallo uaticiniū apertissimū simul ac uerissimū esse, tamen sic oracula dare, ut ad rem respondereat his, quæcūq; propheta quispiā in schedulam inscripta tradiderit, recte me facturū putauī, si dū præternauigarem, experirer oraculū, deumq; de futuris quippiā cōsulerem. Hæc adhuc Eucrate dicente, quum uiderem q̄ longe res esset processura, quodq; nō breuē incepisset de oraculo Tragædiā, ratus non expedire, uti solus cōtradicerem omnibus, relinquens eū ex Aegypto adhuc in Mallū nauigantē: Nam & intelligebā molestā illis esse præsentiam meam, utpote qui dissentirem

rem

rem refelleremq; eorum mendacia: Atqui ego abeo, inquam, quesiturus Leonticum, nam opus habeo cum eo cōgredi. At uos quandoquidē parū sufficere uobis res humanas putatis, ipsos etiam deos deniq; in fabularum nobis partem uocate. Atq; hæc simul ac dixi, discepsi. Illi uero alacres iam libertatem nacti, ut est uerisimile, mutuò sese epulis accipiebant, ac mendacijs ingurgitabant. Talibus ô Philocles apud Eucratē auditis, uenio per Iouem inflato uentre, nō aliter quā hī qui musto poti sunt, opus habens uomitu. Tum libenter alicunde magno emerim pharmacū aliquod, quod mihi obliuionem induceret eorū, quæ audiui, ne me nonnihil earum rerū ledat inherēs memoria: nempe mōstra, demones, atque Hecatas mihi uidere uideor. P H I L. Quin mihi quoq; ô Tychiade, tale quiddā hic sermo tuus attulit: aiunt etenim nō solam in rabiem uerti, atq; aquam formidare, quoscunq; rabidi canes mordeāt, uerum etiam si quem mordicus homo morsus momorderit, illum morsum quoq; nō minus canino ualiturum, atq; cum etiam eodem modo formidaturum. Quin tu ergo uideris, quā sis ipse apud Eucratem à multis mendacijs morsus, mihi quoq; morsum illum communicasse, adeo mihi mentem demonibus impleuisti. T Y C H. At bono animo sis amice, quum magnum aduersus huiusmodi res reu medium habemus, ueritatem rectamq; omnibus in rebus rationem: quo si utamur, nullis huiusmodi uania stultisq; mendacijs turbabimur.

LVCIANI DECLAMA=

TIO PRO TYRANNICIDA,

Thoma Moro interprete.

ARGVMENTVM DECLAMATIONIS.

Ascendit quidam in arcem, ut tyrannum occideret, at ipsum quidem non inuenit, filium autem eius quum peremisset, gladium reliquit in corpore. Tyrannus ingressus, ac filium iam conspicatus mortuum, eodem gladio se transfixit. is qui ascenderat, ac tyranni filium interemerat, tanquam tyrannicida præmium petit.

DECLAMATIO.

Q VVM duos tyrannos iudices uno die peremerim, alterū quidem iam etate defectum, alterum uero florentem, eoque ad scelerum successionem idoneum, adsum tamen unicum ob utrumque præmium petiturus: idque quum solus omnium qui unquam fuere tyrannicide, sceleratos duos uno ictu sustulerim atque mactauerim: filium quidem gladio, patrem uero nimio illo quo in filiū ferebatur, affectu. Tyrannus igitur ob ea que gessit, satis nobis supplicij dedit, quippe qui et uiuens filium spectauit occisum, et tandem (quod maxime præter omnem spem fuit) ipse sui coactus est tyrannicida fieri. Filius igitur à me peremptus

emptus est, inferuim autē mibi, etiam mortuus, ad aliam mortem: nam qui uiuens iniurias, unā cum patre fecit, mortuus patrem ut potuit interfecit, Qui tyrannidem ergo sustuli, ego sum: ensisq; qui peregit omnia, meus est, ordinem tantū immutauī cedium, ac perimendi sceleratos nouaui modū: illum qui fortior erat, & qui ulcisci poterat, amolitus ipse: senem uero soli relinquens gladio. Ego igitur ob ista etiam amplius aliquid à uobis expectabā, sperabamq; me premia pro peremptorum numero suscepturū, ut qui uos nō presentibus tantum malis eripuerim, sed futurorum quoq; metu libera uerim, ac certē uobis libertatē prestiterim, nullo hēre de scelerū relicto. At interim tot rebus à me preclare editis, in periculum uenio, ne à uobis nullo premio donatus abeam, solusq; mercede frauder, quā leges à me seruatae statuerunt. Hic itaq; meus aduersarius, nullo Reip. studio, sicut ait, istud agere uidetur, sed eorū cede cōmotus, ut in eum qui mortis eis causa fuit ulciscatur. Sed uos iudices auscultate paulisper, dum tyrannidis mala (quanquam ipsi probe sciatis) expono: nam et hoc pacto melius beneficij magnitudinem cognoueritis, & magis item gaudebitis, reputantes quibus estis malis liberati. Neq; enim quemadmodum alijs plerisq; iam sepe accidit, ita nos quoq; simplicem tyrannidē et unicam seruitutem sustinuimus: neque unius domini libidinem pertulimus, sed soli omnīū quos unquā similis preffit infelicitas, duos unius loco tyrannos habuimus,

Et in duplices miseri iniurias distracti sumus. At moderatior admodum senex erat, et in ira mitior, et ad supplicia segnior, et ad libidines tardior: utpote etate iam impetus eius uehementiam cohibente, et uoluptatum appetitiones refrenante. Et ad causas quidem facinoræ inuitus à filio dicebatur impelli, quum ipse non admodum tyrannicus esset, nisi quod illi parebat: nam in filiū tunc iam ostendit propensus supra modum fuit. Omnia illi filius erat, illi obtemperabat: et iniuste fecit quicquid ille iubebat, et puniebat quos ille uolebat: in omnibus illi morem gerebat, ac denique sub illius tyrannide uiuebat, et ultroque filij cupiditatum satellites erat. At iuuenis uero honore etatis gratia patri cessit, et solo imperij nomine abstinuit: ceterum re ipsa tyrannidis caput ipse fuit. Firmitas quoque ac tutamentum principatus ab illo pendeat, quoniam et quod ex iniurijs provenit, solus ipse fruebatur. Ille erat qui satellites ducebat, qui custodias regebat, qui subditos feriebat, qui infidiatores terrebat. Ille erat qui ephebos rapuit, qui nuptias temeravit, cui uirgines adductæ sunt: et si quæ caedes erant, si quæ exilia, pecuniarum expilationes, tormenta, contumeliæ, hæc omnia iuuenis fiebant audacia: nam senex ipse obsequabatur, et comes in malis erat, et tantum filij scelera comprobabat. Et res quidem nobis intolerabilis facta est: nam quum animi libidines ab imperio sumunt licentiam, nullum iniuriarum finem faciunt. At illud tamen nos urebat maxime, diuturnam,

imò

imò eternam potius futuram hanc seruitutem scieba-
 mus, & tradendam per successionem Rempub. popu-
 lumq; alij post alium domino ac scelerato hereditatem
 cessuram. Alijs profecto non parvam spem hac res fa-
 cit, quod perpendere possunt, ac secū dicere: at iam cor-
 bibebitur, at iam morietur, ac paulo post erimus liberi.
 De illis uero nihil tale sperabatur, sed iam nunc paratū
 imperij cernebamus heredem. quamobrem nec suscipi-
 re negotium audebat fortium quisquam, qui tamen eas-
 dem mecum cupiebant: sed desperabatur omnino liberi-
 tas, & inexpugnabilis uidebatur tyrannis, cum necesse
 esset tam multos aggredi. At me nihil ista deterruerūt,
 neq; perpenſa negocij difficultate detractui, neq; peri-
 culum expaui. Solus quidem solus aduersus tam fortem
 ac multiplicem tyrannidem, imò uero non solus, sed cū
 gladio auxiliari conscendi, cōsorte etiam tyrannicidij,
 mortem præ oculis habens, sed propriam tamen cadē
 communi libertate compensans. Cum in primam ergo
 custodiam incidissem, ac satellites haud facile amouis-
 sem, obuiū quenq; perimens, & quicquid obsisteret cō-
 ficiens, in ipsum negocij caput ferebar, in ipsum unicū
 tyrānidis robur, in ipsam nostrarū calamitatū materi-
 am: & in summa arcis custodia sistens, quum illum com-
 spexissem sese generose defendentem atq; resistentem,
 uulneribus multis tamen interfeci: ac iam quidem sub-
 blata tyrannis erat, facinus confectum erat, atq; exinda
 protinus omnes liberi. Senex relictus est ille solus, in cr-
 mis

mis, custodibus exutus, magno illo satellite suo adempto destitutus, nec amplius ulla generosa manu dignus. Ibi ego mecum iudices talia cogitabam: totum negotium meum bene se habet: omnia peracta sunt, omnia strenue perfecta sunt. Quoniam ergo iste qui superest perstetur modo? Me siquidem ac dextera mea indignus est: præcipue uero facinore tam splendido ac iuuenili et generoso confecto, cuius gloriam addita hac tam inerte cæde minuerem. Dignum autem querere carnificem quempiam oportet, uerum post erumnam, tum ne et hæc lucrifaciat uideat, puniatur, appositum tantum ensen habeat: huic ergo reliqua committo. Hæc ubi statuissem, illinc amolior. Ille uero sicut ego ante diuinactam fecit, ac tyrannum interfecit, fabuleque mea supremum actum addidit. Adsum ergo popularem uobis gubernationem adferens, et omnibus securitatem denuncians, ac libertatem feliciter annuncians. Nunc igitur factis meis fruimini. Sceleratis enim (uti uidetis) arx uacat, imperat aut nemo, sed et honores tribuere licet, et indicare, et ex legibus contradicere: atque hæc uobis ex me, atque hoc facinore meo profecta sunt: atque ex illa una cæde, post quam pater haud amplius uiuere potuit. Dignum igitur ob ista censeo, debitum à uobis mihi premium dari: non quod studiosus lacri sim, aut qui parua magnipendamus: neque quod ob mercedem de patria benemereri in animum induxerim, sed quod mea officia cuiuspiam uestro premio esse comprobata, ne despectus sit, nunc

nēne inglorius fiat meus conatus, tanquā à uobis man-
 cus, & premio iudicetur indignus. At iste cōtradicit,
 & me prater equum ait facere, qui honorari uelim, ac
 premium referre: non enim esse me tyrannicidam, nec
 que factum à me quicquam secundum legem esse, sed fa-
 cto meo quiddam ad premium petendum deesse. Rogo
 igitur eum, quid reliquum à me desideras? non uoluis
 non ascendi? non peremi? non liberaui? num imperat
 quisquam? num iubet quisquam? nū dominus minatur
 quisquam? num me maleficorum effugit quisquam? nō
 dixeris. Sed omnia pacis plena, & leges omnes reddi-
 ta, & manifesta libertas, & popularis gubernatio fir-
 ma, & coniugia inuiolata, & pueri extra periculū, &
 uirgines tute, & festas agens serias ob cōmuncem felici-
 tatem ciuitas. Quis est igitur horū omnīū causa? quis
 illa sustulit, ista praeuit? Etenim si me quisquā est hoc
 honore dignior, illi hac mercede cedo, ac premio istoc
 abstineo. Sin uero solus ego cuncta peregi, audens, per-
 elitans, adoriens, interimens, puniens, alterū in altero
 ulciscens: quid mea calumniaris officia? quid ingratum
 erga me populū facis? At ipsum non occidisti tyrannū:
 lex autem tyrannicide premium statuit. Interest ergo
 quicquā, dic mihi, an ipsum perimas, an mortis ei cau-
 sam praebeas? Ego certe nihil puto, nempe hoc solū le-
 gislator spectauit, libertatem & popularem statū, ac
 sceleratorū amolitionē, istud honorauit, istud gratia di-
 gnū censuit, quod factū à me nō esse nō queas dicere.

Si enim illum occidi, quo occiso iste non potuit uiuere, ipse nimirum mactauit. Cedes mea, manus illius erat. Ne, nimium ergo curiose de mortis modo disputes, neque examines quomodo interijt: sed an amplius non sit, an perire est, quod amplius ille non est. Quandoquidem hoc quoque mihi uideris excussurus, et sycophantam in beneficentem acturus, si quis non ense, sed lapide lignoue, aut alio quopiam modo peremisset. Quid uero si tyrannum fame obsessum, ad mortis necessitatem adegissem? etiamne tum requireres meammet manu peractam cedere? alioqui deesse adhuc aliquid mihi ad legem implendam diceres? atque id grauiore supplicio interfecto malefico? Vnum solum examina, istud interroga, in hoc curiosus inquire, quis facinorosorum superest? quis iniuriæ metus imminet? quæ uestigia calamitatum? Sin uero purgata sunt ac pacata omnia: sycophanta est, modum rerum calumniantem, uelle premio ipsis factis debito fraudare. Ego siquidem hoc quoque in legibus declaratum memini (nisi forsitan ob longam seruitutem sim, quæ in illis dicuntur oblitus) causas mortis duas esse: si uel equis ipse occiderit: seu si quis ipse quidem non occiderit, neque manu rem gesserit, coegit tamen, atque occasionem necis dedit: equaliter hunc etiam lex plectendum censet, atque admodum quidem iuste: nam præbitam interitus causam nihilo iudicauit ipso facto minorem, ac reliqua iam de modo necis questio superuacua est. Illum ergo qui sic occiderit, puniendum tanquam homicidam

micidam æquū censeas, absoluiq; nullo pacto uelis: quē uero eodem quo ille modo ciuitati benefecerit, indignū benemeriti præmio duces? Neq; enim istud possis dicere, me uidelicet id fecisse tantum: bonum autem exitum quendam temere non me id destinante, consequutum. Quid ergo pertimuissem amplius, eo qui fortior erat interempto? Quid in uulnere gladium reliquisssem, nisi id ipsum omnino quod erat futurum prædiuinasssem? Nisi hoc fortasse dixeris, quod qui peremptus est, tyrannus non erat, neq; hoc nomen obtinebat, neq; multa uos ob id libenter si necaretur, præmia dedissetis: sed hoc nunquam dices. Ergo interempto tyranno, illi qui causam præbuit nō reddes præmium? ô curiositatem, quomodo necatus est curas, quum libertate fruaris, aut ab eo qui democratiā restituit, amplius aliquid postulas. At qui lex (ut dicis) ipsum rerū caput examinat, media autem omnia ualere finit, neq; ultra curiosius inquirat. Quid enim, qui in exilium tyrannū compulisset, non honorem iam tyrannicide tulisset? Imò ac ualde quidem iuste, nam & ille libertatem pro seruitute prestitit. At quod à me factum est, nō exilium, nec redintegranda rebellionis metus, sed omnino perfecta sublatio est, et generis illius uniuersi internicio, ac totius mali radicitus excisio. Ac nūc per deos omnia mihi ab initio in finem usq; (si uidetur) excutite, an prætermisissum quicquam ad implendam legem fuerit, & an quicquā mihi defuit, quod adesse tyrannicide debuit. Ante

omnia igitur animū adesse generosum decet, atq; Reip.
studiosum, paratumq; pericula pro cōmuni commodo
subire, ac propria morte multorum salutem redimere:
ergo ad id mihi quicq̃ defuit? An animo fractus sum?
an pericula prospiciens, per quæ mihi uadendum erat
detrahtui? non id dixeris. Mane ergo in hoc solo, ac
me finge ex eo solo quod uolui, atq; isto consilio fui, eti
am si nihil inde boni prouenisset, tamen ob mentem ip
sam assurgentem præmiū tanquam benemerentem per
tere, quum tamē ego non potuerim, sed alius me sequu
tus tyrannum occiderit, absonum (dic mihi) aut absur
dum esset tribuere: maximeq; si dicerem, ô uiri, nolui,
cupiui, aggressus sum, atq; animi mei signa dedi: solus
honore dignus sum. Quid tum responsurus esses? Nunc
uero non id dico, sed & ascendi & periclitatus sum, at
que innumerabilia priusquam adolescentem pereme
ram feci. Neq; enim rem usque adeo facilem esse suspice
mini, custodiā superare, ac satellites opprimere, unūq;
que tot uiros auertere. Sed ferme maximum in tyrann
nicidio, atq; ipsum rei caput istud est. Nam ipse quidem
tyrannus, non magnum opus est, neq; magno negotio
conficiendum, neque expugnatu difficile, sed ea potius
quæ muniunt ac tuentur tyrannidem, quæ qui uicerit,
is omnia peregerit: nam reliquum quidem parum est.
Siquidem istud ad tyrannum usque penetrare, nequa
quam licuisset mihi, nisi custodū qui eos cingunt, ac sa
tellitum omnium uictori, ac nisi eos omnes prius deuic
cissent

tiffem: Nihil amplius, adiicio, sed ijs rursus immoror.
 Custodias superavi, satellites inquam, tyrannum incu-
 stoditum, inermem, nudum reddidi. Ob hæc ne honore
 tibi dignus uideor? an adhuc à me cædem postulas? At
 qui si cædem etiam quæris, nec istud quidem deest. Ne-
 que enim incruentus sum, sed perpetravi magnam ac
 nobilem necem iuuenis florentis atq; omnibus metuendi,
 per quem etiam ille tutus ab insidijs erat, quo solo
 confidebat, qui multorum loco satellitū, suffecit. Quid
 tum ergo, num præmio dignus sum? num tantarum re-
 rum honore fraudabor? Quid enim si satellitem, unum
 si ministrū quempiam tyranni peremissẽ? quid si ser-
 uum honoratiorem? an non magnum etiam hoc tibi ui-
 deretur ascendere, atq; in media arce, in medijs armis
 aliquem ex amicis tyranni conficere? Nunc autẽ etiam
 illum qui peremptus est considera: filius erat tyranni,
 imò tyrannus grauior, ac dominus inclemẽtior, ac tor-
 tor crudelior, extortor uiolẽtior. Tum quod maximū
 fuit, hæres omnium atq; successor: postremo, qui in lon-
 gum poterat nostras calamitates extẽdere. Vis ne hoc
 me solum fecisse, tyrannū autẽ ipsum adhuc ereptū fu-
 ga uiuere? Munus ob ista peto, quid dicitis? nõ dabitis?
 Nõ illum quoq; suspexistis? nõ dominus? nõ grauis? nõ
 intollerandus erat? Nunc uero etiam caput ipsum intel-
 ligite. Quod enim iste à me flagitat, id q̃ optime fieri
 potuit, peregi, ac tyrannū alterius nece necaui, nõ uul-
 gariter, neq; uno ictu, q̃ illi post tot scelera maxime fuit
 L 2 optandum

optandū. Sed dolore multo prius exagitans, & in oculis ostendens misere prostrata, quæ illi fuerant charissima, filium quanquam malum, tamen ætate florentē, ac patri similem, sanguine ac tabo plenū. Hæc sunt patrū uulnera, hi legitimorū tyrannicidarū gladij. Hæc tyrannis crudelibus digna mors, hoc suppliciū sceleribus tantis debitum. Nam illico mori, illico nescire, nullū tale spectaculum cernere, nihil habet tyrannica poena dignum. Non enim ignorabam (te appello nō inquam ignorabam, imò nec alius quisquam quantum ille erga filium gerebat affectū, & quod post illum uiuere ne paululum quidem dignaretur. Atq; omnes fortasse patres sunt in filios eiusmodi. At hic certe aliquid supra ceteros habebat, idq; merito, quippe qui illum solū uidebat ducē seruatoremq; tyrannidis, solumq; pericula patriæ præoccupantem, ac firmitatem imperio præstantem. Vnde etiam quanquam nō ob amorem, at ob desperationem saltem statim illum sciebam moriturū, quum cogitaret inutilem sibi uitam futuram, securitate quam illi filius præbebat ablata. Omnibus igitur illum simul circūsepsi, natura, dolore, desperatione, terrore, ac temporum etiam futurorum metu. His in illum cōmilitonibus usus sum, & ad ultimum illud consilium coegi. Interijt nobis orbis, afflictus, dolens, lachrymans, luctum la gens, breuem quidem, sed qui patri sufficiat, & quod grauissimum est, ipse à seipso, quod mortis genus omnium est miserrimum, multoq; acerbius quàm si inferatur

tur ab alio. Vbi mihi gladius est? num quis illum agnoscat alius? num cuiusquam alterius telum est? Quis illum in arcem duxit? ante tyrannū quis usus est? quis illum tyranno misit? O ensis mecum communicans, rerum à me bene gestarū successor, post tot discrimina, post tot mortes despicimur, & indigni præmio uidemur. Si enim ob istud solum hunc à uobis honorem peterem, si dicerem: o uiri, tyranno mortem cupienti, ac tum inermi forte deprehenso, meus iste subseruiuit gladius, atq; operam suam ad consequendam libertatem cōmodauit omnibus, honore ac præmio indignum putassetis? do minum tam popularis rei nō retaliassetis? nō inter benefactores inscripissetis? non inter sacra gladiū ipsum reposuissetis? nō secundū deum illum coluissetis? Nunc mecum cogitate, qualia tyrannum ipsum ante mortem & fecisse, & dixisse sit uerisimile, quum filium perimerem, ac uulneribus multis in parte corporis conspicua perfoderem, quo uidelicet genitor ureretur, atq; aspectu primo stupefceret, miserabiliter exclamauit atque inclamauit patrem, non ut auxiliator esset aut commilito, quippe qui iam senex erat atq; inuolidus, sed domesticorum malorum spectator. Ego illinc digredior, totius quidem tragædiæ autor. Reliqui uero histrioni cadauer, & scenam, & ensē, ac cetera quæ fabulæ supererant. At ille quum adesset, ac uideret filium quem habebat unicum, uix respirantem, lacerum ac morte plenum, uulnera quoq; illa densa ac multa & letalia ge-

rentem sic exclamauit: O nate, sublatus sumus, interempti sumus, tyranni cæsi sumus: ubi iste interfector est? ad quid mihi parcat? cui me reseruat malo per te iam fili præmortuum? nisi me forte utpote senem cõtemnit, & lente me perimere decreuit: ac mortem mihi prodducit, ut necem mihi faciat longiorem. Et simul ista dicens, ensem querebat: ipse autẽ erat inermis, ut qui omnem in filio spem reposuerat. At ne is quidem defuit, iamdudum enim à me ante præparatus erat, atq; ad facinus futurum relictus. Ergo ex corpore euellens, et ex uulnere gladium eximens, iamdudũ me occidisti, peremisti, nunc uero mihi finem facito: O ensis, inquit, patri lugenti consolator ueni, atq; infelicem senis manum ad iuua, iugula tyrannum, perime, ac luctu solue. Utinam in te prior incidissem, utinam ordinẽ cadis incepissem, cecidissem quidem, at ut tyrannus tantum, at ultorem sperans, nũc uero ut orbis, nũc uero ut etiam carnifice egens. Et hæc simul dicens, uulnus intulit tremulus, impotens, cupiens quidem, inualidus tamen ad facinoris ministerium. Quot sunt ista supplicia? quot uulnera? quot mortes? quot tyrannicidia? quot præmia? Et tandem uidistis omnes iacentẽ iuuenem, opus neq; parvũ, neq; facile, senem uero illi concunfufum, cruorem utriusq; inherentem, atq; illam libertatis & uictorie parentem Libitinam, & nostri ensis operam: ensem uero ipsum inter utrunq; monstratũ, declarantem quàm nã indignus domino sit, testantemq; quod mihi sit fideliter obsequutus

obsequutus. Hoc si ego fecissem, obscurius fuisset, nunc
 uero redditur ipsa nouitate splēdidius. Qui tyrannidē
 ergo omnem sustuli, ego sum: opus autem in multos di-
 stributum est, quemadmodum in fabula. Atq; egi pri-
 mas quidem partes: ego, secundas uero filius, tertias ty-
 rannus ipse, censis autem subseruiuit omnibus.

DECLAMATIO THO-

MAE MORI LVCIANICAE

RESPONDENS.

NON putaueram iudices, ei, qui (id quod
 ego nūc facio) publicam causam suscepis-
 set agendā, opus fore, ut quur id facere in-
 stituerit, rationem reddat: Neq; enim ullum fore pericu-
 lum, ne id malicia potius aggressus, quā pietate ui-
 deatur, quum hoc certissimū praebeat magnae integri-
 tatis argumentum, quod aliorum omnium cōmodis ele-
 gerit suo priuato labore consulere. Quod quanquam
 omnes istiusmodi causarū patronos merito posse existi-
 mem ab omni calumniae suspitione defendere, me ta-
 men omnium meritissime, qui ut omnibus prosim, non
 solum hunc mihi laborem desumpsi, sed inimicitias eti-
 am cum eo uiro contraxi, qui se tyrannos quoque ia-
 ctat occidisse. Sed quoniam nihil tam recte ceptum es-
 se uideo, quod non improborum uellicet ac deprauet
 iniquitas, & quosdam iam nunc musitantes audio,

qui istius oratione persuasi, hoc meum officium in peiorem partem rapiunt: statui iudices uobis huius actionis meae causas exponere, ne quis industriae meae malignus interpret es eam dolori, odio, uel inuidiae conetur ascribere. Ac primum, quid est quur tyranni mortem dolere puter? nam id iste mihi nuper obiecit, probationem uero nullam attulit, dixisse tantum contentus, et credi sibi sine argumento, sine teste postulat: imò, inquit, nisi doleres, nisi tyranni mortem ulcisci cuperes, mecum non contenderes. Ergo eo solo lugere me tyranni mortem probas, quod tibi ob eius necem, premium iniuste petenti, ego me iuste opposui? Vis uidere quam nihil dicis? Si te tyrannum occidisse probes, ego tecum litigare, nec si uelim possem, nec si possem uelim. Nunc uero quid aliud contra te dicturus sum, quam quod illum non occidisti? Si tu interfecisses, nihil quererem, imò laudare, admirarer, ac premium primus decernerem: nunc uero ideo tibi contradico, ideo tibi honorem denego, ideo aduersor, ideo quoror, quia tyrannum non occidisti. Num igitur occisum protinus dolere uideor? Ostendisse potius iudices debuit, me tyranno fuisse uel sanguine coniunctum, uel affinitate propinquum, uel beneficijs deuinctum, uel scelerum comunione foederatum. At istorum quicquam ne fingere quidem potuit: ergo si neque cognatus illi, neque affinis fui, si mea opera nunquam in cuiusquam iniuriam usus est, si ab illo beneficij nihil in me collatum est, si me acerba seruitute cum ceteris simul oppressit, si me illius interitus

interitus libertati uobiscū unā restituit, quid causæ est ut illius mortem meæ salutis ac libertatis auspiciū doceam? At odij certe tantundē causæ est. Nam quid egit quod odium in illum prouocaret meum? Primo tyranni filium interfecit: postea uero tyranno sibi manus inferente, iste præmium tanquā tyrannicida petijt: quorum alterum, puta quod iuuenem peremit, quanquam id ipsum parum consulte, parumq; ex communi com-
modo fecerat, nisi dii nobis fuissent propitij, fecit ille tamen animo (quantū ego certe suspicor) non malo. Alterum uero, nempe quod præmium postulat quum non meruerit, ut nunc sunt hominum ingenia, non miror, & ignosco certe, modo possit auferre. Neutrū istorum odium in illum meum concitat. Extra hæc nihil unquā fecit, quod ad me ullo modo pertineat: ergo tam iniquus sim, ut hominem uix tandē satis aut de facie, aut fama notum, qui me nec re offenderat, nec uerbo lacerat, gratis odio persequerer? Restat inuidiæ diluenda suspicio, quæ talis est, ut nullo malo carere uelim libentius. Nam quum omnia uitia sint suapte natura pernicio-
ciosa, nullum tamen est liuore pestilentius: quodq; peccatus, cui semel insederit grauioribus tormentis exagitet. Nempe alterius fortunam, suum infortunium ducere, secundis aliorū rebus æstuarè, alienis laudibus uri, aliena felicitate torqueri, an non summa miseria, non extrema dementia est? Itaq; si à quoquā alio uitio iudices absum, ab hoc certe longissime absum. Cuius un-

quam fortunas impetij? Cuius res bene gestas eleuauit? Cuius laudibus unquam detraxi? Cuius famam labe respersi? Certe ab huius uitij suspicione si me mediocris ista fortuna mea non asserit; quæ non tam inops est, ut aliorum opibus ac præmijs inuideam, si me antea acta uita non uindictat: quæ non usq; adeo est rerum bene gestarum indiga, ut aliena debeam laude tabescere. At ipsa me hercle causa prorsus absoluit: quæ talis est, ut potius omnium ueniam, quàm cuiusquam mereatur inuidiam. Quæso iudices, quod tandē odij signum, quod inuidie documentum præ me sero? Non prouoco, non irascor, non accuso, urbem tantum in ius uocatam ab illo defendo. Sed quur sedentibus ergo cæteris, ac tacentibus uniuersis, atq; in his multis & clarissimis uiris, & autoritate præstantibus, & multo ad dicendum instructioribus, ego potissimum surgo, & petenti præmia contradico? Illi ipsi profecto quin mecum sentiant non dubito: & quin ex his pleriq; sint, qui hoc ipsum officium, nisi ego iam suscepissem, libenter fuerint obturi: neq; tamen ideo culpandus sum, quod me pro patria primus obtulerim. Quicquid est, alieni silentij causas non debeo: me certe ad dicendum cum Reipublicæ causa, tum deorum immortalium respectus incitabat: nempe quum uiderem satis tenues ærarij nostri prouentus, & præsentem pecuniam nimis exiguam, tum instare multas necessarij sumptus occasiones, non sepebam uti ciuitas hoc insuper non necessario sumptus multaretur

multaretur. Tyrannicidij premium quantum sit non ignoratis, ac merito quidem: quod enim precium satis grande sit, quo agri, foci, fortune, liberi, coniuges, salus, ac libertas omnium, postremo ipse deorū aræ atq; templa redimuntur? Quod quo maius atq; urbi onerosius est, eo magis à nobis prospiciendum est ne temere collocetur. Satis iudices, satis impense ac sumptus imminet, satis effundendum est, ut ærarium nostrum tam profunde, non iste etiam cui nihil debemus, exbauriat. Præterea quum hoc tyrannicidium sola deorum clementia prouenerit, quo toties inelamati calamitatum tandemstrarum miserti, crudelissimi nos iugo tyranni soluere, ac libertati reddere uoluerunt, non ferendū putauit ut ciuitas honorem gratiamq; dijs merentibus ablatam, homini non merenti tribueret. Totum autem hoc negocij fortune deorumq; benignitati deberi, huio nihil gratiæ, apertissimis argumētis docebo: quod dum facio, queso iudices diligēter attendite. Tria sunt quorum iste quodlibet sufficere sibi ad hunc honorem consequendum putat, uel quod tyranni peremit filium, uel quod tyrannam tentauit occidere, uel quod pater filij nece cōmotus, ense quē iste reliquerat mortē sibi consciuit. Ergo illius adolescentis cades tyrannicidij uidetur? Quid ni? nempe & ille (inquit) tyrannus erat. Quis id credat iudices, urbē unam duobus suffecisse tyrannis? duos tyrannos inuicem concordēs eadem incoluisse moenia? unius urbis ambitu potuisse contineri, quorum

quorum alterutri uix uel orbis uniuersus suffecerit?
 Quisquis id credendum duxerit, is mihi parum uide-
 tur tyrannicam considerare naturam: nam legitime
 quoque potestates, ac non solū legibus gubernantes, sed
 etiam legibus obtemperantes, ac tyrannide tanto in-
 ternullo mitiores, ambitione tamen ita uincuntur, ut
 nec uel intimorum amicorum uite parcant, potiusquā
 eos habeant imperij sui consortes. Quis tyrannum cre-
 dat natura ferum ac uiolentum imperij sui, cuius ardor
 re hominum leges protriuerit, deorum contempsit,
 uitam neglexerit, socium quenquam admittere? Quin
 brutorum quoque pleraque sermē quē (quod tyrannoriū
 proprium est) rapto uiuūt, quibus solius pabuli cura
 imprefit aliqua tyrannica natura uestigia, in propriis
 es factus seuiunt, potiusquam socios illos uenationis
 accipiant. Et hominem tyrannum putamus, quem fas-
 tus inflat, ambitio stimulat, cupiditas urget, gloria sol-
 licitat, suam cum quoquam posse communicare tyran-
 nidem? At iste non solum duos tyrannos facit, uerum
 etiam adolescentem plusquam tyrannum uult uideri:
 nam ciuibz atroces (inquit) iniurias fecit, cede, rapis-
 ua, stupro, omnibus denique scelerū formis insignis. Nor-
 mine quidem abstinuit, ceterum re ipsa tyrannidis cas-
 put erat, ac parente plus potuit, cum ut uolebat rexit.
 At longe contra se res habet iudices: nimirum im-
 tens semper ac formidolosa res tyrannis est. Neque filius
 uis profecto patrem tulisset si posset, neque filio tantum
 permis-

permisisset pater ut posset. Nemo tyrannis est heredo suspectior, qui eo maiorem parenti metum incutit, quo magis ferocem eius indolem ac tyrannicos mores expresserit. Continebat ergo filij sui cupiditates, atque adolescenti stringebat potius quam laxabat habenas, ne uiribus nimium inualefcēs iuuenis, imperij audius, atq; opibus insolens, nec sibi iam imperans, tandem ne parenti quidem parceret, quin iam Saturno superi Iouem praferrent. Nam si iniurias interdum fecit, quid aliud quam se parenti satellitem praebuit? ex quibus quotusquisq; est, qui non grassetur: nuptias uiolet, domos compilet, phana dissipet, obuios cedat, atq; optimum quemq; trucidet? Sed quoniam unus est, cuius potentia atq; umbra freti, tam scelerata grassantur audacia, poenas alioqui facinorum suorum uel illi, uel publicis legibus daturi, ipsi quidem latrones, homicidae, fures, adulteri: solus autem unus ille scelerum princeps, sub cuius nomine omnes impune delitescunt, tyrannus est. At ille adolescens si quando patrabat aliquid atrocius, patre semper sic imperasse dicebat, neq; ego quin imperarit dubito. Nam filius quanquam ea indole fuit, ut parentem aliquando uideretur (si ad tantam peruenisset etatem) flagitijs ac sceleribus aequaturus, tamen in hac adolescētia pra illius crudelitate ac seuitia quibus iam à puero semper assuetus insenuerat, rudis adhuc miles, ac uix tyro fuit, neq; ferè magnum quicquā, nisi à patre iussus atq; edoctus agebat. Sed sine nō nisi
iussu

iussus illa faciebat, siue ipse etiam iniussus audebat, tamen quum tanquam iussus egerit, quum neq; tyranni nomen usurparit, neq; se pro tyranno gesserit, sed patri se parere significarit, et ausorum suorum causas illum retulerit, quum alium se potentiorum esse confessus sit, cuius uiribus fideret, à quo omnis eius penderet impunitas: furem si uelis, aut sacrilegum, uel si quod aliud nomen mauis, appelles: at is profecto non est, in quo fieri tyrannicidium potest. Quod si illum omnia solum potuisse, ac re ipsa tyrannum fuisse contendat, et (quod paulo ante iactabas) illico eius morte liberam fuisse rempublicam, fingamus obsecro adhuc parentem uiuere, sed non fugatum tamen, quod nescio quum ipse finxisti, quippe quem nec ipse fugaueras, nec quum ei fugiendum esset effeceras. Filio enim tantum per insidias adempto, reliquis uiribus integris, non uideo quum patri magis desperandum, aut fugiendum fuerit, quam si aut filius ei natus non fuisset, aut peste correptus obisset. Patrem ergo fingamus (ut dixi) uiuentem, ac filio quidem unico orbatum, sed satellitum tamen cateruula cinctum, eadem filij lachrymantem: sed interfectiorem, atq; omnia suppliciorum genera destinantem, in forum uultu tristi quidem, sed tamen truci procurrere, et prolato quem tu reliquisti gladio, ingentia polliceri premia, si quis eius ensis dominum prodiderit: hic tu foro iam ab illo, atq; eius satellitibus occupato, et in caput tuum questione iam haberi coepta, in publicum

helicum fortis Tyrannicida procurre, & in medio globos irruens Tyrannum te occidisse proclamita, libertatem omnibus denuncia, ac Tyrannicidij premiū postula. Quid fugis? Quid latebras quæris? Quid Tyrannicida metuis? An non libera est Respublica? An non Tyrannus occisus est? Neq; ergo is quē peremisti Tyrannus erat, sed quidam potius Tyranni satellites: neq; eius morte ciuitas libertati restituta est, quod solū paulo ante dicebas huius legis spectasse latorem. At hæredem (inqt) occidi. Quid mihi hæredes nominat? Quid in Tyrānide leges memorat? Legum ista nomina sunt. Iuris est ista successio. An Pirate filium si demortui patris locum impleuerit, hæredem quisquam dixerit? Inte status semper Tyrannus moritur, quippe legibus ab illo captiuis, quæ solæ ratum facere testamentum possunt. Proinde qui defuncti locum Tyranni subit, hæres non est, sed nouus Tyrānus. Non enim succedit, sed inuadit. At illi nunc paruissimus. Istud qui cōstat? Ego contra Tyranno mortuo populum ilico liberum esse dico. Alioqui frustra lex Tyrannicidæ premium statuit, si alterius morte in alterius potestatem recidimus. Sed longe secus iudices, defuncto enim quolibet casu Tyranno, populus iam tum liber dum amici luctu occupantur, dum stupent eius morte satellites, ilico sese in libertatē asseruisset, neq; plus filius aduersus populi uires tum ualisset, quàm nunc potest quisquam, uel ex amicis Tyranni potentissimus, aut genere quisquis ei fuit

ei fuit post filium proximus, ad quem, si successionis nomen atq; hereditatis audiendam est, tam nunc tyrannus pertinet, quàm ad filium pertinuiſſet. Qui satellitem igitur, qui amicum, qui cognatum, qui filium Tyranni peremerit, frustra Tyrannicidiũ iactauerit. Tyrannus ipſe ſolus eſt, cuius necem tanto premio Reſſ. mercatur. Sed uolui (inquit) pertentaui, periclitatus ſum, quod negari ne poſſit, filio tyranni perempto, ſpectura tyrannidis extincta, præclarum animi mei documentum reliqui, uel hoc ſolum ſufficere mihi ad hũc honorem puto. Hic uide obſecro quàm nihil mali uole. quàm ſimpliciter agam tecum omnia, quàm ex re tua totum hoc negotium minime ſuſpicioſus interpreter. Nam ſi alius hanc ageret cauſam, nec tamen ex inimicis tuis, ſed ex acrioribus iſtis actoribus quiſpiam qui locos omnes excutiunt, & ſuſpicionibus urgent, ac moleſte nimium premunt, ſic Hercules hunc tractaret locum, ut te nec id tentare unquam nec deſtinare contenderet. Quod ſi tu uociferareris mirari te quenquã tam inſigni eſſe impudentia, ut talia dicere occiſo in ipſo conatu tyranni filio audeat, hic ille protinus quaſi fieri non potuerit (inquit) ut non patriam liberaturus, quod non præſtitisti, non Tyrannum occiſurus, quem non attigisti: ſed ipſum potius iuuenẽ quem trucidasti perempturus, aſcenderis: illatam tibi priuatim aliquam ulturus ac retaliaturus iniuriam. Hic ſi iſtaret, urgeret, premeret, ac certas aliquas probationes illius

illius animi tui ac propositi flagitaret, uides (ut opinor) in quantas trabereris angustias. Sed ego tecum hoc pacto non agam, quippe qui in rebus (cuiusmodi ista est) uehementer obscuris, assueui semper in meliorem partem esse procliuior. Permitto itaque tibi, ut ista fecisse animo in Remp. propenso uidearis. Voluisti ergo, ac tentasti prorsus auferre Tyrannidem. Hoccine tibi uidetur isto premio compensandum? Primum quod uoluisti, quis non uidet quam sit exiguum? Nam hac ratione omnes tyrannicidij premium peteremus. Quis enim tam frigido in Remp. animo fuerit, ut Tyrannum crudelissimum non libenter auferre uoluerit? Tentando uero quid aliud declarasti, quam quod esse Tyrannicida uoluisti? Quod te praeterea periculis exposuisti, an id premium meruerit ullum, postea uidebimus: quod autem istud non meruerit, spero uobis iudices esse uel sola legis recitatione perspicuum. Quae quum premium nisi Tyrannicide non statuatur, qui uero Tyrannum non ceciderit, esse Tyrannicida non possit: quantumlibet quispiam tentauerit, quantiscumque sese periculis exposuerit, frustra Tyrannicidij premium, nisi ceciderit Tyranno, petierit. Nam ei qui dum conatur occidere, in exilium compulerit, premium quidem: sed neque tantum, neque tantum Tyrannicide decernam. Etenim si morbo quopiam laborans denunciem: quicumque me sanauerit, si recuperata ualitudine, tria me talenta daturum,

ueniat aliquis spe mercedis inductus, qui mei curam suscipiat: deinde medicamentis quibusdam adhibitis, ubi frustra se conari senserit: artē suam morbo uictam confessus, me iam deploratum relinquat: aliqua tamen molestie parte leuatum, sanitatis illi mercedem, quia non sanauit, non debeo: rursus quia profuit, inanem prorsus à me dimittere haud æquum est. At si post mille phar-
maca, nihilo tamen melius habentem destituat: præmij nihil meretur, qui nihil iuuuit: gratiæ uero tantumdem ferē, qui quod mederi tentauit, sui gratia, non mei fecit.

Quod si insigniter Medici artis ignarus, rem tamen aggredi fuerit ausus, atq; aliquantisper misere uenenis adfectum postea dimittat: quū iam nō modo nihil opis tulit, sed plurimum doloris addidit: etiam si sese gratis obtulerit: utrum amore dignus est, quod me suo labore tam diu nulla præmij spe tam officiose uexauit? an summo potius odio, quod temere sese meo periculo ei negocio, cuius erat imperitū, immiscuit? Huic rei Iudices haud multum mihi uidetur præsens causa dissimilis. Lex enim Tyrannicidam conducere uehementer alii cunde studet, eiq; præmium certum, Tyranno caeso, pollicetur. Sed Tyrannicidam quum dicit Iudices, hominem quærit artificem: non manu tantum fortem, sed pectore quoq; multo magis ualentem, consilio potius quàm uiribus præstantem: qui insidias tendere, laqueos abscondere, occasiones captare nouerit. Ergo hanc
proxima

provinciam si quis huiusmodi susceperit, qui Tyrannum ipsum arte & insidijs adoriatur, adorsum opprimit, oppressum interimat: nec re coepta semel, nisi perfecta desistat: hic Tyrannicidij premium audacter postulet. Sin id quidem non potuerit, quod autem proximum est & confine, fecerit: Tyrannum uidelicet uel in exilium abegerit, uel ad deditionem condonata uita coegerit, uel ad deponendam Tyrannidem certa conditione compulerit: hunc ego premio dignum, neque nullo quidem, neque tamen Tyrannicidæ iudico. At si quis manu potens, mentis inops, illarum penitus ignarus artium, quibus instructum esse Tyrannicidæ oportet: qui rem uiribus egere tantum, ac non consilio putet, qui denique Aiaci multo sit, quàm Vlyssi similior. Sed Aiaci tamen iam abiudicatis armis insipienti, armenta hominum loco trucidanti. Si huiusmodi, inquā, quispiam rem tantam conficiendam sibi desumpserit: tum nec insidias collocans, nec tempus eligens, nec occasionem expectans: impetu quodam proruat, nec ab ipso tamen Tyranno incipiat, sed in satellites eius insiliat, dato interim illi sibi cauendi loco. Tum subducto Tyranno: re temere coepta, stulte gesta, per ignauiam relicta, ac penitus infecta: sola sibi fuga, abiecto etiam gladio, consulat. Postea uero uel defuncto, uel interfecto Tyranno, in publicū prodeat: præmiū tanquā Tyrannicida postulet, atque huiusmodi utatur oratione.

Volui Iudices, ausus sum, tētaui, periclitatus sum. Vtrū Iudices illi Tyrannicidij premium decerneretis, quia Tyrannum tentauit occidere? an malam potius gratiam haberetis, ac dignum etiam supplicio duceretis, quod sua temeritate non se solum frustra periculis obiecerat, sed urbem etiam uniuersam in summum discrimen unā prācipitauerat: utpote qui Tyrannum stulte irritando fecerit, & ciuibus infestiores, & aduersus insidias cautiorem? Videtis ergo Iudices quemadmodum id quod iste uel solum satis esse confidebat, usque adeo nihil adiuvat, ut etiam nonnihil officiat. Quam obrem si neq; is, quem peremit, Tyrannus fuit: nec satis Tyranni filium occidisse fuit: tentasse uero temere, plus quā frustra fuit, reliquum est, ut ultimum illud, Tyranni uidelicet ipsius mortem, excutiamus: quam iste sibi nos debere disputat. Hoc totius negocij caput est, hoc si uobis iste persuaferit, causae nihil est quin uicerit. Contraq; si ego hanc partē euicero, atq; sacram hanc, quod aiunt, anchoram illi prācidero, nonne ilico necesse est fluctuet, ac naufragio pereat? Idcirco Iudices hic etiam atq; etiam obsecro: ut q̄ maxime sitis attentī, dum Tyrāni cēdē doceo, ex qua tota ista pendet cōtrouersia, nihil ad istū quicq̄ pertinere. Totum ergo hunc locū Iudices sic ab isto tractatū esse meministis, ut qui uobis persuadere cuperet, uti crederetis eum iam tum quum filium perimeret, parentem quod pos-

sica

stea fecit, praescisse facturum. Sciebam, inquit, satis esse filium occidere, sciebam patrem ilico sese post mortem filij perempturum. Imò sciebas certe, quū sic hanc causam ageres, opus esse tibi ut illa praescisse uidereris. Alioqui frustra te premium Tyrannicidij petiturum: si neq; ipse Tyrannum peremisses, neq; id saltem fecisses, unde illi scires exitium imminere. Eam ob rem iurares exitum eius facti tam certum uideri uoluit, ut uobis etiam audientibus dixerit, ob idipsum sese à Tyranno manum abstinuisse, eumq; sibi ipsi pariter & istius gladio reliquisse: quem alioqui, ut ait, facile potuisset occidere, fecissetq; nisi de exitu securus scilicet, tūc de industria pepercisset, ut paulo post miserius interiret. Hic igitur quid faciam? quò me potissimum uertam? unde argumenta conquiram, quibus hūc probem non esse rerum futurarum praescium? Quin illum percontemur potius, ac rationes aliquas exigamus, quibus ille nobis fidem rei tam longe supra fidem faciat, unde hāc tam mirabile diuinādi peritiā nactus sit, utrūne homine quopiā docēte didicerit, an numine potius inspirante conceperit. Dic igitur nobis Tiresia, quonam probamento facies, uti constet comprehensam esse tibi rerū futurarū scientiā? de foso alicubi thesaurū effodis, cogitationes nostras euoluas, abstrusum aliquid atq; occultatum erue, quod miremur omnes: nempe eiusdem artis esse puto, & quae praesentia latent edicere,

et quæ sunt futura prædicere. Aut si tu futuris duntaxat uales, aliqua nunc ediffere aliquot post hoc annis: aut si libet, sæculis potius euentura: quæ quum ex tuo præscripto ceciderint omnia, tum demum redito, et futura te præscisse dicito. Interim profecto ægre, quantum suspicor, obtinebis: ut quod te nesciente fiebat, id præscisse credaris antequam fieret. Quod si tum, quum filium interimeres, ignorabas patrem sese, quod postea fecit, occisurum: quum tu nunc eius cædis præmium postulas, quam nisi uelis impudenter esse mendax, fateare necesse est, te ignorante, atque adeo ne cogitante quidem, perpetratam esse? Sed ideo se fortasse putat huius etiam necis autorem: quoniam illa cædes quam fecit, istius quoque, tametsi præter spem, causa tamen alioquo modo fuit. Qua in re uos longe alia Iudices opinor esse sententia. Neque enim si Tyrannum casu quisquam aut mente captus occidisset, ei Tyrannicidij præmium decerneretis. Quid ita? Nempe quod inscius uterque, atque imprudens occidisset, quanquam istius causa est alioquanto, ut mihi uidetur, inferior. Nam si alteruter illorum præmium peteret, tametsi peteret qui peremisset ignarus: atque ideo frustra peteret, peteret tamen qui peremisset: nunc uero et isto nesciente, et non ab ipso peremptus est. At nihil ego, inquit, neque casu, neque imprudens feci: sed filium consulo trucidavi, atque ita patri uolens ac prudens mortis causam præbui: qui, ni ego filium occi-

occidisset, adhuc tyrannus uiueret. Age accedā etiam propius. Si tu tyrannū aggressus ut perimeres: deinde uictus ab eo, proiecto etiā gladio, fugeres, atq; is equo te persequutus, equo collapsō, p̄iceps in gladiū tuum tam opportune caderet, ut eodē transfigeretur: an non hic posses eadem omnia dicere, uoluisse te uidelicet, ac uolentem aggressum esse: uolentē igitur prudentemq; causus ei mortis attulisse? nam nisi tu illum fuisses adoratus, ille non fuisset occisus. Sed nōne uides, ut eadē opera, uel magis fuga tua gloriari liceat, & ignauie tue p̄mium petere? Nam nisi tu fugisses, ille non cecidisset: nisi tu gladium turpiter abiiecisses: nec transfixus ille fuisset. Postremo hac ratione ignauos etiā Tyrannidas esse liceat. Quemadmodum licet uolens adoratus esses ut interimeres: tamen postquam re infecta fugisses, quod postea factum esset, tuum non iudicaretur, licet id factum non fuisset, nisi tu aliquid ante fecisses: Ita etiam si Tyrannum perempturus ascendisti, filiūq; dum patrem queris, occidisti: tamen cum pergere ac perficere quod incōperas, uel timore non ausus sis, uel negligentia nolueris, uel casu non potueris: sed re prorsus infecta redieris, quicquid inde postea te inscio atque insperante prouenerit, id à te profectum esse ne dixeris. Siquidem quicquid tuum dici potest, ibi desijt, ubi tu destitisti. At nec istud fortassis ei quod ipse fecit simile esse concedet. Sed mihi hoc pacto

rursus opponet. Is quē tu proponis, non ea mente Tyrannum aggressus est, ut se postea uictor ac fugiente, ille uictor dum persequeretur, occumberet. Ideoq; quod non proposuit, merito suum uocare non potest. At ego eo proposito peremi filium: ut pater sese dolore commotus occideret: atq; id facturum animo meo percepi. Videtis iudices, ut nobis illa diuinatione sua rursus occurrat? Quæremus igitur ab eo, quonam pacto presens erit? præsciuerit ne? an coniecirit? Si se præsciuisse respondet, neminem credo ei crediturum: sin coniecisse, interim nescisse se fatetur: sed opinatum esse tantū, hoc est, dubitasse, incertū fuisse: postremo quid aliud quā ignorasse? Sed uideamus tamen quibus signis, q̃ perspicuis argumentis, rem tam inopinabilem ita collegerit euenturā, ut quod aliis nemo sperare potuisset, id ille sibi tanquam certum atq; inopinabile proposuerit. No ueram inquit, quā misere deperibat filium. Itāne id tandem adeo te certum ac securum reddidit: ut necem eius non tanquam forte secuturam, sed necessario futuram destinares? Scio iudices, haud mediocres illos affectus esse, quos erga liberos parentum pectoribus insequitur natura, neq; tamen aut tantos, aut cuiq; tam exploratos crediderim: ut promittere sibi ac spōdere audeat, id quod iste se fecisse narrat, interempto filio patrē ultronem ei comitē futurū. Nam quotusquisq; ex his, quorū filij & unici, & charissimi quotidie uel morbo

cadunt

cadunt,uel dolo pereunt,uel bello occumbunt,uel casu intereunt, usque adeo morore consternatur, ut sibi mortem sua sponte consciscat? Sed amori, inquit, etiam desperatio non minor occasio desiderandae mortis accessit. Quamobrem obsecro, an tu quum filium perimeres, reliquos unà satellites omnes occidisti? non dices, opinor, stragē te tantam fecisse. Ceteros igitur adhuc retinebat: opum satis, uirium satis habebat. Quapropter uno adempto, quū tot adhuc essent incolumes, quorum omnium intererat maxime hunc incolumem esse, quur ei usque adeo desperandum fuit, ut nō ab urbe, sed ex orbe festinandum fuerit. An usquam gentiū uiuere quenquam hodie suspicemur, qui id fecisset, quod Tyrannus iste fecit. Quid de alijs querimus? quin te potius interrogemus, quem uerisimile est de te cōiecturam hanc fecisse, & Tyrannum ex animo tuo spectasse. Si tibi ergo filius perimeretur, atq; insuper imminere uideretur nonnullum & fortunae simul & uitae periculū: num potius eligeres te comitem filio dare, quā mortem illius ulcisci? An temet ipse ne ab alijs occidereris, occideres? Certe, ut pro te quoq; respondeamus, nō faceres. Quomodo ergo in mentem tibi uenire potuit: ne quod nec alijs fecerunt, nec quisquam fecisset, nec tute facturus esses, id Tyrannum cogitares facturum? At plane, inquit, cogitabam: alioqui cur ibi gladium meum reliquissem. Recte nimirum ignauiae tuae nos admonet.

554 DECLAMATIO THOMAE MORI

Nam cum hoc dicit iudices: nōne id uobis uidetur dicere, praesens certe: alioqui cur inde fugissem? quid enim aliud est: alioqui cur gladiū ibi reliquissem, quā alioquin cur inde abiecto gladio turpiter me in pedes dedissem. Nam quid opus fuit gladiū Tyranno relinquere? Ne deesset ei scilicet, quo periret? Itāne qui omnium gladios timet, ipse gladio caret? Qui quicquid habet, gladio peperit, gladio possidet, gladio tuetur, ei gladius unquam abfuerit. O nouum prodigium iudices, Tyrannus sine gladio. Neque illi gladius defuit, nec iste gladiū ei reliquit, sed abiecit: nec futurum quod euenit, uel leuissima coniectura praeuidit. Sed posteaquam in arcem temere (nescio quomodo) perrepsisset, atque ibi adolescentem (ut est iuuenta semper incautior) solum, securum, ac nihil minus expectantem, de improviso adortus oppressisset: ac potuisset fortasse progressus ulterius eadem opera Tyrannū sustulisse: ilico hominem timor inuasit, metuentem ne uoce uel gemitu morientis audito, iam tum proditus concurrentibus Tyranni satellitibus, caperetur. Iam ante oculos eius obuersabatur uincula, carcer, tormenta, ac mortes mille, mille supplicia: quorum imaginatione uana perterritus, iam strepitum omnē, omnē sonitū, ac postremo suā ipsius umbram expauescens: tam nūc repēte timidus, quā ante timerarius, ex arce se proripuit: nec secum gladiū saltē tollere ausus est: seu ne esset fuga tardior, seu ne cum esset deprehensus, insidiatus fuisse Tyranno diceretur.

quo

quo nunc perempto recurrit insolens, & tanquam ipse occiderit, Tyrannicidij præmium postulat. Age ergo Tyrannum ipsum nõ quero an peremeris: hoc tantum quero, an peremisse potueris. Si non potueris: ergo occasione non expectasti, locum idoneum non elegisti, tempus opportunum non captasti: sed temere, sine consilio, sine ratione, præceps incepisti, quod perficere nõ ualueris. Nec illum ergo te iactes occidisse, quem te fate ris nec potuisse. Sin potueris: magnæ profecto uel inerte, uel ignauie fuit, quod nõ feceris. Imò, inquit, potui: sed de industria supersedi. Satis iam feceram, filium occideram: patrem dolori suo, & gladio meo reliqui, quocum sese perempturum præuidi. O inuerecundū, si ista mentiris. O insanum, si nõ mentiris. Si tam incredibilia finxisti, miramur impudentiam: si tam absurda cogitasti, miramur amentiam. Tūc adeo eras insanus, ut quæ uno ictu potueris, & uitā tuam, & Reip. salutē in tuto collocare, malueris omnia dubijs fortune casibus exponere, & tibi futurū promittere, quod sanus auderet nemo sperare? Quid si Tyrannus id uoluisset, quod tu te haud dubie fecisses, & quod illum quoq; facturū longe uerisimilius quàm quod fecit fuit: conclamasset satellites, coegisset sicarios, armasset carnifices, ac prolato filij cadauere, & natura crudelis, & tam atroci spectaculo irritatus, iram ac furorem illū effudisset: primū in te, per quem filius occisus, deinde in urbem uniuersam, propter

propter quam occisus est: quæ si contigissent (ut tuâ de-
 mentia propemodum contigerant) neq; tu miser hodie
 uiueres, qui hoc præmium peteres, neq; nos Remp. ul-
 lam à qua peti posset haberemus. Sed Dij immortales,
 Indices, uota precesq; nostras recordati sunt: Dij seruis
 nostræ mala miserati sunt: Dij nobis in summis at-
 que extremis periculis auxiliati sunt. Qui quū semper
 huic urbi succurrere statuisent, id potissimum tempus
 elegerunt, quo maxime nobis beneficium suum cōmen-
 dare possent. Nam Tyrannus quanquam semper erat
 molestus uiuente filio, tamen eo nomine minus grauis
 incumbabat ciuibus, ne miseram penitus atque exhaur-
 istam urbem filio relinqueret. At eo trucidato propter
 quem ante pepercerat, cui dubiū esse potest, quin sun-
 ditus omnia direpturus fuerit? Postquam ergo Resp.
 istius primū temeritate, deinde ignauia in extremū il-
 lud periculum corruisset, superi tempus iam uenisse ra-
 ti, quo perpetuam nobis insculperent fauoris sui memo-
 riam, omnia mala quæ tã prope cernicibus nostris im-
 minebant, subito in ipsum Tyranni caput auerterunt,
 idq; tam celeriter, ut citius nos periculo liberatos esse,
 quàm in periculo fuisse cognouerimus, ne nos interim
 saltem potuisset discriminis tanti metus urgere. Quis
 Tyrannū putasset, Iudices, reperto filij sui cadauere, in
 sese potius quàm in hanc urbem gladiū fuisse uersurū,
 nisi nostri studio superi in propriam illum perniciem
 immisiss

immisſis ei Furijs, agitaſſent? Itaq; iam nūc uidere mihi
 nideor micantes latronis oculos, obducta ſupercilia,
 cōtractam frontem, genas pallentes, dentes ſtridentes,
 labra tumentia. Deniq; qualem Pentheum deſcribunt
 Poetæ, toto ore, toto uultu, ſue prodentem mentis in
 ſaniam. Quum primum ingreſſus filium reperiret oc
 ciſam, quid illum ſeciſſe, quid clamaſſe ſuſpicemur? quid
 aliud quàm ut impium atq; dementem ſpurciſſimo ri
 ſu inſana in ſuperos euomiſſe conuicia? O Deorum
 iram, ô numinum inuidiam. Video cœlites odij ueſtri ſi
 gna: uideo linoris atrî ueſtigia. Nihil uobis uiuit iniqui
 us, nihil ambicioſius, nihil inuidentiſ. Soli imperare,
 ſoli regnare uultis, nec ſatis propria felicitate cōtenti,
 ſemper aliena tabeſcitis. Quur nō mecum in certamen
 deſcēditis? Quur ignauū inſidiatorē filio ſummiſiſtiſ?
 Ille quiſquis erat, cum Tyranno in certamen etiam in
 gredi non auſus eſt: hoc certe ſaltem gaudeo, quod ne
 mo ſe poterit Tyrannicidam dicere, nemo Tyrannici
 dij præmium petere. Nemo enim Tyrannū occidet ho
 die, niſi Tyrannus. Tyrannus ego hodie uel Dijs inui
 tis moriar. Huiusmodi ergo deliria quum blaterafſet,
 in gladium tandem amens ac furioſus incubuit. Tyran
 nus igitur Iudices iſtius gladio, imò nec iſtius, quippe
 quem ante abiecerat, manu quidē ſuapte, ſed ſola Deo
 rum opera perfoſſus iacet. At nūc iſte ſibi cuius ibi nula
 le partes erāt, primas uendicat. Itaq; qui me ſycophan
 tans

tam uocabas: uide obsecro, uter nostrum huic uitio pro
 prior est, egone, qui tecum hodie pro Rep. superisq; di
 micans, præmiū tamē nec uictor postulo: an tu potius,
 qui desertor ac fugitiuus, cōtendis tamen alijs, atq; his
 quidem Dijs uincentibus ipse triumphare? Desine, de
 sine aliena uirtute partam tibi arrogare uictoriam. De
 sine Deorum in hanc urbem tam clarum obscurare be
 neficiū. Desine deorum laudibus obsistere, & ab hac
 temeraria petitione desiste. Quod si iste Iudices mole
 stus esse perrexerit, uos tamen ipsam rem æquis lancis
 expendite: Nam iste quid aliud, quàm Tyrannū ut
 sibi cauere admonuit? Dijs ne cauere sibi posset, ne in
 dijs amplius opus esset, effecerunt. Iste quid aliud quàm
 gladio suo Tyrannum in nos omnes armauit? Dijs gla
 dium illum à nobis in Tyranni iugulum retorserūt. Iste
 quid aliud deniq; quàm uniuersam urbem in summum
 periculum dementia sua cōiecit? Dijs corrigentes istius
 insaniam, discrimen illud subito in prosperrimam secu
 ritatem conuerterunt. Vos ergo Iudices per deos im
 mortales obtestor: per deos huius clarissimæ libertatis,
 huius insperatæ felicitatis autores, ne quod nobis deor
 um omnium consilio ac uirtute successit, id uos unius
 hominis amentia referri sinatis acceptum: neue hanc
 urbem unquam in deos liberatores tam ingratam esse:
 neue patiamini ut salutem suam debere se potius huma
 na temeritati quàm deorum benignitati fateatur, quos
 ita

ita demum sperare licet futuros semper huic urbi propitios, si nos eorum quæ contulere memores, eos (ut æquum est) beneficiorum suorum recognoscamus autores. Alioqui si nos (quod absit) ingrati, quæ ab illis profecta sunt, in alios referamus, gratiãq; superis debetam impẽdamus hominibus: uicissim hercle metuendũ est: ne dii quoq; suum erga nos fauorem imminuant: ac Reip. nostræ curã, ut indigne quæ ab illis curetur, abijciant. Quamobrẽ ut aliquando finem dicendi faciam: quãdoquidem iste peccauit officio, & bono animo male fecit, dii uero eius peccatum in commoda nostra uerterunt: ac dii quidem coegerunt, sed se tamen Tyrannus interfecit: tum prẽmium qui coegere nõ petunt, petere autem qui peremit nõ potest: uos sententijs uestris Indices & huic ueniam, & superis gratiam decernite: et urbem ab huius prẽmij debito, quo eam liberam esse dii uoluerunt, absoluite. Dixi.

LVCIANI SAMOSA-

TENSIS SOPHISTAE ORA-

tio, latine reddita, à Philippo

Melanchthone.

Calumniæ non esse temere credendum.

ERNICIOSA res Ignorãtia est, et uarijs modis noxia mortalibus, non solũ cõmuni hominũ uitæ tenebras quasdam of-
fundere

fundere ac ueri cognitionem obliterare solita, sed prius
 natus quoq; singulorū rationes miscens ac perturbans.
 Quo fit, ut perinde atq; qui in tenebris errāt, imò haud
 aliter quàm cæci, iam huc, iā illuc impingamus. Quod
 haud procul nobis et ante pedes est situm, nō uidemus:
 formido est his capi, à quibus etiam quàm longis. ab-
 sumus. Deniq; in rebus humanis nihil tam fauste felici-
 terq; agitur, quod non error aliquis interpellet. Hinc
 sunt innumera illæ tragicae clades, fata Labdacidarum
 ac Pelopidum, aliæ item aliorū calamitates. serè enim
 quidquid malorum scena ac pulpita clamant, ab Igno-
 rantia ceu tragico deo compositum proficiscitur. Illa
 nero cum alias potest plurimum, tum noxia est immo-
 dice, siquando in calumnias familiares, & mutua in-
 ter se amicorum crimina incidit. Quibus solent, & in-
 testinis disidijs res domesticae, & odijs ciuilibus urbes
 funditus eueri. In natos seuire parentes, nati parenti-
 bus insidiari, frater fratri, amans amanti, amicus item
 ab amico diuelli. Turbari demum omnia calumnie per-
 friciat. Itaq; quo pacto caueri facile possit, & qualis nā
 sit calumnia, unde originem trahat, quantum serè effi-
 ciat, hac oratione, uelut in tabella depingam. Porro
 quam eius imaginem subiiciam, Appelli Ephesio picto-
 ri acceptam refero dicatam. Quum is apud Ptolemeū
 regem coniurationis, quæ in Tyro autore Theodota,
 facta est, insimulatus esset, quaquam neq; Tyrum mider-
 rat unquam, neq; Theodotam nouerat, nisi quantum sa-

ma accepit, cum Ptolemæi præfectum Phœnicen admi-
nistrare. Verum Antiphilus quidam artis, gratiæq; *Apelles calūma-
tus* pellee æmulus, illum apud regem cōiurationis Tyriæ
reum fecit, cum Theodota principe factionis usum sa-
miliariter congregi, conuiuari, secreto itē & in auricu-
lam inter conuiuandū colloqui. Paulo post & defecisse
Tyrum, & Pelusium Apellis consilio occupatum esse.
Tum Ptolemæus præter modum, cum & alias nō satis
animi compos esset, assentatione insuper tyrannica fra-
ctus, adeo excanduit, adeo admiratione calumniæ per-
citus est, ut cōiecturis quæ causæ fidem, aut facerent,
aut minuerent, neglectis, nō animaduernerit calumnias-
torem Apelleæ artis æmulum esse, dein fortuna minori
Apellem, quam ut Pelusium prodere posset, hunc item
beneficijs regijs plus ceteris pictoribus auctum. Neq;
interim percontatus, num aliquando ille in Tyrios na-
uigasset. Quin statim plectendus uidebatur. Regiam tu-
multu insolito Rex perturbat, Apellen perfidū, ingra-
tum, reum uiolatæ maiestatis, insidiatorem, coniuratū,
clamat. Ac nisi quispiam è socijs cōiurationis, qui cas-
pi tenebantur, & audax Antiphili scelus stomachas-
tus, & infelicis Apellis misertus, nihil ei cōmune cū se-
ditiosis fuisse probasset, dubio procul Tyriorum malo-
rum poenam capite multatus soluisset, etiamsi nihil sibi
male conscius. Ptolemæus igitur collecto animo senten-
tiam mutauit, Apellen donauit talentis centum, addito
in seruitutem Antiphilo calumniatore. Apelles contra

*Qua imagine
Apelles Calumniam
ultrix est:*

periculi memor tali est imagine calumniam ultus. Ad dextram cōsidet quissiam auribus prelongis insignis, quales ferē ille Mide feruntur. Manum porrigit procul accedenti calumnie. Circumstant cum muliercula due, ignorantia, ni fallor, ac Sufficio. Adit aliunde prope calumnia eximie compta, uultu ipso & gestu corporis efferam rabiem, & iram aestuanti conceptam pectore præ se ferens, sinistra facē tenens flammicomam, dextra secum adulescentem capillis prehensum, manus ad superos tendentem, obtestantemq; immortalū Deorum fidem, rapit. Ante it uir pallidus, in speciem impurus, acie oculorum minime bebeti, catorum planē ijs similis, qui fontico aliquo morbo contabuerunt. Hunc facile conijcias Liuorem esse. Quin & muliercula aliquot calumniam sequuntur comites, quarū est munus, dominam hortari, instruere, comere: interpretes picture aiebat Infidias ac Fallaciam esse. A tergo, lugubri habitu, pullata laceraq; Pœnitentia subsequitur, quæ capite in tergum deflexo, cū lachrymis ac pudore procul Venientem ueritatē excipit. Hac Apelles tabula casus suos lusit. Iam & nos, si uidetur, Ephesij pictoris exemplo, recenseamus calumnie rationes. Principio nobis effigianda est, & explicanda finitione quedam, quæ uice iconis fuerit. Est enim calumnia, delatio euentita odio, clanculum reo calumniatori credita, delato ad respondendum ac refellendum non admissa. Quæ definitio personis, perinde atq; comicum argumentū, tribus constat

*Calumnie
definitio*

constat, delatore, delato, & auditore calumnie. *Sine Delatoris siue*
 gulorum partibus defungemur hanc acturi fabulam. *Calumiaroris*
 omnium, si lubet, primum producamus in mediū, actus *Partes: -*
 principem, & quasi presultorem, autorem calumnie.
 Is quidem quā minime bonus uir sit ignorat nemo.
 Neq; enim quisquam uir bonus amico damnū dare cau-
 satur. Nam boni uiri est, hominum sibi animos concilia-
 re studio bene merendi de amicis, neutiquam inimicis
 criminandis. Vnde haud incōmode colliges, iniustum,
 sceleratum, impium, In summa, incredibilē rebus cōmu-
 nibus calumniatorem esse. Nam quis est, cui non uide-
 tur in uniuersum iusticiæ pensum equalitas, & quod
 aut, NE QUID NIMIS? Inequalitas item, & qd
 nimium est, iniusticiæ. Qui uero clanculū absentem in-
 sectatur, equalitatis metas egreditur: quippe, auditore
 sibi totum adferit, aures eius anteuertit, obstruit, et in-
 uias responsuro, calumnijs refertas, efficit. Ea sanē ex-
 trema est iniuria uel optimorum legum latorū iudicio
 Solonis & Draconis, qui iureiurando Senatum Athe-
 nien. adstrinxere, ut pari benignitate gratiaq; tam reū
 quā actorem Iudex audiat, dum alterius causam bo-
 nestiorem intelligat. Scelestum & crudele iudicium es-
 se, si quid statuatur antea quā cum accusatione com-
 parata sit defensio. Ad hæc, sibi male propicios deos
 reddunt iudices isti, qui cum accusanti aures libere in-
 dulserint, reo denegant, aut prestigijs capti delatorijs,
 musitantes condemnant. Tantum à iusto, equo, bono,
 N 2 legibus

legibus, & iureiurando, senatus bene constituta ciuitatis calumnia discrepat. Iam, si cui dubie fidei legum conditores uidentur, quorum decreta comonent, iusticia, non studio partium iudicare, is longe optimi poetæ impendio scitam sententiam imò uero legē sacrosanctam audiat.

Nec nisi librato dirimat sententia litem,

Parte quid ex utraq; queat, examine causa.

Nimirum, uates intelligebat, ex omnibus nullam esse neque grauiorem neque audaciorem iniuriam, quam indistincta causa quenquam mortalium damnare. Id uero ex omni parte calumniator molitur, uti cum furore ac uercordia hominis coram quo res agitur, indefensum remittat, defensurum parteis suas clancularia sectione arceat. Adco enim hoc hominum genus obnoxium est formidini, adeo nihil audet palam, sed perinde atque qui ex insidijs transuersi hostem inuadunt, ex abdito alicunde specu iaculatur, ut non sit qui contra uel mittere telum, uel manu contendere possit, hostisq; ignarus aduersarij, fraudisq; inscius pereat. Quod profecto minime fallax indicium est, in calumnia nihil inesse ueri, nihil sani prosum. Nam qui accusaturus quempiam, sibi conscius est ueri, procul dubio, & palam audet aduersarium incescere, corrigere, purgantem crimen ferre. Ut in bello, qui iusta acie uincere hostem palam potest, turpe ducit, astu & insidijs certare. At hoc genus homines in aula regis spectare plurimos datur, optimatum fauore hisce artibus ambienteis, ubi scilicet & inuidia crebra,

Et uariae suspitiones, et assentandi criminandiq; occasio multiplex in promptu est. Siquidem ibi quo pluribus plura spes ostentat, eo necesse est maiore inuidia, seuioribus odijs, emulatione callidior certari. Illic uideas licet, quàm acres alter in alterum oculos defigat, qua cura obseruet, ueluti singulari certamine congressus si quid ussiam in alterius corpore forte fortuna nudum, aut male munitum conspiciat, quod ferire feliciter possit. Ita studio cuiq; est, cum ipse primus esse cupit, uti proximum deiciat, exturbet, conuellat, proculcet. Hic si quis est uir frugi, temere euertitur, illuditur, deniq; ignominiose exterminatur. Cōtra qui adsentandi paulo peritior est, et habiliore ad mentiendum ingenio, probatur, superat. Sanè omnino iuxta Homeri carmen est huius certaminis alea.

Vndiq; communi senitur Marte, pariq;

Victusq; uictorq; cadunt fato.

Alium subinde alius, alia uia aggreditur, ut ferè fieri solet, sicubi de magnis agitur commodis, sed per calumnias iter est ut compendiarium, ita minime securum. Principia inuidie debent inter spemq; metumq; fluctuanti. Exitus nihil nō miserabile, tragicū, calamitosum habet. Ceterum quadruplatoris ipsum quoq; studium nequaquam facile est, simplēxue, quanquam ita fortasse uideatur, sed arte multiplici, solertia peculiari, indefessa denique et acurata diligentia opus habet. Neque

enim noxia fuerit calumnia, nisi in specie similia actò narret, neq; temere cunctarum alioqui rerū DOMINAM VERITATEM superauerit, nisi auditorē argumentosa & probabili actione, in summa, mille modis fallat. Porro defertur is plerumq; qui honore quodam alios præstat, nempe ijs inuidiosus, qui spe illius frustrati sunt. Quo fit, ut omnium telis affectetur cœn ob ex, qui uiam assequende dignitatis alijs intercluserit. Seq; primos tum singuli fore confidunt, si sublimē istū loco demoliti sint, ab amicis abalienarint. Tale quidam in gymnico cursu fieri cōsuevit, ubi, si quis est cursor ingenuus, statim ruptis carceribus primas affectās, & animum ad stadij metas adijciens, spe uictoriæ è ro bore suo concepta, neq; sequenti incommodat, neq; omnino laboris huiusce socijs quidquam struit remorē. Contra, qui malitiosus, imbellis, eneruis contendit cursu cum alijs, desperatis uiribus in fraudem intentus agitur, atq; in uniuersum hoc unicum spectat qua currentem occupet, impediāt, ac intercludat, & ni succedat actus, nō est, ut ullo alio modo uincere possit. Haud aliter in ambiendis magnatū amicitijs accidit, ubi si quis feliciter anteuertit, in medias continuo labitur insidias, & incautus ab amulis captus discerpitur. Hi deinde amari, coli, amici uideri incipiunt, uel ob id unum, quod bonis incommodarint. Iam uti probabilem & dignam fide calumniam faciant, non quod fortuito casus ostendit

dit,prehensant, sed in hoc toti sunt, ut accurato defectu
obseruent, ne quid absonum, aut alienū, à cause fide in-
cidat. Adeo rationes eius quę criminantur uniuersas, in
peiores partem trabunt, suspectas reddunt, quo fidem
addant accusationi. Medicum insimulant ueneficij. Ma-
gnificū cinem affectate tyrannidis, tyrannū proditor
ius. Interdum auditoris affectus, sua calumnijs discrimi-
na suppeditat, cū quo si ueteratores isti & nugiuendi
suas technas comparent, apte illuditur. Quod si audito-
rem zelotypū norint, annuit, inquit, ille uxori tue in-
ter epulas & defixis in eam oculis alto suspiria pector-
re duxit, uxor uicissim suaue quiddā & amatorij, alia
itē quę ad suspicionē adulterij faciunt. Sin poetica stu-
diosus, ea sibi arte præter modum placeat, Philoxeno,
aiunt, carmen tuū nō probatur biulcū, lege solutū cen-
setur. Ad religiosum, en ille de pietate, deq; Dijs male
sentit, sacra detestatur, prouidentia uniuersi guberna-
tricem pernegat. Tum auditor ceu æstro in auriculam
inmisso, excandescit, ut pro re cōiungere licet, amicū ab-
se impos animi re ipsa nondū cōtente cognita, missū fa-
cit. Talia serē sunt, quę ab impuris istis cōfinguntur, ui-
delicet ad irritandos audientiū animos maxime accō-
moda. Tū, qua parte singuli præstant, eam potissimū ia-
culis suis obnoxia ij faciunt, ne qđ auditor subita inter-
turbatus ira, uero cognoscendo collocet ocium: deinde
se se purgatur non fiat hominis copia, quem criminis

admiratio speciesq; ueri occuparunt. Etenim dici non potest, quàm instructa sit, quantumq; ualeat calumnie facies, si quando cum cupiditatibus auditoris conflictatur. Quondam apud Ptolemæum, cui Dionysio cognomen fuit, quispiam Demetrium Platonicū accusauerat, quod in Bacchanalibus aquam biberet, solusq; omnium muliebrib. nō uestiretur, de quo nisi accersitus ad regē mane palam uino libasset, & instita muliebri amictus, ad numeros Dithyrambicos, Cymbalorumq; modos salisset, planè actum erat quod & regium exemplū non esset imitatus, & aspernaretur Dionysiorū molliciem.

Demetrius calu
riatus

Alexander locu
Calumatoriibus
dedit

Apud Alexandrū grauissimi criminis reus fiebat, qui colere & adorare Hephestionem nollet: nam posteaquā is uiuis excessit, amore uictus Alexander effuso animo ad reliquam funeris magnificentiam additū uoluit, ut mortuus inter deos Hephestionem haberetur. Cōtinuo ei templa ciuitates pleraq; dicarūt, delubra condiderūt, aras, sacra, serias NOVODEO sanxerunt. Iusiurandum omnium religiosissimū Hephestionis nomine fuit. Capitale erat, si quis hac parte uel contaretur, uel neglectim coleret. Hic euiratus affectus, hæc uesania, fuit assentatoribus occasione, accendendi, inflammandiq; regis. Narrabantur insomnia, uisa Hephestionis umbræ, predicabantur illius responsa. Denique ara & sacra dicata sunt FAMILIARI & malorum VIN / DICI deo. Proinde, cum his Alexander initio mire oblectaretur

oblectaretur, tandem ita captus est, ut fidem quoq; adhiberet, gloriareturq;, quod non modo Dijs genitus esset, sed deos quoq; ipse faceret. Quo tempore, quantum putamus amicorum Alexandri afflixit Hephestionis diuinitas, Si quibus non uideretur cōmune numen uenerari, accusabātur, deportabātur, gratia regia excidebāt. Tum Agathocles Samius, qui primos aliquandiu ordines apud Alexandrū duxerat, magnis item ab rege honoribus auctus, parū absuit, quin cum Leonibus committeretur, criminatus, quod illachrymasset præteriens Hephestionis sepulchrū. Verū Perdica hominem seruauit, deos omneis, ipsumq; Hephestiona iuratus, cum sibi in uenatione augusta specie, Deū clare uisum, mandasse, ut Alexandro diceret, parcendū esse Agathocli, qui non hoc lachrymasset, quod aut uana sibi Hephestionis diuinitas uideretur, aut mortem miseratus esset cōmunem, sed pristinae consuetudinis, & mutui amoris memoria, permotū esse. Sic igitur affecto Alexandro, locus ad sentationi & calūnie aptissimus fuit. Nam perinde atque oppugnaturi urbes, non, qua probè munitæ sunt alto, præcipiti, ac solido munitionum opere, hostes inuadunt: sed ubi sentiūt q̄ minime defendi, muniri, muros accessu faciles, collapsos, hæc omnibus uiribus, certatim cōtendūt, quā citra difficultatem irruere, ac potiri rebus queant: Ita qui criminandis alijs desudant quod in auditoris animo languidum,

fragile, facile subactu uident, in eam partē traducunt
 coguntq; machinas suas. Demū quando insultus hosti-
 lis nemo perſentit, nedum non obnititur, expugnant.
 Iam intra muros cuncta igni ferroq; deuastant, exci-
 dunt, populantur: qualia uero simile est capto, & in-
 ſeruitutem redacto animo fieri. Arma sunt iſtis aduer-
 ſum abſentē, fallacia, mendaciū, periuriū, ſupplicium,
 impudentia. Deniq; innumera impoſtura ac malicioſe
 cauſiones. Omnium maxime præſens, & longe efficaciſ-
 ſima aſſentatio, Calumnie cognata, imò ſoror. Quip-
 pe nemo hominū tam generoſo eſt pectore, etiam ada-
 mantino ſeptus muro, qui cum calumnie cōcedat, non
 idem aſſentatione uincatur. Hæc foris recti iudicij cen-
 fundamenta ſuffodit ac ſubruit. Intus cōiurati cum bo-
 ſtibus proditores, irruentes adiuuāt, manus porrigūt,
 portas aperiunt, & modis omnibus cōnituntur, ut au-
 ſcultatorem calumnia ſibi ſeruū faciat. Sunt autē pro-
 ditores, de quibus dico, Nouandi cupido, natura huma-
 nis ingenijs cōſita, præſentium item ſaſtidiū, ſequax eo-
 rum animus quorū admiratione capitur. Neſcio enim
 qui fiat, ut omnes amore ſui immodico admiratio fur-
 tim rapiat, & ſuſpicionibus illeſtet. Quosdā equidem
 cōperi ſtudio calumnie adeo ſuauiſſe titillari auricu-
 las, ut ſi pennis confrices. Proinde talibus adiuti ſocijs,
 calumniatores cum irruerint, cuncta pro uiribus eneri-
 unt: nec magno emitur uictoria, ubi nemo repugnat,

nemo

nemo ulm tormentorum sustinet, aut iaculis iacula mu-
 tat: sed qui auscultat, ipse sese sponte sua in manus hor-
 stium dedit. Interim ignarus insidiarū est qui accusa-
 tur. Nam haud aliter qui deferuntur, atq; qui capitis ur-
 bibus percutunt, dormientes trucidantur. Et quod est in-
 primis mirabile, nescius se reum haberi, neq; cuiusquā
 sibi sceleris cōscius amico candide cōgreditur, familia-
 riter compellat, facitq; pro more iam ante undiq; cir-
 cumuentus insidijs miser. Tum ille, si homo ingenuus
 est, & liber, confidensq; frangit iram, & effundit ani-
 mum, defensionē recipit, agnoscitq; se frustra aduersus
 amicū exacerbātū fuisse. Sin autē est indole seruilis, &
 male mascula, adit quidē, & summis arridet labris, ne-
 rum odit, & clanculū dentibus frendit: ac, ut inquit Po-
 eta: Extruit irae fundamenta. Quo ego homine proste-
 sto, nihil iniustius, nihil tetrius existimo, qui ad morsu
 labro bilem intus alit, odiumq; intra se cōceptū auget,
 aliud in pectore clausum, aliud in lingua exproptum
 habet, agitq; lata & comica facie, tragoediā meram,
 & nihil non triste patientē. Id ille maxime patitur quā
 simili delator uerborum apud eū cui parat insidias, odi-
 um mussando dissimulauit, effecitq; ut amicus ei uider-
 retur. Tum enim ne uox quidē delati, nedum non de-
 fensio audiri solet. Tantū fidei calumnie facit, cōcepta
 de illorū amicitia opinio. Hic quanto satius erat per-
 pendere inter amicissimos non raro clam alijs graueis
 simulatū

Delati

Ingenuus Vm
dictam sumit
calumnie

Timidus tacet

simulatiū causas intercedere. Sæpenumero item, quorum sese reum calumniator fieri metuit, socium insinuat: ut quum anteuertit accusando, suspitione culpe ac crimine elabatur. Atque ideo ferè fit, ut quibus nos putent amicos tantū, inimicos nunquā calumnie/mur. Nam actioni quæ ipsa sese præ se ferens actoris odiū, prodit, fidei nihil esse potest. Verum, quos vulgo amicos æstimant, aggredimur, ceu auscultatori specimen fidei nostræ daturi, ubi sua ipsius causa, cōmoda, salutemq; familiariū amicorū, neglexisse uidemur. Est et genus aliorū, quibus tametsi cōperitur falso crimis natum apud se amicū, tamen cum credidisse pudet, neque aspicere illū, neq; in gratiā redire audent: perinde ac ipsi iniuria sint affecti, quod alienā iniuriā non prospecterint. Proinde, multa sunt humane uitæ mala, ex eo quod promiscue ac sine discrimine calūnijs creditur. Quale est quod apud Poetam ait Antia, Bellerophonem occide, aut Præte peribis. Qui mihi conatus præsigne auferre pudoris Fœminei decus. Cum ipsa prior adulescentē ad concubitū sollicitasset, contempta in hoc periculū induxit, ut cum Chimera pugna congresso, parū absuerit, quin uictrice bestia occumberet. Tanta pœna luenda fuit castitas, pudorq; iuuenilis, quæ hostiti coniunx adultera suspectū fecerat. Simile quiddā Phœdra priuignū calumniata, effecit ut filij caput pater Theseus execratum belluis marinis deuoueret

ret: quanquam ó superi, nihil prorsum deliquisset. At inquiet quispiã, an non dignus est fide nonnunquã uir, ceterũ bonis moribus & recto civiliq; iudicio præditus, qui alterũ accusat? non licet tali auscultemus, modo reliquis sibi malis artibus temperarit? Age inquã, est ne alius Aristide iustior, ille tamen aduersus The mistocli, cõtra eum populi animos exacuit, inuidia gloriæ popularis, ut aiunt, uellicatus. Aliàs uir bonus Aristides, uerũ homo erat, nec felle caruit, solebatq; amare alios, alios odisse. Iam si uerũ est, q. de Palamede ferũt, sapientissimus quidã Achiuorũ, ac ad res alias gerendas accõmodus, inuidia flagrãs, insidias parasse fertur, cognato, amico, ad hæc eiusdem belli socio. Adeo natura hominũ familiare est, hoc errore labi. Porro, quorsum attinebat & Socratẽ recensere, insimulatũ apud populũ Athenien. seditionis & impietatis? Quid The mistoclem aut Miltiadem tot partis uictorijs, suspitione proditiõis notatos? Sunt enim exempla innumera, & uulgo iam pleraq; non ignota. Quid igitur faciet uir prudens in re ambigua? sanẽ opinor, quod Homerus in Sirenũ fabula docet, perniciosas taliũ sermonũ delitias nauigio prætereat, obturet aures, nec passim aperiat affectui cuipiã obnoxij, sed ianitore sedulo ac fido adhibito, ratione uidelicet ac iudicio animi, recta dicentes reclusis forib. excipiat, inutiles nugas obdito pessulo arceat. Nempe ridiculũ fuerit, datũ edibus ianitorẽ

nitorē officio suo defungi, aures mentemq; uulgo patere. Postea q̄ ergo tale quiddā calumniatū audieris, turte apud animū tuū rem ipsam perpende, nihil attinet qualis sit qui accusat, nihil ad rem faciūt alieni mores, nihil accusationis acrimonia. Quin, eo maiore cura rem discute, quo instructior uenit delator: neque item credere cōuenit iudicio & existimationi alterius, imō accusantis odio, sed suū ueri examen apud nos accurate seruandū est, suae item calumniatoris inuidentiæ partes dandæ. Deniq; quod utrinq; argumenta suaserint, statuendū. Tum uel odisse uel amare quem diligenter explorauimus, licet: Priusq̄ id factū sit, calumniæ concedere in primo statim cōgressu, hercle nimis q̄ puerile est, ac indignū uiro, longeq; à iustitia semotū. At uero horū omnium causa, una est ignorantia, tenebræq; illæ, quibus suæ cuiusq; hominis rationes moresq; obnoluntur. Iam si deorū quisspiā uite nostræ lumen afferat, futurū est, ut euanescat calumnia, fugiatq; in altū Barathrū, nec usquā in humanis locū inueniat, reddita nobis luce omnium uite studiorum, ueritatis beneficio.

BASILEAE, IN OFFICINA FROBENIANA per Hieronymum Frobenium,

& Nicolaum Episcopium

M D XXXIIII

M. Iodocus Naß.
Anno M D LXIII.

ERRATA

**Pag.37. lege, Indus uitro obliuit. Pag.144. uersu
à fine 3. lege, tandem uicit Alexander.**

